JIANG RONG

TOTEMUL LUPULUI

VOL. I

„[Jiang Rong] va deveni probabil unul dintre cei mai mari şi mai controversaţi romancieri chinezi din lume.”

The Guardian

„Totemul lupului a avut atât de mare succes în China pentru că a declanşat, chiar de la apariţie, polemici aprinse în privinţa conţinutului său foarte subversiv. A dat naştere la numeroase dezbateri pe Internet. A fost apreciată de oameni de afaceri, de intelectuali, de studenţi la Litere, de jurnalişti şi de marele public, dar a făcut, totodată, obiectul atacurilor violente ale apărătorilor confucianismului, ale ultranaţionaliştilor şi ale aripii conservatoare a Partidului Comunist Chinez, care au cerut interzicerea ei, şi încă o cer, chiar dacă romanul este deja în biblioteci şi face chiar obiectul unor teze de doctorat.”

Le Monde des livres

„Totemul lupului este cea mai bună carte scrisă de un autor chinez pe care am citit-o în ultimii ani, şi singurul roman cu adevărat bun. Este revelatoare, rafinată, misterioasă — o minunăţie.”

Jonathan Mirsky, *Literary Review*

„Roman panoramic despre viaţa în stepa mongolă în timpul Revoluţiei Culturale, această capodoperă este, totodată, un argument puternic al relaţiei complexe dintre nomazi şi sedentari, animale şi oameni, natură şi cultură. Acţiunea, desfăşurată lent, este reprezentată în detalii vii, pas cu pas. O carte fără pereche, de neuitat.”

Adrienne Clarkson, preşedinte al juriului Man Asian Literary Prize, 2007

JIANG RONG

Totemul lupului

VOLUMUL I

Traducere din limba chineză şi note de
ROXANA RÎBU

BUCUREŞTI, 2011

Cei din neamul quanrong spun că se trag din doi câini albi,
astfel că şi-au luat câinele drept totem.

*Fan Wenlan, Istoria Chinei pe scurt**

Împăratul Zhoumu a trimis o expediţie militară în stepă. Acolo oamenii lui au prins patru lupi albi şi patru cerbi albi şi s-au întors cu ei acasă.

Cronica dinastiei Han — Istoria hunilor

*Deşi o mare parte dintre ele nu au fost publicate şi în limba română, titlurile lucrărilor menţionate în text au fost traduse pentru a nu îngreuna lectura, majoritatea fiind scrise în limba chineză.

Capitolul 1

PRIVIND PRIN BINOCLU DIN CUIBUL LUI DE ZĂPADĂ, Chenzhen întâlni căutătura ascuţită, metalică a lupului de stepă mongolă. Simţi atunci cum părul de pe tot corpul i se zburleşte, făcându-i-se precum perii aspri de porc, iar cămaşa păru că e gata să i se dezlipească de pe trup. Bătrânul Bilge era chiar acolo, lângă el, dar de data aceasta Chenzhen nu mai simţea că sufletul are să-i iasă prin creştetul capului, ca odinioară. Printre perii zburliţi începu să i se prelingă pe trup o sudoare rece. Deşi trecuseră doi ani de când Chenzhen venise în stepa mongolă, încă îl apuca groaza ori de câte ori dădea cu ochii de lupii aceia uriaşi. Faţă în faţă cu haita, chiar dacă hăt, în munţi, departe de platoul pe care se afla tabăra, Chenzhen dârdâia aşa de tare, că i se scutura toată promoroaca adunată în jurul gurii. Nici Chenzhen, nici bătrânul Bilge nu aveau la ei puşcă, nici cuţite lungi ori tomakane[1], sau măcar ceva din fier, cum sunt scările de la şa. Aveau două ciomege, şi, de-i adulmeca haita de lupi, n-ar fi putut decât să-şi facă din vreme rugăciunile.

Chenzhen clănţănea aşa de tare, că nici nu înţelegeai ce spune, şi abia reuşi să-şi ridice puţin capul să se uite la bătrân. Cu cealaltă jumătate de binoclu la ochi, Bilge privea lupii care se aşezaseră roată. Bătrânul spuse abia şoptit:

— Aoleu, aşa de fricos îmi eşti? Parc-ai fi un miel! Voi ăştia, chinezii din neamul han, tremuraţi din toate încheieturile de frica lupilor. Altfel cum se face că, ajunşi în stepă, imediat cădeţi învinşi?

Văzând că Chenzhen nu scoate niciun sunet, bătrânul se aplecă spre el şi-i spuse încet:

— Ei, acum nu te speria şi tu chiar aşa, fă ceva, mişcă-te, hai, am glumit!

Chenzhen dădu uşor din cap, apoi luă o mână de zăpadă, însă în

pumnul lui strâns aceasta se prefăcu într-un bulgăraş de gheaţă.

Pe povârnişul dinaintea lor, o turmă mare de gazele scormonea zăpada după iarbă, uitându-se atent în toate părţile, părând însă că habar n-avea de apropierea lupilor.

Cercul lupilor se strângea tot mai tare lângă groapa din zăpadă a celor doi. Chenzhen nu mai îndrăznea să facă nici cea mai slabă mişcare şi parcă el însuşi se transformase într-un sloi de gheaţă...

Era a doua oară când Chenzhen dădea peste o haită de lupi de stepă mongolă. Prima dată când i-a întâlnit, a fost cuprins de groază şi a început să dârdâie din toate încheieturile. Era încredinţat că niciun chinez adevărat care ar fi trecut printr-o asemenea confruntare n-ar fi putut să nu se sperie, măcar puţin.

Cu doi ani în urmă, când Chenzhen sosea de la Beijing, transferat în această zonă de graniţă — era sfârşitul lui noiembrie —, stepa Elun devenise o întindere imaculată de zăpadă. Prea mulţi tineri studenţi care să vrea să vină în Mongolia Interioară nu se găsiseră, aşa că lui Chenzhen i se aranjase să locuiască la familia lui moş Bilge, fiind repartizat la păstoritul oilor. O lună şi ceva după aceea, într-o zi, se dusese împreună cu bătrânul la Direcţia Păşunilor, la vreo patruzeci de kilometri, ca să ia nişte acte de studii şi, cu această ocazie, să facă şi cumpărături. Nici nu se întorseseră bine acasă că, în calitatea sa de membru al Comitetului Revoluţionar, bătrânul primise însărcinarea urgentă de a convoca o şedinţă, deşi biroul ceruse ca acele acte să fie duse urgent la sediul brigăzii, fără cea mai mică întârziere. Aşadar, Chenzhen se suise pe cal să ducă actele. Chiar înainte să plece, bătrânul îi dăduse lui Chenzhen calul lui şi îi spusese de mai multe ori să nu să se abată, ci să se ţină de drumul carelor, cale de vreo cincisprezece-douăzeci de kilometri printre iurte; astfel n-avea ce să i se întâmple.

Cum s-a văzut în şa, Chenzhen a simţit sub el forţa năvalnică, nemaipomenită a calului mongol şi a avut impulsul de a-i da pinteni şi de a-l călări ca la curse. În clipa următoare dăduse uitării tot ceea ce îi spusese bătrânul şi, renunţând încrezător la ocolişul de zece kilometri al drumului bătut de care, se gândise să găsească o scurtătură pe care să ajungă direct la brigadă, aşa că o luase pieptiş spre coama dealului.

Aerul era din ce în ce mai rece, mersese cam jumătate de drum, soarele părea îngheţat şi parcă dârdâia şi el, ascunzându-se rebegit până sub linia orizontului. Gerul de la suprafaţa zăpezii se ridicase în văzduh, iar poalele cojocului de piele îngheţaseră tun şi scoteau un fâsâit monoton — singurul zgomot, de altfel, care se mai putea auzi. Calul fusese acoperit cu un strat alb de brumă şi păşea din ce în ce mai greu prin pătura groasă de zăpadă. Coamele dealurilor începuseră să se onduleze, una după alta, iar de jur-împrejur nu vedeai nici măcar

un firicel de fum de la vreo vatră. Calul galopa, fără să dea semne că ar fi obosit. Nu se legăna niciun pic, făcând tot posibilul să-l ţină pe călăreţ într-o poziţie comodă şi stabilă. Chenzhen îi slăbise frâul, lăsându-l să aleagă singur viteza şi direcţia în care alerga. Deodată tresărise, simţind o apăsare ciudată, se temea că murgul ar putea rătăci drumul, se temea că vremea s-ar putea schimba, se temea că l-ar putea prinde viscolul, se temea că ar putea muri îngheţat, scufundat în marea de zăpadă, însă ceea ce uitase cu desăvârşire era că cel mai mult se temea de lupi.

În curând a ajuns la gura unei văioage, iar calul a început să dea semne de nelinişte, mişcându-se dezordonat. Urechile, care de obicei se întorceau după cel mai slab sunet, rămăseseră deodată nemişcate, îndreptate către fundul văii. În clipa următoare şi-a semeţit capul, fremătând, mişcându-se încoace şi încolo. Nu era prima oară când Chenzhen se avânta călare de unul singur prin depărtări, însă nici prin gând nu-i trecea pericolul care îl pândea. Febril, calul îşi umflase nările, holbase ochii şi păruse că o ia de capul lui în altă direcţie, făcând un ocol. Însă Chenzhen nu pricepuse nimic din toate aceste semne, aşa că strânsese frâul, strunise calul şi îl mânase la pas tot înainte. Paşii calului erau din ce în ce mai dezordonaţi, mergea apăsat, ba mai încet, ba mai repede, ba scuturându-se sau chiar repezindu-se înainte ca un nebun. Chenzhen ştia că iarna trebuie să potoleşti avântul calului, să ţii bine hăţurile şi să nu-l laşi să o ia la goană.

Văzând că niciun avertisment nu ajutase la nimic, calul a întors capul şi l-a muşcat pe Chenzhen de cizmele de pâslă. Atunci, din ochii îngroziţi ai calului, Chenzhen a înţeles brusc pericolul care îi pândea, însă era prea târziu, calul păşea tremurând în valea vuitoare şi înfricoşătoare.

Când a întors capul să privească înainte, Chenzhen s-a speriat atât de tare, încât a fost cât pe-aci să cadă de pe cal. La nici patruzeci de metri de el, în lumina amurgului, pe panta înzăpezită, i-a apărut în faţă o haită fioroasă de lupi mongoli cu blana strălucitoare ca argintul. Unii se aflau în faţa lui, alţii îl priveau pieziş, însă mii de săgeţi de oţel slobozite din privirile lor i se înfigeau parcă în trup şi îl făceau să se strângă ca un arici. Cei câţiva lupi aflaţi în imediata lui apropiere erau imenşi, cât nişte pantere, cel puţin de două ori mai mari, mai înalţi şi mai lungi decât lupii pe care îi văzuse la grădina zoologică din Pekin. La un semn, zeci de lupi uriaşi care stătuseră până atunci tolăniţi pe zăpadă s-au ridicat urlând, iţindu-şi cozile lungi precum săbiile scoase din teci. Erau încordaţi ca nişte arcuri şi ameninţători ca vulturii din văzduh, pregătiţi să se năpustească asupra prăzii.

În mijlocul haitei se afla căpetenia, un lup alb în jurul căruia stăteau adunaţi ceilalţi. Grumazul acestuia, pieptul scos în afară şi blana alb-cenuşie de pe burtă răspândeau o strălucire argintie, radiind

de forţa înfricoşătoare a fiarei. În toată haita erau vreo patruzeci de lupi. Mai târziu, când i-a povestit în amănunt lui Bilge despre confruntare, acesta, ştergându-şi cu degetul mare sudoarea rece de pe frunte, a spus că haita se adunase, bănuind că în partea aceea a versantului s-o fi aciuat vreo turmă de cai, iar lupul cel mare le dădea instrucţiuni subalternilor săi în privinţa planului de atac. Din fericire, se pare că lupii nu erau înfometaţi, deoarece blana unui lup flămând n-ar fi putut străluci atât de tare.

Din acel moment, Chenzhen simţise că îşi pierde cunoştinţa. Ultima senzaţie de care îşi amintea era că din creştetul capului său ieşise un sunet ascuţit, îngrozitor, de parcă ar fi fost şuierul acela uşor pe care îl scoţi când încerci un ban de argint. Trebuie să fi fost sunetul pe care l-a scos sufletul lui când s-a lovit de partea de sus a scăfârliei.

Chenzhen a avut impresia că viaţa lui s-a întrerupt pentru câteva clipe, timp în care trupul lui a rămas inert, ca un cadavru golit de viaţă. Mult timp după aceea, de câte ori îşi amintea de confruntarea cu haita de lupi, simţea o adâncă recunoştinţă faţă de bătrânul Bilge şi de calul său grozav. Chenzhen nu se dăduse jos de pe cal, şi asta pentru că acel cal pe care încălecase nu era unul oarecare, ci unul care crescuse pe tărâmul lupilor, un cal de vânătoare ce fusese încercat într-o mie de bătălii.

În secundele acelea de cumpănă, când totul atârna de un fir de aţă, calul dădea dovadă de un calm incredibil. Se purta ca şi cum în faţa sa nu era o haită ameninţătoare de lupi, ci o adunătură de animale inofensive. Aşadar, păşea înainte, liniştit, văzându-şi de drumul lui, ca orice călător căruia îi şade bine cu drumul. Cu un stomac tare şi o copită fermă, drept, pregătit pentru orice, fără să se repeadă grabnic la harţă, ci făcând tot ce-i stătea în putinţă să-şi ducă vremelnicul stăpân, ca un maestru acrobat care poartă pe creştet un aranjament complicat de pahare de sticlă, orânduindu-şi paşii cu toată atenţia şi având mare grijă ca spinarea lui Chenzhen să stea dreaptă ca un ax, nelăsând-o să se încline şi să-şi piardă echilibrul, a luat-o de-a dreptul printre lupi.

Poate că tocmai curajul extraordinar şi înţelepciunea acestui cal au adus înapoi spiritul rătăcitor al lui Chenzhen. Tot astfel, poate că Chenzhen a primit dintr-odată bunăvoinţa Cerului pentru duhul său evaporat înainte de vreme, aşa încât şi-a adunat din nou forţele şi încrederea. Când sufletul care zburase preţ de câteva clipe în văzduhul iernii reintra în stăpânirea trupului, Chenzhen şi-a dat seama că tocmai avusese norocul de a reînvia. Şi, cu toate acestea, se simţea neobişnuit de calm.

Încordat să îşi ţină corpul drept în şa, n-a intervenit în hotărârile calului, şi-a adunat tot curajul care-i mai rămăsese, prefăcându-se la rândul lui că nici măcar nu-i zăreşte pe lupi, îndrăznind doar să caute cu coada ochiului la fiarele ce-i stăteau în coastă. Cunoştea viteza

lupului de stepă, faptul că pentru acesta un obiectiv aflat la câţiva metri distanţă putea fi atins în doar câteva secunde. Distanţa dintre el şi haita de lupi se înjumătăţise. Chenzhen ştia prea bine că nu are voie să trădeze nici cea mai mică urmă de slăbiciune, că trebuie să recurgă la o stratagemă asemănătoare aceleia a „oraşului părăsit”[2] şi să-şi ia aerul celui care are de partea lui vitejia a o mie de ostaşi urmaţi de zeci de mii de cavaleri în zale. Doar aşa putea să-i ţină la distanţă pe aceşti ucigaşi cruzi şi neînduplecaţi — lupii stepei mongole.

A observat cum căpetenia îşi întinde gâtul şi priveşte spre povârnişul din spatele lui. Ca nişte radare, toţi lupii şi-au îndreptat urechile lungi şi ascuţite în direcţia pe care o scruta căpetenia, stând smeriţi sub ascultarea starostelui. Felul în care acest călăreţ neînsoţit, fără puşcă şi fără bâtă, îndrăznea cu atâta curaj să treacă prin mijlocul lor i-a făcut pe căpetenie şi pe ceilalţi lupi să devină bănuitori.

Soarele se stingea încet-încet la asfinţit. Omul şi calul ajunseseră şi mai aproape de haită. Hotărât lucru, paşii aceia erau de departe cei mai primejdioşi din toată viaţa lui Chenzhen, pornit într-o călătorie fără de sfârşit. Calul a mai făcut câţiva metri şi lui Chenzhen i s-a părut că unul dintre lupi o rupe deodată la goană către dealul dinapoia lui. S-a gândit atunci că acela trebuie să fi fost iscoada pe care o trimisese mai-marele lupilor să vadă dacă în spatele lui sunt sau nu soldaţi aşezaţi la pândă. Chenzhen simţise că sufletul care prinsese a se încălzi în trup avea să-şi ia din nou zborul.

Nici călcătura calului nu mai erau aşa de fermă. Picioarele lui Chenzhen şi trupul calului tremurau deopotrivă, fiecare trăind teama celuilalt, iar frica pe care o simţeau amândoi se amplifica pe măsură ce trecea de la unul la altul. Urechile calului erau lăsate pe spate în timp ce privea înfrigurat la lupul care plecase în cercetare. Pentru că, în momentul în care el avea să-şi dea seama cum stau lucrurile, omul şi calul aveau să fie la cheremul haitei. Chenzhen simţea că intră într-o gură imensă de lup, cu dinţi ascuţiţi, şi nu putea şti dacă nu cumva chiar atunci când o să păşească lupul acesta n-o să închidă gura cu un clămpănit. Calul a început să-şi adune puterile, pregătindu-se de ultima sa luptă, pe viaţă şi pe moarte. Dar un cal care poartă povara unui om este de la început într-o poziţie dezavantajoasă.

Atunci, Chenzhen s-a purtat asemenea acelor păstori ai stepei care, în momente de cumpănă, strigă spre Cer: „Cerule nemuritor, rogu-te, întinde-ţi braţul tău cel tare şi mă izbăveşte!” El a chemat încet şi numele lui moş Bilge. În limba mongolilor, „Bilge” înseamnă „clarvăzător înţelept”, iar el şi-ar fi dorit atunci din tot sufletul ca bătrânul unchiaş să poată aduna degrabă toată înţelepciunea oamenilor din stepa mongolă în mintea sa. Stepa Elun a rămas însă amuţită, n-a slobozit niciun ecou. Disperat, şi-a ridicat ochii pentru ca în ultima sa privire să cuprindă imaginea fermecătoare a Cerului de

gheaţă albastră.

Deodată, din cer parcă, se auzi o vorbă a unchiaşului, ca un trăsnet scurt care bubuie în urechi: „Lupii se tem cel mai tare de puşcă, de tânjală sau de fier.” Puşcă sau tânjală n-avea la el. Dar nu cumva avea ceva din fier? A dat iute din picioare şi aşa a înţeles că e salvat! Scările de la şa, în care-şi ţinea picioarele, erau chiar fierul de care avea el nevoie! Atunci picioarele au început să i se zbată nebuneşte.

Unchiaşul Bilge îi dăruise propriul cal, căruia nu-i schimbase şaua. Dar ce noroc că moşul alesese o scară aşa de mare, parcă ar fi ştiut că va veni o zi când se va dovedi atât de folositoare. Bătrânul îi spusese de la început, cum se apucase să înveţe călăria, că, dacă scara de la şa nu e destul de mare, nu ai stabilitate. Pe când aşa, dacă se întâmplă să cazi de pe cal, ţi-e mai uşor să încaleci la loc, altfel calul te-ar putea călca în picioare şi te-ar ucide. Scările de la şa erau foarte late, iar partea de jos, pe care pui piciorul, era rotundă, cam de două ori mai mare şi de trei ori mai grea decât scările obişnuite, cu partea de jos tăiată subţire, cu muchii.

Pe când haita de lupi aştepta reîntoarcerea iscoadei, omul şi calul său tocmai ajunseseră înaintea lor. Chenzhen şi-a scos repede picioarele din scări şi s-a aplecat să le tragă înspre el, apoi le-a apucat cu ambele mâini, ca şi cum toată viaţa lui ar fi atârnat de ele. Şi-a ţinut piciorul nemişcat şi, întorcându-se brusc, a scos un urlet către haita de lupi adunată în jurul lui, după care a ridicat scările grele în dreptul pieptului şi a început să le lovească între ele.

Bang, bang!

Scările lovite scoteau un sunet ca de ciocan de fier care izbeşte o şină, un zgomot strident şi pătrunzător, care zguduia timpanul aşa de tare, încât ţi-ai fi dorit să fi fost surd, iar în liniştea mormântală a stepei era ca şi cum i-ar fi împuns pe lupi cu o sabie ascuţită ce le străpungea urechile şi ficaţii. Pentru lupi, acest sunet nefiresc era mai îngrozitor decât cel mai înfricoşător trăsnet venit din cer, mai terifiant chiar decât trosnetul capcanelor de care le era lupilor cel mai teamă pe tot întinsul stepei. La prima ciocnire produsă de Chenzhen, toată haita s-a speriat atât de tare, încât toţi lupii s-au strâns unii într-alţii tremurând. A mai izbit de câteva ori bucăţile de fier şi lupii, la comanda căpeteniei, s-au întors şi, cu urechile date pe spate şi cu grumajii plecaţi de parcă erau bătuţi de vijelie, au luat-o la sănătoasa, urlând, spre deal. Până şi iscoada a abandonat misiunea şi s-a întors în haită.

Lui Chenzhen nu-i venea să-şi creadă ochilor: să fie posibil ca nişte lupi imenşi şi fioroşi ca aceştia să fie puşi pe fugă de două scări de fier amărâte? Atunci i-a venit inima la loc şi l-a apucat un curaj nebun. Ba lovea bezmetic scările de la şa, ba îşi rotea braţele, zbierând din toţi rărunchii: „Huoledeng! Huoledeng!” — adică „Mai

repede! Mai repede! Că mulţi lupi mai sunt pe-aici!”

Se vede că lupii au priceput vorbele spuse în străvechiul grai şi au recunoscut acele strigăte ale vânătorilor mongoli.

Haita îngrozită s-a pus pe fugă, gonită de vânătorul pe care mai înainte nici nu-l luase în seamă. Şi totuşi, lupii aveau o anumită ordine în modul în care îşi organizau retragerea, haita care fugea împresurată nu renunţa la străvechea formaţie a armatei mongole, cei mai fioroşi în faţă, lângă comandant, dând năvală, iar lupii uriaşi acoperind retragerea, ordonat. Chenzhen se uita şi nu-i venea să creadă.

Într-o clipită, din haita de lupi n-a mai rămas nici umbră, iar în urma lor plutea un nor de zăpadă spulberată.

Lumina zilei dispăruse. Chenzhen încă nu lăsase din mâini scările de la şa, pe când calul pornise ca din puşcă, galopând nebuneşte spre cea mai apropiată aşezare pe care o ştia el. Vântul de iarnă năprasnică i se strecura pe sub guler şi mâneci, iar sudoarea rece de pe tot trupul părea că îngheţase.

Scăpat din gura lupului, Chenzhen a început de atunci să aibă o evlavie deosebită faţă de Cerul nemuritor, la fel ca aceea a neamului din stepă. Tot de atunci s-a simţit cuprins de o teamă cutremurătoare şi obsesivă faţă de lupul de stepă mongolă. După părerea lui, acesta era o vietate care ajunsese nu doar să-i atingă, ci să-i zdruncine de-a dreptul sufletul. Dar să fie lupul în stare să poarte în tainiţele sale o putere de fascinaţie atât de mare? Acest lucru invizibil, inefabil, inexistent şi, cu toate astea, cât se poate de concret poate foarte bine să constituie obiectul de adoraţie din sufletele oamenilor, totemul primordial. Chenzhen avea senzaţia nedesluşită că dăduse buzna pe tărâmul spiritualităţii poporului stepei. Deşi de-abia întredeschisese poarta spre această lume, privirea iscoditoare şi curiozitatea sa năvăliseră înăuntru.

Timp de doi ani după aceea Chenzhen n-a mai văzut astfel de lupi imenşi şi impunători. Ziua, când mergea cu oile la păscut, mai zărea uneori în depărtare câte un lup sau doi, dar nici dacă mergea zeci de kilometri nu reuşea să vadă mai mult de cinci lupi. Adesea-i apăreau în cale oi, vite sau cai sfârtecaţi de lupi, cel puţin trei, patru leşuri. Adesea, dădea peste un câmp plin cu hoituri de animale sfâşiate. Uneori mai vedea cum vânătorii, după ce ucideau un lup, îl jupuiau şi-i puneau pielea în băţ, ridicându-l ca pe un drapel.

Bătrânul Bilge stătea întins pe burtă în groapa din zăpadă. Privind ţintă cu ochii mijiţi la gazelele de pe coasta dealului şi la haita care se apropia din ce în ce mai mult, îi spuse încet lui Chenzhen:

— Mai ai puţină răbdare. Ca să înveţi să vânezi trebuie mai întâi să înveţi să ai răbdare.

Cu bătrânul Bilge alături, Chenzhen era mult mai liniştit. Îşi şterse promoroaca adunată pe gene şi se uită la bătrânul care clipea

imperturbabil, apoi îşi îndreptă binoclul când spre gazele, când spre cercul de lupi, observând că haita nu face nicio mişcare.

Încă de la confruntarea cu lupii, Chenzhen a început să-i înţeleagă pe oamenii stepei, care îşi duceau zilele înconjuraţi de haite. Dacă la mică distanţă de iurte putea zări ziua, când mergea cu oile la păscut, câteva urme proaspete de lup, pe păşunea de pe coasta dealului acestea se înmulţeau, apărând şi excremente proaspete, albicioase. După lăsarea întunericului zărea umbre de lupi, asemenea unor fantome, iar în timpul iernii se întâmpla deseori ca la numai câteva zeci de metri în jurul turmelor de oi să vadă limpede ochii aceia de un verde sticlos, rareori doar câteva perechi, cel mai adesea zeci de perechi. De foarte multe ori, el şi nevasta fiului celui mare al lui Bilge, Kasmai, numărau cu lanternele câte douăzeci şi cinci de perechi de ochi de lup. Nomazii primitivi se aseamănă foarte mult cu trupele de oşteni care mărşăluiesc, echipaţi toţi la fel de rudimentar, având la târla de oi doar care trase de vite şi pături din pâslă cu care să ridice un paravan semicircular pentru a se apăra de vânt, dar nu şi de lupi. La căderea nopţii, deschizătura cea mare dinspre miazăzi nu e apărată decât de câini şi de femei. Uneori lupii dau iama prin târlă, iar între lupi şi câini se încinge o luptă pe viaţă şi pe moarte, deseori întâmplându-se ca trupurile câinilor sau ale lupilor să se izbească cu putere de paravanele de şipci încrucişate ale iurtelor mongole, trezindu-i cu o bufnitură pe oamenii care dorm de cealaltă parte. Chenzhen însuşi fusese trezit de vreo două ori de astfel de izbituri ale vreunui lup şi, dacă n-ar fi fost paravanul, lupul s-ar fi izbit direct de visele sale... Oamenii care trăiesc în condiţii primitive se află adesea la mai puţin de două straturi de pâslă depărtare de lupi. Doar Chenzhen nu avusese până atunci ocazia să se afle atât de aproape de lupi încât să se ia la trântă cu ei. Lupii stepei mongole, foarte iscusiţi în atacurile de noapte, au o pricepere în a se face nevăzuţi mult mai mare decât oştirile din câmpiile nordice ale Chinei. În nopţile în care băntuiau haitele de lupi, Chenzhen se forţa să doarmă iepureşte şi o ruga pe Kasmai ca atunci când este de pază, dacă vede cumva că lupii dau iama la oi, să-l strige, şi el negreşit va ieşi să o ajute să le ţină piept. Moş Bilge râdea, strâmbându-şi barba lui de ţap, şi zicea că nu mai văzuse un chinez atât de fascinat de lupi. De fapt, bătrânul era foarte mulţumit de interesul neobişnuit arătat de studentul Chenzhen de la Pekin.

În primul an petrecut în stepă, într-o noapte cu viscol, Chenzhen văzuse la lumina lanternei oameni şi câini încleştaţi în luptă crâncenă cu lupii.

— Chenchen! Chenchen!

Era trecut de miezul nopţii când Chenzhen se trezi brusc la strigătele lui Kasmai şi la lătratul haitei de câini. Pe când se îmbrăca în

grabă şi-şi trăgea cizmele de pâslă şi cojocul de piele, luând lanterna şi bâta, ieşind apoi val-vârtej din iurtă, picioarele începură să-i tremure violent. Lumina lanternei răzbătea printre fulgii de zăpadă care zburau nebuneşte care-ncotro şi la lumina ei o văzu pe Kasmai cum trăgea de coadă un lup. Lupul avea aproape aceeaşi lungime ca a unui om matur. Ea vru să-l tragă pe lup, dintr-o mişcare, afară din mijlocul turmei, care era atât de înghesuită, că nu puteai arunca un ac. Lupul, însă, încerca din răsputeri să se întoarcă şi să muşte. Oilor le era foarte frică, şi de lupi, dar şi de vânt, aşa că se buluceau îndărătul paravanului. Zăpada de sub ele se împuţise de nu se mai putea respira. Până la urmă îi încolţiră pe lupi, aşa încât nu mai puteau face nicio mişcare. Nu le mai rămânea decât să scormonească cu ghearele în pământ, zbătându-se ca apucaţii şi muşcând la întâmplare, iar cel prins de Kasmai încerca din răsputeri să-şi tragă coada din mâinile ei, căutând să o zbughească din mijlocul turmei, pentru ca apoi să se întoarcă şi să contraatace. Chenzhen veni în fugă, împleticindu-se, neştiind pentru moment ce să facă. Cei doi lupi mari din spatele lui Kasmai erau despărţiţi de oi şi se zbăteau să găsească o ieşire, însă nu puteau decât să scoată urlete disperate şi înfiorătoare. Ceilalţi cinci-şase dulăi fioroşi ai familiei lui Bilge şi toţi câinii vecinilor se aflau de acum în partea de răsărit a târlei, luptându-se pe viaţă şi pe moarte cu lupii. Urletele câinilor, răgetele, scheunatul lor zguduiau cerul şi pământul. Chenzhen se gândi să meargă să o ajute pe Kasmai, dar picioarele îi tremurau în asemenea hal, încât nu reuşi să facă niciun pas. De unde mai înainte îşi dorise atât de mult să ajungă să pună mâna pe un lup viu, acum era îngheţat de frică. Kasmai crezu, însă, că Chenzhen o să-i sară în ajutor şi îi strigă înfrigurată:

— Nu veni, nu veni! Lupii muşcă. Du repede oile de aici, adu câinii!

Bătrânul luă degrabă lanterna din mâna lui Chenzhen şi concentră fasciculul de lumină pe lupii din mijlocul turmei. Dulăul îşi scuturâ o dată capul, descurajat ca un paznic care şi-a pierdut slujba, şi, exasperat, sărind pe spinările oilor, călcându-le pe cap, rostogolindu-se şi căţărându-se iar, se repezi asupra lupilor. Bătrânul se răsti o dată la Chenzhen:

— Goneşte oile spre lupi! Bagă-i la înghesuială! Nu-i lăsa să scape! Apoi, luând braţul lui Chenzhen, se opinti împreună cu el să culce oile la pământ sau să le îngrămădească spre Kasmai.

Dulăul Pale cel fioros, suflând greu, ajunse în sfârşit lângă Kasmai, însă lupul era prins între oile atât de bulucite, încât nu mai puteau apuca nici măcar o gură de aer. Bravii câini de vânătoare ai stepei mongole cunoşteau prea bine regulile, bunăoară că nu trebuiau să muşte lupii de trup sau de spinare, ca să nu le vatăme blana, însă, neavând unde să-şi vâre botul, Pale lătra şi urla aiurea. Cum văzu că

Pale reuşise să ajungă lângă ea, Kasmai se înclină brusc, ridică piciorul, ţinu strâns coada lupului cu ambele mâini, îndoi genunchiul, apoi, slobozind un strigăt, adunându-şi toată forţa în braţe, frânse în două coada lupului, care trosni ca un băţ uscat. Lupul scoase un urlet sfâşietor, de durere i se înmuiară picioarele, iar atunci îl traseră cu un strigăt afară din târlă. Lupul începu să se zbată, din cap până-n picioare, dar întoarse capul să-şi privească rana. Atunci Pale se repezi şi-l apucă zdravăn de beregată, ţintuindu-l pe lup de cap şi de piept, chiar dacă acesta lovea cu labele şi zgâria. Colţii câinelui se încleştară şi două firicele de sânge ţâşniră din beregata lupului. Acesta se mai zbătu, agonizând câteva minute, apoi se lăsă la pământ moale ca o cârpă, iar limba însângerată i se prelinse afară printre colţii ascuţiţi. Kasmai îşi şterse faţa de sângele lupului, răsuflând din greu.

Aburul dens al sângelui lupului mort se ridică în văzduh, lătrăturile câinilor din partea de răsărit încetară, lupii o luară la goană, unul după altul, pierzându-şi urma în beznă. Dinspre pajiştile de la nord-vest se auziră îndată urletele sfâşietoare, triste şi ascuţite, plângând îndelung pierderea comandantului căzut în luptă.

— Nu sunt bun de nimic, sunt laş ca o oaie, spuse Chenzhen oftând. Nu mă compar nici măcar cu un câine de stepă, cu o femeie, nici chiar cu un ţânc de nouă ani.

Kasmai, scuturând din cap, spuse râzând:

— Nu-i adevărat, nu-i adevărat, daca nu ieşeai tu să mă ajuţi, lupul ar fi mâncat oaia.

Şi moş Bilge râse şi spuse:

— Aşa un student chinez care să fie în stare să mâne oile, să ţină lanterna, eu n-am mai văzut.

Chenzhen ajunse bâjbâind până lângă lupul care încă era cald. Regreta din tot sufletul că nu avusese curajul să se ducă să o ajute pe Kasmai să ţină de coadă lupul viu, că pierduse o asemenea ocazie, cu care un chinez se întâlneşte poate o singură dată în viaţă: experienţa luptei corp la corp cu un lup. Pe întinderea lină a stepei, silueta lupului era într-adevăr înfricoşătoare, aducând mai degrabă cu un antropoid păros, trupul său impunător îi inspira în continuare teamă, părând mai curând doborât de ameţeală, dar ameninţând să se trezească şi să se ridice, cu un răget, în orice moment. Chenzhen mângâie capul uriaş al dulăului şi-l bătu în semn de apreciere pe spate când acesta se tolăni. Apoi, întinzându-şi degetul mare şi mijlociul, se apucă să măsoare lungimea lupului, din vârful nasului până-n vârful cozii, în total nouă lungimi, asta însemnând aproape un metru optzeci, adică mai mare cu câţiva centimetri decât propria înălţime. Văzând una ca asta, Chenzhen luă o gură de aer rece.

Cu lanterna în mână, moş Bilge lumină turma; erau vreo trei, patru oi cărora lupul le rupsese din rădăcină coada mare şi grasă, iar

ciotul era năclăit de sânge îngheţat. Atunci bătrânul spuse:

— Cozile astea de oaie fac cât un lup mare, aşadar suntem chit.

Bătrânul şi Chenzhen traseră trupul greoi al lupului în iurtă, ca nu cumva să vină câinii vecinilor şi să-şi înfigă răzbunători colţii în blana lui. Chenzhen văzu că laba lupului este mult mai latră decât aceea a câinelui şi, comparând-o cu propria palmă, văzu că e aproape la fel de mare ca palma omului, fără degete; de aceea poate lupul să aibă o asemenea stabilitate când fuge pe zăpadă sau peste stâncile alunecoase ale munţilor. Atunci moşul îi spuse:

— Mâine am să te învăţ cum se jupoaie lupul!

Kasmai aduse din iurtă un vas cu carne şi se duse să-i recompenseze pe Pale şi pe ceilalţi câini. Chenzhen merse şi el cu ea, mângâind întruna căpăţâna uriaşă şi spinarea latră (cât un kang[3] mai micuţ) a dulăului. Acesta hăpăia oasele şi carnea, dând recunoscător din coadă. Chenzhen nu se putu abţine şi o întrebă pe Kasmai:

— Nu ţi-a fost frică?

Ea îi răspunse râzând:

— Mi-a fost, mi-a fost. Mi-a fost frică să nu cumva să se risipească oile din cauza lupului, că atunci totul ar fi fost pierdut. Sunt şefa brigăzii de producţie, dacă pierd oile, atunci s-a zis!

Kasmai se lăsă pe vine şi bătu uşor câinele pe cap, zicând: „Sai Pale, sai, Pale!”, adică „Bine, bine, Pale!”. Atunci Pale lăsă ciolanul din gură şi, ridicându-şi capul, căută mâna stăpânei, vârându-şi botul mare prin mâneca ei, dând din coadă aşa de tare, încât făcea vânt. Chenzhen văzu astfel cum Pale, cât era el de înfometat şi înfrigurat, căuta mai degrabă răsplata sentimentală din partea stăpânei lui. Kasmai spuse:

— Chenchen, la primăvară am să-ţi dau un pui de căţel, că te pricepi aşa de bine să-i hrăneşti, iar după ce-o să-l faci mare o să fie asemenea lui Pale.

Chenzhen scoase câteva icnete de mulţumire.

Intrând în iurtă, stăpânit în continuare de teamă, Chenzhen spuse:

— Eram terminat de frică!

Bătrânul spuse:

— Mi-am dat seama când te-am apucat de mână. Dar cum poţi să tremuri aşa, întruna? Că dacă e să mergi la război, nici arma n-o poţi ţine ca lumea! Dacă ştii bine că nu mai pleci multă vreme din stepă, atunci n-ai încotro şi trebuie să devii mai tare ca un lup. De acum trebuie să te duci să te baţi cu lupii, ca atunci când Genghis-Han îşi alegea oştenii şi se uita mai ales la priceperea lor de a se bate cu lupii.

Chenzhen dădu din cap şi spuse:

— Cred, cred. Uite, dacă ar fi să se urce Kasmai pe cal să

meargă la bătălie, mai mult ca sigur că ar fi mai tare decât Mulan. A, Mulan este cea mai cunoscută comandantă de oşti din istoria chinezilor.

Bătrânul spuse:

— Da, dar femei precum Mula asta sunt puţine printre chinezi, pe când la noi, femei precum Kasmai sunt multe, în fiecare iurtă este câte una.

Şi bătrânul, ca un venerabil rege al lupilor, începu să râdă.

De atunci, Chenzhen şi-a dorit din ce în ce mai mult să se apropie de lupi, să-i observe şi să-i cerceteze. În taiţa sufletului său credea că între lupii şi oamenii stepei există o legătură spirituală foarte strânsă şi că abia atunci când îl va înţelege pe lup va putea înţelege stepa şi oamenii ei. Or, lupii stepei sunt tocmai spiritele acesteia, reprezentând cel mai adânc strat spiritual al său. Chenzhen spera să ajungă să fie în stare să aprofundeze impresiile şi senzaţiile legate de lupul autentic şi real, ba chiar îşi dorea să scoată cu mâna lui un pui de lup din vizuină şi să crească acolo, sub privirea lui, sub atingerea lui, propriul lup de stepă. Numai gândindu-se la această faptă se cutremura. Odată cu apropierea primăverii, dorinţa lui de a avea un pui de lup s-a înteţit.

Bătrânul Bilge era cel mai vestit vânător din stepa Elun, şi cu toate acestea mergea foarte rar la vânătoare. Iar atunci când mergea, vâna vulpi, nu prea vâna lupi. În ultimii doi ani, oamenii s-au preocupat mai mult de revoluţia culturală, iar viaţa lor de păstori şi vânători a fost tulburată ca turma de oi gonită de vifor. În iarnă, când turme întregi de gazele intrară în ţinuturile stepei, moş Bilge se gândi să-şi onoreze măcar parţial promisiunea şi-l duse pe Chenzen într-un loc aflat la foarte mică distanţă de haitele de lupi, acesta fiind, de fapt, locul cel mai potrivit pe care-l alesese bătrânul ca să-i cultive curajul şi inteligenţa. Chenzhen mai avusese ocazia să-şi intersecteze cărările cu cele ale lupilor de stepă, dar nici acum nu era o partidă de vânătoare în adevăratul sens al cuvântului.

Cu toate acestea, Chenzhen continua să se simtă profund îndatorat bătrânului pentru iniţiativa şi tenacitatea lui.

Simţi cum bătrânul îl atinse uşor cu mâna, arătând spre povârnişul muntelui. Luă înfrigurat binoclul şi-l îndreptă către panta înzăpezită, unde turma de gazele scormonea după verdeaţă. Văzu atunci cum unul dintre lupi se desprinde din cercul haitei şi se pierde pe muntele dinspre apus. Se simţi descumpănit şi-l întrebă pe bătrân:

— Mai ştii, poate că nici n-au de gând să atace şi am stat degeaba atâta amar de vreme, să îngheţăm aici...

Bătrânul zise:

— N-ar scăpa lupii nici în ruptul capului o asemenea ocazie rară, mai mult ca sigur că şeful lor a văzut că turma de gazele este mult

prea numeroasă, aşa că l-a trimis pe acela să rânduiască trupele. Cu o astfel de ocazie te întâlneşti o dată la cinci sau şase ani şi, din câte se vede, le e cam foame şi au de gând să dea o bătălie de pomină. Nu te-am adus eu degeaba azi aici. Mai ai puţină răbdare, la vânătoare doar cu răbdarea răzbeşti.

— Tăicuţă, haita e gata să le împresoare, nu?

Capitolul 2

Cea de-a doua fiică a lui Chanyu din neamul hunilor era atât de frumoasă, încât oamenii credeau că este o făptură cerească. Chanyu a spus: „Această fiică a mea este de acum bună de măritat, să se mărite, dar cu cine va hotărî Cerul." Atunci au făcut un altar înalt într-o pustietate din partea de miazănoapte şi au aşezat-o pe fată acolo, rugându-se la Cer să o primească în grijă... După un timp, un lup bătrân a venit şi şi-a scormonit vizuină sub altar, păzind-o zi şi noapte, chelălăind. Şi multă vreme n-a mai plecat de acolo. Fetiţa a spus: „Tatăl meu m-a aşezat aici sperând să mă dea Cerului, însă lupul acesta care a venit la mine poate că este fermecat, trimis de Cer. Voi coborî, deci, şi mă voi duce la el.

Sora ei i-a spus înfricoşată: „Aceasta nu este decât o fiară, nu-ţi face părinţii de ocară!" Însă sora mai mică n-a ascultat-o, ci s-a coborât de pe altar şi a devenit soaţa lupului, născându-i prunci. Mai apoi, aceştia s-au înmulţit şi au devenit un neam. De aceea cântecele prelungi care povestesc despre oamenii acestui neam se aseamănă chelălăitului lupului.

Istoria regatului Wei

VREO CINCI, ŞASE LUPI se alăturară pe furiş celor care stăteau roată, înconjurând locul din trei părţi. Chenzhen se străduia să nu facă nici cel mai mic zgomot, astupându-şi până şi gura şi nările. Întrebă în şoaptă:

Bilge îi spuse atunci încetişor:

— Nu chiar aşa curând, şeful haitei aşteaptă o ocazie prielnică. Când e vorba să facă o încercuire, lupii sunt mult mai cumpăniţi decât vânătorii. Ia gândeşte-te bine: oare ce-o fi aşteptând căpetenia lupilor?

Sprâncenele şi barba albe şi stufoase ale bătrânului se mişcară,

scuturând bruma fină. Căciula aceea tipică din blană de vulpe, care-i acoperea fruntea, îi apăra obrajii şi-i învăluia sprâncenele, îi ascundea şi aburul respiraţiei, acoperindu-i toată faţa, încât numai ochii i se mai vedeau, mărgelele acelea de un galben-cafeniu deschis, care încă scânteiau vioi ca luciul ambrei.

Cei doi stătură o vreme pitulaţi în ascunzişul din zăpadă. Amândoi îşi concentrau atenţia asupra gazelelor de pe povârnişul din faţa lor. În turmă erau cam o mie de gazele, alături câţiva masculi cu coarne lungi şi negre care mai luau câte un smoc de iarbă, mai priveau în depărtare ridicând capul, amuşinând, în vreme ce restul scormoneau zăpada şi păşteau.

Păşunea este cea de-a doua rezervă de iarnă pentru situaţii de calamitate; cu o circumferinţă de aproape cincisprezece kilometri, poziţia ei e foarte prielnică, fiind orientată către vânturile cele puternice care-i vin din faţă — o păşune de munte, descoperită, de mare întindere. Iarba este atât de înaltă, deasă şi grasă, încât vântul n-o poate culca la pământ, iar zăpezile n-o pot acoperi.

Bătrânul spuse în şoaptă:

— Dacă te uiţi cu atenţie, observi că poziţia acestei păşuni e deosebit de bună, fiind bătută din faţă de vânturi puternice, de vântul de nord-vest, şi, cu cât e viscolul mai mare, cu atât mai greu se aşterne zăpada. Când aveam eu opt ani, stepa a fost lovită de o furtună de zăpadă cum numai la câteva sute de ani se întâmplă. Omătul ajunsese să acopere iurtele. Din fericire, majoritatea oamenilor, sfătuiţi de bătrâni, au prevăzut situaţia şi, pe când zăpada mai avea puţin şi le ajungea până la gât, au adunat toate hergheliile la un loc şi au pus mii de cai să o calce cu copitele, după care au trecut şi cu turmele de vite, făcând astfel un drum pe care încăpeau o turmă de oi şi un car cu boi. Aşa au mers trei zile şi trei nopţi, reuşind să ajungă, oameni şi animale, pe această păşune. Aici zăpada nu era decât de vreo jumătate de metro sau ceva mai mult, dar vârful ierbii tot ieşea de vreo trei degete din zăpadă. Vitele, oile, caii pe jumătate morţi de frig şi de foame, cum au văzut verdeaţa, au început să mugească, să behăie şi să necheze de la primul până la ultimul, ca scoşi din minţi, dând năvală înainte. Oamenii s-au aruncat la pământ, de la mic la mare, plângând şi bătând mătănii drept mulţumire către Tengri[4], faţa umplându-li-se de zăpadă în plecăciunile lor. Odată ajunşi aici, atât oile, cât şi caii au început să scormonească după iarbă, iar vitele, care nu puteau scormoni, se ţineau după turmele de oi şi de cai şi găseau şi ele ceva, aşa încât majoritatea au supravieţuit până la topirea zăpezii. Însă de aceia care n-au avut vreme să se strămute a fost vai şi amar, căci dacă oamenii s-au mai putut adăposti cumva, animalele, în schimb, au fost aproape îngropate în zăpadă. Dacă n-ar fi fost pajiştea aceasta, oamenii stepei Elun, cu tot cu animalele lor, de mult

s-ar fi prăpădit. De atunci, viscolul nu i-a mai îngrozit atât de tare. Pentru că, imediat ce se pornea furtuna, nu trebuia decât ca oamenii şi animalele să vină aici ca s-o scoată la capăt.

Bătrânul zise încet:

— Păşunea aceasta e un adevărat dar de la Tengri pentru salvarea oamenilor şi a animalelor. În vechime, păstorii mergeau an de an pe vârful muntelui din faţa noastră ca să le aducă jertfe lui Tengri şi zeului muntelui, însă de câţiva ani nu prea mai îndrăzneşte nimeni să scoată vreo şoaptă de rugăciune, chiar dacă fiecare se roagă în inima lui. Acest munte este sfânt şi oamenii stepei Elun, cât o fi de secetă sau oricât de puţină iarbă ar mai rămâne, nu îndrăznesc să tulbure păşunea pe vreme de primăvară, vară sau toamnă. Stăvarii cu hergheliile lor ar face orice ca să protejeze păşunea. Lupii veghează şi ei necontenit asupra muntelui, doar o dată la cinci, şase ani vin aici să mai ucidă câte o gazelă, pentru că şi ei se închină zeului muntelui, ca şi oamenii, se roagă la Tengri. Iar zeul muntelui nu se îndură doar de oameni, ci şi de lupi. Lupii sunt mai iscusiţi decât noi, ei ştiu de locul acesta dinaintea oamenilor. Ziua stau pitiţi printre stâncile din vârful muntelui sau într-un loc unde zăpada e îngheţată, de cealaltă parte a muntelui. Cum se întunecă, încep să scurme zăpada după hoituri îngheţate de oi şi vite. Dacă găsesc ceva de mâncare, nu se mai încurcă ei cu oamenii.

Doar câţiva nori albi şi pufoşi mai stăteau ici şi colo, lipiţi pe cerul ca de sticlă. Bătrânul îşi ridică privirea, plin de evlavie, spre Cerul albastru de cleştar. Chenzhen crezuse că numai în tablourile apusenilor poţi găsi o privire atât de pură.

Anul acesta zăpada căzuse foarte devreme pe păşune şi, din câte se vedea, nu avea să se topească prea curând. Verdeaţa din partea de jos nici nu apucase să se îngălbenească bine, că şi fusese acoperită de zăpadă, iar aşa, sub stratul de omăt, stătea ca proviziile de legume puse la păstrare într-un răcitor. Din fiecare tijă de iarbă, goală pe dinăuntru, aflată sub zăpadă, răzbătea mirosul îmbietor de verdeaţă proaspătă. Mânate de zăpezi şi foame, turmele de gazele de pe tărâmurile dinspre miazănoapte treceau hotarul şi ajungeau aici, unde parcă întâlneau o adevărată oază, atrase fiind de aromele ierburilor ca de un magnet, şi nu se mai înduplecau să plece pe alte păşuni. Şi atâta mâncau, că burţile li se rotunjeau ca nişte pepeni, făcându-se ca nişte tobe, ghiftuindu-se până ce abia se mai puteau mişca. Doar moş Bilge şi vătaful lupilor ştiau că astfel făceau o mare greşeală.

Turma de gazele mongole din faţa lor nu putea fi socotită imensă, căci, încă din primul an în stepă, Chenzhen avusese deseori ocazia să vadă turme uriaşe, de zeci de mii de capete. Cadrele de la Direcţia Păşunilor spuneau că prin anii şaizeci fuseseră vreo trei ani de

foamete, iar trupele din câteva zone militarizate din nord ieşiseră cu jeepuri şi mitraliere şi vânaseră nenumărate gazele, ca să furnizeze carne direcţiilor zonale. Drept urmare, toate gazelele au fugit în afara graniţelor. În ultimii ani situaţia de la graniţă a devenit mai tensionată, vânătorile de anvergură s-au oprit, pe toată întinderea stepei se putea vedea acum frumuseţea neasemuită a turmelor de gazele. Când Chenzhen ieşea cu oile, vedea turme mari de gazele ca un covor galben aşezat pe toată întinderea stepei şi care acoperea pământul, ajungând până la orizont, trecând graţios pe lângă oile lui, care se îmbulzeau înfricoşate unele într-altele, holbându-se speriate, dar invidioase, la jivinele acelea care puteau zburda după bunul lor plac.

Gazelele din stepa Elun nu-l scăpau o clipă din ochi pe omul acela fără de armă. La un moment dat, Chenzhen a intrat călare în puzderia de gazele şi a încercat să profite de un moment de panică pentru a prinde una, ca să guste şi el carne de gazelă. Însă fugeau mult prea repede, fiind cele mai rapide animale cu patru copite de pe tot întinsul stepei, şi nici cei mai iuţi dintre câinii de vânătoare sau dintre lupii de stepă nu le puteau ajunge. Chenzhen a încercat de câteva ori să le înhaţe cu tomakanul, însă nici măcar un fir de păr nu le-a putut atinge. Gazelele au fugit graţios, lăsându-l dezamăgit în mijlocul turmei; treceau ocolindu-l prin ambele părţi, la câteva zeci de metri de el, adunându-se la loc nu departe de punctul în care se afla el şi văzându-şi mai departe de drum.

A fost atât de surprins, încât a rămas locului ca prostit, cu gura căscată de admiraţie.

Turma de gazele pe care o avea înaintea ochilor putea echivala ca mărime cu o turmă mijlocie de oi, însă tot era prea mare, gândea Chenzhen, pentru o haită care nu avea mai mult de câteva zeci de lupi. Toate acestea dovedeau că ambiţia sălbatică a lupului este cea mai aprigă de pe faţa pământului, iar el ar fi vrut să ştie cam cât de mari erau apetitul şi ambiţia acelei haite, dar şi cât de mare era dibăcia lor în a le prinde la mijloc.

Lupii erau extrem de atenţi în această încercuire, mişcările lor erau foarte domoale şi precaute. Iar dacă s-ar fi găsit câţiva masculi de gazelă care să ridice capetele şi să privească spre ei, imediat s-ar fi pitulat în iarbă încremenind, până şi aburii respiraţiei şi i-ar fi rărit.

Gazelele continuau, însă, scurmatul după iarbă, fără să bage de seamă pericolul care le pândea. Cei doi oameni aşteptau liniştiţi. Atunci bătrânul îi spuse în şoaptă:

— Gazelele astea sunt o mare pacoste pentru stepă, aleargă repede, mănâncă foarte mult, uită-te şi tu cât pot să mănânce. Oamenii se chinuiesc să păstreze păşunea, iar ele ar putea să strice în câteva zile o bună bucată din ea. Dacă ar mai veni câteva turme, n-ar mai rămâne nimic din păşune. Anul acesta a fost zăpadă mare, ne-a

lovit când nici nu ne aşteptam. Dacă n-am fi păstrat păşunea asta de rezervă, ar fi fost vai şi amar de toţi. Noroc cu lupii, în scurt timp ei o să ucidă câteva gazele, iar pe celelalte le vor goni de-aici.

Chenzhen privi uimit la bătrân şi zise:

— A, de-aia nu vânezi dumneata lupi!

Bătrânul răspunse:

— Ei, mai vânez şi lupi, dar nu prea mulţi. Dacă m-aş apuca să prind toţi lupii, atunci păşunea n-ar mai putea rezista. Iar dacă păşunea nu mai este, cum să mai trăiască oamenii şi animalele? Voi, chinezii, n-aveţi cum să pricepeţi felul acesta de a gândi.

Chenzhen spuse:

— E un fel de a gândi foarte bun, acum înţeleg şi eu întrucâtva.

În sufletul lui Chenzhen era o nelinişte ciudată, parcă putea vedea cu ochii minţii imaginea neclară a totemului lupului. Acum doi ani, înainte să plece de la Pekin, adunase şi citise multe cărţi despre oamenii stepei şi atunci a aflat că neamul din stepă crede în totem, însă abia acum părea că începe să înţeleagă cum se face că neamul acesta are drept animal-strămoş şi totem tocmai lupul, care este atât de duşmănit de chinezii plugari.

Bătrânul îl privi pe Chenzhen şi-i spuse râzând:

— Voi ăştia, studenţii de la Pekin, staţi în iurte de mai bine de un an, însă pâsla e cam subţire, şi n-ar fi rău ca de data asta să prindem mai multe gazele, să le ducem la punctul de colectare, iar cei de la aprovizionare să ne dea la schimb mai multă pâslă, asta o să vă ajute să treceţi mai uşor prin iernile năprasnice.

Chenzhen zise:

— Ar fi nemaipomenit, iurta noastră nu are decât două straturi, e frig de ne îngheaţă şi cerneala în călimări.

Atunci bătrânul râse şi spuse:

— Iată, în curând haita asta de lupi are să se prezinte cu plocon înaintea voastră.

În stepa Elun, pe o gazelă congelată poţi să primeşti şi douăzeci de yuani, însemnând venitul unui păstor pe o săptămână şi ceva. Pielea de gazelă mongolă este materia primă pentru jachetele de piele de calitate. Oamenii de la centrul de colectare spun că jachetele pe care le poartă aviatorii sunt făcute din piele de gazelă mongolă. Însă piloţii chinezi nu apucă să poarte asemenea jachete. Pielea tăbăcită în fiecare an prin stepele Mongoliei Interioare ajunge în întregime la export, pentru Uniunea Sovietică sau pentru Europa de Est; în schimb, în preţul lor se aduc oţel, automobile sau muniţie. Apoi, carnea de gazelă este şi materia primă superioară pentru conservele din carne, care şi acestea merg toate la export. Dacă mai rămân oase sau ceva carne, sunt lăsate populaţiei locale, aşa că pe tarabele din orice regiune a Mongoliei Interioare carnea de gazelă este o raritate, şi

oricum se vinde numai pe cartelă.

Iarna aceasta au intrat pe teritoriul nostru foarte multe gazele, ceea ce i-a făcut pe şefii comunelor şi regiunilor să nu-şi mai încapă în piele de bucurie. Punctele de colectare de pretutindeni au făcut loc în depozite, pregătindu-se să primească mari cantităţi. Toţi, de la cadre la vânători sau ciobani, erau ca pescarii la începutul sezonului de pescuit, care se gândesc ce pradă mare vor avea. Vânătorii şi stăvarii sunt ceva mai iuţi de picior, cu toţii şi-au luat caii cei mai rapizi, câinii şi puştile şi au pornit să vâneze gazele. Chenzhen era prins toată ziua cu oile, şi oricum nu avea nici puşcă, nici cartuşe. În plus, păstorii n-aveau decât patru cai, nu erau ca stăvarii care aveau la dispoziţie o herghelie întreagă; zeci de cai erau folosiţi special în acest scop. Cât despre tinerii intelectuali, aceştia nu aveau decât să privească cum se duc vânătorii la vânătoare. Cu o seară înainte, Chenzhen se dusese la iurta vânătorului Lamzab. Turma de gazele nu apăruse decât de câteva zile, iar el deja vânase unsprezece bucăţi, cu o puşcă ce putea doborî două animale odată. În câteva zile de vânătoare câştigase cât salariul unui stăvar pe trei luni, iar stăvarii câştigau bine. I-a spus mândru lui Chenzhen că a adunat bani de băutură şi ţigări pentru un an şi că dacă ar mai vâna câteva zile şi-ar putea lua un radio „Lampionul roşu” cu semiconductori; pe cel nou l-ar lăsa acasă, iar pe cel vechi l-ar duce la iurta mobilă de stăvar. La el apucase şi Chenzhen să guste pentru prima oară carne proaspătă de gazelă, gândindu-se că era adevărata carne de vânat de stepă. Gazela, care este campioană la alergări, nu are niciun muşchi pe care să nu-l utilizeze, fiecare fibră este chintesenţa îndelungatului efort făcut în întrecerea cu lupii, de o frăgezime asemenea cărnii de sugar.

De când veniseră gazelele în stepa Elun, importanţa tinerilor intelectuali veniţi de la Pekin se diminuase. În doi ani, aceştia căpătaseră priceperea de a ieşi singuri cu turmele şi cirezile la păscut, însă la vânătoare nu se pricepeau câtuşi de puţin. În schimb, vânătorii aveau o poziţie mult mai importantă în politica de producţie a stepei de la graniţa de răsărit. Strămoşii neamului mongol fuseseră vânătorii pădurilor înalte din Heilongjiang, care au pătruns încet-încet în stepa mongolă ocupându-se cu păstoritul şi cu vânătoarea. Vânătoarea este o sursă de venit foarte importantă, ba chiar cea mai importantă, pentru orice familie. Între păstorii stepei Elun, cea mai marcantă poziţie este ocupată de stăvar, pentru că majoritatea vânătorilor mai iscusiţi provin din rândul acestora. Şansele ca tinerii intelectuali să ajungă la poziţia de stăvar sunt minime şi, chiar dacă, prin absurd, ar avansa la postul acesta, n-ar trece de funcţia de ucenic începător, ceea ce ar presupune o distanţă enormă până la funcţia de stăvar plin. Aşa că abia acum, cu nebunia asta a vânătorii, tinerii de la Pekin, care aproape ajunseseră să se creadă noua generaţie de ciobani ai stepei,

şi-au dat seama că nu au parte de cine ştie ce mărire.

Chenzhen a mâncat pe săturate carne de gazelă, dar n-a vrut să primească pulpa oferită în dar de Lamzab. În schimb, a luat-o iute la picior spre iurta lui moş Bilge.

Deşi băieţii aceştia primiseră de mult propria iurtă în care să stea, lui Chenzhen îi plăcea să meargă deseori la unchiaş. Iurta lui era foarte spaţioasă, primitoare şi bine încălzită. De jur-împrejur, pe pereţi erau atârnate carpete cu imagini religioase inspirate de budismul tibetan, iar pe jos erau întinse covoare cu cerbi albi.

Pe masa joasă din lemn era un bol de argint cu suport de lemn, iar pe tavă, un lighenaş de aramă şi un ceainic de aluminiu, atât de bine şlefuite, că străluceau ca oglinda. Aici, în îndepărtata împărăţie a lui Tengri, valul zănatic al eradicării „celor patru idei preconcepute”[5] al Gărzilor Roşii nu ajunsese să distrugă nici tapiseriile, nici covoarele bătrânilor. În iurta lui Chenzhen erau patru băieţi, colegi de clasă într-un anumit liceu din Pekin, dintre care trei erau odraslele „bandei de reacţionari care luaseră drumul capitalismului” sau al „propovăduitorilor ştiinţelor reacţionare”[6], care, văzându-şi soarta pecetluită şi fiind dezgustaţi la culme de absurdităţile Gărzilor Roşii, au făcut în aşa fel încât la începutul iernii anului 1967 să-şi ia la revedere de la zgomotosul Pekin şi să-şi caute un trai ceva mai tihnit în stepă, înţelegându-se foarte bine unii cu alţii. Iurta lui moş Bilge era asemenea cortului unui şef de trib; acolo puteau să se simtă bine îngrijiţi, acolo aveau parte de mai multă căldură şi de siguranţă.

În ultimii doi ani, familia bătrânului l-a primit pe Chenzhen ca pe un adevărat membru al ei, iar cele două valize mari, pline cu cărţi, pe care le adusese de la Pekin — şi era vorba mai ales de cărţile chinezeşti şi străine care povesteau istoria Mongoliei — au strâns şi mai tare relaţia dintre bătrân şi feciorul acesta de neam chinez. Bătrânul era deosebit de ospitalier, în trecut avusese câţiva prieteni mongoli care erau mari maeştri în arta povestitului şi cântatului[7] şi care ştiau o grămadă de istorioare şi legende mongole. Cum a văzut cărţile lui Chenzhen, şi mai ales ilustraţiile şi hărţile acestora, de îndată s-a născut în el un interes nemărginit pentru toţi scriitorii şi istoricii chinezi, ruşi, persani sau de alt neam care s-au apropiat de istoria Mongoliei. Însă bătrânul Bilge, care nu prea înţelegea limba chineză, prindea orice ocazie pentru a-l învăţa pe Chenzhen graiul mongol, cu speranţa că acesta îi va lămuri cândva conţinutul cărţilor acelora şi, de ce nu, ar fi vrut să-i spună băiatului şi câteva poveşti mongole. Asta a făcut ca, în cei doi ani scurşi, dialogul mongol-chinez dintre bătrân şi tânăr să se desfăşoare destul de cursiv.

Însă Chenzhen nu se încumeta să-i povestească bătrânului şi acele texte în care unii istorici chinezi sau occidentali din vechime îi priveau pe mongoli cu ostilitate. Odată ajuns în stepă, nu mai

îndrăznea să recite *Fluviul sângeriu* al lui Yue Fei. De acum gata cu ironiile. Şi-ar fi dorit să găsească temeiul istoric al duşmăniei dintre agricultori şi păstorii nomazi, ca şi motivul pentru care neamul atât de puţin numeros al mongolilor a explodat în istorie asemenea temutei bombe nucleare.

Pe Chenzhen nu-l ademenea deloc gândul de a părăsi iurta bătrânului Bilge. Dar în stepa grasă şi mănoasă a Elunului turma creştea tot mai mult. După ce oile fătau, turma putea ajunge la trei mii de capete, ceea ce depăşea cu mult puterile unui singur păstor. Când turma s-a înmulţit, a trebuit să se mute, iar Chenzhen a fost nevoit să părăsească iurta, găsindu-şi una în care să trăiască singur. Noroc că cele două tabere nu se aflau la distanţă prea mare una faţă de cealaltă, încă se mai puteau auzi mugetele şi lătrăturile, iar de dimineaţa, de la plecare, până seara, la întoarcere, se vedeau mai mereu; n-apuca să se încălzească şaua calului, că şi ajungea la vecini. După mutarea turmei de oi, Chenzhen a continuat să frecventeze familia bătrânului, continuându-şi conversaţiile. De data aceasta, însă, conversaţia avea legătură cu gazelele şi cu lupii.

La intrare, Chenzhen dădu la o parte o perdea groasă din fetru cu broderii din fir de lână de cămilă, apoi se aşeză pe covorul gros, în care te afundai. I se oferi ceai cu lapte. Bătrânul spuse:

— Să nu fii invidios pe cei care prind atât de multe gazele, mâine o să te ducă moşul şi-ai să te întorci cu o căruţă plină. Zilele astea am dat ocol muntelui de câteva ori ca să văd unde s-ar putea vâna mai bine. Şi uite că moşul s-a gândit să te ajute să-ţi îmbogăţeşti cunoştinţele despre turma cea mare de lupi. Nu tot pomeneşti tu atâta de ei? Voi, chinezii, tare mai sunteţi temători, parc-aţi fi nişte oi care pasc iarbă, pe când noi, mongolii, suntem ca lupii care se hrănesc cu carne, bine ţi-ar mai prinde dacă ai avea şi tu o ţâră de vână de lup.

A doua zi în zori, Chenzhen împreună cu bătrânul ajunseră pe coasta muntelui dinspre sud-vest şi se aşezară la pândă. Însă bătrânul nu avea cu el nici puşca, nici câinii, ci doar binoclul. Chenzhen mai fusese de câteva ori cu moşul la vânătoare de vulpi, însă era prima dată când porneau la vânătoare cu mâinile goale. Îl întrebă de câteva ori pe unchiaş dacă are de gând să prindă gazelele cu ocheanul. Însă acesta doar râdea şi nu zicea nimic. Pentru că aşa îi plăcea lui, să-şi lase ucenicul să-şi adune în minte tot felul de întrebări şi îndoieli, pentru a primi mai bine toate cunoştinţele şi priceperea pe care le avea el de împărtăşit.

Abia când văzu cu binoclul cum haita de lupi se apropie tiptil de turma de gazele, Chenzhen pricepu strategia vânătorească a bătrânului. Era bucuros, iar bătrânul îi adresă şi el un zâmbet complice. Se simţea în pielea bătrânului pescar din povestea *Când doi se ceartă al treilea câştigă*, însă el nu era decât un ucenic, adevăratul

pescar era moş Bilge. Şi iată cum acest vajnic vânător din stepa Elunului l-a adus taman pe el până aici să culeagă roadele altor truditori. Din momentul în care văzu lupii, uită de frigul iernii, parcă şi sângele începuse să-i curgă prin vine de două ori mai repede, şi până şi teroarea aceea de la prima întâlnire cu haita de lupi începea să se risipească.

În văzduhul acela din creierii munţilor nu adia niciun firicel de vânt, aerul era rece şi uscat. Picioarele lui Chenzhen se făcuseră bocnă, iar sub burtă simţea cum frigul se înăspreşte; ce bine ar fi fost să fi avut acum sub el o blană de lup. În minte i se născu atunci o întrebare şi îi zise încetişor lui moş Bilge:

— Toată lumea spune că blana de lup este cea mai călduroasă, or, dacă vânătorii şi păstorii de pe meleagurile astea prind destui, de ce în iurtele oamenilor stepei nu există pături din blană de lup? Nici măcar stăvarii care petrec noaptea sub cerul liber nu folosesc astfel de pături. Numai la familia Dorji am văzut aşa ceva, şi am mai văzut cum îşi înfăşoară bătrânul Dorji picioarele în nişte pantaloni din blană de lup, peste cei din blană de oaie.

Bătrânul îi răspunse că blana de lup e foarte bună când ai reumatism, că purtase şi el câteva luni aşa ceva, iar picioarele, care nu-i transpiraseră niciodată, începuseră atunci să-i asude.

— Dar, tăicuţă, nu suferă şi tanti Eji de reumatism? De ce nu-i faceţi nişte pantaloni din blană de lup?

Atunci bătrânul îi spuse:

— Neamul lui Dorji e dintre mongolii din nord-est care sunt agricultori, dar mai au şi ei ceva vite şi oi. Prin părţile acelea sunt mulţi chinezi cărora le-au împrumutat obiceiurile. Străinii ăştia au uitat de credinţele strămoşeşti ale mongolilor, au uitat de origini, de tot. Dacă le moare cineva nu-l dau hrană lupilor, ci îl îngroapă într-o ladă de lemn, şi atunci e firesc să îndrăznească să-şi facă pături şi pantaloni din blană de lup. Aici în stepă se tot spune că blana de lup e cea mai groasă şi mai călduroasă şi tot aşa şi că, dacă ai pune două piei de oaie una peste alta, tot n-ar ţine de cald ca o blană de lup. Pentru că Tengri ţine cu lupii, de aceea le-a dat aşa o blană călduroasă. Însă oamenii stepei nu şi-au făcut niciodată pături din blană de lup, fiindcă mongolii îi respectă pe lupi, iar cine nu respectă lupii nu e mongol adevărat. Mongolii din stepă nu s-ar culca în blănuri de lup nici dacă ar muri de frig. Iar cine doarme în blană de lup îi nesocoteşte pe zei, cum să mai urce atunci sufletul lor la Tengri? Ia gândeşte-te puţin, de ce îi apără Tengri pe lupi?

— Păi n-ai spus dumneata că lupii sunt zeii protectori ai stepei?

Bătrânul zâmbi, strângând din ochi:

— Întocmai! Tengri e tatăl, stepa e mama. Lupii ucid toate acele vietăţi care distrug stepa, cum să nu-i apere Tengri?

Haita se mai mişcă puţin. Atunci cei doi luară repede binoclul şi îl îndreptară către cei câţiva lupi care îşi ridicaseră capetele. Dar în clipa următoare aceştia se culcară la pământ, rămânând nemişcaţi. Chenzhen căută atent lupii din iarba înaltă, dar nu putu surprinde nicio mişcare.

Bătrânul îi dădu luneta lui, să se uite la haita de lupi prin ceea ce fusese cândva un binoclu întreg. Binoclul acesta rupt în două rămăsese de la armata sovietică, era foarte bun, îl găsise cu vreo douăzeci şi ceva de ani în urmă, pierdut, poate, pe vremea confruntărilor dintre ruşi şi japonezi. Stepa Elun era poziţionată în partea apuseană a zonei de la sudul marelui lanţ muntos Hingan, chiar la nord de Pekin, învecinându-se cu Mongolia. Din cele mai vechi timpuri, acesta este un pasaj sudic al mongolilor din nord-est şi câmp de bătălie între diversele clanuri nomade şi feluritele neamuri de păstori, fiind chiar şi acum o zonă de potenţial conflict dintre păstori şi nomazi. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, într-un loc aflat nu departe de graniţa de nord a acestui ţinut, s-au dat lupte grele între ruşi şi japonezi. La sfârşitul războiului, acest loc era folosit pentru trecerea trupelor sovietice şi mongole dinspre nord-est, în stepa Elun fiind vizibile şi acum urme adânci de şenile, precum cele de la Shahe. Mai rămăseseră şi câteva grămezi de fiare din tancurile şi blindatele sovietice şi japoneze. Aproape toţi oamenii de aici din stepă au câteva baionete, gamele, lopeţi, căşti sau binocluri militare, fie de la sovietici, fie de la japonezi. Bunăoară, lanţul cu care leagă Kasmai vitele este cel de frână de la un camion rusesc. Însă, dintre toate obiectele rămase de la ruşi şi japonezi, binoclul este cel mai îndrăgit de către oamenii stepei. Până acum, binoclul a devenit principala unealtă din stepa Elun.

Oamenilor din stepa Elun le place să rupă în două binoclul. Mai întâi, pentru că e mai lesne de cărat, fiind de două ori mai uşor. Şi apoi, pentru că printr-o singură lunetă vezi la fel de bine ca prin două. Nomazii sunt foarte încântaţi de obiectele pe care nu le pot produce ei înşişi. Vederea mongolilor din stepă e foarte bună, dar tot nu se compară cu aceea a lupilor, pe când dacă te foloseşti de lunetă poţi să egalezi sau chiar să baţi mai departe decât o poate face lupul. Bilge spunea că, de când au apărut binoclurile în stepă, vânatul din tolba vânătorului s-a înmulţit, iar turmele de cai pierdute au devenit mult mai uşor de găsit. Însă, mai spunea moş Bilge, după părerea lui, şi vederea lupului s-a ascuţit mai mult decât înainte, deoarece dacă iei luneta să te uiţi la un lup aflat la mare distanţă, s-ar putea să observi cum acesta se uită drept în obiectivul tău.

După ce trecuse o jumătate de an de când Chenzhen locuia în iurta lui moş Bilge, bătrânul scotocise în fundul lăzii carului şi scosese o altă jumătate de binoclu, pe care i-o dăruise. Treaba asta l-a umplut

de invidie pe fiul lui Bilge, pe Batu, pentru că luneta pe care o folosea marele stăvar Batu era de producţie autohtonă. Luneta asta sovietică avea ani buni, şi din cauza uzurii apăruseră pe tub câteva pete de alamă, mici ca bobul de mei, însă calitatea lentilei era încă foarte bună, puterea de focalizare foarte mare, iar Chenzhen o preţuia foarte tare, ţinând-o învelită într-o batistă roşie de mătase. N-o folosea decât foarte rar, atunci când îi ajuta pe ciobani şi pe stăvari să-şi găsească vitele şi caii răzleţiţi sau când ieşea la vânătoare cu moş Bilge.

Cu luneta la ochi, Chenzhen scruta terenul de vânătoare şi, privind astfel, în cele din urmă spiritul de vânător adormit în tainiţele sufletului său se trezi. Strămoşii tuturor oamenilor au fost vânători, vânătoarea este prima ocupaţie din istoria omenirii, desfăşurată timp îndelungat. Chenzhen se gândea că, deşi venise din cel mai dezvoltat oraş al Chinei în această stepă primitivă, nu era ca şi cum ar fi regresat la cele mai primitive stadii, în care să afle şi el ceva din gustul originar al primei ocupaţii a omenirii. I se părea că trezirea spiritului de vânător e tardivă şi simţea o amărăciune fără seamăn pentru faptul că era urmaşul unor agricultori. Generaţii peste generaţii de agricultori hrăniţi din recoltele de cereale şi legume ajunseseră ca oile de fricoase, pierzându-şi de mult tumultul din venele nomazilor, şi nu numai că nu mai aveau pic de spirit de vânător, dar deveniseră prada hăituită a celor mai puternici.

Haita nu dădea vreun semn că ar avea de gând să treacă la fapte, iar în faţa răbdării infinite a lupilor Chenzhen simţea că-l părăseşte răbdarea. Îl întrebă pe bătrân dacă mai aveau de gând să atace în ziua aceea sau dacă aveau să mai aştepte până la lăsarea întunericului.

Cu o voce joasă, bătrânul îi răspunse:

— Cu ce te alegi dacă mergi la bătălie fără răbdare? Lucrurile bune ale acestei lumi se dau numai celor care au răbdare, fie ei oameni ori animale, şi asta pentru că numai cei pricepuţi ştiu să prindă ocazia. Genghis-Han nu era decât un călăreţ, dar cum de a putut el să înfrângă armata de oşteni câtă frunză şi iarbă a marelui regat Jin? Sau să învingă zeci de alte regate? Nu e de-ajuns să fii doar feroce ca lupul, trebuie să ai şi răbdarea lui. Duşmanii mai numeroşi şi mai puternici se risipesc. Şi caii cei mari ajung să se zăpăcească, iar atunci lupii cei mici îi sfârtecă. Cine n-are răbdare nu e nici lup, nici vânător, nici Genghis-Han nu e. Mereu spui că vrei să-i înţelegi pe lupi, să-l înţelegi pe Genghis-Han. Ei bine, pentru asta trebuie sa-ţi struneşti caracterul şi să-l faci să te asculte.

Bătrânul se înverşunase puţin, Chenzhen nu îndrăzni să-i mai pună vreo întrebare. Strunindu-şi pornirile, îşi puse răbdarea la încercare. Luă luneta şi o fixă asupra unui lup, unul pe care-l mai observase de câteva ori şi care parcă zăcea acolo mort, rămânând

mult timp în aceeaşi poziţie. Puţin după aceea, bătrânul îşi mai domoli puţin tonul şi spuse:

— Ce crezi, de ce stau lupii întinşi pe burtă atât timp?

Chenzhen scutură din cap că nu ştie. Bătrânul spuse:

— Aşteaptă ca gazelele să se ghiftuiască şi să le apuce toropeala.

Surprins, Chenzhen răspunse pe dată:

— Chiar aşa deştepţi să fie lupii? Pot ei să-şi dea seama când anume s-au săturat gazelele de nu se mai pot urni şi atunci să le atace?

Bătrânul zise:

— Voi, chinezii, nu-i pricepeţi deloc pe lupi. Păi lupii sunt mult mai deştepţi decât oamenii! Ia să vedem, după părerea ta, poate un lup singur să prindă o gazelă?

Chenzhen cântări puţin întrebarea şi răspunse:

— Nu, e nevoie de trei lupi, doi o gonesc şi unul o aşteaptă la pândă. Abia aşa cred că ar putea să prindă una. Un lup singur n-are cum să prindă o gazelă.

Atunci bătrânul clătină din cap zicând:

— Ei bine, crezi sau nu crezi, dar un lup singur poate prinde o gazelă.

Chenzhen rămase cu gura căscată, apoi îl întrebă pe bătrân:

— Cum se poate? Zău că nu-mi pot da seama.

Bătrânul zise:

— Pentru că lupii au un şiretlic. Cât e lumină, lupul fixează cu privirea o gazelă, n-o slăbeşte din ochi. Cum se întunecă, gazelele încep să-şi caute câte un loc ferit de vânt şi cu iarbă moale, să-şi facă culcuş. În timpul acesta, nemişcat, lupul stă cu ochii ţintă la ea. Deşi gazela moţăie, mirosul şi auzul nu-i amorţesc, la cea mai mică mişcare ar sări în picioare şi ar lua-o la sănătoasa, iar lupul n-ar mai avea ce să facă. O noapte întreagă stă lupul încremenit ca un mort, la o oarecare distanţă, şi aşteaptă să se lumineze, căci atunci gazela care s-a ţinut toată noaptea e plină de plesneşte, iar lupul se poate năpusti asupra ei. Gazela, neuşurată fiind, încearcă să o ia la fugă, dar nu ajunge prea departe că se şi împiedică, îşi scrânteşte picioarele şi nu mai poate fugi. Uite, gazela aleargă cel mai repede, dar are momente când nu mai fuge atât de tare, iar lupii bătrâni cu căpetenia lor ştiu că atunci e momentul să atace, că au şanse să o prindă. Doar cele mai deştepte gazele sunt în stare să-şi lase culcuşul cald şi să meargă să se uşureze înainte de a se lumina de ziuă, când nu au a se teme că le vor prinde lupii. Vânătorii din stepa Elun se trezesc cu noaptea-n cap şi aşa reuşesc să împuşte gazelele pe care le păzesc lupii, iar când le despică burţile văd că sunt pline de urină.

Chenzhen spuse încetişor, râzând:

— Cerule, să mă fi omorât şi nu m-aş fi gândit că lupii pot avea astfel de strategii! Chiar că sunt pricepuţi, nu glumă! Dar vânătorii mongoli sunt şi mai pricepuţi.

Bătrânul chicoti, zicând:

— Păi cum să nu fie, dacă sunt ucenicii lupilor?

În cele din urmă, majoritatea gazelelor ridicară capul. Tobele de la brâu se făcuseră şi mai rotofeie, mai mari chiar decât burţile neuşurate o noapte întreagă. Picioarele unora dintre ele stăteau curbate, nici nu mai aveau cum să stea drepte. Bătrânul privi atent prin lunetă şi spuse:

— Au mâncat gazelele de nu se mai pot urni, priveşte, lupii se pregătesc de atac.

Chenzhen se ridică înfrigurat. Lupii începuseră să strângă rândurile, dispuşi în semicerc, înconjurând gazelele pe la est, nord şi vest, în vreme ce la sud trona coama muntelui. Chenzhen se gândi că o parte dintre lupi s-ar putea să se afle în spatele coamei, şi că, de îndată ce va începe atacul, gazelele vor fi gonite înspre creastă. Atunci cealaltă haită va aştepta ca acestea să obosească urcând şi se vor repezi la ele, după care, împreună cu lupii cei dintâi, le vor încolţi şi le vor veni de hac. Mai auzise el ciobani zicând că lupii folosesc deseori strategia asta pentru a prinde câte o gazelă. Îl întrebă pe bătrân:

— Tăicuţă, cam câţi lupi să fie de cealaltă parte a crestei? Că dacă nu-s destui nu pot încercui atâtea gazele.

Bătrânul râse complice şi spuse:

— Niciun lup nu se află în partea aceea, căpetenia lor nu-i poate trimite într-acolo.

Neîncrezător, Chenzhen zise:

— Ei, şi-atunci cum să mai facă încercuirea?

Moşul îi zise încet, râzând:

— În perioada asta e mai bine ca în această zonă să încercuieşti din trei părţi decât din patru.

Chenzhen zise:

— Eu tot nu înţeleg. Ce şmecherie au de gând să pună la cale?

Bătrânul îi răspunse:

— În spatele coamei aceleia se află vestita groapă de zăpadă a stepei Elun. Pe povârnişul din faţă vântul bate neîncetat şi când se porneşte viscolul zăpada nu se aşterne pe ea, ci este suflată toată în spatele crestei. Astfel se formează o groapă mare, plină cu zăpadă, care în partea cea mai de sus este de o jumătate de stat de om, însă mai jos e aşa de adâncă, încât nici vârful unui catarg de steag nu s-ar mai vedea. Încă puţin şi lupii le vor goni din trei părţi spre creastă, şi-atunci să vezi bătălie.

Chenzhen văzu negru înaintea ochilor, de parcă ar fi căzut într-o groapă întunecată. Dacă ar fi fost să intre el însuşi în stepă cu

armatele din vechime, sigur n-ar fi avut habar ce cursă i se întinde. Începu să priceapă cât de cât cum se face că marele şi gloriosul general Xu Da din dinastia Ming, care i-a respins pe mongoli înapoi în stepă, cum a ajuns aici, a căzut în capcană şi a fost nimicit cu toată oastea lui. Generalul Qiu Fu din Ming, în fruntea unei oştiri de sute de mii de soldaţi, a invadat şi el stepa mongolă şi a ajuns până la râul Kelulun din Mongolia Exterioară, însă, fiind izolat, a intrat în degringoladă, moralul oştenilor săi a fost spulberat, iar pedestraşii armatei chineze au fost nimiciţi de călăreţii mongoli.

Bătrânul spuse:

— În bătălii, lupii sunt mai deştepţi decât oamenii. Noi, mongolii, de la lupi am învăţat cum se vânează, cum se face o încercuire sau cum se dă o bătălie. La voi, la chinezi, nici nu sunt haite de lupi, de-aia nu vă merge la război. Pentru că în bătălie nu-ţi foloseşte la nimic faptul că ai ţinuturi întinse şi puzderie de oameni, în victorie sau în înfrângere ceea ce contează este dacă eşti lup sau oaie.

Deodată, haita de lupi declanşă ofensiva generală. Doi lupi aflaţi în extremitatea vestică sub comanda unuia cu gâtul şi pieptul albe ca neaua se năpustiră ca fulgerul spre dâmbul pe care erau gazelele, aceasta fiind ultima breşă din încercuirea lupilor. Odată capturat acest dâmb, încercuirea se întregea. Acţiunea acestor lupi se asemăna unor semnale luminoase de atac total. Lupii care îşi încordaseră picioarele săriră din iarba deasă, năpustindu-se asupra gazelelor dinspre est, vest şi nord. Chenzhen nu mai văzuse niciodată cu ochii lui scena terifiantă a unui atac. Atunci când asaltează, soldaţii urlă înfiorător; haitele de câini, de asemenea, când atacă latră şi urlă, fie pentru a-şi face curaj, fie pentru a intimida duşmanul, însă aceasta este expresia lipsei de curaj sau de încredere în sine. În schimb, când atacă, lupii nu scot niciun sunet, niciun urlet, nimic. Pentru că în ochii, inimile şi vinele oricărui om şi animal de pe pământ subzistă până azi cea mai primitivă, mai puternică şi mai răspândită teroare: lupul!

Avântându-se cu un vâjâit pe pajiştea înaltă, lupii păreau zeci de torpile submarine de mare viteză. Cu cei mai ascuţiţi colţi, cei mai penetranţi în inimi şi în vine, cu priviri metalice, lupii se năpusteau asupra gazelelor.

Animalele ghiftuite, care abia se mai puteau mişca, se rostogoleau terifiate. Viteza este principala armă cu ajutorul căreia gazelele opun rezistenţă lupilor. Odată pierdută viteza, turma de gazele nu mai e decât o turmă de oi, sau, mai bine zis, o grămadă de carne. În sinea lui, Chenzhen se gândea că la această confruntare cu lupii gazelele erau mult mai înspăimântate decât fusese el prima dată când nimerise în mijlocul lupilor. Sufletul multora dintre ele ieşise prin gaura din creştetul capului, suindu-se la Tengri. Multe dintre gazele stăteau pe pajişte tremurând, unele căzuseră în genunchi, altora le

ieşeau limbile de groază şi le tremurau cozile scurte.

Chenzhen era pus în faţa înţelepciunii, răbdării, organizării şi disciplinei legendare a lupilor de stepă. Acestora trebuie să le fi fost extraordinar de greu să-şi controleze foamea şi lăcomia de moment, să aştepte cu atâta răbdare cea mai bună ocazie de atac cu care altfel nu se întâlnesc decât extrem de rar, pentru ca la urmă să anihileze într-un mod atât de simplu arma principală a gazelelor.

În mintea lui se aprinse o scânteie: acel măreţ om de arme analfabet care fusese Genghis-Han şi toate armatele cotropitoare, ale hunilor, cumanilor, mongolilor şi tătarilor, până la neamul străvechi al jürchenilor[8], mâna aceea de comandanţi şi generali analfabeţi şi semianalfabeţi au reuşit să sfărâme, să răstoarne universul şi să schimbe dinastiile măreţei Chine în care a răsărit învăţătura clasică a acelui sfânt maestru al războiului, Sun Tzu: *Arta războiului*. Aceştia au avut câţiva maeştri militari de mare clasă; au avut o şcoală militară extrem de rafinată, în care arta războiului era învăţată prin exemple vii; şi au mai avut şi o practică îndelungată a bătăliilor cu lupii. Gândindu-se că aceste câteva ceasuri în care luase lecţii de război nici nu se comparau cu studiul preţ de ani de zile al cărţilor lui Sun Tzu sau von Clausewitz, Chenzhen fu zguduit şi mai tare, din toată fiinţa. De mic era pasionat de istorie şi mereu îşi dorise să lămurească una dintre cele mai însemnate necunoscute ale istoriei universale, şi anume de unde venea talentul acesta militar al puţin numerosului popor mongol care măturase Europa şi Asia şi avusese sub control cel mai vast teritoriu din toate timpurile. Nu de puţine ori îl întrebase pe moş Bilge despre aceasta, iar bătrânul, al cărui nivel de cultură nu era prea ridicat, dar care era deosebit de experimentat, înţelept şi pătrunzător, se folosea tocmai de un tertip pedagogic, poate primitiv, dar în orice caz foarte eficient: făcea astfel încât întrebările adunate în mintea băiatului să capete singure, rând pe rând, răspuns. Chenzhen era covârşit de admiraţie, atât faţă de lupii stepei, cât şi faţă de oamenii ei care se închinau la totemul lupului.

Dar bătălia, ca şi lecţia vie, continua.

Cu greu, gazelele se urniră. Însă doar acelea cu o experienţă de luptă mai vastă şi masculii ce rezistaseră tentaţiei gustului delicios al ierbii din miez de iarnă şi care mâncaseră mai încet o luară la fugă instinctiv spre coama pe care nu erau lupi, făcându-le şi pe celelalte să o ia la goană, căutând scăpare. Acestea, cu burţile mari, călcând anevoie prin zăpada groasă şi suind cu greu râpa, erau demne de milă. Ceea ce se întâmpla aici era un adevărat carnagiu, dar şi o pedeapsă din partea celor înţelepţi pentru păcatul nechibzuinţei. În ochii bătrânului Bilge, haita juca rolul lui Tengri, care intervine pentru binele stepei.

Lupii nici măcar nu se mai uitau la acele gazele care fugeau de le

crăpau burţile şi se prăvăleau la pământ fără a mai ajunge să le simtă muşcăturile. Se năpusteau mai ales asupra acelora care erau îngrămădite unele într-altele. Din beregatele gazelelor mari sângele ţâşnea ca artificiile în văzduh şi împroşca pământul, răspândind în aerul rece un miros dens şi înţepător. Îngrozite, ca în povestea găinii pe moarte care o dăscălea pe maimuţă, animalele acestea cu un simţ al văzului şi al mirosului atât de ascuţit o luară la fugă spre coama muntelui. Dar de cum ajunseră sus, cele câteva familii conduse de masculi se opriră şi făcură cale-ntoarsă îngrozite. Nimeni nu îndrăzni să treacă de cealaltă parte. Era clar, masculii descoperiseră capcana gropii de zăpadă unde totul era de un alb imaculat, nici măcar un fir de iarbă galbenă nu se vedea. Masculii bătrâni, care ştiau prea bine stepa, îşi dădură pe dată seama de urzeala vicleană a lupilor.

Ca la un semn, gazelele adunate pe coama muntelui începură să se prăvălească precum grohotişul în alunecare. Masculii parcă stătuseră să pună în balanţă cele două ameninţări şi hotărâseră să se întoarcă la pericolul mai mic al semicercului de lupi, pe care să încerce să-l spargă. Îşi vor da toată silinţa, se vor lupta cu preţul vieţii. În grupuri mici, umăr la umăr, ciocnindu-şi una de cealaltă burţile mari, gazelele îşi plecară capetele şi năvăliră către lupi, aţintind spre ei coarnele ascuţite ca nişte suliţe. Celelalte, câte mai puteau fugi, se luară şi ele după primele. Chenzhen ştia prea bine cât de periculos poate fi cornul de gazelă. Oamenii stepei îl folosesc în tăbăcărie ca instrument de găurit pielea, pentru că poate străpunge chiar şi pielea tare şi scorţoasă de vită, cu atât mai uşor pe cea de lup. Atacul cu coarnele acelea înfiorător de ascuţite se dovedi pe dată o manevră eficace. Încercuirea lupilor fu spartă, creându-se o breşă prin care se scurse şuvoiul de gazele. Chenzhen se temea că lupii aveau să piardă bătălia în ultimul moment, însă imediat îl văzu pe starostele lupilor cum stătea lângă spărtură, cu un aer neobişnuit de calm şi de liniştit, ca un lucrător la dig care lasă înadins să treacă viitura pentru a mai slăbi presiunea asupra barajului. După ce acele gazele care menţinuseră o viteză constantă şi atacaseră cu ascuţişul coarnelor ieşiră prin breşă, la semnalul căpeteniei lupilor cercul se închise. În acel moment, în încercuirea lupilor nu mai rămăseseră decât gazelele mai lente, lipsite de orice armă şi ceva mai grele de cap. Sub atacul lupilor şi fără sprijinul căpeteniei şi al masculilor, gazelele se repeziră iarăşi către coama muntelui, gâfâind îngrozite, şi se aruncară drept în prăpastia plină cu zăpadă. Chenzhen îşi putea da bine seama ce se va întâmpla cu gazelele acelea cu copite subţiri şi picioare slăbănoage, dar cu burţile mari cât o bute.

Turma de gazele şi haita de lupi dispărură fără urmă sub dunga care despărţea cerul de munte. După vacarmul galopului a o mie de gazele, pe cuprinsul însângerat al terenului de vânătoare se făcu

deodată linişte. Nu mai rămăseseră pe păşune decât o mână de cadavre şi câteva gazele rănite ce se zbăteau neputincioase. Atacul acesta nu durase nici zece minute cu totul. Chenzhen privea cu respiraţia tăiată, iar inima îi bătea în piept nebuneşte.

Bătrânul se ridică, se îndreptă de şale, după care se aşeză cu picioarele încrucişate sub el pe tăpşanul cu iarbă groasă de lângă ascunziş. Din cizma mongolă de pâslă scoase o pipă cu muştiuc verde din jad, o umplu cu tutun de Guangdong şi o aprinse, iar drept capac puse un ban de argint, cu care astupa din vreme în vreme fumul care dădea să se înalţe, trăgând adânc în piept. Chenzhen ştia că se tocmise pentru pipa aceea cu un om din Zhangjiakou care umbla prin China şi Mongolia, dând pe ea douăzeci de cozi de vulpe. Tinerii intelectuali spuneau că se păcălise făcând târgul acela, dar el era tare mulţumit de pipa lui. Spunea că nici acelui om nu-i va fi fost uşor să vină până în ţinuturile acestea îndepărtate, riscând să dea nas în nas cu tâlharii călare şi punându-şi viaţa în pericol.

După ce trase câteva fumuri, bătrânul spuse:

— Termin pipa asta şi mergem acasă.

Dar Chenzhen, în care izbucnise euforia vânătorii, se nelinişti:

— Cum, nu ne ducem să vedem ce e dincolo de coamă? Dar eu vreau să văd câte gazele au picat în încercuirea lupilor.

— Ai curaj să mergem doar noi doi? spuse bătrânul. Nu mergem, ştiu eu câte, câteva sute, fără cele mici şi slabe, care au fost poate mai norocoase şi au scăpat din zăpada adâncă. Celelalte s-au dus direct la Tengri. Nu te nelinişti, lupii n-au cum să mănânce prea multe, nici dacă ne-am aduna cu toţii n-am putea să le ducem acasă pe toate.

— Dar cum de-au scăpat tocmai cele mici şi slabe? întrebă Chenzhen.

Bătrânul miji din ochi şi spuse:

— Pentru că acestea sunt mai uşoare, nu se afundă în zăpadă şi pot scăpa, iar lupii nu îndrăznesc să se ia după ele.

Apoi moşul râse şi zise:

— Copile, azi ai văzut şi tu la ce sunt buni lupii, nu doar păzesc stepa în locul oamenilor, ci le mai aduc şi cadouri de Anul Nou. Anul acesta vom putea petrece sărbătorile cu belşug. În trecut, toate gazelele răpuse de lupi erau duse căpeteniei, preotului sau împăratului. De la eliberare încoace, am început să le dăm oamenilor. Legea stepei spune că după o asemenea vânătoare cine le găseşte le şi ia. Mâine să luaţi şi voi mai multe, că doar asta este ce-am găsit noi, nu? Vezi tu, mongolii sunt foarte atenţi la binefăcătorii lor şi le arată recunoştinţă, iar tu de acum încolo să nu te mai iei după chinezi şi după străinii care toată ziua dau din gură despre vânarea lupilor.

Ce şi-ar mai fi dorit Chenzhen să ducă pe dată acasă o astfel de pradă.

Zise:

— Sunt doi ani de când am venit în stepă şi am avut mult de furcă cu lupii, dar nu m-aş fi gândit că poţi avea şi foloase de pe urma lor.

Bătrânul îi spuse:

— Foloasele pe care le ai de pe urma lor sunt mult mai multe.

Luă băţul şi-l îndreptă către un munte îndepărtat din spate, zicând:

— Îndărătul acelui munte mai e unul, care se află în afara hotarului păşunilor noastre, însă şi acela e foarte vestit. Bătrânii spun că generalul lui Genghis-Han, Muqali, a dat acolo o mare bătălie şi că o dată a împins vajnica armată de mii de călăreţi a marelui regat Jin drept în prăpastia înzăpezită. Apoi, în primăvara anului următor, marele han şi-a trimis oamenii într-acolo să culeagă prada de război, adică săbii, suliţe, arcuri şi săgeţi, coifuri şi zale de fier ori harnaşament de cai, pe care le-au strâns într-o grămadă cât un munte. Păi nu de la lupi or fi învăţat ei asta? Dacă ar fi să socoteşti zecile de bătălii pe care le-au dat mongolii, mai mult de jumătate au avut la bază strategii de-ale lupilor.

Chenzhen îi luă vorba şi zise:

— Întocmai. Fiul lui Genghis-FIan, Tuli, a mers la luptă în munţii Henanului în fruntea unei armate de doar treizeci şi ceva de mii de călăreţi, cu care a nimicit peste două sute de mii de oşteni din armata principală a regatului Jin, după care acesta a căzut învins. Cum a văzut forţele de care dispunea armata Jin, oameni şi cai, Tuli nu s-a repezit la luptă. Aidoma lupilor, el a aşteptat un moment prielnic, căci ningea puternic, şi le-a spus oştenilor săi să se ascundă într-un loc călduros şi să aştepte acolo nemişcaţi, până când jumătate din oştenii şi caii armatei Jin au degerat. Abia atunci i-a înconjurat şi i-a bătut cumplit. Tuli a făcut exact ca haita noastră de lupi şi, chiar dacă nu s-au folosit de lănci şi săbii, au avut de partea lor zăpada şi vântul pentru a-şi doborî inamicii, dovedind astfel că sunt ambiţioşi, răbdători, nemiloşi şi curajoşi precum lupii. De fapt, nici oştenii armatei Jin nu erau nişte netoţi, ei îi spulberaseră pe cei din Liao şi Song de Nord, învinseseră jumătate din China şi puseseră pe fugă doi împăraţi chinezi. Tuli abia dacă avea câteva zeci de mii de călăreţi, însă a avut îndrăzneala să pună la cale o astfel de încercuire. După tratatele militare chineze, doar o armată de zece ori mai mare ar fi putut trece de încercuire. Dar cavaleria mongolă era neînfricată precum lupii, unul făcea cât o sută. Eu unul m-aş supune, iar în vremea aceea nici întreaga lume n-a avut încotro şi s-a supus.

Ciocănindu-şi pipa, bătrânul spuse râzând:

— Şi tu ştii de bătălia asta? Dar ceea ce cu siguranţă nu ştii e că atunci a nins timp de trei zile şi trei nopţi, dar de unde venea ninsoarea

asta? Era un dar de la Tengri. Şamanii din oastea lui Tuli se rugaseră lui Tengri. Aşa spun legendele mongolilor. Regatul Jin era marele inamic al mongolilor, împăratul Jin şi locotenenţii lui tătari îl uciseseră pe tatăl lui Genghis-Han, Yesugai, şi pe unchiul lui, Anbahai, pedepsiţi cu o moarte cruntă. Biruindu-i pe soldaţii regatului Jin, mongolii şi-au luat o greutate de pe inimă, s-au răzbunat. Nu vezi că de fiecare dată Tengri ţine cu lupii?

Când hohotea, cutele de pe faţa bătrânului se încreţeau precum firele din blana oilor.

Cei doi o luară înapoi spre vale. Cum îşi zări stăpânul, calul bătrânului începu să dea bucuros din cap. De câte ori vedea calul acesta care îi salvase viaţa, Chenzhen îl bătea uşor pe bot în semn de mulţumire. Calul îi întorcea mângâierea, frecându-şi capul de umărul lui. Însă în acel moment în inima lui Chenzhen răsări dorinţa irezistibilă de a mângâia în acest fel un lup.

Cei doi desfăcură legăturile din piele de vită de la gleznele cailor, încălecară şi porniră cu paşi mărunţi dar iuţi spre casă.

Ridicîndu-şi privirile către cer, bătrânul spuse:

— Tengri ne apără şi ne binecuvântează, mîine n-o să fie viscol. Dacă s-ar porni viscolul din seara asta n-am mai putea găsi nici măcar o singură gazelă.

Capitolul 3

Tatăl împăratului neamului wusun, care se numea Kunmo, avea micul său regat la vest de huni. Când hunii i-au ucis tatăl, l-au gonit pe Kunmo în pustie, unde corbii l-au hrănit cu carne şi o lupoaică l-a alăptat. Atunci Chanyu s-a mirat, crezând că-i stirpe zeiască, aşa că l-a luat la sine. Când s-a făcut mare şi voinic, l-a aşezat căpetenie peste cetatea de la apus. Chanyu a murit şi Kunmo s-a aşezat pe tronul său, dar, nedorind să facă legământ cu hunii, aceştia au venit cu oaste să-l certe. Însă n-au biruit şi, gândindu-se că-i o zeitate, nu s-au mai apropiat de el.

Sima Qian, însemnările cronicarului
— Cronicile Ferghanei

A DOUA ZI DIS-DE-DIMINEAŢĂ nu era într-adevăr nici vânt, nici ninsoare, aşa cum se aşteptau. Fuioarele de fum ce ieşeau din vetrele iurtelor semănau cu nişte mesteceni lungi şi subţiri care-şi înalţă vârfurile până departe, în Cer, la Tengri. Vitele şi oile încă rumegau

încet, razele soarelui alungau aburii reci ai nopţii de iarnă, zăbranicul de brumă doar ce se preschimbase în rouă albă şi curând avea să se prefacă într-un abur lăptos şi uşor.

Chenzhen îl rugă pe vecinul lui, Gambu, să iasă o zi în locul lui cu oile la păscut. Încadrarea lui Gambu era aceea de proprietar de turmă, aceasta însemna pe vremea aceea că era un element pus sub supraveghere, căruia i se ridicase dreptul de a merge cu oile, însă cei patru tineri îl rugau să iasă cu animalele de câte ori aveau ocazia, iar Kasmai putea să-i treacă lui cotele corespunzătoare. Chenzhen şi un alt cioban, Yangke, pregătiră un car uşor cu roţi de fier şi merseră spre casa lui moş Bilge.

Cu Chenzhen mai era şi colegul lui de iurtă şi de şcoală, Yangke, fiul unui renumit profesor într-o mare facultate din Pekin, a cărui colecţie de cărţi era aproape la fel de vastă ca aceea a unei biblioteci. În timpul liceului, Chenzhen făcea deseori schimb de cărţi cu Yangke, iar după ce le terminau de citit schimbau impresii, ceea ce era deosebit de agreabil. Pe când trăia la Pekin, Yangke era simpatic, dar foarte timid: de câte ori se întâlnea cu vreun străin şi schimba o vorbă, se înroşea la faţă. Cine s-ar fi gândit că după ce va veni şi va mânca vreo doi ani carne de oaie, friptură de vită şi brânză, stând sub puternicele raze ultraviolete ale soarelui stepei mongole, se va transforma într-un flăcău puternic şi vânjos, cu înfăţişarea unui cioban get-beget, cu totul lipsit de timiditatea şoarecelui de bibliotecă din trecut. De data aceasta, Yangke era mai entuziasmat decât Chenzhen. Şedea pe o latură a carului plesnind boul cu nuiaua peste coapse. Spuse:

— N-am dormit un minut azi-noapte, data viitoare când s-o mai duce moş Bilge la vânătoare trebuie să mă lase şi pe mine să merg cu el. Chiar dacă urc muntele două zile şi două nopţi, tot nu mă las. Lupii să facă ceva folositor oamenilor, aşa ceva chiar că nu s-a mai pomenit. Azi trebuie să pun mâna pe o gazelă, şi abia atunci voi crede. Şi-o să putem noi să ne întoarcem cu o căruţă de gazele?

Asta nu era foarte sigur. Chenzhen spuse râzând:

— Bilge a spus că de luat o să fie mai greu, trebuie să ne asigurăm că e carul în ordine şi apoi să ducem gazelele care nu-s prea hărtănite la centrul de colectare, să luăm pe ele lucruri pentru sărbători şi nişte pâslă pentru iurta noastră.

Yangke agita nervos nuiaua, plesnind boul care holba ochii înfuriat. Îi spuse lui Chenzhen:

— Din câte se vede, nu degeaba te-au pasionat pe tine lupii vreme de doi ani. De-acum înainte trebuie să mă apuc şi eu să învăţ de la lupi câteva lecţii de artă a războiului, care să-mi folosească la vânătoare. Poate chiar o să pot pune în practică ceea ce am învăţat cu prima ocazie. Să ştii, ceea ce spui tu chiar s-ar putea să fie o regulă,

dacă stai mai mult timp în stepa asta nesfârşită, ducând o viaţă primitivă, până la urmă, indiferent din ce neam te tragi, ajungi să te închini lupilor, să-i venerezi ca pe nişte maeştri, exact ca hunii, ca cei din neamul wusun, ca tujue, mongolii şi mai ştiu eu ce alte neamuri ale stepei, aşa cum scrie în cărţi. Totuşi, neamul han, al chinezilor, reprezintă o excepţie. Eu chiar aş îndrăzni să afirm că noi, chinezii, putem să stăm în stepă şi secole de-a rândul, că tot n-am ajunge să ne prosternăm în faţa totemului lupului.

— Chiar aşa să fie? spuse Chenzhen strângând hăţurile. Uită-te la mine, am fost subjugat de lupii de stepă, şi asta în doar doi ani de şedere în acest loc.

Yangke îi spuse:

— Dar majoritatea chinezilor sunt agricultori sau măcar se trag din agricultori, ei au conştiinţa ţăranului simplu, care e mai inflexibilă decât oţelul inoxidabil. Odată ajunşi în stepă, aceştia s-ar mira nespus văzând că lupilor nu li se jupoaie pielea la tot pasul. Neamul chinez e neam de ţărani plugari, care se hrănesc cu verdeţuri şi se află în gâlceavă cruntă cu lupii, pe care-i urăsc din adâncul inimii. Cum să ajungă să-i mai şi venereze ca totem? Divinitatea la care se închină chinezii este cea care le ocroteşte culturile, suveranul dragon, totemul dragonului, şi numai în faţa lui se prosternează cu frică şi cutremurare, supunându-i-se lui întru totul. Cum să se asemene mongolilor, care învaţă de la lupi, îi apără, li se roagă, iar uneori îi mai şi ucid? În funcţie de spiritul şi caracterul lor, oamenii îşi creează câte un totem care să le inspire, bunăoară, impetuozitatea dragonului sau vioiciunea lupului. Între felul de a fi al neamului de ţărani plugari şi cel al păstorilor nomazi diferenţele sunt mult prea mari. Toate acele deprinderi adânc înrădăcinate, care nici măcar nu se mai fac simţite în mijlocul mării de chinezi, se trezesc odată ce ei ajung în stepă. Nu lua în seamă că tatăl meu era profesor universitar, pentru că bunicul meu, chiar şi bunica din partea mamei, erau agricultori...

Luându-i vorba, Chenzhen spuse:

— În Antichitate, mongolii nu erau nici a suta parte din câţi erau chinezii, dar, dacă te uiţi la impactul pe care l-au avut asupra întregii lumi, ei i-au depăşit cu mult pe chinezi. Până în ziua de azi, neamul han din China încă este numit de occidentali „mongoloid”. Chinezii înşişi au preluat această denumire. Dar în vremea dinastiilor Qin şi Han, care au unificat China, strămoşii mongolilor nici măcar nu purtau acest nume, de „mongoli”, de aceea mie, chinez fiind, evident că nu-mi pică bine. Chinezilor le-a dat prin cap să construiască zidul acesta de împrejmuire căruia-i zic „Marele Zid”, să se umfle în pene, să-şi zică „Ţara din Centrul lumii”, „Regatul din Mijloc”. Însă pentru occidentalii din vechime, „ţara din mijloc” se numea „ţara mătăsii”, „a porţelanului” sau „a ceaiului”, iar ruşii mereu au confundat puţin numerosul neam al

chitanilor cu chinezii şi nu şi-au schimbat nici azi opinia, zicându-i Chinei „Kitai”.

— Din câte se vede, lupul chiar merită să fie admirat, zise Yangke. Nu-ţi mai spun că m-am molipsit şi eu de la tine şi, ori de câte ori citesc cărţile de istorie, am ajuns să privesc spre cele patru puncte cardinale şi să mă gândesc la neamurile „barbare” din acele direcţii: la vest „rong”, la est „yi”, la nord „di” şi la sud „man”. Şi îmi doresc tot mai tare să întâlnesc lupul, să ni se încrucişeze odată cărările.

Chenzhen spuse:

— Uite, nici tu nu mai ai mult până te faci mongol de-a binelea. Probabil că ai tu şi ceva sânge de lup, oamenii cu sânge amestecat sunt mai puternici.

Yangke spuse:

— Îţi mulţumesc din suflet că m-ai convins să vin în stepă. Să ştii că ceea ce mi-ai spus tu atunci m-a pus foarte serios pe gânduri. Nu mai ştii? Ai spus că în stepă ai parte de cea mai mare libertate şi simplitate.

Chenzhen slăbi hăţurile calului şi spuse:

— Eu n-am spus aşa ceva, mi-ai răstălmăcit vorbele.

Cei doi izbucniră într-un râs zgomotos, în timp ce căruţa ridica, în goană, un nor de zăpadă fină.

Oamenii, câinii şi căruţele alcătuiau pe întinderea de zăpadă o privelişte asemănătoare unei şatre de ţigani, animate şi gălăgioase.

Întregul detaşament de producţie al lui Kasmai, patru „hot”-uri (două iurte învecinate), adică opt iurte, puseseră la bătaie oamenii şi carele săi. Opt sau nouă erau încărcate cu bucăţi mari de pâslă, frânghii, lopeţi de lemn, lemne de foc şi nişte cârlige de fier cu cozi lungi de lemn. Oamenii purtau halate de piele scorţoase, vechi şi ponosite, aşa de roase, că luceau, peticite cu bucăţi de piele de vită sau de oaie. Însă atât oamenii, cât şi câinii erau veseli ca triburile acelea care veneau în urma oştirilor mongole din trecut să culeagă de pe câmpul de bătălie prada de război.

Şirul de cai şi de căruţe era tot un cântec şi o petrecere; o ploscă plină cu băutură, căptuşită cu pâslă, trecea din mână în mână de la un capăt la altul al convoiului, din mâinile femeilor la gurile bărbaţilor. Cântecele lor, fie ele populare, religioase, de război, de petrecere sau de dragoste se auzeau necontenit. Vreo patruzeci şi cinci de câini, neastâmpăraţi ca nişte copii, se tăvăleau în jurul căruţelor, trăgând cu dinţii de cârpele de pe ele şi hârjonindu-se fără încetare.

Chenzhen şi cei doi ciobani, Batu şi Lamzab, împreună cu alţi cinci, şase ciobani, stăteau ciucure în jurul lui moş Bilge, aşa cum stă tribul în jurul şefului. Cu faţa lui lată şi nasul drept de turc, oacheşul Lamzab spuse:

— Eu sunt un bun ţintaş, dar nu mă compar cu matale. Nu

risipeşti niciun cartuş şi poţi aduce atâta vânat cât să-i faci pe toţi să petreacă sărbătorile cu belşug pe masă. Acum discipolul matale e Chenzhen chinezul, însă nu-l trece cu vederea nici pe vechiul dumitale învăţăcel. Cum de nu mi-a dat mie prin cap că haita aceea de lupi va trece la încercuire pe păşunea din munte?

Bătrânul îi aruncă o privire şi spuse:

— De-acum încolo, când mai vânezi tu câte ceva ai face mai bine să te gândeşti mai întâi la cei câţiva bătrâni sau la tinerii aceştia de la facultate, nu să-i laşi mereu pe ceilalţi să simtă doar mirosul cărnii, după ce te văd aducând-o acasă. Abia atunci când a trecut pe la tine te-ai gândit să-i dai şi lui Chenzhen o pulpă de gazelă. Aşa îşi cinstesc mongolii oaspeţii? În tinereţile noastre, prima gazelă sau marmotă pe care o vânam era oferită bătrânilor şi oaspeţilor. Voi, flăcăii, aţi uitat cu totul obiceiurile transmise cu greu din generaţie în generaţie. Altfel, aud că vrei să-l egalezi la numărul de lupi ucişi pe Buhe, eroul vânător din comuna Baiyin Gaobi. Tu chiar vrei să ajungi să se scrie despre tine prin ziare şi să se vorbească la radio, să iei şi vreo medalie! Dacă o să ucideţi toţi lupii, unde crezi tu că-ţi va zbura sufletul după ce vei muri? Sau nu cumva crezi şi tu, aşa cum cred chinezii, că după ce mori o să scormonească cineva pentru tine o bucată de pământ în care să te îngroape şi-o să ajungi hrană la viermi. Sufletul tău n-are să se înalţe la Tengri.

Bătrânul oftă din greu şi urmă:

— Data trecută când am fost la şedinţa de raion, erau acolo nişte bătrâni din comunele de la sud, tare îngrijoraţi că nu mai văzuseră picior de lup de vreo jumătate de an, aşa că se gândeau să vină să se stabilească în Elun.

Lamzab îşi dădu pe ceafă căciula din blană de vulpe şi zise:

— Batu este fiul dumitale, dacă pe mine nu mă crezi, poate pe el l-oi crede. Întreabă-l pe el dacă sunt eu ca vânătorul acela de lupi. În ziua aceea veniseră nişte ziarişti din Mongolia să mă caute, era şi Batu, întreabă-l, dacă dumneata crezi că-ţi ascund ceva.

Moşul întoarse capul şi-l întrebă pe Batu:

— Aşa e?

Batu zise:

— Aşa e. Dar lumea nu crede, îi întreabă pe cei de la piaţă câte piei de lup a vândut Lamzab. Ştii şi dumneata cum e, dacă vii cu o blană de lup şi negociezi preţul în funcţie de calitatea pielii, primeşti douăzeci de cartuşe recompensă de la punctul de achiziţionare, şi ăia au condică şi se poate verifica. Ziariştii, cum s-au întors în ligă[9], au difuzat ştirea şi au zis că Lamzab mai are puţin şi-l egalează pe Buhe. După aceea, Lamzab a mers la altcineva de câte ori avea de vândut vreo piele de lup.

Bătrânul îşi încruntă sprâncenele:

— Voi doi când vânaţi lupi o faceţi cu ură, şi toată lumea ştie că ucideţi prea mulţi.

Batu se apără:

— Partea noastră de stepă se află la cea mai mică distanţă de Mongolia, şi acolo sunt lupii cei mai numeroşi. Dacă nu i-am prinde, haitele care ar veni în zona de graniţă s-ar înmulţi peste măsură, şi aşa n-am mai rămâne cu prea mulţi mânji.

Bătrânul întrebă din nou:

— De ce aţi venit amândoi şi l-aţi lăsat pe Zhang Jiyuan să păzească singur herghelia?

Batu zise:

— Noaptea sunt mulţi lupi, atunci stăm noi cu caii în locul lui. Gazelele însă apar ziua, iar el nu s-ar descurca, că nu e la fel de iute ca noi.

În zilele de iarnă, soarele nu se ridică prea sus pe platoul înalt, dimpotrivă, parcă e din ce în ce mai aproape de pământ. Cerul albastru se albeşte, reflectându-se în iarba galbenă, iar zăpada de la suprafaţă se topeşte puţintel, transformându-se într-o oglindă. Mulţimea de oameni, câini şi căruţe trecea ca nişte năluci în lumina orbitoare. Toţi bărbaţii îşi scoaseră ochelarii de soare şi şi-i puseră la ochi, în vreme ce femeile şi copiii purtau apărători de cai. Câţiva ciurdari căpătaseră „orbul zăpezii" şi strângeau tare din ochi, dar chiar şi aşa lacrimile şiroiau necontenit. Dulăii cei mari, în schimb, rămâneau cu ochii larg deschişi, atenţi la iepurii sălbatici care ţopăiau în depărtare, ori cu capul plecat, amuşinând lungul şir de urme de vulpe proaspete de lângă drum.

Apropiindu-se de locul cu pricina, haita de câini descoperi pe dată hoiturile din zăpadă şi începu să latre în urmă. Unii dintre ei, mai hămesiţi, se repeziră la resturile de carne şi ciolane neterminate de lupi. Pale şi alţi câini de vânătoare cărora li se dusese vestea, cu blana zburlită pe grumaji, amuşinau urmele lăsate de lupi pretutindeni pe zăpadă, căutând de jur-împrejur, distingând şi cântărind cu atenţie mărimea şi puterea haitei de lupi, pentru a-şi da seama ce căpetenie de haită trecuse pe aici. După spusele bătrânului, Pale era în stare să-i recunoască pe majoritatea şefilor de haită din stepa Elun, iar cei mai mulţi dintre aceştia îl recunoşteau, la rândul lor, pe Pale. Blana zburlită de pe grumazul lui le semnală apoi oamenilor că haita ce trecuse pe aici număra destule capete.

Unul câte unul, cei aflaţi pe cai pătrunseră în platou şi inspectau cu atenţie, cu capetele plecate. Majoritatea gazelelor moarte de pe pantă fuseseră mâncate de lupi, încât rămăseseră doar capetele şi scheletele. Arătând spre urmele de lup de pe suprafaţa zăpezii, bătrânul Bilge spuse:

— Azi-noapte au mai venit câteva haite.

Apoi mai arătă câteva smocuri de blană gri sau gălbuie, zicând că haitele se mai şi bătuseră între ele, pare-se că erau haitele din zona de frontieră, care s-au luat după mirosul gazelelor, pentru că prin părţile acelea mâncarea e pe sponci, iar lupii, mai fioroşi.

Când şirul de cai ajunse în cele din urmă pe coamă, oamenii reacţionară de parc-ar fi dat de aur. Începură să strige ca nebunii şi să-şi agite căciulile către căruţele din spate. Kasmai coborî prima din căruţă şi începu să tragă boul, alergând cu paşi mici. Toate celelalte femei coborâră din căruţe şi începură să-şi mâne boii cu toată puterea. Căruţele fiind astfel mai uşoare, iar boii, mânaţi mai tare, caravana se deplasa cu repeziciune.

Privind către locul de vânătoare de la poalele muntelui, Lamzab holbă ochii:

— Ohoho, dar ştiu că tare grozavi au mai fost şi lupii ăştia. Să împresoare atâta amar de gazele, când noi, douăzeci şi ceva de stăvari şi ciurdari călare, de-abia dacă am reuşit să prindem vreo treizeci şi ceva de gazele!

Moş Bilge strânse hăţurile şi duse luneta la ochi, scrutând toată întinderea, de la groapa de zăpadă până la piscurile munţilor din cele patru laturi. Oamenii strânseră şi ei hăţurile, priviră spre munţi şi aşteptară ca bătrânul să zică ceva.

Chenzhen duse şi el luneta la ochi. Pe povârniş în jos se vedea prăpastia de zăpadă în care îşi aflaseră mormântul nenumărate gazele şi, cine ştie, poate chiar şi câţiva războinici de odinioară. În centrul prăpastiei se afla o porţiune destul de întinsă, ca suprafaţa îngheţată a unui lac de munte aflat la altitudine. Pe pantele dimprejurul acestui lac erau împrăştiate în câteva locuri rămăşiţele gazelelor. Dar ceea ce îi uimea cel mai tare era faptul că în mijlocul lacului mai erau câteva pete galbene, dintre care unele mai mişcau, şi Chenzhen îşi dădu seama că acelea erau gazelele care n-avuseseră încotro şi intraseră în groapă, dar nu se afundaseră de tot în zăpadă. Pe suprafaţa zăpezii dimprejurul lacului se vedeau zeci de găuri mai mari sau mai mici. Mai încolo acestea se înmulţeau: erau urmele lăsate de gazelele care fuseseră lovite de năpasta năpastelor. Lacul de zăpadă nu e un luciu de apă, deoarece pe suprafaţa lui se puteau vedea clar urmele.

Moş Bilge îi spuse lui Batu:

— Voi rămâneţi aici şi croiţi drum cu lopeţile, ca să poată veni carele.

După aceea, bătrânul îi luă pe Chenzhen şi pe Lamzab şi se îndreptară încetişor către „lac". Îi spuse lui Chenzhen:

— Să păşeşti numai pe-acolo pe unde vezi multe urme de copite de gazele şi labe de lup, şi nu prin locurile unde e neatins.

Cei trei bărbaţi porniră călare, călcând cu grijă pe panta înzăpezită. Stratul de zăpadă era din ce în ce mai gros. Iarba aproape nu se mai vedea. Mai merseră câţiva paşi. Pe suprafaţa zăpezii erau puzderie de mici găurele făcute parcă cu beţişoarele, prin fiecare dintre aceste orificii răzbătând vârfurile firelor viguroase de iarbă, care, bătute de vânt, nu lăsaseră zăpada să se netezească. Bătrânul spuse:

— Găurelele astea le-a făcut Tengri special pentru lupi, altfel cum ar mai fi putut amuşina ei hoiturile aflate sub stratul gros de zăpadă?

Auzind asta, Chenzhen dădu din cap râzând.

Micile găurele şi vârfurile firelor de iarbă erau nişte semne de siguranţă, aşa că mai înaintară câteva zeci de paşi, însă, de la un punct încolo, nu se mai vedea nicio gaură, niciun vârf de fir de iarbă. Se mai vedeau urmele clare ale copitelor de gazelă şi ale labelor de lup. Vânjoşii cai mongoli spărgeau, fornăind, pojghiţa îngheţată, groasă de trei degete, afundându-se tot mai tare în zăpada adâncă, ajungând tot mai aproape de lac şi îndreptându-se spre cel mai apropiat cadavru de gazelă. În cele din urmă, caii nu mai făcură niciun pas, oamenii descălecară, dar în aceeaşi secundă sparseră stratul de gheaţă şi se afundară în zăpadă. Cei trei încercau din toate puterile să găsească o ridicătură pe care să se sprijine ca să se întoarcă. Lângă piciorul lui Chenzhen se afla o gazelă devorată, răsucită în zăpada răscolită, mai încolo se întindea o fâşie din iarba aceea cu care se

ghiftuiseră gazelele. Pe fâşie se găseau cam treizeci, patruzeci de animale care fuseseră prinse şi devorate de lupi, aşadar se putea şti cu siguranţă că haitele trecuseră şi pe aici.

Ridicându-şi privirile, Chenzhen surprinse o imagine atât de înfiorătoare şi de jalnică, cum nu mai văzuse vreodată: opt sau nouă gazele tremurau mai sus, pe povârnişul înzăpezit, şi mai departe, pe lac, la nici o sută de metri. Erau înconjurate din toate părţile de gropi de zăpadă în care alte gazele se afundaseră. Acestea, care încă trăiau, erau atât de speriate, încât nu mai îndrăzneau să facă vreun pas, căci pojghiţa de gheaţă pe care se aflau putea oricând să se spargă. În afara lor mai erau câteva ale căror picioare subţiri se afundaseră în zăpadă, însă stratul îngheţat le ţinea încă trupurile la suprafaţă. Nu puteau face nicio mişcare. Fiinţele acestea libere, cele mai bune alergătoare din stepă, fuseseră lovite de soartă, răpuse de foame şi frig, agonizând sub ultima lovitură a îngerului morţii. Însă cel mai greu de crezut era faptul că pe zăpadă se mai puteau vedea câteva gazele, ale căror trupuri erau scufundate până la gât şi care se proptiseră în vreun tăpşan sau poate pe trupul mort al vreunei surate şi aşa îşi ţineau capetele la suprafaţă. Prin lentila lunetei, Chenzhen vedea cum gazelele acestea deschideau gura, parcă strigând după ajutor, însă nu ieşea niciun sunet. Probabil că muriseră îngheţate sau se sufocaseră, împietrind în ultima sculptură a vieţii lor.

Pojghiţa de la suprafaţa zăpezii de pe povârniş sau de pe lac răspândea o lumină mirifică, asemenea unei oglinzi de gheaţă, însă cumplit de înşelătoare, acesta fiind tot un dar al lui Tengri pentru lupii şi oamenii stepei, sub care se ascundea cea mai ucigătoare armă secretă. Pojghiţa de zăpadă de pe munţii stepei Elun este opera de artă a viforului şi a razelor soarelui pe timp de iarnă. Fiecare fuior de vifor este ca o vânturătoare: alungă fulgii uşori de zăpadă şi permite doar boabelor tari şi grele să se depună. Grăunţele acestea de zăpadă se aştern pe suprafaţa zăpezii, adăugând peste stratul moale unul ceva mai solid. Apoi, în razele soarelui de dimineaţă şi de amiază, când nu mai bate vântul, stratul acesta se topeşte puţin, iar seara vântul puternic îl îngheaţă din nou. După câteva rafale de viscol, pe suprafaţa zăpezii se formează astfel o pojghiţă groasă de trei degete, ce are în compoziţie zăpadă şi gheaţă, fiind mult mai solidă decât zăpada simplă, dar mai friabilă decât gheaţa, aşadar o suprafaţă fină şi alunecoasă, dar nu îndeajuns de groasă. Acolo unde este cel mai gros strat poate să stea un om, însă majoritatea locurilor nu pot să reziste copitelor subţiri ale gazelelor.

Scena pe care o aveau în faţa ochilor era şi mai terifiantă: toate gazelele la care lupii putuseră ajunge fuseseră trase afară din gropi. Pe marginile gropilor din zăpadă se ridicau movile de omăt. Aici îşi aduseseră lupii prada de război, pe locurile acestea care erau totodată

abatoare şi pajişti numai bune pentru prânzit.

Gazelele fuseseră devorate în devălmăşie, lupii nu aleseseră decât organele interne şi carnea cea mai bună, pe întinderea de zăpadă rămăşiţele zăceau de-a valma. Se vede că haita auzise larma oamenilor apropiindu-se şi fugise, căci urmele de pe zăpadă erau proaspete, iar acolo unde se uşuraseră zăpada era încă topită.

Lupii stepei mongole sunt maeştri în vânătoarea pe suprafeţe înzăpezite, căci ei au pătruns şi cele mai profunde taine ale războiului. De gazelele care erau îngropate mai adânc în zăpadă lupii nici nu se atinseseră şi, chiar dacă se mai vedeau la suprafaţă, lipsa urmelor de pe zăpadă arăta că nici măcar nu încercaseră să ajungă până la ele. Cu cele pe care le dezgropaseră se puteau sătura câteva haite, iar cele îngheţate, pe care nu le dezgropaseră, erau puse la păstrare până la primăvară, când zăpada se va topi. Ce masă copioasă vor avea atunci lupii! Această imensă prăpastie de zăpadă era congelatorul natural în care lupii puteau să-şi ţină hrana la păstrare. Moş Bilge spunea că în stepa Elun există peste tot astfel de gropi de zăpadă, numai că aceasta era cea mai mare dintre toate. Având la dispoziţie aceste gheţării, lupii puteau să-şi aducă deseori proviziile pentru a avea ce mânca primăvara, în vreme de foamete. Gazelele grase şi fragede, congelate, îi vor ţine în viaţă pe lupii slăbiţi de foametea din timpul primăverii, având cu siguranţă mai multă grăsime decât cele care vor supravieţui până la primăvara următoare. Arătând către groapa de zăpadă, bătrânul spuse râzând:

— Lupii de stepă se pricep să trăiască mai bine decât oamenii, în fiecare an, când vine iarna, păstorii profită de perioada în care osânza adunată toamna pe oi şi vite încă nu s-a topit şi le taie, punându-le la congelat ca să aibă provizii peste iarnă. Uite, şi asta tot de la lupi au învăţat.

Cum văzură gazelele încă vii, în Pale şi în alţi câţiva câini se treziră vânătorul şi ucigaşul, aşa că năvăliră sus pe povârniş, dar nu trecură mai departe de locul în care urmele lupilor se terminau. De acolo nu îndrăzniră să facă niciun pas mai departe, ci doar îşi lungiră agitaţi gâturile, lătrând aprig către gazele. Unele se speriară aşa de tare, că încercară să fugă, din nesăbuinţă, dar nu făcură nici măcar un pas, că pojghiţa se frânse, şi se prăvăliră cu un bufnet în groapa cu zăpadă frăgezită. Se zbătură din toate puterile, dar dispărură într-o clipită.

Zăpada se surpa precum nisipurile mişcătoare în care te afunzi din ce în ce mai mult, iar în final groapa arăta precum o pâlnie. În momentul în care pojghiţa crăpase, una dintre gazele îşi proptise picioarele din faţă pe o bucată mai solidă de gheaţă, în timp ce partea din spate a trupului ei cădea în groapă. Nu făcuse decât să mai câştige câteva clipe.

Cărarea în zăpadă fusese croită, iar căruţele coborâră de pe coamă. Caravana înaintă până în locul din care nu se mai putea avansa, iar cu lopeţile de lemn făcură loc împrejur ca să descarce.

Bărbaţii veniră către Bilge. Bătrânul spuse:

— Uitaţi-vă într-acolo, la apus: zăpada e mai îngheţată şi nici gropi nu sunt prea multe, sunt şi urme de balegă de gazelă, şi de lup. Multe gazele au fugit pe-acolo.

Ciurdarul Sangjie zise:

— Din câte văd eu, lupii n-au procedat prea bine. Dacă starostele lor ar fi trimis câţiva lupi pe partea asta, nu le-ar mai fi scăpat nicio gazelă.

Bătrânul se răsti:

— Dacă ai fi fost tu şef de haită, ai fi murit de foame. Dacă le ucizi dintr-odată pe toate, la anul ce mai mănânci? Lupii nu sunt aşa lacomi ca oamenii, ci sunt mai socotiţi, mult mai socotiţi.

Sangjie răspunse râzând:

— Anul acesta au fost prea multe gazele, nu s-ar fi isprăvit cu ele nici dacă mai ucideau câteva mii. M-am gândit să fac şi eu rost de nişte bani, să-mi ridic o iurtă nouă, să-mi iau şi eu o nevastă.

Bătrânul îi aruncă o privire şi zise:

— Iar când copiii şi nepoţii voştri îşi vor lua şi ei neveste să nu mai fie în stepă nici picior de gazelă, nu? Voi, ăştia tinerii, vă asemănaţi tot mai mult cu neamurile străine, pe zi ce trece.

Bătrânul văzu că femeile descărcaseră căruţele, iar spre movila în care-şi puseseră lupii la păstrat gazelele dezgropate era acum o cărare adâncă prin zăpadă, care se lărgea cu o porţiune bătătorită. Atunci, privind către cer, el începu să murmure ceva, ca o incantaţie. Chenzhen se gândi că bătrânul îl ruga astfel pe Tengri să le dea voie oamenilor să ia gazelele dintre zăpezi. Apoi, bătrânul închise ochii şi se opri puţin, după care, deschizându-i, le spuse tuturor:

— Acolo jos, sub zăpadă, sunt destule gazele îngheţate. Să nu vă lăcomiţi, după ce răzbateţi până acolo, mai întâi daţi-le drumul celor care sunt încă în viaţă şi abia apoi începeţi să le dezgropaţi pe cele îngheţate. Dacă Tengri nu le-a lăsat pe acestea să moară, avem şi noi datoria să le lăsăm în viaţă.

Bătrânul îşi plecă apoi capul şi le spuse lui Chenzhen şi lui Yangke:

— După fiecare bătălie, Genghis-Han elibera un miel. Mongolii s-au bătut sute de ani, de ce credeţi că porneau iar şi iar la luptă? Pentru că învăţaseră de la lupi să nu-şi ucidă toate victimele odată.

Bătrânul Bilge desemnă fiecărei familii câte o porţiune de pe care să-şi adune singură gazelele. După legile vânătorii în stepă, oamenii lăsară acele gazele care erau mai uşor de luat, din locuri mai la îndemână şi unde erau mai multe la un loc, pentru Bilge şi băieţii de la

facultate.

Bătrânul merse împreună cu Chenzhen şi Yangke până la căruţa lui. Traseră din ea două rulouri de pâslă groasă, fiecare de aproape doi metri lăţime şi patru metri lungime. Pâsla parcă fusese stropită cu apă, aşa era de îngheţată. Chenzhen şi Yangke luară o bucată de pâslă şi porniră pe cărăruie. Bilge luă pe umăr prăjinile de mesteacăn de capetele cărora erau legate cârlige de fier. Batu şi Kasmai luară şi ei în spate ruloul de pâslă şi veniră lângă locul în care zăpada era adâncă, iar micul Bayar se ţinu după mama lui, cu cângile lungi în spate.

Ajungând la groapă, bătrânul îi puse pe cei doi studenţi să aşeze pâsla pe crusta de gheaţă, apoi îl puse pe Yangke, care era mai vânjos, să meargă pe ea, să-i verifice rezistenţa.

Bucata era lată, groasă şi tare ca o placă mare de zăpadă. Yangke păşi pe ea, iar pojghiţa de dedesubt nu scoase decât nişte scârţâieli, fără să dea vreun semn că ar urma să crape. Lui Yangke îi veni apoi să ţopăie, iar bucata de pâslă se curbă puţin, însă tot nu se prăbuşi. Bătrânul îl opri repede, zicând:

— Să nu faci aşa ceva odată ce eşti pe pâslă, că poţi să ajungi ca gazelele îngheţate, nu-i de glumă. Gata, Chenzhen e mai uşor decât tine, mai întâi îl iau pe el să scoatem vreo două gazele, după care vă duceţi voi doi singuri.

Yangke trebui să se dea jos de pe bucata de pâslă, apoi îl ajută pe bătrân să se urce, după care se urcă şi Chenzhen. Bucata de pâslă ţinea pe ea fără nicio problemă doi oameni, la care se mai puteau adăuga încă vreo două gazele.

După ce se aşezară bine, traseră amândoi de cea de-a doua bucată de pâslă şi o puseră cap la cap cu prima. Apoi bărbaţii aranjară cele două bucăţi de pâslă şi înaintară cu paşi mari pe cea de-a doua bucată, pe care puseră cângile lungi. Repetară aceleaşi mişcări şi aduseră pâsla cealaltă din spate în faţă. Cele două bucăţi se înlocuiau astfel una pe cealaltă, iar cei doi oameni erau ca nişte cârmaci ai unei arce din pâslă ce aluneca spre o gazelă vie pe întinderea de gheţuri.

În cele din urmă, Chenzhen se urcase pe luntrea fermecată a stepei mongole, scornită de isteţimea oamenilor acestor locuri, mijloc de transport pe zăpadă ce rezista oricăror intemperii, oricât de serioase, în cuprinsul stepei mongole, de-a lungul a sute şi mii de ani, nenumăraţi oameni călătoriseră cu o astfel de ambarcaţiune, salvându-se din abisurile morţii, scoţând din ghearele ei nenumărate oi sau câini. Şi tot nenumărată trebuie să fi fost şi prada de vânătoare sau de război, împinsă înăuntru de lupi, vânători sau împresurarea cavaleriilor, care fusese apoi dezgropată din adâncurile lacului de zăpadă. Nu s-ar fi gândit bătrânul Bilge că avea să încredinţeze tainele mongolilor tocmai unui studenţaş de alt neam şi că el însuşi va fi acela

care-i va pune în mâini această temută armă. Chenzhen era primul student chinez care avea privilegiul de a naviga cu arca aceea primitivă a mongolilor.

Barca de pâslă aluneca tot mai iute şi din când în când se auzea cum scârţâie pojghiţa de zăpadă sub ea. Lui Chenzhen i se părea că se află taman pe covorul zburător din poveste, plutind deasupra omătului alb, cu precauţie, lucid sub ameninţarea pericolului, zburând ca un nemuritor, simţindu-se recunoscător în adâncul inimii lui faţă de lupii şi oamenii stepei care îi dăruiseră o viaţă ca-n basme. În mijlocul iazului de zăpadă erau opt astfel de arce, şaisprezece covoare zburătoare care înaintau deodată, întrecându-se, răscolind colbul de zăpadă, zburătăcind florile mari de gheaţă. Câinii lătrau, oamenii strigau, Tengri râdea din cer. În văzduh se ivi deodată un nor gros, iar gerul se pogorî brusc. Zăpada care se topise puţin la suprafaţă se preschimbă pe nesimţite într-o oglindă de gheaţă şi mai solidă, făcând crusta de la suprafaţa zăpezii să devină dintr-odată de trei ori mai rezistentă, dezgroparea gazelelor fiind cu atât mai neprimejdioasă. Oamenii îşi scoaseră cu toţii ochelarii de soare şi, deschizând larg ochii, înălţându-şi capetele, strigară într-un suflet: „Tengri! Tengri!” Apoi, zborul luntraşilor fu mai uşor şi mai neînfricat. În acel moment, lui Chenzhen i se păru că simte prezenţa veşnicului Tengri al cerurilor mongole, iar sufletul lui primi din nou binecuvântarea lui Tengri al stepelor.

La un moment dat, dinspre povârnişul de lângă marginea lacului, se auziră strigătele lui Yangke şi ale lui Bayar. Chenzhen întoarse capul şi se uită într-acolo. Atunci Yangke şi Bayar strigară entuziasmaţi:

— Am scos una! Am scos una!

Chenzhen luă luneta şi privi. Văzu cum, sub îndrumarea lui Bayar, Yangke dezgropase prin cine ştie ce metodă o gazelă mare, apoi, trăgând-o fiecare de câte un picior, o târâseră către căruţă. Cei rămaşi pe mal îşi luară şi ei plăcile şi porniră spre groapa din zăpadă.

Arca de pâslă se afla acum departe de locul sigur, apropiindu-se din ce în ce mai mult de o gazelă. Era o gazelă gestantă, ochii îi sticleau a disperare, dar mai era în ei şi o scânteie de nădejde. De jur-împrejur nu era decât pojghiţă spartă de zăpadă, iar cea de sub copite nu era mai groasă decât tăblia unei mese şi se putea sfărâma în orice moment, bătrânul spuse:

— Împinge mai încet pâsla, dar nici prea încet. Nu cumva să se sperie, în ea o mai fi şi acum un pui, vezi bine, viaţa în stepă nu-i deloc uşoară, iar fiecare trebuie să lase o portiţă de scăpare fiecăruia.

Chenzhen dădu din cap, apoi se culcă pe burtă şi împinse uşor, puţin câte puţin, bucata de pâslă, până ajunse să i-o strecoare gazelei sub picioare, iar scoarţa de zăpadă nu se crăpă. Nu se ştie dacă

această gazelă mai avusese vreodată parte de ajutorul oamenilor sau dacă doar nădejdea pentru viaţa puiului ei îi dădea puteri, dar ajunse dintr-un salt pe scoarţa de pâslă, căzând în genunchi cu un sunet surd, tremurând din tot trupul, deşi era paralizată de oboseală, îngheţată de ger şi zăpăcită de frică. Chenzhen răsuflă uşurat, cei doi înaintară uşor pe pâslă, aducând încetişor şi cu mare atenţie cealaltă bucată înaintea acesteia, şi tot aşa, până ajunseră la un loc mai solid. Bătrânul spuse:

— Bine, acum dă-i drumul. Dacă mai cade o dată, înseamnă că asta e voia lui Tengri.

Chenzhen se duse încetişor lângă vietatea care pentru el nu mai era doar o gazelă, ci o căprioară blândă, iar ea deschise doi ochi minunaţi, ca ai căprioarei, ochii aceia mari care-i înduioşează pe oameni. Chenzhen mângâie capul gazelei, în timp ce ea deschise ochii plini de groază, în care se citea implorarea vieţii. Mângâie uşor făptura îngenuncheată la picioarele lui, firavă şi neajutorată, iar inima începu să-i tremure: cum de nu se dusese să ia apărarea acestor fiinţe slabe, frumoase şi paşnice, şi preferase să stea de partea lupilor ucigaşi, însetaţi de sânge? Chenzhen, care crescuse cu basme precum cel cu bunica şi lupul, cu Dongguo cel milostiv[10] şi cu alte poveşti pline de ură faţă de lupi, se trezi spunând fără să vrea:

— Ţi-e mai mare mila de gazelele astea. Lupii chiar că sunt nişte ticăloşi, să ucidă nişte fiinţe nevinovate, care nu fac nimănui niciun rău, zău de n-ar trebui căsăpiţi până la unul.

Bătrânul Bilge se schimbă dintr-odată la faţă. Chenzhen îşi înghiţi zăpăcit ultimele cuvinte, îşi dădu seama că-l jignise pe bătrân în cea mai adâncă credinţă, că hulise împotriva totemului păstorilor din stepă. Dar nu-şi mai putea lua vorbele înapoi.

Aruncându-i o privire cruntă, moşul se răsti la Chenzhen:

— Oare iarba nu e fiinţă? Stepa nu e fiinţă? Aici, în Mongolia, iarba şi păşunea sunt fiinţele cele mari, ceilalţi sunt fiinţele cele mici, iar fiinţele cele mici nu pot trăi decât de pe urma fiinţelor celor mari. Lupii şi oamenii sunt mici. Iar jivinele care se hrănesc cu iarbă sunt mai ticăloase decât cele care se hrănesc cu carne. Tu crezi că gazelele sunt lipsite de noroc, dar oare iarba nu e nevinovată? Gazelele au patru picioare, şi încă foarte iuţi, dacă se întâmplă ceva, ele o iau la fugă, pot să-i facă pe lupii care le urmăresc să scuipe sânge de osteneală. Dacă le e sete, pot alerga până la râu unde beau apă, dacă le e frig se pot duce pe pantele însorite. Pe când iarba? Iarba, deşi e fiinţa cea mare, are viaţa cea mai grea şi mai dureroasă. Rădăcina ierbii e atât de firavă, pământul atât de sărac. Creşte pe pământ, dar stă neclintită în acelaşi loc, de mişcat nu se mişcă nici câţiva centimetri. Toţi o calcă în picioare, o pasc, o rod, o răvăşesc. Mongolilor le e milă şi îi doare sufletul cel mai mult de iarbă şi de stepă. Dacă e să vorbim de ucidere, gazelele ucid stepa, şi astfel sunt

mai de temut ca secerătoarea. Păşunatul dezlănţuit al gazelelor nu e tot ucidere? Nu înseamnă că iau viaţa stepei? Şi dacă ucizi stepa nu înseamnă că ucizi şi fiinţele mici ale stepei? Invazia gazelelor este o nenorocire mult mai îngrozitoare decât haitele de lupi. Peste stepă nu se abate numai urgia albă, a viscolului, cea neagră, a lupilor, mai este şi cea galbenă, a gazelelor. Când vine peste noi urgia galbenă, e ca şi cum gazelele ar mânca oameni...

Barba şi mustaţa rară a bătrânului tremurau fără încetare, mai tare chiar decât biata gazelă.

În inima lui Chenzhen era o vibraţie necontenită, fiecare cuvânt al bătrânului era ca bubuitul unei tobe de război care îi producea durere cu fiecare lovitură. Simţea că, în înţelepciunea lui, neamul păstorilor din stepă depăşea cu mult neamul agricultorilor, nu doar în domeniul militar, ci şi în cel al tăriei de caracter, fiindu-le superiori acestora din urmă şi prin multe alte concepţii şi moduri de a vedea viaţa. Logica străveche a stepei cuprindea într-un singur exemplu elementele de bază ale confruntării pe viaţă şi pe moarte dintre nomazi şi agricultori. Vorbele bătrânului veneau ca din partea cuiva care, aflat pe platourile înalte ale Mongoliei, ar fi coborât privirile iscodind câmpiile din nordul Chinei, ca un comandant de oşti. Împungeau precum colţii ascuţiţi ai lupului, ascuţiţi şi puternici, pătrunzători şi îndreptăţiţi, de neînfrânt. Chenzhen, care până mai adineauri avusese un ton convingător, rămăsese acum fără cuvinte. Concepţiile lui despre viaţă, despre existenţă, despre supravieţuire, care ţineau de civilizaţia chineză, se ciocniseră de logica şi civilizaţia stepei şi se făcuseră praf într-o clipită. Nu avusese încotro şi admisese că principiile cereşti ale eticii confucianiste trebuiau socotite de partea neamului nomad. Ceea ce apărau oamenii stepei era „fiinţa cea mare”, viaţa stepei şi a naturii, considerând că aceasta era mai scumpă decât viaţa omului, pe când neamul agricultorilor îşi apăra „fiinţele mici”, crezând că cele mai scumpe din lume sunt viaţa omului şi a jivinelor. Însă „dacă fiinţa cea mare nu mai există, nici cele mici nu mai pot exista”. Chenzhen îşi repeta necontenit această frază, iar inima începu să-l doară. Se gândi deodată la ce se povestea în istorii, că neamurile stepei veniseră năvalnic peste neamurile ogorului, că încercaseră din răsputeri să transforme ogoarele la loc în păşuni, şi simţi o puternică îndoială. Considerase dintotdeauna că aceasta este o faptă demnă de nişte barbari înapoiaţi, însă, după apologia bătrânului, care se baza pe legătura dintre fiinţele mari şi fiinţele mici, reconsideră întreaga chestiune şi îşi schimbă punctul de vedere, observând că nu mai poate folosi termenul „barbar” pentru a defini această faptă, căci printre aceşti „barbari” se află şi civilizaţia care se luptă pentru a proteja izvoarele profunde ale vieţii omeneşti. Dacă priveşti din perspectiva „fiinţei celei mari”, neamul agricultorilor n-a făcut altceva decât să

nimicească pământul, să-l calce cu copitele cailor în război, distrugând viaţa păşunii şi a naturii, punând în pericol vieţile fiinţelor mici. Oare acest lucru nu e cea mai cruntă barbarie? Dacă orice om de pe lumea asta spune că pământul este maica omenirii, atunci mai poate fi socotită distrugerea pământului un semn de civilizaţie?

Chenzhen întrebă pierit:

— Atunci de ce i-aţi mai dat drumul adineauri gazelei care scăpase cu viaţă?

Bătrânul spuse:

— Gazelele atrag după ele haitele de lupi, iar aceştia, dacă se duc să prindă gazele, nu prea mai dau iama prin ocolurile noastre şi ne lasă animalele în pace. Apoi, gazelele reprezintă un venit în plus, sunt mongoli care tocmai din asta reuşesc să-şi ridice o iurtă nouă, să-şi ia nevastă, să aibă copii. Mongolii sunt pe jumătate vânători; fără vânătoare, viaţa lor e asemenea cărnii fără sare sau zilei fără gust. Dacă nu vânează, se prostesc. În cele din urmă, mai vânează şi pentru a apăra stepa, de aceea prind mai mult animale erbivore decât carnivore.

Bătrânul oftă şi adăugă:

— Multe lucruri nu pricepeţi voi, chinezii. Citiţi multe cărţi, dar câte lucruri anapoda nu se scriu în ele. Cărţile scrise de chinezi ţin locul vorbelor lor, în schimb, marele neajuns al mongolilor este acela că nu se pot exprima în scris. Tu, dacă ai deveni un adevărat mongol, ai putea scrie cărţi în locul nostru.

Chenzhen dădu din cap. Dintr-odată, îşi aminti că în copilărie citise o sumedenie de poveşti pentru copii în care „lupul cel mare şi cenuşiu" apărea tălâmb, lacom şi crud, în vreme ce vulpea era isteaţă, şireată şi drăguţă. Abia după ce a venit în stepă, Chenzhen şi-a dat seama că în realitate nu există în natură un animal sălbatic mai inteligent ca lupul.

Din câte se vede, cărţile îi cam induc în eroare pe oameni, unde mai pui că aici mai era vorba şi de poveşti pentru copii.

Bătrânul ajută gazela să se ridice şi o împinse uşor pe suprafaţa zăpezii. Vârfurile firelor de iarbă ieşeau prin pătura de zăpadă. Ea se repezi şi le înfulecă cu două guri, parcă. Chenzhen trase repede înapoi bucata de pâslă. Gazela făcu tremurând câţiva paşi, apoi, găsind un şir de urme de-ale suratelor ei, o luă la sănătoasa către coama muntelui fără a mai întoarce capul şi dispăru în munţii Tianshan.

Batu şi Kasmai duceau şi ei o gazelă mai mică, apropiindu-se de locul solid al povârnişului. Kasmai striga: „Huolhei, huolhei" („vai, sărăcuţa, sărăcuţa de ea") ţinând în braţe o gazelă pe care o bătea uşurel pe spate, după care îi dădu drumul să fugă spre munte. Chenzen îi făcu semn lui Kasmai ridicând degetul mare. Ea îi spuse:

— Mămica lui căzuse într-o groapă, iar el alerga în jurul ei şi nu

mai voia să se ducă de-acolo, am încercat o vreme să-l prindem şi abia apoi l-am oprit cu cângile.

Celelalte plute se apropiau şi ele una câte una. În cele din urmă, gazelele vii din mijlocul lacului de zăpadă alcătuiră o mică turmă, care o luă spre munte. Bătrânul spuse:

— Gazelele astea au de acum mai multă experienţă, iar lupii n-o să le mai poată prinde.

Capitolul 4

Neamul tujue era un alt neam de huni. Un trib al acestora, care-şi zicea „ashina", fu cotropit de neamul vecin. Între ei era un băiat de vreo zece ani, pe care, văzându-l aşa de tânăr, oştenii nu se-ndurară să-l omoare, ci îi făcură o tăietură la picior şi îl alungară în pustiurile mlăştinoase, unde o lupoaică îl luă şi îl hrăni cu carne. Şi el crescu laolaltă cu lupii şi puii acestora. Atunci, împăratul auzi că acel copil încă trăieşte şi de îndată trimise oameni după el să-l ucidă. Trimişii văzură lupul stând lângă el şi nu îndrăzniră să-i ia viaţa, iar el fugi în munţii de la miazănoapte ai Ţării Roditoare şi se ascunse prin peşterile din munte, apoi avu zece fii, care şi aceştia avură urmaşi, unul dintre ei pe nume Ashina.

Cronica regatului Zhou —
Despre neamul tujue

ÎN CELE DIN URMĂ, oamenii se duseră să-şi ia darurile pe care le meritau. Pe lacul de zăpadă, gerul era din ce în ce mai tăios, iar suprafaţa zăpezii, din ce în ce mai tare. Bătrânul le spuse celorlalţi:

— Tengri ne zoreşte, să ne mişcăm mai repede.

Pe întinderea de zăpadă, oamenii plutiră fiecare către lotul lui, iar pe câmpul de vânătoare se iscară din nou zarva şi veselia.

Bătrânul îl luă pe Chenzhen şi ajunseră pe marginea unei gropi nici prea mari, nici prea mici. Moşul zise:

— Nu e bine să căutăm gropi prea mari, sunt prea multe gazele în ele. Sunt îngrămădite şapte, opt, poate chiar zece, şi din cauza asta se face mult abur, iar zăpada din groapă nu îngheaţă decât foarte greu. Din cauza aburului care stă cald o zi şi-o noapte, iarba umflă burţile gazelelor, picioarele li se îndoaie şi burţile li se învineţesc, şi asta împute repede carnea. Între timp, gazela îngheaţă, dar îngheaţă şi carnea împuţită. Dacă duci o astfel de gazelă la piaţă, abia dacă o

dai la jumătate din preţ, deoarece oamenii, cum îi văd burta învineţită, te pun să laşi din preţ ca pentru marfa de calitatea a doua şi-ţi dau doi bani pe ea. Însă lupilor tocmai aceste gazele împuţite le plac, pentru că lupii stepei Elun îşi amintesc şi le găsesc taman pe acestea care au rămas îngropate. Aşa că noi n-avem decât să le lăsăm lupilor cea mai bună părticică.

De pe bucata de pâslă, bătrânul băgă laţul în groapa de zăpadă, care era adâncă de doi metri şi mai bine. Cotrobăi ce cotrobăi şi la un moment dat fixă cârligul cu toată puterea, zicându-i lui Chenzhen:

— Am prins una, acum s-o scoatem.

Cei doi ba o trăgeau, ba o lăsau să cadă, aruncând din când în când zăpadă pe fundul gropii pentru a o umple. În felul acesta, o aduseră tot mai sus. Stând în picioare, aplecară încet-încet cârligele, până ce ajunseră să scoată din groapă capul întreg al gazelei îngheţate. Când cârligul stătu drept, o prinseră de beregată, fără a-i vătăma în vreun fel pielea. Chenzhen se aplecă şi prinse capul gazelei cu ambele mâini, trăgând din răsputeri şi scoţând în cele din urmă gazela de treizeci şi ceva de kilograme pe bucata de pâslă. Animalul era îngheţat tun, burta nu-i era nici umflată, nici vineţie, ca şi cum ar fi murit repede, sufocat şi îngheţat. Bătrânul spuse:

— Asta este o gazelă de calitatea întâi, pe care o putem vinde la un preţ foarte bun.

Apoi răsuflă şi spuse:

— Mai sunt acolo jos, vino să le scoţi, dar vezi să faci ca şi cum ai scoate apă din fântână cu găleata, mai întâi cauţi bine şi abia apoi prinzi, nu carecumva să străpungi pielea gazelei, că atunci nu mai iei pe ea doi bani.

Chenzhen încuviinţă, apoi luă cârligul, căută uşor şi văzu că în fundul gropii mai erau una, două gazele. După un timp, dădu peste ceva care părea a fi o gazelă, apoi căută gâtul, încercă de câteva ori să agaţe cârligul şi până la urmă reuşi. Se putea spune că Chenzhen prinsese în sfârşit primul său „peşte mare” în lacul de zăpadă al stepei, o captură de vreo treizeci şi ceva de kilograme, sau, mai bine zis, vânatul pe care în mod obişnuit nu l-ai fi putut prinde nici călare pe cel mai rapid dintre cai. Strigă de bucurie către Yangke, care era pe mal:

— Uite, am scos şi eu una, una mare de tot! Câtă forţă!

Yangke strigă şi el înfrigurat:

— Hai, vino repede înapoi! Vino înapoi! Lasă-mă şi pe mine! Să se mai odihnească şi moşul!

Pe pantele din faţă răsunau pretutindeni strigăte entuziaste. Gazelele cu pielea şi blana intacte, grase şi frumoase, erau scoase pe rând. Plutele de pe lacul de zăpadă veneau una după alta, înaintând spre mal. Cei care erau mai în putere aduceau cel de-al doilea transport. Plutele lui Batu, Kasmai şi Lamzab erau cele mai grozave.

Prindeau gazelele repede şi bine şi ştiau să le prindă pe cele mari şi bune, iar dacă le pica în cârlig vreuna mai micuţă şi mai pricăjită, cu burta umflată sau vânătă de la sufocare, pe care oricum n-ar fi putut lua cine ştie cât, o aruncau imediat înapoi în groapa din zăpadă.

În pustietatea albă se desfăşura o scenă care mai putea fi văzută doar primăvara, după ce fătau oile. Lupii care priveau de pe creasta îndepărtată a muntelui fierbeau de furie. Pentru că lupilor celor atât de pricepuţi în a se deda la tâlhării prin stepă le venise vremea să fie la rândul lor tâlhăriţi de oameni. Şi, în sinea lui, Chenzhen nu putea să nu se bucure.

Bătrânul şi Chenzhen duceau către ţărm două gazele. Barca de pâslă acostă, iar Yangke şi Bayar îl ajutară pe bătrân să coboare. Chenzhen împinse gazelele de pe pâslă, iar cei patru le traseră până la carele familiilor lor. Atunci el descoperi în cele două care câteva gazele mari şi se întrebă nedumerit ce se întâmplase.

Yangke îi spuse:

— Eu şi Bayar nu am scos decât una, celelalte ne-au fost aduse, nouă şi familiei lui Bilge, de cei care s-au întors primii. Au zis că aşa e rânduiala în stepa Elun.

Apoi adăugă râzând:

— Vezi că dacă suntem cu unchiaşul avem parte de privilegii.

Bătrânul râse la rându-i şi spuse:

— Da, dar de acum şi voi sunteţi tot oameni ai stepei şi va trebui să ţineţi şi voi minte rânduielile acestor locuri.

Bătrânul era obosit, îşi încrucişă picioarele sub el şi se aşeză lângă car să-şi fumeze luleaua.

— Duceţi-vă singuri, zise el, şi n-aveţi grijă. De cădeţi cumva în zăpadă, depărtaţi-vă imediat picioarele şi mâinile, ţineţi-vă respiraţia şi cel de pe pâslă vă va întinde cârligul, dar aveţi grijă să nu vă zgâriaţi pe faţă, că nu vă mai găsiţi neveste în veci.

Bătrânul râse tuşind. Apoi îl strigă pe Bayar să vină cu vreascurile să facă focul şi să pregătească prânzul. Chenzhen şi Yangke urcară pe pluta de pâslă din cale afară de nerăbdători. Apropiindu-se de locul cu zăpadă adâncă, Chenzhen dădu peste o cărăruie săpată în zăpadă care mergea înspre o groapă. Yangke spuse râzând:

— Adineauri era unchiaşul lângă noi şi nu puteam să-ţi spun, dar asta e groapa pe care am săpat-o eu cu Baya, de-aici am scos gazela aceea mare. Zău de nu e un drăcuşor de copil Baya ăsta — cum a văzut că v-aţi dus, ştiindu-se scund şi uşurel, a întins cojocul pe zăpadă, s-a pus pe el şi a luat-o înainte târâş, pentru că pojghiţa îl ţinea. Cinci sau şase metri mai încolo a găsit o groapă, aşa că s-a întors şi am început să săpăm cărăruia, care nu ne-a costat cine ştie ce efort. Apoi el a intrat în văgăună, a legat picioarele gazelei cu

sfoară şi s-a întors, iar eu am tras-o afară. E foarte curajos Baya ăsta, eu mă tot temeam că pojghiţa o să se rupă şi-o să-l înghită zăpada şi...

Chenzhen îi luă vorba repede şi zise:

— Mi-am dat seama de asta mai demult, când a venit cu mâinile goale să se măsoare cu lupii. Şi-atunci să n-aibă el curajul să intre într-o groapă de zăpadă? Toţi copiii mongolilor sunt ceva ce n-ai văzut şi când s-or face mari vor să fie şi mai şi.

Yangke spuse:

— Când i-am zis să nu intre mi-a spus că intrase şi-n bârlogul lupului, doar n-o să se sperie el de o groapă de zăpadă. Mi-a zis că pe la şapte ani a intrat în vizuina unui lup mare şi i-a furat un pui. Nu tot spuneai tu că ai vrea să-ţi iei un pui de lup? Numai bine, îl luăm pe Baya cu noi odată.

Chenzhen zise repede:

— Eu aşa ceva n-am curaj să fac. Am zis aşa, într-un acces de invidie, văzând caracterul mongolilor.

Cei doi studenţi de la Pekin, Yangke şi Chenzhen, urcară pe pluta mongolă a zăpezilor, şi faţa lui Yangke se încreţi de entuziasm.

— Ce interesant poate să fie să mergi la vânătoare în stepă, zise el, şi ce plictisitor şi monoton e să ieşi cu oile la păscut dimineaţa sau să faci de pază noaptea. Mi-am dat seama că odată ce cărările ţi se intersectează cu cele ale lupului, viaţa în stepă parcă e mai plină de neprevăzut şi mai interesantă.

Chenzhen spuse:

— În stepă, ţinuturile sunt întinse, dar oamenii, puţini, de jur-împrejur nu vezi o iurtă pe o rază de câteva zeci de kilometri şi, dacă nu vezi lupul sau nu mergi la vânătoare, te plictiseşti de moarte. Zilele trecute am citit aşa de mult, că am luat-o razna. Ei, din câte am citit, se vede treaba că neamurile stepei se închină la totemul lupului, şi asta de mii de ani.

În dimineaţa aceea, cei doi avuseseră la masă, pe lângă ceai cu lapte, şi carne de vită în sos de soia, iar acum se simţeau plini de vlagă. Aburii albi pe care-i suflau viguros îi făceau să pară vâslaşi ai bărcilor dragon. Braţele şi picioarele alternau bucăţile de pâslă, iar pluta mergea înainte ca o barcă cu motor. Apoi Yangke luă cârligul şi scoase o gazelă. De bucurie, începu să ţopăie de mai avea puţin şi sfărâma pluta, iar Chenzhen se sperie de îl trecură năduşelile şi încercă zorit să-l potolească. Dar Yangke bătu gazela cu palma lui mare şi începu să strige:

— Adineauri, când vedeam cum scot oamenii gazelele, părea un vis, dar acum parcă m-am trezit. E adevărat! E adevărat! E o adevărată minunăţie! Vă mulţumesc, lupilor! Lupilor! Lupilooor!

Yangke se ţinea strâns de coada cârligului şi nu-l lăsa pe Chenzhen să o prindă. Acesta însă nu îndrăzni să se ia la ceartă pe

pluta aceea nesigură, aşa că îşi luă rolul de kuli[11] în primire. Yangke scoase trei gazele la rând de parcă devenise dependent şi nu mai voia să se întoarcă la ţărm. Spuse cu un zâmbet şiret:

— Mai întâi le scoatem, dup-aceea le ducem, e mai eficient aşa.

Sfârşindu-şi vorba, puse gazelele în rând pe o porţiune unde zăpada era mai tare.

La ţărm, bătrânul îşi terminase de fumat luleaua şi, ridicându-se, îi strigă pe cei de pe lac, apoi făcu loc într-o parte a şirului de care. Femeile din fiecare familie aduseră vreascuri, spiţe de lemn rupte pe care le aşezară pe locul acela gol şi înălţară două grămezi. Apoi întinseră o bucată de pâslă veche şi aduseră ceainicele pline cu ceai cu lapte, pe cele cu rachiu, castroanele de lemn şi solniţele, pe care le aşezară deasupra.

Sangjie şi unul dintre copii tăiară vreo două gazele care nu muriseră îngheţate, ci doar îşi frânseseră picioarele. Păstorii din stepa Elun nu mâncau niciodată carne de mortăciune, iar aceste două gazele vii deveniră prânzul vânătorilor. Dulăii deja se săturaseră cu resturile rămase de la lupi, aşa că vederea acestor gazele jupuite, curăţate de măruntaie, cu carnea aburindă, nu-i mai atrăgea în niciun fel. Unul dintre ruguri fu aprins. Bilge, împreună cu femeile şi copiii, puse carnea, care parcă mai mişca încă de proaspătă ce era, pe ţepuşe de lemn şi fier şi începură s-o frigă la foc, încălzindu-se şi ospătându-se în acelaşi timp. Mirosul îmbietor de ceai cu lapte, rachiu şi carne care se răspândea împreună cu fumul către cei din mijlocul lacului chema oamenii la odihnă şi ospăţ.

Era aproape de amiază, plutele de pâslă ale fiecărei familii acostaseră şi descărcaseră două, trei rânduri de vânat, în fiecare car fiind încărcate şase, şapte gazele mari. Acum venise vremea ca bărbaţii să fie înlocuiţi. Femeile şi copiii care terminaseră de mâncat se suiră pe plutele de pâslă şi plecară să mai scoată şi alte gazele.

Carnea de gazelă proaspăt friptă este o delicatesă a mongolilor din stepă, mai ales după o partidă de vânătoare, pregătită chiar acolo, pe locul de popas. E un deliciu de care se bucură deopotrivă pălmaşii şi nobilii aristocraţi şi mai este şi un prilej de petrecere la care n-ar renunţa niciun vânător. Chenzhen şi Yangke ajunseseră, în sfârşit, la poziţia de vânător şi luau parte la acest copios ospăţ pe câmpul de vânătoare. Cei doi dăduseră uitării cârciumioarele din Pekin la care obişnuiau să meargă. Focul vânătorii şi efortul depus le sporiră pofta de mâncare, iar fericirea pe care o simţea Chenzhen era mult mai mare decât cea a hanului mongol, căci se afla la un ospăţ în plină sălbăticie, în locurile în care până mai adineauri se săturaseră lupii.

Locul acesta îi făcea să mănânce precum lupii şi tigrii, iar senzaţia pe care o aveau mâncând ceea ce înfulecaseră mai adineauri şi lupii era incredibilă. În inimile băieţilor năvăliră deodată curajul şi

neînfrânarea mongolilor, şi atunci înşfăcară pe negândite ploştile cu rachiu din mâinile vânătorilor petrecăreţi şi dezlănţuiţi şi, înălţându-şi privirile către cer, traseră cu poftă câte o duşcă mare.

Bătrânul Bilge râse zgomotos şi spuse:

— Peste un an eu n-aş mai avea curajul să merg la Pekin şi să dau ochii cu părinţii voştri, că nu mai e mult şi deveniţi nişte adevăraţi sălbatici mongoli.

Duhnind a băutură, Yangke spuse:

— Chinezii ar trebui să aibă spiritul mongolilor, să dărâme meterezele palatelor şi să se avânte în lumea largă.

Chenzhen strigă tare de trei ori:

— Taica! Taica! Taica!

Apoi ridică plosca cu rachiu şi i-o închină „bătrânului şef de trib" Bilge.

Acesta bău de trei ori şi strigă:

— Minihu! Minihu! Minihu! (Băiatul meu...)

Cu palma lui lată, Batu îl lovi tare pe Chenzhen pe spate şi spuse:

— Tu... tu eşti pe jumătate mongol, câ... câ... când ai să te însori cu o fe... fe... femeie mongolă şi-o să ai în iurtă şi nişte copii, abia atunci vei fi mongol pe de-a-ntregul. Dacă nu te osteneşti îndeajuns nu m... m... merge. Sub pielea femeii mongole se ascunde o fiinţă grozavă, mai grozavă chiar decât lupul. B... bărbaţilor mongoli le e tare frică de ele, ca oilor le e de frică.

Sangjie spuse:

— Seara bărbaţii sunt ca nişte oi, iar femeile, ca nişte lupi. Iar Kasmai e cea mai grozavă dintre toate.

Toţi cei de faţă izbucniră în râs.

Cuprins de euforie, Lamzab îl îmbrânci tare pe Yangke, trântindu-l în zăpada groasă, după care spuse cu limba împleticindu-i-se:

— Câ... când o să mă trânteşti tu pe mine, abia atunci o să fii mongol adevărat.

Zăpăcit, Yangke se încordă şi dădu să se ridice, dar iarăşi căzu, căci Lamzab îl mai trânti de trei ori. Acesta îi spuse râzând:

— V... voi ăştia, chinezii, *nogo iden* (mâncaţi verdeţuri), ca oile, n-noi, mongolii, *mah iden* (mâncăm carne), ca lupii.

Yangke se scutură de zăpadă, zicând:

— Stai că o să vezi tu! La anul o să-mi iau un bou şi-o să-l mănânc singur. Şi aşa o să mai cresc, o să fiu mai înalt decât tine cu un cap, şi-atunci tu o să fii „ca oile".

Atunci toţi vânătorii strigară:

— Bine! Bine! Bine!

Mongolii pot înghiţi mai multă băutură decât mâncare, cele şapte,

opt bărdace mari cu rachiu trecuseră pe rând pe la fiecare şi nu mai era nici picătură în ele. Cum văzu că s-a terminat băutura, Yangke prinse curaj, aşa că strigă la Lamzab:

— Dacă la trântă nu mă pot pune cu tine, atunci să ne măsurăm la băutură!

Lamzab spuse:

— Tu ai învăţat şiretenia de la vulpi, însă aici în stepă vulpile nu sunt aşa isteţe ca lupii. Stai un pic, că mai am eu ceva băutură.

Spunând acestea, se repezi şi scoase din şaua calului o sticlă mare cu rachiu mongol şi două păhărele. Când scoase sticla, zise:

— Pe asta am păstrat-o ca să-i cinstesc pe oaspeţi, dar de data asta o să te pedepsesc pe tine.

Toţi ceilalţi strigară:

— Pedeapsă! Pedeapsă! Îi trebuie pedeapsă!

Yangke se forţă să scoată un zâmbet amar şi zise:

— E clar, vulpea nu se poate măsura cu lupul. Primesc, primesc pedeapsa.

Lamzab spuse:

— Aşaaaaa! După rânduiala pedepsei cu băutură, câte păhărele spun eu să bei, atâtea bei! Mai înainte am spus ceva greşit, am zis că m-a băgat sub masă un ziarist chinez care trecea prin Mongolia. De data asta pe tine trebuie să te învăţ minte!

Apoi dădu pe gât un păhărel şi, cu limba împleticindu-i-se printre cuvintele chinezeşti, spuse:

— Fiecare ciocârlie are două aripi, în fiecare aripă câte două păhărele.

Yangke spuse îngălbenit de spaimă:

— Deci patru aripi, câte două păhărele fiecare... În total, opt păhă-rele? Nu e câte unul în fiecare aripă?

— Ia nu mai tot socoti tu atât, dacă eu zic că ciocârlia are într-o aripă trei păhărele, ce?

Atunci toţi, chiar şi Chenzhen, strigară într-un glas:

— Bea! Să bei, auzi!

Înfiorându-se, Yangke dădu pe gât cele opt păhărele.

Bătrânul râse şi zise:

— Aici în stepă o păţeşti dacă vrei să-i joci o festă prietenului.

Apoi luară frigările pe care le făcuse bătrânul pentru ei şi mâncară, zeama cărnii prelingându-li-se pe la colţurile gurii, dar le plăcea foarte mult, căci era fragedă şi proaspătă.

Chenzhen spuse:

— Tăicuţă, e prima dată când mă înfrupt cu mâncare de lup, şi e cea mai mare, mai gustoasă şi mai delicioasă bucată de carne din câte am mâncat vreodată. Acum pricep de ce împăraţilor şi prinţilor le plăcea atât de tare vânătoarea. Împăratul Taizong din Tang a fost cel

mai grozav împărat chinez din vechime. Îi plăcea tare mult să vâneze. Prinţul moştenitor, succesorul lui, venea deseori în stepă împreună cu garda lui de tujue, să vâneze din goana calului. El chiar şi-a făcut un cort în curtea palatului în care, ca şi voi, tăia oile, le frigea şi le mânca tăind carnea cu cuţitul. Îi plăcea atât de mult viaţa din stepă, încât nici n-a primit titlul de împărat, ba chiar voia să arboreze steagul cu cap de lup al neamului tujue, să ia nişte călăreţi dintre aceştia şi să meargă la vânătoare în stepă, să trăiască viaţa acestui neam de stepă. În cele din urmă, şi-a pierdut poziţia de succesor la tron, pentru că împăratul nu l-a mai lăsat pe el moştenitor. Viaţa de stepă îi fascinează pe mulţi, atât de tare, că nici împăraţi nu mai vor să fie.

Auzind aceasta, bătrânul căscă ochii şi spuse:

— Mie nu mi-ai spus niciodată povestea asta. E foarte interesantă. Dacă voi, toţi, chinezii, v-aţi asemăna prinţului şi v-ar plăcea stepa mongolă aşa de mult, ce bine ar fi. Iată cum el n-a dat importanţă faptului că pierdea tronul de mare han. Toţi marii împăraţi ai dinastiei Qing[12] din China iubeau stepa şi le plăcea să vină la vânătoare în stepă, să-şi ia neveste dintre fetele mongole. Aceştia nu i-au pus pe chinezi să vină în stepă să are şi să însămânţeze ogoare. Pe vremea lor n-au prea fost bătălii între mongoli şi chinezi, iar în stepă era pace.

Lui moş Bilge cel mai mult îi plăcea să asculte povestirile istorice ale lui Chenzhen, iar după ce le asculta, îl răsplătea cu câteva poveşti mongole. El spuse:

— În stepă, cine nu mănâncă mâncarea lupilor nu se poate socoti un adevărat mongol. Unde nu e mâncare de lup nici nu pot fi mongoli. În trecut, când era foamete printre mongoli, aceştia supravieţuiau cu mâncarea lupilor. Un străbun de-al lui Genghis-Han a rămas prins în munţi, unde n-avea nimic, trăia ca sălbăticiunile şi puţin a lipsit să moară de foame. Cum n-avea încotro, se lua după lupi, pe furiş, până ce aceştia prindeau vreo jivină, aştepta pitit până când lupii se săturau şi plecau, iar el aduna ce mai rămânea de la ei. În felul acesta a putut trăi singur în munţi câţiva ani buni, până ce fratele lui mai mare l-a găsit şi l-a adus înapoi. Lupii sunt salvatorii şi binefăcătorii stepei. Dacă n-ar fi fost lupii, n-ar fi fost nici Genghis-Han. Prin urmare, nici poporul mongol. Mâncarea lupilor este atât de gustoasă, iar acum ne-au mai adus şi atâtea daruri. Însă ceea ce trebuie să ştii de-aici încolo e că mâncarea aceasta nu e uşor de obţinut.

Cele două gazele fură dovedite şi focul se stinse încet-încet, dar moş Bilge le spuse oamenilor să pună, totuşi, câteva lopeţi de zăpadă peste cenuşă.

Norii se îngroşau tot mai tare, creasta muntelui se acoperea cu vălătuci albi de zăpadă, de parc-ar fi purtat un voal fluturând. Oamenii

trebuiau să lucreze înainte ca viscolul să niveleze gropile, dar să aibă grijă să umple carele. Cu fiecare gazelă scoasă, puteau să-şi ia şase, şapte cărămizi de ceai[13] de Sichuan ori zece, douăzeci de ţigări line marca Haihe din Tianjin sau chiar cincisprezece, şaisprezece sticle de rachiu autohton (Neimenggu Caoyuan). Sub îndrumarea lui moş Bilge, toate cetele de vânători se traseră dinspre partea cu zăpadă adâncă spre locurile mai puţin adânci, pentru că aici le era mai uşor să scoată gazelele. Apoi, bătrânul îi împărţi în câteva grupe, unii să se ocupe de scos, iar alţii, de adus la mal. Plutele de pâslă nu erau departe de margine, iar sforile începură să se facă utile. Câţiva vlăjgani stăteau pe margine şi aruncau sforile, ca nişte lasouri, până la plutele încărcate cu gazele, apoi cei de pe plute legau capătul sforii de pâslă şi o aruncau înapoi la cei de pe margine, iar aceştia le trăgeau uşurel către ei. Apoi iarăşi aruncau frânghia celor de pe lac şi aceştia trăgeau pâsla înapoi. Cu mişcările coordonate în acest fel, totul se desfăşura cu repeziciune.

Umbrele oamenilor de pe lacul de zăpadă fură în cele din urmă acoperite de cea a muntelui. Fiecare car fusese încărcat până la refuz. Unii dintre oameni voiră să aprindă focuri care să lumineze pe timp de noapte, să strângă pe margine gazelele pe care nu le mai puteau lua în care, să pună oameni înarmaţi să le păzească şi să vină a doua zi să le ia. Însă moş Bilge îi opri cu un strigăt şi le spuse cu voce tare:

— Tengri ne-a dăruit o zi frumoasă tocmai ca să putem lua aceste gazele. Tengri e drept, lupii le-au mâncat oamenilor oi şi cai, aşa că se cuvenea să plătească. Acum a început să bată vântul, asta înseamnă că Tengri vrea ca noi să lăsăm restul de gazele lupilor. Cine ar îndrăzni să nu-i dea ascultare lui Tengri? Cine ar îndrăzni să rămână peste noapte la groapa de zăpadă? Dacă la noapte vin viscolul şi haita de lupi, credeţi că puteţi face faţă?

Nimeni nu mai scoase o vorbă. Bătrânul porunci să se întoarcă toată lumea. Oamenii osteniţi, dar veseli se apucară să împingă carele grele, ca să poată urca panta, apoi încălecară sau se urcară în care şi porniră spre tabără.

Sudoarea fierbinte care-l acoperise pe Chenzhen din cap până-n picioare se făcuse acum de gheaţă şi-l făcea să dârdâie fără încetare. Pe întinderea lacului şi în afara lui, pe cărările de pe costişă, pretutindeni, se vedeau urmele popasului oamenilor: cenuşa lemnelor de foc, mucuri de ţigară, sticle de băutură şi, mai îngrijorător, urmele prelungi ale carelor, care duceau drept către tabăra lor. Chenzhen zori calul până în dreptul bătrânului şi-l întrebă:

— Tăicuţă, astăzi haita de lupi a cam suferit pierderi, nu cumva vor veni să se răzbune? Dumneata mereu zici că memoria lupului e cea mai bună, că ţin minte unde e mâncarea, unde să vâneze, poate şi unde să se răzbune.

— Faţă de câte gazele am luat noi, răspunse bătrânul, mai mult de jumătate le-au rămas lupilor. Dacă eram lacom, înfigeam o prăjină în scoarţa zăpezii şi, oricât de mare ar fi fost viscolul, tot n-ar fi acoperit-o, aşa ca mă puteam duce să le iau pe toate. Dacă aş face aşa ceva, Tengri nu mi-ar mai primi sufletul. Ei, eu n-am făcut asta şi pentru că m-am gândit la binele păstorilor. La primăvară, dacă lupii vor avea gazele îngheţate să mănânce, n-o să le mai dea de furcă oamenilor. Ca să nu mai spun că lupii le-au făcut oamenilor un serviciu, iar noi, la rândul nostru, n-am luat tot ce se putea lua. Fii liniştit, vătaful lupilor ştie prea bine lucrurile astea.

Seara, viscolul mătura stepa, iar în iurta tinerilor studenţi din grupa a doua focul ardea cu putere. Chenzhen închise *Istoria secretă a mongolilor* şi-i spuse lui Yangke:

— Omul acela despre care zicea nenea Bilge că a trăit doar cu rămăşiţe de la masa lupilor se numeşte Boduanchar, este cel de-al optulea străbun al lui Genghis-Han. Hoarda lui Genghis-Han se numea Borzhijin, chiar cea care a întrat în istorie prin Boduanchar. Sigur, câteva generaţii după aceea au avut parte de câteva înfrângeri şi schimbări majore.

Yangke spuse:

— Dacă e s-o luăm astfel, de n-ar fi fost acest sfetnic militar şi mentor care este lupul, n-ar mai fi existat nici Genghis-Han, nici Hoarda de Aur şi nici cavaleria mongolă atât de priceputăşi vitează. E neîndoios, aşadar, că influenţa lupului asupra neamului mongol a fost nemăsurată.

Chenzhen spuse:

— Ceea ce trebuie spus e că influenţa asupra Chinei şi a întregii lumi a fost şi mai mare. De la apariţia lui Genghis-Han şi a cavaleriei conduse de el, istoria Chinei, de la dinastiile Jin şi Song de Sud[14] încoace, a fost de-a dreptul rescrisă. Iar cea a Asiei Centrale, a perşilor, a ruşilor, a indienilor şi a altora s-a scris, de asemenea, altfel. Praful de puşcă al chinezilor a ajuns în Occident după ce cavaleria mongolă a deschis drumul dinspre Asia spre Europa, după care a aruncat în aer cetăţile feudale ale occidentalilor, înlăturând obstacolele din calea dezvoltării capitalismului. Abia după aceea tunurile s-au reîntors în Orient, dărâmând porţile mari ale cetăţilor Chinei, răvăşind, la urmă, cavaleria mongolă şi răsturnând lumea cu susul în jos. Cu toate acestea, rolul pe care l-a jucat lupul în istorie, în cea scrisă de oameni, a fost şters cu desăvârşire. Dacă l-am ruga pe Tengri să scrie el istoria, cu siguranţă că l-ar aminti pe lup, în locul cuvenit din analele istorice ale stepei mongole.

Ciurdarul Liang Jianzhong, privind afară la captura din carul ce tocmai se întorsese, spuse nerăbdător:

— De ce l-aţi lăsat aşa departe? Primul lucru la care trebuie să

ne gândim este cum să scoatem şi restul de gazele din groapa de zăpadă, să facem şi noi un ban ca lumea.

Chenzhen spuse:

— Dar Cerul ţine cu lupii, bine că ne-a lăsat să luăm şi căruţa asta. Un astfel de viscol o să ţină trei zile şi trei nopţi, cel puţin, iar zăpada din prăpastie o să mai crească încă o jumătate de metru, de n-o să se mai vadă nicio groapă. Să vrei să scoţi gazele acum e ca şi cum ai vrea să cauţi acul în carul cu fân.

Liang Jianzhong ieşi din iurtă şi se uită la cer, apoi se întoarse şi zise:

— Cam aşa e, trei zile şi trei nopţi o să fie viscol. Cel mai bine ar fi fost dacă mă duceam azi, să fi înfipt o prăjină în gropile cele mai mari, altfel e degeaba.

Yangke zise:

— Atunci să-ţi iei la revedere de la brânza pe care o face Kasmai.

Liang Jianzhong oftă şi zise:

— Of, n-am decât să aştept până la primăvară. Atunci o să mă duc să mai scot o căruţă, pe care o duc la centrul de achiziţionare din comuna Baiyin Gaobi, iar dacă voi nu vorbiţi, n-o să ştie nimeni.

Restul iernii, animalele păstorilor n-au mai avut parte de niciun incident. Lupii din stepa Elun se luaseră după gazele şi fugiseră departe, dispărând. Nici urgia albă a zăpezilor prea mari n-a căzut din cer.

În iarna pustie a însingurării, Chenzhen ieşea în fiecare zi cu oile sau făcea de pază noaptea, însă, cum avea puţin timp liber, căuta pretutindeni, ca un vânător, poveşti despre lupii din stepă. Cel mai mult se interesa de legenda „lupilor zburători". Era cea mai răspândită legendă pe întinsul stepei, momentul în care se spune că s-ar fi petrecut nu era prea îndepărtat, iar locul era chiar acesta, pe care se afla brigada lui. Chenzhen hotărî să limpezească povestea asta, ca să priceapă şi el cum e cu lupii zburători din stepa Elun.

Cum ajunseseră în stepă, tinerii intelectuali auziseră păstorii zicând că lupii din stepă sunt trimişi de Tengri din cer, aşa că pot zbura. De sute şi mii de ani, după ce mureau, păstorilor din stepă li se făceau „funeralii cereşti", lupii venind şi îngrijindu-se de toată rânduiala, iar după ce terminau se numea că „funeraliile cereşti" fuseseră împlinite. Tocmai pe aceasta se bazau când spuneau că lupii pot zbura, că pot ajunge sus la Tengri, ducându-i acestuia sufletele oamenilor, precum şoimii divini din Tibet. Însă când intelectualii spuneau că povestea nu este altceva decât una dintre „cele patru vechituri", că este, adică, o superstiţie, păstorii o ţineau pe-a lor, că lupii pot zbura. Şi nu era vorba de lucruri îndepărtate, ci recente, cu trei ani înainte de Revoluţia Culturală, o haită de lupi, nu prea mare, ar

fi intrat zburând în ţarcul de piatră al lui Tseren Dorji din brigada a doua, devorând zece, douăzeci de oi şi ucigând peste două sute. După ce s-au ghiftuit bine, au zburat afară din ţarc. Zidurile acelui ţarc de piatră erau înalte de peste doi metri, niciun om n-ar fi putut să se caţere pe el, atunci cum ar fi putut intra lupii dacă nu zburând? Ţarcul încă există, cine nu crede poate merge să-l vadă. În ziua aceea, şeful de păşune Uliji i-a luat pe toţi capii de familie, ba chiar l-a delegat şi pe şeful biroului, Harabara, care s-a dus şi a strâns date şi a făcut măsurători. Zidurile erau prea înalte, lupii nu aveau cum să le sară, şi nici vreo gaură în zid nu era, iar lupii nu scormoniseră vreuna pe dedesubt. Au cercetat astfel câteva zile, dar la urmă tot nu ştia nimeni cum de intraseră lupii sau cum ieşiseră. Numai păstorii ştiau cum, în adâncul inimii.

Povestea asta îl preocupase multă vreme pe Chenzhen. Acum, în mintea lui, care era din ce în ce mai fascinată de lupii de stepă, reapăru această legendă şi, după ce încălecă, merse cale de câţiva kilometri să vadă cu ochii lui acel ţarc de piatră. Nici după ce se uită cu atenţie nu reuşi să înţeleagă cum intraseră lupii.

Chenzhen îl căută pe bătrânul Tseren Dorji. Bătrânul îi spuse:

— Nu ştiu care dintre trântorii mei l-o fi mâniat pe Tengri de ne-a pedepsit aşa tare, şi astăzi ne mai vorbeşte lumea.

Însă unul dintre băieţii lui, care făcuse liceul, zicea că treaba asta nu se potrivea deloc cu ce ştiau păstorii.

— Pe atunci, în stepa Elun încă nu erau ţarcuri de piatră, dar cei de la Direcţia Păşunilor, ca să nu mai plătească pentru orele de noapte şi pentru siguranţa oilor, au construit câteva, mai întâi unde fătau oile. Ziceau de la Direcţie că acum, dacă sunt câteva ţarcuri de piatră, lupii nu vor da iama, aşa că nu mai era nevoie de ore de noapte şi în fiecare seară se puteau duce liniştiţi la culcare. Pe atunci, familia mea păzea oile până seara, dar noaptea nu mai stătea. În acea noapte am auzit câinii cum lătrau de mama focului, se vede că veniseră mulţi lupi, dar dacă au zis de la Direcţie că nu mai trebuie să facem de gardă noaptea, mi-am văzut de somn, nu m-am dus să mă uit ce e. De unde să visez eu că a doua zi dimineaţa, când să deschid porţile ţarcului, aveam să văd o sumedenie de oi moarte, încât toţi ai casei se uitau ca prostiţi de groază. Înăuntru era plin de sânge, un strat gros de două degete, până şi zidurile erau stropite cu sânge din belşug. Pe beregata fiecărei oi moarte se vedeau patru găurele însângerate, sângele se scursese până afară din ocol. Mai erau şi câteva grămezi de excremente de lup. După aceea, Direcţia Păşunilor a hotărât din nou ca oamenii din iurtele aflate în vecinătatea ţarcurilor să facă de pază noaptea, plătindu-i pentru asta. De atunci s-au făcut tot mai multe ţarcuri din piatră şi pământ pentru oile care fată şi sunt oameni care fac de pază noaptea, aşa că n-au mai umblat poveşti cu lupi care intră

zburând în ţarc şi mănâncă oile.

Dar Chenzhen n-a renunţat, ci a întrebat şi alţi păstori, fie ei bărbaţi sau femei, bătrâni ori tineri; toţi ziceau că lupii zboară. Şi mai spuneau că, atunci când mor, sufletele lupilor tot la Tengri se înalţă.

După aceea, şeful Harabara a fost „eliberat” din comisia de cadre care ancheta cazul, reluându-şi vechea funcţie. Chenzhen luă ţigările fine pe care le adusese cu el de la Pekin şi se duse să-i facă acestuia o vizită, ca să înţeleagă cum de „zburaseră” lupii aceia peste ţarcul de piatră. Şeful Harabara fusese membru al Comitetului Ştiinţific al Şcolii Mongole pentru Siguranţa Publică şi vorbea chineza fluent. El spunea că acest caz fusese închis demult şi că, din păcate, concluzia lui ştiinţifică nu stătea în picioare, mai ales că aici, în stepă, majoritatea păstorilor nu-l credeau, ci o ţineau una şi bună că lupii pot zbura. Numai unii vânători mai cultivaţi şi mai experimentaţi dădeau crezare cercetărilor şi concluziilor lui. Şeful Harabara spuse râzând:

— Din respect pentru credinţele şi obiceiurile neamului acestuia putem spune că ideea potrivit căreia lupii au intrat în ocol zburând nu e în totalitate eronată, pentru că, ce-i drept, lupii s-au aflat puţin în aer, au zburat câteva clipe.

El continuă şi zise:

— În acea zi, toţi păstorii de pe păşune erau foarte neliniştiţi, toţi credeau că Tengri se mâniase şi trimisese urgia peste stepa Elun. Stăvarii şi-au lăsat caii în munţi şi au venit încoace într-un suflet să vadă ce se întâmplase. Bătrânii şi femeile s-au aruncat la pământ şi au început să bată mătănii pentru Tengri. Copiii erau aşa de speriaţi, că cei mari nu i-au putut opri din plâns decât altoindu-i. Şeful de păşune Uliji se temea că va fi afectată producţia şi, alarmat, mi-a ordonat să rezolv cazul în două zile. Eu am convocat toate cadrele de pe păşune şi i-am pus să păzească locul faptei. Însă acesta fusese răvăşit. Urmele din afara ocolului fuseseră călcate în picioare de turme şi de oameni. Nu-mi mai rămânea decât să iau lupa şi să cercetez zidul ocolului, centimetru cu centimetru, în căutarea unor indicii. În cele din urmă, am găsit în partea din nord-est a ocolului două urme însângerate de lup, destul de şterse. Asta rezolva cazul. Tu ce crezi, ce se poate deduce de-aici despre felul în care au intrat lupii?

Chenzhen scutură din cap.

Şeful Harabara zise:

— Eu am tras concluzia că trebuie să fi fost cel mai mare dintre lupi, care s-a aşezat cu labele din spate pe pământ, iar pe cele din faţă le-a sprijinit pe zid. Astfel, a făcut cu propriul trup un fel de trambulină pentru ceilalţi lupi. Aceştia au venit cu avânt de la o distanţă de câţiva zeci de paşi, au sărit pe spatele lupului celui mare, apoi pe umeri, şi dintr-un salt zdravăn au ajuns în interiorul ţarcului. Dacă privim dinăuntru, nu se vede ca şi cum lupii ar fi zburat?

Chenzhen privi distrat o vreme, apoi spuse:

— Lupii din stepa Elun sunt extraordinar de inteligenţi. Nici nu s-au ridicat bine câteva ţarcuri de piatră în stepă, că lupii s-au şi gândit la o metodă de a le sări. Lupii de stepă sunt nemaipomenit de isteţi... nu se înşală păstorii când spun că lupii pot zbura. Nu le trebuie decât un punct de sprijin ca să sară, apoi, dată fiind distanţa la care ajung, se socoteşte că au zburat. Când lupii s-au prăvălit ca din cer peste grămada de oi, acestea s-or fi speriat de moarte. Şi chiar că au făcut prăpăd, ghiftuindu-se şi ucigând atâtea jivine. Dar lupul care rămăsese afară a fost năpăstuit, n-a avut parte nici măcar de-o îmbucătură. Acest lup foarte mare la stat şi care fusese un sprijin pentru ceilalţi trebuie să fi fost şeful lor.

Dar şeful Harabara spuse hohotind:

— Nu, nu-i aşa. După judecata mea, acest lup a zburat şi el înăuntru. Tu nu ştii, dar lupii de stepă au un foarte dezvoltat simţ al apartenenţei de grup, ţin la colectivul lor, aşa că nu-l puteau lăsa baltă pe fratele şi ruda lor. Cei dinăuntru se săturaseră, dar mai trebuiau să şi iasă, aşa ghiftuiţi cum erau, iar asta tot cu ajutorul „trambulinei” s-a petrecut. Aşa că au făcut o scară şi pentru cel înfometat, ajutându-l şi pe el să intre şi să se sature. Urmele de labe însângerate de pe exteriorul zidului au fost lăsate chiar de lupul care a făcut pe trambulina la ieşire. Altfel, de unde să fie sângele din urme? Când primul lup a stat să-i ajute pe ceilalţi să intre, încă nu fusese ucisă nicio oaie, urmele acelea sunt curate, n-au sânge. Este? Ia mai gândeşte-te la situaţia de atunci şi-ai să vezi ce farsă le-au jucat ei oamenilor. Cum au intrat în ocol, lupii au ucis tot ce se putea ucide. Evident, ocolul de piatră a fost construit de oameni pentru a-i împiedica pe lupi, însă până la urmă a ajuns să-i ţină afară pe câinii care păzeau oile. Câinii lui Tseren Dorji au mirosit totul. Dar ei nici nu puteau şi nici nu îndrăzneau să facă aşa cum făcuseră lupii, să zboare în ocolul oilor şi să se ia cu ei la trântă. Oricum, câinii sunt mult mai proşti decât lupii.

Chenzhen spuse:

— Şi eu sunt mult mai prost ca lupii. Însă ar mai fi o întrebare: cum au făcut lupii de s-au retras în siguranţă? Adică, ultimul lup cum a procedat? Pe acesta cine l-a mai ajutat?

Şeful Harabara spuse radios:

— Într-adevăr, oamenii sunt mai nechibzuiţi decât lupii. Atunci nimeni nu-şi putea da seama de chestiunea asta. Abia după aceea şeful păşunilor, Uliji, trecând prin stratul gros de sânge, a intrat în ocolul oilor şi, privind cu atenţie, şi-a dat seama. Lângă peretele dinspre nord-est era o grămadă mare de oi moarte, cel puţin şapte, opt capete. Atunci toată lumea şi-a dat seama că ultimul lup trebuie să fi fost cel mai ingenios, dar şi cel mai puternic dintre toţi. El singur a luat oile în dinţi şi le-a pus grămadă lângă zid pe post de scară. Aşa şi-a

luat zborul de-acolo. Sunt unii oameni care spun că un singur lup nu poate face o muncă aşa grea, ci că trebuie să fi fost ultimii câţiva lupi care ar fi lucrat împreună. Şi apoi ar fi zburat de-acolo unul câte unul. În cele din urmă, şeful Uliji i-a adunat pe toţi şefii de brigadă şi de organizaţie şi le-a explicat tuturor, la faţa locului, cu analize şi reconstituiri, cum au reuşit lupii să pătrundă şi să iasă din ocol. Abia atunci s-a mai liniştit atmosfera pe păşune. De la Direcţia Păşunilor nu l-au criticat, nici nu l-au sancţionat pe Tseren Dorji. Însă şeful Uliji şi-a făcut autocritica şi a spus că a fost foarte neglijent în problema lupilor, că i-a subestimat.

Chenzhen a ascultat cu părul făcut măciucă. Deşi dădea crezare concluziei ştiinţifice a şefului de birou Harabara, visele au început să-i fie tot mai bântuite de lupii zburători. Uneori se trezea din somn acoperit de o sudoare rece. După aceea, nu prea mai îndrăzni să privească legendele stepei prin ochii vânătorului de noutăţi. Acum înţelegea de ce mulţi oameni de ştiinţă din Occident ajung să se închine prin biserici.

După câteva zile, Chenzhen se gândi cum să cerceteze la faţa locului cele două „cimitire" ale brigăzii. Unul era în partea de nord a munţilor Zhagan Talegai, iar celălalt, în nord-estul muntelui Piatra Neagră. La prima vedere, nu era mare diferenţă între aceste locuri şi păşunile de pe coastele sau platourile munţilor. Însă, la o privire mai atentă, se conturau deosebiri substanţiale: cimitirele se aflau departe de vechile cărări pe care le frecventau păstorii când treceau cu oile, erau nişte pustietăţi sălbatice neatinse şi îndepărtate, aflate în partea de miazănoapte a muntelui spiritual al stepei, dar aproape de haitele de lupi, aproape de Tengri, fiind numai bune pentru înălţarea sufletului. Altfel, locurile acelea erau bolovănoase, pline de borte adânci, unde carele de boi se hurducau nevoie mare.

De sute şi mii de ani, când păstorilor din stepa Elun le suna ceasul despărţirii de această lume, unii oameni le scoteau morţilor orice straie ar fi avut pe ei, îi înfăşurau într-o bucată de pâslă şi îi legau bine. Alţii însă nu se atingeau de veşmintele morţilor. Până la urmă, toţi îi urcau în carul cu boi. Apoi legau de hulubele carului o prăjină lungă şi până se lumina bine de ziuă, doi dintre bătrânii neamului luau prăjina de câte un capăt, se urcau pe cai şi duceau carul până la cimitirul din sălbăticie unde dădeau zor cailor. Iar unde cădea mortul din car, acolo era locul din care sufletul avea să se întoarcă la Tengri, simbolizând sfârşitul pe care trebuia să-l aibă unul dintr-un neam care trăise o viaţă pe spinarea calului. Dacă mortul era înfăşurat în pâslă, cei doi vârstnici descălecau şi îl desfăceau, lăsându-i trupul gol pe pajiştea sălbatică, dar cu faţa către cer, ca atunci când a venit pe această lume, singur şi blajin. Din acest moment, mortul aparţinea lupilor şi lumii spiritelor. Iar faptul că sufletul se va înălţa sau nu la

Tengri ţinea de faptele bune sau rele pe care le va fi săvârşit în această lume. În general, după trei zile se ştia cum s-a sfârşit, pentru că dacă din trupul celui mort nu se mai vedeau decât oasele împrăştiate, atunci sufletul lui se înălţase la Tengri. Însă dacă mortul era tot acolo, toată lumea se tulbura. Dar în stepa Elun lupii sunt numeroşi, iar Chenzhen încă n-a auzit să fi fost vreunul al cărui suflet să nu se fi înălţat la Tengri.

Chenzhen ştia câte ceva despre funeraliile tibetane, însă înainte să vină în stepa mongolă habar n-avea că şi neamul mongol al stepei săvârşeşte înmormântarea cerească, nu cu ajutorul şoimului, ci cu acela al haitei de lupi. De aceea Chenzhen era cu atât mai înfiorat şi mai vrăjit. De la proprietarul carului cu care ducea produsele când mai mergea la comună aflase cam pe unde s-ar afla „cimitirul ceresc", şi prinsese ocazia ducându-se de vreo două ori într-acolo, pe furiş, însă din cauza stratului gros de zăpadă nu a văzut chiar locurile pe care ţinea el morţiş să le vadă. Când iarna era pe sfârşite, a găsit, în sfârşit, urme de cai şi de roţi care duceau către cimitir. S-a luat după ele şi a văzut că un bătrân care murise de boală tocmai fusese lăsat acolo. În jur încă se vedeau urmele proaspete ale copitelor cailor, ale roţilor de car şi ale oamenilor, nici pulberea de zăpadă nu fusese încă suflată de vânt. Bătrânul acela era gol şi senin, culcat pe spate pe zăpadă, acoperit fiind doar de un strat străveziu de pulbere de zăpadă, faţa o avea învăluită de un voal alb, iar trăsăturile îi erau destinse şi cuminţi.

Chenzhen a rămas înmărmurit, teama şi neliniştea cu care venise au fost înlocuite treptat de un sentiment de pioşenie. Pentru că, de fapt, cel mort nu se ducea în moarte, ci în slava lui Tengri, primind din nou botezul sfânt al naşterii. Pentru prima oară, Chenzhen credea sincer că închinarea neamului stepei mongole la totemul lupului era adevărată, la sfârşitul vieţii unui om trupul acestuia devenind ofrandă adusă strămoşilor, iar sufletul eliberându-se atât de curat şi de desăvârşit, încât nimeni nu se mai putea îndoi de veneraţia adâncă faţă de Tengri şi de lupii stepei care îi duc acestuia sufletele oamenilor.

Chenzhen nu dorea să mai zăbovească mult pe aceste locuri sacre, de teamă să nu tulbure spiritele celor duşi şi să nu profaneze credinţa neamului din stepă. A făcut o plecăciune în urma bătrânului şi, luând calul, s-a retras pios. Atenţia i-a fost atrasă de urmele încâlcite ale carului care parcă se zdruncina chiar înaintea ochilor lui. A măsurat cu pasul cât de lung fusese sfârşitul drumului celui răposat, încă patruzeci, cincizeci de metri care se adăugau la călătoria agitată şi zdruncinată a unei vieţi. Dar viaţa era atât de scurtă, în timp ce Tengri era fără de sfârşit, de la Genghis-Han şi până la omul de rând strigătul cel mai puternic dintr-o viaţă de om fiind: „Slavă Cerului! Slavă lui Tengri!" Iar lupii erau tocmai acea scară cerească pe care sufletele oamenilor din stepă se înălţau până la slăvitul Tengri.

Trei zile mai târziu, în familia celui răposat nu se vedea vreo tulburare, aşa că lui Chenzhen i s-a luat o piatră de pe inimă. Pentru că păstorul care trebuia să meargă, după datină, să vadă ce se întâmplase cu trupul răposatului ar fi putut să-şi dea seama după urmele de paşi şi de copite că cineva necunoscut fusese pe tărâmul acela interzis, însă nu venise nimeni să-i reproşeze ceva. Dacă sufletul celui dus nu s-ar mai fi înălţat la cer, lucrurile ar fi stat altfel. Curiozitatea şi interesul lui Chenzhen începeau să se cam contrazică cu credinţa în totem şi în tabu a neamului stepei, aşa că ieşea cu oile având inima strânsă. Dar când se apropia de cineva simţea o curiozitate, dar şi o pioşenie de-a dreptul mistică faţă de aceşti oameni.

Primăvara venise neobişnuit de repede, cu o lună şi ceva mai devreme. Vântul călduţ alinta păşunile şi întreaga stepă Elun se însorise. Iarba de astă-toamnă, culcată sub povara zăpezii, ieşise biruitoare la lumină, iar pe câteva povârnişuri covârşite de soare apăruseră tuleiele verzi. Vântul uscat şi căldura soarelui se îmbiau unul pe celălalt, iar de-acum, deşi începea sezonul naşterii mieilor, pe lângă paza acestora păstorii mai trebuiau să se îngrijească şi de prevenirea incendiilor ori să se lupte cu seceta.

Liang Jianzhong întârziase. În anul care trecuse, lucrătorii de la parcul de maşini al Direcţiei Păşunilor, nişte emigranţi nechibzuiţi, îi văzuseră pe cei din detaşamentul de producţie al lui Kasmai în toată vânzoleala vânzării de antilope de la centrul de achiziţionare şi îngălbeniseră de ciudă. De la vânătorii cu care mai aveau ei de-a face încercaseră să afle locul de unde fuseseră aduse, dar aceştia spuneau că toate gazelele fuseseră dezgropate. Atunci se duseseră la Bayar, copleşindu-l cu acadele, însă şmecherul cel mic le arătase o vale pustie. Apoi, aceşti străini care în cea mai mare parte veneau de prin nord-est, unde erau agricultori, găsiseră acel fatal punct slab al oamenilor stepei, alcoolul. Au luat nişte rachiu tare de sorg din nord-est şi l-au îmbibat pe ciurdarul Sangjie. Aşa au aflat cu exactitate unde se aflau mormintele gazelelor îngheţate. Au ajuns cu un pas înaintea lupilor şi chiar înaintea lui Liang Jianzhong, iar când zăpada a dezvăluit trupurile gazelelor, şi-au aşezat tabăra în apropierea acelui loc şi într-o singură zi le-au strâns pe toate, fie ele mari sau mici, bune sau putrezite; au luat tot. Apoi, noaptea, le-au dus pe toate la centrul de achiziţii de la Baiyin Gaobi cu patru camioane acoperite.

La scurt timp după aceea, în fiecare noapte, stăvarii brigăzii a doua puteau auzi desluşit urletul flămând şi plin de năduf al haitelor de lupi, iar valea, întorcându-l în ecouri, îl prelungea la nesfârşit. Atunci i-a cuprins neliniştea şi au hotărât să stea de veghe zi şi noapte prin preajma turmelor de cai aflate sus la munte, neîndrăznind să facă niciun pas departe de cei dragi din iurte, biciuind animalele de

supărare şi cântându-şi amarnic jalea adunată-n suflet.

N-a trecut mult şi de la Direcţia Păşunilor a venit înştiinţarea oficială pentru tradiţionala campanie de prindere a puilor de lup ce se petrecea an de an, anul acesta răsplata fiind mult mai mare decât în anii trecuţi. Pielea fină, arătoasă, nobilă şi rară a puilor de lup era materia primă superioară din care se făceau cojoacele de damă, podoaba câtorva soţii ale oficialităţilor din nord ori valuta forte a acelora care-şi pierduseră dregătoria şi intrau pe uşa din dos.

Moş Bilge nu scosese o vorbă o zi întreagă, pufăia lulea după lulea. Întâmplător, Chenzhen îl auzi vorbind singur şi zicând:

— Rău se vor mai mânia lupii.

Capitolul 5

Huoyun, unul dintre strămoşii neamului tujue, se născuse în ţara Suo, care era la nord de huni. Căpetenia tribului lor se numea A Bangbu şi avea şaisprezece fraţi, printre care se număra şi Yizhi Nishidu, fiul lupilor. Bangbu era cam încet la minte. Ţara fu cuprinsă de restrişti. Nishidu nu îndură să vadă acestea, şi atunci chemă vânturile şi ploile în ajutor. Cea de-a doua soţie a sa, Yun, era fiica zeiţei vară şi a zeului iarnă. Rămânând grea, ea născu patru fii... cel căruia i se spunea Suizhu tot neam de lup era.

Cronica regatului Zhou — Despre neamul tujue

NORI NEGRI ŞI GROŞI se-ngrămădeau spre nord, la orizont, urcând şi vălătucindu-se până la cer, ca nişte trâmbe de fum. Într-o clipă, norul înghiţise muntele Baili, ca un imens blestem întunecat ce stătea să se prăvălească drept peste păşuni. La apus, soarele care dispărea roşiatic încă nu fusese cuprins de umbre, iar vântul dinspre miazănoapte care aducea cu el praful de zăpadă se abătuse vijelios peste întreaga stepă a Elunului. Fulgii ce băteau pieziş străluceau în razele oblice ale soarelui ca miliarde de lăcuste înfometate ce îşi desfac aripile galbene şi se reped năvalnic spre păşunile mănoase.

O veche zicală a mongolilor spune: după furtună năvălesc şi lupii. Haitele stepei Elun, care de zeci de ani atacau în ţară şi în afara ei, urmăreau rarele ocazii în care primăvara venea cu un crivăţ îngheţat, şi atunci treceau zona de frontieră, zburau peste fâşia de apărare împotriva incendiilor, tăiau şoseaua pe care patrulau grănicerii şi dădeau iama în stepele de la graniţă. Dincolo de hotar iernile sunt

geroase, iarba e rară şi oile puţine, iar în pustietatea munţilor lupii mor de foame. Dincoace, însă, hrana pe care şi-o adăpostiseră pentru iarnă fusese furată, peste graniţă foametea de primăvară se adâncea, iar lupilor le era foarte greu să prindă câte o gazelă iute de picior. O haită mare se strânsese deja la graniţa de nord. Lupii care năvăleau acum aveau ochii roşii ca focul, o poftă nemăsurată şi metode extrem de crude. Cât despre consecinţe, nici că le păsa. Fiecare lup se repezea cu disperare şi, mânat de pofta răzbunării, îşi căuta de-ale gurii. Cu toate acestea, în stepa Elun toată lumea se preocupa să scotocească vizuinile lupilor, neîngrijindu-se de urgia care-i păştea dinspre vecini.

Era pe la sfârşitul anilor şaizeci, iar prognozele meteo anunţau că nu va ploua, dar nici senin nu va fi. Însă şeful de la Direcţia Păşunilor, Uliji, zicea că astea-s baliverne. Cu excepţia lui Bilge şi a altor câtorva bătrâni care s-au arătat îngrijoraţi că atâţia oameni fuseseră trimişi de conducerea păşunilor pentru a scotoci vizuinile lupilor şi care au încercat de mai multe ori să-i facă să se răzgândească, nimeni altcineva n-ar mai fi putut prevesti frigul şi năvala lupilor ce aveau să vină. Nici măcar grănicerii care aveau mai deunăzi în grijă păstorii şi producţia păşunilor lor n-au fost în stare să prevadă şi să avertizeze din timp. În trecut, când patrulau pe şoseaua de la frontieră, cum vedeau urmele trecerii vreunei mari haite de lupi, înştiinţau Direcţia Păşunilor şi păstorii. Pe păşunile stepei Elun munţii şi dealurile sunt de mică înălţime, nici nu se ascund privirii, dar nici în cale nu-i stau. Furtunile reci şi viscolul vin deseori iute ca fulgerul, dar lupii de stepă, care ştiu atât de bine să se folosească de vreme, vin odată cu vijelia şi-şi organizează perfect fiecare război-fulger.

În ultimele zile, pe o păşune caldă de pe coasta nord-vestică a muntelui, se strânsese o nouă herghelie. Dintre cele zece, cincisprezece herghelii ale unui batalion de miliţie populară a Mongoliei Interioare, aceasta era cea în care erau selecţionaţi cei mai buni şaptezeci, optzeci de cai. Aşteptau raportul privind rezultatele analizelor, iar dacă reieşea că nu aveau răpciugă, puteau pleca imediat. Pregătirile de război se înteţiseră, iar responsabilitatea îngrijirii cailor militari era imensă. Reprezentanţii forurilor militare şi specialiştii comitetului revoluţionar al judeţului aleseseră patru stăvari responsabili, vigilenţi, curajoşi şi bine pregătiţi şi îi împărţiseră în două grupe, ca să poată lucra în schimburi, douăzeci şi patru de ore, veghind necontenit, zi şi noapte. Batu, comandantul de companie al miliţiilor brigăzii a doua, era responsabilul grupului şi, pentru a nu lăsa caii să fie cuprinşi de dorul de casă şi să fugă înapoi la herghelia din care fuseseră luaţi, el a dispus ca toate herghelile să stea la câţiva zeci de metri distanţă. Câteva zile avuseseră parte de soare şi de un vânticel răcoros, de apă limpede şi iarbă deasă, ba chiar şi de primii

muguri de primăvară pe care să-i poată ronţăi. Caii erau liniştiţi şi fără griji, nu se răzleţeau deloc de turmă. Stăvarii, la rândul lor, îşi vedeau conştiincioşi de treabă, aşa încât trecuseră câteva zile în care nu avu loc niciun incident.

Dar vântul răcoros s-a oprit, în locul lui venind un viscol năprasnic ce mătura stepa. Apa din iazuri ajungea să stropească pământul uscat, turmele de animale se repezeau doborând gardurile, gonite de vijelie. Iurta aflată în calea vântului s-a răsturnat şi arăta ca un imens bol, cele câteva straturi de pâslă şi structura de lemn au fost răvăşite. Căruţele cu coviltir de pâslă ce primeau vântul în plin fuseseră descoperite dintr-o suflare, iar pâsla zburase spre cer. Ninsoarea era atât de deasă, încât un călăreţ nu putea vedea nici capul, nici coada bidiviului. Fulgii zburau zumzăind prin aer ca nişte pietricele slobozite din praştie, lăsând dâre albe în urma lor şi umplând cerul cu hora lor nebună. Bătrânii ziceau că în trecut şamanii aveau o vorbă: viscolul „pletelor albe" vine de la goana nebună a demonilor cu părul cărunt, despletit. De aici a şi căpătat numele acesta. Şi nu e niciun om sau animal pe tot întinsul stepei care să nu se înfricoşeze când aude de „vântul pletelor albe". Strigătele oamenilor, nechezatul cailor, behăitul oilor, toate sunt înghiţite într-o singură clipă de urletul smintit al viscolului.

Înaintea urgiei ce stătea să vină, oamenii rămaşi în munţi, care continuaseră să scotocească vizuinile lupilor, se găseau la mare ananghie. Mai mult de jumătate dintre cei care făcuseră cale-ntoarsă rătăciseră drumul, iar cei care primiseră turmele în grijă se luptau acum cu disperare, împreună cu bătrânii, femeile şi copiii, să ajungă cât mai repede în preajma lor. Pentru că în stepă, într-o singură zi sau noapte, se poate hotărî soarta agoniselii de o viaţă.

Primul obiectiv al atacului organizat de haita care pătrunsese pe acele tărâmuri era herghelia cu armăsari graşi şi puternici. În acea zi, moş Bilge era convins că herghelille fuseseră trimise de acolo, potrivit termenului hotărât, aşa că s-a bucurat în sinea lui când a văzut că se porneşte viscolul. Abia apoi avea să afle că din cauza întârzierii analizelor plecarea le fusese amânată cu o zi. Curierul care trebuia să le aducă era şi el în munte, la prins pui de lupi, împreună cu delegatul militar Bao Shungui. În primăvara aceea fuseseră prinşi mult prea mulţi pui de lup. Din cele zece, cincisprezece vizuini răscolite fuseseră scoşi peste o sută de pui. Lupoaicele care plângeau amarnic pierderea puilor se alăturaseră haitei, şi de aceea în anul acela haita era mai rapace şi mai scoasă din minţi.

Bătrânul zicea că Tengri era cel care le dăruise lupilor o asemenea ocazie. Şi, cu siguranţă, cel care stabilise acest obiectiv era starostele lupilor, cel alb, care cunoştea în amănunt stepa Elun şi care ordonase în prealabil o cercetare amănunţită a locului.

Cum începură zbieretele vântului, Batu sări ca un arc, îndreptându-se în goană către micile iurte simple ale stăvarilor de pe păşuni. De fapt, în acea zi era rândul lui să se odihnească, pentru că făcuse de pază câteva nopţi la rând şi era foarte obosit, însă nu izbutise să doarmă. O zi întreagă nu închisese un ochi. Batu, care crescuse în mijlocul turmelor de cai, se confruntase de nenumărate ori cu urgia viscolului ce aducea lupii. Liniştea suspectă a ultimelor zile îi încordase nervii mai tare decât strunele matouqinului[15], iar la foşnetul surd al ierbii în bătaia vântului capul îi vuia şi mai tare. Toţi marii stăvari ai stepei cunoşteau foarte bine vorba bătrânească, scrisă cu sânge, care spunea că în stepa mongolă după linişte numai linişte nu vine, dar că după primejdie iarăşi va veni primejdia.

Ieşind din iurtă simţi mirosul viscolului, apoi privi cerul dinspre miazănoapte, pentru a vedea încotro bate vântul. Atunci faţa lui lată, care de obicei era rumenă, se făcu deodată cenuşie, iar ochii de chihlimbar începură să scânteieze. Se întoarse şi intră val-vârtej în iurtă, trezindu-l cu zgomotul paşilor pe tovarăşul lui, Şatsreng, apoi apucă în mare grabă lanterna, înşfăcă puşca, băgă cartuşele, îşi luă tomakanul, îşi puse cojocul lung şi stinse focul, dar nu uită să ia şi două cojoace pentru stăvarii care tocmai ieşeau acum din tură. Cei doi bărbaţi cu puştile la spate, cu câte o lanternă în mâini, mare de aproape jumătate de metru, săriră pe cai şi o luară la goană către stăvarii dinspre miazănoapte.

Soarele coborâse dincolo de crestele munţilor dinspre apus, iar stepa Elun se învăluia în umbre. Cei doi cai coborau năvalnic povârnişul muntelui, luând în piept viscolul ca o avalanşă şi un tsunami la un loc. Oameni şi cai fură înghiţiţi în întregime. Feţele oamenilor sufocaţi de viscol se învineţiră, fulgii îi biciuiau, nelăsându-i să deschidă ochii, iar caii erau înspăimântaţi de moarte. Parc-ar fi mirosit ceva, aşa de tare scuturau capetele şi se întorceau din faţa vântului, cu gândul să-şi scape pielea. Cei doi oameni strângeau hăţurile, dar Batu nu vedea absolut nimic, nici măcar degetele de la mâna întinsă, aşa că începu să strige cât îl ţineau plămânii, dar tot nu putu auzi răspunsul lui Şatsreng. Răgetul viscolului anihila totul. Batu trase calul de zăbală, îşi şterse sudoarea de pe frunte, se adună o clipă, apoi struni calul, mută cravaşa în mâna cealaltă şi aprinse lanterna cea mare. Aceasta era ca un mic far, având o rază puternică, ce ajungea până la caii aflaţi la peste o sută de metri, dar acum nu putea răzbate mai departe de zece, cincisprezece metri. În lumina ei nu se vedea decât ninsoarea deasă şi oblică, însă deodată apăru un cal şi un om, plini de zăpadă. Călăreţul îndrepta şi el spre Batu o lumină firavă şi aproape nedesluşită. Cei doi oameni roteau lanternele în aer desenând cercuri de lumină, încercând din răsputeri să-şi ţină caii înfricoşaţi în frâu până când, în cele din urmă, ajunseră unul lângă

celălalt.

Batu îl trase lângă el pe Şatsreng, îi ridică urechea de la căciulă şi-i strigă:

— Stai nemişcat, aici vom opri herghelile. Apoi le vom mâna spre răsărit, trebuie să fie pe-acolo vreun loc în care să se adăpostească. Dacă nu, vor pieri cu toţii.

La rândul lui, Şatsreng, privind către Batu, spuse:

— Calul meu e speriat de parcă ar fi lupi pe-aici. Crezi că putem face faţă doar noi patru?

Batu strigă tare:

— Dacă ne luptăm pe viaţă şi pe moarte...

Spunând acestea, cei doi oameni înălţară lanternele, luminând către miazănoapte, mişcându-le neîncetat şi aţintindu-le către ceilalţi doi tovarăşi şi către herghelii.

Un cal cenuşiu năvăli deodată în razele lanternelor celor doi, domolindu-şi paşii, apoi oprindu-se îngrozit lângă Batu, de parcă şi-ar fi aflat salvatorul. Încă înspăimântat, gâfâia căscând gura, iar mai jos de beregată avea o rană de muşcătură, pieptul îi era plin de sânge, din rană îi ieşeau aburi, iar dedesubt se formaseră câţiva ţurţuri de sânge. Cum văzu sângele, calul lui Şatsreng începu să sară înspăimântat, apoi, plecându-şi capul şi întinzându-şi gâtul, o luă nechibzuit la fugă, gonit de viscolul dezlănţuit. Batu fu nevoit să mâne degrabă calul, ca să-l ajungă din urmă. În acel moment fugi şi calul cel sur, pierzându-se în beznă.

Când Batu reuşi, cu chiu cu vai, să apuce hăţurile calului lui Şatsreng, întreaga herghelie ajunsese lângă ei. În lumina palidă a lanternelor, toţi caii care se puteau vedea erau ca surul de mai devreme, înspăimântaţi şi aproape gata să-şi dea sufletul. Nechezau prelung în bătaia viscolului, ba alergând, ba izbind cu copitele. Sutele de copite ale cailor ce tremurau înnebuniţi se învăluiau în valurile furtunii de zăpadă şi ascundeau urgia şi mai mare care se petrecea pe dedesubtul trupurilor lor. Cu sufletul la gură, îndreptară luminile lanternelor pe sub cai, iar Şatsreng se sperie atât de tare, că se lăsă în jos, apucându-se de grumazul calului, puţin lipsindu-i să cadă din şa. Deşi în inima furtunii lanternele nu mai luminau decât foarte vag, vederea ascuţită a celor doi stăvari prinse imaginea lupilor aflaţi sub cai. Părea că fiecare cal era flancat de câte doi lupi care stăteau să muşte. Iar viscolul cu plete albe înveşmântase lupii din cap până-n picioare în mantii de zăpadă, camuflându-i. Burţile lor erau mai umflate ca de obicei, înspăimântător de mari şi de albe. Haita albă de lupi, de diavoli de lupi, era cea care-i băga în toţi sperieţii pe bieţii stăvari. De unde lupii se speriau de obicei de lumina lanternelor şi se întorceau, rupând-o la fugă, acum stăteau neînfricaţi şi sfidători, ca vătaful cel alb şi maicile lupişorilor răpiţi, clocotind de ură şi de dorinţă de răzbunare.

Batu asuda înfricoşat, de parcă s-ar fi aflat în faţa lupilor divini, trimişi de Cer spre judecată, urmând să primească pedeapsa hotărâtă de Tengri. Îi era groază, chiar dacă în cuprinsul stepei Elun orice păstor ajungea în cele din urmă din cimitirul ceresc în burţile lupilor, lucru pe care şi-l doreau cu ardoare înaintea morţii, iar cei din familie şi prietenii îşi doreau, de asemenea, ca trupul să fie îngrijit cum se cuvine de lupi, iar sufletul să urce la Tengri. Pentru că mii de ani aşa fusese, mii de ani fără întrerupere. Cu toate acestea, orice om care încă era în putere, sau măcar pe picioare, avea mare teamă de haitele de lupi, pentru că nu şi-ar fi dorit ca, în viaţă fiind, să sfârşească de muşcătura lupului.

Batu şi Şatsreng nu-i mai vedeau deloc pe ceilalţi doi stăvari şi chibzuiră că au fost răpuşi de viscol ori duşi în galop de caii speriaţi de moarte. Acei stăvari fuseseră în schimbul de zi, n-aveau la ei nici puşti, nici lanterne şi nici măcar cojoace. Dar, cu inima împietrită, Batu spuse:

— Nu mai avem vreme de ei, caii sunt mai importanţi!

În raza luminii lanternei lui Batu, caii din turmă încă apăreau fugind înnebuniţi. Şaptezeci, optzeci de cai, unul şi unul, cei mai mândri, din rasa cea mai pură şi mai nobilă din toate cele douăzeci de herghelii de pe întreaga păşune şi comoara nepreţuită a celor câtorva stăvari de acolo; ei erau caii de Wuzhumuqin, care-şi câştigaseră un bun renume între cei care participaseră la bătăliile din istoria mongolilor şi cărora li se spunea „cai turceşti”. Aveau o siluetă frumoasă, erau răbdători, rezistau la foame şi la sete, la căldură şi la crivăţ, erau foarte iuţi şi puternici. De obicei, aceşti cai îi purtau pe marii stăvari şi pe domnii de la Direcţia Păşunilor. Acum, cu pregătirile de război, le-au fost transferaţi ofiţerilor de la miliţia călare, dat fiind că stepa avea nevoie de aşa ceva. Acum, că ajunseseră hrană lupilor sau erau pândiţi de moartea prin împotmolire în noroiul bălţii, acei stăvari nu mai erau viteji ca lupii, dar nici să se lase sfâşiaţi nu puteau. Batu îşi aduse aminte de stăvarii care n-aveau obiceiul să se supună cu una, cu două, şi aşa îi mai veni curajul.

Văzu că Şatsreng avu o mică ezitare şi, mânând calul către el, îi arătă tomakanul, îi tăie calea şi-l întoarse lângă turmă. Apoi, luminându-i faţa, îi strigă:

— Dacă îndrăzneşti să fugi, te omor!

Şatsreng strigă şi el:

— Nu eu, calul s-a speriat.

Doar după ce îi dădu calului câteva peste cap cu hăţurile reuşi să-l stăpânească, apoi aprinse lanterna şi, agitând tomakanul, trecu imediat lângă herghelie. Cei doi călăuzeau caii cu lumina lanternelor, iar celor care dădeau să se răzleţească chiar le ardeau câteva tomakane pe spinare. Aşa reuşiră să-i mâne către răsărit. Batu se

gândi că se apropiaseră de baltă, să mai fi fost doar vreo zece kilometri până acolo. Caii militari, toţi castraţi şi la fel de înalţi, nu trebuiau să se îngrijească de iepe gestante, cu mânji după ele, sau de cai prea bătrâni, aşa că fugeau cât puteau de repede; în nici jumătate de ceas puteau ajunge la noroaiele bălţii. Rău era că pe direcţia nord-sud balta dinaintea lor era foarte strâmtă, iar de-a curmezişul era prea largă; s-o fi traversat de-a dreptul era prea greu, iar să încerce s-o ocolească le-ar fi luat prea mult, mai ales că vântul nu dădea semne că şi-ar schimba direcţia. În mintea înfierbântată a lui Batu, acea baltă era ca o imensă gură căscată a unui demon uriaş, care aştepta ca diavolii vântului şi lupii-strigoi să-i aducă la masă o turmă de cai graşi.

Aşa cum gândiseră, direcţia în care bătea viscolul nu se schimbă deloc — sufla ca un smintit dinspre nord spre sud, scoţând urlete îngrozitoare. În bezna aceea, Batu nu-şi putea da seama decât după paşii calului de dispunerea terenului sau de moliciunea pământului, mai degrabă intuind poziţia în care se afla şi direcţia vântului. Era foarte neliniştit, i se părea că lupoaicele cărora li se prădaseră vizuinile şi li se răpiseră puii erau mai înverşunate chiar decât starostele lupilor. Dar nu-şi dădea seama că fuseseră încolţiţi, că lupii puteau sări să-i sfâşie în orice moment, că murgul s-ar fi putut împiedica, aruncându-l drept în mijlocul haitei înfometate şi clocotinde de ură. Şi, fără să-şi dea seama, începu să urle cât îl ţinea gura, împărţind lovituri în stânga şi-n dreapta. Nu mai avea decât un singur ţel, iar acesta îi dădea o oarecare siguranţă de sine: să strângă la un loc herghelia risipită, să o mâne spre sud şi să treacă pe lângă baltă. Apoi să mâne caii cu toată viteza spre tabăra de iurte, pentru că oamenii de acolo, şi mai ales câinii, îl vor ajuta să stea împotriva lupilor.

Sub călăuzirea luminilor lanternelor, sub biciuirile şi strigătele celor doi stăvari, caii nu se răzleţiră, ci încet-încet îşi mai veniră în fire, simţind că au din nou vlagă în ei. Un cal mare simţi că e timpul să preia conducerea, scoase un nechezat prelung înălţându-şi capul şi, plin de îndrăzneală, deveni noul conducător al herghelei. Batu şi Şatsreng îndreptară imediat razele lanternelor pe această nouă căpetenie a cailor. Având un conducător, herghelia prinse puteri, în ea se aprinse din nou instinctul acela de grup pe care îl au caii mongoli de război, astfel că alcătuiră formaţia în care se bătuseră cu lupii sute şi mii de ani la rând. Căpetenia slobozi un nechezat lung, ca o comandă, iar caii, care până atunci stătuseră împrăştiaţi din cauza lupilor, se grupară acum în jurul lui, umăr la umăr, strânşi unul într-altul atât de tare, încât nici viforul nu mai răzbătea printre ei. Ca la un semn, cele câteva sute de copite începură să bată pământul cu putere, tropăind, călcând, lovind. Haita fu luată prin surprindere, iar lupii cei fioroşi îşi pierdură în câteva clipe avantajul. Câţiva fuseseră prinşi sub burţile cailor, înghiontiţi din toate părţile de copitele ce loveau ca nişte

ciocane. Nu mai puteau fugi, erau fără scăpare. Unii aveau labele şi spinările frânte, ori ţestele zdrobite de copitele cailor, şi se târau tânguindu-se amarnic. Batu răsuflă mai uşurat, socotise el că vreo doi, trei lupi tot fuseseră zdrobiţi de cai, aşa că, dacă ar putea să ţină minte locul în care se aflau, ar putea reveni peste câteva zile, când s-ar mai fi îmbunat vremea, ca să le jupoaie blana. Odată riposta cailor declanşată, aceştia strânseră rândurile în formaţie, cei mai fricoşi în centru, iar cei mai vajnici în exterior. Cu o forţă de nestăvilit, cu copitele lor de oţel, care băgaseră lupii în toţi sperieţii, alcătuiră un cerc de apărare asemenea unui pumn de fier.

Se apropiau din ce în ce mai mult de baltă, iar Batu era mulţumit de formaţia standard pe care caii tocmai o alcătuiseră. Ştia însă că într-o astfel de situaţie caii nu mai pot fi controlaţi, ci doar căpetenia lor. Numai aşa puteau fi mânaţi către partea de răsărit a bălţii în scurtul timp pe care-l aveau. Dar teama din sufletul lui Batu nu se risipi, pentru că haita aceasta de lupi nu era una oarecare, nişte lupi atât de înverşunaţi nu puteau fi înfrânţi. Cu cât îi băteai mai tare, cu atât deveneau mai fioroşi şi mai scoşi din minţi, şi nu era niciun om pe tot cuprinsul stepei care să nu tremure la gândul răzbunării lupilor. Urletele jalnice de adineauri fuseseră cu siguranţă auzite de ceilalţi lupi, iar asta însemna că de aici încolo primejdia îi va paşte la tot pasul. Batu privi herghelia şi văzu că foarte mulţi au răni provocate de muşcături. În această herghelie erau cai numai unul şi unul, cai de bătălie, care se confruntau deseori cu lupii, de aceea răniţii încercau din răsputeri să nu rămână în urmă, să păstreze ordinea formaţiei, făcând tot posibilul să nu le dea lupilor ocazia să atace.

Cu toate acestea, herghelia avea un neajuns fatal: toţi, până la unul, erau castraţi şi le lipseau dârzenia şi caracterul aprig al armăsarilor care ar fi pornit primii la atac împotriva lupilor. În stepa mongolă, în fiecare herghelie existau mai multe rase, din fiecare păstrându-se şi câte un armăsar, acei armăsari cu coama lungă, mai mari cu un cap decât ceilalţi cai, plini de curaj, din rândurile cărora provin adevăraţii conducători, în stare să şi ucidă. Sub comanda acestora, când herghelia se pomenea faţă în faţă cu lupii, caii se adunau de îndată într-un cerc, cu iepele şi mânjii la mijloc, cu cei puternici la margine, iar armăsarii stăteau în afară, luptându-se corp la corp cu lupii, cu coama în vânt, fornăind şi nechezând, se ridicau pe picioarele dinapoi înălţându-se ca un munte deasupra capetelor lupilor, apoi se prăvăleau drept în creştetele lor, sfărâmându-i de-a dreptul cu copitele din faţă. Lupii se puneau de îndată pe fugă, dar armăsarii se ţineau după ei cu înverşunare, îi prindeau şi-i muşcau, iar cei mai mari, mai temerari şi mai cruzi ajungeau chiar să-i azvârle-n văzduh sau să-i trântească de pământ, vătămându-i crunt sau ucigându-i. Şi nici cei mai grozavi lupi ai stepei nu se puteau măsura cu armăsarii aceştia.

Căci, indiferent dacă era noapte sau zi, armăsarii vegheau atent, păzindu-şi herghelia, iar când lupii veneau ca un trăsnet, ca un pârjol, ei erau în stare să-i înfrunte şi să-şi conducă fraţii spre locuri mai sigure, având grijă ca niciuna dintre iepe, mânji sau caii bătrâni să nu fie rănit.

Cât şi-ar mai fi dorit Batu nişte armăsari acum! Însă acest comandant vremelnic al cailor, care abia de se zărea în viscolul des, era şi el, ca toţi ceilalţi, un cal castrat. Deşi voinic şi în putere, nu era chiar atât de curajos şi nu avea îndrăzneala de a trece singur la atac. În sinea lui, Batu regreta amarnic faptul că, în ultimii ani, nemaifăcându-se recrutări dintre caii de stepă, oamenii aproape că nici nu se mai gândeau la consecinţele lipsei armăsarilor din herghelii. Unii chiar se gândiseră că, oricum, după câteva zile, caii militari aveau să plece de acolo, şi astfel nu mai aveau nicio legătură cu problemele păstorilor. Şi tocmai această situaţie, care nu părea să ia vreo întorsătură neaşteptată, fusese exact cea care permisese lupilor să pătrundă în ţinuturi, iar Batu nu putu decât să-l admire pe starostele lupilor, care se pare că îşi dăduse seama de mult de lipsa armăsarilor din herghelie.

Batu se duse val-vârtej înaintea turmei de cai şi-i arse căpeteniei cailor câteva bice, ca s-o facă s-o ia înspre răsărit. În acelaşi timp îşi mută puşca semiautomată din spate în faţă, ridicând piedica, însă neîndrăznind să tragă. Caii din această herghelie erau cu toţii nişte novici, nişte recruţi, iar dacă ar fi tras, nu numai că n-ar fi reuşit să-i gonească pe lupi, dar i-ar fi speriat şi, implicit, împrăştiat. Şatsreng făcu şi el aceleaşi mişcări ca Batu. Viscolul era din ce în ce mai dezlănţuit, celor doi le amorţiseră braţele şi nu mai puteau mâna caii cu tomakanele, dar se apropiau tot mai mult de baltă, se putea simţi mirosul înţepător al apei. Roşu de furie, Batu hotărî să aplice metoda „cui pe cui se scoate” şi îi arse câteva în cap căpeteniei cailor, cu toată puterea, apoi fluieră ascuţit, ca atunci când duci animalele la apă, iar căpetenia şi toată herghelia parcă pricepură avertismentul stăpânului că spre sud era chiar lacul la care mergeau o dată la două zile ca să se adape. Începutul primăverii continua să fie secetos, apa lacului ajunsese să se retragă până mai rămăsese doar o baltă în centru, în jurul căreia se făcuse o mlaştină. Mai rămăseseră doar câteva cărări pe care animalele puteau trece în siguranţă, celelalte locuri fiind adevărate capcane, în care multe animale se împotmoliseră şi muriseră de foame. De obicei, când herghelia venea să se adape, caii se călăuzeau după fluierăturile stăvarilor, şi numai aşa aveau curajul să o ia, tremurând, pe unde le arătau aceştia, evitând locurile în care puteau fi prinşi. Astfel se duceau la apă să se adape. Nici chiar pe timp de zi nu prea aveau ei curaj să se avânte spre lac cu iuţeala de acum.

Fluierăturile lui Batu se dovediră eficiente, iar caii, care

cunoşteau prea bine stepa, înţeleseră de îndată că spre sud îi paşte o mare primejdie. Nechezau prelung, tremurând şi tânguindu-se. Se opriră cu toţii o clipă, se adunară laolaltă şi se întoarseră, luând în piept vântul care vuia pieziş, dând năvală spre sud-est. În sud era mlaştina ucigătoare, în nord, vântul năprasnic şi lupii haini. Doar în partea de sud-est mai puteau găsi o portiţă de scăpare. Caii aveau ochii holbaţi de groaza nenorocirii, repezindu-se cu capul înainte, gâfâind înfiorător, dar nu se auzea niciun nechezat, toată herghelia era cuprinsă de groază şi fugea de parcă s-ar fi întrecut cu moartea însăşi.

Cum se întoarseră, soarta bătăliei se schimbă. Caii se îndreptau în formaţie spre sud-est, însă cei puternici erau prea puţini şi trebuiau să-i apere pe cei slabi. Aşa se ciocniră frontal de lupii care îi atacau având vântul de partea lor, şi tocmai armele lor cele mai ucigătoare şi mai temute, copitele din spate, deveniră inutile, dată fiind poziţia în care se aflau. Vântul năprasnic şi pieziş le diminua şi el din viteză, slăbindu-le ultima posibilitate de a rezista în faţa lupilor. Acestora însă le convenea de minune vântul pieziş, erau ca nişte tigri cărora le crescuseră aripi. În mod obişnuit, viteza lupilor era mai mare decât cea a cailor, cu sau fără vânt favorabil. Cu vântul de partea lor, lupii erau şi mai iuţi, însă nici caii nu fugeau mai încet. Lupii trebuiau să facă salturi, să se repeadă la cai ori să le sară în spinare şi să-i sfâşie, dar n-ar fi avut curaj să sară din spate, pentru că, dacă dădeau de vreun cal mai inteligent, acesta ar fi putut să o ia mai repede la goană, şi atunci singurul lucru pe care l-ar mai fi apucat ar fi fost copita, care, dacă nu i-ar fi omorât, i-ar fi vătămat cumplit. Lupii nu puteau sări la cai decât din lateral, doar aşa puteau reuşi. Însă aceasta le-ar fi redus din viteză, iar dacă iuţeala calului ar fi fost mai mare şi lupul s-ar fi gândit să-i sară în spinare, tot n-ar fi putut să-l prindă şi să-l muşte, ci cel mult i-ar fi lăsat nişte urme de gheare, scăzându-i totuşi drastic şansele de scăpare. Tocmai acum, când caii nu avuseseră altă variantă decât să schimbe direcţia în care alergau, lupii prinseseră o ocazie foarte bună.

Cu vântul în spate, se ţineau după caii mai lenţi şi n-aveau nevoie să sară la ei dintr-o parte, pentru că vântul îi împingea oricum înainte şi pe dată le puteau ajunge în spinare sau la grumaz. Era de ajuns să-şi înfigă ghearele ascuţite în trupul calului sau să-şi bage colţii de oţel în arterele vitale, după care puteau sări jos. Dacă acesta ar fi încercat să se scuture sau să-l doboare dintr-odată pe lup la pământ, se putea ca unuia singur să-i facă faţă, însă întregii haite, nu, şi n-ar fi însemnat altceva decât să-şi grăbească sfârşitul. În cele din urmă, calul se rostogolea la pământ, şi atunci lupii tăbărau pe el şi începeau să-l sfârtece în mii de bucăţi.

Herghelia necheza jalnic şi prelung, caii căpătau unul după altul muşcătura fatală pe grumaz ori în coaste, sângele curgea în şuvoaie, împroşcând totul în jur, iar din trupuri atârnau bucăţi de carne sau de

piele. Carnagiul acesta le sporea lupilor pofta de a ucide, aşa că nici nu mai luau seama la carnea şi sângele de care le erau pline gurile, ci muşcau şi ucideau înainte, ca scoşi din minţi. Tot mai mulţi cai erau răniţi, lupii se avântau înainte, val după val, atacând necontenit, ca nişte nebuni, ca nişte smintiţi. Starostele care îi mâna în luptă şi alţi câţiva erau mai înverşunaţi decât toţi. Aceştia săreau pe caii cei mai mari, îşi înfigeau colţii în pielea şi în carnea lor, apoi se lăsau cu putere pe labele dinapoi ca pe nişte arcuri de oţel şi, agăţându-se de grumajii cailor, îi trăgeau la pământ. Apoi lupul scuipa carnea din gură şi din câţiva paşi era atârnat de carnea altui cal. Urmându-şi căpetenia, fiecare lup din haită proceda la fel, instinctul de a prinde şi de a ucide rămas în sângele fiecăruia dintre ei din generaţie în generaţie manifestându-se din plin, spre satisfacţia crudă a acestora.

Rănile cailor erau nenumărate, sângele proaspăt picura pe zăpada căreia viscolul îi mai adăuga un strat imaculat, ce iarăşi se înroşea. Astfel de scene de o cruzime greu de imaginat se repetau de mii de ani în stepă. Pe pajiştea aridă lupii înfulecaseră nenumărate vietăţi, în urma cărora rămâneau dârele de sânge ale fiecărei generaţii ce trecea.

În lumina palidă şi neclară a lanternelor, cei doi stăvari priveau neputincioşi la măcelul ce se petrecea la fel, neîntrerupt, an după an. Dar de data aceasta le venea mult mai greu să accepte, pentru că herghelia de cai trebuia să fie luată de armată în scurt timp, fiind fala şi gloria stepei Elun, vestiţii cai mongoli ce avuseseră norocul să scape de mai multe ori din colţii lupilor şi pe care stăvarii îi apăraseră cu preţul vieţii de-a lungul anilor, ca pe o comoară nepreţuită. Privind înmărmuriţi la ravagiile făcute de lupi, Batu şi Şatsreng nici măcar nu puteau plânge, în sufletul lor adunându-se înăbuşit veninul urii şi-al mâniei. Dar trebuiau să îndure, să se controleze, să apere cu preţul vieţii ceea ce mai rămăsese din herghelie. Batu era din ce în ce mai speriat, pentru că experienţa lui de ani de zile îi spunea că haita aceasta de lupi nu era una oarecare, aflându-se sub comanda unuia care cunoştea foarte bine stepa Elun. Deşi lupii aceia haini, rapace, care fuseseră prădaţi de hrana lor, spumegau acum de furie, iar lupoaicele care îşi pierduseră puii erau şi mai înverşunate, căpetenia lor era un lup stăpân pe sine. Din felul în care împingeau cu fiecare ocazie herghelia de cai spre sud puteai să-ţi dai seama că urmăresc ceva, acţiunile lor erau legate, încercau cu orice preţ să mâne caii în mlaştini. Acesta era şiretlicul căpeteniei lupilor. Batu era cu atât mai înfiorat de spaimă cu cât se gândea mai mult, pentru că mai văzuse cum haita de lupi reuşise să învăluie gazelele şi să le facă să se împotmolească în noroiul lacului şi, tot aşa, cum o mână de lupi, nu mai mulţi, goniseră oile şi vacile în mijlocul bălţii.

Nu cumva în noaptea aceasta avea să păţească şi el ceea ce

auzise de la bătrânii care povesteau cum lupii făcuseră o întreagă herghelie să se împotmolească în noroaiele iazurilor? Nu cumva voiau lupii să-i înghită pe toţi dintr-o îmbucătură? Batu nu mai îndrăzni să se gândească mai departe.

Cu lumina de la lanternă, Batu îi făcu semn lui Şatsreng: trebuia să treacă din stânga în dreapta hergheliei, cu orice preţ, ca să le taie lupilor calea, să-i sperie şi să-i gonească cum or putea, cu lanternele ori cu tomakanele. Lupilor le era teamă de lumină, razele parcă li se înfigeau în ochi, rănindu-i. Cei doi oameni luminau în jur cu raza slabă şi neputincioasă a lanternelor, încercând să formeze o linie de apărare dinspre dreapta. Caii îşi mai veniseră puţin în fire din toată nebunia încăierării, îşi mai ordonaseră galopul din debandada în care intraseră, ţinându-se cu dinţii de iluzia unei ultime şanse de scăpare şi avântându-se către partea de răsărit a bălţii. Înţeleseră că numai dacă ocoleau balta puteau s-o ia la fugă mâncând pământul şi să ajungă în tabăra stăpânilor, la ţarcul unde fătau oile, pentru că acolo erau multe iurte şi mulţi oameni cunoscuţi, care făceau larmă mare şi aveau lumini ce străpungeau ochii lupilor, şi mai erau şi bunii lor prieteni, câinii mari şi fioroşi care săreau la bătaie cum îi vedeau pe lupi. Stăpânii oameni şi prietenii câini le-ar fi putut veni în ajutor.

Dar în cuprinsul stepei, lupii sunt spirite războinice, care au cea mai mare răbdare de a căuta şi a aştepta o ocazie prielnică, pe care de cum o prind o exploatează la maximum, fructificând tot ce se poate. Deşi sunt înnebuniţi de ură, cum prind o şansă, profită de ea pe loc, cu orice preţ, şi, punându-şi la lucru toate forţele, ucid tot ce întâlnesc, nelăsând niciun animal să scape. Caii ajunseră în sfârşit lângă baltă, pe malul care mirosea a salpetru, scormonind cu copitele zăpada şi pământul de sub omăt. Praful de salpetru le irită ochii şi nările. Oamenilor şi cailor le lăcrimau ochii de usturime, şi din acel moment ştiură că păşiseră pe malul unde-i păştea primejdia. De jur-împrejur, stepa era o mare de întuneric, balta nu se vedea, dar se simţea. Oamenii şi caii nu luau în seamă usturimea ochilor şi a nărilor. Încercau din răsputeri să ţină ochii deschişi pentru a putea înainta. Când praful ridicat de copitele cailor nu avea să se mai simtă, atunci aveau să ştie că ajunseseră pe panta lină din partea de răsărit a bălţii, şi atunci întreaga herghelie ar fi putut s-o ia la goană, trecând razant pe lângă malul estic al bălţii şi avântându-se spre sud, cu vântul în spate.

Oamenii, caii, dar şi lupii goneau în paralel. Lupii opriseră pentru moment asaltul, însă Batu îşi ţinea strâns puşca, pentru că experienţa lui îndelungată ca stăvar îl făcea să simtă că haita de lupi avea să lanseze curând atacul decisiv. Dacă n-ar fi atacat, ar fi însemnat să piardă şi ultima ocazie, or, lupii acestei haite nu ar fi irosit pentru nimic în lume şansa de a se răzbuna. Totuşi, praful de salpetru îi necăjea şi

pe lupi, care se ţinură o vreme, orbecăind, după cai. El însă nu putea să tragă cu puşca decât după ce caii vor fi ajuns pe pantă, altfel s-ar fi speriat şi ar fi luat-o la goană întorcându-se spre sud, i-ar mai fi speriat şi pe lupi şi i-ar fi alarmat pe oameni. Batu se străduia din răsputeri să-şi stăpânească braţul care-i tremura uşor, pregătindu-se să tragă spre locul unde erau adunaţi lupii. Şatsreng ar fi putut face acelaşi lucru.

Batu nu mai apucă bine să-şi stăpânească braţul, că turma de cai şi începu să necheze a spaimă, iar propriul cal părea că se împiedică şi el de ceva. Batu îşi şterse ochii împăienjeniţi, lumină înainte şi văzu o ceată de lupi alergând laolaltă, nu foarte repede. Proţăpindu-se înaintea calului său, lupii erau pregătiţi să încaseze lovituri de copite, dar erau hotărâţi să-l încetinească. Batu se întoarse şi văzu că şi calul lui Şatsreng fusese oprit în urma sa, iar în vreme ce acesta se străduia din răsputeri să-şi strunească bidiviul înspăimântat de moarte, lupii şi începură atacul. Batu îi făcu semn de câteva ori lui Şatsreng cu lanterna să încerce să înainteze, dar calul lui Şatsreng era atât de speriat, încât nu făcea decât să zvârle din copite, fără să se mişte din loc. Câţiva lupi mari săreau şi-l muşcau, cu rândul, iar pe trupul calului lui Şatsreng urmele sângerii se înmulţeau. Poala cojocului din piele al lui Şatsreng fu şi ea sfâşiată de colţii lupilor. Acesta se înspăimântă atât de tare, că nu mai ştiu de el şi, lepădând tomakanul, care nu i se mai păru de mare ajutor, folosi lanterna ca pe o armă ceva mai scurtă, cu care lovi în stânga şi-n dreapta lupii ce săreau să muşte calul. Dar lampa se sfărâmă, tubul se îndoi, lupii nu erau afectaţi în vreun fel, şi, prin urmare, nu fu în stare să oprească atacul prin rotaţie al acestora. În cele din urmă, un lup mare sări şi sfâşie crupa calului care, de durere, începu să scoată urlete înfiorătoare şi, văzându-şi stăpânul la ananghie, muşcă zăbala, întinse gâtul şi o luă la sănătoasa către nord-vest. Şatsreng nu mai avu cum să stăpânească bidiviul, care dădea bir cu fugiţii taman în toiul luptei. Lupii, văzând că reuşiseră să-l pună pe fugă pe unul dintre oamenii care le stăteau în cale, se luară după el câţiva paşi, dar se întoarseră şi se repeziră mai abitir la herghelie.

În acest moment nu mai rămăsese decât Batu în mijlocul hergheliei, care fu împresurată imediat de o mână de lupi. Calul mare şi negru al lui Batu fornăia din nări, holba ochii, dădea din copite şi muşca ce apuca, plin de vigoare. Rezista fără să ţină seama de rănile muşcăturilor şi ale ghearelor lupilor. Lupii parcă se înmulţeau în jurul lui, sărindu-i în faţă şi în spate, o mulţime de colţi înfigându-se în trupul lui mare şi negru. Văzându-se prins într-o asemenea strânsoare, Batu pricepu că, de acum, nici dacă ar vrea n-ar mai putea fugi, aşa că nu-i mai rămânea decât să se lupte. Lepădă şi el măciuca la care ţinea atât de mult şi, din spinarea calului care se străduia din răsputeri să nu cadă răpus, se ţinu cu o mână de puntea de la şa, cu cealaltă dezlegă

uşor tomakanul de fier, îşi legă un capăt al curelei din piele de încheietura mâinii şi prinse coada tomakanului în mână. Atunci pe dată se preschimbă din stăvar într-un războinic mongol gata să se arunce în luptă, să se bată cu lupii într-un război pe viaţă şi pe moarte. Urma să se folosească de stratagemele şi priceperea primite din moşi strămoşi, pe care de mult nu le mai pusese în practică. Acest tomakan era la fel de lung ca sabia unui soldat din cavalerie, era trecut din generaţie în generaţie ca armă specială pentru lupta cu lupii, pe care-i putea foarte bine ucide. Bilge i-o dăduse. Corpul destul de flexibil, dar foarte solid al reteveiului era gros ca un mâner de cazma, partea de jos era înfăşurată strâns în inele de fier, între rosturile cărora se mai puteau vedea urme de sânge rămase de la lupii pe care-i uciseseră cei din generaţiile trecute. Cum cei câţiva lupi care flancau calul cel mare şi negru săreau succesiv să muşte, Batu, se afla pe spatele calului într-o poziţie foarte bună, din care îi putea stâlci. Dar cel mai important pentru el era faptul că în această noapte avea o bună ocazie de a ucide nişte lupi, pentru că doar aşa puteai să afli cât de priceput şi de curajos eşti.

Îşi luă inima-n dinţi, trase aer în piept, mută lanterna în dreapta, după care ridică tomakanul deasupra capului, pândind momentul, şi-şi roti braţul, trăsnind cu sete în locul cel mai dur, dar şi cel mai vulnerabil; practic, într-o zonă vitală pentru lup: în dinţi. Atunci, lupul care se avântase în sus cu gura căscată luă în plin lovitura tomakanului care se prăvălise asupra lui, pierzându-şi patru colţi. O lovitură dureroasă, care-l secă la inimă.

După ce se prăvăli pe zăpadă, lupul îşi înghiţi sângele care-i îneca gura şi, ridicând capul spre cer, scoase o tânguire de durere, amarnică şi înfiorătoare. În stepa strămoşească, pentru lupi colţii echivalau cu viaţa. Cea mai ucigătoare armă a lupului sunt cei patru colţi ai săi. Dacă rămân fără ei, tot curajul, toată cutezanţa, înţelepciunea, viclenia, cruzimea, lăcomia, mândria, sălbăticia, ambiţia, răbdarea, priceperea, vigilenţa, forţa, puterea de a îndura şi cine mai ştie câte, tot caracterul lor, făptura sau natura lor, toate devin egale cu zero. În lumea lupilor, dacă aceştia îşi pierd vreun ochi, îşi frâng vreun picior sau rămân fără ambele urechi, tot mai pot supravieţui. Dar dacă rămân fără colţi, îşi pierd şi dreptul de a decide viaţa sau moartea celorlalte fiinţe ale stepei şi nu le mai rămâne decât să mediteze la întrebarea fundamentală dacă lupul ucide ca să trăiască ori se hrăneşte ca să trăiască. Odată rămas fără colţi, lupul nu mai are de ce să trăiască. Nu mai poate vâna jivinele care îi plac lui cel mai mult, nu se mai poate apăra de atacul câinilor şi nici nu mai poate lupta cu ceilalţi lupi pentru supremaţie. Nu mai poate sfâşia, nu mai poate muşca ori înghiţi hălci mari de carne. Nu-şi mai poate potoli setea de sânge şi nu mai poate să-şi satisfacă nevoile. Toate mândria şi

ambiţiile lui în stepă, poziţia şi respectul câştigate printre ceilalţi lupi, toate se duc pe copcă. El nu mai poate decât să-şi ducă zilele târându-se un timp, dar să trăiască o viaţă cu o gură fără dinţi, văzându-i pe ceilalţi lupi cum se dedau la măceluri şi cum se satură regeşte, fiind nevoit să privească lucrurile pe care nu mai vrea să le vadă — aşa nu mai poate trăi. În cele din urmă, nu-i mai rămâne decât o singură alegere: moartea, moartea lentă prin înfometare, prin îngheţ, prin sufocare, moartea de inimă rea.

În herghelie, caii cădeau sfârtecaţi în mijlocul vijeliei crude. Batu îşi dori cu tot dinadinsul să nimicească jumătate din haită prin metoda asta, să-i facă şi pe ei să guste din cruzimea oamenilor stepei. Cei câţiva lupi pe care-i lovise nu însemnau cine ştie ce mare ispravă, ca să fie pomenită, aşa că aştepta ocazia să treacă serios la treabă. Mai trăsni cu sete unul, numai că de data asta nu-l nimeri în gură, ci îi rupse nasul, aşa încât acum i se vedea osul. Lupul astfel vătămat se rostogoli la pământ tăvălindu-se de durere şi se chirci tot, de nu se mai vedea decât o minge de blană. Batu se apucă să ucidă lupi cu pricepere şi putere, dar scâncetele înfiorătoare ale celor doi lupi făcură ca toată haita adunată în jurul lui să se oprească înfricoşată, de parcă dintr-odată îi trezise ceva, şi nu mai îndrăzniră să sară, însă continuară să se îngrămădească înaintea calului său, tăindu-i calea către herghelie.

Batu reuşi să respingă atacul lupilor din jurul lui, dar privind către herghelia din faţă văzu cum lupii care atacaseră la început caii se adunaseră în partea dreaptă, parcă simţindu-se în criză de timp şi cugetând în acelaşi timp la înfrângerea suferită de cei aflaţi în urmă. Atunci începură să scoată nişte şuierături ciudate, ca vântul care suflă printre firele electrice, şi, respirând teroare, se pregătiră pentru atacul decisiv. La comanda căpeteniei, haita se aruncă de-a valma în luptă, folosind metodele de atac cele mai crude, mai sângeroase şi mai inimaginabile de care pot da dovadă lupii de stepă, declanşând atacul conjugat şi decisiv asupra herghelei. Unul câte unul, lupii şi mai ales lupoaicele care-şi pierduseră puii începură să se arunce, străpungând dintr-o muşcătură zona în care pielea calului este cea mai subţire, şi anume burta, înapoia coastelor, de care trăgeau cu toată forţa, fără a ezita să se sacrifice. La nevoie, puneau la bătaie jumătatea inferioară a trupului, atârnându-se de burţile cailor. Gestul acesta era fatal atât pentru lupi, cât şi pentru cai. Lupii care rămâneau agăţaţi de burţile cailor erau ca agăţaţi de o ghilotină, căci caii o luau la fugă călcând şi lovind cu copitele din spate partea de dinapoi a lupilor. La rândul lor, caii, încercând să se scuture de povara lupilor, dădeau cu putere din picioare, dar aceştia le despicau burţile cu colţii şi ghearele, scoţându-le maţele. Numai acei lupi cu colţii ascuţiţi şi cu o greutate considerabilă puteau să ducă lucrurile la capăt fără a se chinui prea

tare. Ei doar despicau burţile cailor, folosindu-se numai de colţi şi de greutatea propriului trup, după care se rostogoleau la pământ nevătămaţi. În ce-i privea pe cai, această manevră cruntă era mult mai vătămătoare: dacă nu reuşeau să scape de lup repede, cu o lovitură de copită, puteau rămâne în urma celorlalţi din cauza poverii în plus pe care o reprezenta lupul agăţat de burtă, fiind împresuraţi şi apoi ucişi de haită. În schimb, dacă reuşeau să agaţe lupul cu copitele, îi dădeau forţa care-i mai trebuia pentru a desăvârşi spintecarea, adăugând la puterea colţilor şi greutatea lupului forţa propriilor copite, grăbindu-şi astfel sfârşitul.

Lupoaicele cădeau cel mai des victime sub copitele cailor, care le sfărâmau trupurile şi le azvârleau la pământ. Trupurile lor erau mai uşoare decât ale masculilor şi doar prin propria greutate, cu care se atârnau sub cai, nu puteau să le spintece acestora burta, ci cel mult să se expună loviturilor fatale ale copitelor. Lupoaicele îşi sacrificau vieţile, primind moartea cu ochii deschişi şi cu inima plină de dorinţa răzbunării, în vreme ce fierea li se amesteca cu ficatul şi laptele, cu sângele. Ele ştiau de la început că vor fi făcute bucăţi de copitele cailor, dar preferau să moară odată cu aceştia.

Un lup înfometat, cu burta spartă, azvârlit la pământ de o lovitură de copită, se tăvălea pe zăpadă desfigurat de grimasa morţii, urlând înfiorător. Cu toate acestea încă se târa din răsputeri pe labele dinainte, căţărându-se pe trupul calului prăvălit la pământ, dar care încă sufla, voind să-l rupă şi să-l înghită pe de-a-ntregul, numai pentru a nu da cu piciorul ultimei sale şanse. Nu trebuia decât să mai aibă gură în care să mai existe dinţi, nu-l interesa faptul că nu mai are stomac, era preocupat numai de înghiţit. Hălci din carnea proaspătă şi încă vie a calului care dispăreau în gura imensă a acelui lup cădeau în zăpadă, lupul, al cărui stomac chiar că nu mai avea fund de data aceasta, dovedindu-se încă o dată cea mai rapace fiinţă de pe faţa pământului, cu cea mai mare poftă de sânge. Cu siguranţă se putea considera, printre lupi, cel care dăduse pe gât dintr-odată cea mai multă carne de cal. Aceasta era ultima cină, cea mai satisfăcătoare şi, în acelaşi timp, mai dramatică dinaintea morţii.

Caii cărora lupii le făceau harakiri erau cei cu burţile cele mai mari, umplute cu o mare cantitate de iarbă proaspătă, abia încolţită în primăvara aceea, dar şi cu iarbă uscată, din toamna trecută, aşa încât burţile pline până peste poate le atârnau foarte greu. Lupii spintecau burdihanele acelea pline ale cailor şi atunci conţinutul enorm al stomacului şi reziduurile din intestinele acestora se revărsau cu un clipocit pe zăpadă. Copitele dinapoi ale calului care mai alerga în virtutea inerţiei nu-şi pierdeau pe loc vigoarea, ci se înfigeau în propriul stomac, se încurcau în propriile intestine. Într-o clipită, burta plesnea, mâncarea dinăuntru ţâşnea afară, iar intestinele se spărgeau. Cum

calul terifiat continua să alerge, copitele se prindeau în organe, călcau în fiere şi în ficat, trăgând în cele din urmă afară şi trahee, şi inimă, chiar şi lobii plămânilor. Dacă şi-ar fi terciuit ficaţii, s-ar fi putut spune că au murit de ficat; de şi-ar fi călcat inima în picioare, spărgând-o, ar fi murit de inimă; dac-ar fi trecut peste plămâni, ar fi murit prin sufocare. Şi pentru lupi acest mod de sinucidere era nespus de chinuitor. Astfel gusta şi calul, împreună cu lupul, amarul sinuciderii. Deşi murea ucis de lup, calul îşi punea capăt zilelor, la rândul său. Moartea calului era însă mult mai cruntă, mult mai nedreaptă şi mai tragică.

Acest ultim, dement, atac sinucigaş al lupilor zădărnici în întregime rezistenţa organizată a hergheliei. Stepa devenise un imens abator, fiecare cal care cu propriile copite se autoeviscerase agoniza, zbătându-se pe pământul înzăpezit, iar pieptul ce până mai adineauri fusese cald şi viu se transforma fulgerător într-o bortă plină cu zăpadă şi gheaţă. Caii căzuţi unul după altul se zbăteau neîncetat, iar sângele care ţâşnea violent colora în roşu zăpada viscolită. Milioane de fulgi însângeraţi şi grăunţe de zăpadă roşie cădeau peste caii care fugiseră răniţi, iar viscolul înroşit de sânge, devenit din ce în ce mai violent, trebuia să-i mâne mai departe spre mormânt.

Batu era atât de speriat de atacul represiv şi sinucigaş al lupilor, încât nu-şi mai simţea mâinile ori picioarele, iar sudoarea rece se făcuse de gheaţă. Ştia că totul era pierdut şi nu mai era nimic de făcut pentru a schimba sorţii bătăliei. Cu toate acestea, tot se mai gândea să salveze măcar câţiva cai, aşa că trase tare hăţurile, apoi struni, dădu pinteni şi mai slăbi puţin zăbala, iar calul sări fornăind peste lupul care-i ţinea calea, galopând către căpetenia hergheliei. Aceasta fusese risipită de haita de lupi şi se retrăgea cu năvălnicia unui munte care se prăbuşeşte, toţi caii fugind nebuneşte cu vântul în spate. Speriaţi de moarte cum erau, uitară de pericolul bălţii din sud şi o porniră spre ea în mare viteză.

Planul înclinat din apropierea lacului le spori viteza, iar viscolul din ce în ce mai dezlănţuit îi împingea înainte cu forţa unui torent ce răstoarnă munţii şi mările. Caii zburau ca vântul şi ca gândul, asemuindu-se copacilor şi stâncilor ce cad cu răsunet de pe muntele înalt. Aşa se năpustiră în mlaştinile bălţii. Într-o clipă stratul subţire de gheaţă crăpă, noroiul fu împroşcat în toate părţile şi întreaga herghelie aflată pe crusta de gheaţă se prăvăli, împotmolindu-se în mlaştină, nechezând cu disperare, zbătându-se din toate puterile. Frica şi ura cailor faţă de lupi atinse punctul culminant, herghelia împotmolită în mocirlă nu mai ştia ce să facă dar, ca la un semn, hotărâră să facă tot ce le stătea în putinţă, aşa că începură să-şi mişte toate cele patru picioare în mocirla densă şi lipicioasă, parcă pentru a se afunda şi mai tare, fără să ţină seama de adâncul spre care se îndreptau, preferând să se sinucidă toţi odată decât să ajungă să-i hrănească cu carnea lor

pe lupi, să-i lase să iasă victorioşi. Caii din herghelia aceasta, lăsaţi de oameni fără bărbăţie, erau totuşi în stare să lupte până la capăt, să facă ultimul gest de rezistenţă, contracarând atacul sinucigaş al lupilor prin sinuciderea lor colectivă. Ca să dovedească astfel că pe întinsul străvechii stepe mongole ei erau cei mai neînfricaţi.

Însă stepa aspră nu ţine seama de cei slabi şi nu dă învinşilor nici măcar o ultimă mângâiere. Frigul lăsat după căderea întunericului îngheţase rapid suprafaţa mocirlei, transformând-o într-un capac subţire de gheaţă. Deşi malurile bălţii erau îngheţate bine, stratul de gheaţă de la suprafaţa mocirlei din centrul bălţii nu era atât de gros încât să poată ţine grosul hergheliei, iar când aceasta se afundă în noroi, spărgând gheaţa cu copitele, mocirla se dovedi mai densă şi mai lipicioasă decât de obicei. Viscolul şi frigul o făcuseră mai rece şi mai cleioasă, împiedicând orice mişcare. Caii se dădeau de ceasul morţii adâncindu-se şi mai mult, scormonind, săpând cu copitele. Dar cu fiecare pas pe care-l făceau, mâlul în care se scufundau trupurile lor se amesteca şi mai tare cu zăpadă, făcându-se cu atât mai rece şi mai cleios. În cele din urmă, herghelia părăsită de puteri nu mai putu face nici cea mai mică mişcare. Caii năvăliţi înainte se afundaseră de nu li se mai vedeau decât spinarea, grumazul şi capul, mai mult de atât nu puteau intra. Cei care rămăseseră în urmă aveau picioarele prinse în nămol şi trupurile pline de noroi, dar nu erau scufundaţi. În acel moment arătau ca nişte condamnaţi la moarte pe câmpul de execuţie, fiind legaţi fedeleş, ca de nişte funii împletite, de gerul năprasnic şi de gheţuri. Cei care nu doreau să moară nechezau jalnic a disperare, iar peste mlaştina îngheţată năvăli un suflu de zăpadă viscolită, care acoperea spinările cailor cu un strat alb de brumă, chiar dacă sudoarea se făcuse deja ţurţuri. Herghelia înţelese că de data aceasta nu mai exista salvare, nimeni nu mai putea sta în calea haitei pornite la măcel.

Batu trase de hăţurile calului, mânându-l cu mare grijă spre marginea bălţii, dar cum ajunse să calce în noroiul îngheţat, calul cel mare şi negru începu să fornăie speriat şi, plecându-şi capul, rămase pe loc, privind îngrijorat la mlaştina acoperită de gheaţă şi zăpadă. Batu lumină cu lanterna către mijlocul bălţii, dar nu putu să vadă decât foarte neclar, printre trâmbele de zăpadă viscolită, herghelia. Câţiva cai scuturau din cap fără vlagă, cerând în agonie ajutorul stăpânului lor. Batu lovea agitat cu călcâiul cizmei în burta calului, încercând să-l forţeze să înainteze. Acesta mai făcu cinci, şase paşi, cu mare grijă, dar copitele dinainte sparseră pojghiţa de gheaţă şi se afundară puţin în noroi. Atunci, speriat, se trase repede înapoi şi nu se mai opri până ce nu simţi pământul ferm de la marginea bălţii. Batu începu să-l bată cu cravaşa peste crupă, însă calul nu mai vru să se urnească de acolo. Omul ar fi vrut să se dea jos de pe cal, să se târască până

lângă herghelie şi să o apere cu arma în mână, însă dacă ar fi descălecat şi s-ar fi îndepărtat de cal, odată căzut în mijlocul haitei de lupi, ar fi pierdut avantajul de a mânui tomakanul de sus, din şa, precum şi pe cel al copitelor de fier ale calului. Atunci lupii n-ar mai fi avut nicio teamă şi l-ar fi putut rupe în bucăţi, ca pe cai. Pe de altă parte, nu avea decât vreo zece cartuşe, şi, chiar dacă ar fi avut un munte, tot n-ar fi putut să omoare decât un lup la fiecare foc, nicidecum să-i împuşte pe toţi. Şi chiar dac-ar fi reuşit să-i gonească, viscolul care era din ce în ce mai rece i-ar fi îngheţat pe cai laolaltă cu noroaiele. Dar dacă ar fi dat fuga la brigadă şi ar fi cerut ajutor? Pe un viscol aşa puternic, oamenii fac tot ce le stă în putinţă pentru a-şi apăra turmele de oi, dar brigada n-avea de unde să scoată atâţia oameni şi atâtea camioane pentru a trage caii din mlaştină. Pe faţa lui Batu lacrimile îngheţaseră, întoarse capul spre răsărit, privi rugător spre cer şi spuse:

— Tengri, Tengri, veşnicule Tengri, dă-mi, rogu-te, înţelepciune, dă-mi putere, ajută-mă să salvez herghelia asta!

Însă Tengri suflă vijelios şi răsunător, risipind ruga lui Batu cu un viscol şi mai mânios.

Batu îşi şterse lacrimile îngheţate cu mânecile din blană de miel, dezlegă tomakanul de la încheietură, apoi slăbi cureaua de la puşcă, ţinând în mâna stângă arma şi lanterna şi aşteptând să apară haita de lupi. Singurul lui gând era să ucidă cât mai mulţi lupi cu putinţă.

După o vreme, Batu îngheţase de abia se mai putea ţine în şa. Deodată, haita de lupi începu să curgă din spatele lui ca un vânt uşor, îndreptându-se către baltă, dar oprindu-se pe malul dinspre răsărit, ascunzându-se în perdeaua deasă a zăpezii viscolite. Imediat după aceea un lup mai mic de statură ţâşni din haită, îndreptându-se cu grijă către cai, încercând la fiecare pas rezistenţa pojghiţei de gheaţă. Văzându-l aşa de mic, Batu nu trase. Lupul mai făcu câţiva paşi, apoi o luă mai repede, ridicându-şi capul, de parcă ar fi mers pe o cărăruie. Dar nu apucă să o ia prea bine la picior spre herghelie, că dinspre malul bălţii veni o tornadă albă, înconjurând locul cu vuiet şi albind totul în jur, de nu se mai deosebea cerul de pământ. Era ca şi cum o mulţime de sălbatici cu părul alb şi lung s-ar fi adunat în jurul rugului de care erau legaţi oameni sau animale vii, cântând şi dansând nebuneşte, înfometaţi şi bucuroşi de festinul care urma.

Batu fu învăluit de pulberea zăpezii, încât nici nu-şi mai putu deschide ochii. Simţea doar că-i este frig, atât de frig, încât dârdâia din tot trupul. Calul mare şi negru, al cărui miros era extraordinar de fin, fu şi el învăluit de viscol şi începu să tremure din toate încheieturile, dârdâind în rafale. Plecându-şi capul, necheza înfiorător. În noaptea întunecoasă, viscolul acoperi încet-încet abatorul stepei, pe care sângele îngheţase.

Batu, care mai avea puţin şi îngheţa de tot, stinse lanterna, cufundându-se în bezna nopţii, apoi îşi plecă puţin capul şi îndreptă ţeava puştii către lac şi, ţintind ceva mai sus, trase un foc, apoi al doilea, apoi al treilea...

Capitolul 6

Între armele celor din neamul tujue se numărau arcuri şi săgeţi şuierătoare, armuri, iatagane şi săbii. De obicei le purtau la brâu, dar cu ele îşi supuneau şi vrăjmaşii. Pe steagurile lor de luptă era un cap de lup din aur. Oştenii din gardă îi ziceau fuli (care în limba veche a neamului tujue înseamnă ,,lup"), adică lang în graiul chinezilor. Câtă vreme lupul era acolo, trecutul nu era dat uitării.

Cronica regatului Zhou —
Despre neamul tujue

RAZELE SOARELUI PALID străbătură puful subţire al norilor de iarnă şi pudra de zăpadă care plutea în aerul rece, luminând stepa Elun. Viscolul, care îşi făcuse mendrele preţ de două zile, îşi strângea acum vlăguit pletele albe, iar fulgii şi grăunţele de zăpadă din văzduh îşi luau tălpăşiţa, lăsând locul câtorva şoimi care pluteau pe cer în rotocoale. În aerul călduţ al primăverii timpurii, zăpada măruntă se transformă într-o perdea de ceaţă asemenea unui nor de fum ce pluteşte uşor, fluturând în vânt. O ceată de ierunci arămii zburătăcite se ridică din pâlcul de sălcii ca nişte corali albi ce-şi legănau crengile şi stârni puful miţos al brumei, ce se lăsă încetişor la pământ, dând la iveală culoarea naturală, de un roşu închis, strălucitor, a sălciei de stepă, ca şi cum în pâlcul de corali albi, cu irizări de cristal, ar fi răsărit şi câţiva roşii, de la care nu îţi mai puteai lua ochii. Munţii din partea de nord a graniţei se bucurau din plin de soare, doar câţiva nori albăstrii alunecau uşor, suind şi coborând peste crestele înzăpezite, orbitor de albe. Cerul se înseninã, iar stepa fu din nou cuprinsă de liniştea de mai înainte.

Şatsreng şi Chenzhen stătuseră o zi întreagă lângă Batu, ajutându-l să-şi oblojească degeraturile. Stepa înfiorătoare, cruntă şi cufundată în întuneric de care povestea Batu nu se potrivea deloc cu priveliştea aceea minunată şi plină de lumină pe care o aveau înaintea ochilor. Deşi orice om de pe păşuni dăduse piept cu viscolul înspăimântător preţ de două zile şi două nopţi, Chenzhen nu dorea

sau nu îndrăznea să creadă istoria povestită de Batu.

Chenzhen trase în piept aerul proaspăt şi rece, mirosind a primăvară timpurie abia sosită în stepă. Fiind atât de multă zăpadă, poate că vor scăpa de seceta din această primăvară. N-ar mai avea necazuri cu vântul uscat, praful înecăcios, iarba şi balega uscate sau cu suferinţa provocată de nisipul intrat în ochi. Căci cum se va topi zăpada, râurile se vor umple de apă limpede, iarba nouă va prinde să crească, iar pe animale s-ar aşterne încet-încet câteva straturi bune de grăsime. Moş Bilge spunea mereu că primăvara se poate şti dacă animalele se aleg cu cele trei straturi de grăsime pe care trebuie să le aibă în iarnă. Căci, dacă primăvara nu se aşază primul strat, cel din vară, mai apos, n-are pe ce se lipi, iar cel din toamnă, mai gros, cu atât mai puţin. Şi dacă până în toamnă, când iarba îngălbeneşte, cele trei straturi de grăsime de la rădăcina cozii nu se văd bine, atunci oile n-au nicio şansă de a trece iarna, care poate ţine şi şapte luni. Aşa că este mai bine ca oile care n-au adunat destulă grăsime până la începutul iernii să fie vândute ieftin spre folosul oamenilor. În anii mai vitregi se întâmplă ca abia jumătate din turmă să poată intra în iarnă, poate nici atât. În zonele de păşune ale stepei, toate socotelile unui an depind de primăvară. Măcar de-ar ajuta zăpada aceasta de primăvară, care alungă seceta, ca pierderile să fie compensate.

Chenzhen, împreună cu alţi câţiva studenţi din propria brigadă şi din altele, îi însoţea pe responsabilii de la direcţia zonală, brigada centrală şi grupul de producţie, care desfăşurau o anchetă la faţa locului. Pe drum, şeful Comitetului Revoluţionar, delegatul militar Bao Shungui, şeful zonal Uliji, stăvarii Batu şi Şatsreng şi ceilalţi reprezentanţi ai colectivelor, ca de altfel toţi păstorii care erau nerăbdători să clarifice circumstanţele accidentului, aveau feţele abătute şi, cu cât se apropiau de lac, cu atât erau mai mâhniţi. Nimeni nu scotea o vorbă. Gândindu-se la faptul că lipsa cailor de la apel va duce la pierderi militare importante, şeful militar şi cel zonal se simţeau cuprinşi de furie. Dar şi Chenzhen se simţea din ce în ce mai trist. Batu îşi luase alt cal, cel negru fiind aproape schilodit de răni şi trimis la dispensarul veterinar al regiunii pentru tratament. Faţa bărbatului era unsă cu alifie, fără a acoperi însă degerăturile, la care nici nu te puteai uita. Nasul şi toată pielea de pe obraji erau negre şi încreţite de la ger, iar printre încreţituri curgea tot timpul un lichid gălbui. În spatele unei porţiuni de piele mai arse de soare se vedea carnea roz, ceea ce, în contrast cu culoarea arămie a feţei lui Batu, făcea priveliştea insuportabilă. Pe cureaua de la brâu îşi prinsese, la spate, o lopată de lemn. Era atât de extenuat, încât de-abia se ţinea în şa şi mergea tăcut lângă Bao Shungui, călăuzind caravana de cai.

Batu fusese găsit de Şatsreng în spatele unei văioage din partea de sud a bălţii, după o zi şi jumătate de stat în viscol. Calul avea atâtea

răni, încât nu mai putea merge, iar el era pe jumătate îngheţat. Şatsreng îşi adusese calul rănit şi-l dusese pe Batu acasă. Pentru ca grupul de investigaţie să înţeleagă cum s-a petrecut incidentul, Batu era nevoit să facă un mare efort pentru a conduce anchetatorii la locul faptei. Astfel, deşi erau plini de degerături, cei doi stăvari au fost anchetaţi pe rând.

Chenzhen mergea lângă moş Bilge, în urma echipei. Abia şoptit, el întrebă:

— Tăicuţă, cum o să-i pedepsească autorităţile pe Batu şi pe ceilalţi?

Bătrânul îşi şterse de umezeala ceţii barba şi mustăţile rare, ca de ţap. În ochii lui galbeni stăruia un sentiment complex de compasiune. Nu întoarse capul, ci, privind la munţii din depărtare, răspunse rar:

— Voi, studenţii, credeţi că ar trebui să fie pedepsiţi? Apoi întoarse capul şi adăugă: cei de la Direcţie şi reprezentantul armatei pun mare preţ pe părerile voastre. De asta v-au şi chemat acum, pentru că vor să audă ce părere aveţi voi.

Chenzhen spuse:

— Batu e un om de treabă, mai avea puţin şi-şi dădea viaţa pentru herghelia asta, dar, din păcate, a avut ghinion. După părerea mea, nu are importanţă dacă herghelia a fost salvată sau nu, oricum, el este un adevărat erou al stepei. Stau la voi de un an de zile, toată lumea ştie că Batu mi-e ca un frate mai mare. Îl ştiu eu pe Bao Shungui, părerea mea nu contează. Ca să nu mai spun că nu toţi studenţii sunt de aceeaşi părere. Eu zic aşa, dumneata eşti un reprezentant al păstorilor săraci, dar eşti şi membru în Comitetul Revoluţionar, toţi te ascultă, astfel, ce spui dumneata, aia zic şi eu.

— Dar ceilalţi tineri ce-o să zică? se întrebă bătrânul îngrijorat.

— Majoritatea tinerilor studenţi din brigada noastră cred că Batu e de treabă. Nenorocirea asta cu viscolul, la care s-a adăugat şi cea a lupilor, a fost teribilă. Oricine ar fi fost în locul lui, n-ar fi putut face faţă. Nu pot să-l pedepsească pe Batu. Însă mai sunt unii care zic că cineva s-a folosit înadins de nenorocirea asta ca să păgubească armata şi să boicoteze revoluţia, iar cei patru stăvari meritau să fie luaţi la întrebări.

Faţa bătrânului Bilge era din ce în ce mai întunecată. Nu mai spuse nimic.

Ceata de călăreţi ocoli partea de est a lacului, ajungând la locul în care Batu trăsese cu puşca. Chenzhen îşi ţinea răsuflarea, pregătindu-se sufleteşte să vadă cu ochii lui locul însângerat al carnagiului.

Când colo, nu se vedea nicio picătură de sânge. Stratul de zăpadă gros de mai bine de treizeci de centimetri, care în negura nopţii fusese acoperit de sânge, ajunsese să fie acoperit la rândul său

de alt strat de zăpadă. Măcar capetele cailor care ieşeau la suprafaţă ar fi trebuit să se vadă, dar nici acestea nu erau. Pe suprafaţa bălţii nu erau decât mici dune de zăpadă, suind şi coborând, una după alta. Între ele stratul de zăpadă era mai gros, iar dincolo viscolul îngrămădise zăpada pe o pantă, nivelând locul care ar fi trebuit să fie vălurit de trupurile cailor morţi. Oamenii priveau în linişte, nimeni nu îndrăznea să descalece, nedorind să dea la o parte stratul de zăpadă, ci doar imaginându-şi cum trebuie să fi arătat atunci întreaga privelişte.

— Mare nenorocire.

Moş Bilge fu primul care deschise gura. Cu cravaşa arătă către malul estic al bălţii, zicând:

— Priviţi, dacă mai fugeau puţin nu se mai întâmpla toată tărăşenia. Dar dinspre păşunea de la nord ar fi fost foarte greu ca Batu să mâne herghelia spre acest loc. Vântul era atât de puternic şi lupii atât de mulţi, încât, chiar dacă oamenii nu s-ar fi speriat, cum ar fi fost cu putinţă ca nici caii să nu se sperie? Batu a fost lângă cai de la început până la sfârşit, luptându-se cu lupii, pe viaţă şi pe moarte. A făcut tot ce-a putut.

Bătrânul mongol nu se feri să-şi apere fiul.

Apropiindu-se de Bao Shungui, Chenzhen spuse:

— Pentru a apăra producţia colectivului, Batu s-a luptat singur cu lupii o noapte întreagă. Mai era puţin şi-şi dădea viaţa: asta este o faptă de vitejie care ar trebui dată la ziar...

Holbându-se, Bao Shungui se răsti la Chenzhen:

— Ce mai faptă de vitejie! Doar dacă ar fi reuşit să scape herghelia ar fi fost o faptă de vitejie!

Apoi, întorcând capul către Batu, spuse furibund:

— În ziua aceea, de ce ai dus caii la păscut în partea de nord a bălţii? Doar te ocupi de atâţia ani de asta, nu pot să cred că nu ştiai că dacă se porneşte vântul caii vor fi împinşi spre baltă. Asta era cea mai mare responsabilitate a ta.

Batu nu îndrăznea să se uite la Bao Shungui, ci doar dădea din cap. Spuse:

— Eu sunt răspunzător, eu sunt răspunzător. Dacă în fiecare seară aş fi dus herghelia pe păşunea dinspre est, nu s-ar mai fi întâmplat o nenorocire atât de mare.

Şatsreng dădu pinteni calului şi, apropiindu-se, spuse destul de ezitant:

— Dar ni s-a spus de la Direcţie să ducem caii în partea aceea, toată lumea ştie că acolo a mai rămas foarte multă iarbă de astă-toamnă, iar cea nouă a răsărit mai devreme. Caii trebuiau să pornească în curând la drum lung, aşa că era necesar să ne asigurăm că vor mânca bine, să facem tot posibilul să pună şi un strat de grăsime pe ei, astfel încât cei de la miliţiile populare care ar fi venit să-i

ia să se bucure văzându-i. Eu ţin minte că Batu a intervenit în şedinţa de promovare a producţiei de la Direcţia Comitetului Revoluţionar şi a spus că să ducem caii în partea de nord a bălţii nu e sigur. Dar cei de la Direcţie au spus că mai mult de jumătate din primăvară vântul bate dinspre nord-vest, cum să poată să vină peste noi vântul de nord tocmai în acele zile. Şi dumneavoastră aţi fost de acord cu asta. Acum, că s-a întâmplat o nenorocire, de ce aruncaţi toată responsabilitatea în capul lui Batu?

Cei câţiva şefi de la Direcţie tăceau chitic. Şeful Uliji tuşi, dregându-şi glasul, şi spuse:

— Ceea ce spune Şatsreng este adevărat, aşa s-au petrecut lucrurile. Toată lumea a fost bine intenţionată, vrând să facă nişte cai mai mari şi mai puternici, care să se descurce bine la drum, să contribuie cu mai multă putere la pregătirile militare. Cine s-ar fi gândit că are să vină un viscol atât de mare, dinspre nord. Şi, pe deasupra, să mai apară şi haita de lupi. De n-ar fi fost lupii, Batu ar fi dus caii la loc ferit. Un asemenea viscol puternic la care să se mai adauge şi lupii nu întâlneşti decât o dată la o sută de ani; la o sută de ani, vă spun! Eu sunt responsabil pentru producţie, dar şi incidentul acesta cade tot în responsabilitatea mea.

Bao Shungui îndreptă biciul către nasul lui Şatsreng, spunând:

— Nici răspunderea ta nu e mai mică, Bilge a zis bine ce a zis: dacă turma de cai ar mai fi fugit puţin, dacă voi trei n-aţi fi fugit ca laşii de pe câmpul de bătălie şi-aţi fi rămas alături de Batu, să mânaţi turma, nu s-ar mai fi întâmplat o nenorocire aşa de mare. Dacă nu te-aş fi văzut cum te duci să-l salvezi pe Batu, de mult te-aş fi anchetat eu, separat de ceilalţi.

Bilge dădu la o parte cu cravaşa biciul lui Bao Shungui şi, luând o mină serioasă, spuse:

— Tovarăşe delegat Bao, deşi eşti din neamul mongolilor agricultori, cunoşti totuşi legile mongolilor păstori, şi anume că în stepă nu ai voie să îndrepţi biciul către nasul unui om cu care vorbeşti. Doar împăraţii, nobilii sau proprietarii de turme din vechime puteau vorbi astfel. Dacă nu crezi, poţi întreba comandantul de subregiune. Data viitoare când mai vine să ne inspecteze putem merge amândoi să-l întrebăm.

Bao Shungui lăsă biciul jos, îl mută în mâna stângă, apoi cu degetul arătător al mâinii drepte arătă către Şatsreng şi Batu, strigând:

— Tu! Şi tu! Descălecaţi şi daţi zăpada la o parte cu lopeţile şi cu măturile. Vreau să văd hoiturile cu ochii mei, să văd şi eu cât de aprigi au fost lupii, cât de mare era haita. Şi nu mai tot daţi vina pe lupi. Tovarăşul Mao Zedong ne-a învăţat că factorul uman este cel mai important!

Oamenii descălecară şi, luând lopeţile de lemn sau de fier ori

târnurile de bambus pe care le aduseseră cu ei, începură să înlăture zăpada de pe locul măcelului. Bao Shungui rămase în şa, făcând de zor poze cu un aparat „Pescăruş”, ca să culeagă probe. În acelaşi timp, striga neîncetat la mulţimea de oameni:

— Măturaţi bine, trebuie să măturaţi bine. Peste câteva zile vor veni echipe de cercetare de la regională, de la judeţ, vor veni să cerceteze la faţa locului.

Chenzhen era şi el în zăpadă şi merse împreună cu Uliji, Bilge, Batu şi Şatsreng către dunele aflate mai spre mijlocul bălţii. Mâlul era încă foarte îngheţat, iar zăpada scârţâia sub picioarele oamenilor. Bătrânul spuse:

— Vreau să văd de aproape dacă cei câţiva cai din mijloc sunt sau nu muşcaţi de lupi. Numai aşa ne putem da seama cât de aprigă a fost acea haită.

Chenzhen spuse de îndată:

— De ce?

Uliji zise:

— Dacă stai puţin şi te gândeşti, în momentele acelea, cu cât te apropiai de mijlocul lacului, cu atât era mai periculos, pentru că noroiul de-acolo a îngheţat ultimul. Lupilor le era teamă să nu rămână prinşi, nu se puteau expune unei asemenea primejdii. Şi atunci, dacă acei cai au fost muşcaţi, înseamnă că lupii au fost înverşunaţi.

Bătrânul întoarse capul şi-l întrebă pe Batu:

— Ai tras sau nu mai avea rost?

Batu răspunse încruntat:

— N-avea rost, nu aveam la mine decât vreo zece cartuşe, s-ar fi terminat repede. Oricum, viscolul acoperea zgomotul împuşcăturilor. Chiar dacă lupii s-ar fi speriat pe moment şi ar fi luat-o la fugă, după ce s-ar fi terminat cartuşele s-ar fi întors. Apoi era foarte întuneric, bateriile se cam consumaseră şi eu nu vedeam nimic.

În acele momente, nu se gândise la atât de multe lucruri. Batu se frecă uşurel pe pielea degerată de pe faţă şi spuse:

— Era o noapte adâncă şi ningea puternic, iar mie îmi era frică să nu omor caii. Speram să se oprească măcar vântul, să nu îngheţe balta de tot, ca lupii să nu poată ajunge până în mijloc. În felul ăsta poate că ar mai fi rămas destui în viaţă. Îmi aduc aminte că am tras ridicând ţeava câţiva centimetri mai sus.

Bilge şi Uliji răsuflară posomorâţi.

Ajungând în faţa unei grămezi de zăpadă din mijlocul bălţii, Batu ezită puţin, apoi începu să dea zăpada la o parte din zona în care se afla capul unui cal. Atunci toţi traseră o gură de aer rece: mai mult de jumătate din grumazul calului era muşcat, capul fiindu-i răsucit către spinare. Ochii erau ieşiţi din orbite ca două ouă negre, îngheţate, şi purtau în ei imaginea spaimei disperate, o spaimă neobişnuită.

Sângele care se scursese sub capul calului se transformase într-o băltoacă roşie îngheţată tun, în care nu putea intra nici lopata. Nimeni nu scotea un cuvânt. Toţi săpau şi măturau de zor zăpada. Astfel fuseseră dezvelite trupurile a jumătate dintre caii prinşi în nămolul îngheţat. Dar după cum i se părea lui Chenzhen, caii păreau că nu de muşcăturile lupilor fuseseră ucişi, ci de explozia unor bombe din interiorul trupurilor, care le făcuseră nişte deschizături mari în zona coastelor şi le împrăştiaseră intestinele la câţiva metri în jur. Şi crupele dispăruseră, lăsând la iveală doar oasele albe. Membrele zăceau descompletate în zăpadă, pielea era sfârtecată, iar coamele atârnau în dezordine. Lupii nu mâncaseră decât inimile şi ceva grăsime, însă hoiturile hărtănite ale cailor nu erau altceva decât un semn al veninului adunat în inimile lupilor pentru ceea ce pătimiseră din partea oamenilor.

Chenzhen se întrebă dacă nu cumva atunci când oamenii se sfârtecă între ei sau când taie cu brutalitate animalele aplică lecţii luate de la lupi. Nu cumva bestialitatea omului şi ceea ce e omenesc în animal or veni dintr-una şi aceeaşi sursă? În războaiele pe care oamenii le-au purtat în cursul istoriei, mai la lumină sau mai într-ascuns, s-a dovedit că legea care s-a aplicat între ei a fost, de fapt, cea a lupilor.

Fiind prima dată când vedea cu ochii lui la ce atrocităţi se pot deda lupii, în inima lui Chenzhen se trezi imboldul animalic. Şi-ar fi dorit din tot sufletul să spintece un lup, să-l dezmembreze şi să-l jupoaie. Următoarea dată când i-ar mai fi fost dat să se întâlnească cu lupii, oare nu s-ar fi transformat şi el tot în lup? Sau nu ar fi fost covârşit de brutalitatea lor?

Oamenii priveau stupefiaţi. Chenzhen simţea cum mâinile şi picioarele îi sunt cuprinse de frig, unul care intra prin oase până în inimă.

Moş Bilge, ţinând coada lopeţii cu amândouă mâinile, spuse îngândurat:

— Asta ar cam fi, dacă nu a doua, măcar a treia haită ca mărime pe care am văzut-o eu în viaţa mea. Dacă până şi calul acesta de-aici, din fruntea hergheliei, este atât de hărtănit, nici nu mai trebuie să mă uit la ceilalţi cai, pentru că, negreşit, nu mai poate fi vorba ca măcar unul să fi rămas întreg.

Întunecat la faţă, Uliji spuse oftând:

— Acesta a fost calul meu timp de doi ani. Am prins trei lupi cu el, era unul dintre cei mai buni cai din stepă. Pe atunci eu eram comandantul companiei de cavalerie, urmăream să prindem tâlhari şi nu mai călărisem niciodată un cal atât de iute. Însă strategia pe care au folosit-o lupii de această dată a fost chiar mai vicleană decât cea a hoţilor de cai. Au profitat atât de bine de viscol şi de poziţia bălţii, că până la urmă au arătat că oamenii sunt nişte nechibzuiţi. Altfel, dacă aş fi fost ceva mai isteţ decât lupii, calul acesta n-ar mai fi murit. Eu sunt de vină pentru ceea ce s-a întâmplat, trebuia să le fi spus oamenilor.

Ascultând ce vorbeau cei doi în şoaptă, Chenznen se gândea la temerile lui. În China, oamenii spuneau adesea că animalele de pradă sunt tigrul, leopardul, şacalul şi lupul, însă tigrul şi leopardul sunt animale rare, nu se adună în haite, iar incidentele legate de aceştia sunt sporadice. În schimb, lupi sunt mai peste tot, trăiesc în haite, sunt foarte haini şi există multe poveşti despre ei. De-a lungul timpului, lupii au reprezentat pentru oameni cea mai grozavă, mai frecventă şi mai crudă ameninţare, fiind practic cel mai mare duşman natural al oamenilor, cailor, oilor şi vitelor. Dar atunci, cum e cu putinţă ca oamenii stepei să facă din aceştia totemul neamului lor?

Locul carnagiului fusese curăţat în mare parte. Pe suprafaţa îngheţată a bălţii zăceau împrăştiate trupurile cailor morţi, peste tot erau urme de sânge îngheţat, mii de bucăţi de membre sfârtecate, ca pe un câmp de luptă care fusese supus unui tir concentrat de artilerie. Un pâlc de fiinţe aflate în plin avânt, ce aşteptau ordinul de a porni în marş şi al căror cântec de luptă fusese curmat, carnea de tun a războaielor din stepă. Toţi ceilalţi cai erau în aceeaşi stare jalnică în care se afla calul alb, hoituri adunate laolaltă, bucăţi de membre sfârtecate şi oase frânte, precum piesele risipite ale unui straniu domino. Doar după cap şi după culoarea bucăţilor de piele împrăştiate se mai putea ţine socoteala cailor. Cei doi stăvari stăteau pe vine, curăţând cu mânecile şi cu poalele cojoacelor de piele zăpada de pe capetele cailor dragi, iar lacrimile le curgeau şiroaie. Îngroziţi de imaginea cruntă ce li se desfăşura înaintea ochilor, oamenii tăceau înmărmuriţi. Chenzhen şi alţi câţiva tineri şcoliţi de la Pekin, care nu mai văzuseră vreodată imaginea înfiorătoare a unui câmp de bătălie sau scena de o cruzime inimaginabilă a urmelor măcelului înfăptuit de lupi, erau şi mai albi de groază la faţă, uitându-se consternaţi unul la celălalt. Primul gând al tinerilor fusese: dacă s-ar fi pomenit vreunul dintre noi cu o asemenea haită de lupi pe un viscol aşa de puternic, oare ce-ar fi ieşit? Oare n-am fi ajuns şi noi ca aceste cadavre sfâşiate de lupi?

Înaintea ochilor lui Chenzhen apăru deodată imaginea sângeroasă a masacrului de la Nanjing. În lupi îi vedea pe fasciştii, îi

vedea pe diavolii japonezi. În trupul lui se născu imediat o reacţie fiziologică: îi veni să vomite, se simţi cuprins de indignare, ar fi vrut să scuipe şi să blesteme, să ucidă lupi. Îşi vărsă atunci furia în faţa bătrânului Bilge, zicând:

— Caii din herghelia asta au fost ucişi într-un mod oribil, haita de lupi e de o cruzime abominabilă! Mai abominabilă decât cea a fasciştilor şi decât a diavolilor japonezi. Zău de n-ar merita să fie rupţi în mii de bucăţi!

Faţa bătrânului deveni pământie şi, holbându-şi ochii, îi şuieră lui Chenzhen:

— Fascismul diavolilor japonezi vine din propria fire, n-a fost învăţat de la lupi. Eu ştiu ce spun, pentru că m-am bătut cu japonezii, în Japonia nu sunt stepe, nu sunt nici haite de lupi. Au văzut ei vreodată lupi? Dar au clipit ei când au omorât oameni? Atunci când am fost călăuză pentru trupele Armatei Roşii a sovieticilor, am putut vedea la ce fapte se puteau deda japonezii, iar când noi am început să facem drumul de piatră către nord-est, către Jilin, nici nu visezi câţi morţi am dezgropat: de ambele părţi ale drumului era plin de oasele albe ale morţilor, în fiecare groapă comună erau câte zece, o parte mongoli, o parte chinezi.

Uliji spuse:

— Nu putem să-i învinovăţim doar pe lupi pentru nenorocirea aceasta. Oamenii le-au luat hrana şi le-au furat nenumăraţi pui. Nu era firesc să se răzbune? Dacă e să dăm vina pe cineva, atunci pe noi înşine trebuie să ne învinovăţim, pentru că nu ne-am purtat cum se cuvine. Lupii ţin la viaţa lor, dar nu ţin cu orice preţ să se lupte cu oamenii care au câini, puşti şi tomakane. În stepă, lupii se tem de oameni, o mare parte dintre ei de mâna omului mor. Dar cu diavolii japonezi altfel stau lucrurile; chinezii nu i-au cotropit niciodată, dimpotrivă, le-au adus foarte multe beneficii. În schimb, ei au venit şi i-au ucis pe chinezi fără să clipească.

Bătrânul îşi dădea amărăciunea pe faţă. Îi aruncă lui Chenzhen o privire tăioasă şi spuse:

— Voi, chinezii, nici nu puteţi sta drepţi în şa. Cum nu vă ţineţi bine, cum vă-mpiedicaţi de vreun tăpşan şi vă daţi de-a berbeleacul.

Chenzhen nu prea avusese parte de mustrări din partea bătrânului. Vorbele acestuia, şi mai ales tonul cu care le spunea, îl trezeau la realitate. Îşi dădu seama că locul pe care-l ocupa totemul lupului în sufletul bătrânului era mai stabil decât mongolul care se ţine drept în şaua calului. Animalul străvechi luat drept totem de neamul stepei trecuse în mii de ani printr-o mulţime de nenorociri, dar rămăsese neschimbat până în ziua de azi, aşa că nu putea fi zguduit de priveliştea morţii acestor cai frumoşi. Chenzhen îşi aminti brusc o zicală: „Fluviul Galben aduce multe nenorociri, dar valea lui mănoasă e

aceeaşi.” Sau „Când Fluviul Galben sparge digurile, oamenii devin ca peştii şi ţestoasele”, „Fluviul Galben — fluviul-mamă”, „Fluviul Galben — leagănul poporului chinez...” înseamnă că poporul chinez nu a avut de suferit de pe urma Fluviului Galben, care a înghiţit nenumărate ogoare şi milioane de vieţi, ci, dimpotrivă, consideră că Fluviul Galben îi este ca o maică. Din câte se pare, „toate nenorocirile” şi „maică” pot fi puse laolaltă, şi se pune întrebarea dacă „maica tuturor nenorocirilor” este cea care a crescut acest popor şi i-a susţinut existenţa şi dezvoltarea. Oricum ar fi, pentru neamurile stepei, totemul lupului se bucură de acelaşi respect de care are parte fluviul-mamă al poporului chinez.

Bao Shungui încetase să urle, dar tot nu descălecase, ca să poată privi de sus, să cuprindă întreaga privelişte. Nici prin cap nu-i trecuse vreodată că lupii din stepa Elun pot fi atât de cruzi şi nici că până şi o herghelie atât de mare poate fi făcută bucăţele de nişte lupi, aşa că pe faţa lui se putea citi o uimire fără margini. Chenzhen observase că, atunci când făcuse pozele, mâinile îi tremuraseră neîncetat, fiind nevoit să-şi schimbe mereu poziţia. Doar cu mare efort reuşise să ţină aparatul nemişcat.

Bilge şi Uliji înlăturau zăpada din jurul unui cal, săpau şi pipăiau prin zăpadă ici şi colo, de parcă ar fi căutat cine ştie ce dovezi. Chenzhen se duse degrabă la ei să-i ajute să caute, întrebându-l pe Bilge:

— Tăicuţă, ce căutaţi?

Bătrânul îi răspunse:

— Caut cărarea făcută de lupi, trebuie săpat cu grijă.

Atunci Chenzhen căută atent un loc unde să pună piciorul, apoi se aplecă şi începu să caute. Nu după mult timp găsiră o cărăruie pe care lupii o făcuseră în zăpadă; să tot fi avut câţiva centimetri adâncime. Era cât se poate de solidă, pentru că mâlul de dedesubt era îngheţat tun, iar dacă dădeai la o parte stratul de zăpadă căzută după aceea se puteau vedea urmele labelor groase ale lupilor, cele mai mari fiind cât copitele vacilor, iar cele mai mici cam cât labele dulăilor, poate puţin mai mari. Fiecare urmă era destul de adâncă, iar în unele adâncituri se puteau vedea urmele sângelui închegat al cailor.

Uliji şi Bilge strigară la toată lumea să se adune să cureţe zăpada de pe cărăruia lupilor. Bilge spuse că dacă se mătura această cărăruie putea să-şi dea seama de mărimea haitei de lupi. Tot măturând, oamenii descoperiră că această cărare nu era dreaptă, ci curbată, apoi, după ce mai măturară puţin, observară că avea formă de semicerc. După vreun ceas şi ceva de săpături o curăţară în sfârşit pe toată, şi atunci văzură că până la urmă cărăruia era un cerc închis, ca o orbită. Sângele de pe zăpadă se vedea roşu printre fulgii albi, sporind grosimea zăpezii cu vreo câteva degete, iar cel îngheţat pe

mâlul negru reprezenta o privelişte şi mai înfiorătoare, de parc-ar fi fost o cărare pe care şi-o făcuseră demonii către fundul iadului; era aidoma liniilor unei ideograme înşelătoare. Cărarea avea un metru lăţime, iar circumferinţa de cincizeci, şaizeci de metri. În centrul ei erau cele mai multe cadavre de cai. Pe cărare se aflau urmele însângerate ale lupilor, adunate unele într-altele. Oamenii se înspăimântară de-a binelea, băieţii tremurau şi se auzeau necontenit exclamaţiile de uimire ale oamenilor:

— O viaţă am trăit, dar aşa multe urme de lup n-am văzut de când sunt.

— Asta n-a fost haită de lupi, a fost o haită de monştri.

— E de speriat ce mare trebuie să fi fost haita asta.

— Să tot fi avut vreo patruzeci, cincizeci de lupi.

— Batu, ai fost atât de nechibzuit, cum să te iei singur la trântă cu o întreagă haită de lupi. Păi dacă eram eu, m-aş fi speriat aşa de tare, încât aş fi căzut de pe cal şi aş fi ajuns hrană lupilor.

— Ei, în noaptea aceea era întuneric, ningea, nu vedeam absolut nimic, de unde să ştiu că haita e chiar atât de mare?

— De acum încolo greu o să ne mai ducem zilele, noi, păstorii din stepă.

— Care dintre fetele noastre o să mai aibă curajul să iasă noaptea singură?

— Şi şleahta aceea de la Direcţia Păşunilor, ce fel de oameni mai sunt! Să şterpelească ei toată hrana pe care şi-o strânseseră lupii ca să poată trăi până trece primăvara. Era firesc ca lupii să se înfurie. Să fi fost în locul căpeteniei lupilor, şi eu aş fi fost cuprins de dorinţa de răzbunare şi aş fi mâncat toţi porcii şi toate găinile oamenilor.

— Păi care a fost aiuritul care a dispus ca atât de mulţi oameni să fie trimişi în munte să prindă pui de lupi? Nu s-a gândit că lupoaicele vor înnebuni de furie? În trecut nu se prindeau decât foarte puţini pui de lup, iar herghelia n-a trecut niciodată printr-o asemenea năpastă.

— Măcar cei de la Direcţia Păşunilor ar trebui să facă o treabă până la capăt, să mai organizeze câte o vânătoare de lupi, că dacă nu, lupii vor veni într-o bună zi să mănânce oameni.

— Da, să ne mai lase cu şedinţele, mai bine mergem să mai vânăm nişte lupi.

— După cum se vede treaba, lupilor ăstora nu le-ar ajunge nici câteva turme de animale.

— În conducerea Direcţiei Păşunilor au venit şi câţiva agricultori care s-au dedat la fapte urâte, aşa că Tengri i-a trimis pe lupi să ne dea o lecţie.

— Nu mai daţi din gură aiurea. Poate vreţi să vă treziţi că vă toarnă careva.

Bao Shungui se ţinea după Uliji şi Bilge, cercetând atent de-a lungul cărării făcute de lupi şi făcând poze, fără să vorbească prea mult. Faţa lui încremenită începuse să se mai destindă. Chenzhen crezu că Bilge demontează, cu exemple, teoria lui Bao Shungui cu „factorul uman care e pe primul loc". În faţa unui astfel de atac al lupilor şi al vremii, mai putea „factorul uman" să acţioneze în vreun fel? Indiferent ce echipă de cercetare urma să vină să ancheteze, nu trebuia decât să se uite la locul masacrului ca să admită că omul nu ar fi putut face nimic în faţa unei asemenea calamităţi. Unde mai pui şi că era vorba de atacul conjugat al unei haite de lupi atât de viclene şi al viscolului. În faţa îngrijorării lui Uliji şi a lui Batu, Chenzhen începea să se mai liniştească.

În schimb, fu absorbit de cărarea circulară a lupilor. Cercul acesta ciudat, care îţi dădea furnicături, se încolăcea în jurul sufletului lui Chenzhen, o dată şi încă o dată, tot mai strâns, ca şi cum o haită de lupi demonici ar fi alergat de nebuni în jurul inimii lui, făcând-o să se oprească, încât i se părea că nu mai are aer şi respira sacadat. De ce alerga haita aşa, în cerc? De unde venea pornirea asta? Ce urmărea? Acţiunile lupilor de stepă i-au făcut mereu pe oameni să se întrebe ce-o fi fost în mintea lor; fiecare urmă lăsată de lupi era o enigmă deopotrivă de dificil de descifrat şi ciudată.

Să fi fost, oare, pentru a se mai încălzi? Poate. Adevărul e că, din cauza viscolului din acea noapte, aerul era deosebit de rece, iar expediţia aceasta punitivă la o asemenea distanţă ajunsese la un final. Frigul trebuie să fi fost insuportabil, aşa că, după ce au mâncat pe săturate, s-or fi băgat unii într-alţii şi-or fi început să alerge, ca să se mai încălzească.

Ori să-i fi ajutat la digestie? Să mistuiască mai repede ceea ce aveau în stomac, pentru a mai putea înghiţi nişte carne de cal? E posibil şi asta. Pentru că lupii nu sunt precum marmotele, viezurii ori şoarecii, ei nu au galerii şi încăperi speciale în care să-şi depoziteze hrana. Carnea care rămâne după vânătoare n-are cum să fie păstrată, aşa că, pentru a beneficia de hrană în cel mai înalt grad, trebuie să mănânce cât mai mult, să bage în ei până nu mai pot. Apoi trebuie să alerge, pentru a mistui mâncarea. Astfel grăbesc absorbţia substanţelor nutritive şi fac mai mult loc în stomac pentru a mai înghiţi nişte carne. Dar, la urma urmelor, ce fel de stomac mai era şi acela al lupului? Că doar nu era nici de fier, nici de oţel, nici cu arcuri, nici de cauciuc. Oare să nu fi avut şi ei intestin gros, să nu fi suferit de colită? Asta deja era şi mai înspăimântător.

Sau făcuseră cercul pentru că se treceau trupele în revistă ori se numărau oştenii în vederea unor noi atacuri? Şi asta este foarte posibil. După urmele de lup rămase pe cărare, această haită dădea dovadă de o mare capacitate de organizare şi disciplină. Cărarea lată

de un metru şi ceva era la fel de lată pe tot parcursul său, şi foarte rar se vedeau urme ale unor lupi care să fi trecut şi pe lângă drum. Dacă nu era pas de trecere în revistă, atunci ce era? Erau mulţi lupi care să lupte, erau multe haite mici ce se puteau deplasa organizat, ce alcătuiau detaşamente de elită ce puteau trece la atac, la tâlhărit, însă rareori se vedeau formaţii atât de mari precum cea care trebuie să fi fost acolo. Ceea ce nu putea pricepe Chenzhen era cum de fuseseră lupii în stare să aducă o trupă de gherilă lipsită de orice disciplină la nivelul unei armate funcţionale, cu capacitatea de a se implica în operaţiuni standard? Până şi Armata a Opta sau Noua Armată a Patra[16] reuşise să realizeze asemenea transformări uluitoare doar în urma unui efort imens. Oare să fi fost una dintre capacităţile înnăscute ale lupilor? Oare e posibil ca experienţa înaintaşilor lor care s-au luptat corp la corp, însângerând stepa, să fi ajuns până la ei, din generaţie în generaţie? Însă, neputând vorbi, cum au făcut să transmită experienţa urmaşilor lor? Lupii sunt ceva de neînchipuit!

Ori să fi fost pentru sărbătorirea victoriei? Sau poate erau urmele lăsate de dansul ritual dinaintea adunării la festin? Posibilitatea e foarte mare. Urmărirea, asediul şi atacul prin care au nimicit o herghelie întreagă, nelăsând nici măcar unul să scape, pornite dintr-o dorinţă nestăvilită de răzbunare şi o ură neîmpăcată, s-au materializat într-o victorie incontestabilă, un şah-mat dintr-o răsuflare. O haită de lupi flămânzi care au reuşit să dovedească o herghelie atât de mare, cu cai graşi, putea să nu sărbătorească victoria? Atunci lupii au înnebunit de bucurie şi au încins o horă, o horă de smintiţi, în jurul celei mai mari grămezi de hoituri de cai. Şi nebunia asta trebuie să fi durat ceva, aşa încât în mâlul bălţii să se imprime urma misteriosului cerc, ca o caligrafie stranie.

Chenzhen îşi dădu seama că putea privi lupii din perspectiva omenească şi multe dintre necunoscutele acţiunilor lupilor puteau fi, cât de cât, explicate. Câinele îl înţelege pe om, omul îl înţelege pe lup sau lupul îl înţelege pe om. Peste tot în lume oamenii sunt la fel, dar nici între speţa omului, a câinelui sau a lupului nu pot fi trasate linii clare de demarcaţie. Altfel cum ar mai fi putut să fie descoperite pe acest câmp de bătălie atâtea şi atâtea imagini omeneşti şi analogiile cu japonezii, cu chinezii, cu mongolii, ori chiar cu occidentalii care credeau în zicala „homo homini lupus est”? Poate că studiul despre om, antropologia, ar trebui să înceapă de la studiul lupului, sau invers: studiul asupra lupilor să înceapă de la antropologie. Poate că „lupologia” este o cale de pătrundere în studiul mai amplu al antropologiei.

Un şir de oameni călare se ţineau după Batu, profitând de faptul că drumul creat o lua spre nord. Apropiindu-se de moş Bilge, Chenzhen întrebă:

— Tăicuţă, la urma urmelor, de ce a trebuit ca lupii să vină pe drumul acesta?

Bătrânul privi de jur împrejur, apoi trase de hăţuri, încetinind, iar cei doi rămaseră puţin în urma grupului. Apoi, cu voce înceată, bătrânul spuse:

— Eu am trăit mai mult de şaizeci de ani în stepa Elun, am mai văzut de câteva ori astfel de cercuri lăsate de lupi şi când eram mic îl întrebam şi eu pe bunicul meu, aşa cum faci tu acum. Bunicul zicea că lupii sunt trimişi de Tengri să aibă în pază muntele sfânt Baiyin Wola şi stepa Elun, iar dacă cineva aduce vreo stricăciune munţilor, râurilor sau stepelor, îi înfurie pe Tengri şi pe Baiyin Wola, care vor trimite haitele de lupi să-i sfâşie şi să-i mănânce. Astfel, după ce-şi primesc răsplata de la stăpânul cerului şi al muntelui, lupii aleargă fericiţi într-un cerc, în semn de mulţumire. Dau o roată şi apoi încă una, aleargă într-o roată mare, rotundă precum Tengri, precum soarele şi luna. Cercul acesta este semnul lupilor către Tengri, un fel de cerc de mulţumire. După ce primesc astfel răspuns, lupii pot începe să mănânce şi să se ghiftuiască. Lupilor le place să privească luna de pe cer, ridicându-şi capul, îndreptându-şi botul spre tării, urlând către Tengri. Dacă luna e înconjurată de un inel de lumină, înseamnă că în acea noapte va fi vânt, iar lupii vor porni la vânătoare. Lupii ştiu să descifreze semnele vremii mai bine decât oamenii. Ei pot vedea cercurile, pot descrie cercurile. Pe scurt, pot comunica cu cerul.

Chenzhen era bucuros, lui îi plăcuseră mereu poveştile şi legendele populare. Explicaţia aceasta a lui moş Bilge pentru cercul lupilor poate că stătea în picioare în lumea literaturii, dar chiar şi din punct de vedere ştiinţific, nu se putea spune că nu avea un sâmbure de adevar. Poate că într-adevăr lupii au învăţat din practica vânătorii că pietrele alunecoase prevestesc ploaie ori că nimbul lunii anunţa vânt şi alte semne ale naturii. Însă Chenzhen nu putu să nu exclame:

— E extraordinar de interesant, în stepă în jurul soarelui se vede un cerc de lumină, iar în jurul lunii, la fel. Atunci când păstorii vor să cheme pe cineva aflat la distanţă, descriu un cerc mare cu mâna. Cercul acesta chiar pare un semn magic. Cum mi-ai spus lucrurile astea, m-a luat cu furnicături, lupii din stepă parcă sunt fermecaţi! Pot să-i facă semnul cercului lui Tengri, să-i transmită un semnal, sunt nemaipomeniţi.

Bătrânul spuse:

— Lupii din stepă sunt de nepătruns, m-am întâlnit cu ei toata viaţa, dar nu i-am putut înţelege pe de-a-ntregul. Incidentul acesta atat de serios, nu l-am putut prevedea. Lupii întotdeauna vin în momente în care nu te aştepţi, croindu-şi drum prin locuri la care nu te gândeşti. Şi vin în număr foarte mare. Spune, dacă nu s-ar bucura de ajutorul lui Tengri, cum ar mai putea fi atât de grozavi?

Oamenii din faţă se opriră, unul descălecă şi începu să sape în zăpadă. Luându-se după moş Bilge, Chenzhen dădu bice cailor şi se repezi într-acolo, până ajunseră la un loc în care erau câţiva cai morţi, dar nu mulţi laolaltă, ci înşiraţi, vreo patru, cinci. Ceva mai departe, un om strigă:

— Sunt lupi morţi! Sunt lupi morţi!

Chenzhen îşi spuse în sinea lui că aici trebuie să fie locul în care lupii se agăţaseră de burţile cailor, sacrificându-şi viaţa, dar şi cel în care, pentru întreaga herghelie, sorţii bătăliei s-au întors definitiv. Pentru o clipă, inima i se opri, apoi începu să-i bată nebuneşte: bum-bum, bum-bum.

De pe cal, Bao Shungui rotea biciul deasupra capului, strigând cât îl ţinea gura:

— Nu vă răspândiţi, nu vă răspândiţi, toată lumea la mine. Dezgropaţi mai întâi caii ăştia doi de-aici, după aceea puteţi dezgropa şi lupi. Toată lumea trebuie să respecte cele trei mari reguli şi cele opt atenţionări. Tot ce prindeţi trebuie predat la cooperativă! Cine nu ascultă, trece la reeducare!

Oamenii se adunară degrabă lângă cei doi cai şi începură să sape în zăpadă pentru a-i dezgropa.

Cei doi cai începură încet-încet să se arate, dar intestinele, stomacul, inima, plămânii, ficatul şi rinichii fuseseră agăţate, călcate, aplatizate şi rupte în bucăţi de propriile copite dinapoi. Poate că haita de lupi şi-a satisfăcut la baltă pofta de joacă, de a ucide şi de a se răzbuna, lăsaseră de la ei aceşti câţiva cai. Apoi, săpând, Chenzhen simţea că aceşti cai care fuseseră spintecaţi şi masacraţi de lupi muriseră într-un mod mai tragic decât cei de la baltă, mai înspăimântător. Până şi durerea şi teroarea ce îngheţaseră în ochii lor erau mai pregnante decât ale celorlalţi.

Bao Shungui strigă tare:

— Haita asta de lupi a fost la fel de crudă ca diavolii japonezi. Caii nu puteau scăpa cu burţile nespintecate de lupii agăţaţi de ei. Apoi s-au eviscerat singuri, s-au călcat în picioare pe ei înşişi. Este de-a dreptul diabolic. Lupii aceştia trebuie că au ceva din spiritul buşido[17] al japonezilor ca să aibă curajul să se arunce într-un război sinucigaş. Haitele de lupi din stepa mongolă sunt ceva de speriat. Ce i-aş mai ucide eu, până la unul!

Chenzhen nu se putu abţine şi se vârî şi el în vorbă:

— Dar nu putem spune acum că orice atac sinucigaş are legătură cu spiritul buşido, pentru că oameni ca Dong Cunrui[18], Huang Jiguang[19] sau Yang Gensi[20] au avut şi ei curajul să moară cu duşmanul de gât. Ăsta se numeşte spirit buşido? Un om care a preferat să moară decât să se predea şi nu a avut curajul să moară luându-i cu el şi pe duşmanii lui nu va putea fi altceva decât un sclav,

un supus. Cine priveşte lupii care-şi nesocotesc viaţa învaţă eroismul, ceea ce e impresionant. Fascismul codului buşido este o răstălmăcire. Dar dacă nu ai spiritul celui care preferă să moară decât să se predea, nici nu poţi trece dincolo de fascismul de care dă dovadă codul buşido.

Bao Shungui rămase o clipă fără grai, apoi pufni şi spuse:

— Asta cam aşa e.

Faţa lui Uliji era posomorâtă, serioasă. El îi spuse lui Bao Shungui:

— Cum ar fi putut Batu şi Şatsreng să facă faţă unui asemenea atac diabolic, de exterminare? Batu s-a luptat necontenit cu lupii, de la păşunile din nord până aici. Asta n-a fost deloc simplu. Faptul că n-a murit nimeni se datorează binecuvântării şi ocrotirii lui Tengri. Să vină echipa de cercetare de sus, sunt convins că vor putea trage concluziile corecte.

Bao Shungui dădu din cap. Apoi pentru prima dată îl întrebă paşnic pe Batu:

— Nu te-ai temut că lupii îţi vor sfâşia calul?

Batu spuse sincer:

— Eram speriat, aşa de speriat că nu mă mai gândeam la nimic. Puţin a lipsit să ajung şi eu în baltă, foarte puţin.

Bao zise din nou:

— Şi la tine nu au sărit lupii?

Batu luă reteveiul cu inele de fier şi i-l întinse lui Bao Shungui:

— Cu tomakanul ăsta i-am rupt toţi colţii unui lup, altuia i-am zdrobit nasul. Altfel, aş fi fost sfâşiat. Şatsreng şi ceilalţi nu au aşa ceva şi n-aveau cum să se apere, deci nu pot fi consideraţi dezertori.

Bao Shungui luă tomakanul şi, cântărindu-l în mâini, spuse:

— Aşa e, e zdravăn! Şi tu ai fost foarte crud, la rândul tău, să foloseşti o astfel de unealtă. E bine! Cu lupii, cu cât eşti mai crud, cu atât e mai bine. Când o să vină echipa de cercetare de sus să le spui şi lor cinstit cum te-ai luptat cu lupii.

Spunând acestea, Bao Shungui îi dădu arma înapoi lui Batu. Apoi îi spuse şi lui Uliji:

— Din câte văd eu, lupii ăştia ai voştri sunt cam fermecaţi. Oricum, sunt mai mintoşi decât oamenii. Am înţeles strategia de atac a haitei. Obiectivul lor era precis şi anume să împingă turma de cai în baltă, cu orice preţ. Uite...

Arătă în jos, numărând pe degetele de la o mână:

— Uite, lupii se pricep la meteorologie, la topografie, ştiu să aleagă momentul oportun, se pricep la lupta corp la corp, la lupta pe timp de noapte, la lupta în mişcare, la atacurile prin surprindere la distanţă mare, la atacurile-surpriză, la războiul-fulger şi la atacurile de anihilare, în care să-şi păstreze avantajul chiar atunci când se repliază. Au avut un plan, un scop, au avut intenţia clară de a susţine un atac în

care să anihileze total herghelia. Acest model de atac poate fi înserat în manualele de artă militară. Noi doi suntem oameni cu pregătire militară şi, în afară de războiul de front şi în tranşee, pe care lupii nu-l ştiu, tot ceea ce noi, Armata a Opta de Rezistenţă, am pus în aplicare în materie de strategie şi artă militară lupii ştiau. Dar nu m-aş fi gândit că lupii din stepă cunosc atâtea. Eu credeam că ei nu ştiu decât să se poarte nesăbuit ori să fure găini şi să pună câinii la încercare, să juguleze câteva oi şi alte astfel de nimicuri.

— De când am venit să lucrez în stepă, niciodată nu mi-a trecut prin cap să părăsesc câmpul de luptă, căci noi mereu ne aflăm în luptă cu lupii, şi nu e zi în care să las arma de pe umăr, iar acum mă pricep să umblu cu puşca mai bine chiar decât atunci când eram soldat. Zici bine că lupii au deprins arta războiului, sau cel puţin au învăţat temeinic acele tactici esenţiale. Mă confrunt cu lupii de zeci de ani, şi experienţa mea e din ce în ce mai bogată. Dacă m-aţi trimite acum la luptă cu bandele de tâlhari ştiu că m-aş descurca de minune.

Ascultând acestea, interesul lui Chenzhen creştea tot mai mult, aşa că întrebă înfrigurat:

— Şi atunci arta războiului la oameni este sau nu deprinsă de la lupi?

Ochii lui Uliji sclipiră. Privindu-l fix pe Chenzhen, spuse:

— Multe dintre strategiile de luptă ale oamenilor sunt învăţate de la lupi. În vechime, atunci când mergeau la război cu neamurile de agricultori, oştenii stepei foloseau o serie de strategii deprinse de la lupi. Nu chinezii i-au învăţat pe nomazi să-şi facă haine potrivite ori să tragă cu arcul de pe cal — stil pe care voi, chinezii, îl consideraţi specific neamurilor străine —, ci, din contră, aceştia au reuşit ca, prin oamenii stepei, să ajungă la înţelepciunea lupilor. Când eram la specializare la Hohhot am citit multe tratate despre arta războiului şi părerea mea e că între cartea lui Sun Tzu şi stilul lupilor mare diferenţă nu e. Spre exemplu: „Războinicul trebuie să fie viclean.” Sau teoria despre cunoaşterea de sine, cât şi a adversarului, supremaţia rapidităţii în război, atacul prin surprindere, atacul în punctele slabe şi alte astfel de teorii sunt luate, toate, de la lupi, pentru că astfel procedează ei.

Chenzhen spuse:

— Cu toate acestea, în cărţile chineze despre război nu se spune un cuvânt despre neamurile din stepă şi lupii de-aici, şi asta nu e deloc cinstit.

Uliji spuse:

— Dacă mongolii suferă de un mare neajuns, acesta îl reprezintă înapoierea culturală, căci, cu excepţia *Istoriei secrete a mongolilor*, nu a mai rămas nicio carte care să aibă o oarecare însemnătate.

Bao Shungui îi spuse lui Uliji:

— Văd că, prin locurile astea, dacă te ocupi cu păstoritul trebuie neapărat să te ocupi şi cu studierea foarte temeinică a lupului, pe lângă cea a artei războiului. Altfel rişti să ieşi în pagubă. Ei, e destul de târziu, hai să mergem să vedem ce-i cu lupii morţi de-acolo. Trebuie să mai fac şi câteva poze.

Cei doi o luară înainte, iar în urma lor Chenzhen rămase prostit, sprijinit în băţ. Imaginile acestea, ancheta „la faţa locului", îi sporiră şi mai mult fascinaţia faţă de faptele de vitejie ale urmaşilor lui Genghis-Han. Cum au putut să măture Europa şi Asia cu numai o sută şi ceva de mii de oşteni călare? Să nimicească sutele de mii de călăreţi în armuri ai oştirilor dinastiei Xia de Apus sau milioanele de soldaţi din Jin, puhoaiele de călăreţi şi pedestraşi ai dinastiei Song de Sud, trupele aliate, atât de temute, ale Rusiei, nenumăraţii soldaţi trimişi de Roma, să cotropească Asia Centrală, Ungaria, Polonia şi toată Rusia, să răstoarne Persia şi Iranul, China, India şi alte mari civilizaţii şi să-l facă pe împăratul Romei să apeleze la strategia utilizată de către diversele dinastii chineze, şi anume a căsătoriilor, pentru realizarea unor alianţe? Mongolii au creat cel mai mare imperiu din toată istoria omenirii. Acest popor nomad, înapoiat, care de la început nu a avut nici măcar un sistem de scriere propriu şi a folosit săgeţi cu vârf din os de animal în loc de fier, cum de a avut o capacitate şi o tehnică militară atât de dezvoltate? Acesta este cel mai mare mister al tuturor timpurilor. De altfel, succesele militare ale lui Genghis-Han şi ale urmaşilor lui, care nu sunt deloc puţine, nu au fost obţinute doar prin forţă, ci prin pricepere. Să fi avut ei la temelie înţelepciunea lupilor şi viteza cailor? Să se fi sprijinit ei pe caracterul şi atributele lupilor? Iar spiritul acestui popor temerar să fi venit din venerarea totemului lupului?

Din experienţa deselor întâlniri cu lupii din ultimii doi ani, Chenzhen adăugase la colecţia sa de poveşti despre lupi şi exemple reale de atac asupra turmelor de gazele sau de oi, pe care le-a putut vedea cu ochii lui, astfel încât ajunsese să creadă că dezlegarea misterului privind neobişnuita putere militară a lui Genghis-Han ar putea să aibă o legătură cu aceste fiare. Războiul este o acţiune armată între două tabere, dar între război şi vânătoare există diferenţe esenţiale. Războiul presupune acţiuni de atac şi apărare, iar ambele tabere sunt înarmate până-n dinţi. La vânătoare, iniţiativa îi aparţine în exclusivitate omului, în timp ce majoritatea animalelor sunt în postura de ţintă, de vânat. Să prinzi iepuri, marmote ori gazele este tot vânătoare, dar aici e vorba de acţiune declanşată de cel mai puternic împotriva celui mai slab. O înfruntare pe viaţă şi pe moarte, dar nu e război, e vânătoare. Cu toate acestea, deşi la vânătoare se pot aplica foarte bine şi unele tehnici de război, numai în bătălie se poate fructifica toată priceperea acumulată.

Chenzhen cugetă din nou: în stepă nu există turme de tigri sau de leoparzi, de şacali sau de elefanţi, de urşi sau de lei, aceştia nici măcar n-ar putea supravieţui în condiţiile dure ale stepei. Şi chiar dacă ar face faţă climei, tot n-ar putea rezista în războiul pentru supravieţuire, care este atât de nemilos în stepă. La urma urmelor, nu ar putea supravieţui cruzimii şi vicleniei lupilor ori împresurării oamenilor. Lupii şi oamenii din stepă sunt ca nişte atleţi selecţionaţi, aflaţi în competiţie acerbă, în război decisiv. Şi atunci, singurele animale de pradă care pot intra în luptă cu omul pentru a-şi dobândi dreptul la supravieţuire sunt lupii. În tratatele din trecut scria că extraordinarele capacităţi militare ale nomazilor sunt îndelung exersate în vânătoare, însă, în sinea lui, Chenzhen contrazicea vehement această afirmaţie. I se părea mai potrivită concluzia că talentul militar remarcabil al nomazilor provine din lupta pentru supravieţuire crâncenă, îndelungată şi neîntreruptă dintre om şi lup. Este o bătălie de durată, de mii şi mii de ani, iar forţele sunt aproape egale. În această bătălie, atât oamenii, cât şi lupii par a pune în practică toate principiile elementare din ştiinţa războiului, precum cunoaşterea de sine şi a celuilalt, supremaţia vitezei sau atacul bine determinat, având priorităţi clar stabilite. Pentru că e o vorbă: „Zece degete zdrelite nu fac cât un deget zdrobit.” În război nicio viclenie nu e interzisă, apoi sunt folosite ştiinţa cerului şi a pământului, meteorologia şi geografia, atacul-surpriză, alerta neîntreruptă, simularea unor atacuri în scopul inducerii în eroare, concentrarea forţelor şi distrugerea individuală, divizarea şi acţiunea în grupuri de elită, bine camuflate, desăvârşirea atacului în caz de succes, retragerea în caz de eşec. „Zece degete zdrelite nu fac cât un deget zdrobit.” Dacă duşmanul atacă, eu mă retrag, hărţuiesc, lovesc în punctele slabe. Dacă se retrage, eu atac, aplic tot felul de astfel de concepte de luptă. Puterea lupilor a învăluit tot pământul, în stepă neexistând cetăţile întărite şi bine apărate ale civilizaţiilor sedentare. Este locul de adunare al haitelor de lupi şi frontul îndelungatului război al spiritelor şi curajului dintre oameni şi lupi.

Chenzhen continua să înainteze pe firul acestui gând, simţind că se află la intrarea în tunelul timpului, prin care s-au perindat cei cinci mii de ani de istorie ai civilizaţiei chineze. În stepa mongolă, omul se află permanent în război cu lupul, zi de zi, noapte de noapte. Mereu se dă câte o bătălie, mai mică sau de anvergură. Frecvenţa luptelor dintre oameni şi lupi în lumea nomadă o depăşeşte de departe pe aceea din lumea sedentară sau pe a războaielor dintre oameni. Până şi în partea de apus a stepei, zonă care se află în afara frontului principal, se dau astfel de bătălii. Ca să nu mai vorbim de luptele dintre triburile nomade sau de războaiele de cotropire, toate la fel de crâncene şi de îndelungate, care duc la îmbunătăţirea şi dezvoltarea continuă a

capacităţilor de luptă. De aceea oamenii stepei mongole sunt mult mai pricepuţi într-ale războiului, fiind dotaţi din naştere pentru acesta, mult mai mult decât populaţiile sedentare sau chiar decât alte neamuri nomade. Privind la istoria dinastiei Zhou, a perioadei Regatelor Combatante, a perioadei Primăverii şi Toamnei (Chunqiu), la cea a dinastiilor Qin, Han, Tang sau Song, putem vedea că, deşi erau covârşitoare ca populaţie, iar forţele de care dispuneau erau impresionante, au fost deseori răvăşite de neamul puţin numeros al nomazilor din platoul nordic, ajungând chiar să-şi piardă suveranitatea în cele mai umilitoare condiţii. După dinastia Song târzie, neamul mongol al lui Genghis-Han a năvălit şi a condus în China aproape un secol. Ultima dinastie feudală a Chinei, dinastia Qing, tot de neamurile nomade a fost instaurată. Neamul de agricultori al chinezilor nu a avut un maestru în arta războiului atât de extraordinar precum lupul, n-a dispus de exerciţiul îndelungat şi atât de dur al luptelor cu haitele şi, deşi vechii chinezi aveau la dispoziţie cartea despre arta războiului a maestrului Sun, aceasta nu era decât o colecţie de teorii, pe când Arta războiului, a „maestrului Lup", a avut o însemnătate mult mai mare, aceasta din urmă putând servi drept sursă de inspiraţie pentru cea dintâi.

Chenzhen părea să fi descoperit cauzele nenorocirilor pe care neamul chinez le-a avut de suferit din partea agresorilor de la nord preţ de câteva mii de ani, precum şi motivul pentru care, în tot atâta amar de vreme, s-a construit Marele Zid, care a secătuit vistieriile dinastiilor secole de-a rândul. Simţea cum în gândurile sale se face brusc lumină, dar totodată se simţea mâhnit. Relaţia de cauzalitate dintre toate fiinţele lumii hotăra istoria şi soarta omului. Capacitatea militară a unui popor este cea care ţine neamul în picioare, rădăcina vieţii acestuia. Dacă n-ar fi fost lupi în stepa mongolă, istoria Chinei şi a întregii lumi ar fi fost altfel?

Deodată, oamenii o luară la fugă, strigând, către un punct din depărtare, iar Chenzhen se trezise din reverie. Încălecă şi el şi o luă la trap într-acolo.

Cei doi lupi morţi fuseseră dezgropaţi. Ei erau doar o parte din preţul plătit de lupi pentru împingerea cailor către baltă. Chenzhen se apropie de Batu şi Şatsreng care tocmai curăţau zăpada de pe trupul unui lup mort, povestind oamenilor cum îşi făcuseră lupii harakiri. Lupul acesta de pe zăpadă era destul de firav. De fapt, se dovedi a fi fost o lupoaică. Jumătatea inferioară a corpului îi fusese strivită de copitele calului, însă i se mai puteau vedea mamelele umflate, iar laptele amestecat cu sânge se transformase în perle rozacee de gheaţă. Moş Bilge spuse:

— Sărmana de ea, cu siguranţă că puii din vizuină i-au fost luaţi de oameni, iar ea, împreună cu altele, a chemat haita de lupi să le

răzbune, nemaidorind să trăiască. În stepă toate lucrurile sunt făcute până la capăt, dacă până şi iepurele ripostează în faţa lupului, lupoaica îşi va pune cu atât mai mult viaţa la bătaie.

Chenzhen le spuse câtorva dintre studenţi:

— În cărţile de istorie scrie că lupoaicele au cel mai acut sentiment matern. Ele au crescut chiar câţiva pui de om dintre strămoşii hunilor, ai celor din neamul gaoju din Mongolia de azi sau ai turkmenilor. Sunt mulţi copii care au ajuns să fie crescuţi de lupoaice ca nişte copii-lup.

Bao Shungui îi reteză vorba:

— Aiureli! Lupii mănâncă tot ce ţine de oameni, nici vorbă să le crească vreun copil! Vorbeşti în dodii! Între oameni şi lupi este o luptă pe viaţă şi pe moarte, aşa că trebuie stârpiţi cu cruzime, căsăpiţi până la unul. Eu sunt cel care a dat ordin să fie prinşi puii de lup. Înainte, această campanie anuală era o tradiţie care diminua drastic atacurile lupilor, însă numai diminuarea nu e de ajuns, acest pericol trebuie să fie eliminat din rădăcină. Ar trebui scotocite absolut toate vizuinile din tot cuprinsul păşunii. Numai să vină ei să se răzbune, că am eu ac de cojocul lor: îi ucid până la unul. Deocamdată, nu am primit ordine în acest sens, dar când vom termina toată povestea asta vom relua negreşit campania. Fiecare două familii trebuie să dea blana puilor dintr-o vizuină, cel puţin a unui pui. Sau poate să fie şi a unui lup mare. Dacă nu, li se va reţine din pontaj.

Bao Shungui fotografie lupul mort şi puse oamenii să-l încarce într-o căruţă.

Merseră apoi la un alt cadavru. Chenzhen era de doi ani în stepă şi văzuse de multe ori lupi vii, lupi morţi sau doar blănurile acestora, dar un lup precum cel care se afla la picioarele lui nu mai văzuse niciodată. Capul era aproape cât al unui leopard, iar pieptul chiar şi mai lat, mai puternic. Zăpada de pe trup fusese curăţată, dând la iveală blana de un galben cenuşiu, printre firele căreia ieşeau, pe grumaz şi pe spinare, peri aspri şi negri, ca nişte ace de oţel. Partea inferioară a trunchiului, însângerată, fusese strivită de copitele calului, iar pe jos era plin de sânge îngheţat.

Batu împinse puţin lupul îngheţat, dar trupul acestuia nici nu se clinti. Ştergându-şi sudoarea de pe frunte, spuse:

— Lupul acesta a fost ceva mai nătâng, nu şi-a înfipt colţii în burta calului, dacă ar fi făcut-o i-ar fi despicat-o cu greutatea lui, apoi ar fi putut să se desprindă şi să scape. Şi atunci ar fi fost vai şi amar de ciolanele animalului care i-ar fi picat între colţi. Dar ce să-i fac, aşa-i trebuie.

Moş Bilge se uită mai atent, se lăsă pe vine, apoi răsfiră cu degetele blana însângerată de pe grumazul lupului, scoţând la iveală două găuri înfiorătoare, groase de un deget, la vederea cărora cei

câţiva studenţi adunaţi împrejur se înfiorară. Ştiau prea bine ce-i cu găurile acelea sângerii, căci orice oaie muşcată de lup purta pe grumaz aceleaşi semne, două câte două. Acestea erau urmele lăsate în arterele străpunse. Bătrânul spuse:

— Nu, pe acesta nu caii l-au zdrobit. Ei doar l-au rănit grav. A fost muşcat de un alt lup, care apoi s-a săturat din carnea calului.

Bao Shungui trase o înjurătură:

— Tâlhar nenorocit! Să ajungă să-şi ucidă camaradul!

Bilge îi aruncă o privire ascuţită lui Bao Shungui, zicând:

— Sufletele tâlharilor morţi nu se ridică la cer, pe când cele ale lupilor, da. Acest lup a fost căsăpit de copitele calului, dar de murit n-a murit, cel puţin nu imediat. Dar nici mult nu mai avea de trăit. Crezi că e mai bine să trăieşti astfel decât să mori mai repede? Lupul care rămăsese în viaţă nu putea rămâne indiferent văzând aşa ceva, aşa că l-a muşcat, iar acesta a murit imediat, fără a mai simţi durerea. Şi sufletul i s-a strămutat la Tengri. Dacă o luăm aşa, acel lup nu de răutate a dat dovadă muşcându-şi tovarăşul, ci de milă, pentru că el nu dorea ca fratele său rănit să cadă în mâinile oamenilor şi să aibă astfel parte de o grea umilinţă. Lupii sunt nişte viteji plini de mândrie, care preferă să moară decât să sufere ruşinea, iar acel lup nu dorea să-şi vadă fratele umilit. Tu te tragi din neamurile de agricultori. Câţi dintre ai tăi ar prefera să moară decât să decadă? Pe oamenii stepei acest caracter suveran al lupului îi mişcă până la lacrimi.

Uliji văzu că Bao Shungui e cam nemulţumit, aşa că spuse degrabă :

— Gândiţi-vă, de ce sunt lupii din stepă atât de puternici în luptă? Că unul poate ucide fără să clipească un tovarăş rănit este un lucru adevărat, dar astfel el diminuează slăbiciunea haitei, care îşi conservă puterea de a acţiona cu forţă şi precizie. Cunoscând această caracteristică a lupilor, data viitoare când vei mai avea de-a face cu ei vei putea evalua situaţia mult mai exact.

Bao Shungui păru că pricepe cum stau lucrurile şi, dând din cap afirmativ, spuse:

— Să ştii că aşa e. Când armata e în luptă, pentru cei răniţi e nevoie de un mare număr de brancardieri, sanitari, soldaţi care să-i apere, medici. Şi e un întreg aparat militar şi sanitar. Eu am fost câţiva ani responsabil cu logistica şi am făcut socoteala cum că un rănit are nevoie de vreo duzină de oameni care să-l îngrijească. Or, astfel, povara e foarte mare. Pe timp de război, această formaţiune atât de amplă influenţează în mod cert capacitatea de luptă. Şi, dacă-i pe-aşa, înseamnă că haita de lupi acţionează mult mai rapid decât armata omenească. Majoritatea soldaţilor sunt însă foarte bravi, aşa că vindecarea lor ajută la întărirea moralului trupei. Dac-ar fi ucişi soldaţii răniţi, nu cumva asta s-ar răsfrânge asupra capacităţii de luptă?

Uliji oftă şi spuse:

— Fireşte, lupii au motivele lor când procedează asa. Unul dintre ele ar fi că se înmulţesc foarte repede. Astfel, din şapte, opt se fac o duzină. Odată, într-o toamnă, am văzut o lupoaică cu unsprezece pui lângă ea care nu erau decât cu o jumătate de cap mai mici decât mama lor. Apoi micile lupoaice puteau ca după doi ani să aibă la rândul lor pui. Viţeluşa născută acum face pui abia peste trei ani. Câţi lupi se nasc în trei ani? Eu cred că cel puţin o mică haită. Aşa că numărul combatanţilor din haită este repede completat, mai repede decât în cazul oamenilor. Aceşti lupi se maturizează într-un singur an. Puii născuţi primăvara ajung ca în următorul an să fie nişte lupi în deplinătatea puterilor. Un câine de un an poate prinde iepuri, pe când un lup de un an poate să fure oi, şi asta în vreme ce un copil de un an abia începe să poarte nădragii cu turul despicat. Lupii nu sunt precum oamenii. Când au o asemenea resursă de combatanţi, normal că-şi permit să-şi ucidă camarazii răniţi. Eu cred că lupii se omoară între ei atunci când îşi dau seama că sunt prea numeroşi, socotind singuri câţi se mai nasc. Cei slabi trebuie înlăturaţi, numai cei puternici trebuie să rămână. Acesta şi este motivul pentru care forţa cu care se avântă în luptă lupii din stepă nu s-a diminuat niciodată.

Bao Shungui ridică din sprâncene şi zise:

— Cu ocazia acestei anchete am învăţat şi eu câte ceva din măreţia lupilor. Ca să te pui la adăpost de calamităţile naturale te bizui pe prognoza meteo, dar atacurile lupilor cum pot fi anticipate? Noi, cei care ne tragem din neamurile de agricultori, suntem total dezarmaţi în faţa lupilor. În faţa unui astfel de incident oamenii sunt neputincioşi. Cealaltă echipă de anchetă care va face cercetări o să-şi dea seama de asta, negreşit.

Uliji spuse:

— Dacă sunt oameni de înţeles, vor înţelege.

Bao Shungui replică:

— Oricum, indiferent dacă vin sau nu, noi vom organiza câteva campanii mari de stârpire, altfel întreaga noastră păşune se va transforma într-o mare cantină pentru lupi. O să transmit superiorilor că avem nevoie de mai multe cartuşe.

Puţin mai departe erau câţiva studenţi care discutau întruna.

Un elev de gimnaziu din brigada a treia, Li Hongwei, care fusese comandantul detaşamentului din răsărit „Dongjiu” al Gărzilor Roşu din Pekin, spuse pătruns:

— Lupul este un adevărat duşman de clasă. Toţi reacţionarii din lume sunt doar nişte lupi sălbatici. Lupii sunt de o cruzime extremă, ei au exterminat nenumărate herghelii de cai, vite şi oi care erau bunuri ale poporului şi au ajuns chiar să-şi ucidă semenii, aşa că noi trebuie să organizăm oamenii pentru a trece la stârpirea lor, să instituim

dictatura proletariatului împotriva lupilor. Să eliminăm din rădăcină pericolul reprezentat de lupi, ucigându-i până la unul. De asemenea, trebuie sa-i judecăm aspru şi pe aceia care simpatizează cu cauza lupilor, care sunt toleranţi cu aceştia, chiar şi pe cei care împărtăşesc concepţia depăşită conform căreia se oferă lupilor trupurile celor decedaţi, ceea ce reprezintă una dintre „cele patru vechituri".

Văzând cum îndreaptă vârful biciului spre moş Bilge, Chenzhen interveni nervos:

— Ei, cu asta chiar că depăşeşti orice limită. Împărţirea în clase nu se poate referi decât la bipede. Or, dacă tu îi împărţi pe lupi în clase, ce eşti, de fapt, om sau lup? Nu te temi că prin ceea ce spui îl cobori pe marele conducător al proletariatului la nivelul lupilor? Ce, oamenii nu se ucid între ei? Mult mai mulţi decât lupii sunt oamenii care îşi ucid semenii. Numai în cele două războaie mondiale au murit milioane, zeci de milioane. Încă de la primii oameni din peşterile paleolitice de la Fangshan din Pekin exista acest obicei de a ucide oameni. Cruzimea din firea omului e mult mai mare decât cea din firea lupului. Mai citeşte şi tu câte ceva.

Li Hongwei se enervă la culme. Ridică biciul în dreptul nasului lui Chenzhen si zise:

— Nimic n-ai învăţat din „cele trei principii călăuzitoare"! Pentru tine totul e capitalism, feudalism ori revizionism. Cărţi de nimic! Otrăvuri! Se vede că educaţia pe care ai primit-o de la câinele de taică-tău e adânc înrădăcinată. Cât ai fost în şcoală ai tăcut mâlc, dar cum ai prins gustul libertăţii în acest loc primitiv şi înapoiat ai început să te simţi ca peştele în apă. Nu renunţi la lucrurile învechite.

Lui Chenzhen îi năvăli sângele în obraji. Ce şi-ar mai fi dorit să sară la el precum lupii cei fioroşi şi să-l doboare de pe cal cu o singură muşcătură. Dar îşi aduse aminte de răbdarea şi consecvenţa lupilor şi se mulţumi să-i arunce doar o privire, după care dădu pinteni calului, se întoarse şi plecă.

Nu mai era mult până la apusul soarelui, iar tinerilor studenţi, care abia se obişnuiseră să mănânce doar dimineaţa şi seara, începuseră să le chiorăie maţele. Erau lihniţi de foame. Şefii grupului de anchetă de la Direcţia Păşunilor, majoritatea localnicilor şi studenţii se întoarseră spre casă în urma carului încărcat cu lupi morţi. Chenzhen mergea după Batu şi Şatsreng, care porniră în căutarea preţioaselor lor tomakane, dar şi-ar fi dorit să găsească şi câţiva lupi ucişi de copitele cailor. Cât despre Chenzhen, el nu-şi dorea decât ca cei doi bravi stăvari să-i mai spună câteva poveşti cu lupi şi să-i mai împărtăşească tehnici de luptă împotriva acestora.

Capitolul 7

Lupul cel sur trimisu-ne-a poruncă...

În zori se făcu lumină ca în amiaza mare şi, pe când razele soarelui pătrundeau printre draperiile cortului lui Oghuz-Han, un lup grozav cu blana şi coama cenuşii veni şi-i spuse:

— Mergi, eu am să te călăuzesc.

Atunci Oghuz-Han adună oastea şi porni, lupul cel mare mergând înaintea oştii, iar hanul urmându-l cu nădejde. Apoi Oghuz veni iar înaintea lupului, care îi spuse:

— Tu şi oastea să încălecaţi.

Oghuz făcu întocmai.

Lupul spuse:

— Condu oştenii cu zgomot mare, eu voi fi înaintea voastră, călăuzindu-vă.

Aşa că încălecară şi, punându-şi nădejdea în el, porniră la război împotriva lui Wu din Tang.

„Legenda lui Oghuz-Han", fragment din Eseuri asupra nomazilor de Han Rulin

MARILE CAMPANII DE VÂNĂTOARE ALE LUPILOR din stepa mongolă se desfăşoară de obicei la începutul iernii, pentru că în această perioadă marmotele se retrag în vizuinile lor pentru hibernare. Marmotele sunt mai mari decât iepurii, au carnea mai grasă şi sunt pentru lupi un deliciu, nu doar o bogată sursă de hrană. De îndată ce acestea intră în bârlog pentru hibernare, lupii încep să atace animalele domestice, parcă de două ori mai des ca de obicei, şi atunci păstorii trebuie să organizeze grupuri de vânătoare pentru a riposta cumva. La vremea aceea, lupii şi-au îndesit blana de iarnă care să-i apere de frigurile năprasnice. Aceasta este mai aspră, părul proaspăt crescut are o culoare mai deschisă, iar firele sunt mai groase. O mare parte dintre pieile de lup de calitate superioară sunt obţinute în această perioadă, iar centrele de comercializare oferă pe ele cel mai mare preţ. Pentru păstori, vânătoarea de lupi de la începutul iernii reprezintă o sursă suplimentară de venit, care se adaugă punctelor acordate în mod normal. Vânătoarea prin împresurare este o bună ocazie pentru tinerii păstori de a-şi exersa şi demonstra priceperea la călărie în urmărirea prăzii, precum şi curajul de care sunt în stare, dar mai este şi un prilej de a-şi dovedi capacităţile militare în acţiuni precum cercetarea, alegerea terenului şi a momentului propice, organizarea, capacitatea de control, promptitudinea comenzilor şi altele asemenea.

În trecut, vânătoarea de început de iarnă era o tradiţie străveche pentru şefii de trib sau pentru hanii mai mici ori mai mari de pe cuprinsul stepei, o bună ocazie de a face exerciţii militare şi repetiţii pentru război. Obiceiul acesta milenar a rămas neschimbat până în zilele noastre.

După ce zăpada se aşternea pretutindeni, pregătirile pentru campanie se încheiau. În acest moment, urmele de lup impregnate în zăpada proaspătă le reduc drastic şansele de a se ascunde. Deşi au picioarele lungi, zăpada afânată îi împiedică să fugă, încetinindu-i. Această zăpadă nouă de la începutul iernii este motivul pentru care nenumăraţi lupi îşi află sfârşitul, iar păstorii profită de aceste condiţii pentru a pune capăt cutezanţei acestora, dar şi pentru a-şi vărsa năduful adunat în urma furtişagurilor de peste an.

Astfel, legile stepei sunt cunoscute de oameni, dar pot fi înţelese şi de lupi. În ultimii ani, lupii deveniseră mai inteligenţi. Cu fiecare vânătoare anuală, lucrurile erau mai bine înţelese. Astfel că, imediat ce vedeau că zăpada s-a aşternut, iar stepa din gălbuie se face albă, lupii începeau să se risipească, precum fumul, către zona de frontieră, ori să se furişeze în creierii munţilor, unde puteau să prindă iepuri şi gazele sau să rămână ferecaţi între zăpezi, răbdând de foame ori mestecând a zecea oară ciolanele uscate şi pieile putrezite ale animalelor moarte, pentru ca astfel să-şi mai lungească puţin zilele. Abia când zăpada se mai întărea şi se obişnuiau cu goana pe omăt, când oamenii nu se deşteptau total din amorţire, puteau purcede din nou la vânătoare.

În şedinţa de la Direcţia Păşunilor, Uliji luă cuvântul:

— În campaniile anilor trecuţi abia dacă am prins câţiva lupi, şi aceia destul de sfrijiţi. Ei bine, de acum încolo trebuie să procedăm şi noi precum lupii: să încercăm, pe cât e cu putinţă, să nu ne ţinem de o regulă fixă, ci să acţionăm cât mai spontan, cât mai haotic, mai dezordonat, să-i luăm prin surprindere, nerespectând o anumită strategie de atac, pentru a-i surprinde fără apărare. De obicei, primăvara nu se desfăşoară campanii de vânat lupi, şi ei ştiu prea bine acest lucru. Haideţi să încălcăm această regulă, să trecem imediat la acţiune, să declanşăm o ambuscadă. Chiar dacă blana din acest sezon nu e la fel de bună ca cea de la începutul iernii şi nu vom lua pe ea cine ştie cât, o vom putea schimba totuşi pe cartuşe la centrele de aprovizionare.

La şedinţa Direcţiei Păşunilor s-a hotărât ca, pentru a înlătura efectele nefaste ale acelui incident în care lupii au măcelărit o întreagă herghelie, precum şi în spiritul directivelor cadru ale biroului executiv privind eliminarea ameninţării lupilor din perimetrul stepei, să se desfăşoare o amplă campanie de stârpire a acestora.

Bao Shungui spuse:

— Deşi primăvara toată lumea e ocupată cu mieii şi nu e uşor să ne dispensăm de forţele de muncă, nu se poate să amânăm această campanie, pentru că nu am mai avea nicio justificare.

Uliji spuse din nou:

— Din experienţele anterioare s-a constatat că după încheierea unui atac de anvergură, când haitele se mai răsfiră, lupii ştiu că oamenii se vor pregăti să riposteze. E posibil ca haita să se fi mutat undeva în apropierea zonei de frontieră şi să dispară într-o clipă, cum simte o mişcare. Aşa că nu putem trece la acţiune chiar imediat, să mai lăsăm să treacă nişte zile, să aşteptăm să li se mistuie în stomac carnea de cal, şi atunci s-ar putea să-şi aducă aminte de carnea îngheţată ce le-a mai rămas. Marmotele şi şobolanii n-au ieşit încă din vizuini, lupii nu prea mai au ce mânca, aşa că e posibil să-şi rişte pielea şi să vină să mai şterpelească ceva carne de cal.

Bilge dădu din cap aprobator şi spuse:

— Mă gândesc să iau cu mine câţiva oameni să punem nişte capcane pe lângă leşurile cailor şi să-i păcălim un pic. Lupul, când vede o capcana îngropată de curând, imediat îşi închipuie că oamenii pun la cale să se apere, nu să atace. Înainte, când Direcţia Păşunilor organiza vânătoarea de lupi, trebuia adusă o haită mare de câini, şi atunci se scoteau capcanele de pe câmp, ca să nu-şi prindă câinii labele în ele, căci ar fi fost necaz mare. Acum le punem chiar înainte de atac şi astfel îi inducem în eroare. Dacă reuşim să prindem câţiva, haita va fi cuprinsă de confuzie şi nu va îndrăzni decât să privească de departe la caii morţi, dar să vină să mănânce nu va cuteza, deşi nici să plece nu se va indura. Atunci noi o înconjurăm şi cred că astfel vom putea prinde câţiva lupi, ba chiar pe unii mari.

Bao Shungui îl întrebă pe Bilge:

— Se zice că lupii de pe-aici sunt foarte inteligenţi şi nu calcă pe unde s-au pus capcane sau otravă. Cei bătrâni şi cei mai mari ar fi capabili chiar să facă un semn rotund pe carnea otrăvită, pentru ca lupoaicele şi lupii mai mici să poată mânca pe lângă otravă. Sau că unii s-ar pricepe chiar să anihileze capcanele, precum minele de teren, numai ca să-i scoată din sărite pe oameni. Aşa e?

Bilge răspunse:

— Ei, nu e chiar aşa, dar otrăvurile care se găsesc la centrele de aprovizionare miros foarte puternic, până şi câinii le pot depista, darămite lupii. Eu unul n-am folosit niciodată otravă, pentru că mă tem că otrăvesc câinii. Mie-mi place să pun capcane, am eu un meşteşug al meu, şi lupii nu le pot mirosi decât dacă sunt extrem de iscusiţi.

Bao Shungui se simţea de parcă Direcţia Păşunilor ar fi fost comandament de război, iar şedinţa comitetului de producţie era o consfătuire militară. În anul acela, comandantul batalionului de cavalerie, Uliji, fusese trimis să se ocupe de activitatea de coordonare

a păşunii, dar acum i se potrivea de minune funcţia de delegat militar. Bao Shungui bătu de câteva ori cu creionul în cutia de ceai şi se adresă întregii audienţe:

— Atunci, aşa rămâne!

Aşa că de la Direcţia Păşunilor se transmise un ordin: nicio brigadă şi nicio persoană nu au voie să mai meargă pe păşunile dinspre nord ca să vâneze lupi fără aprobarea Direcţiei Păşunilor şi, mai ales, n-au voie să tragă în lupi sau să-i sperie. Direcţia va organiza o amplă campanie de vânare şi exterminare a lupilor. Toate brigăzile să fie gata de acţiune de îndată ce va primi ordinul de executare.

Păstorii din fiecare brigadă au început atunci să-şi aleagă caii, să-şi adune câinii, să-şi dreagă tomakanele, să-şi ascută cuţitele, să-şi cureţe puştile şi să-şi încarce cartuşele în linişte şi ordine deplină, de parcă s-ar fi pregătit de naşterea mieilor, primăvara, cu calm şi siguranţă de sine, de tunsul oilor, vara, de strânsul nutreţului, toamna, sau de tăieri, iarna. Totul se făcea curat şi ordonat.

În zori, norii ce acopereau cerul nu se risipiseră, ci apăsau mai greu peste munţii din depărtare, cărora le retezau crestele aşa încât stepa Elun părea şi mai întinsă, şi cu atât mai pustie şi dezolantă. În aer plutea un praf fin de zăpadă, vântul se domolise, vlăguit, iar coşurile de fier din vârfurile iurtelor tuşeau ca nişte bolnavi de plămâni, horcăind din greu şi scuipând fumul care apoi se risipea pe platoul înzăpezit peste care zăceau răzleţe balegi de oi şi vite, smocuri de iarbă şi blană. Toate acestea făceau ca frigului primăverii să nu i se mai întrezărească sfârşitul, de parc-ar fi fost o sfoară lungă, fără capăt. Bine măcar ca grăsimea de pe animale nu se topise chiar de tot, ci mai rămăsese un strat cam de o jumătate de deget, cu care o mai puteau duce până ce se va mai încălzi, iar zăpada se va topi şi iarba va creşte. Cu toate acestea, sub pătura de zăpadă încolţise prima iarbă, iar vitele puteau săpa cu copita şi o puteau smulge, săturându-se cu ea pe jumătate.

Oile se strângeau îndărătul zidurilor de chirpici ale stânei rumegând leneş, fără a-şi dori să mai plece de-acolo. Trei dulăi mari, aprigi apărători ai casei şi ai stânei, erau acum flămânzi şi înfriguraţi, după ce lătraseră toată noaptea, aşa că se adunaseră tremurând la intrarea în iurtă. Chenzhen deschise uşa şi Gălbenuş se sui numaidecât cu labele dinainte pe umerii lui ca să-l lingă pe faţă, dând disperat din coadă şi cerând de mâncare. Chenzhen aduse din iurtă o oală plină cu oase şi resturi de carne, pe care le dădu câinilor. Cei trei dulăi îşi luară într-o clipă ciolanul cuvenit şi, culcându-se la pământ, ţinând oasele drepte între labe ca pe nişte bâte, începură să le roadă înclinându-şi capetele, clămpănind şi înghiţindu-le cu măduvă cu tot.

Chenzhen mai aduse o strachină cu câteva bucăţi de carne grasă de oaie numai pentru Yile, cea cu blana neagră, lucioasă,

căţeaua din rasa Hingan: cu capul alungit, picioare lungi, mijloc subţire şi păr scurt. Instinctul vânătoresc al celor doi câini era foarte puternic: erau iuţi, agili, muşcau şi apucau cu precizie şi, cum vedeau vulpea, parcă intrau în priză. Cei doi câini erau adevăraţi maeştri la prins vulpi, mai ales Gălbenuş, care moştenise de la părinţii lui o extraordinară pricepere la vânătoare. Pe el nu-l mai păcăleau unduirile aiuritoare ale cozii de vulpe; o apuca zdravăn, după care o oprea brusc din fugă, făcând-o să se zbată cu disperare, apoi îi dădea drumul din colţi, iar vulpea se rostogolea şi rămânea cu burta şi labele în sus, pentru ca, la urmă, dulăul să mai facă doi, trei paşi şi să o apuce de beregată, aşa încât să nu-i străpungă pielea, iar vânătorul să se aleagă cu o blană intactă. Pe când câinii mai nepricepuţi care reuşesc să nu-şi frângă picioarele, aiuriţi de dansul cozii de vulpe, îi fac acesteia blana ferfeniţă, ceea ce-i înfurie pe vânători aşa de tare, că le trag câteva bâte bune pe spinare. Gălbenuş şi Yile nu se tem de lupi, ci au iscusinţa de a se lua cu ei la trântă, cu agilitate şi dibăcie, sărindu-le în spinare şi luptându-se aprig, fără sa-i lase să se muşte singuri şi făcând în aşa fel încât vânătorii şi câinii care vin din urmă să-i prindă fără nicio problemă.

Gălbenuş era darul primit de Chenzhen de la moş Bilge şi Kasmai, iar pe Yile o adusese Yangke de la gazdele lui dinainte. Oamenii din stepa Elun dăruiesc mereu studenţilor de la Pekin cele mai bune lucruri pe care le au, aşa că, atunci când se vor face mari, aceşti câini vor fi mai buni decât fraţii şi surorile lor. De atunci a început să-i placă lui Batu să-i ia cu el la vânătoare, mai ales din pricina celor doi câini. Anul trecut, Gălbenuş şi Yile prinseseră cinci vulpi cum venise iarna şi căciulile mongole din blană de vulpe pe care le poartă Chenzhen şi Yangke sunt făcute din prada celor doi câini. După Anul Nou chinezesc, Yile a născut şase pui, dintre care trei, doi galbeni şi unul negru, rotofei şi cărnoşi ca nişte purceluşi de lapte, de-ţi venea să-i mănânci, nu alta, i-au dat lui Bilge, Lamzab şi unui alt păstor.

Yangke era un om sensibil din fire, aşa că-i îndrăgea nespus pe Yile şi pe puişorii ei, şi nu trecea zi să nu le gătească un terci gros făcut din supă de oase, carne tocată şi mei, punând acolo jumătate din raţia pe care o primea fiecare iurtă de studenţi. Pe atunci, raţia pe care o primeau studenţii veniţi în Elun era calculată după cotele de la Pekin: cincisprezece kilograme de cereale de persoană, lunar. Însă alimentele pe care le primeau nu erau deloc ca la Pekin: un kilogram şi jumătate de orez, cinci kilograme de făină şi restul, de opt kilograme şi jumătate, mei. O mare parte din mei i-l dădeau lui Yile, cei câţiva studenţi de la Pekin se hrăneau aidoma ciobanilor, cu carne. În schimb, raţia localnicilor era de doar opt kilograme şi jumătate, ei primind ceva mai puţin mei. Terciul din mei cu carne era cea mai bună

mâncare pentru căţele, aşa îl învăţase Kasmai. Yile avea foarte mult lapte, aşa că puii de la iurta lui Chenzhen aveau să crească mai vânjoşi decât alţii.

Celălalt câine, mare şi negru, provenea dintr-o rasă locală, avea vreo cinci, şase ani, capul mare, gura largă, pieptul imens şi era destul de lung. Când lătra, parcă răgea un tigru, era fioros şi neînfricat. Trupul îi era plin de cicatrice, pe cap, pe piept, pe spinare, peste tot erau locuri pe care nu-i mai creştea păr, lăsând să i se vadă pielea neagră. Iniţial, pe faţa lui erau două sprâncene galbene şi rotunde, cât ochiul de mari, însă una părea că i-a fost zgâriată de colţii sau de ghearele lupilor, aşa încât nu se mai vedea decât una singură, care semăna cu un al treilea ochi. Deşi acest „al treilea ochi" nu era chiar între ceilalţi doi, tot se socotea ca un al treilea, astfel încât, la început, Chenzhen şi Yangke îl porecliseră „Erlang Shen[21]".

Acest câine, aducând mai degrabă cu un monstru fioros, a fost adus de Chenzhen după o călătorie, întorcându-se la centrul de aprovizionare din apropiere să facă ceva cumpărături. În ziua aceea, pe drumul de întoarcere, simţea că-l urmăreşte cineva, căci auzea un gâfâit, iar boul de la car dădea şi el semne de spaimă. Când a întors capul, a văzut un câine pocit şi mare cât un lup care se ţinea după el cu limba scoasă de un cot, şi atunci s-a speriat atât de rău, încât era cât pe ce să cadă de pe capră. A încercat să-l gonească fluturând băţul în direcţia lui, dar câinele nu s-a dat dus, ci s-a ţinut scai până acasa. Câţiva stăvari l-au recunoscut şi ziceau că e un câine rau, care luase obiceiul să muşte oile şi fusese gonit de stăpâni, ajungând să vagabondeze preţ de vreo doi ani, iarna aciuându-se pe lângă stânele dărăpănate, iar în rest hoinărind şi vânând de unul singur, hrănindu-se cu iepuri sălbatici sau marmote, ba chiar cu hoituri sau cu ce mai rămânea de la lupi, ori mergând ca un lup singuratic la tâlhărit, fără a se deosebi de câinii sălbatici. Şi-a mai găsit el câte un stăpân de câteva ori, dar de tot atâtea ori a fost izgonit, tocmai pentru că muşca oile. Dacă nu i s-ar fi dus vestea printre ciobani că ar fi ucis cândva nişte lupi, de mult l-ar fi curăţat. Pentru că, după legea stepei, câinii care muşca oi trebuie ucişi, altfel, câinii domestici se sălbăticesc si trec la tâlhării ca lupii. Ciobanii l-au sfătuit pe Chenzhen să-l gonească, dar lui i s-a făcut milă şi, în plus, era cucerit de capacitatea lui uimitoare de a supravieţui în sălbăticia în care se adună lupii, pe pustiul de gheaţă şi zăpadă. Şi apoi, de când plecase de la iurta lui moş Bilge, lăsându-l în urma pe câinele acela impunător, ucigaş de lupi, pe Pale, tovărăşia acestuia i-a cam lipsit. Chenzhen le-a spus ciobanilor că toti ceilalţi câini de vânătoare de la iurta studenţilor sunt iuţi, dar sunt cam tineri şi le-ar prinde şi lor bine un astfel de dulău uriaş care să apere stâna si iurta, aşa că mai bine îl ţine acolo o vreme să vadă cum se comportă, iar dacă va mai muşca vreo oaie, găseşte el ac de cojocul lui.

Au trecut astfel câteva luni, iar Erlang Shen, cum îl porecliseră băieţii, n-a mai muşcat nicio oaie. Chenzhen observase însă că era cât se poate de răbdător şi că se ţinea foarte departe de turma de oi. Îl auzise pe moş Bilge spunând că în ultimii ani ajunseseră în stepă foarte mulţi venetici care munceau cu ziua şi care îi prinseseră pe mai toţi câinii vagabonzi din stepă şi-i mâncaseră. Îi momeau în gropi, unde îi strangulau sau îi înecau, apoi îi jupuiau de piele şi-i mâncau. Poate şi câinele acesta va fi fost la un pas de a fi mâncat, dar a scăpat în ultimul moment. De aceea nu-i mai ardea să umble brambura ca un câine sălbatic. Acestor câini nu le e teamă de lupii care mănâncă oi, ci de oamenii care se hrănesc cu carne de câine. Câinele acesta rău lătra înfiorător noaptea, când păzea iurta şi turmele, şi avea un curaj nebun, nu de puţine ori apărând cu botul plin de sânge de lup. Aşa încât, la sfârşitul iernii, din turmele lui Chenzhen şi Yangke nu lipseau prea multe oi. Principalele îndatoriri ale câinelui de stepă sunt să facă de pază noaptea, să apere iurta şi să vâneze. Ziua nu trebuia să meargă şi el cu turma, iar primăvara, când oile fată şi sunt ţinute în ţarcuri cu ziduri de piatră, sunt separate de câini. În aceste condiţii, câinele cel rău a putut să se îndrepte, încet-încet.

Şi ceilalţi studenţi din iurta lui Chenzhen se purtau prietenos cu Erlang Shen şi-i dădeau de mâncare pe săturate. El însa nu se prea apropia de oameni, şi nici chiar faţă de noul său stăpân care avusese mărinimia să-l primească pe lângă iurta lui nu-şi prea manifesta recunoştinţa. Cu Gălbenuş şi Yile nu se juca deloc, nici macar să dea din coadă, cât de puţin, la vederea stăpânului nu se învrednicea. Ziua, când n-avea nimic de făcut, se plimba singur prin stepă sau zăcea prin vreun crâng, departe de tabăra iurtelor, adâncit în gânduri, în ochii mijiţi ghicindu-se dorul arzător şi nostalgia după libertatea din stepă.

Chenzhen îşi dădu seama că nu prea semăna cu ceilalţi câini, mai degrabă cu lupii. Aceştia sunt strămoşii câinilor, unul dintre cele mai vechi neamuri din stepele Chinei de nord-vest, neamul quanrong („al câinilor"), credea că se trage din doi câini albi, iar acest animal era şi totemul lor. Chenzhen se întreba deseori : cum se poate ca neamurile de viteji ai stepei să se închine unui animal care va ajunge să fie domesticit? E oare cu putinţă ca în urmă cu mii de ani câinele să fi fost un animal fioros, sălbatic, sau nu cumva e vorba despre un lup care nu-şi lepădase năravul, dar care avea în el şi ceva din câine. Poate ca acel câine alb căruia i se închina neamul quanrong era un lup alb. Chenzhen se gândea dacă nu cumva acest câine mare şi rău pe care-l adusese cu el o fi un câine în care de fapt trăia un lup veritabil. Sau poate că era un lup cu caracter de câine.

Deseori încerca să se apropie de el, se lăsa jos lângă el şi-i mangaia blana în sus si-n jos, dar câinele nu avea nicio reacţie, în privirea lui misterioasă era o anumită profunzime ori senzaţia de

impasibilitate, coada i se mişca abia perceptibil şi numai Chenzhen putea să observe asta. Părea că nu are nevoie de afecţiunea oamenilor, nici chiar de compasiunea semenilor săi. Chenzhen nu ştia ce-i trebuie, cum să facă să-l ajute să revină la o viaţă normală de câine, ca Gălbenuş sau Yile. Treabă avea, mâncare avea, afecţiune din partea oamenilor avea: avea tot ce-i trebuia pentru a duce o viaţă fără griji. Chenzhen se mai gândea si la altceva: poate că pe el nu nostalgia vieţii de câine îl tulbura, ci dimpotrivă, dorul de haita lupilor. Atunci cum se face că, imediat ce vedea lupul, sărea la bătaie cu o înverşunare care demonstra ca nu-şi dorea să trăiască sub acelaşi cer cu ei. Privit din afară, era un câine în toată regula, iar culoarea neagră a blănii îl diferenţia clar de specia lupilor galben-cenuşii. Dacă în India, Uniunea Sovietică, America sau chiar Roma antică lupii au putut creşte pui de om, este chiar atât de inimaginabil să fi crescut şi un pui de câine? Dar dacă ar fi fost să reintre în haita lupilor, atunci toate turmele de cai, vite şi oi ar fi avut mult de suferit. Poate că, de fapt, ce-l durea cel mai tare era că nici câinii, nici lupii nu-l primeau în mijlocul lor, ori poate nu-şi dorea el să se ducă. Alteori, Chenzhen se gândea că nu poate fi sub nicio formă vorba de un câine-lup; aceştia sunt răi şi fioroşi, chiar dacă sunt câini get-beget. Poate el era un lup-câine, o raritate în lume, ori un animal jumătate lup, jumătate câine. Chenzhen nu-l putea înţelege defel, dar îşi spunea că, orice-ar fi, trebuie să se poarte frumos cu el şi încet-încet să-l dea pe brazdă. Băiatul îşi dorea foarte mult să-i devină bun prieten. Nu-l mai striga Erlang Shen, doar Erlang[22], care suna ca „lup doi”, această poreclă făcând referire şi la lup, aşa că nu mai era nevoie şi de „Shen[23]“.

Aşteptând să se trezească Yangke şi Liang Jianzhong, Chenzhen le dădu de mâncare şi câinilor de lângă iurtă, apoi se mai jucă puţin cu Erlang cel insensibil.

Cei patru colegi de clasă locuiau de un an în propria iurtă. Dintre ei, unul era stăvar, unul ciurdar şi doi ciobani.

Zhang Jiyuan cel conştiincios şi capabil era stăvar şi se ocupa de o herghelie împreună cu Batu şi Lamzab, o herghelie de aproape cinci sute de capete. Caii mâncau enorm, consumând păşunea, aşa că pentru a nu intra în conflict cu turmele de vite sau de oi trebuia să meargă mereu la păscut pe păşunile cele mai îndepărtate. Pajiştile sălbatice din creierii munţilor erau bântuite de lupi, aflându-se foarte departe de orice tabără de iurte, iar acolo aveau nişte iurte mai mici în care dormeau şi în care abia puteau intra doi oameni. În mijloc se afla o sobă mică, rotundă, din fier, în care puneau pe foc balegă de cal şi pe care-şi puteau încropi ceva de mâncare. Cu alte cuvinte, viaţa lor acolo, pe păşunile munţilor, era mult mai grea decât cea din tabără. Munca de stăvar era plină de primejdii, implica o mare responsabilitate, însă era cea mai de vază poziţie, căci neamul ce-şi

ducea zilele pe spinarea cailor era foarte mândru de această ocupaţie.

Printre stăvari, prinderea cailor era o adevărată artă, frumoasă dar grea, şi se putea transforma în abilitatea de a prinde lupi, făcând parte din arta războiului. Pentru a putea pune la dispoziţia oamenilor caii de schimb necesari, stăvarii îi ţesălau, îi lecuiau, dar îi şi castrau, să-i pună la încercare sau să-i domesticească, aşa că nu trecea zi fără să prindă cai. Din vremuri străvechi şi până în prezent, principalul exerciţiu al stăvarilor aleşi dintre oamenii stepei a rămas deprinderea tehnicii prinderii cailor, şi aceasta cu ajutorul unui băţ lung şi destul de gros, la capătul căruia era prins un laţ, tomakanul. Ei fac aceasta călare pe cai iuţi ca vântul, aşteptând momentul potrivit, întinzându-şi trupul şi scuturând laţul, aruncând bucla de sfoară şi prinzând grumazul calului. Atunci când toate merg bine, rareori se întâmplă să-l scape. La prinderea lupilor prin aceeaşi metodă e nevoie de un cal foarte rapid, care să păstreze o distanţă mică faţă de lup, sau de ajutorul câinilor de vânătoare, iar reţeta este aceeaşi. Se strânge laţul, apoi se zoreşte calul, care o ia la goană şi astfel lupul este strangulat ori este ţinut aşa încât să-l poată jugula câinii. Ziua, pe lumină, lupilor le e o frică fantastică de tomakan, iar când văd stăvari venind cu tomakanele, ori fug mâncând pământul, ori se culcă la pământ cu răsuflarea tăiată. Chenzhen se gândise că lupii se cam feresc să se angajeze în lupte la lumina zilei, în schimb, sunt maeştri în războiul de noapte; nu cumva asta e tocmai din pricina tomakanelor? Istoria acestei unelte folosite în stepa mongolă are câteva mii de ani, or, într-un timp atât de îndelungat, este foarte posibil ca obiceiurile lupilor să se fi schimbat.

Tomakanele din stepa Elun erau cele mai frumoase şi mai eficiente dintre toate cele pe care le văzuse Chenzhen vreodată. În comparaţie cu cele văzute de el prin ilustraţiile revistelor, la alte neamuri din alte regiuni şi judeţe ale Mongoliei Interioare, acestea erau mai lungi, mai bine finisate şi mai funcţionale. Stăvarii din stepa Elun spun cu mândrie că tomakanele lor sunt cele mai performante, mai înfiorătoare şi mai frumoase. La nord de râul Maju, în tărâmul vestit în Elunul Mongoliei Interioare, se află faimoşii „cai de Wuzhumuqin”[24], cai de război, Wuzhumuqin fiind doar una dintre principalele zone în care se nasc asemenea cai. Calul este principalul tovarăş al mongolului, e camaradul de care depinde existenţa sa, şi atunci e firesc să se acorde o mare grijă confecţionării uneltei pentru prins cai. Tomakanele stăvarilor din Elun sunt foarte lungi şi cât se poate de drepte, bine lustruite, aşa încât să funcţioneze cum trebuie. Cel mai adesea au în lungime între cinci şi şapte metri, cele deosebit de lungi fiind făcute din două beţe de mesteacăn înnădite. Chenzhen văzuse tomakane care ajungeau chiar până la nouă metri lungime, deoarece, cu cât sunt mai

lungi, cu atât se prind mai uşor caii sau lupii. Şi trebuie să fie cât se poate de drepte, cam ca un băţ lung de bambus, fără noduri. Pentru a fi drepte, stăvarii iau la rindea toate îndoiturile şi adânciturile, până când le nivelează. Beţele care nu mai pot fi îndreptate sunt ţinute o vreme în balegă umedă şi caldă, şi abia după ce se înmoaie sunt băgate într-un fel de menghină specială până ce, încet-încet, se îndreaptă.

La capătul tijei e legată o jordie subţire, în vârful căreia e legată o buclă din păr de cal împletit, de care stă prinsă o sfoară care nu se poate desface. Această sfoară este cea mai tare şi mai rezistentă din toată stepa, căci nu e făcută ca de obicei din fâşii de piele de vită, ci din intestine de capră răsucite după un model complex. Este singura parte a tomakanului care nu poate fi făcută în casă de către oricine, ci trebuie cumpărată de la un raion special al centrului comunal de aprovizionare. În cele din urmă se aplică, cu o bucată de blană de capră, un strat de balegă proaspătă, tot de capră, cu care se freacă viguros, astfel încât băţul, odinioară alb ca zăpada, să devină închis la culoare, iar după ce se usucă se şterge cu o cârpă moale, tija căpătând culoarea şi strălucirea intensă a bronzului. Tomakanul acela lung aduce mai degrabă cu o armă antică din fier, căreia nimic nu i se poate opune.

Când stăvarii încalecă, cu tomakanele la subraţ, sfoara din vârf atârnă sub greutatea sa naturală, formând o buclă, un laţ. În goana calului, acest instrument este la fel de înspăimântător pentru lupi cum este un dragon pe cer pentru oameni. Ziua, când e lumină, mergând singur prin sălbăticie ori prin hăţişurile munţilor, nu trebuie decât să ai tomakanul la tine, n-are nicio importanţă dacă eşti bărbat ori femeie, tânăr sau bătrân; e ca şi cum ai purta cu tine un decret emis de Tengri însuşi, cu care poţi trece prin tărâmul lupilor fără nicio opreliştе.

Zhang Jiyuan era stăvar de un an de zile, dar tehnica lui de mânuire a tomakanului lăsa foarte mult de dorit. De multe ori s-a întâmplat să nu nimerească aşa cum ar fi trebuit capul calului. Dacă reuşea totuşi, cu chiu cu vai, să prindă în laţ vreun cal mai nărăvaş, nu reuşea să treacă în spatele lui, ci trebuia să-l cheme pe Batu să termine treaba în locul lui. Deseori se întâmpla să-i smulgă calul tomakanul din mână şi să fugă cu el, iar unealta la care muncise câteva zile să se facă zob sub copite. Pentru a mai exersa, se ducea în mijlocul turmei de oi şi încerca să le prindă, dar fiind foarte repezit le speria, aşa încât acestea fugeau de parcă văzuseră lupul, nu alta, unele oi ajungând chiar să lepede. De aceea, moş Bilge a hotărât să pună capăt antrenamentului. Mai târziu, bătrânul l-a pus s-o ia de la capăt cu exerciţiile, folosind oiştea de la car. Abia atunci a început să-şi îmbunătăţească tehnica, în ultimul timp ajungând chiar să schimbe caii lui Chenzhen şi ai celorlalţi doi, ceea ce rezolva o problemă destul

de mare. Zhang Jiyuan se întorcea la iurtă extrem de rar şi era mare lucru dacă într-o lună stătea o săptămână pe acasă. De câte ori venea punea capul pe pernă şi adormea într-o clipă. Abia după ce se trezea, începea să le înşire tovarăşilor săi poveştile cu oameni, cai şi lupi.

Un stăvar are mai mulţi cai iuţi şi ajunge să vadă şi să audă multe. Direcţia Păşunilor le dă acestora câte opt sau nouă cai special pentru activităţile lor. În rest, mânjii şi caii fără stăpân pot fi folosiţi oricând. Caii pe care îi folosesc stăvarii sunt schimbaţi cam o dată pe zi, ba chiar şi de două ori, dar stăvarii, de la cei care lasă caii în voia lor până la cei care o ţin tot drumul într-un galop, sunt toţi la fel de înfumuraţi. La orice iurtă s-ar duce, stăvarilor li se cere să schimbe caii, să ducă scrisori, să aducă un lucru, să cheme felcerul sau să spună ce se mai aude. Dar tot stăvarilor le sunt adresate şi cele mai multe zâmbete din partea fetişcanelor, spre gelozia de moarte a ciurdarilor şi ciobanilor mai încuiaţi, care nu au la dispoziţie decât vreo patru, cinci cai. Păzitul cailor este însă cea mai grea şi mai primejdioasă activitate din stepă, iar dacă un om nu este voinic, curajos, vigilent, deştept, răbdător la foame şi sete, la ger, iarna şi la arşiţă, vara, dacă n-are, într-un cuvânt, calităţi de lup ori de oştean, nu poate fi selecţionat pentru postul de stăvar în cadrul brigăzii de producţie. E mare lucru dacă este ales un om din patru, ceilalţi trei pierzând speranţa de a mai deveni vreodată stăvari.

Nenumăratele poveşti despre lupi strânse de Chenzhen fuseseră auzite tocmai de la Zhang Jiyuan. De fiecare dată când acesta se întorcea pentru scurt timp acasă, Chenzhen îl aştepta cu masa pusă şi cu toate bunătăţile, nerăbdător să mai povestească puţin despre lupi. Stăvarul se află în linia întâi a războiului aprig dintre om şi lup, şi avea despre aceste fiare păreri amestecate. Chenzhen şi Zhang Jiyuan, ba chiar şi Yangke, stăteau uneori până în zori şi discutau despre lupi, de multe ori nereuşind să termine ceea ce ar fi avut de spus. Când se întorcea la herghelie, Zhang Jiyuan mai împrumuta câte o carte sau două de la Chenzhen şi Yangke, să-i mai treacă plictiseala.

Liang Jianzhong era ciurdar, avea peste o sută patruzeci de vite în ciurdă. Păscutul vitelor este cea mai comodă activitate din stepă, oamenii au şi o vorbă: „ciurdarul n-ar face schimb cu primarul”. Turma de vite pleacă dimineaţa şi se întoarce seara, iar vitele ştiu şi singure unde să pască şi cum să se întoarcă acasă. Viţeii sunt legaţi în faţa casei, unul după altul, cu funie din păr de cal, iar vacile le dau să sugă atunci când se întorc. De boi e mai rău, pentru că trebuie să alerge acolo unde e păşunea mai bună, nemaiavând niciun chef să se întoarcă acasă, iar pentru ciurdar cel mai greu este să găsească vitele răzleţite. Dacă vitele se îndărătnicesc, nu le mai poţi face nimic, căci grumajii li se înţepenesc, pielea le tremură şi se pun jos fără să se mai clintească, scoţându-i din sărite pe bieţii oameni. Ciurdarii au şi foarte

mult timp liber, aşa că ciobanii pot apela la ei dacă au vreo treabă. Iurtele din stepa mongolă nu pot trăi fără vite. Sunt puse să tragă carele, să transporte iurtele, să dea laptele din care se face brânza, balega lor e folosită drept combustibil, pielea este foarte folositoare, carnea foarte bună, de aceea nu se poate fără vite. Căci neamul de pe spinările cailor îşi are casele pe spinările vitelor. Fiecare ocupaţie, stăvar, ciurdar sau cioban, se completează una pe cealaltă. Dacă una ar dispărea, s-ar strica tot lanţul.

Chenzhen şi Yangke aveau în grijă o turmă de oi ce număra vreo mie şapte sute de capete. Majoritatea erau din vestita rasă a „oilor cu coada lată de Elun", căci aveau cozile cât o strachină, aproape transparente din cauza grăsimii. Carnea acestora nu avea un miros foarte puternic. După cum zicea Uliji, păşunile din Elun erau cele mai bune din toată stepa mongolă, de aceea şi oile erau cele mai bune. În trecut, împăratului i se ducea carne de la aceste oi, căci după ce Kubilai-Han a cucerit Hanbalâkul, Pekinul de azi, carnea de oaie a devenit principalul fel de mâncare servit la curte. În zilele noastre, când conducătorii primesc la Palatul Poporului oaspeţi musulmani din ţările arabe, aceştia sunt ospătaţi tot cu carne de oaie de Elun, şi umblă vorba că înalţii oaspeţi lasă deoparte treburile oficiale şi se interesează de locul din care provine o asemenea carne. Lui Chenzhen îi trecuse odată prin cap că de aceea sunt lupii din stepa Elun atât de voinici, pentru că se înfruptă din acele oi grase. O altă rasă de oi din turma lor este „rasa ameliorată de Xinjiang", un hibrid din rasa locală şi cea din Xinjiang. Acestea au lâna subţire, de bună calitate, un volum de producţie ridicat, pe care se obţine un preţ de trei, patru ori mai mare decât cel pentru rasele locale. Cu toate acestea, carnea lor nu este de calitate, nu are o aromă proaspătă — niciunui păstor nu-i place să o mănânce.

Apoi mai sunt caprele care sunt foarte puţine, în proporţie de trei până la cinci la sută faţă de oile întregii turme. Deşi felul în care pasc aceste capre strică păşunea, ele au o lână fină, extrem de scumpă, iar majoritatea ţapilor castraţi au coarnele ascuţite şi sunt foarte îndrăzneţi, având chiar curajul de a se lua la bătaie cu lupii. Caprele puse printre oile turmei au rolul de a preveni atacurile furişate ale lupilor singuratici. De aceea, cel mai adesea, rolul de căpetenie a turmei este preluat de unul dintre cei câţiva zeci de ţapi cu coarne ascuţite. Aceştia cunosc păşunea, casa şi au iniţiativă. Cum ajung pe păşune, se aşază în linia întâi, iar în afara păşunii se deplasează rapid. Caprele mai prezintă un avantaj faţă de oi, şi anume acela că, imediat ce apare lupul, încep să behăie şi dau astfel alarma. Ele nu sunt fricoase şi nătânge ca oile, nu stau înspăimântate fără să scoată un sunet în timp ce lupul le sfâşie. Chenzhen şi-a dat seama că mongolii sunt cumpătaţi şi se pricep să se folosească de toate

elementele pe care stepa le pune la dispoziţie, având capacitatea de a armoniza acele lucruri care altfel se bat cap în cap micşorând orice neajuns şi profitând de tot ce e valoros.

Dintre cei doi ciobani, unul ieşea cu oile la păscut, iar celălalt făcea de pază noaptea. Cel care ieşea la păscut primea zece puncte, pe când celălalt primea opt. Oricum, puteau face cu schimbul, lucrând în ture, sau, dacă unul avea treabă, celălalt putea lucra o zi şi o noapte sau chiar două zile şi două nopţi. Dacă aveau parte de câini buni şi de un ţarc bine făcut, în nopţile de iarnă puteau chiar să doarmă liniştiţi, însă vara, toamna sau iarna, când se mutau cu oile de colo-colo şi nu mai aveau parte de protecţia ţarcurilor de piatră unde se nasc mieii, adăpostindu-se doar îndărătul unor ocoluri făcute din căruţe puse una lângă alta, şipci de lemn şi pături de pâslă, nu se mai aflau în siguranţă faţă de lupi. Dacă se abătea asupra lor urgia lupilor, paza de noapte devenea o muncă grea şi neprofitabilă, şi nici pe departe nu mai puteau spera să tragă măcar un pui de somn. Trebuia să lumineze mereu cu lanterna prin toate cotloanele şi să răguşească, împreună cu câinii, strigând toată noaptea. Uliji spunea:

— Noaptea se stă de pază să nu vină lupii, plata pe care o oferă păşunea în fiecare an pentru punctele adunate la paza de noapte fiind o treime din totalul punctelor de lucru de pe întreaga păşune. Aceasta este o altă cheltuială importantă făcută de păşune din cauza lupilor. De obicei, în judeţele mongole, paza de noapte cade în seama femeilor, astfel că noaptea stau de veghe, ziua se ostenesc cu treburile gospodăriei, iar de la un capăt la altul al unui an rareori ajung şi ele să doarmă un somn bun. Oamenii lucrează ziua, dar lupii atacă noaptea: oamenii sunt trudiţi, lupii sunt plini de vigoare, şi astfel oamenii stepei sunt toţi năuci dimineaţa, iar somnul şi mâncarea nu le tihnesc niciodată. De aceea femeile îşi pierd puterile, în fiecare familie şi în fiecare generaţie. Din cauza bolilor, mai toate nevestele din iurtele mongole nu ajung la vârste înaintate, dar printre ele sunt multe femei aprige, rezistente şi zdravene. Lupii se înmulţesc destul de repede, în timp ce populaţia stepei abia creşte câte puţin în fiecare an. În stepa mongolă nu s-a înregistrat niciodată vreun surplus de populaţie care să ducă la expansiune, din cauza cererii prea mari de hrană. Dacă a fost cineva care să ţină sub control dezvoltarea populaţiei din stepă, atunci acesta a fost lupul. Turmele de oi reprezintă baza vieţii în stepă, pentru că din creşterea oilor se obţine carnea pentru hrană, pielea pentru îmbrăcăminte, balega folosită drept combustibil pentru încălzire şi două tipuri de pontaj pentru asigurarea unui venit: astfel se obţin cele necesare pentru primitiva viaţă de nomad al stepei. Dar viaţa ciobanului este cât se poate de monotonă şi de plictisitoare, ostenindu-l, consumându-l, ţintuindu-l, căci de dimineaţa până seara el se află pe întinderea pustie de iarbă ori zăpadă, făcându-se una cu turma lui,

nevăzând nici ţipenie de om la zeci de kilometri de jur-împrejurul său. Nu are cu cine să schimbe o vorbă, nu poate citi o carte, tot timpul trebuie să aibă atenţia încordată să nu vină lupii pe furiş. Zi de zi nu are parte decât de întinderi singuratice şi dezolante, precum Su Wu[25] în vremurile de odinioară, iar inima lor e la fel de pustiită; nu poate să mişte, nu are nicio altă variantă.

Chenzhen se simţea adeseori îmbătrânit, extrem de îmbătrânit, mai bătrân chiar decât Su Wu. Stepa bătrână de milioane de ani nu s-a schimbat niciun pic, oamenii ei continuă să trăiască în condiţii nomade primitive, în acelaşi aprig război cu lupii pentru hrana zilnică, război pe care nu ştii niciodată cine îl câştigă. Chenzhen se gândea că el însuşi se aseamănă omului primitiv din grotele Pekinului, care rătăcea prin munţi şi al cărui unic inamic era lupul. Dacă din ceaţa vreunei dimineţi ar fi venit la el Su Wu, cu cârja lui, sau omul primitiv din peşteri înfăşurat în piei de animale, el nu s-ar fi speriat câtuşi de puţin. Poate că atunci când ar fi dat ochii unul cu altul subiectul conversaţiei lor purtate prin gesturi tot lupul ar fi fost. Timpul în stepa Elun se măsoară după clepsidra fosilă, care nu arată minutele şi secundele. Ce anume face ca figura stepei să fie încremenită în aceeaşi expresie pe care o avea şi în străvechea Antichitate? Oare tot lupul?

Însă pentru Chenzhen păscutul oilor avea şi părţi bune. Fiind singur în stepă putea oricând să-şi găsească răgazul de a cugeta în tihnă, gândurile zburându-i libere precum armăsarul cel năzdrăvan prin norii cerului. Putea citi pe îndelete cele două valize mari cu cărţi celebre pe care le adusese de la Pekin, la care se mai adăuga şi valiza cu cărţi istorice interzise, rumegând informaţia ca oile, în orele în care le ducea la păscut. Seara, tot ca oile, putea înghiţi la lumina opaiţului pe nemestecate cărţile clasice ale Antichităţii; ziua le lua din nou la rumegat, tot ca oile, pentru a ajunge la chintesenţa culturii străine. Le fărâma şi le zdrobea atent în minte, după care le lua din nou la analizat, simţind parcă în hârtia cărţilor gustul proaspăt al ierbii cărnoase şi suculente. Când ieşea cu oile la păscut, îşi omora timpul întorcând pe toate feţele ceea ce citise. Când avea timp, citea rapid câteva pagini dintr-o carte, dar nu îndrăznea să o facă decât după ce se asigura temeinic că nu e nici picior de lup prin preajmă. Oare ajunsese la vorba lui moş Bilge, şi anume că mai întâi trebuie să înţelegi lupii pentru ca mai apoi să ajungi să înţelegi oamenii şi stepa mongolă? Oare să fie adevărat că stepa şi-a păstrat aceeaşi expresie de mii de ani, rămânând nemişcată atâta amar de vreme, poporului mongol fiindu-i greu să devină numeros? E posibil, oare, ca toate acestea să aibă vreo legătură cu lupul? Aşa o fi, gândea el. Oricum, raidurile lupilor le-au produs păstorilor din stepă pierderi însemnate, la care se adaugă cele imposibil de evaluat, făcând ca activitatea de pe

păşuni şi treburile oamenilor să nu poată aduce profit şi să-i ţină pe oameni prizonieri într-un primitivism rudimentar, fără a mai lăsa loc dezvoltării forţei umane şi bogăţiei, astfel încât să se ajungă la apariţia comerţului, a agriculturii, ca să nu mai pomenim de industrie. Problemele pe care le implică existenţa lupilor sunt mult prea variate şi profunde... cu toate acestea, e foarte greu să ajungi să-i înţelegi pe lupi cu adevărat. Oamenii se află la lumină, lupul în întuneric, urletul lui se aude de departe, dar când e aproape nu îl percepi. În ultimele zile, ideea aceea care pâlpâia în mintea lui Chenzhen prinse cheag: îşi dorea cu adevărat să prindă un pui de lup pe care să-l crească la iurtă, să-l vadă cum din mic se face mare, să se sature privindu-l, să-i pătrundă tainele.

Îşi aducea aminte şi de lupoaica aceea care fugise cu mielul în colţi cu câteva zile în urmă, dar şi de puiul de lup care se ascundea prin cine ştie ce vizuină.

În ziua aceea, avea sub priviri toată zona dimprejurul turmei de oi şi i se părea că nimic nu se poate întâmpla, aşa că stătea tolănit pe iarbă, privind la vulturii care se roteau pe cerul albastru. Deodată, auzi dangătul slab al tălăngilor, aşa că se ridică repede şi văzu cum un lup mare dă buzna în mijlocul turmei de oi, apucă un miel de ceafă, după care se răsuceşte, îşi aruncă mielul în spinare şi o ia la picior spre vale, afundându-se între stâncile întunecate şi pierzându-şi urma. De obicei, mieilor le place să behăie, behăitul este strident şi clar, iar strigătul speriat al unui miel poate declanşa strigătele celorlalţi miei şi pe ale oilor, ca o reacţie în lanţ, sfârşind prin a răscoli cerul şi pământul. Însă mielul acela fusese prins de ceafă atât de strâns în colţii lupului, încât nu mai putuse scoate niciun sunet. Lupoaica îl şterpelise fără a face nici cel mai mic zgomot, iar turma rămăsese la fel de liniştită ca înainte. Majoritatea covârşitoare a oilor nici măcar nu băgaseră de seamă ce se întâmplase, poate nici măcar mama acelui miel nu se dumirise. Dacă auzul şi vigilenţa lui Chenzhen n-ar fi fost ascuţite, poate că nici el n-ar fi aflat nimic, ca oaia aceea şi suratele ei, şi abia seara, la număratul oilor, şi-ar fi dat seama ce lipseşte. Chenzhen se sperie de parc-ar fi dat nas în nas cu un tâlhar experimentat. Privi neajutorat, aşa cum ai privi un hoţ care-ţi fură portofelul chiar sub ochii tăi.

Cu răsuflarea tăiată, încălecă în cele din urmă şi, ducându-se să vadă cum putuse lupoaica să se furişeze cu mielul în dinţi, descoperi că în locul acela era o groapă în care iarba fusese culcată. Era evident că lupoaica nu venise târându-se pe burtă de departe. Nu astfel de apropiase de turmă, de atâta lucru putea şi Chenzhen să-şi dea seama. De fapt, lupoaica se ascunsese în iarbă cu mult timp înainte, aşteptând ca turma să se apropie, moment în care a sărit în sus. Chenzhen privi soarele, socoti puţin şi trase concluzia că lupoaica

trebuie să fi stat acolo cel puţin trei ore. În acest anotimp, numai lupoaicele pot fi în stare să fure mielul de viu, dându-le puilor ei o lecţie deschisă despre cum se fură o jivină. Materialul didactic, o mâncare atât de fragedă şi uşor de digerat, era oferit drept hrană micuţilor ei pui, care abia deschiseseră ochii şi fuseseră înţărcaţi.

Chenzhen simţi o arsură în stomac, dar în sinea lui se bucura. Zilele acelea el şi Yangke pierduseră câte trei sau cinci miei, îndoindu-se că la mijloc ar fi vorba de şoimii sau vulturii de stepă. Acţiunile acestor hoţi erau cât se poate de rapide şi, după un atac-fulger, care îi lua mereu pe nepregătite, dispăreau nevăzuţi cu mieii. Dacă ar fi fost vorba despre şoim, ameninţarea picajului acestuia ar fi fost destul de mare şi ar fi putut speria toată turma, care ar fi început să behăie. Nu se putea ca omul care stătea de pază lângă turmă să nu bage de seamă ce se întâmplă. Cei doi nu reuşiseră să elucideze misterul. Asta până când Chenzhen a văzut cu ochii lui cum a procedat lupoaica şi a reuşit să fure mielul. Enigma era dezlegată. Altfel, acea lupoaică putea să continue mult şi bine să le fure mieii.

Indiferent de avertizările şi de atenţionările păstorilor, Chenzhen nu putea garanta că nu va comite nicio eroare. Având în faţă un soldat neinstruit, lupul de stepă putea să-şi adapteze acţiunile la condiţiile date. Lupul nu avea aripi, precum vulturul de stepă, însă adevăratul hoţ al stepei era el. El te face ca de fiecare dată să rămâi cu gura căscată şi cu ochii în soare. Totuşi, cu cât vezi mai multe, cu atât ştii mai multe.

Chenzhen îl scărmănă uşor pe Erlang pe grumaz, dar nici de data aceasta nu primi vreo reacţie din partea lui.

Pudra de zăpadă flutura prin aer, Chenzhen intră în iurtă şi se aşeză împreună cu Yangke şi Liang Jianzhong în jurul vetrei să-şi bea ceaiul de dimineaţă şi să mănânce carnea şi brânza pe care le-o adusese Kasmai. Profitând de acest timp liber, Chenzhen încercă să-i convingă să meargă cu el să prindă un pui de lup, considerând că are argumente foarte solide: oricum ne vom lua la trântă cu lupii, de ce să nu ne folosim de un pui de lup pentru a înţelege mai bine caracterul lor, împlinind în felul acesta dezideratul militar de cunoaştere a adversarului.

Liang Jianzhong frigea carne la foc, apoi îi spuse lui Chenzhen, puţin ruşinat:

— Nu-i de glumit cu prinsul puilor de lup. Acum câteva zile, Lamzab şi alţi câţiva au afumat o vizuină şi a ieşit lupoaica. S-a luat la bătaie cu ei, ceva înfiorător, era să-l muşte de mână. Trei oameni zdraveni, stăvari şi ciurdari, care mai aveau cu ei şi câţiva dulăi, au avut mult de furcă până s-o dovedească. Cum vizuinile lupilor sunt foarte adânci, au lucrat în două schimburi şi abia după două zile au reuşit să scoată puii. Dacă până şi oile sunt în stare să sară la oameni

ca să-şi apere puii, îţi dai seama de ce poate fi în stare o lupoaică. Noi n-avem nici puşcă, crezi ca ne-am putea descurca numai cu cazmaua şi cu tomakanele? Să scormoneşti vizuina nu-i treabă uşoară, data trecută l-am ajutat pe Sangjie să sape vizuina, dar nici după două zile n-am găsit nimic, la urmă am zis să punem foc să afumăm, cine ştie, poate îi sufocam în felul ăsta. Dar Sangjie a zis că lupoaicele pot să se ferească de fum, că în vizuină ar mai fi undeva o gaură ascunsă, pentru ventilaţie ... ce să mai, e şi mai greu să cauţi într-o vizuină cu pui. Nu ştii şi tu cât de vicleni pot fi lupii?

Yangke, în schimb, era foarte vesel şi-i spuse lui Chenzhen:

— Vin eu cu tine. Am eu o rangă de fier, putem încerca amândoi să o ascuţim la un capăt, facem o lance mai mică. Dacă dăm peste lupoaică, nu cred că nu suntem noi în stare, doi oameni, s-o dovedim. Luăm şi toporul, şi câteva artificii duble. Dacă le punem cap la cap, cu siguranţă o să-i punem pe fugă. Iar dacă vom fi în stare să ucidem un lup mare, atunci chiar că suntem tari de tot.

Liang Jianzhong le spuse sarcastic:

— Ce tari sunteţi voi! Ia vedeţi să nu vă lase chiori lupul cu ghearele lui sau, dacă vă muşcă, să nu cumva să vă alegeţi şi cu boala câinelui turbat, dar ce zic eu, boala lupului turbat. Atunci s-a cam zis cu vieţişoarele voastre.

Yangke îşi scutură capul şi zise:

— N-are a face, am eu zile. Atunci când au fost luptele de la şcoală, patru oameni din cinci au fost răniţi în primul grup, eu fiind acela care a scăpat neatins. N-o să stau acum să dârdâi de frică din te miri ce. Vezi, de aceea au ajuns popoarele nomade să pătrundă în inima Chinei, pentru că toţi chinezii sunt aşa ca tine. Lamzab zice tot timpul că sunt ca o oaie care mănâncă iarbă, iar el e ca un lup care se hrăneşte cu carne. Dacă noi doi om fi în stare să scoatem puii de lup, să-l mai prind eu că mă face oaie! Bag mâna-n foc că în felul acesta o să-i închid gura.

Chenzhen spuse:

— Bine. Atunci te-ai hotărât? Să nu mi te răzgândeşti mai încolo.

Yangke puse cana de ceai pe masă şi spuse tare:

— Ei, când purcedem? Trebuie să ne grăbim, că diseară ne pune Direcţia Păşunilor să mergem la vânătoare de lupi, iar eu vreau să particip negreşit la marea bătălie.

Chenzhen se ridică şi spuse:

— Atunci să terminăm de mâncat şi să mergem, dar mai întâi să cercetăm un pic.

Liang Jianzhong se şterse la gură şi zise:

— Da, trebuie, dar mai trebuie să îl rogi pe Ganbu să iasă el cu oile în locul vostru, altfel iurta noastră va avea mai puţin la pontaj. N-are rost să mai plătim şi din buzunar.

Chenzhen şi Yangke îşi pregăteau caii când veni Bayar pe un cal mare, pag, zicând că moşul îl roagă pe Chenzhen să vină până la el. Chenzhen zise:

— Dacă mă roagă moşu să mă duc, înseamnă că e ceva important.

Yangke răspunse:

— S-ar putea să fie în legătură cu vânătoarea de lupi. Hai, du-te repede, şi numai bine, poţi să-i ceri sfaturi moşului în legătură cu prinderea puilor de lup, să-ţi dezvăluie vreo tehnică, vreun truc, ceva.

Chenzhen încălecă imediat. Bayar era mic de statură şi nu putea să încalece pe loc drept. Yangke ar fi vrut să-l ia în braţe, să-l pună în şa, dar flăcăuaşul nu l-ar fi lăsat. Duse calul de căpăstru până lângă car, se urcă cu piciorul pe oişte şi abia aşa se sui în şa. Cei doi cai porniră apoi la galop.

Capitolul 8

În vremea împăratului Ming, din dinastia Han de Răsărit, în prefectura din partea vestică a râului Wenshui erau lupi albi, erau copaci, dar ce nu era... şi cam un milion trei sute de case, vreo şase milioane de oameni care rămăseseră de bunăvoie pe aceste meleaguri. Ei au compus trei poeme pe care i le-au dăruit împăratului dinastiei Han de Răsărit, intitulându-le Poemele lupului alb, în care vorbeau despre albul rege lup, tâlcuind „întoarcerea de la mânie la dreptate".

Zhang Zhuanxi, Studiu asupra istoriei chineze antice

NICI NU DESCĂLECA BINE DE PE CAL, că Chenzhen şi simţi un miros greu de carne fiartă venind dinspre iurta bătrânului, dar nu părea a fi carne de oaie. Acest lucru i se păru tare ciudat, aşa că intră în grabă. Moş Bilge tot striga: „Încet, încet!" Chenzhen rămase pironit locului văzând cum carpetele de la est, nord şi vest fuseseră strânse, iar pe cea mare, de jos, erau întinse piei crude de cal. Peste acestea zăceau risipite o mulţime de capcane de oţel, special pregătite pentru lupi. Ceaunul cel mare, aşezat pe vatra din mijlocul iurtei, răspândea aburi şi mirosuri, iar înăuntru bolborosea o fiertură neagră şi uleioasă. Faţa lui Kasmai era plină de funingine şi de sudoare. Îngenuncheată înaintea vetrei, ea mai băga nişte balegă pe foc şi punea apă în oală. Fetiţa ei de cinci ani, Chichik, se juca cu o grămadă de mărgeluţe;

avea cel puţin şaisprezece. În partea cealaltă, Batu, care rămăsese acasă pentru a se vindeca, ştergea capcanele de lupi, iar pe faţă i se vedea un strat nou de piele. Nevasta lui moş Bilge, tanti Eji, ştergea şi ea capcanele. Chenzhen nu ştia ce tot fierbe bătrânul acolo. Lângă moş era un loc gol, aşa că îl chemă pe băiat să şadă alături de el.

Chenzhen întrebă glumeţ:

— Dar ce fierbeţi aici, nene? Vreţi să vă gătiţi o supă bună din capcane de lup? Păi înseamnă că aveţi dinţi tari, nu glumă.

Bilge râse strângând din ochi şi zise:

— Hai că nu eşti departe de adevăr, chiar asta făceam, fierbeam cursele de lupi. Însă cu dinţii mei nu cred că mă descurc, în schimb, dinţii capcanei sunt numai buni, ia priveşte: are destui dinţi capcana asta?

Mirat, Chenzhen întrebă:

— Dar de ce fierbeţi capcanele de lup?

Bilge arătă către ceaun şi zise:

— Hai să te punem la încercare: ce carne ţi se pare că este aici, după miros?

Chenzhen dădu din cap că nu are habar. Bătrânul arătă către ligheanul cu carne de lângă vatră:

— Aceea este carne de cal, pe care am adus-o de la baltă. Ce crezi, ce vreau eu să fac fierbând un ceaun de supă de cal şi ungând capcanele cu ea? Ca să alung mirosul de fier.

Chenzhen pricepu, deveni interesat şi spuse:

— Aha, şi de data asta lupul o să se prindă în capcană, aşa că nu e mai tare ca omul.

Bătrânul îşi frecă barba alb-gălbuie şi zise:

— De fapt, oricum ai lua-o, lupul este mereu mai tare. Mirosul lui e mult mai fin decât cel al câinelui. Dacă simte câtuşi de puţin miros de fier sau de om, atunci te-ai chinuit degeaba. Odată am curăţat temeinic capcana, nu mai era nici cel mai slab miros de om. În final, nu s-a prins niciun lup, aşa că m-am tot gândit şi mi-am dat seama că în ziua aceea, când puneam capcanele, din neatenţie am tuşit pe-acolo şi am scuipat. Ei, dacă aş fi luat de-acolo bucata de zăpadă pe care am scuipat, n-ar mai fi fost nicio problemă, însă eu am călcat cu piciorul şi am acoperit puţin cu zăpadă, gândindu-mă că n-are cum să-şi dea seama. Dar lupul a mirosit de îndată.

Uimit, Chenzhen spuse cu un oftat:

— Măi, dar grozav mai e şi nasul lupului!

Lupul are parte de o minte ascuţită, de ajutor de sus, cum să te mai poţi măsura cu el...

Venind vorba de zei şi de spirite, Chenzhen rămase pe gânduri, dar unchiaşul se ridică şi scoase din ceaun capcana, care era atât de mare şi de grea, că nu încăpea decât una singură. Băiatul îl ajută pe

bătrân să o scoată din oală şi să o pună pe o bucată de pânză de sac, după care luă altă cursă şi o puse la fiert. Bătrânul zise:

— Ieri i-am pus pe toţi ai casei să şteargă bine cursele, apoi le-am fiert o dată. Acum e a doua oară. Dar nici acum nu e de ajuns, mai trebuie să stea o vreme. După aceea o să iau păr de cal din coamă, îl înmoi în untura de maţe şi le ung de două ori. Abia aşa pot pune capcanele. Până când le termin de pus trebuie să port mănuşi şi să le frec şi cu balegă uscată, că vezi, când te lupţi cu lupii e ca la război: dacă nu eşti atent, nu-ţi iese nimic. Trebuie să fii mai grijuliu ca o femeie, mai atent decât însăşi Kasmai.

Bătrânul începu să râdă.

Kasmai privi către Chenzhen şi arătă spre masa pe care se afla ceainicul:

— Ştiu că vrei să bei din ceaiul cu lapte pe care l-am făcut, dar eu am mâinile murdare, aşa că ia-ţi singur.

Chenzhen nu se dădea în vânt după terciul gras, în schimb, îi plăcea cel mai mult brânza făcută de Kasmai, aşa că luă vreo patru, cinci bucăţi pe care şi le puse în strachină, apoi îşi turnă un bol întreg de ceai în termos. Kasmai spuse:

— Moşul se ducea de obicei cu Batu să pună capcanele, însă acum Batu n-are voie să iasă, din cauza feţei, aşa că o să te roage pe tine, un pui de chinez, să te duci cu el să le aşeze.

Chenzhen râse şi spuse:

— Nu mă uită moşul când vine vorba de lupi, nu-i aşa, tăicuţă?

Bătrânul se uită la băiat şi zise:

— Copile, văd că eşti prins rău de ideea asta cu lupii. Eu sunt bătrân, aşa că-ţi las ţie treaba asta, atâta că trebuie să fii ceva mai atent şi aşa ai să poţi prinde lupi. Numai să nu uiţi vorba moşului, lupii sunt trimişi de Tengri să aibă stepa în pază, dacă lupii n-ar mai fi, nici sufletele oamenilor stepei n-ar mai avea cum să meargă la ceruri.

Chenzhen întrebă:

— Tăicuţă, dacă lupii sunt spiritele protectoare ale stepei, cum de mai vreţi să-i prindeţi? Am auzit că şi dumneata ai fost de acord, în şedinţa de la Direcţie, să se organizeze vânătoarea.

Bătrânul răspunse:

— Dacă sunt prea mulţi, atunci nu mai sunt spirite, ci demoni pe care oamenii îi nimicesc, şi nu greşesc făcând astfel. Dacă toate vitele şi oile de pe-aici ar fi ucise de aceşti demoni, nici oamenii n-ar mai putea trăi, şi atunci cum ar mai păzi stepa? Şi noi, oamenii, am fost trimişi de Tengri să apărăm stepa, căci dacă nu ar fi iurtele, n-ar mai fi nici stepa, iar dacă stepa n-ar fi, nici iurtele n-ar mai exista.

Chenzhen fu uimit, aşa că întrebă imediat:

— Ziceţi că şi lupii, şi mongolii sunt gardienii stepei?

Privirea bătrânului se aprinse, atentă şi rece. Îl privi pe Chenzhen

şi spuse:

— Aşa-i. Numai că voi, chinezii, voi... nu prea puteţi pricepe cum vine asta.

Chenzhen era puţin confuz, aşa că întrebă pe dată:

— Ştiţi, sunteţi cel mai aprig opozant al ideii chineze, şi nu sunteţi de acord ca agricultorii din inima Chinei să vină până aici în stepă pentru a cultiva pământurile.

Zbârciturile de pe faţa moşului se mai destinseră şi, frecând acea capcană cu păr din coamă de cal, spuse:

— Mongolii sunt atât de puţini, şi le este greu să apere o stepă atât de întinsă. Dacă n-ar vâna lupi, mongolii ar fi mai puţini, iar dacă ar prinde prea mulţi, atunci mongolii s-ar împuţina şi mai tare.

În vorbele bătrânului părea că se ascunde o taină adâncă, pe care o vreme Chenzhen nu o putu pătrunde. Avea el oarece întrebări, dar le ţinu pentru sine.

Toate capcanele de lupi fură puse la punct şi atunci bătrânul îi spuse lui Chenzhen:

— Hai cu mine să punem capcanele. Să fii atent la mine cum fac.

Bătrânul îşi puse nişte mănuşi de pânză groasă şi-i dădu o pereche şi băiatului. Apoi luă o capcană, se duse afară la şareta cu roţi de fier şi o aşeză sub o bucată de pâslă înmuiată în untură de maţe. Chenzhen şi Batu luară şi ei câte o capcană şi făcură la fel. Cum ieşeau din iurtă, grăsimea de pe ele îngheţa, prinzând o crustă subţire care îl făcea pe lup să nu mai simtă mirosul fierului. După ce încărcară astfel toate capcanele, bătrânul luă de lângă iurtă un săculeţ cu bucăţi de balegă uscată şi-l puse în şaretă. Când totul fu gata, încălecară. Kasmai se ţinu după ei câţiva paşi, apoi îi strigă lui Chenzhen:

— Chenchen, să ai mare grijă când pui capcanele, să nu-ţi prinzi mâna în ele!

Tonul acela era parcă adresat fiului ei, Bayar.

În Pale şi alţi câţiva câini se trezi instinctul de vânător cum văzură capcanele. Voiau să meargă şi ei. Dar Batu îl prinse imediat pe Pale de ceafă şi-l opri, iar Kasmai se lăsă în jos şi ţinu şi ea unul. Moş Bilge strigă la câini să stea, apoi trase hăţurile de la căruţă şi cei trei oameni cu cei patru cai porniră agale spre baltă.

Norii apăsau încă peste vârfurile munţilor, iar prin aer pluteau fulgi fini şi uşori de zăpadă, ca o pudră uscată şi aspră. Cum faţa moşului primea în plin şfichiuirea fulgilor mărunţi, în scurt timp obrajii lui căpătară luciu. Îşi scoase mănuşa şi, prinzând în palmă câţiva fulgi, se frecă cu ei pe faţă, apoi spuse:

— Aşa am fost de ocupat zilele astea, că am şi uitat să mă mai spăl pe faţă. Şi tare înviorător e să te speli cu zăpadă. Stând atâta vreme lângă vatră, m-am umplut de miros de fum. Or, spălându-mă cu zăpadă, dispare şi mirosul, şi atunci nu mai am griji.

Chenzhen se luă şi el după bătrân şi făcu la fel, apoi îşi mirosi mânecile, dar nu simţi decât un iz de fum de balegă. Asta ar fi putut zădărnici truda câtorva oameni. Chenzhen îl întrebă pe moş:

— Dar mirosul de pe corp contează sau nu?

El răspunse:

— Nu prea contează, că pe drum are timp să se ducă şi, odată ajunşi acolo, n-are să se mai simtă. Însă ţine minte: după ce ajungem, să nu cumva să atingi cu poalele cojocului de piele sau cu pantalonii carnea îngheţată de cal, că atunci nu mai e nimic de făcut.

— Tare greu e să te baţi cu lupii ăştia. Azi-noapte şi lupii, şi câinii au făcut zarvă mare, ceva de speriat, de n-am închis un ochi toată noaptea.

Bătrânul spuse:

— În stepă, nu-i ca la câmpie. Acolo, chinezii pot dormi neîntorşi toată noaptea. În stepă e ca pe front: mongolii sunt ca nişte soldaţi, iar misiunea lor e să reziste până dimineaţa. Dar cel care-şi doreşte să doarmă dus, acela nu e un bun soldat. Ar trebui să te înveţi ca atunci când dormi noaptea, cum auzi un lătrat, să deschizi ochii. Când doarme, lupul ţine amândouă urechile ciulite, cum se mişcă ceva, a şi luat-o din loc. Or, dacă vrei să te măsori cu lupii trebuie să faci la fel ca ei, altminteri nu merge. Moşul este şi el un lup bătrân.

Începu să râdă în hohote.

— Mănânc, mă bat, dorm şi moţăi puţin. Lupii din Elun mă ştiu toţi şi nu mă pot suferi. Dac-aş muri, ştiu bine că m-ar mânca de n-ar mai rămâne nicio firimitură din oasele mele. Aş ajunge la Tengri mai repede decât oricine. Ha, ha...

Chenzhen spuse căscând:

— Tot mai mulţi dintre noi, tinerii intelectuali, se îmbolnăvesc de nervi. E o studentă care a fost trimisă înapoi la Pekin, pentru că s-a îmbolnăvit. Dac-o mai ţine tot aşa, în câţiva ani, jumătate dintre studenţi se vor întoarce în ţară, din cauza lupilor. Dar de-o fi să mor, eu unul nu prea vreau să mă mănânce lupii, ci m-aş bucura să mă incinereze. Dar bătrânul, fără să se oprească din râs, îi spuse:

— Ha, ha... dar tare risipitori mai sunteţi voi, chinezii, şi vă complicaţi prea mult. Când moare cineva, îi trebuie coşciug, şi pentru asta se foloseşte foarte mult lemn, din care s-ar putea face o grămadă de care.

— Când voi muri, nu-i nevoie de coşciug; să mă ardă şi gata, zise Chenzhen.

Râzând în continuare, bătrânul zise:

— Păi atunci îţi trebuie şi mai mult lemn, dacă e să te ardă. Risipă şi iar risipă. Păi noi, mongolii, atâta economie facem, că ar trebui să ni se ducă vestea. După ce moare omul, e pus în căruţa mânată spre răsărit şi, unde se răstoarnă, acolo vin lupii şi-l mănâncă.

Chenzhen începu şi el să râdă şi zise:

— Ei, moşule, asta e numai pentru ca să se ducă sufletul la Tengri sau şi pentru a economisi lemnul? Că prin stepă nici nu prea sunt copaci.

Bătrânul răspunse:

— În afară de economia de lemn, mai e şi pentru împlinirea vorbei „carnea la carne se întoarce”.

Carnea la carne se întoarce? Chenzhen auzea pentru prima dată zicala. Pe moment, nu prea pricepu cum vine asta. Aşa că întrebă degrabă:

— Ce va să zică, „carne la carne se întoarce”?

Bătrânul îi răspunse:

— În stepă, oamenii mănâncă toată viaţa carne, pentru care ucid atâtea animale, aşa că se umplu de păcate. Şi atunci, cinstit este ca după moarte să-şi dea trupul înapoi stepei, aşa nici sufletul nu mai este îngreunat şi poate urca la Tengri.

Chenzhen râse şi spuse:

— Aşa-i cinstit. Dacă nu mă duc cu un lup înapoi la Pekin, cine mă mai mănâncă? Dacă e ca o haită să dovedească un om, termină masa repede. Şi apoi, poate că lupii te mistuie mai repede decât focul.

Bătrânul se mai înveseli, dar îndată se îngrijoră:

— În trecut, nu era nici picior de chinez în stepa Elun. Cât era păşunea de largă, nu erau decât vreo sută treizeci de iurte, adică vreo şapte, opt sute de oameni, toţi mongoli. De când cu Revoluţia Culturală, au venit de la Pekin peste o sută de tineri intelectuali. Cu ocazia asta, au venit şi nişte soldaţi cu maşinile lor, cu care gonesc pe-aici, şi care construiesc clădiri. Ei nu-i pot suferi pe lupi, sunt gata să-i împuşte pe toţi. Aşa, n-ai mai avea pe cine să hrăneşti.

Dar Chenzhen îl înveseli din nou şi-i spuse:

— Lasă, tăicuţă, nu te necăji dumneata, în viitor vor arunca bomba atomică şi vor pieri toţi, şi oameni, şi lupi. Atunci nu mai hrăneşte nimeni pe nimeni.

Bătrânul desenă cu mâna prin aer şi zise:

— Rotundă... bomba rotundă[26], cum e asta?

Chenzhen făcu mari eforturi, chiar încercă să-i arate prin gesturi, dar tot nu reuşi să-l facă pe bătrân să priceapă despre ce e vorba.

În curând, ajunseră în partea de nord a bălţii, chiar lângă o parte dintre hoiturile cailor. Moş Bilge trase de hăţuri şi opri caii. Apoi îl puse pe Bayar să ţină caii de căpăstru, luă două capcane, o sapă mică de mână, săculeţul de balegă uscată şi alte unelte, după care îl chemă pe Chenzhen şi merseră către caii morţi. Bătrânul încălecă şi începu să înainteze, oprindu-se din loc în loc şi cercetând atent. Se vedea clar cum hoiturile cailor fuseseră mişcate. Prin stratul subţire de zăpadă se puteau vedea limpede urmele muşcăturilor de pe trupurile lor, dar şi

urmele labelor de lup din jurul acestora. Chenzhen nu se putu abţine să întrebe dacă lupii veniseră din nou. Dar bătrânul nu răspunse. Cercetă mai departe, şi abia după ce se uită la cei câţiva cai zise:

— Nu, haita de lupi n-a mai trecut pe-aici. Uliji a intuit corect: haita cea mare încă se ascunde prin părţile de nord ale liniei de frontieră. Haita asta chiar ştie să-şi păstreze cumpătul.

— Şi atunci, tăicuţă, ce-i cu urmele astea? întrebă Chenzhen arătând spre zăpadă.

Bătrânul răspunse:

— Astea trebuie să fie urme de vulpe şi ale unei lupoaice. Mai sunt pe-aici unele care au pui şi care, din dorinţa de a-i proteja, acţionează singure.

Apoi se mai gândi puţin şi zise:

— Iniţial, mă gândeam să vânăm lupii cei mari şi căpeteniile haitei, dar prezenţa vulpilor complică situaţia, n-o să mai procedăm astfel.

— Atunci nu ne chinuim degeaba?

— Nu se poate spune că ne chinuim degeaba, întrucât principala noastră misiune este să inducem haita în eroare. Văzând că am pus capcane, lupii nu vor mai da târcoale, ci, schimbându-şi metodele, vor veni să mănânce carnea cailor. Nu trebuie decât să vină încoace, că noi repede i-am şi înconjurat, şi aşa îi putem prinde.

— Dar, tăicuţă, nu ştii nicio metodă să prindem nişte lupi mai mari? întrebă Chenzhen.

— Cum să nu ştim, răspunse moşul. Punem toate capcanele pe care le-am adus şi le fixăm mai bine, ca să se prindă numai lupi, nu şi vulpi.

Bătrânul ocoli de două ori locul, apoi alese primul punct în care să pună o capcană, lângă hoitul unui cal. Chenzhen descălecă şi curăţă locul de zăpadă cu lopata. Moşul se lăsă în jos şi, cu lopata cea mică, săpă într-un loc mai îngheţat, unde nici nu se putea săpa prea adânc, o groapă rotundă, de vreo patruzeci de centimetri în diametru şi cam cincisprezece în adâncime. În groapă făcu o altă groapă, mai mică. Apoi îşi puse mănuşile îmbibate în zeamă de maţe şi aşeză capcana de fier în groapa rotundă, după care depănă cu picioarele cele două arcuri, care semănau cu ale unui cleşte imens. Desfăcu cele două fălci ale morţii pline de colţi ascuţiţi, căscându-le spre cer, după care le luă şi le înfipse bine în fundul gropii, ca o gură rotundă, deschisă înfiorător, gata să muşte cu ură. După aceea, luă cu mare grijă o bucată întinsă de pânză şi o aşeză între gura gropiţei celei mici şi capcană, apoi cu bagheta aceea mică de fier fixă cele două fălci, pe care le învălui cu colţurile cârpei.

Chenzhen privea cu sufletul la gură cum făcea bătrânul aceste mişcări periculoase şi istovitoare. Cea mai mică greşeală ar fi putut

declanşa capcana, care i-ar fi zdrobit mâna. Bătrânul îşi îndepărtă apoi picioarele de lângă cursă şi se aşeză pe vine, asudat. Gâfâind, îşi şterse sudoarea cu mânecile, atent să nu cumva să-i cadă vreo picătură lângă trupul calului. Era prima dată când bătrânul îl lua pe Chenzhen la pus capcane, şi băiatul abia acum înţelese cum funcţionează acestea. Lupul nu trebuia decât să calce pe bucata de pânză care s-ar fi afundat în groapă, şi tija de fier ar fi ieşit din nodul cârpei. În acel moment, arcurile de oţel, cu o forţă de câteva sute de kilograme, ar fi împins într-o clipă fălcile capcanei, rupând astfel osul labei de lup şi prinzându-i în acelaşi timp tendonul. Nu degeaba le era lupilor atât de frică de aceste capcane — unealta era cu adevărat teribilă. Dacă lupul de stepă nu s-ar fi temut de sunetul metalic al capcanei, atunci s-ar fi putut spune că, pentru prima oară, a comis o greşeală fatală pe câmpul de luptă.

Mai rămăsese de rezolvat problema acoperirii, a camuflării, proces în care nu trebuia să se strecoare nici cea mai mică eroare. Moş Bilge se odihni puţin şi, prinzând puteri, spuse:

— Capcanele nu pot fi acoperite cu zăpadă, pentru că zăpada e prea grea şi poate apăsa pânza. Sau, dacă bate soarele prea tare, se poate topi, apoi se scurge în groapă, îngheaţă şi capcana se blochează. Ia dă-mi balega uscată.

Bătrânul luă săculeţul cu balegă, scoase o bucată şi o fărâmiţă peste pânză. Fărâmele uscate şi uşoare acoperiră încet-încet dinţii de fier ai capcanei. Bucata de pânză rămânea la suprafaţa gropii, eliminând riscul ca fălcile cursei să îngheţe, blocându-se. Apoi bătrânul prinse lanţul capcanei de scheletul calului mort şi zise că, de data aceasta, se poate acoperi cu zăpadă. Îl îndrumă pe Chenzhen, care acoperi arcurile de la cursă şi lanţul, presărând peste ele zăpadă cu lopata, apoi mai puse cu grijă nişte omăt peste balega uscată, iar la urmă nivelă totul cu o bucată de blană de oaie ruptă, făcând în aşa fel încât zăpada din jur să pară intactă.

Ninsoarea fină încă nu se oprise, aşa că, în curând, urmele din zăpadă aveau să se piardă. Chenzhen întrebă:

— Cum se face că în aceste capcane nu se pot prinde şi vulpi, ci doar lupi?

Bătrânul răspunse:

— Am prins mai strâns bucata aceea de fier, dar vulpea este mai uşoară, n-are cum să apese aşa de tare cu piciorul. Lupul însă e ditamai animalul — cum a pus piciorul acolo, s-a şi declanşat capcana.

Bătrânul privi de jur-împrejur, apoi măsură cu paşii distanţele şi la fiecare doi paşi alegea câte un loc de pus capcane. După aceea spuse:

— Pe asta să o aranjezi tu, eu doar stau lângă tine şi te supraveghez.

— Dar de ce punem atât de aproape capcanele una de alta? întrebă Chenzhen.

— Tu nu ştii, dar unii lupi sunt foarte cruzi cu ei înşişi, dacă-şi prind piciorul în capcană, sunt în stare să şi-l roadă, să rupă şi osul, şi tendonul şi să scape, chiar şi numai în trei picioare. Îi pun astfel două — chiar dacă nu-şi prind decât un picior, se zvârcolesc de durere, trăgând disperaţi de lanţ, încolăcindu-se, şi, cum se zbat aşa, ajung să calce în cea de-a doua capcană. De aceea lanţul de-aici este suficient de lung. Dacă îşi prinde şi laba din faţă, şi pe cea din spate, oare mai crede că poate să şi le roadă pe amândouă şi să fugă cu numai două picioare?

Lui Chenzhen i se strânse inima, iar părul din creştet i se zburli. Războiul acesta din stepă dintre oameni şi lupi e de o cruzime incredibilă. Şi omul, şi lupul folosesc cruzimea pentru a face faţă cruzimii, chiar pentru a o răzbuna, iar în faţa vicleniei rezistă cu viclenia. Dacă la rău se răspunde cu rău, înseamnă că amândoi sunt la fel, cel ce se apropie de lup este, la rândul său, plin de ură, şi astfel ajunge să aibă o inimă de piatră, lipsită de orice fel de sentiment? Deşi Chenzhen era extrem de înverşunat împotriva cruzimii lupilor, când veni vorba să pună cu mâna lui capcana vicleană şi crudă, braţele începură să-i tremure. Capcanele erau prea bine ascunse. Şi erau puse şi în faţa unor ispite atât de puternice ca hoiturile cailor. Nu erau decât carne de cal, osânză de cal şi balegă de cal, altfel, nici urmă de miros de om sau de rugină. Chenzhen era convins că şi cei mai vicleni dintre lupi vor cădea în curse, care le vor frânge oasele, apoi vor ajunge să fie jupuiţi de oameni, iar trupurile le vor fi aruncate în pustie. Şi apoi, aceasta nu era decât o capcană mică într-una mai mare, iar în cea mare nu se vor prinde doar câţiva lupi. Îşi aminti de exemplele nenumăratelor batalioane ale armatelor celor mai mari dinastii din istoria Chinei, care au fost atrase în adâncimile stepei şi au căzut în capcanele aranjate meticulos, fără cusur, fiind astfel nimicite. Călăreţii străvechii armate a stepei nu se bizuiau doar pe forţa fizică atunci când spulberau oştirile unor regate mult mai avansate. Neamurile stepei erau, de fapt, şi apărătorii acesteia. Ei puneau în practică ceea ce învăţaseră de la lupi, talentul şi înţelepciunea lor, pentru a apăra cu dârzenie stepa întreagă, pentru a rezista fierului şi focului din urma armatelor chineze, care veneau să are şi să semene în pământul străvechi. Bătrânii aşa spun: bine au făcut ce-au făcut. Mâinile lui Chenzhen mai aveau câte un tremur din când în când. Râzând, bătrânul zise:

— Gata, ţi s-a înmuiat inima? Nu uita că stepa e un câmp de luptă, cine nu suportă să vadă sânge, acela nu e soldat. Prin viclenii, haita de lupi a ucis o întreagă herghelie. De asta nu-ţi pare rău? Numai cu otravă să poată oamenii să le vină de hac lupilor?

Chenzhen se mai linişti puţin, apoi respiră adânc şi, simţindu-se vinovat, prinse cu putere lopata, dând zăpada la o parte şi săpând groapa. Până ce termină de aranjat capcana, mâna îi mai tremură când şi când, din cauză că se temea să nu facă vreo greşeală şi să-şi prindă degetele. Era, totuşi, prima dată când punea o cursă pentru lupi. Bătrânul îi spunea tot ce are de făcut, dar în acelaşi timp ţinea ghioaga groasă de mânat cai între fălcile capcanei, pentru ca, în caz că aceasta s-ar fi declanşat, să prindă ghioaga, nu mâna lui Chenzhen. Băiatul năduşise din cap până-n picioare.

Aşa, protejat de bătrân, mâinile nu-i mai tremurară, şi prima capcană pusă îi ieşi bine. Când să-şi şteargă transpiraţia, observă că bătrânul era mult mai asudat decât el. Moşul îşi mai domoli tonul şi zise:

— Hai, băiete, mai pune una sub supravegherea mea, iar la cea de-a treia te las singur, să vedem dacă te descurci.

Chenzhen dădu din cap. Merse după bătrân până la căruţă, de unde mai luă două capcane. Apoi alese un loc în preajma unui cal mort şi, cu mare grijă, aşeză capcana. Celelalte patru capcane le puneau fiecare câte două. Dar moşul îl puse pe Bayar să-l ajute pe băiat.

Mai era puţin până la apusul soarelui, dar cerul tot nu se înseninase. Bătrânul cercetă atent cursele pe care le pusese Chenzhen, apoi spuse râzând:

— Hai că nu se văd deloc. Dacă aş fi un lup bătrân, tu tot ai reuşi să-mi vii de hac.

Apoi, uitându-se serios la Chenzhen, spuse:

— E târziu, ce mai avem de făcut acum?

Chenzhen se gândi puţin şi spuse:

— N-ar trebui să ne ştergem urmele din zăpadă? Apoi să ne verificăm uneltele pe care le-am adus, să nu rămână vreuna pe-aici.

Mulţumit, bătrânul spuse:

— Ai învăţat bine.

Cei trei o porniră dinspre nord şi nivelară zăpada cu grijă, uitându-se bine în jur, şi nu se opriră decât atunci când ajunseră la căruţă. Strângând toate lucrurile, Chenzhen întrebă:

— Tăicuţă, la câte curse am pus, cam câţi lupi s-ar putea prinde?

Moşul răspunse:

— La vânătoare nu poţi să vorbeşti despre număr dacă faci aşa, nu mai prinzi niciunul. Omul trebuie să facă ce are de făcut în prezent, ce va fi depinde numai de Tengri.

Cei trei urcară pe cai şi porniră spre casă.

Chenzhen întrebă:

— Mâine dimineaţă venim să luăm lupii?

Bătrânul îi spuse:

— Indiferent dacă se prinde vreun lup sau nu, noi nu putem veni să-l luăm. Dacă pică vreunul în capcană, mai întâi trebuie să-l vadă toată haita. Dacă nu vor vedea oameni pe-aici, vor da târcoale de departe cailor morţi. Misiunea pe care ne-a încredinţat-o Direcţia Păşunilor nu e aceea de a prinde câţiva lupi, ci de a-i atrage în aceste locuri. Dacă nu se prinde niciunul, atunci mai avem de aşteptat. Nu trebuie să vii şi tu mâine, mă pot uita eu de departe.

Cei trei o luară spre casă destinşi. Chenzhen îşi aminti de puiul acela de lup şi se gândi să-i ceară bătrânului sfatul cum să scotocească prin vizuina lupului. Scosul puilor de lup din vizuini era o treabă periculoasă, grea, şi necesita foarte multă pricepere, dar mai era şi principala metodă prin care oamenii stepei stăvileau nelegiuirile lupilor, într-o vizuină puteau fi între şapte, opt şi o duzină de pui. În Elun e destulă hrană pentru lupi, de aceea reuşesc să rămână în viaţă mulţi pui. Dacă primăvara sunt prinşi puii dintr-o vizuină, e ca şi cum s-ar nimici o haită întreagă. Pentru a-şi proteja puii, lupii sunt în stare să se folosească de toată inteligenţa şi, în acelaşi timp, de cruzimea disperată, de cele mai rafinate metode şi capacităţi de care pot da ei dovadă. Chenzhen auzise despre prinderea puilor multe poveşti care-ţi făceau părul măciucă şi-ţi tăiau respiraţia, dar se şi pregătise sufleteşte timp îndelungat. Din cei peste o sută de tineri intelectuali din zonă, nu se găsise niciunul, în nicio primăvară, să prindă singur vreun pui. Nu îndrăznea să-şi facă iluzii că va reuşi el să prindă singur vreunul, ci doar nădăjduia să meargă o dată cu moş Bilge şi să înveţe de la acesta cum se procedează. Numai că, după incidentul cu herghelia moşului, nu-i mai ardea de pui. Băiatul era nevoit să-l roage pe bătrân să-i împărtăşească din experienţele lui. Aşa că-i zise:

— Tăicuţă, zilele trecute, când am ieşit cu oile, o lupoaică a înhăţat unul dintre miei chiar acolo, sub privirile mele, după care a fugit să se ascundă în Piatra Neagră, spre nord-est. Eu cred că acolo este o vizuină, şi sunt şi pui înăuntru. Vreau să mă duc mâine dimineaţă să caut, aş fi vrut să merg cu matale, dar...

Bătrânul îi spuse:

— Mâine nu pot să merg, e mult de lucru pe-aici şi cei de la Direcţie aşteaptă veşti de la mine.

Apoi întoarse capul şi întrebă:

— Şi zici că lupoaica aceea a fugit către muntele Piatra Neagră?

— Da, răspunse el.

Moşul îşi mângâie barba, apoi întrebă:

— Nu te-ai suit imediat pe cal să te iei după ea?

Băiatul răspunse:

— Nu, fugea mult prea repede, n-am mai avut vreme să o urmăresc.

— Mai bine, ar fi putut să te tragă pe sfoară lupoaica aceea.

Dacă vede că e urmărită, nu se întoarce la vizuină.

Apoi se mai gândi puţin şi zise:

— Lupoaica asta e tare isteaţă. Anul trecut s-au dus câţiva din brigadă pe-acolo şi au jefuit vreo trei vizuini, dar anul acesta n-au mai trecut pe-acolo, nu s-a gândit nimeni că ar mai avea vreuna curaj să-şi nască puii în acelaşi loc. Atunci să te duci mâine să cauţi, dar mai ia câţiva oameni cu tine şi câţiva câini. Negreşit să cauţi nişte păstori cu experienţă, să vă duceţi numai voi doi e prea periculos.

— Dar ce e cel mai greu când e să scoţi puii din vizuină? întrebă Chenzhen.

Bătrânul răspunse:

— E multă bătaie de cap, în multe privinţe, însă cel mai greu e să găseşti vizuina. Dar am să-ţi spun o metodă s-o găseşti. Mâine dimineaţă, înainte de a se lumina de ziuă, te trezeşti şi te duci degrabă pe un loc ceva mai înalt de la poalele Pietrei Negre şi te ascunzi acolo. Apoi, după ce se luminează, iei luneta şi te uiţi atent, pentru că lupoaicele care au avut de lucru toată noaptea trebuie să se întoarcă să alăpteze puii. Ei, şi atunci, unde vezi că se îndreaptă lupoaicele, acolo sunt şi vizuini. Şi dacă te uiţi cu atenţie şi mai ai cu tine şi câini buni, care ştiu să dea târcoale şi să caute, n-ai cum să nu le găseşti. Dar, după ce găseşti vizuina, dacă vrei să iei puii, trebuie să fii foarte atent să nu fie lupoaica acolo.

Bătrânului i se întunecă privirea şi zise:

— Dacă n-ar fi fost povestea cu haita de lupi care a ucis caii, nu te-aş fi lăsat să te duci să prinzi pui. Prinderea puilor este o treabă pe care niciun om în toată firea nu doreşte să o facă.

Chenzhen nu mai îndrăzni să întrebe nimic. Bătrânul era foarte cătrănit din pricina acestei acţiuni masive de prindere a puilor de lup din vizuini, iar el se temea că, dacă-l va mai sâcâi mult cu întrebări, n-o să-l mai lase să se ducă. Ştiinţa prinderii puilor era plină de secrete, iar scopul lui era acela de a ajunge să crească un pui de lup, însă, dacă nu se grăbea, ci aştepta până erau înţărcaţi sau deschideau ochii, atunci cu greu şi-ar mai fi putut îndeplini dorinţa. Puiul trebuia prins înainte de a cunoaşte lumea în care trăieşte, înainte să poată distinge diferenţa dintre sine şi inamicul său. Trebuia luat din lumea lupilor şi reorientat către cea a oamenilor. Băiatului îi era însă teamă că acel caracter sălbatic al puiului de lup va fi mai greu de îmblânzit decât cel al vrabiei. Copil fiind, Chenzhen, căruia de atunci îi plăcuseră animalele, a prins de mai multe ori câte o vrabie pe care să o crească, însă acestea erau foarte încăpăţânate din fire şi, stând în colivie cu ochii închişi, nu primeau nimic de mâncare sau de băut până când se stingeau. Puiul de lup nu va fi atât de uşor de prins ca vrabia, dar dacă, riscând, făcând mari eforturi, ar fi reuşit în cele din urmă să-l prindă, iar acesta nu se lăsa domesticit şi murea, mare păcat ar mai fi fost de toată truda. Hotărî atunci că-i mai bine să încerce să mai afle câte ceva de la Batu. Lui i se dusese vestea prin stepă, aşa era de priceput în lupta cu lupii. Acum, fiind mânios după o pagubă ca aceea din urmă cu câteva zile, ar fi fost cel mai nimerit moment pentru a-i cere sfaturi care să-l ajute să prindă puiul de lup.

Când se întoarseră la iurta bătrânului, se întunecase de-a binelea. Intră şi văzu frumoasele covoare aşezate la locul lor. Trei opaiţe cu untură de oaie luminau iurta ca ziua, iar pe masa joasă, într-un castron, erau cârnaţi din sânge de oaie, proaspăt scoşi de la fiert, burtă şi alte cărnuri, ce răspândeau aburi şi miresme. Burţile celor trei care trudiseră toată ziua începură să chiorăie. Chenzhen lepădă degrabă cojocul şi se aşeză lângă masă. Kasmai luase castronul cu carne şi puse în dreptul lui bucatele care-i plăceau cel mai mult lui Chenzhen: cârnaţi de oaie. Apoi mai aduse un castron plin cu carne şi puse în dreptul bătrânului bucata lui preferată: spinare de oaie. Îi mai dădu lui Chenzhen un bol cu ciuperci mongole în sos de soia adus de la Pekin, în stare solidă. Asta îi plăcea cel mai mult lui Chenzhen să mănânce la o masă de carne, o combinaţie între mâncarea de Pekin şi cea de stepă, care era mereu preparată în ambele iurte. Cu un cuţit mongol, Chenzhen tăie o bucată de cârnat, pe care o înmuie în sos şi apoi o îndesă în gură. I se păru atât de gustoasă, încât aproape dădu uitării treaba cu puiul de lup. Cârnatul de oaie mongol e o delicatesă la orice masă de carne. Lung de doar treizeci de centimetri, nu e gras

deloc; în maţul de oaie sunt îndesate diverse organe tocate şi muşchi de oaie. Pare făcut exact din cele mai inutilizabile părţi ale oii, însă amestecate laolaltă alcătuiesc un fel atât de gustos de mâncare mongolă, încât după ce guşti o dată nu-ţi mai iese din minte: fraged, dar nu inconsistent, uns, dar nu gras.

Chenzhen spuse:

— Ce economie fac mongolii, nu aruncă nimic. Până şi din diafragma oii fac ceva aşa de bun.

Bătrânul dădu aprobator din cap şi spuse:

— Lupul flămând aşa mănâncă, până şi lâna, şi copitele oii le înfulecă, nu lasă nimic la o parte. Când se abate câte o foamete peste stepă, nici oamenilor, nici lupilor nu le e uşor să găsească ceva de mâncare, aşa că atunci când mănâncă o oaie trebuie să o termine cu totul.

Chenzhen spuse râzând:

— Aşa, deci, nu cumva tot de la lupi aţi învăţat lucrul ăsta cuminte, să mâncaţi tot, să n-aruncaţi nimic?

Toţi izbucniră în râs, aprobând.

Chenzhen mâncă trei cârnaţi unul după altul.

Kasmai zâmbea bucuroasă. Chenzhen îşi aminti că ea spusese odată că îi place să aibă la masă oaspeţi care mănâncă precum lupii. Se simţi un pic ruşinat, acum se purtase chiar ca un lup flămând. Nu îndrăzni să mai ia, ştia că tuturor celor din familia lui Bilge le plac cârnaţii de oaie, iar el dăduse gata într-o clipă mai mult de jumătate din ei. Kasmai se îndreptă de mijloc, apoi luă cu cuţitul cârnaţii din sânge, alese o bucată mare şi spuse râzând:

— Ştiam că vii şi nu o să vrei să pleci flămând, aşa că am făcut două rânduri. Acela este pentru tine. Dacă vrei să fii econom ca lupul, nu se poate să mai laşi.

Toţi râseră din nou. Apoi Bayar trase repede în dreptul lui bucata aceea de cârnat pe care o alesese Kasmai. În doi ani, Chenzhen încă nu se putuse obişnui cu poziţia lui Kasmai în familie. În mod normal, Kasmai i-ar fi fost ca o cumnată de frate mai mare, însă Chenzhen o considera uneori ca pe o soră mai mare, alteori ca pe o mătuşă, alteori ca pe o cumnată mai mică, uneori o vedea chiar ca pe o mătuşă ceva mai tânără. Voioşia şi bunătatea ei erau sincere şi neţărmurite ca stepa însăşi.

Chenzhen dovedi până la urmă tot cârnatul, apoi bău dintr-o răsuflare o jumătate de bol de ceai cu lapte şi o întrebă pe Kasmai:

— Bayar are curaj să tragă lupul de coadă, să se vâre în vizuina lui după pui, să călărească pe cai nărăvaşi. Prea e temerar, nu ţi-e teamă că poate păţi ceva?

Kasmai spuse râzând:

— Aşa sunt toţi copiii în stepă. Batu încă era şi mai năzdrăvan

când era mic. Bayar s-o fi vârând el în vizuină după pui de lup, dar aceştia erau nişte pui care nu muşcau, aşa că nu era mare lucru. În schimb, în vizuina în care s-a băgat Batu erau şi lupi mari. Când a dat cu ochii de lupoaică, a luat-o uite-aşa şi a tras-o afară.

Chenzhen rămase cu gura căscată, apoi îl întrebă înfrigurat pe Batu:

— Cum de nu mi-ai spus niciodată povestea asta? Hai, povesteşte-mi pe îndelete.

Batu se mai înveselise puţin.

Trase o duşcă de rachiu şi începu să povestească:

— Aveam treisprezece ani pe atunci şi, odată, după ce au căutat câteva zile, tata şi alţi câţiva oameni au reuşit să găsească o vizuină de lup în care erau pui, însă, fiind prea mare şi prea adâncă nu reuşeau deloc să sape. Apoi, tata se temea să nu fie lupoaica înăuntru, aşa că a aprins focul şi a făcut un fum negru, înecăcios, sperând că lupoaica va da buzna afară. Apoi fumul s-a risipit, dar lupoaica tot n-a ieşit, şi atunci ne-am gândit că nici nu este înăuntru. Aşa că am luat câteva chibrituri şi un sac şi m-am băgat înăuntru să iau puii. De unde să-mi dea mie prin minte că la nici doi metri înăuntru aveam să dau ochii cu lupoaica, la un pas de mine. M-am speriat de era să-mi dau drumul în pantaloni. Imediat am aprins un chibrit, la lumina căruia am văzut că şi lupoaica era atât de speriată, că stătea locului tremurând, ca un câine îngrozit, cu coada între picioare. Eu eram pe burtă în vizuină şi nu mai îndrăzneam să înaintez, chibritul mi se stinsese. Atunci lupoaica s-a repezit spre mine, dar eu nu puteam să mai dau înapoi şi m-am gândit că atât mi-a fost. Când colo, ei nici prin cap nu-i trecea să sară la mine să mă muşte, ci voia să sară peste mine şi să fugă afară. Atunci m-am gândit că cei de afară vor fi luaţi pe nepregătite, şi mi-era teamă să nu-l muşte pe tata, şi nu ştiu de unde mi-o fi venit mie curajul ăsta, că odată m-am proptit cu capul în partea de sus şi, fără să-mi dau seama, am prins-o de beregată şi am blocat-o acolo în vizuină, cu toată forţa. Ea a văzut că n-are nici cum să fugă, nici cum să iasă de-acolo, aşa că se zbătea înnebunită, mi-a sfâşiat hainele. Dacă am văzut aşa, m-am gândit că n-are rost să păţesc ceva şi m-am lăsat în jos, dar tot o strângeam bine de gât şi de falcă, ca să nu mă muşte, mi-am zis să încerc să o ţin şi de picioarele din faţă şi m-am chinuit ceva până să reuşesc, în felul ăsta nu putea nici să mă muşte, nici să mă zgârie, însă eu eram blocat acolo şi nu mai puteam mişca, simţind că mă părăsesc toate puterile.

Batu spunea povestea asta aşa de liniştit, de parcă nu despre el, ci despre altcineva era vorba:

— Cei de afară aşteptau de nu ştiu când şi habar n-aveau ce se întâmpla cu mine. La un moment dat, tata s-a vârât repede înăuntru, a aprins un chibrit şi a văzut lupul pe capul meu şi s-a speriat din cale-

afară. Atunci mi-a zis repede să nu mă mişc, să ţin lupul, apoi, luându-mă de mijloc, a început să mă tragă uşurel afară. Eu încercam din răsputeri să ţin lupoaica de cap, dar şi să o trag de picioare, ca să vină afară cu mine. Tata a strigat la oamenii de afară să-l prindă de picioare şi să-l tragă încet afară. Ăia n-au avut habar de ce se întâmpla până când l-au văzut pe tata la gura vizuinii. Atunci au pus mâna pe cuţite, pe bâte, pe ce-aveau, şi s-au aşezat la intrare. Când au văzut-o, unul a înjunghiat-o cu cuţitul, altul i-a tras una în cap, astfel că am scos-o moartă de-acolo. După ce mi-am mai tras puţin sufletul, am intrat din nou în vizuina care se strâmta tot mai mult, pe măsură ce avansam, aşa că numai un copil putea să se strecoare pe-acolo. Însă la capăt se lărgea, pe jos erau bucăţi de piele de oaie şi smocuri de lână, deasupra cărora stăteau încolăciţi o mulţime de pui de lup, vreo nouă să fi fost, toţi vii. Ca să-şi protejeze mai bine puii, lupoaica săpase şi mai mult în capăt, ca să astupe aproape de tot cealaltă ieşire, ea însăşi rămânând să doarmă în celălalt capăt. Când am afumat locul, ea nu s-a înecat, deoarece în partea de sus mai erau şi alte cotloane, pe unde s-a dus fumul, ieşind până la urmă afară şi risipindu-se. În cele din urmă, eu am destupat gaura aceea şi am scos puii pe-acolo, băgându-i în sac, după care am ieşit şi eu...

Chenzhen ascultase toată povestea cu sufletul la gură. Ceilalţi pare-se că nici ei nu o mai auziseră de mult, aşa că stătuseră acolo cu urechile ciulite şi ascultaseră plini de curiozitate. Dar lui Chenzhen i se părea că această poveste nu seamănă deloc cu toate celelalte istorisiri despre prinsul lupilor pe care le mai auzise. Îl întrebă pe Batu:

— Dar în povestirile pe care le-am auzit de la alţi oameni, lupoaicele îşi apără în primul rând puii şi se iau la trântă pe viaţă şi pe moarte cu oamenii care le invadează vizuina. Cum se face că cea de care mi-ai zis n-a avut curajul să sară la bătaie?

Bătrânul spuse:

— Lupul de stepă se teme foarte tare de om, că numai acesta este în stare să omoare lupi, în toată stepa. Fiind ameţită de fum şi văzând un om care intrase în vizuină cu un chibrit aprins, cum să nu se sperie? Din câte îmi dau eu seama, lupoaica asta era destul de mare, dar nu cred să fi avut mai mult de doi ani, iar aceia erau primii ei pui. Sărmana. Dacă n-ai fi adus vorba despre asta, nimeni n-ar mai fi vrut să-şi aducă aminte.

Zâmbetul de pe figura lui Kasmai dispăruse, iar în ochi îi licăreau lacrimile.

Bayar spuse deodată:

— Mâine dimineaţă, Chenzhen şi ai lui vor să se ducă în munte să prindă un pui de lup. M-aş duce cu ei să-i ajut, că ei sunt prea mari, nu pot intra în vizuină. Mă duc şi dorm la ei în seara asta şi, înainte de a se crăpa de ziuă, pornim împreună.

La care Kasmai îi spuse:

— Bine, du-te, dar să ai mare grijă.

Chenzhen începu să dea din mână dezaprobator şi zise:

— Nu, nu, nu se poate, nu mă mai duc, mi-e frică să nu se întâmple ceva. Tu eşti doar un copilaş.

Dar Kasmai zise:

— În primăvara asta n-am luat pui decât dintr-o singură vizuină. Mai trebuie trei, altfel Bao Shungui o să mă mustre.

Chenzhen răspunse:

— Nu, nu se poate, mai degrabă nu prind niciun pui decât să-l iau pe Bayar cu mine.

Bătrânul îl luă pe nepot în braţe şi zise:

— Ei, atunci nu te duci, lasă că prind eu în capcane vreun lup, doi, şi, în loc de piele de pui, o să dăm piele de lup mare. Tot ne facem norma cumva.

Capitolul 9

Originea celor din dinastia mongola Yuan se explică astfel: ei se trag dintr-un lup albastru, a cărui pereche era o căprioară albă. Au trecut apa numită Tengjisi şi au stat la izvoarele râului Hannan, dinaintea muntelui Burhan Haldun, apoi au născut un fiu pe care l-au numit Batachi, Batachi-Han.

Ming Chuyin, traducere din Istoria secretă a mongolilor — fragment din adaptarea lui Yu Dajun

Bodunchar [numele celui de-al optulea strămoş al lui Genghis-Han — n. a.] a coborât prin valea râului Hannan, a mers până la locul numit Bardjundao, apoi şi-a făcut o chilie simplă, unde s-a aşezat mulţumit. Cum n-avea nimic de-ale gurii, pândea lupii care mai prindeau câte-o jivină, iar după ce aceştia se săturau, culegea şi el ce mai rămânea de la lupi, şi aşa a putut să-şi ducă zilele, dar tot astfel hrănea şi căprioara pe care-o ţinea lângă el.

Daorun Tibu, traducere din Istoria secretă a mongolilor

DIS-DE-DIMINEAŢĂ, pe la trei şi jumătate, Chenzhen şi Yangke, care luaseră cu ei doi câini, urcară, încet-încet, până ajunseră pe vârful unui munte mai scund. Apoi împiedicară caii cu legături din piele de vită şi-i lăsară ascunşi în spatele muntelui. Erlang şi Gălbenuş erau pregătiţi să vâneze ceva. Acum stăteau întinşi pe zăpadă, fără să scoată un sunet, scrutând locul din jurul lor. Norii care acopereau cerul nu lăsau să treacă nici lumina lunii, nici licăririle stelelor, iar stepa cufundată în beznă era astfel mai rece şi mai înspăimântătoare. Pe o rază de câteva zeci de kilometri nu se aflau decât ei doi, şi acesta era ceasul în care se înteţeau atacurile lupilor. Nu departe, îndărătul lor, Piatra Neagră arăta ca statuia imensă a unui animal, făcîndu-l pe Chenzhen să simtă din când în când fiori pe şira spinării, la început îngrijorat de soarta cailor, apoi temându-se mai mult pentru sine.

Deodată, dinspre nord-est începură să se audă urletele lupilor, ce se răspândeau pretutindeni în vale, prelungindu-se parcă la nesfârşit, ca tânguirea unui flaut. Abia după câteva minute bune începură să se stingă, iar în liniştea pe care stepa şi-o recăpătă curând nu se mai auzi decât lătratul câinilor, foarte departe. Dar dulăii de lângă Chenzhen rămaseră muţi ca şi mai înainte, cunoscând foarte bine regulile vânătorii, căci, deşi în nopţile în care păzeau ţarcul de oi trebuiau să latre ca nebunii, acum, fiind pe munte, la vânătoare, în puterea nopţii, tăceau mâlc. Chenzhen puse o mână sub laba din faţă a lui Erlang, ca să se încălzească, cu cealaltă mână ţinându-l de grumaz. Yangke le dăduse să mănânce destul de mult înainte să plece, dar nu cât să se sature. Aşa mergeau câinii la vânătoare, nici ghiftuiţi, dar nici înfometaţi, căci, dacă ar fi fost ghiftuiţi, n-ar mai fi avut chef să se bată, iar de-ar fi fost înfometaţi, n-ar mai fi avut vlagă. Mâncarea dăduse putere câinilor, pentru că mâna lui Chenzhen se încălzi foarte repede, ba chiar putea să-l ajute de acum pe câine să-şi dezgheţe nasul. Erlang începu să dea uşurel din coadă. Cu aşa nişte câini lângă el, având poftă să se măsoare cu lupii, lui Chenzhen parcă îi mai veni inima la loc.

După câteva zile şi nopţi de nesomn şi agitaţie, Chenzhen era mort de oboseală. Cu o seară înainte, Yangke mai căutase câţiva tineri cu care se aveau ei bine şi pe care-i chemase să vină cu ei să prindă pui de lup, dar aceia nu prea credeau că mai sunt vizuini de lupi cu pui acolo, în Piatra Neagră, şi-apoi nimănui nu-i ardea să se trezească atât de devreme. Ba chiar au încercat stăruitor să-i convingă şi pe ei să nu se mai ducă. Cei doi s-au cam supărat şi au hotărât să se ducă singuri. În afară de cei doi dulăi ai lor, nu mai era nimeni acolo pe care să se poată bizui.

Ţinându-l strâns pe Gălbenuş în braţe, Yangke îi spuse lui Chenzhen în şoaptă:

— Vai de mine, uite, până şi lui Gălbenuş îi e puţin cam frică, tremură întruna. Oare nu cumva simte miros de lup?

Chenzhen bătu uşurel câinele pe cap şi spuse:

— Haide, nu-ţi fie frică, imediat se luminează şi ziua lupilor le e frică de oameni. Apoi, ne-am luat şi tomakanele!

Mâna lui Chenzhen începu şi ea să tremure uşor, odată cu trupul câinelui, însă, vrând să pară stăpân pe sine, spuse:

— Acum suntem ca nişte agenţi secreţi, pătrundem în spatele frontului inamic, ca şi cum am scoate un colţ din gura lupului, nu-i cine ştie ce.

Yangke se mai îmbărbătă şi el:

— Când te lupţi cu lupii e ca atunci când te lupţi cu inamicul, pui laolaltă forţa fizică, pe cea psihică, pe cea intelectuală şi curajul. Trebuie să te foloseşti de toate tertipurile, numai de forţa de atracţie n-ai nevoie, în rest, toate forţele îţi sunt de folos.

Chenzhen spuse:

— Nu fi aşa de sigur. Eu zic că toate tertipurile din lume nu sunt de ajuns ca să-l dovedeşti pe lup.

— Ba aşa e, cum îţi zic. Ce tertip folosim noi acum? Pentru a găsi vizuina, ne folosim de indiciul reîntoarcerii la cuib a lupoaicei care trebuie să le dea micuţilor să sugă. Moşul are o tolbă plină de şmecherii şi asta este una dintre cele mai grozave.

Chenzhen spuse:

— Cine i-a pus pe lupi să ucidă atât de mulţi cai? Acum o să şi-o capete şi ei de la moş. Abia când am fost cu el să punem capcane, am aflat că de mult n-a mai făcut aşa ceva, că niciodată nu şi-a pus în cap să-i omoare în masă.

Începea încetişor să se lumineze, iar Piatra Neagră nu mai părea statuia uriaşă a unui animal. Razele de lumină de la răsărit treceau prin pătura subţire de nori şi ajungeau să mângâie stepa, iar orizontul se lărgea tot mai mult. Oamenii şi câinii se lipeau tot mai tare de suprafaţa zăpezii. Chenzhen luă jumătatea de binoclu şi se uită în toate părţile, însă din cauza pâclei nu reuşea să vadă prea bine. Era îngrijorat. Dacă lupoaica profita şi trecea nevăzută către vizuină, atunci stătuseră degeaba să îngheţe atâta amar de vreme. Din fericire, pâcla se risipi, transformându-se într-un abur uşor ce îşi flutura faldurile în gerul dimineţii. Dacă ar fi trecut vreun animal prin aburul acela, imediat s-ar fi văzut, şi aşa s-ar fi dat de gol.

Deodată, Gălbenuş întoarse repede capul spre vest, iar părul de pe grumaz i se zbârli. Se încordă tot ca un arc şi se întoarse cu totul spre partea aceea, stând lipit de pământ. Erlang întoarse şi el capul într-acolo. Chenzhen îşi dădu seama imediat că se întâmplă ceva, aşa că îndreptă repede luneta spre păşunile dinspre vest. La poalele muntelui, acolo unde se întrepătrunde păşunea cu panta muntelui, se

află o depresiune pe care creşte un soi de trestie uscată, cu tija galbenă, iar fâşia aceasta de la poalele muntelui se întinde către nord-vest. Acesta este locul pe care-l preferă lupii, pentru că e camuflat şi apărat de vijelii; este acea perdea verde pe care se bazează lupii în războiul de gherilă cu oamenii. Moş Bilge spune adesea că şi iarna, şi primăvara stufărişul acesta uscat este un rai pentru lupi: aici pot să se refugieze, aici se pot ascunde şi pot chiar să doarmă, dar acesta este şi locul unde vin vânătorii cu câinii ca să-i prindă. Însă Gălbenuş şi Erlang auziră zgomotul trecerii lupului printre trestiile uscate. Timpul era potrivit, locul, de asemenea, aşa că Chenzhen se gândi că trebuie să fie lupoaica ce se întoarce la vizuină. Căută cu atenţie la marginea stufărişului, aşteptând ca lupul să ţâşnească afară. Moşul îi spusese că primăvara, pe fundul stufărişului, apa de la zăpada topită poate bălti, iar lupii nu mai au cum să se aşeze pe acolo, să-şi facă gropi şi vizuini. Dimpotrivă, ei îşi fac sălaş în locurile mai înalte, unde nu se scurge apa. Dar Chenzhen spera ca lupul să iasă dintre trestii, şi, atunci, vizuina însemna că se afla pe versantul din apropiere.

Ambii dulăi îşi aţintiră deodată privirile asupra unui pâlc de trestii nemişcate. Urmărind direcţia în care priveau câinii, se uită şi Chenzhen într-acolo, iar inima începu să-i bată nebuneşte. Un lup mare ieşise pe jumătate din desişul trestiilor, privind în stânga şi-n dreapta. Imediat, câinii îşi lăsară capetele în jos, lipindu-şi botul de pământ. Lupul cercetă o vreme povârnişul muntelui, apoi ţâşni dintre trestii cu un foşnet, luând-o la fugă către râpa dinspre nord-est. Chenzhen îl urmări cu luneta. Lupul acesta era puţin diferit de lupoaica pe care o văzuse el data trecută. Alerga foarte repede, dar se vedea că depune mare efort pentru asta. Se vede că peste noapte furase oile cine ştie cărei stâne şi se ghiftuise peste măsură. Băiatul se gândi atunci că n-are de ce să se teamă dacă în ziua aceea nu vor avea de-a face decât cu acest lup, deoarece doi oameni şi doi câini, unul dintre ei fiind Erlang, n-aveau cum să nu-i facă faţă.

Lupoaica, fiindcă se dovedi a fi femelă, urcă o pantă lină. Chenzhen se gândi că nu trebuia decât să urmărească direcţia în care fuge şi o să-şi dea seama imediat de poziţia vizuinii, fie ea şi aproximativă. Însă odată ajunsă în vârful povârnişului, lupoaica se opri brusc, se întoarse şi se uită lung spre est, apoi spre vest şi, când ajunse cu privirile la locul în care se piteau oamenii şi câinii, rămase nemişcată. Cei doi împietriră, nu mai îndrăzneau nici să respire, locul pe care stătea acum lupoaica era mult mai înalt faţă de pâlcul de trestii din mijlocul cărora nu-i putea vedea pe oameni. Acum, din vârful acestei pante, n-avea cum să nu-i zărească. Chenzhen simţea pe pielea lui lipsa experienţei din confruntările adevărate. Adineauri, cât lupoaica urca panta, ar fi trebuit să se dea înapoi câţiva metri. De unde să ghicească că va fi atât de precaută şi se va uita taman spre locul

acela? Lupoaica îşi lungi partea din faţă a corpului şi astfel putu să mai cerceteze locaţia inamicului, pe care tocmai o descoperise. Se răsuci de două ori în loc îngrijorată, ezită o clipă, apoi ţâşni cu un foşnet spre panta dulce dinspre răsărit şi, cât ai clipi, ajunse la gura unei vizuini în care se şi strecură.

— A, bun, uite intrarea, acum putem să punem mâna pe ei, mic sau mare, nu contează, spuse Yangke tare şi bătu din palme.

Chenzhen sări şi el emoţionat în picioare şi spuse:

— Repede, pe cai.

Cei doi dulăi dădură roată lui Chenzhen, sărind, ţopăind şi gâfâind nevoie mare, aşteptând înfriguraţi comanda de la stăpâni. Dar Chenzhen se zăpăci şi uită să le dea comanda, doar arătă cu mâna spre vizuină şi strigă:

— Şo!

În momentul acela, cei doi câini se năpustiră în vale, repezindu-se drept spre versantul de răsărit, unde se afla vizuina. Cei doi oameni se avântară şi ei în aceeaşi direcţie, dând frâu liber cailor şi ţinându-se doar de şa, sprijinindu-se în călcâie şi zorindu-i într-acolo. Dulăii ajunseseră la intrarea în vizuină şi lătrau dezlănţuiţi, repezindu-se înainte. Când cei doi oameni ajunseră în apropiere, îl văzură pe Erlang cum se zbătea ca un câine turbat şi făcea în toate felurile. Ba se repezea în vizuină, apoi se trăgea înapoi, iar se trăgea, iar se repezea; oricum, nu îndrăznea să se afunde prea mult înăuntru. Gălbenuş stătea la gura vizuinii şi-l încuraja, lătrând, scormonind tot timpul în pământ, aruncând în jur zăpadă, pământ şi ce se mai afla în jur. Cei doi băieţi descălecară rapid, se repeziră către gura vizuinii, dar ce le fu dat să vadă îi îngrozi de-a binelea: într-o deschizătură ovală de şaptezeci, optzeci de centimetri, cât avea intrarea în vizuină, lupoaica parcă înnebunise. Era gata să se arunce în luptă crâncenă, pe viaţă şi pe moarte. Chiar încerca să-l muşte pe marele Erlang, care tot dădea să se repeadă înăuntru. Ea, care era mult mai mică, se pregătea să moară de gât cu cei doi câini.

Chenzhen aruncă tomakanul cât colo şi, apucând cazmaua cu amândouă mâinile, fără să mai ţină cont de nimic, încercă să dea cu ea în capul lupoaicei, dar aceasta reacţionă fulgerător şi-şi trase capul, înainte de a o atinge cazmaua. Îşi rânji apoi colţii plină de ură şi se repezi înainte dintr-o săritură. Yangke încercă şi el să o lovească, dar ranga de fier nimeri în aer. Şi tot aşa, ba se repezea, ba se retrăgea. Chenzhen încercă să-i tragă una cu sete în cap, Yangke izbi şi el, dar şi de data asta ea se trase înapoi în vizuină, cam un metru şi ceva, până ce Erlang se repezi după ea înăuntru, iar ea sări la gâtul lui şi-l muşcă aşa de tare, încât acesta ieşi din vizuină cu pieptul şiroind de sânge şi înnebunit de furie, cu ochii înroşiţi. Apoi, cu un răget, se repezi din nou înăuntru. De afară, nu i se mai vedea decât coada

scuturându-se. Atunci Chenzhen îşi aminti de tomakan, se întoarse şi-l luă repede de jos. Yangke pricepu imediat intenţia lui Chenzhen şi zise:

— Aşa, hai s-o prindem.

Chenzhen scutură laţul din capăt şi se pregăti să aşeze bucla semicirculară la gura vizuinii. Cum se repezea lupoaica, cum trăgea reteveiul şi răsucea laţul, apoi o prindea şi o târa afară. Şi atunci Yangke va fi folosit ranga, căci cei doi câini tot nu-i puteau veni de hac.

În aşteptare, Chenzhen nici nu mai răsufla. Nici n-apucă să potrivească bine laţul, că Erlang iarăşi fu gonit de dinţii lupoaicei şi picioarele dinapoi i se încurcară în laţ. Atunci lupoaica se repezi imediat, scoţând din vizuină capul plin de sânge, cu piciorul pe laţul tomakanului. Cum dădu cu ochii de retevei şi de laţul din capăt, sări cât colo ca electrocutată şi se trase speriată înăuntru, fără a mai îndrăzni să scoată capul. Chenzhen se uită repede înăuntrul vizuinii care se înclina cam la treizeci şi cinci de grade. Intrarea părea extrem de abruptă. Trebuie să fi avut vreo doi metri adâncime, după care cotea, şi nu-şi putea da seama cât mai era de adâncă. Yangke strigă de trei ori spre gura aceea ca scos din minţi, dar aceasta îi înghiţi strigătele. Atunci Chenzhen se aşeză dezarmat pe locul plat din faţa vizuinii:

— Tare prost mai sunt. Dacă m-aş fi gândit mai devreme la tomakan, lupul n-ar mai fi fost în viaţă. Când te lupţi cu lupul, trebuie să ai reacţii foarte rapide, nu ai voie să faci nici cea mai mică greşeală.

Yangke era şi mai descurajat decât Chenzhen. El luă ranga pe care o ascuţise şi o înfipse în pământ. Zise plin de năduf:

— Mama mă-sii! A făcut ce-a vrut cu noi, că n-avem puşcă. Dacă aveam puşcă, nu mă lăsam până n-o terminam.

Dar Chenzhen spuse:

— E ordin de la Direcţie ca acum, cât suntem în pregătire de gradul unu, nu avem voie să tragem cu puşca, aşa că, şi dacă aveai puşcă, n-o puteai folosi.

Yangke răspunse:

— Păi, dac-o ţinem tot aşa, unde ajungem? Eu zic să luăm frumos nişte artificii duble şi să le aprindem aici.

Asta nu e totuna cu a trage un foc de armă. Ceva mai liniştit, Chenzhen spuse:

— Dacă reuşim să-i speriem pe lupii dinspre nord, atunci s-a terminat cu campania de încercuire, atunci o să ne înjure toţi oamenii din stepă. Ca să nu mai spun că artificiile astea duble nici măcar nu-i omoară pe lupi.

Dar Yangke nu se lăsă. Spuse:

— Nu-i omoară, dar îi sperie. Îi sperie de moarte şi-i mai şi afumă. De aici până la şoseaua de la frontieră sunt vreo treizeci şi

cinci de kilometri. Aud lupii până aici? Dar, ca să fii tu liniştit, pot să-mi scot cojocul şi să acopăr cu el vizuina după ce aruncăm artificiile înăuntru, aşa încât n-o să se audă nimic afară.

— Şi dacă nu apare lupul, ce facem? întrebă Chenzhen.

Yangke îşi scoase cureaua de la brâu şi spuse:

— Sigur o să iasă. Am auzit eu nişte stăvari zicând că lupilor le este tare frică de zgomotul de armă şi de mirosul de praf de puşcă, nu trebuie decât să aruncăm înăuntru vreo trei artificii duble şi aşa o să avem şase pocnituri, iar vizuina le va amplifica, aşa că vor suna mai tare înăuntru decât afară; negreşit o să-i zăpăcească pe lupi. Vizuina este strâmtă, aşa că mirosul de praf de puşcă va fi accentuat şi sufocant. Pun pariu cu tine că trei artificii pot să-i frigă bine, să-i înece pe lupi. Tu stai şi aşteaptă cu laţul, să vedem dacă nu cumva ies şi puii după lupoaică, şi atunci câştigăm de două ori.

— Bine, atunci aşa facem. De data asta să ne pregătim bine. O să văd dacă nu cumva mai sunt şi alte ieşiri din vizuină. Dacă iepurii sunt aşa de deştepţi, încât să aibă trei ieşiri din vizuinile lor, lupii cei şireţi mai mult ca sigur că nu se mulţumesc doar cu o ieşire. Lupii sunt aşa de hoţi, că nici nu ne duce capul să-i pricepem.

Chenzhen încălecă şi, cu câinii după el, dădu roată de câteva ori împrejurul vizuinii, cercetând cu atenţie, căci pe fondul alb al zăpezii nu putea să nu găsească vreo altă ieşire. Însă pe o rază de cincizeci de metri nici Chenzhen, nici dulăii nu găsiră absolut nimic. Atunci descălecă şi duse caii mai departe, punându-le piedicile. Apoi se duse la gura vizuinii şi pregăti laţul, punându-şi la îndemână cazmaua şi ranga de fier. Chenzhen văzu cum Erlang se chinuia să-şi lingă pieptul, muşcătura lupului făcându-i o rană adâncă de două degete. Locul muşcat tresărea spasmodic. Se pare că-l durea foarte tare, însă Erlang nu scotea niciun sunet. Băieţii n-aveau la ei nici leacuri, nici bandaje, şi nu puteau decât să-l privească folosind leacul tradiţional al câinilor: se dezinfecta, îşi oprea hemoragia şi-şi calma durerea, lingându-şi singur rana. Numai după ce se întorceau acasă puteau să-l doftorească şi să-i oblojească rănile. Oricum, majoritatea rănilor de pe trupul lui fuseseră făcute de lupi, de aceea când vedea câte un lup i se înroşeau ochii de furie. Chenzhen se gândi că îl înţelesese greşit; totuşi, Erlang era un câine, un câine de iurtă mongolă, dar ceva mai fioros decât lupii.

Yangke pregăti toate cele necesare, îşi puse cojocul pe umeri, apucă celei trei artificii mari cât nişte tuburi cu dinamită şi îşi băgă în gură o ţigară aprinsă, marca Haihe. Pe Chenzhen îl apucă râsul. Zise:

— Acum chiar că arăţi ca un vânător adevărat, parc-ai fi un diavol japonez în „războiul din tunel”.

Yangke hohoti şi el şi zise:

— Mă potrivesc şi eu situaţiei în care mă aflu, ca barbarii din

nord, pe cai, cu arcuri şi săgeţi. Nu cred să aibă în vizuină adăpost împotriva bombelor cu gaz.

Chenzhen zise:

— Bine, hai, aruncă bomba cu gaz, să vedem — foloseşte la ceva?

Yangke aprinse cu ţigara unul dintre artificiile duble, care începu să fumege fâsâind, apoi îl aruncă înăuntru cu putere. Le aprinse şi pe celelalte două şi le aruncă. Tuburile se rostogoliră în adâncul vizuinii abrupte, iar el puse imediat cojocul la gura acesteia.

În câteva clipe se auziră bubuituri înfundate, şase la număr, exploziile făcând pământul să se clatine puţin sub picioarele lor. Înăuntru trebuie să fi fost ca un tunet, o explozie îngrozitoare şi un fum care să întunece totul. Imposibil ca vizuinile lupilor din stepă să se mai fi confruntat vreodată cu un bombardament atât de violent. Din păcate, cei doi nu auziră tânguirea lupului din adâncul ascunzătorii. Se gândiră că se degajase un gaz otrăvitor.

Yangke, îngheţat în poziţia în care era, zise:

— Ei, când îi dau drumul?

Dar Chenzhen răspunse:

— Mai ţine-o puţin. Mai întâi deschidem numai un pic, până vedem că iese fum, abia apoi deschidem de tot.

Chenzhen dădu la o parte un colţ al cojocului, dar nu zări nici cel mai mic fir de fum, aşa că acoperi intrarea la loc. Văzu că Yangke îngheţase şi dârdâia un pic, aşa că se gândi să-şi scoată cureaua, să-i pună cojocul lui pe umeri. Yangke îl opri:

— Vezi, ai grijă, lupul dă buzna afară şi, dacă îţi scoţi cureaua, n-o să te mai poţi mişca aşa cum trebuie. Mă descurc.

Nici nu terminară bine de vorbit, că Gălbenuş şi Erlang se ridicară şi întinseră botul, privind spre partea de nord-vest şi mârâind agitaţi. Cei doi băieţi întoarseră repede capul şi priviră: la douăzeci de metri spre nord-vest ieşea de sub pământ un fir de fum gri-albăstrui. Chenzhen sări în picioare şi strigă:

— Nu-i bine, uite, acolo mai e o ieşire. Stai aici şi ai grijă, iar eu mă duc să văd.

Şi, zicând acestea, luă cazmaua şi o rupse la fugă către locul de unde ieşea fumul, iar câinii se repeziră şi ei într-acolo. Chiar atunci văzu cum de sub pământ, de unde se prelingea dâra de fum, ţâşni dintr-odată un lup, de parcă dintr-un punct aflat în subteran fusese lansată o rachetă sol-sol. Lupul se avântă rapid către stufărişul din partea de apus a muntelui şi într-o clipă ajunse acolo, dispărând cu un foşnet în desişul de trestii uscate. Erlang se ţinu scai de ea, nu renunţă la urmărire şi intră în stufăriş, vârfurile trestiilor mişcându-se către miazănoapte. Chenzhen se temu să nu fie vreo păcăleală la mijloc, aşa că strigă:

— Înapoi, înapoi.

Erlang auzi strigătul, şi cu toate acestea îşi continuă netulburat urmărirea. Gălbenuş însă ieşi şi se aşeză lângă stufăriş. Nu mai îndrăzni să intre, apoi lătră cu subînţeles de câteva ori, după care se întoarse.

Yangke se duse şi el spre locul de unde ieşea fumul, îmbrăcându-şi cojocul. Chenzhen veni şi el. Amândoi rămaseră cu gurile căscate văzând că această groapă de sub zăpadă era făcută acum, de curând, pământul şi pietrele răvăşite erau proaspete. Era clar că lupoaica mai lăsase o posibilitate de ieşire, în caz de urgenţă. Aici, de obicei, nu vedeai decât o bucată plană de pământ, dar în vremuri de război devenea un tunel de salvare.

Yangke se înfurie aşa de tare, că i se umflară venele de la gât. Începu să ţipe:

— Ce mai festă ne-a jucat blestemata de lupoaică!

Dar Chenzhen oftă din greu şi spuse:

— Deşteaptă! Deşi era ascunsă, totuşi era la lumină. Lupoaică deşteaptă, ce să mai, niciodată nu poţi şti câte cotloane de scăpare are. Dar această vizuină are ceva aparte. Uite, la ieşire se face o râpă adâncă ce duce direct către pâlcul de trestii uscate. Şi lupul, cum iese de-aici, din trei mişcări a şi ajuns la loc sigur. Construirea acestei vizuini cere un nivel de inteligenţă foarte ridicat, mai ceva decât al şiretului iepure, care are vizuină cu şapte galerii. Bao Shungui zicea că lupii se pricep şi la lupta corp la corp, la luptele nocturne, la raidurile pe distanţă mare şi chiar la luptele din zona verde camuflată, dar uite că pot să şi lege tunelul cu această zonă verde. Dacă „războiul înseamnă viclenie”, cum zicea Sun Tzu, atunci lupul rămâne cel mai puternic războinic din lume.

Dar Yangke era mânios:

— Când se povesteşte în filme despre luptele din peşterile din nordul Chinei, se laudă întruna lanurile înalte ca fiind ceva grozav, de parcă abia acum s-a descoperit trucul ăsta, când, de fapt, lupul l-a descoperit cu mii de ani în urmă.

— Ne dăm bătuţi? întrebă Chenzhen, temându-se că tovarăşul lui vrea să abandoneze câmpul de luptă. La urma urmelor, nu e o joacă ori o glumă să te baţi cu lupii. Cum e posibil? E atât de monoton şi plictisitor să mergi cu oile la păscut în stepă, în schimb, cu lupii se dă o luptă a nervilor, a curajului. Aici capeţi experienţă, îţi este stimulată inteligenţa, e foarte interesant. Eu sunt cioban, treaba mea e să apăr oile de lupi.

Cei doi se duseră lângă vizuină, fumul care ieşea se subţiase dar mirosul de praf de puşcă încă le înţepa nările.

Yangke îşi lungi gâtul, uitându-se împrejur:

— Puişorii ar trebui să iasă şi ei. La aşa o bubuitură şi aşa un

miros înţepător, cum să mai stea în loc? Nu s-ar putea sufoca?

Chenzhen spuse:

— Aşa cred şi eu. Să mai stăm puţin, să vedem ce se mai întâmplă, numai vreo jumătate de ceas. Dacă nici până atunci nu ies, o să avem de lucru. Cum săpăm noi într-o vizuină aşa de adâncă? Cred că e mai greu decât să sapi o fântână. Dacă săpăm trei zile şi trei nopţi, şi tot s-ar putea să nu-i dăm de capăt. Ghearele lupilor sunt grozave dacă au putut ei să-şi sape adăpostul tocmai aici, unde pământul e atât de tare şi de pietros. Iar dacă puii de lup au murit, ce rost ar mai avea să săpăm?

Yangke oftă şi zise:

— Vezi, era bine să fi fost Bayar aici, el putea să se ducă să-i scoată.

Chenzhen trase şi el un oftat şi spuse:

— N-am vrut să-l rog pe Bayar să vină. Cum putea el să ştie că acolo, înăuntru, nu mai sunt şi alţi lupi? Oamenii aceştia au destule necazuri, iar Kasmai are un odor de copil, cum să-l lase să se ia cu lupii la trântă, să se bage prin vizuinile lor? Acum îmi dau seama că zicala aceea atât de răspândită prin toată China, cum că „dacă nu laşi copilul, nu prinzi lupul", de la mongoli trebuie să fi venit, sunt sigur. La urma urmei, mongolii au condus China aproape un secol. Demult, eu nu prea înţelegeam ce poate să însemne vorba asta, că dacă nu laşi copilul nu prinzi lupul. Oare să fi folosit copiii drept momeală, să ia la schimb un lup? Dar aşa ceva nu e firesc. Abia mai apoi m-am dumirit eu. Zicala aceasta se referă la riscul pe care şi-l asumă copiii atunci când se vâră în vizuina lupului să scoată puii afară. În vizuinile astea atât de adânci şi de strâmte numai copiii cu trupurile lor mici pot să intre. Dacă ar fi făcut şi femeile mongole la fel ca în China, adică să-şi cocoloşească copiii, de mult s-ar fi ales praful de neamul acesta. Însă aşa, când se fac mari, copiii mongoli sunt vânjoşi şi curajoşi.

Yangke răspunse plin de venin:

— Lupii de stepă sunt nemaipomenit de grozavi, au o capacitate de a se înmulţi mult mai mare decât aceea a chinezilor, şi, cu toate astea, îşi pun progeniturile în nişte cotloane atât de complicate şi de bine apărate, încât mi-e teamă că degeaba ne ostenim. Mai bine hai să mâncăm ceva, că mi s-a făcut o foame...

Chenzhen se duse la cal şi desfăcu traista legată de şa, după care se întoarse la gura vizuinii. Cum văzu traista îngălbenită şi plină de pete de grăsime, Gălbenuş începu să dea voios din coadă şi, deschizând larg gura, veni lătrând către ei. Chenzhen ţinea traista cu merindele câinilor atunci când mergeau la vânătoare. O deschise, luă nişte carne pe care i-o dădu lui Gălbenuş, iar ce rămase păstră pentru Erlang, care încă nu se întorsese, lucru care îl îngrijora pe Chenzhen. Iarna şi primăvara, desişul de trestii era vatra lupilor, iar dacă lupoaica

aceea reuşea să-l atragă pe Erlang în mijlocul haitei, bine n-avea să-i fie. Erlang era cel mai de seamă apărător al oilor din ţarc, numai că de data aceasta pornise cu stângul, şi ar fi fost o mare pierdere să rămână fără un comandant aşa priceput.

Gălbenuş mânca dând din coadă. El era băiat deştept, chiar neînfricat dacă se întâlnea cu vreun iepure, vreo vulpe sau vreo gazelă. Însă dacă dădea peste vreun lup, stătea puţin pe gânduri: dacă erau mai mulţi câini decât lupi, se năpustea la luptă ca un viteaz, dar dacă nu avea parte de întâriri, nu brava, luându-se singur la bătaie cu ditamai haita de lupi. Adineauri îl lăsase baltă pe Erlang, în loc să se ducă să-l ajute să ia urma lupoaicei, pentru că se temea că în desişul de trestii s-ar putea ascunde haita. Gălbenuş se pricepea de minune să se cruţe, era ceva ce ţinea de instinctul de conservare. Chenzhen ţinea foarte mult la Gălbenuş, care era atât de înţelept, şi nu-l învinuia că nu se prea bate, însă din primăvară începuse să-l placă mai mult pe Erlang. Firea lui impulsivă şi sălbatică îl făcea mai puternic, mai nesăbuit. În lumea unei competiţii atât de acerbe, un popor are mai degrabă nevoie de caracterul şi curajul unui animal de pradă. Fără acestea, filozofia şi cultura nu se pot închega. Dacă firea unui popor este slabă, nu se mai poate bizui decât pe căsătorii de convenienţă, pe ziduri interminabile, pe nişte oameni care sunt gata să se supună de îndată cotropitorilor şi să-şi ducă mai departe viaţa mizerabilă, înmulţindu-se ca şobolanii şi ca iepurii.

Se ridică şi scrută cu binoclul locul dinspre nord-vest, unde era pâlcul de trestii, ca să vadă încotro o luase Erlang. Dar nici urmă de el. Chenzhen îşi scoase de la gât traista din piele de oaie pe care Kasmai i-o făcuse special pentru mâncare, fiind impermeabilă, nu trecea grăsimea prin ea. Faptul că o purta la gât făcea ca mâncarea să rămână caldă, fără să-şi murdărească hainele de grăsime. Scoase nişte turte, carne, ceva brânză şi le împărţi cu Yangke. Cei doi n-aveau vreun plan în minte. Mâncau şi se gândeau.

Yangke rupse o bucată mare de turtă şi o băgă în gură, apoi zise:

— Vizuina asta e tare încurcată, e adevăr amestecat cu minciună, căci vizuinile cu pui sunt puse acolo unde omul nici nu se poate gândi că ar putea fi, ascunse sub pământ. Aşa că o să ne chinuim până să găsim unul, dar nici să ne scape nu-i putem lăsa. Dacă n-au murit sufocaţi, atunci să turnăm apă, să aducem cu căruţa câteva butoaie pline, pe care apoi să le turnăm înăuntru, şi aşa îi vom îneca.

Dar Chenzhen îl ironiză:

— Zonele muntoase ale stepei sunt nisipoase, poţi să aduci tu cu căruţa şi un întreg rezervor, că apa imediat are să se scurgă în pământ.

Yangke mai cugetă, apoi spuse dintr-odată:

— Bine, uite, în vizuină şi aşa nu mai sunt lupi mari, nu? De ce nu l-am pune pe Gălbenuş să se strecoare acolo şi să aducă puii în dinţi, unul câte unul?

Chenzhen nu se putu abţine să nu izbucnească în râs:

— Câinele e de mult domesticit şi e stârnit împotriva lupilor. Mirosul lui este atât de fin, că imediat miroase lupul. Dacă ar fi putut intra în vizuinile lupilor, ar fi profitat mereu de lipsa lupoaicei din vizuină, şi atunci lupii din stepă ar fi dispărut de mult din cauza oamenilor şi a câinilor. Tu te-ai prostit de când te-ai făcut cioban?

Dar Yangke o ţinu pe-a lui şi zise:

— Dar am putea încerca, nu e cine ştie ce filozofie.

Spunând acestea, îl chemă pe Gălbenuş la gura vizuinii în care mirosul de praf de puşcă se risipise. Yangke îi arătă vizuina cu mâna, apoi îl îndemnă să intre. Gălbenuş pricepu imediat ce voia Yangke şi se dădu speriat înapoi. Băiatul îl prinse între picioare şi îl apucă de labele din faţă, apoi se căzni să-l vâre în vizuină, în vreme ce câinele îşi băgase coada între picioare de frică, scâncind şi zbătându-se disperat. Privea jalnic spre Chenzhen, cu capul într-o parte, sperând că acesta îl va scoate de la ananghie.

Chenzhen spuse:

— Uită-te şi tu, las-o baltă! La cât de greu e să-l bagi, şi mai greu va fi să-l scoţi. Câinele dă înapoi, nu se pune cu lupul. E slab, e leneş, e prost, ca omul.

Yangke îi dădu drumul lui Gălbenuş şi zise:

— Păcat că nu-i Erlang aici, el e mai puternic, e ca un lup, sigur s-ar fi băgat înăuntru.

Chenzhen spuse:

— Dacă ar fi avut curajul să intre, ar fi şi mâncat puii. Pe când eu îi vreau în viaţă.

Yangke dădu din cap şi spuse:

— Aşa-i, când vede lupul, sare la gâtul lui să-l rupă.

Gălbenuş termină de mâncat, apoi se învârti puţin prin preajmă, ascultând şi amuşinând în dreapta şi-n stânga, ridicând piciorul din spate şi marcând teritoriul. Se ducea însă tot mai departe, Erlang încă nu se întorsese, iar Chenzhen şi Yangke stăteau la gura vizuinii, aşteptând nici ei nu ştiau ce. Înăuntrul vizuinii nu se auzea nici cea mai mică mişcare. Din câţi pui vor fi fost, opt, zece, chiar să fi murit toţi, să se fi sufocat, să nu mai fi rămas măcar unul sau doi care să fi scăpat? Instinctul trebuia să-i fi mânat afară. Mai trecu jumătate de ceas şi tot nu văzură vreun pui ieşind din vizuină. În şoaptă, făceau tot felul de presupuneri:

— Or fi murit toţi sufocaţi acolo, înăuntru. Poate nici nu sunt pui de lup în vizuina asta.

În timp ce băieţii îşi strângeau lucrurile, pregătindu-se să plece, deodată îl auziră destul de vag pe Gălbenuş cum latră întruna de cealaltă parte a dâmbului dinspre nord, parc-ar fi găsit vreun vânat. Chenzhen şi Yangke încălecară degrabă şi porniră în galop spre locul în care se auzea Gălbenuş. În timp ce urcau dealul nu-l vedeau pe Gălbenuş, ci doar îl auzeau lătrând. Luându-se după sunet, cei doi dădură bice cailor, dar nu ajunseră prea departe şi caii se poticniră în grohotişul de sub zăpadă, aşa că-i opriră. Înaintea lor era o râpă abruptă, cu buruieni crescute printre crăpăturile stâncilor, iar pe zăpadă se vedeau diferite urme de labe de animale, între care se puteau discerne cele de iepure, de vulpe, de şobolan, dar şi de lup, care tocmai ce trecuse pe acolo. Sub zăpadă era plin de pietre şi de stânci, prin crăpăturile cărora crescuseră un soi de stuf înalt aproape cât un stat de om, mărăcini şi alte buruieni uscate de soare şi îngălbenite, care alcătuiau o privelişte dezolantă precum mormintele răvăşite şi împrăştiate din munţii Chinei. Cei doi strânseră cu mare grijă hăţurile cailor, căci copitele acestora se loveau de pietre şi alunecau. Era un loc lipsit de iarbă, în care oile, vitele şi caii n-aveau de ce să vină, iar Chenzhen şi Yangke nu trecuseră niciodată pe aici.

Lătratul lui Gălbenuş se auzea din ce în ce mai aproape, dar cei doi tot nu-l puteau vedea. Chenzhen spuse:

— Sunt multe urme de animale sălbatice pe-aici, te pomeneşti că Gălbenuş o fi prins vreo vulpe. Hai mai repede.

Yangke îi răspunse:

— Poate n-am venit chiar degeaba până aici.

Cei doi ocoliră mărăcinii, ajunseră până în fundul râpei, cotiră şi, în sfârşit, îl văzură pe Gălbenuş. Chenzhen şi Yangke tresăriră speriaţi : Gălbenuş se afla la gura unei vizuini mari şi întunecoase. Lătra de mama focului, cu coada proţăpită în sus. În prăpastie era un întuneric înspăimântător, care prevestea prezenţa lupilor. Vântul sufla rece, iar Chenzhen avea furnicături în creştetul capului. Se simţea de parcă nimerise din greşeală în încercuirea haitei, iar nenumăraţi ochi de lupi ascunşi în preajmă erau aţintiţi asupra sa. Era atât de înspăimântat, că părul de pe corp i se zbârli şi i se făcu ţepos ca perii de porc.

Cei doi descălecară, împiedicară caii, luară uneltele şi merseră val-vârtej la gura vizuinii. Aceasta era orientată pe direcţia sud-nord, intrarea avea cam un metru înălţime şi vreo şaizeci de centimetri lăţime. Chenzhen nu mai văzuse în viaţa lui o vizuină atât de mare, era chiar mai mare decât peşterile din vremea rezistenţei antijaponeze, pe care le văzuse când, în liceu fiind, se dusese la Pingshan, în Hebei, să facă practică agricolă. Această vizuină era ascunsă vederii de o crăpătură din fundul râpei, deasupra căreia creştea o iarbă ţepoasă, iar în interior erau pietre tăioase. Nu puteai s-o vezi decât dacă te aflai foarte aproape. Văzându-şi cei doi stăpâni, Gălbenuş se bucură atât

de tare, că începu să-i dea roată lui Chenzhen ţopăind, parcă aşteptând să fie recompensat pentru cine ştie ce merite închipuite.

Chenzhen îi spuse lui Yangke:

— S-ar putea să fie ceva în vizuina asta, mai mult ca sigur că Gălbenuş a văzut pui de lup, uită-te la el, aşteaptă recompensă.

Yangke spuse:

— Da, aşa se pare. Pare a fi un adevărat cuib de lupi, întunecos şi înspăimântător.

Chenzhen adăugă:

— Şi mirosul este atât de puternic, negreşit sunt lupi pe-aici.

Apoi se aplecă şi cercetă cu atenţie urmele lăsate de lupi pe porţiunea plană din faţa vizuinii, de care aceştia se foloseau atunci când îşi săpau ascunzişul şi care era cu atât mai largă, cu cât vizuina era mai mare. Această terasă era cam cât două mese puse cap la cap. Nu era zăpadă pe ea, ci doar nenumărate urme de lupi şi fragmente de oase. Inima lui Chenzhen bătea mai să-i sară din piept, găsind ceea ce îşi dorea să vadă. Îl chemă pe Gălbenuş, să stea acolo şi să facă de pază în locul lui. Apoi îngenunche alături de Yangke şi se aplecară până la pământ, cercetând cu atenţie. Gălbenuş călcase peste urmele lupilor şi acum nu se mai puteau recunoaşte prea uşor, însă cei doi găsiră câteva urme inconfundabile, care le demonstrau că pe acolo trecuseră doi sau trei lupi mari şi vreo cinci, şase pui. Urmele lăbuţelor puilor arătau ca nişte flori de prunişor, cam cât două monede de nichel, mici, dar preţioase. Micile urme se vedeau foarte clar, de parcă puii tocmai ce fuseseră aici şi se jucaseră, şi abia când auziseră lătratul câinilor, atât de ciudat pentru ei, intraseră în vizuină. Această terasă plană şi fără zăpadă fusese special aleasă de lupoaică drept cel mai curat şi mai potrivit loc în care puii să stea şi să se joace în faţa vizuinii. Pe acest loc se aflau şi mici fragmente de os, precum şi câteva bucăţi de blană cârlionţată de miel, iar oasele purtau încă urmele fine ale dinţişorilor puilor de lup. Lângă intrare erau şi câteva rămăşiţe proaspete de la pui, subţiri ca nişte beţişoare chinezeşti şi lungi cam de doi centimetri, negre şi lucioase...

Chenzhen se plesni tare cu palma peste genunchi şi spuse:

— Uite, chiar aici este puiul pe care îl caut eu. Şi noi, oameni în toată firea, am lăsat lupoaica să ne păcălească.

Atunci îşi dădu seama şi Yangke. Bătu cu putere în pământ şi zise:

— Da, chiar aşa, la început, lupoaica se îndrepta spre această vizuină, până a ajuns în vârful pantei şi ne-a văzut. Atunci şi-a schimbat imediat traiectoria şi ne-a păcălit să ne luăm după ea până la vizuina aceea goală. Dar şi-a jucat rolul foarte serios, s-a luat la bătaie şi cu câinii, de chiar părea că vrea să-şi apere puii. Mama lor de lupi, ce ne-au păcălit.

Dar Chenzhen îşi aminti:

— Când am văzut că-şi schimbă direcţia, m-am gândit că e ceva necurat, dar s-a prefăcut aşa de bine, încât nu mi s-a mai părut aşa de ciudat. Pe când ea n-a făcut altceva decât să se adapteze situaţiei. Dacă nu i-ai fi pus cele trei artificii, ne-ar fi ţinut aşa până mâine. Ne-a păcălit de nu ne-am văzut.

Yangke zise:

— Noroc că am avut câinii, că, de nu erau ei, de mult am fi încasat-o rău de tot.

Dar Chenzhen spuse îngrijorat:

— Acum o să ne fie şi mai greu, lupoaica ne-a dat mult de furcă şi ne-a făcut să pierdem jumătate de zi şi să risipim şi trei „bombe cu gaz”. Vizuina asta e chiar în măruntaiele muntelui şi e şi mult mai adâncă şi mai complicată decât cea de la care venim.

Yangke se aplecă si se uită o vreme la bortă, apoi spuse:

— Timp nu prea mai e, „bombe cu gaz” nu mai avem, pare-se că nu prea mai avem cine ştie ce şmecherii la dispoziţie. Cred că mai bine ar fi să ne uităm atent dacă şi această vizuină are sau nu şi alte ieşiri, iar dacă are, să le astupăm. Mâine mai căutăm nişte tovarăşi să vină cu noi şi să găsim o variantă. Tu mai poţi să-i ceri sfatul moşului, el are idei multe şi bune.

Dar Chenzhen nu prea era împăcat şi cu inima îndoită spuse:

— Am eu o şmecherie, ia hai să încercăm. După cum vezi şi tu, vizuina asta e mare. Cam ca peştera de la Pingshan. Or, dacă am putut noi pătrunde în tunelul acela, oare n-o să ne descurcăm şi cu acesta? Spre deosebire de cealaltă vizuină, unde Erlang s-a luptat din greu cu lupoaica, aici sigur nu e niciun lup mare. Ei, îmi legi cureaua de picioare şi mă cobori încet-încet, poate reuşesc să pun mâna pe un pui. Iar dacă nu e îndeajuns de lungă, măcar văd cu ochii mei structura interioară a vizuinii.

Dar Yangke scutură din cap şi zise:

— E prea periculos, sigur sunt lupi mari înăuntru. După ce ne-a păcălit lupoaica în aşa hal, mai poţi acum să spui că asta e vizuina ei? Dacă e vizuina altor lupi?

Dar în inima lui Chenzhen dorinţa nutrită vreme de doi ani întrecea cu mult şovăiala şi teama. Scrâşnind din dinţi, spuse:

— Dacă până şi copiii mongoli au curajul să intre într-o vizuină, noi să ne temem? Nu ne facem de ruşine? Nu se poate să nu mă duc. Hai, ajută-mă. Eu iau lanterna şi cazmaua şi, de găsesc vreun lup, mă iau cu el la trântă.

Dar Yangke îi spuse:

— Gândeşte-te mai bine, lasă-mă pe mine să mă duc, că tu eşti mai slab decât mine, iar eu am şi mai multă putere decât tine.

Chenzhen zise:

— Tocmai ăsta e avantajul meu, în vizuină locul este strâmt, în mod sigur tu te-ai bloca la un moment dat. Gata, nu mai discutăm: cine e mai voinic rămâne afară.

Chenzhen lepădă cojocul, Yangke îi dădu cu greu lanterna, lopata şi traista, apoi luă cureaua lui Chenzhen, care era aproape la fel de lungă ca a lui, o legă de brâu şi o petrecu în jurul picioarelor băiatului, înainte să intre în vizuină, Chenzhen spuse:

— Cum să prinzi puiul dacă nu intri în peştera lupului?

Dar Yangke îl avertiză din nou:

— Dacă dai peste lup, să strigi sau să mişti tare din picioare ca să-mi dai de ştire.

Chenzhen aprinse lanterna, se culcă pe burtă şi începu să se târască în vizuina care se înclina cam la patruzeci de grade. Înăuntru era un miros puternic de urină de lup, atât de înţepător, că nu îndrăzni să respire adânc. Înainta încet-încet, târâş. Pietrele din vizuină erau destul de alunecoase, în unele locuri erau smocuri de blană galben-cenuşie, care rămăseseră agăţate de pietre. Pretutindeni pe jos erau nenumărate urme ale lăbuţelor de pui. Chenzhen era foarte entuziasmat, se gândea că peste câţiva metri va ajunge să atingă puii de lup. Intrase cu totul în vizuină. Yangke dădea drumul curelei, puţin câte puţin, întrebându-l mereu, cu vocea ridicată, dacă nu vrea să

iasă, dar Chenzhen îi tot striga să mai dea drumul la curea, apoi continua să se târască pe braţe şi pe coate, intrând tot mai adânc, centimetru cu centimetru.

După ce ajunse la doi metri şi ceva de la intrare, vizuina începu să o cotească uşor, iar după ce mai înaintă puţin, raza de lumină de afară se stinse. Chenzhen apăsă întrerupătorul lanternei. De acum nu se mai putea baza decât pe lumina ei ca să mai poată vedea ceva în interior.

După ce coti, tunelul începu să se îndrepte, în acelaşi timp se făcu dintr-odată mai strâmt, aşa încât fu nevoit să-şi plece capul şi să-şi strângă umerii. Abia-abia mai reuşea să înainteze. Pe măsură ce se târa, cerceta şi pereţii tunelului, care erau mai alunecoşi şi mai fermi decât în porţiunea de la intrare. Nu păreau săpaţi de ghearele lupilor, ci arătau ca galeriile săpate cu ajutorul unui burghiu de fier. Umerii care se frecau de pereţii galeriei rareori întâlneau porţiuni colţuroase, iar în partea de sus se întâmpla să mai dea de câte o bucată de piatră, şi asta îi alunga grija că o să se surpe galeria peste el. Nu-i venea să creadă că lupii fuseseră în stare să-şi sape numai cu ghearele o galerie atât de adâncă într-un sol atât de solid, în munte. Pietrele înfipte în pereţii laterali se tociseră, făcându-se alunecoase precum pietrişul de râu. La cât de tocite erau, vizuina părea veche de o sută de ani. Cine ştie câţi lupi, mici şi mari, femele sau masculi, au intrat şi ieşit din această vizuină. Lui Chenzhen i se părea că pătrunsese în lumea lupilor, o lume care covârşea omul.

Cu cât înainta mai mult în inima vizuinii, cu atât îi era mai teamă. Acolo, sub nasul lui, erau câteva urme de lupi mari, peste care se aşternuseră cele ale puilor. Sigur erau şi lupi mari pe aici. Oare numai cu acea cazma era în stare să se pună cu unul dintre ei? Dar galeria era strâmtă, poate că lupul n-avea să reuşească să-şi înfigă prea uşor colţii în el. Cât despre ghearele din faţă, ele puteau fi uşor folosite. Şi atunci, n-ar fi fost sfâşiat de lup? Cum de nu se gândise tocmai la ghearele lupilor? Şi iar i se făcu părul măciucă. Se opri, ezitând. Nu trebuia decât să mişte picioarele cu putere şi Yangke imediat l-ar fi tras afară, dar se gândi că e doar la o aruncătură de băţ până la cei opt sau zece puişori. Şi, de fapt, nu ar fi vrut deloc să dea înapoi, în subconştientul lui era gata să strângă din dinţi şi să nu mişte cureaua, să-şi adune forţele şi să se ţină tare, continuând să înainteze. Galeria părea să-l fi prins acum cu totul, şi se gândi că nu seamănă cu un vânător, ci cu un profanator de morminte. Aerul se subţia tot mai mult, mirosul de lup era din ce în ce mai pregnant. Începu să se teamă că va muri sufocat în vizuină, căci în siturile arheologice se descopereau mereu profanatori de morminte care muriseră astfel, sufocaţi prin galeriile strâmte.

La un moment dat, galeria se îngustă înaintea lui, punând capăt

incursiunii. În galeria mai strâmtă ce pornea din punctul respectiv nu putea încăpea decât o lupoaică, târâş. Era însă cu totul neîncăpătoare pentru un om adult şi, evident, fusese construită special pentru protecţie în faţa unicului adversar pe care lupul îl avea în stepă. Chenzhen se gândea că lupul mai construise acest prag şi pentru a se apăra de fumul sau de apa care ar fi putut năvăli înăuntru. Galeria ca un locaş de baionetă era o adevărată fortificaţie, de data aceasta cel respins fiind Chenzhen. Totuşi, nu se resemnă, ci începu să dea cu lopata, încercând să treacă dincolo de strâmtoarea strategică. Însă lupul avusese, desigur, motivele lui să aleagă tocmai acest loc pentru a construi întăritura. Chenzhen săpă ce săpă, dar curând se opri, dându-şi seama că porţiunea era, de fapt, un inel rotund de stâncă, mai bine zis, o spărtură în stâncă, în acelaşi timp solidă, dar şi nesigură. Respira cu greu, dar nu mai avea putere să sape în stâncă, şi chiar de-ar fi putut, n-ar mai fi avut curaj să continue, pentru că stânca stătea să se surpe, şi aşa putea deveni el vânatul căzut în capcana lupului.

Cu gura căscată, Chenzhen inspira toată duhoarea aceea de lup, profitând de cele câteva molecule de oxigen rămase pe acolo. Se descurajă, îşi dădu seama că n-o să mai pună mâna pe niciun pui de lup. Cu toate acestea, nu se putu retrage imediat, ci mai dori să privească puţin la structura galeriei îngustate şi, cine ştie, poate să vadă măcar pentru o clipă un pui. Îşi puse ultima picătură de vlagă în slujba acestei ultime dorinţe, întinse capul şi mâna dreaptă către gaura de baionetă, apoi lumină eu lanterna, dar priveliştea care i se desfăşura înaintea ochilor îl făcu să-şi piardă orice speranţă: din galerie se făcea o trecere ce o lua uşor în sus, iar mai departe nu mai vedea nimic. Acolo, mai sus, cu siguranţă că era mai uscat şi mai confortabil; un loc mult mai potrivit pentru ca o lupoaică să îşi crească puii la adăpost de năvala apelor căzute din cer sau aduse de om. Deşi el auzise de structura complicată a vizuinii lupului, nu-şi putea alunga uimirea.

Îşi înclină capul şi ascultă cu atenţie; nu se auzea nici cel mai slab sunet, poate că puii dormeau sau, cine ştie, poate că instinctul le dicta să tacă mâlc, mai ales după ce auziră zgomote ciudate în interiorul galeriei. Dacă nu i-ar fi fost greu să respire, Chenzhen şi-ar fi dorit foarte mult să ajungă înaintea lor şi să le cânte un cântecel: „Lupişorii mamii drăgălaşi, uşa să-mi deschideţi, copilaşi...” Dar, din păcate, varianta chinezească a poveştii nu se putea aplica puilor de lup. Până la urmă, Chenzhen începu să ameţească din cauza lipsei de aer şi, cu ultimele puteri, smuci din picioare cureaua de care era legat. Atunci Yangke, alarmat şi entuziasmat în acelaşi timp, îl trase cu putere afară din vizuină, de parcă era la concursul de tras sfoara. Plin de praf şi de pământ pe faţă, Chenzhen se aşează extenuat, moale ca o

cârpă, trăgând lacom aer, cu gura căscată. Apoi îi spuse lui Yangke:

— Nicio şansă. E ca o văgăună de drac, nu poţi ajunge nicăieri. Dezarmat, Yangke îi puse cojocul pe umeri.

După ce-şi mai traseră puţin sufletul, cei doi căutară preţ de vreo jumătate de ceas pe o arie de o sută, două sute de metri pătraţi şi de-abia găsiră o altă ieşire din vizuina lupului. O blocară cu câţiva bolovani pe care credeau că lupii nu îi vor putea urni de acolo, făcură la fel cu intrarea principală, apoi lipiră bine cu pământ crăpăturile dintre pietre. La plecare, Chenzhen tot nu se linişti. Începu să dea cu sapa în dreptul galeriei principale, parcă pentru a-i transmite lupoaicei că a doua zi urma să vină cu mai mulţi oameni şi cu unelte mai grozave.

Era către asfinţit, şi Erlang tot nu apăruse. Pesemne că vitejia şi curajul lui nu fuseseră suficiente pentru a face faţă vicleniei lupoaicei. Celor doi li se rupea inima din cauza dulăului. Merseră acasă doar cu Gălbenuş. Când ajunseră la tabără, se întunecase de-a binelea. Chenzhen îl rugă pe Yangke să ducă uneltele, să-l ia pe Gălbenuş şi să-l liniştească pe Liang Jianzhong, iar el trase calul de hăţuri şi îl mână spre iurta lui Bilge.

Capitolul 10

În unele manuscrise din cronicile mongolilor, stă scris aşa: neamul taichiut se trage din fiul lui Qabul-Han [al şaselea strămoş al lui Genghis-Han — n. a.]— Charaqa, zis şi Linqun... Qabul-Han avea trei fii: cel mai mare se numea Bashar [cel de-al cincilea strămoş al lui Genghis-Han — n. a.]; o ramură a strămoşilor clanului lui Genghis-Han răsare din cel de-al doilea fiu al acestuia — Charaqa sau Linqun... acesta, după ce a răposat fratele lui mai mare, Bashar, a luat-o la el pe soţia lui, care era maica lui Tunbinai-Han [cel de-al patrulea strămoş al lui Genghis-Han — n. a.]. El a mai avut de la ea doi fii: Gentu Chino şi Ulkchuna Chino, adică „Lupul" şi „Lupoaica"... neamul care a răsărit din aceştia doi se numeşte chinuasi [în limba mongolă, „chinua" înseamnă „lup", iar „chinuasi" este pluralul, adică „haită de lupi" — n. a.].

Rashid al-Din, Cronici — Cartea întâi

BĂTRÂNUL ÎŞI FUMA PIPA, ascultând nemişcat, până la capăt, ce-i povestea Chenzhen. Apoi începu să-l dăscălească fără ocolişuri. Cel mai mult îl înfuria faptul că cei doi studenţi chinezi au mers până acolo, încât să pună artificiile în vizuină. În viaţa lui nu-i trecuse prin cap că acestea pot avea un efect atât de puternic asupra lupului. Ţinea între degete bănuţul cu care acoperea pipa şi care scotea clinchete metalice.

— Mare prostie aţi făcut, mare prostie, îi spuse lui Chenzhen cu barba tremurândă. Să o speriaţi pe lupoaică în asemenea hal. Voi, chinezii, aveţi aşa o plăcere să daţi foc, să faceţi fum. Să fiţi mai grozavi decât mongolii. Lupoaica nici n-a mai avut vreme să astupe gaura cu pământ ca să se apere de fum, şi lupul mongol de asta se sperie cel mai tare, de mirosul de praf de puşcă. Dacă ar fi după voi, aţi arunca în aer toate vizuinile de lupi, puii ar fugi afară, i-aţi prinde imediat şi, în scurt timp, n-ar mai rămâne nici picior de lup în toată stepa. Nu zic că nu trebuie prinşi lupii, dar nu astfel. Aşa, Tengri se poate mânia, şi atunci s-a terminat şi cu stepa, şi cu noi. Să nu vă mai prind că puneţi explozibil în vizuinile lupilor şi să nu carecumva să spuneţi stăvarilor ăstora mai tineri sau altcuiva că aţi aruncat vizuina în aer, că vă iau la rost şi...

Chenzhen nu se gândise că bătrânul se va supăra aşa de tare. Vorbele lui îl făceau să-şi dea seama de consecinţele gestului lor. Dacă se ducea vestea despre ce-au făcut, lupii ar fi întărit fortificaţiile din interiorul vizuinilor, ca să poată face cât de cât faţă zgomotului asurzitor al exploziei sau mirosului înţepător de praf de puşcă. Aici, în stepă, n-aveau niciodată obiceiul să tragă cu artificii de sărbători, dar cei care emigraseră şi tinerii intelectuali îl aduseseră cu ei. Aici, până şi cartuşele se supuneau unui regim strict, însă împotriva artificiilor încă nu se luaseră măsuri şi nu era interzis să le iei cu tine din câmpie în stepă, aşa că erau foarte uşor de adus. Dacă în stepă ar fi pătruns o cantitate prea mare de artificii, praf de puşcă, boia iute, pudră lacrimogenă şi alte substanţe pentru prins şi ucis lupi, atunci, aceste animale care au domnit în stepă de când lumea n-ar mai fi avut cum să scape de urgie, dispărând cu totul. Pentru stepa care încă se mai afla în stadiul primitiv al nomadismului, praful de puşcă era ceva care putea aduce sfârşitul lumii prin puterea sa de distrugere. Odată distrus totemul unui neam, putea fi distrus şi spiritul neamului însuşi, iar stepa de pe urma căreia trăia poporul mongol putea să dispară odată cu acesta.

Chenzhen era puţin neliniştit. Îşi şterse sudoarea de pe frunte şi zise:

— Hai, tăicuţă, nu te necăji, uite, îmi dau cuvântul în faţa lui Tengri că n-o să mai pun niciodată explozibil în vizuina lupilor şi că n-o să spunem nimănui despre toată treaba aceasta.

În stepă, poziţia unui om depindea în mare măsură de reputaţia pe care o avea, aşa a rămas de la marii hani încoace. Valoarea unui angajament era foarte mare, până şi în triburile stepei s-a pus întotdeauna preţ pe cuvântul dat. S-a întâmplat uneori ca oamenii să-şi dea cuvântul la beţie, să promită diverse lucruri. Aşa au ajuns să rămână fără câini sau cai, fără cuţit sau chiar fără iubită.

Faţa bătrânului începea să se destindă şi, privindu-l pe Chenzhen, spuse:

— Ştiu că ai pornit la vânătoare de lupi numai pentru a-ţi apăra oile şi caii, însă e mult mai important să aperi stepa decât să aperi vitele. Acum, stăvarii tineri de douăzeci şi ceva de ani se întrec toată ziua în uciderea lupilor. Nu prea pricep ei cum stau lucrurile. La radio îi tot laudă pe vitejii aceia care prind lupi. Vin aici agricultori să se ocupe de păşuni, dar nu se pricep la nimic. Iar cei care suferă sunt oamenii locului.

Kasmai îi dădu lui Chenzhen o strachină cu carne de oaie şi tăiţei[27], dar îi puse în faţă şi un mic borcan cu usturoi murat în sos[28]. Apoi îngenunche lângă sobă şi îi umplu şi moşului un castron de tăiţei, spunându-i lui Chenzhen:

— Nu prea îl auzi pe bătrân zicând ce a zis acum, adică să-i oprească pe oameni de la prinderea lupilor, că şi el a prins destui. Cine-l mai crede acum?

Dar Chenzhen spuse:

— Ba eu îl cred, îl cred din suflet. Dacă n-ar mai fi lupii, stepa s-ar distruge foarte uşor. Într-un loc tare îndepărtat, din sud-est, se află o ţară numită Australia. Acolo e o câmpie mare, în care iepurii se înmulţesc foarte rapid, şi atâtea găuri îşi sapă prin câmpia aceea, că nu e loc în care să nu dai peste ele, iar verdeaţa au ros-o aproape pe toată, creând mari daune păşunilor. Guvernul Australiei a încercat prin toate mijloacele să reducă aceste pagube, dar n-a reuşit. În cele din urmă, au făcut nişte plase mari de sârmă şi le-au întins peste câmpie, aşa că verdeaţa putea creşte fără ca iepurii s-o mai poată ronţăi. S-au gândit că astfel iepurii vor muri până la urmă de foame. Însă nu s-a realizat mare lucru, pentru că acea câmpie e mult prea întinsă, iar guvernul n-avea de unde să facă rost de atâta sârmă. La început, m-am gândit că aşa e şi cu Mongolia Interioară, că trebuie să fie mulţi iepuri şi pe-aici, însă, după ce am ajuns în Elun, am văzut că nu sunt chiar atât de mulţi pe cât îmi închipuiam eu, şi cred că asta e datorită lupilor. Când ies cu oile la păscut, de multe ori văd câte un lup cu un iepure în dinţi, ba chiar şi câte doi lupi, fiecare cu prada în colţi.

Bătrânul îl asculta fascinat, privirea i se îmblânzise şi mormăia mereu:

— Australia, Australia, Australia.

Apoi spuse:

— Mâine să-mi aduci harta, să văd şi eu unde e Australia. De aici încolo, cum mai aud pe cineva că aduce vorba despre uciderea lupilor, îi spun imediat despre Australia. Iepurii ar face ferfeniţă întreaga stepă; în fiecare an, o iepuroaică poate să fete o grămadă de pui, mult mai mulţi decât o lupoaică. Iama, marmotele şi şoarecii se închid în vizuini pentru hibernare, dar iepurii nu hibernează, ci ies după mâncare. Dar ei sunt hrana lupilor peste iarnă; cu cât sunt mai mulţi iepuri, cu atât mai puţine oi cad pradă lupilor. Dar nici aşa nu se împuţinează prea tare. Dacă n-ar fi lupii, omul ar călca numai în găuri de iepure.

Chenzhen spuse repede:

— Aduc mâine harta. Am o hartă a lumii mare de tot, o aduc s-o vedeţi pe toată.

— Bine, hai că eşti obosit, du-te degrabă să te odihneşti.

Dar bătrânul văzu că Chenzhen nu prea voia să plece, aşa că mai spuse:

— Vrei să-l întrebi pe moşul cum să faci să prinzi puii aceia de lup?

Chenzhen ezită puţin, apoi încuviinţă din cap.

— Tăicuţă, asta e prima dată când merg să prind pui de lup. Spune-mi, rogu-te, cum să reuşesc?

Bătrânul zise:

— De învăţat, pot să te învăţ, dar după aceea să nu te mai duci iar şi iar.

— Bineînţeles! spuse Chenzhen, dându-şi cuvântul din nou.

Bătrânul luă puţin ceai cu lapte, apoi râse uşor, cu subînţeles:

— Dacă nu-l întrebi pe moşul, atunci ia-ţi gândul că ai să poţi prinde puiul acela de lup. Mai bine ai milă de lupoaică, nu duce lucrurile prea departe.

Chenzhen întrebă agitat:

— Cum de n-am putut să prind puii aceia?

Bătrânul îşi reţinu un zâmbet şi zise:

— Prima vizuină a fost aruncată în aer, în cea de-a doua ai intrat tu, înăuntru a rămas miros de om, apoi aţi astupat-o. În noaptea asta, lupoaica se pregăteşte să se mute. Ea poate săpa alte vizuini în care să se ascundă, apoi îşi ia puii în dinţi şi îi scoate de-acolo, adăpostindu-i o vreme într-o vizuină oarecare. Peste câteva zile se va muta însă într-o vizuină pe care omul nu o mai poate găsi.

Lui Chenzhen începu să-i bată inima şi întrebă înfrigurat:

— Dar vizuina asta provizorie se poate găsi?

La care bătrânul răspunse:

— Dacă nu o poate găsi omul, câinele sigur o găseşte. Câinele galben şi ceilalţi doi câini negri s-ar descurca numai bine. Dar văd că eşti pornit să-i vii de hac lupoaicei, nu alta.

Chenzhen răspunse:

— Tăicuţă, poate vii chiar dumneata mâine cu mine, Yangke zice că lupoaica aceea l-a tras pe sfoară şi l-a speriat.

Dar moşul râse şi spuse:

— Ei, mâine trebuie să mă duc prin părţile din miazănoapte. În capcanele pe care le-am pus ieri s-a prins un lup mare, dar eu nu l-am mişcat de-acolo. Haitele din nord sunt înfometate şi se vor întoarce. Mâine s-ar putea să scot capcanele. Şi tu ai face mai bine să dormi mai mult zilele astea, ca să te pregăteşti de vânătoare. Mai bine vorbim după ce trece campania, ne-am înţeles?

Atunci Chenzhen se albi la faţă de nelinişte. Bătrânul observă şi, cu un ton mai domol, îi spuse:

— Dacă nu, duceţi-vă tot voi doi, mâine. Luaţi şi câinii. Mirosul de vizuină de lup e foarte puternic, daţi câteva raite pe-acolo şi-o găsiţi voi până la urmă. Vizuinile proaspăt săpate n-au cum să fie prea adânci. Dacă lupoaica şi-a dus puii într-o altă vizuină mai veche, atunci n-o să fie uşor să săpaţi. Acum, la prins pui de lup te mai bazezi şi pe noroc. Dacă nici de data asta nu prindeţi, nici să nu vă mai duceţi. O să vin eu altă dată, şi atunci îl luăm pe Bayar, să intre el.

Micuţul Bayar, care era atât de experimentat, spuse:

— În gaura aia mai mică de care povesteai tu adineauri eu pot să mă bag. În vizuină trebuie să intri repede, altfel rişti să te sufoci. Dacă mă luai cu tine azi ţi-aş fi scos toţi puii.

Chenzhen se întoarse la iurtă, unde îl aştepta Yangke. Îi povesti de două ori despre judecata şi sfaturile lui Bilge, dar Yangke încă era destul de neliniştit.

Peste noapte, Chenzhen se trezi de câteva ori auzind lătratul puternic al unui câine. Se întorsese Erlang, pesemne că nu fusese prins în mijlocul haitei de lupi. Chenzhen îl auzi cum aleargă pe afară plin de vigoare, ocupat să păzească ţarcul oilor, şi se gândi să se scoale, să meargă afară să-i dea de mâncare şi să-i oblojească rănile, însă era frânt de oboseală. Când lătratul lui Erlang încetă, căzu din nou într-un somn adânc.

Dimineaţa, când se trezi, îi văzu pe Yangke, Liang Jianzhong şi Dorji lângă sobă, bând ceai şi mâncând carne, discutând despre cum să prindă puii de lup. Dorji era ciurdar la grupa a treia, avea douăzeci şi patru, douăzeci şi cinci de ani, era un flăcău ager şi puternic, absolvise gimnaziul şi se întorsese acasă să vadă de păstorit. Totodată, era şi contabilul brigăzii şi i se dusese vestea prin păşune că e un vânător încercat. Tatăl lui provenea din zona de nord-est, care este jumătate ogor, jumătate păşune. S-a strămutat împreună cu întreaga familie, la scurt timp după ce s-a înfiinţat păşunea, fiind una dintre puţinele familii de mongoli manciurieni din toată brigada. În stepa Elun existau diferenţe destul de mari între obiceiurile mongolilor manciurieni şi cele ale mongolilor locali şi rareori se întâmpla să aibă

loc căsătorii mixte. Toţi mongolii manciurieni, care erau pe jumătate agricultori, ştiau să vorbească limba chineză, chiar dacă o făceau cu accent. Dintre ei s-au ridicat primii traducători şi profesori de limbă mongolă de la Pekin. Însă Bilge şi alţii ca el nu prea aveau de-a face cu aceştia, iar tinerii intelectuali nu interveneau în contradicţiile dintre ei. În zori, Yangke se dusese şi-l chemase pe Dorji, căci se gândea că vor fi din nou traşi pe sfoară sau puşi în primejdie, aşa că-l chemase să-i sfătuiască, dar şi să-i apere. Dorji era genul de vânător cu capul pe umeri, dacă nu vedea iepurele, nu dădea drumul şoimului. Cu el alături, şansele de a prinde pui de lup creşteau simţitor.

Chenzhen se ridică repede din pat, se îmbrăcă şi-l salută pe Dorji. Acesta îl privi şi îi spuse zâmbind:

— Măi, copile, ai avut curaj să intri în vizuină să prinzi lupii? De acum încolo să fii cu ochii-n patru, că, odată ce ţi-a luat lupoaica mirosul, te va urmări pretutindeni.

Chenzhen tresări speriat şi-şi puse flanela pe dos, întrebând înfrigurat:

— Păi atunci ar trebui să ne descotorosim de lupoaica aceea, altfel nu mai am multe zile, nu?

Dorji râse cu poftă:

— Te-am speriat, nu? Fii pe pace, lupul se teme de om. Dacă ţi-a luat mirosul, asta e numai pentru a nu se mai întâlni vreodată cu tine. Dacă era aşa de grozav, până acum te mânca de zece ori. Când aveam vreo treisprezece, paisprezece ani, am intrat şi eu într-o vizuină să prind pui, şi uite că sunt în viaţă acum.

Chenzhen răsuflă uşurat, apoi întrebă:

— Dar tu eşti vestit la prins lupi. Câţi ai dat gata până acum?

— Vreo şaizeci, şaptezeci, dacă nu socotim şi puii. Cu ăştia, ar mai fi vreo şapte, opt vizuini.

— Şapte, opt vizuini? Asta înseamnă cincizeci, şaizeci de pui. Atunci ai prins vreo sută douăzeci, o sută treizeci de lupi... Şi lupii nu s-au răzbunat pe tine?

— Cum să nu se răzbune? În zece ani, lupii mi-au ucis o duzină de câini, iar oi, şi mai multe, nenumărate.

— Dacă omori atâţia lupi şi nu mai rămâne nici măcar unul, ce faci când moare cineva?

— Mongolii din părţile noastre sunt cam ca voi, nu-i dau lupilor pe cei morţi, ci îi înmormântează, în coşciug. Mongolii de-aici sunt cam înapoiaţi.

— Obiceiul de-aici de a-i da lupilor pe cei morţi seamănă cu cel al tibetanilor, care îi dau vulturilor. Dar aici, dacă nu faceţi aşa, nu ajung lupii să vă duşmănească şi mai tare?

— Lupii din Elun sunt foarte numeroşi, cum să-i poţi ucide pe toţi? Când guvernul i-a chemat pe toţi păstorii să prindă lupi, le-a spus

că, ucigând un lup, apără o sută de oi, că, dacă prind puii din zece vizuini, pun la adăpost zece turme de oi. Nu se poate spune că eu am prins prea mulţi lupi. În comuna Bayin Gaobi este un erou vânător de lupi. Acum doi ani a prins lupii din cinci vizuini, aproape cât am prins eu în zece ani. În Bayin Gaobi sunt multe familii venite din afară, mulţi mongoli manciurieni, de-aia sunt aşa mulţi vânători de lupi şi tot de-aia sunt aşa puţini lupi prin părţile acelea.

Chenzhen întrebă:

— Şi cu producţia cum stau pe-acolo?

Dorji răspunse:

— Nu stau prea bine, nici pe departe aşa de bine ca aici. Păşunile de acolo nu sunt prea bune, sunt foarte mulţi iepuri şi şoareci.

Punându-şi cojocul, Chenzhen se grăbi să iasă, să-l vadă pe Erlang. Acesta stătea la poarta ţarcului şi mânca un miel mort, care fusese jupuit. Din când în când, primăvara mai erau miei care mureau răniţi sau de vreo boală ori de frig şi de foame. Aceştia erau o masă bună pentru câini, căci câinii din stepă mâncau numai miei jupuiţi, altfel nici nu se atingeau de cei vii. Însă Chenzhen observase că, în timp ce-şi ronţăia mielul mort din faţă, Erlang nu suporta să se uite la cei vii, care ţopăiau prin ţarc. Chenzhen strigă o dată la el, dar câinele nu-şi ridică privirea, ci continuă să-şi roadă osul, legănându-şi uşurel coada. Gălbenuş şi Yile se înfiinţaseră şi stăteau cu labele pe umerii lui Chenzhen. Yangke şi ceilalţi îi bandajaseră rănile lui Erlang, dar se pare că acestuia nu-i prea plăceau pansamentele; încerca mereu să şi le scoată, sau chiar să le lărgească, lingându-le tot timpul. Dacă te luai după starea lui de spirit, îl credeai capabil să mai meargă o dată pe munte.

După ce-şi bău ceaiul de dimineaţă şi-şi mancă porţia de carne, Chenzhen merse din nou la vecinul lor, Ganbu, să-l roage să vadă de oi în locul lor. Văzându-i pe Chenzhen şi Yangke puşi pe fapte mari, Liang Jianzhong începu să-şi dorească şi el să prindă pui de lup, aşa că se duse la fiul lui Ganbu, să-l roage să iasă cu vitele în locul lui. În stepa Elun, prinderea puilor de lup era considerată o treabă foarte onorabilă.

Cei patru oameni îşi luară uneltele, armele şi merinde pentru o zi întreagă şi porniră către Piatra Neagră, alături de cei doi câini. Vântul rece din primăvara aceasta venise ca o avalanşă, dar trecuse uşor, ca un fir de mătase. În ultimele câteva zile, razele soarelui încă nu reuşiseră să spargă stratul gros de nori, însă vremea rece alunga de pe feţele păstorilor umbrele vineţii şi le împurpura. Cât despre mugurii ierbii ce se iveau printre nămeţi, aceştia se îngălbeniseră, arătând ca răsadurile de arpagic, fără pic de viaţă în ei, de nici oilor nu le plăcea să îi ronţăie. Dorji privi la norii care arătau ca o plapumă dezlânată şi, cu o mină veselă, zise:

— A fost ger zilele astea, iar lupii n-au nimic în burtă. Toţi câinii din tabără au lătrat azi-noapte de n-au mai putut, se vede că haita şi-a cam făcut apariţia.

Cei patru o luară degrabă pe urmele lăsate cu o zi în urmă şi, în nici două ceasuri, ajunseră în râpa plină de rugi spinoşi. Lopata înfiptă în gura vizuinii era încă acolo, nemişcată. Pe terasa din faţa intrării erau câteva urme proaspete de lupi mari, însă pământul şi pietrele cu care blocaseră intrarea erau neatinse, ceea ce putea să însemne că lupoaica s-a speriat văzând lopata şi a fugit. Cum se apropiară de vizuină, cei doi câini deveniră foarte agitaţi, stăteau numai cu nasul în pământ, mirosind şi căutând peste tot. Erlang era cel mai nerăbdător, cu ochii arzând de dorinţa răzbunării. Chenzhen întinse mâna şi, arătând către panta din apropiere, fluieră de două ori scurt. Îndată, cei doi dulăi se despărţiră şi o luară pe căi separate, amuşinând urmele de lup şi căutând. Cei patru oameni merseră şi ei la cealaltă ieşire din vizuină, în apropierea căreia erau alte urme proaspete de lup, dar pietrele şi pământul cu care o blocaseră erau neatinse. Dorji îi puse pe ceilalţi trei să se despartă şi să caute separat alte posibile ieşiri. Nici nu dădură bine ocol, că şi auziră dinspre povârnişul de la miazănoapte lătrăturile dezlănţuite ale lui Erlang şi Gălbenuş. Lăsară baltă vizuina de acolo şi Chenzhen, smulgând lopata din pământ, o zbughi spre nord.

Cum trecură de coamă, cei patru văzură dulăii, care lătrau cu furie. Erlang se apucase de scormonit în pământ. Gălbenuş stătea şi el cu coada în sus, ajutându-l pe Erlang să sape, aruncând pământ în toate direcţiile. Dorji strigă:

— Au găsit puii de lup!

Entuziasmaţi peste măsură, cei doi nu se mai uitară la pietrele care le stăteau în cale şi porniră ca vântul, până ajunseră înaintea celor doi câini. Descălecară dintr-o săritură. Văzându-şi stăpânii, dulăii nu se mai dezlipiră de-acolo, ci continuară să sape cu îndârjire. Erlang îşi mai băga botul din când în când, scormonind în groapă, nerăbdător să înhaţe ceea ce se afla înăuntru. Chenzhen se duse lângă el şi, apucându-l de picioarele din spate, îl trase afară din groapă. Dar ce-i fu dat să vadă îl descurajă total: pe bucăţica aceea de pământ nu era decât o groapă de vreo treizeci de centimetri în diametru, mult diferită de cea pe care o văzuse el. La intrarea în vizuină nici măcar nu era vreun locşor plat, ci o limbă de pământ răvăşit, acoperit de un petic de zăpadă, peste care câinii călcaseră de nenumărate ori.

Văzând locul, Liang Jianzhong se bosumflă şi spuse:

— Ce vizuină de lupi mai e şi asta? Mai degrabă e o gaură de iepure, ca să nu zic că e de-a dreptul de marmotă.

Dar Dorji răspunse liniştit:

— Uite, vizuina asta este nouă, pământul e proaspăt săpat, sunt

sigur că e locul în care şi-a adus lupoaica puii.

Chenzhen se arătă neîncrezător:

— Vizuina lupului nu poate să fie aşa de mică, cum să intre ditamai lupul în aşa ceva?

Dar Dorji zise:

— Asta e o vizuină temporară. Trupul lupoaicei e subţire, poate să se strecoare înăuntru, ea şi-a pus puii la adăpost până când, în câteva zile, va săpa o vizuină mai mare în altă parte.

Agitându-şi lopata, Yangke spuse:

— Că e lup sau iepure, important e să prind o vietate azi, măcar să ştim că n-am venit degeaba. Ia, la o parte, că mă apuc de săpat!

Dar Dorji îl opri imediat:

— Lasă-mă să văd mai întâi cât e de adâncă vizuina asta şi dacă e sau nu ceva înăuntru.

Terminându-şi vorba, luă tomakanul, îl întoarse şi băgă uşor capătul cel gros în vizuină. După ce intră vreun metru, dădu de ceva. Ridicându-şi capul, îi spuse bucuros lui Chenzhen:

— Hei, e ceva înăuntru, ceva moale. Vino şi tu să vezi.

Chenzhen luă şi el băţul şi-l băgă uşurel înăuntru, apoi simţi cum se opreşte în ceva moale şi elastic. Cu gura până la urechi de bucurie, spuse:

— E ceva, e ceva, ce bine ar fi să fie chiar puii de lup.

Yangke şi Liang Jianzhong încercară şi ei, apoi spuseră într-un glas că acolo sigur ar fi vreo jivină. Însă nimănui nu-i venea să creadă că sunt chiar puii de lup.

Dorji băgă încet băţul până la capăt, îl afundă bine în vizuină, apoi îl scoase uşurel şi-l puse jos. Merse pe direcţia vizuinii, măsură lungimea galeriei şi se ridică în picioare. Măsură apoi cu pasul şi, făcând un semn, spuse sigur pe el:

— Uite, aici trebuie să săpăm. Dar cu grijă, să nu vătămăm puii.

Chenzhen îi smulse lopata din mână lui Yangke şi întrebă:

— Cam cât de adânc să fie?

Aproximând cu braţele, Dorji îi arătă:

— Cam de vreo jumătate de metru. Vezi că s-ar putea ca, din cauza căldurii venite de la pui, pământul să fie dezgheţat, aşa că nu te opinti prea tare.

Chenzhen începu să dea la o parte zăpada aproape topită, după care înfipse lopata în pământ, apăsă uşor cu piciorul pe locul acela, apoi ceva mai tare, şi pământul de la suprafaţă se surpă deodată, dând la iveală o gropiţă. Cei doi câini se repeziră ca la un semn spre locul unde se surpase pământul, lătrând ca smintiţi. Chenzhen simţi cum sângele îi năvăleşte în creier şi rămase ca prostit, căci ceea ce dezgropaseră îl făcea să se simtă mai emoţionat şi mai împlinit decât dacă ar fi descoperit mormântul împăraţilor din dinastia Han de Apus.

Printre bucăţile răvăşite de pământ şi pietriş apăruseră deodată mai mulţi pui cărora le crescuse blana pufoasă, cenuşie, pe alocuri neagră. Pui de lup! Pui de lup! Cei trei studenţi de la Pekin rămaseră împietriţi câteva secunde, după care începură să strige ca nebunii. Chenzhen şi Yangke se uitau stupefiaţi spre locul acela. Li se îndeplinise un vis care-i ţinuse câteva zile şi nopţi în spaimă şi tensiune, în trudă şi osteneli şi care părea să se termine fie cu o luptă grea, crudă şi sângeroasă, fie cu un război îndelungat, de uzură, de hărţuială. Nu s-ar fi gândit că, în cele din urmă, se va încheia cu o luptă decisivă... la lopată. Celor doi nu le venea să creadă că aveau înaintea ochilor chiar puii de lup. Acei lupi care domniseră peste stepa mongolă, atât de imprevizibili, atât de pricepuţi la vicleniile războiului să cadă în mâinile unor studenţaşi de la Pekin. Fapta le umplu inimile de bucurie. Yangke spuse:

— Mi se pare că visez. Puii ăştia ne-au bântuit până acum doar visele.

Liang Jianzhong spuse rânjind:

— V-aţi gândit vreodată că voi, doi pisoi orbi de la Pekin, o să ajungeţi să vă întâlniţi cu nişte pui vii de lup mongol? Toate tehnicile de arte marţiale pe care le-am acumulat în câteva zile au fost în van. Eu mă gândeam că azi o să ne batem, nu glumă.

Chenzhen se lăsă pe vine, dădu cu grijă la o parte bulgării de pământ şi pietrele care acopereau puii, apoi îi numără atent: erau şapte. Micuţii erau doar ceva mai mari decât palma, capetele mici şi negre erau înghesuite laolaltă; şapte puişori care stăteau strânşi unii într-alţii, nemişcaţi. Însă cu toţii aveau ochii deschişi. Ochişorii aceia albaştri ca cerul erau încă acoperiţi de o membrană cenuşie, umedă, prin care li se vedea pupila neagră. Le spuse puilor în sinea sa: „Multă vreme v-am căutat, şi până la urmă aţi apărut.”

Dorji spuse:

— Să fie douăzeci de zile de când s-au născut. În curând, vor deschide ochii.

Chenzhen întrebă:

— Dar ce-i cu puii, dorm? De ce nu se mişcă?

Dorji răspunse:

— Lupii sunt nişte hoţomani de mici. Au auzit lătrături şi strigăte, de trezit s-au trezit de mult, de spaimă, dar nu se mişcă. Se prefac a fi morţi. Dacă nu mă crezi, ia unul şi ai să vezi.

Chenzhen punea pentru prima dată în viaţa lui mâna pe un lup viu. Ezită puţin, neîndrăznind să atingă direct trupul puiului de lup, ci cu degetul mare şi cu cel arătător prinse urechile unuia. Aşa îl scoase din groapă.

Micuţul nu se mişcă nici atunci. Picioruşele îi atârnau inerte, nu se zbătea, nu părea dornic să se ia la bătaie, nu semăna deloc cu un

pui de lup, mai degrabă cu un pisoi mort. Fu adus în faţa celorlalţi trei băieţi. Chenzhen se obişnuise cu puii de câine, dar, uitându-se mai bine, văzu imediat diferenţele dintre un pui de lup şi unul de câine domestic. Încă de la naştere, puii de câine aveau o blană lucioasă şi curată, impresia pe care o lăsau era a unor fiinţe tare drăgălaşe. Puii de lup, în schimb, nu erau deloc aşa. Doar erau animale sălbatice. Deşi pe trup le crescuse un puf fumuriu, fin şi moale, printre peri apăruseră, din loc în loc, fire negre şi aspre de păr de lup, mai lungi decât pufuşorul de pui, neregulate, dezordonate, ca ţepii de pe coaja castanelor, înţepând la atingere. Capetele lor mici erau negre şi lucioase, de parc-ar fi fost stropite cu smoală. Ochişorii nu li se deschiseseră de tot, însă colţii subţirei crescuseră, ieşindu-le din gură şi dându-le un aer feroce. Puiul proaspăt scos din groapă mirosea puternic a ţărână şi a murdărie, nici nu se compara cu căţeluşii curaţi şi buni de smotocit. Însă în ochii lui Chenzhen aceasta era cea mai scumpă, mai rară şi mai frumoasă fiinţă de pe tot cuprinsul stepei mongole.

Continuă să-l ţină în aer, dar puiul făcea în continuare pe mortul. Nu arăta nici cea mai mică împotrivire, nu scotea nici cel mai slab sunet. Însă când îi mângâie uşor pieptul, simţi cum îi bate inima aşa de tare, că se sperie.

Dorji îi spuse:

— Pune-l jos puţin, să vezi ceva.

Chenzhen făcu întocmai, şi puiul deodată învie şi începu să se caţere spre locul în care nu erau oameni şi câini aşa de repede, încât părea că era o maşinuţă de jucărie cu arc. Gălbenuş îl ajunse din urmă din doi paşi şi era cât pe ce să-l apuce, dar fu oprit de strigătele celor trei oameni. Chenzhen se repezi şi luă din nou puiul, băgându-l în tolbă. Foarte nemulţumit, Gălbenuş se holbă la Chenzhen. Se vede treaba că şi-ar fi dorit mult să ucidă cu colţii lui câţiva dintre puii aceia, doar aşa putând să se elibereze de ura ce i se strânsese în inimă. Dar Chenzhen observă că Erlang se uita fix la pui, ba chiar dădea uşurel din coadă.

Cei trei studenţi deveniră dintr-odată agitaţi, de parcă ar fi fost nişte băieţandri neastâmpăraţi, care se duc în cartierele mărginaşe ale Pekinului să şterpelească ouăle din poiata găinilor. Apucându-i de urechi, luară fiecare câte un pui de lup, apoi, cât ai clipi, băgară toţi puii în tolbe. Chenzhen închise tolba, o agăţă de şaua calului şi se pregăti să se întoarcă spre casă. Însă Dorji privi de jur-împrejur şi spuse:

— Lupoaica e pe undeva prin preajmă. Să dăm câteva ocoluri înainte de a ne întoarce, altfel se ia după noi până la tabără.

Abia în acel moment cei trei îşi dădură seama de pericolul care-i pândeşte, de faptul că în tolbe nu aveau ouă, ci lupi, de care, numai

auzind, chinezul păleşte la faţă.

Capitolul 11

Charaqa sau Linqun, după ce a murit fratele său, a luat-o la el pe soţia aceluia, iar ea i-a născut doi copii: unuia îi ziceau Gentu Chino, iar celuilalt, Ulkhuna Chino. În mongolă, chino se tălmăceşte „lup”... Cronicile tâlcuiesc mai ales numele celor doi copii drept „Lupul” şi „Lupoaica”. Tribul chinos se trage, aşadar, din aceştia doi.

[...]

„S”-ul acesta care apare în cuvântul chinos din Cronicile dinastiei Yuan — Cartea neamurilor marchează pluralul, aşadar, înseamnă „haită de lupi”.

Han Rulin, Studiu asupra celor treisprezece strămoşi ai lui Gengkis-Han

CEI TREI SĂRIRĂ DEGRABĂ PE CAI şi porniră după Dorji, intrând în desişul de trestii dinspre apus, apoi ocoliră malul de salpetru spre miazăzi, îngrijindu-se să o ia prin acele locuri în care nu puteau rămâne întipărite urmele cailor. Mergeau grăbiţi spre casă. Pe drum, cei trei studenţi de la Pekin nu prea se simţiseră în largul lor. Nu numai că nu aveau sentimentul victoriei, dimpotrivă, se simţeau ca nişte hoţi care tâlhăriseră o casă de om bogat. Le era teamă ca boierul păgubit să nu vină acum după ei cu oaste şi să le ia viaţa.

Dar Chenzhen îşi aminti de lupoaica ce fugise cu mielul în dinţi şi lupta din sufletul lui se mai domoli. La urma urmelor, un păstor răzbunase viaţa mielului ucis. Jefuirea unei vizuini cu pui echivala cu protejarea unei turme de oi. Dacă n-ar fi descoperit şi luat aceşti şapte pui de lup, cine ştie câte oi ar mai fi ucis ei şi urmaşii lor. Jefuirea vizuinii cu pui făcea parte din lupta pentru supravieţuire care se dădea de veacuri în stepă între oameni şi lupi, fiind totuna cu nimicirea unei haite mai mici. Deşi operaţiunea în sine era foarte dificilă, era mai uşor decât să se înfrunte cu şapte lupi mari. Însă cum se face că, deşi au descoperit de mult această metodă rapidă şi eficientă de a nimici lupi, oamenii stepei mongole nu au micşorat cu nimic dezastrele aduse de aceştia? Chenzhen îi puse această întrebare lui Dorji, iar acesta spuse:

— Lupii sunt foarte inteligenţi, ei pot să-şi aleagă momentul în care să nască puii. Toată lumea ştie că acum mii de ani lupii şi câinii

erau din acelaşi neam, dar, de fapt, lupii sunt incomparabil mai iscusiţi decât câinii. Câinii fac pui la nici două săptămâni după Sărbătoarea Primăverii, însă lupii îşi aleg ca moment pentru naşterea puilor începutul primăverii, când zăpada s-a topit, iar oile încep să fete. În perioada în care se nasc mieii, mongolii sunt ocupaţi, osteniţi şi suprasolicitaţi, deoarece turma se dublează şi atunci toate eforturile şi întreaga comunitate sunt implicate în această acţiune. Oamenii sunt aşa de ocupaţi, că nici să mănânce nu mai au timp, dar să se mai îngrijească şi de vizuinile cu pui de lupi. Până se termină cu mieii şi cu osteneala oamenilor, puii sunt mari, şi nu mai stau în vizuină. În mod normal, lupii nici nu stau prin vizuini. Lupoaicele se aşază acolo doar atunci când nasc. Puii deschid ochii cam pe la o lună, iar după încă o lună şi ceva pot să se ţină după mama lor, să fugă încoace şi-ncolo. Dacă abia atunci te duci să scoţi puii din vizuină, e deja goală. Dacă lupii ar începe să nască pui vara, toamna sau iarna, când oamenii ar avea destul timp să se ducă la vizuini, atunci ar fi ca şi cum lupul s-ar arunca singur în mâinile oamenilor. Faptul că naşte tocmai la începutul primăverii mai prezintă un avantaj: lupoaica poate fura miei cu care să-şi hrănească puii. Carnea fragedă a mieilor e o hrană numai bună pentru puii de lup, şi apoi, dacă are destulă carne de miel la dispoziţie, lupoaica n-are a se teme că poate rămâne fără lapte, şi aşa poate să aibă şi o duzină de pui.

Yangke bătu şaua calului cu palma şi spuse:

— Lupii ăştia, lupii... M-ai convins, cel mai important e să aleagă momentul când să nască puii. Ai perfectă dreptate. Primăvara, odată cu naşterea mieilor, lucrul devine foarte obositor. Mă ţin după turmele în care urmează să se nască miei şi, în fiecare zi, am la mine saci de pâslă în care să-i protejez. Duc şi patru, cinci odată. Alerg încolo şi-ncoace, chiar şi de zece ori pe zi. Obosesc de pic din picioare. Dacă n-ar fi fost să venim să prindem pui, să perseverăm, adică, cine ar mai fi stat să se ostenească! Altă dată nici că mă mai prinde cineva cu aşa ceva. Acum mă duc acasă şi mă culc.

Zicând acestea, Yangke căscă. Chenzhen simţi şi el de îndată cum îl biruie oboseala, dorindu-şi să se întoarcă la iurtă, să pună capul jos şi să doarmă. Însă nu putea să renunţe aşa de uşor la subiectul acesta, la lup. Se scutură de toropeală şi continuă să întrebe:

— Dar cum se face că păstorii bătrâni de pe-aici nu prea se înghesuie să meargă să prindă pui de lup?

Dorji răspunse:

— Oamenii locului sunt adepţi ai budismului tibetan. În trecut, din fiecare familie era cineva care se ducea să se facă lama. Lama aceştia fac fapte bune, nu lasă să fie omorâte fiinţe aşa, la întâmplare, şi cred că, cu cât sunt ucişi mai mulţi pui de lup, cu atât se scurtează viaţa omului. Eu nu sunt budist şi nu mă tem că viaţa mea se va scurta. Noi,

mongolii dinspre nord-est, nu-i dăm pe cei morţi lupilor spre a fi mâncaţi, ci îi ucidem noi pe lupi, aşa că nu mă tem. După ce învăţăm să cultivăm pământul, ne cam asemănăm cu voi, chinezii, adică şi noi credem că oamenii îşi află odihna în pământ.

Se îndepărtau tot mai mult de vizuina pe care o jefuiseră, dar Chenzhen avea încă senzaţia că sunt urmăriţi de o umbră fantomatică. Aceasta îl neliniştea, strecurându-i pe nesimţite în străfundurile sufletului un sentiment de teamă şi de nelinişte. El, care crescuse într-un oraş mare, care nu mai avusese de-a face cu lupii, ajunsese deodată stăpân peste soarta a şapte lupi de stepă. Mama acestor lupi era cât se poate de curajoasă şi de vicleană; cine ştie, poate că aceşti pui sunt chiar descendenţii acelui rege al lupilor sau poate sunt nişte exemplare rare ale unei rase pure de lupi de stepă. Dacă n-ar fi fost obsesia care l-a mânat mereu înainte, aceşti şapte pui ar fi rămas cu siguranţă la adăpost de orice vânător şi s-ar fi făcut mari şi voinici, devenind războinici viteji care urlă prin stepă. Pe când aşa, din cauza sosirii lui aici, soarta acestor pui fusese întru totul schimbată. De acum înainte, între el şi lupii stepei avea să se înfiripeze o legătură indestructibilă, dar şi o ură neîmpăcată. Întregul neam al lupilor din stepa Elun putea să se organizeze sub conducerea acelei lupoaice agere şi tenace, şi, învăluiţi în întunericul nopţilor, să vină şi să-l bântuie, cerându-i socoteală, rupându-i neîncetat cu colţii câte o halcă din suflet. Atunci îşi dădu seama că poate făcuse o mare greşeală.

Când ajunseră la iurtă era seară. Chenzhen agăţă de paravanul iurtei traista în se aflau puii. Cei patru se aşezară în jurul sobei, turnându-şi ceai şi mâncând carne, discutând despre ce vor face cu cei şapte pui.

Dorji spuse:

— Chiar e nevoie de atâtea discuţii pentru nişte pui de lup? Terminaţi-vă ceaiul şi veniţi cu mine să vă arăt. În nici două minute am şi terminat.

Chenzhen ştia că se apropia momentul în care avea să se confrunte cu o problemă extrem de spinoasă: creşterea puiului. Încă de când a început să-l preocupe ideea creşterii unui pui de lup, a ştiut că va avea de înfruntat opoziţia tuturor păstorilor, a cadrelor şi chiar a studenţilor. Din orice perspectivă ai fi privit — politică, a cutumelor, religioasă sau etnică —, din punct de vedere psihologic, al producţiei sau al siguranţei, creşterea unui pui de lup era o faptă reprobabilă şi subversivă. La începutul Revoluţiei Culturale, faptul că la grădina zoologică din Pekin un pui de tigru, a cărui mamă nu avea destul lapte să-l hrănească, a fost pus de îngrijitori în acelaşi coteţ cu o căţea, care l-a adoptat, a devenit o mare problemă politică. S-a spus că asta e propagandă mascată împotriva luptei de clasă, aşa că îngrijitorii au fost denunţaţi şi criticaţi public. Şi atunci, să creşti un lup chiar lângă

turmele de oi, lângă vite şi lângă câini nu reprezintă un exemplu de inducere a unei stări de confuzie între prieten şi duşman, de trădare, în cele din urmă? Doar lupul era duşmanul păstorilor din stepă, dar era, mai ales, spiritul şi totemul în faţa căruia se plecau cucernice inimile celor bătrâni şi purtătorul sufletelor acestora spre înălţimile lui Tengri. În faţa zeului şi a totemului nu puteai decât să-ngenunchezi şi să te-nchini; de unde şi până unde să-l ţii pe lângă casă ca pe un câine, ca pe o slugă? Din punct de vedere religios, psihologic, al producţiei şi al siguranţei, creşterea unui tigru însemna necaz, iar a unui lup, nenorocire. Dacă avea să crească un pui de lup, Bilge nu cumva va ajunge să nu-l mai recunoască vreodată ca fiul lui chinez?

Însă Chenzhen n-avea nici pe departe intenţia de a defăima cumva spiritele, de a nesocoti sentimentele religioase ale oamenilor stepei, dimpotrivă. Din respect pentru acest totem al mongolilor, din obsesia pentru misterul acesta profund al lupului, a fost zi de zi mânat de dorinţa de a creşte un pui de lup. Lupul este o fiinţă care vine şi se duce pe neştiute. Dacă nu creştea el un lup viu, pe care să-l atingă cu mâna lui şi să-l vadă sub ochii lui, cunoştinţele lui despre acesta s-ar fi limitat la poveştile populare misterioase şi ignorante sau la cunoaşterea generală, ba chiar la prejudecata chinezilor, care văd în lup un duşman de moarte. Începând cu grupul de tineri intelectuali care plecaseră de la Pekin în 1967, alte mari grupuri de chinezi şi mari cantităţi de arme şi muniţie chinezească pătrunseseră necontenit în stepa mongolă. Lupii din stepă se împuţinaseră şi poate în câţiva ani nimeni n-avea să mai găsească o vizuină cu şapte pui de lup. Gândindu-se că va reuşi să crească lupul tocmai acolo, în mijlocul păstorilor, nu se putea bizui decât pe sine pentru a-l prinde. Aşa că nu se mai putea aştepta şi la ajutor. Acum, că reuşise să pună mâna pe un pui de lup, n-avea decât să şi-l crească singur, cum va putea. Însă pentru a nu răni sentimentele păstorilor, şi mai ales pe cele ale bătrânilor, Chenzhen trebuia să găsească nişte argumente pe care păstorii să fie obligaţi să le accepte.

Înainte de a merge la vizuină să prindă lupii, s-a tot frământat zile întregi, pentru ca, în cele din urmă, să găsească un argument cât de cât raţional: creşterea unui lup este un experiment ştiinţific, făcut în vederea creării câinelui-lup. În stepa Elun, câinele-lup se bucura de o faimă generală. Motivul era acela că grănicerii aveau pe lângă ei şi vreo cinci sau şase câini militari din această rasă, deosebit de mari şi de fioroşi şi, în plus, extrem de rapizi. La vânătoarea de lupi sau de vulpi era nevoie de viteză, de precizie, de fermitate, de siguranţă. Odată, Zhao, comandantul postului de grăniceri, a venit cu doi ostaşi şi doi câini-lupi în zonele de păşune, să inspecteze activitatea miliţiilor populare, dar pe drum cei doi câini au prins dintr-o lovitură patru vulpi mari, şi fiecare dintre ei era oricând capabil să mai prindă una. Aşa că

şi-au îndeplinit şi misiunea, dar s-au ales şi cu pieile de vulpe, spre invidia vânătorilor din brigadă. De atunci, oamenii locului îşi puseseră în gând să crească mai mulţi astfel de câini, însă la vremea aceea câinii-lupi erau nişte bunuri de mare preţ ale armatei şi, oricât de bune ar fi fost relaţiile între armată şi civili, când venea vorba de aceşti câini nu mai era de glumă. Şi atunci Chenzhen s-a gândit aşa: nu erau câinii-lupi rezultatul încrucişării dintre masculii de lup şi femelele de câine? Dacă reuşea să crească un pui de lup şi-l încrucişa cu o căţea, nu obţinea un câine-lup? După aceea le lăsa câinii-lupi oamenilor locului, dar astfel reuşea să facă posibilă şi creşterea lupului. Mai mult, lupul de stepă era cea mai bună rasă de lup din lume. Dacă experimentul reuşea, aveau să obţină nişte câini militari mult mai buni decât cei ai armatelor germane şi sovietice. Astfel, poate reuşea să dezvolte în stepa mongolă o nouă ramură a creşterii de animale.

Chenzhen lăsă jos bolul de ceai şi îl întrebă pe Dorji:

— Poţi să le faci felul la şase dintre pui, dar mie să-mi laşi un băieţel, pe cel mai puternic. Vreau să-l cresc.

Dorji rămase mut de uimire. Apoi începu să se uite la Chenzhen ca la lup, şi abia după câteva clipe îngăimă:

— Vrei să creşti un lup?

Chenzhen spuse:

— Vezi bine că asta vreau: să cresc un lup, să-l fac mare, apoi să-l încrucişez cu o căţea şi, cine ştie, poate voi reuşi să obţin o rasă de câine-lup mai bună chiar decât a grănicerilor. Şi atunci, când o să se nască acel câine-lup, toţi păstorii o să vrea să facă acelaşi lucru ca şi mine.

Dorji îşi dădu ochii peste cap, în ei fulgerând acea sticlire pe care o are câinele de vânătoare când vede vânatul. Spuse repede, gâfâind:

— Dar ştii că nu e rea deloc ideea asta. Poate că o să iasă! Dacă o să avem câini-lupi, o să ne fie cu atât mai uşor să prindem şi vulpi, şi lupi. Şi, cine ştie, poate în viitor o să ajungem să vindem puii şi să facem avere!

Chenzhen spuse:

— Mi-e teamă însă că n-o să ne lase să-l creştem.

Dar Dorji spuse:

— Stai puţin, doar creşterea puiului este făcută tocmai împotriva lupului, pentru apărarea bunurilor obşteşti. Cine se opune acum acestui lucru să-şi ia gândul după aceea să vină la noi să ne ceară vreun pui, când or fi să se nască.

Dar Yangke râse şi spuse:

— Ei, acum vrei şi tu să creşti lupi?

Dorji spuse hotărât:

— Dacă luaţi voi unul, iau şi eu unul să-l cresc.

Chenzhen bătu din palme şi spuse:

— Ce bine! Două case care cresc lupi împreună, aşa avem şi mai multe şanse de reuşită.

Dar, după ce se mai gândi puţin, spuse:

— Ei, riscăm puţin, pentru că nu putem şti sigur dacă atunci când se face mare o să vrea să se împerecheze cu o căţea.

Dorji răspunse:

— Asta nu e o problemă. Am eu o soluţie. Acum trei ani, am adus o căţea de rasă foarte bună, doream să o împerechez cu unul dintre câinii mei, unul foarte agil şi neînfricat. Dar aveam vreo zece câini, dintre care opt masculi, unii mai buni, alţii mai răi. Dacă acea căţea s-ar fi împerecheat mai întâi cu cei slabi, atunci se ducea totul de râpă. Şi mi-a venit o idee: până să vină vremea împerecherii, am găsit un puţ secat, săpat pe jumătate, însă mare cât o iurtă şi adânc de intrau doi oameni în el. I-am luat frumuşel pe căţeaua aceea şi pe câinele meu şi i-am băgat acolo, împreună cu o oaie moartă, apoi le duceam şi mâncare şi apă în fiecare zi. După vreo trei săptămâni i-am scos afară de-acolo şi, ce să vezi, căţeaua deja rămăsese grea. Pe la începutul primăverii, a fătat o liotă întreagă, opt căţeluşi în total, din care am omorât patru femele şi am lăsat patru masculi, pe care i-am crescut. Acum, printre cei zece câini ai noştri se numără şi aceştia patru, care sunt cei mai mari, mai iuţi şi mai fioroşi. Într-un singur an, mai mult de jumătate dintre lupii şi vulpile pe care le-am prins reprezintă osteneala acestora patru. Dacă folosim şi noi metoda asta, mai mult ca sigur că o să avem parte de pui de câine-lup până la urmă. Ţine minte, să faci în aşa fel încât să crească laolaltă şi puiul de lup şi puii de căţea, încă de mici.

La auzul acestor vorbe, Chenzhen şi Yangke exclamară de bucurie.

Traista se mişca, poate că puii începuseră să se simtă înghesuiţi sau poate le era foame. Până la urmă nu mai făceau pe morţii, ci începuseră să se agite, vrând să se strecoare afară prin crăpătura tolbei. Dar, deşi Chenzhen avea un respect deosebit pentru cele şapte vieţi nobile de pui, cinci dintre ei urmau să meargă la moarte. Chenzhen se posomorî pe dată. Prin faţa ochilor îi trecu fulgerător

imaginea basoreliefului de la intrarea în grădina zoologică din Pekin. Ce bine ar fi fost dacă ar fi putut să-i trimită acolo pe cei cinci, doar erau lupi mongoli din rasa cea mai pură, din inima stepei. Simţea în sufletul lui cât de înspăimântătoare puteau fi lăcomia şi vanitatea umană. Tâlhărise o întreagă vizuină de pui de lup şi, când colo, lui nu-i trebuia decât unul singur, pe care să-l crească. L-ar fi putut alege doar pe cel mai mare şi mai robust. Atunci de ce a trebuit să-i ia pe toţi? Nu trebuia să-i fi luat cu el pe Dorji şi pe Liang Jianzhong. Dar dacă cei doi n-ar mai fi mers cu el, ar mai fi fost el în stare să se întoarcă măcar cu un pui? Nu era sigur. Faptul că reuşiseră să prade o vizuină de lup era o victorie, demonstra vitejia, priceperea, le aducea onoare şi respectul tuturor, lucruri în comparaţie cu care cele şapte jivine nu erau decât ca nişte grăunţi de nisip.

Pe Chenzhen îl durea sufletul. Se gândi de câtă vreme pusese stăpânire pe sufletul lui dorinţa de a avea pui de lup. Erau doi ani de când visa la ei, prinsese drag de ei şi îşi dorea să-i poată lăsa în viaţă pe toţi. Însă acest lucru era de-a dreptul imposibil, câte jivine trebuia să ucidă pentru a hrăni şapte pui de lup? Brusc, îi veni o idee: n-ar fi mai bine să se suie pe cal şi să-i ducă înapoi pe ceilalţi cinci? În afară de Yangke, n-ar mai fi vrut nimeni să vină cu el, iar singur nu-i prea venea să se ducă. Apoi, drumul dus şi întors dura cam patru ceasuri, iar oamenii şi caii erau peste măsură de osteniţi. Lupoaica aceea trebuie să fie acum lângă vizuina surpată, tânguindu-se la cer şi scormonind pământul, urlând ca o nebună. Dacă i-ar fi dus acum înapoi, ar fi fost ca şi cum şi-ar fi căutat singur sfârşitul.

Chenzhen luă tolba şi o luă încetişor către uşă. Zise:

— Să-i mai lăsăm câteva zile şi apoi îi omorâm, vreau să mă uit mai bine la ei.

Dorji îi spuse:

— Şi cu ce ai să-i hrăneşti? E aşa de frig, ei n-au mâncat nimic o zi întreagă, trebuie să fie lihniţi de foame.

Dar Chenzhen răspunse:

— O să mulg nişte lapte şi le aduc.

Liang Jianzhong se întunecă la faţă şi spuse:

— Nu se poate aşa ceva, eu cresc vacile, laptele e pentru oameni, lupii mănâncă vaci, să iei lapte de la vacă să hrăneşti lupul — nu s-a mai auzit! Poate mă trezesc după aceea că brigada îmi ia vitele din grijă.

Yangke încercă s-o dreagă:

— Mai bine îl lăsăm pe Dorji să se ocupe de pui, Kasmai o să se îngrijoreze foarte tare pentru că n-o să-şi poată îndeplini datoria, iar noi, dacă o să predăm cinci piei de pui de lup, o să-i ducem de nas, şi abia aşa o să-i putem creşte pe ceilalţi. Altfel, toată lumea din brigadă o să vină să vadă puii vii şi n-o să mai putem ţine nici măcar unul. Mai

bine îl laşi pe Dorji să-şi termine repede treaba că eu nu pot şi nici pe tine nu te văd în stare, iar să-l chemăm altă dată nu e chiar floare la ureche.

Chenzhen simţi cum ochii încep să-l usture. Încuviinţă, cu un oftat prelung:

— Altfel nu se poate.

Chenzhen se întoarse şi intră în iurtă, trase lângă el lada cu balegă uscată, o răsturnă şi puse puii din tolbă în ea. Puii începură să se caţere unii peste alţii, dar când ajungeau la margine imediat se prefăceau morţi — micuţii se străduiau din greu să se pună la adăpost de nenorociri. Fiecare dintre ei tremura, iar blana aceea pufoasă de pe ei stătea ţepoasă, de parcă fuseseră curentaţi. Dorji întinse mâna şi îi căută pe fiecare, apoi, ridicându-şi capul, îi spuse lui Chenzhen:

— Patru sunt băieţi şi trei sunt fete. Tu ia-l pe care e cel mai mare şi mai puternic, iar eu îl iau pe cestălalt.

Spunând acestea, îi luă pe ceilalţi cinci şi-i vârî în tolbă, unul câte unul. Apoi luă ghiozdanul şi merse pe locul din faţa iurtei, scoase unul şi, uitându-se la pielea de pe burtă, spuse:

— Asta e fată, s-o lăsăm pe ea să meargă prima la Tengri.

Dădu mâna pe spate, se lăsă puţin pe piciorul drept, îşi roti braţul înainte şi cu toată puterea trimise puiul rotofei direct la Tengri, aşa cum făceau păstorii stepei în fiecare primăvară cu puii de câine. Ceea ce mergea la cer era sufletul, ceea ce rămânea pe pământ era trupul. Chenzhen şi Yangke văzuseră de multe ori acest ritual străvechi, iar în trecut auziseră că tot aşa se procedează şi cu puii de lup, însă era prima dată când vedeau cu ochii lor cum cineva le face de petrecanie puilor de lup pe care ei înşişi îi prinseseră. Chenzhen şi Yangke se făcură cenuşii la faţă precum zăpada de lângă iurtă.

Puiul care fusese trimis la cer parcă nu-şi dorise să meargă chiar aşa de timpuriu să-l vadă pe Tengri. Stătuse tot timpul făcând pe mortul, dar acea mică lupoaică ce stătea nemişcată ştia din instinct că exact acolo urmează să meargă, aşa că îşi adună toate puterile şi începu să dea din lăbuţele ei subţiri, prinzând şi zgâriind aerul, de parcă voia să se prindă de trupul mamei sau de ceafa tatălui, sau de orice i-ar fi putut salva viaţa. Lui Chenzhen i se păru că, de frică, membrana aceea albăstruie de pe ochii puiului s-a spart, lăsând să i se vadă ochii înroşiţi de sânge şi de groază. Sărmana de ea deschisese dintr-odată ochii spre cer, dar nu apucă să vadă lumina azurie a lui Tengri, căci cerul albastru era acoperit de nori negri, năpădit de sângele din ochii puiului. Micuţa căscă gura, dar se prăvăli pe pământul tare, neacoperit de zăpadă al şesului pe care se afla tabăra de iurte.

Puiul căzu pe pământ pocnind uşor ca un pepenaş, micuţul său trup nu mai avu când să se zbată şi curând rămase nemişcat. Din

gură, din nas şi din ochi îi ieşeau firicele subţiri de sânge rozaliu, de parcă ar fi fost amestecat cu lapte. Chenzhen simţi cum inima din gât îi cade la loc în piept, durându-l până la inconştienţă. Cei trei dulăi se repeziră înaintea puiului, dar Dorji strigă o dată tare şi făcu câţiva paşi apăsaţi spre ei ca să-i oprească, de teamă ca nu cumva blana aceea atât de preţioasă a puiului să fie hărtănită de colţii dulăilor. Chenzhen văzu din întâmplare cum Erlang se repede la ceilalţi doi tovarăşi lătrând, împiedicându-i astfel pe Gălbenuş şi pe Yile să muşte puii. Erlang, care se purta ca un general, nu avea obiceiul să-şi verse mânia. Mai degrabă s-ar fi spus că-i plac puii de lup.

Dorji mai scoase un pui din tolbă. Acesta părea să fi simţit mirosul de sânge, şi, cum încăpu pe mâna lui Dorji, nu mai făcu pe mortul, ci începu imediat să se zbată, iar lăbuţele lui subţiri îi lăsară pe mână semnele unor zgârieturi uşoare, ca nişte dâre albe. Când tocmai se pregătea să-l trăsnească, se opri şi-i zise lui Chenzhen:

— Omoară şi tu „o fiinţă nevinovată". Ucide un pui de lup cu mâna ta, aşa, să-ţi încerci curajul. Care păstor din stepă n-a ucis cândva un lup?

Dar Chenzhen se dădu un pas înapoi şi spuse:

— Lasă, fă-o tot tu.

Atunci Dorji râse şi spuse:

— Voi, chinezii, sunteţi foarte fricoşi. Îi urâţi pe lupi, dar nici măcar un pui nu sunteţi în stare să ucideţi. Cum să fiţi în stare să mergeţi la război? Nu-i de mirare că v-aţi chinuit atâta amar de vreme să construiţi zidul acela nesfârşit. Ia uite la mine...

Nici nu se stinse bine ecoul vorbelor sale, că puiul zbură către cer. Şi nici nu căzu bine pe pământ, că urmă altul. Pe măsură ce-i omora, Dorji era tot mai incitat, mormăind parcă o incantaţie:

— Mergeţi la Tengri, mergeţi acolo unde nu este durere şi întristare!

Chenzhen simţea nu doar că nu mai are pic de curaj, ci şi că e chiar îmboldit de spaimă. Înţelegea acum diferenţele psihologice majore dintre neamul agricultorilor şi cel al nomazilor, neamul care foloseşte cuţitul de măcelărie e mai obişnuit cu sângele decât cel care foloseşte secera. Cum de n-au putut vechii chinezi să păstreze în sânul neamului lor o cât de mică ramură de nomazi sinizaţi? În teritoriul chinez prin tradiţie mai sunt încă stepe care li s-ar potrivi nomazilor, pe care ar putea să se dezvolte foarte bine o ramură de „cazaci" chinezi. La urma urmelor, construirea cetăţilor întărite şi apărarea hotarelor nu seamănă cu acelea ale nomazilor, pentru că vitejii călare ai neamului stepei trăiesc în condiţii foarte aspre şi sunt mai încercaţi cu fiecare an ce trece.

Cei cinci pui zburară prin aer, iar pe pământ căzură cinci trupuşoare însângerate. Chenzhen îi strânse într-un făraş, apoi

rămase privind la norii de pe cer, aşteptând ca Tengri să le primească sufletele.

Dorji părea şi mai satisfăcut. Se lăsă în jos şi, frecându-şi cu mâna cizmele cu vârf ridicat, spuse:

— Nu ai prea des ocazia de a ucide cinci lupi într-o singură zi. Omul e foarte diferit de lup. Când prinde ocazia, ticălosul de lup poate ucide dintr-odată şi o sută, două de oi. Ce sunt pe lângă asta cinci pui pe care i-am ucis eu? S-a făcut târziu, trebuie să mă duc să închid vitele.

Spunând acestea, se duse să-şi ia puiul, dar Chenzhen îi spuse:

— Mai stai puţin, ajută-mă să jupoi puii.

Dorji răspunse:

— Bine, dacă e să facem o treabă, s-o facem până la capăt. Terminăm imediat.

Erlang şedea lângă făraş, păzindu-i fioros pe pui. Lătră spre Dorji de două ori şi-şi adună puterile, pregătindu-se să sară. Dar Chenzhen îl luă repede de ceafă. Jupuind puii ca pe miei, Dorji spuse:

— Pieile puilor sunt aşa de mici, nici n-ai ce face cu una.

În scurt timp, cei cinci pui erau jupuiţi, iar pieile întinse la uscat pe marginile de sus ale iurtei şi apoi îndreptate. Spuse iar:

— Pieile astea sunt marfă de calitatea întâi. Cu vreo patruzeci poţi să-ţi faci un cojocel uşor, călduros şi tare frumos, pe care altfel nu l-ai putea cumpăra cu toţi banii din lume.

Dorji luă apoi nişte zăpadă şi se spălă pe mâini, după care se duse la car şi-şi luă lopata.

— De nimic nu sunteţi în stare, noroc că v-am ajutat eu. Dulăii nu mănâncă niciodată carne de lup, aşa că trebuie să-i îngropaţi repede, şi vedeţi să-i îngropaţi mai adânc, altfel lupoaica simte mirosul şi s-a terminat cu turmele voastre de oi şi de vite. Mergeţi câţiva mai departe de iurtă, la câteva zeci de metri, săpaţi o groapă de vreun metru şi puneţi trupurile puilor acolo, apoi umpleţi groapa şi nivelaţi-o cu tălpile, după care presăraţi nişte prafuri insecticide care acoperă mirosul hoiturilor de pui de lup.

Yangke întrebă:

— Dar puiului nostru trebuie sau nu să-i facem un sălaş, ceva?

Dorji răspunse:

— Pai, dacă tot vine din vizuină, faceţi-i o vizuină.

Chenzhen şi Yangke merseră în partea de sud-est a iurtei, măsurând vreo zece, douăzeci de paşi, iar acolo săpară o groapă cam de şaizeci de centimetri adâncime, de aproape jumătate de metru pătrat. Puseră acolo câteva bucăţi de blană de oaie ruptă şi puţin pământ, după care aşezară puiul de lup.

Acesta se făcu moale cum intră în contact cu pământul, se uită în stânga şi-n dreapta, după care dădu roată prin groapă de câteva ori,

de parcă se întorsese acasă la el. Se mai linişti puţin, se băgă sub un colţ răsfrânt al blănii şi se ghemui acolo, dar rămase atent, privind şi amuşinând în toate direcţiile, căutându-şi parcă fraţii şi surorile. Chenzhen se gândi atunci să-l pună lângă el şi pe celălalt pui, să-i ofere un partener, însă Dorji îl luă deîndată pe cel care-i revenea lui, încălecă şi o luă din loc. Liang Jianzhong aruncă o privire rece puiului, apoi se urcă pe cal şi plecă.

Chenzhen şi Yangke stăteau pe vine lângă sălaşul puiului, privindu-l cu sufletele grele. Chenzhen spuse:

— Nu ştiu dacă vom putea într-adevăr să-l creştem. Mai târziu o să avem şi mai mult de lucru.

Yangke zise şi el:

— Să nu ştie nimeni că vom creşte un pui de lup, ştii cum e: fapta bună nu iese pe uşă, fapta rea ajunge departe. O să vezi. Acum e la modă: „Cine nu ucide destui tâlhari nu părăseşte frontul.” O duceam binişor şi deodată am confundat inamicul cu prietenul şi ne-am apucat să creştem lupi.

Dar Chenzhen spuse:

— Aici suntem departe de vigilenţa autorităţilor; cerul e prea sus şi împăratul, prea departe. Cine trebuie să ştie că noi creştem lupi? Mie cel mai tare mi-e teamă că moş Bilge n-o să mă lase să-l păstrez.

Yangke spuse:

— Vaca s-a întors de mult. Mă duc să mulg nişte lapte, puiul trebuie să fie mort de foame.

Dar Chenzhen dădu din mână:

— Mai bine i-l dai lui Yile să-l alăpteze, că sunt căţele care dau să sugă şi puilor de tigru, poate că o să-i dea şi celui de lup.

Chenzhen luă puiul din groapă, ţinându-l cu amândouă mâinile de piept. Nu pusese nimic în gură o zi întreagă, şi burta parcă i se smochinise. Lăbuţele îi îngheţaseră de parcă ar fi fost ca pietricelele de sub zăpadă. Era acum şi îngheţat, şi lihnit, şi înspăimântat. Tremura din tot trupul, zumzăind parcă, mult mai pleoştit ca mai devreme, când fusese scos din vizuina lui. Chenzhen îl luă repede şi-l vârî în sân, pentru a-l încălzi.

Se însera când Yile se aşeză în coteţul ei să le dea puilor să sugă. Cei doi se îndreptară într-acolo. Zăpada pe care o îngrămădiseră peste culcuşul pe care-l făcuseră iniţial pentru câini se topise de mult, în zilele mai calde dinaintea miezului iernii, iar stratul de zăpadă care căzuse apoi nu era prea gros. Culcuşul de acum fusese mutat la grămada cu balegă uscată din dreapta iurtei. În această grămadă de balegă făcuseră o gaură pe fundul căreia aşternuseră câteva bucăţi de blană de oaie ruptă, dar şi un fel de perdea făcută dintr-o piele crudă de cal, groasă şi tare: acesta era culcuşul călduros şi primitor al lui Yile şi al celor trei puişori ai ei. După

ce Yangke îi dădu lui Yile un terci din supă de carne şi mei, ea se întoarse la coteţ, deschise uşa din piele de cal cu botul ei lunguieţ şi se strecură înăuntru, ghemuindu-se cu mare grijă, lipită de pereţii micii ei vizuini. Cei trei pui îi găsiră imediat sfârcurile şi începură să sugă zdravăn.

Chenzhen se apropie tiptil de Yile, se lăsă pe vine şi o mângâie cu palma pe cap, încercând să n-o lase să vadă. Lui Yile îi făcea plăcere mângâierea stăpânului, aşa că începu să-i lingă mâna cu ardoare. Yangke trase la o parte unul dintre puii de câine şi, în timp ce cu o mână încerca să mulgă, cu cealaltă ţinea un bol în care se scurgea laptele. Apoi, cât ai bate din palme, Chenzhen scoase puiul de lup din sân. Yangke îl mânji repede cu laptele de câine pe cap, pe spate şi pe lăbuţe. Ceea ce făcea Yangke era, de fapt, o metodă străveche şi eficientă prin care ciobanii din stepă reuşeau să le facă pe oi să primească la sân mieii orfani. Chenzhen şi Yangke sperau astfel să o facă pe Yile să-l primească la alăptat pe puiul de lup, însă câinii sunt mult mai inteligenţi decât oile, iar mirosul lor este mult mai fin. Poate dacă unul dintre puii lui Yile ar fi murit sau cineva i l-ar fi luat, atunci l-ar fi acceptat pe puiul de lup. Acum ea îşi avea cei trei pui ai ei, aşa că nu dorea sa-l primească pe cel de lup. Yile reacţionă imediat ce apăru puiul de lup, vrând să-şi ridice capul pentru a-şi vedea puii, dar Chenzhen şi Yangke făcură tot posibilul să n-o lase să se ridice.

Puiul de lup, flămând şi îngheţat, care până atunci fusese aşa de bleg sau făcuse pe mortul, deveni deodată sălbatic ca un lup care simte miros de sânge, cum ajunse în preajma lui Yile şi simţi mirosul de lapte. Începu să se zbată, se aruncă vijelios, făcându-se frate cu oricine numai să se poată hrăni, dându-şi arama pe faţă. Puiul de lup era mai tânăr decât cei de câine cu vreo lună şi jumătate. Capul lui era mai micuţ decât al lor, iar trupul era ceva mai mărunţel. În schimb, forţa lui o depăşea cu mult pe aceea a puilor de câine şi, instinctual, se pricepea mult mai bine cum să găsească laptele. Căţeaua avea pe burtă două rânduri de ţâţe, unele mai mari, altele mai mici. Laptele care ieşea era, deci, mai mult sau mai puţin. Ceea ce i-a umplut de uimire pe Chenzhen şi pe Yangke a fost faptul că puiul de lup nu s-a grăbit să mănânce lapte, ci a luat şi a încercat fiecare mamelă, urmând parcă un traseu, dându-i la o parte, ca un nebun, unul câte unul, pe puii care tocmai sugeau. În scurt timp, coteţul, care până atunci fusese un cotlon liniştit, se răscoli de parcă năvăliseră tătarii, devenind o harababură de nedescris. Forţa animalului sălbatic care anima puiul de lup îl făcea să se împingă şi să răstoarne puii de câine, unul câte unul, până când încercă toate sfârcurile, de la primul până la ultimul. Se aşeza la unul şi gusta puţin, apoi îl scuipa, iar gusta, iar scuipa. În cele din urmă, alese o ţâţă chiar pe mijlocul burţii lui Yile, cea mai mare şi mai umflată, cu cel mai mult lapte, pe care o prinse şi nu-i mai dădu

drumul, începând să sugă vârtos. Dar în timp ce sugea, cu lăbuţa apăsa pe alta, tot mare, punând astfel stăpânire peste toată mâncarea, ca un despot cotropitor. Cei trei căţeluşi, rotofei şi blajini, se treziră în curând cu totul daţi la o parte de puiul de lup.

Băieţii priveau stupefiaţi întreaga scenă. Yangke holbă ochii de uimire şi spuse:

— Caracterul lupului este de-a dreptul înspăimântător. Uite, puiul acesta nici n-a făcut ochi şi e un tiran. Bineînţeles că între cei şapte pui el trebuie să fi fost cel mai mare, şi poate nici nu-i prea băga în seamă pe ceilalţi cât încă erau în vizuina lor.

Dar Chenzhen continua să-l privească plin de interes şi adâncit în gânduri. Abia după o vreme se trezi din reverie şi spuse captivat:

— Să privim cu atenţie, aici se petrec lucruri din care este ceva de învăţat. În coteţul acesta de câini ni se prezintă însăşi istoria lumii pe scurt. Tocmai mi-am amintit o frază a domnului Lu Xun, care zicea că vesticii au o natură mai sălbatică, în vreme ce chinezii sunt ceva mai... domesticiţi. Uite, asta e o natură sălbatică, spuse Chenzhen arătând către puiul de lup.

Apoi, arătând către căţeluşi:

— Iar acesta e animalul domestic. Vesticii de astăzi sunt urmaşii triburilor barbare de vânători teutoni, germani sau anglo-saxoni. După ce civilizaţiile înaintate ale grecilor şi romanilor antici s-au dezvoltat vreme de o mie, două mii de ani, au năvălit aceştia, ca nişte animale sălbatice care ieşeau din pădure, şi au făcut cetatea Romei antice una cu pământul. Ei folosesc la masă cuţitul şi furculiţa, se hrănesc cu friptură, brânză şi unt. De aceea în ei au rămas mai multe urme ale sălbăticiei şi năvălniciei decât în sedentarii agricultori. În ultima sută de ani, chinezii cei domesticiţi au avut de îndurat multe necazuri de pe urma sălbăticiei vesticilor. Nu-i de mirare că, vreme de mii de ani, imensul popor chinez a fost mereu făcut de ruşine de puţin numerosul popor nomad al stepei.

Mângâind puiul pe creştet, Chenzhen continuă:

— Caracterul nu determină numai soarta unui om, ci şi pe aceea a unui popor întreg. În neamul nomad, caracterul domestic nu este pregnant. Ei bine, caracterul acesta de nimic a ajuns să condiţioneze întreaga existenţă a popoarelor sedentare. Toate cele patru mari civilizaţii antice din istoria omenirii au fost popoare sedentare, însă trei dintre ele s-au stins, pe când civilizaţia chineză nu s-a stins, şi asta nu doar pentru că leagănul ei este situat între două dintre cele mai mari fluvii de pe faţa pământului, Fluviul Galben şi Fluviul Albastru. Din el a răsărit cel mai numeros popor, făcând celelalte civilizaţii să nu se simtă prea bine, şi poate că asta se datorează şi imensei contribuţii a nomazilor din stepă... Încă nu am pătruns prea bine legătura dintre toate astea. După doi ani petrecuţi în stepă, am ajuns la concluzia că

lucrurile pe-aici sunt altceva decât ceea ce par...

Yangke dădu din cap şi spuse:

— Văd că, dacă te apuci să creşti un pui de lup, pe lângă studiul acestuia mai treci şi prin studiul omului, al caracterului de lup, de animal sălbatic şi domestic. La oraş sau la ţară nu prea ai ocazia să faci acest lucru, acolo nu poţi vedea decât omul şi animalul domestic.

Chenzhen răspunse:

— Da, dar comparaţia dintre caracterul lupului şi al animalului domestic nu poate fi asociată opoziţiei dintre caracterul lupului şi cel al barbarului. O astfel de abordare e pur şi simplu irelevantă.

Yangke spuse atunci râzând :

— Aşa e, văd că prima zi de creştere a lupului a şi dat o grămadă de rezultate. Hai, că nu se poate să nu creştem noi lupul ăsta.

Foiala şi hărmălaia din coteţ o făcură pe Yile mai suspicioasă şi mai alertă, căci puii ei, simţindu-se oprimaţi de puiul de lup, începuseră să scâncească, aşa că ea încercă să se proptească pe labele dinainte şi să se elibereze din mâinile lui Chenzhen, ca să vadă ce se petrece în culcuş. Lui Chenzhen îi era teamă că o să-l respingă pe puiul de lup şi că o să-l omoare. O ţinea tare de cap, o striga pe nume, încerca s-o liniştească şi o mângâia. Nu-i dădu drumul până când puiul de lup nu se umflă de lapte. Atunci Yile întoarse capul şi observă că în coteţ mai apăruse un pui, aşa că începu să-i miroasă, nelinştită, pe fiecare în parte, ajungând repede şi la puiul de lup. Acesta era mânjit cu laptele ei, aşa că ezită puţin şi vru să-l împingă, să-l vadă puţin mai la lumină, ca să-şi dea seama ce e cu el.

Dar Chenzhen o ţinu locului. Trebuia să o facă să asculte de voinţa stăpânului, să accepte situaţia şi să se supună. Yile începu să latre exasperată, părând a-şi fi dat seama că în coteţul ei se află un pui de lup, pe care stăpânul ei l-a luat dintr-o vizuină din adâncul muntelui, iar acum o obligă să accepte la sân un asemenea duşman neîmpăcat. Câinii din stepă nu se aseamănă celor din restul Chinei. Aceştia din urmă au un câmp vizual mai redus, n-au văzut în viaţa lor tigri sau lupi, iar dacă le pui la sân un pui de tigru, îl acceptă imediat. Pe când aici ne aflăm pe frontul războiului dintre lupi şi câini; nici vorbă să primească o căţea la sân un pui de inamic. Yile încercă de câteva ori să se ridice şi să-l respingă pe puiul de lup, dar Chenzhen o ţinu bine.

Atunci se înfurie, începu să se agite, să se zbată şi să mârâie. Totuşi, nu îndrăznea să-l supere pe stăpân, aşa că până la urmă se tolăni la loc mânioasă şi nu se mai mişcă.

În stepă, omul are drept de viaţă şi de moarte asupra animalului. Folosindu-se de forţă şi de ispita mâncării, omul domesticeşte câinele sălbatic. Orice câine care îndrăzneşte să se răzvrătească împotriva stăpânului şi nu e gonit în pustiul stepei să moară de foame, de frig sau mâncat de lupi, e ucis de chiar stăpânul său. Câinele şi-a pierdut

de mult independenţa proprie sălbăticiei şi a devenit domestic pe de-a-ntregul: o jivină care fără ajutorul omului nici măcar nu-şi poate duce zilele. Chenzhen se simţi profund întristat pentru toate căţelele ca Yile. Din acelaşi motiv, dacă în societatea umană asuprirea despotului este prea mare, mai devreme sau mai târziu oamenii îşi pierd treptat componenta sălbatică a naturii lor şi se supun, devenind cât se poate de obedienţi. Când aceşti mieluşei ascultători se înmulţesc, iar guvernarea e mai blândă, poporul îşi pierde puterea de a se opune atunci când se confruntă cu nişte cotropitori puternici. Şi aşa, fie ajung să se transforme în altă rasă, fie să dispară de pe faţa pământului, şi numai după săpături arheologice să li se găsească urmele printre ruine. Câte mari civilizaţii de agricultori nu se mai găsesc azi decât în paginile manualelor de istorie sau prin muzee!

În coteţul câinilor se lăsă încetişor liniştea. Yile era prima căţea pe care o crescuseră Yangke şi Chenzhen. De când a fătat şi alăpta, cei doi au avut mereu mare grijă de ea, oferindu-i condiţii optime, aşa se face că avea suficient lapte pentru puii ei. Ba chiar a avut lapte din belşug, după ce au venit şi i-au luat câţiva dintre pui. Acum, că primise încă unul, nu era nicio problemă în privinţa laptelui. Chiar dacă cei trei căţeluşi fuseseră împinşi către mamelele mai uşurele, tot se puteau sătura. Micuţii începeau să se caţere pe gâtul şi pe spinarea mamei şi îşi muşcau unul altuia coada, îşi apucau urechile, se jucau până oboseau. În timpul acesta, puiul de lup sugea cu disperare. În sinea lui, Chenzhen se gândea că fiecare dintre cei şapte pui de lup trebuie să fi fost un mic hoţoman acolo, în vizuină, căci, dacă nu reuşea să ajungă la ţâţă, putea muri de foame. Totuşi, acesta, care era cel mai voinic dintre ei, nu putea mânca acolo aşa de mult, încât să-i crape burdihanul.

Acum, că venise în coteţul câinilor, avea ocazia să-şi demonstreze superioritatea, şi mârâia fericit în timp ce sugea lapte ca un lup care sare asupra prăzii şi o sfârtecă satisfăcut, mâncând absolut tot, de parcă burta lui ar fi fost un sac fără fund.

Chenzhen privi mai bine şi se gândi că nu e cinstit: în câteva minute, burta lupului se umflă mai tare decât cea a căţeilor rotofei. Se apucă degrabă să-l frece pe burtă şi se sperie: burta era aşa de umflată, încât pielea întinsă părea subţire ca o foaie de hârtie. Se temea că puiului pur şi simplu îi va plesni burta, aşa că-l apucă uşor de ceafă şi începu să-l tragă încet, dar acesta nici vorbă să dea drumul, ci trase de mamelă câţiva centimetri. Nu voia deloc s-o lase din gură, iar Yile începu să schiaune de durere. Yangke apucă repede cu degetele fălcuţele puiului de lup şi abia aşa reuşi să i le desfacă. Apoi răsuflă şi spuse:

— Ziceau ciobanii că lupul ar avea burtă de cauciuc... Acum îi cred.

Chenzhen era bucuros nevoie mare:

— Uite ce poftă de mâncare poate să aibă, ce vitalitate extraordinară. Aşa n-o să ne fie prea greu să-l creştem. După aceea o să-i dăm voie să mănânce cât pofteşte.

Chenzhen văzuse cu ochii lui cum arată competiţia acerbă şi tenace, urmărind acest pui de lup care tocmai ce fusese scos din vizuina lui. De acum avea să se sature privind natura sălbatică adânc înrădăcinată în puiul acela.

Se întunecase. Chenzhen luă puiul şi-l puse înapoi în culcuşul lui, dar puse lângă el şi un pui de câine, pentru ca atunci când va deschide ochii să-l vadă şi să se familiarizeze cu el, cultivând sentimente fraterne. Cei doi pui se mirosiră unul pe celălalt, dar cum mirosul laptelui de căţea estompa diferenţele dintre ei, până la urmă se băgară unul într-altul şi adormiră.

Întorcându-se, Chenzhen văzu că Erlang stătuse tot timpul lângă el, cu ochii pe puiul de lup şi pe fiecare mişcare a stăpânului, iar acum dădea încetişor din coadă, privindu-l. Totuşi, parcă dădea ceva mai tare decât înainte, parcă exprimându-şi mulţumirea pentru faptul că stăpânul adusese un pui de lup să-l crească.

Ca să fie sigur, Chenzhen aduse un vechi butuc de lemn şi-l puse deasupra culcuşului, iar peste butuc mai aşeză şi un bolovan.

Ganbu, care era om gospodar, închisese oile în ţarc. Cum auzi că Chenzhen şi ceilalţi prinseseră puii din vizuina lupului, îşi luă imediat lanterna şi veni repede să vadă ce şi cum, însă, când văzu pieile puse la uscat pe iurtă, spuse plin de uimire:

— În Elun, să vină nişte chinezi să prindă pui de lup, aşa ceva nu s-a mai auzit, de când lumea şi pământul, aşa ştiu eu!

Cei trei erau adunaţi în jurul ceaunului de pe foc şi mâncau carne de oaie cu tăiţei, când, deodată, se auziră de afară lătrat furios de câine şi tropot de cal. Zhang Jiyuan dădu la o parte perdeaua de pâslă, deschise uşa de lemn, ţinând caii de căpăstru, în timp ce aceştia tropăiau nervoşi, apoi se lăsă în jos în dreptul intrării şi spuse:

— Ordin de la Direcţie: în apropiere de frontieră au apărut câteva haite de lupi, toată lumea din cele trei brigăzi se adună în trei locuri pentru încercuire. Brigada noastră a fost repartizată în sectorul de nord-vest. Direcţia a mai trimis nişte vânători din altă brigadă să ne ajute, Bilge are comanda. Cei care aţi fost înştiinţaţi să vă adunaţi la unu noaptea, la iurta lui Bilge. Aşa spun cei de la Direcţie, în afară de bătrânii şi de copiii care rămân să vadă de turmele de oi şi de vite, toată lumea trebuie să se prezinte la acţiune. Stăvarii din toate brigăzile trebuie să le dea imediat cai celor care nu au, iar ei să vină mai devreme în locurile de pândă deja stabilite. Voi încercaţi să prindeţi măcar câteva ore de somn. Eu mă duc acum, dar vedeţi să nu cumva să adormiţi şi să nu vă treziţi la timp.

Apoi Zhang Jiyuan trase uşa după el, încălecă şi o luă la galop.

Liang Jianzhong lăsă bolul cu orez din mână şi spuse amărât:

— Nici n-au venit bine puii, că au apărut şi cei mari. Lupii ăştia vor să murim de oboseală, nu alta.

Dar Yangke spuse:

— Dacă mai stăm câţiva ani în stepă, nu se ştie dacă nu ne transformăm noi în lupi!

Cei trei se ridicară şi fiecare începu să-şi facă pregătirile de luptă. Liang Jianzhong dădu o fugă până la păşunea cea veche, de unde aduse caii pentru toţi trei. Îi lăsă lângă fânar, apoi intră şi le aduse cu furca trei grămezi de fân uscat. Din coşul de răchită al căruţei Yangke scoase nişte carne şi nişte oase de oaie şi le dădu câinilor, apoi verifică harnaşamentul cailor şi tomakanele, după care, împreună cu Chenzhen, căută nişte curele cu care să lege câinii pentru vânătoare. Cei doi mai participaseră la încercuiri de mică anvergură şi ştiau că zgarda şi lesa câinelui nu-l lasă pe acesta să o ia razna în toiul vânătorii. Chenzhen îi puse o zgardă de piele lui Erlang, apoi vârî cureaua prin inel cu mare dexteritate, prinzând în mână capetele acesteia. Îl trase aşa pe Erlang după el câţiva paşi şi, arătând către partea de nord a ţarcului oilor, strigă „Şo![a], lăsând liberă o bună bucată de lesă. Erlang se avântă vijelios într-acolo, trăgând după el lesa. Modalitatea aceasta de a lega câinii pentru încercuirile colective punea dulăii sub controlul total al vânătorilor, împiedicându-i să se repeadă orbeşte înainte şi să inducă dezordine în rânduiala încercuirii. Acest lucru le mai permitea vânătorilor să dea drumul mai multor câini odată, fără a se ajunge la situaţia în care câinii se împiedică sau se încurcă în lesele lungi, încetinind atacul.

Yangke îi puse şi el zgarda lui Gălbenuş, petrecu şi lesa, apoi făcu o probă. Cei doi câini ascultau comenzile aşa cum trebuie, iar cei doi oameni dădeau ordinele aşa cum se cuvine, fără greşeală, fără să pună câinii să o ia aiurea la goană, cu sfoara după ei.

Capitolul 12

Genghis-Han şi-a îndemnat căpeteniile să exerseze vânătoarea prin împresurare şi astfel să se obişnuiască cu practicile de luptă. Când mongolii nu participau la lupte cu oamenii, trebuiau să se lupte cu animalele. Aşa că, imediat ce venea iarna şi vremea marilor vânători, mongolii îşi trimiteau trupele în zonele de încercuire... după mai multe zile, când animalele se împuţinau, căpeteniile veneau înaintea hanului,

cerând poruncă pentru ceea ce mai rămăsese, căci cele pe care le mai lăsau în viaţă trebuiau să se înmulţească până la următoarea vânătoare.

Duo Sang, Istoria mongolilor de la Genghis-Han la Tamerlan, în traducerea lui Ping Chengjun

Toate căpeteniile se vorbiră atunci ca în fruntea armatelor să formeze un cerc precum acela pe care-l fac la vânătoare şi să purceadă la luptă, înlăturând toate împărăţiile care le vor sta în cale. Mongke [Yuan Xianzong — n. a.] orândui această formaţie de-a lungul râului (râul Fuerjia, în original), pe malul stâng al acestuia.

Rashid al-Din, Cronici — Cartea a doua, traducere şi note de Zhou Liangxiao

MULŢIMEA DE OAMENI ŞI CAI însoţiţi de haita de câini de vânătoare înainta în grabă prin stepa cufundată-n beznă, avându-l în frunte pe moş Bilge şi îndreptându-se către nord-vest. Fiecare om avea un câine pe care-l trăgea după el, ba unii aveau chiar doi. Vântul sufla dinspre nord-vest, nici prea slab, nici prea tare. Stratul gros de nori care încă apăsa stepa acoperea cerul aşa încât nu lăsa să treacă nici cea mai slabă licărire de stele sau de lună. În întunericul care-i înghiţea, până şi zăpada aproape topită de sub copitele cailor părea neagră. Chenzhen se căznea să vadă, însă nu reuşea să desluşească absolut nimic, de parcă tocmai ar fi rămas fără lumina ochilor. În doi ani, Chenzhen pornise de multe ori la drum pe întuneric, dar o noapte întunecoasă ca aceasta nu mai întâlnise. Ar fi vrut să aprindă doar o clipă un chibrit, numai pentru a verifica dacă nu cumva i se vătămase vederea. Bizuindu-se numai pe auz, se apropie de moş Bilge şi spuse încet:

— Tăicuţă, nu mă laşi să aprind puţin lanterna pe sub mânecă? Pentru că am impresia că nu mai am ochi.

Dar moşul se burzului deodată la el, în şoaptă:

— Numai să-ndrăzneşti!

În glasul bătrânului se simţeau tensiunea şi îngrijorarea dinaintea războiului. Chenzhen închise gura pe dată şi nu mai îndrăzni să scoată un sunet, ci merse orbecăind înainte, luându-se numai după zgomotul înfundat al paşilor calului.

Şirul de cai şi haita de câini înaintau în beznă pe tăcute. Lupii din stepă erau foarte pricepuţi la luptele în întuneric, iar oamenii ştiau şi ei prea bine să dea atacuri-surpriză noaptea. Dar Chenzhen avea senzaţia că haita aceea de lupi nu era una oarecare, ci că, făcându-li-

se deodată o foame cruntă, aşteptaseră în mod special această noapte neobişnuit de întunecată. Dar şi purtarea lui moş Bilge era una ieşită din comun. Condiţiile de luptă se încadrau exact în ceea ce prevăzuse şi plănuise moşul. Chenzhen era foarte emoţionat în adâncul sufletului pentru că avea ocazia să participe el însuşi la confruntarea dintre două căpetenii chiar acolo, în stepa primordială, aşa că se simţea covârşit de nelinişte.

Caravana mai merse o bună bucată de drum la vale, apoi începu să urce. Ajungând în dreptul lui Chenzhen, Bilge îşi acoperi gura cu mâneca şi, încălzindu-se puţin, îi spuse cu voce scăzută:

— Dacă vrei să ajungi un vânător iscusit, trebuie să-ţi ascuţi auzul. Lupii au auzul mult mai fin decât văzul.

Chenzhen îşi acoperi şi el gura cu mâneca şi spuse:

— Acum, când vorbeşti, dumitale nu ţi-e teamă că ne-ar putea auzi lupii?

Bătrânul îşi coborî vocea şi mai mult şi zise:

— Când luăm muntele pieptiş, vocile nu se mai aud, pentru că sunt blocate de urcuş. Mai mergem şi împotriva vântului, aşa că dacă vorbim abia şoptit nu e nicio problemă.

Chenzhen întrebă:

— Tăicuţă, dumneata poţi să conduci ceata la locul stabilit numai după auz?

Bătrânul răspunse:

— Nu se poate numai după auz, mai trebuie să mă bizui şi pe memorie, să fiu atent la paşii calului ca să-mi dau seama unde suntem, dacă sub zăpadă e nisip ori sunt pietre, abia aşa pot să-mi dau seama încotro ne îndreptăm. Ca să nu ne rătăcim, trebuie să vedem şi încotro bate vântul, după cum se simte pe faţă; ne luăm şi după vânt. Apoi ne mai bazăm şi pe miros. Însă uneori nu se simte niciun miros, şi atunci nu ne rămân decât auzul şi ţinerea de minte, că taica ştie drumurile şi pe întuneric.

Uimit, Chenzhen spuse:

— Tăicuţă, când o să fiu şi eu aşa iscusit ca dumneata?

Apoi, simţind că încă mai sunt pe urcuş, prinse un moment prielnic şi întrebă:

— Pe păşunile noastre mai e cineva care să fie aşa priceput ca dumneata?

Moşul răspunse:

— În afară de câţiva ciobani bătrâni, vor mai fi fiind şi câţiva lupi.

Dar Chenzhen îi dădu mai departe:

— Şi cine e mai grozav, omul sau lupul?

Bătrânul zise:

— Cum să fie omul mai grozav ca lupul? Pe vremuri, era un lup căruia i se dusese vestea. Dădea iama în turme şi făcea prăpăd. A

sfâşiat până şi bidiviul împăratului. Apoi împăratul i-a trimis pe cei mai buni vânători ai săi să-l prindă. Au umblat ei în sus şi-n jos aproape un an de zile până să reuşească să-l prindă. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte că lupul acela era orb, avea un ochi uscat, iar cu celălalt nu vedea mai deloc.

Când simţi că murgul de sub el nu mai urca, ci ajunsese pe loc drept, bătrânul nu mai scoase nicio vorbă. Ceata ajunse pe coama dealului, apoi mai coborî puţin, până ce ajunse la o păşune dreaptă. Bilge grăbi puţin calul, iar oamenii, caii şi câinii îl urmară îndeaproape, înaintând anevoie. Fără zgomotul gângurelilor şi chicotelilor femeilor şi copiilor, întreaga ceată părea o divizie de cavalerie bine pregătită, care îndeplinea o misiune cât se poate de serioasă. Or, detaşamentul acesta era mobilizat temporar şi era ca vai de el, numărând oameni slabi, femei şi copii. Dar dacă, totuşi, tocmai aceasta era extraordinara armată a stepei, constituită din războinici viteji şi cai puternici? Chenzhen simţi cu adevărat cât de uniform răspândite erau talentele şi calităţile militare ale acestui popor al stepei. În câmpiile Chinei materne, „întregul popor trece la arme” nu era decât o lozincă, un ideal, pe când în stepă aceasta era o realitate veche de mii de ani.

Cu cât se apropiau mai mult de locul stabilit, cu atât era mai mare încordarea întregii adunări. Nu trecuse multă vreme de când haita de lupi nimicise o întreagă herghelie de cai militari, înregistrând o victorie răsunătoare, ceea ce îi făcuse pe oamenii stepei Elun să-şi arunce în luptă toate forţele disponibile, fără ca cineva să poată întrezări soarta acestei bătălii. Pe Chenzhen îl cuprinse din nou îngrijorarea. Utilizând tactici la care lupii se pricepeau atât de bine — luptele pe întuneric, atacurile-surpriză şi prin împresurare — pentru a se confrunta cu o haită care beneficia de miros şi auz mult mai ascuţite, nu era ca şi cum ai fi făcut o demonstraţie de îndemânare tocmai în faţa maestrului? În anii trecuţi, pe păşune se organiza anual câte o mare campanie de vânătoare prin împresurare, însă nu ieşea niciodată cine ştie ce: din zece încercări nu reuşeau decât cinci. Şeful mecanicilor de la Direcţie zicea sarcastic: „Mare lucru am mai împresurat, un amărât de catâr acolo, dacă s-a nimerit şi ăla.”

Dat fiind răsunetul pe care îl avusese nimicirea herghelii de cai militari de către haitele de lupi, dacă această confruntare nu i-ar fi satisfăcut pe cei de sus, toată conducerea păşunilor avea să fie demisă. După cum spuneau cei de la Direcţie, se zvonea că se pregătesc cadre din zone care avuseseră mai mult randament la exterminarea lupilor, pentru a fi transferate în stepa Elun, să ia locul echipei de conducere de la Bulag. De aceea Uliji, Bilge şi mulţi păstori din stepă s-au pregătit cu tot ce aveau mai bun ca să pună capăt obrăzniciei lupilor din stepa Elun. Înainte de mobilizarea din ajunul bătăliei, Bilge spusese că după această încercuire ar trebui să se

adune cel puţin câteva zeci de piei de lup pe care să le predea, altfel vor veni eroi ai luptei împotriva lupilor din alte comune şi vor lua în primire stepa Elun.

Întunericul şi frigul dimineţii în stepă deveniseră parcă şi mai apăsătoare, iar oamenii răsuflau anevoie. Yangke se apropie tiptil de Chenzhen, se lipi de urechea lui şi şopti:

— Când o fi să se desfăşoare toată ceata, inelul încercuirii va fi prea mare, lupii se vor putea strecura printre copitele cailor fără ca măcar să-i poţi vedea. Nu-mi dau seama ce mare tactică vrea să aplice Bilge.

Apoi îşi băgă nasul în mânecă şi, privindu-şi ceasul fosforescent de la încheietură, spuse:

— Mergem deja de două ore. Când o să se desfăşoare odată echipa?

Chenzhen îl apucă pe Yangke de mânecă, apoi, întinzându-şi gâtul, văzu ceasul elveţian cu puncte fosforescente. Se frecă la ochi, dar în adâncul inimii era şi mai înspăimântat.

Deodată, în văzduh începu să plutească o mireasmă stranie. Chenzhen simţi mirosul de pelinariţă galbenă, puternic şi viu ca gerul iernii, pătrunzându-i până în inimă şi trezindu-l din amorţeală. Când păşiră pe bucata de pământ unde creştea pelinariţa, moş Bilge trase calul de hăţuri, oprindu-l. Ceata făcu la fel. Bătrânul, cei câţiva şefi de brigadă şi vânătorii care-l urmau îndeaproape schimbară câteva vorbe în şoaptă şi fiecare îşi luă oamenii călare care ţineau de brigada lor, despărţindu-se şi apucând-o în două direcţii. O caravană de o sută şi ceva de oameni şi cai îşi schimbă iute formaţia din coloane în rânduri, alcătuind degrabă un lung pluton de trăgători. Zgomotul paşilor cailor se stingea, de la cei mai apropiaţi până la cei mai de departe. Chenzhen continua să se ţină aproape de bătrân.

Deodată, Chenzhen îşi simţi ochii străpunşi cu violenţă. Lanterna din mâna lui Bilge trimitea raze puternice de lumină incandescentă, căreia îi răspundeau aceleaşi raze albe din partea de răsărit şi de la apus. Bătrânul scutură de trei ori lanterna, iar luminile din depărtare o însoţiră imediat.

Atunci bătrânul strigă tare, strident „O-hei!”, iar sunetele se risipiră, tremurând în aerul geros. Într-o clipă, stepa cufundată până atunci într-o tăcere de mormânt începu să fiarbă de larma oamenilor: „Oha! Iha! Aha!” Glasuri de bărbaţi, de femei, de bătrâni şi de copii rezonau laolaltă. Glasurile femeilor din grupul lui Kasmai, care erau şi cele mai apropiate, aveau o mare amplitudine, un timbru ascuţit, un ambitus penetrant, prelungit până la paroxism. Strigătele de comandă ale lui Kasmai se distingeau prin claritate, iar femeile şi bărbaţii din întreaga ceată strigau întocmai ca în timpul nopţilor în care păzeau turmele, strigăte care băgau lupii în toţii sperieţii. Reverberaţia vocilor

se rostogolea îndelung, ca o avalanşă năvalnică, prăvălindu-se la răsărit şi la apus, pretutindeni.

În acelaşi timp, o sută şi ceva de dulăi fioroşi începură să tragă tare de sfori, lătrând şi urlând ca scoşi din minţi, zguduind cerul şi pământul, de parcă ar fi fost lansate bombe şi grenade în toate părţile.

Cum începură strigătele, războiul intră în plină desfăşurare, în scurt timp, se aprinseră toate lanternele, puternice, slabe, mari, mici, albe, galbene, care măturau toată întinderea către nord-vest. Atunci, zăpada, care până adineauri fusese neagră ca smoala, începu să scânteieze, reflectând nenumăratele raze de lumină rece, mai pătrunzătoare şi mai înspăimântătoare decât cuţitele ascuţite ale gerului tăios. Sunetele şi razele de lumină umplură golurile dintre oameni şi spaţiile dintre dulăi. Într-o clipă, reţelele de oameni, cai, câini, sunete şi raze de lumină se întreţesură, formând un năvod imposibil de înfruntat şi de neluat în seamă, care se întindea ameninţător spre haitele de lupi.

Chenzhen, Yangke şi alţi studenţi fură atât de copleşiţi de acest spectacol al stepei, încât începură şi ei să strige şi să facă în toate felurile. Vigoarea de războinic din fiecare om fusese trezită pe deplin. Larma zguduia tăriile. Chenzhen vedea ca prin ceaţă locul pe care se afla: era chiar partea de est a locului în care fusese nimicită herghelia. Moş Bilge adusese caravana exact în partea de nord-est a bălţii, abia apoi hotărând să desfăşoare năvodul. În acel moment, oamenii, caii şi câinii ocoliră balta şi se desfăşurară cu o repeziciune uimitoare pe fâşia lungă şi strâmtă din partea de nord.

Bătrânul Bilge dădu pinteni calului, care alerga de-a lungul şirului de oameni, în acelaşi timp iscodind cu lanterna în mână urmele lăsate de lupi pe zăpadă. Verifica năvodul uman de pe marginea bălţii şi mai trimitea pe câte unul acolo unde era nevoie. Chenzhen se ţinea aproape de bătrân, privind şi el. Acesta struni calul şi răsuflă mulţumit:

— Haita trebuie să fie aproape şi e destul de mare. Priveşte, urmele acestea de lup sunt proaspete. Dacă acum reuşim, în sfârşit, să prindem haita, înseamnă că nu degeaba am adus oamenii până aici pe aşa un ger.

Chenzhen întrebă:

— De ce n-aţi împresurat haita chiar aici, pe baltă?

Bătrânul îi spuse:

— N-aveam cum. Lupii vin să mai fure nişte carne îngheţată de cal în puterea nopţii, când întunericul e de nepătruns, iar înainte să se lumineze de ziuă se furişează de nu-i mai vezi. Şi cum să poţi prinde lupii în beznă? Nici măcar câinii nu-i pot distinge cum trebuie. Lupii se reped din toate părţile, eşti aproape ca un orb. Încercuirea trebuie să înceapă în cea de-a doua jumătate a nopţii, ca să-i prindem la mijloc şi să-i aducem acolo unde vrem noi înainte să se lumineze...

Din stânga şi din dreapta veneau necontenit semnalele lanternelor. Bilge stătea în picioare susţinut de scări, ţinându-se cu mâna de partea din faţă a şeii, dându-le comenzi şefilor de grupe din cele două flancuri. Semnalele lui erau când lungi, când scurte, când orizontale, când verticale, în formă de cruce sau de cerc, comenzile pe care le conţineau fiind cât se poate de complexe. În detaşamentul de vânătoare orânduit în formă de semilună toţi erau cât se poate de agitaţi, dar înaintau cu pas constant, păstrând ordinea, în timp ce zgomotele oamenilor care strigau, ale cailor care nechezau şi ale câinilor care lătrau se întreceau unele pe altele, iar razele lanternelor brăzdau albul zăpezii sau tăciunele văzduhului, împrăştiindu-se în evantai. După găsirea urmelor de lup imprimate în zăpadă, strigătele oamenilor, nechezatul cailor şi lătrăturile câinilor îşi schimbară timbrul, trecând într-un registru mai înalt, mai ascuţit, transmiţând emoţia şi nervozitatea dinaintea atacului.

Chenzhen întrebă pătruns de curiozitate:

— Ce comandă daţi acum?

În timp ce trimitea semnale, bătrânul spuse:

— Să meargă mai încet cei dinspre vest, iar cei de la est mai repede puţin, aşa ne putem întâlni cu cei din munte. Şi cei din mijloc trebuie să înainteze, menţinând poziţia de atac fără să se grăbească, dar nici prea repede, nici prea încet.

Chenzhen privi spre cer ridicându-şi capul. Văzduhul nu mai era ca o perdea de fier, ci se puteau distinge vag norii care se abăteau spre sud-est, străbătuţi de dungi alburii şi firave.

Dulăii simţiră mirosul haitei, aşa că se puseră mai abitir pe lătrat şi pe urlat. Erlang începuse să-şi roadă sfoara prinsă de grumaz, să tragă de ea din toate puterile, nerăbdător să se repeadă la atac. Dar Chenzhen îl stăpânea, ţinând strâns de lesă şi lovindu-l uşor peste cap cu tomakanul, ca să-l facă să asculte.

Şirul de urme ale imenselor labe de lup ducea, în general, către nord-vest, dar mai erau şi alte câteva ce indicau alte direcţii. Bilge le urmărea îndeaproape şi nu contenea să dea comenzi. Chenzhen întrebă:

— Dar înainte, când în stepă nu existau lanterne, cum se dădeau comenzile?

Bătrânul răspunse:

— Cu torţele. Erau făcute din beţe de lemn înfăşurate în pâslă înmuiată în grăsime de vită. De luminat luminau la fel de bine, iar lupii se temeau de moarte de acestea. Dacă dădeai peste vreun lup, făceai treabă bună cu torţa, puteai chiar să-i dai foc la blană.

Cum începu să se lumineze, Chenzhen recunoscu locurile ce i se desfăşurau înaintea ochilor: aici fusese el vreo câteva luni bune cu oile la păscut. Îşi aminti chiar că în partea dinspre nord-vest era un fel de

semiplatou larg, înconjurat de munte din trei părţi, cu o pantă dulce. Poate că tocmai aici era locul de încercuire despre care vorbea Bilge. Stăvarii puteau sta ascunşi în spatele muntelui şi haita de lupi nu trebuia decât să fie împinsă către acest loc, iar oamenii, caii şi câinii din urmă ar fi închis intrarea, şi atunci prima rundă a războiului de încercuire în vederea anihilării ar fi fost câştigată. Dar Chenzhen nu ştia câţi lupi erau încercuiţi sau dacă nu cumva haita era prea mare, căci, se ştie, fiarele încolţite luptă cu disperare, şi s-ar putea ca fiecare om să ajungă să lupte corp la corp cu câte un lup turbat. El dezlegă bâta de la şaua calului şi şi-o legă la încheietura mâinii, căci dorea să deprindă şi el de la Batu câte ceva din priceperea de a ucide lupii. Cu toate acestea, braţul începu să-i tremure.

Vântul dinspre nord-vest era tot mai puternic, norii treceau din ce în ce mai repede, razele ce răzbăteau prin crăpăturile norilor începeau să lumineze stepa. Ajunşi în apropierea trecătorii, oamenii începură deodată să ţipe, în lumina difuză a dimineţii. Văzură vreo douăzeci de lupi mari, care ba mergeau, ba stăteau, uitându-se în jur, dar neîndrăznind să intre pe platou. La mică distanţă de trecătoare se putea întrezări o altă haită de lupi, care ezitau, neliniştiţi parcă de perspectiva ce li se deschidea înainte. Simţiseră mirosul pericolului ce se abătuse asupra lor dinspre nord-vest. Chenzhen era mut de uimire şi de admiraţie văzând exactitatea cu care Bilge îşi calcula timpul şi dădea comenzile, în vreme ce lupii puteau distinge clar terenul şi încercuirea ce li se pregătea, laţul format din rândurile de vânători, care până adineauri fusese larg, se strângea acum tot mai mult. Pe măsură ce luminile puternice ale lanternelor păleau, laţurile din vârfurile tomakanelor vânătorilor se vedeau tot mai clar. De fapt, lupii intraseră în capcană, cele două capete ale şirului de vânători ajunseseră la cele două extremităţi ale trecătorii către platou.

Se vede treaba că încă din vremurile de demult, când în Câmpia Chineză oamenii nici nu se apucaseră bine să cultive pământurile, vânătorii din stepă excelau în arta războiului. Popoarele care învăţaseră tot ce ştiau de la haitele de lupi, atât de strălucite în tehnicile militare, îşi depăşiseră de mult maeştrii.

Câţiva lupi care înţeleseseră situaţia în care se aflau nu avură nici cea mai mică ezitare în a se întoarce şi a îndruma restul haitei să o ia la fugă înapoi. Aceştia tocmai ce se săturaseră cu carne de cal, erau plini de vigoare şi de forţă şi erau gata să se arunce în cea mai cruntă bătălie, în goana lor ridicau un nor înspăimântător de praf de zăpadă. Haita se repezea înainte urlând, ca o lance ascuţită, imposibil de oprit. Unii oameni începură să strige alarmaţi. Ciobanii şi ciurdarii se repeziră drept în faţa lupilor, agitându-şi tomakanele, în vreme ce oamenii din cele două părţi se grupară, umplând golul lăsat de aceştia.

Chiar şi aşa, asaltul lupilor nu slăbi în intensitate, ci îşi schimbă

foarte puţin direcţia, repezindu-se asupra zonei mai luminate, adică înspre locul unde erau adunate femeile, şi, prin urmare, erau cele mai puţine tomakane. Kasmai şi cele câteva femei şi fete mongole, îmbrăcate în cojoace ponosite din blană, dar cu faţa de satin decolorat, nici măcar nu clipiră, ci mai abitir dădură pinteni cailor şi, ridicându-se în scări, îşi roteau braţele înspăimântător şi strigau pe tonuri ascuţite, râvnind din tot sufletul să se arunce asupra lupilor şi să-i oprească din năvală cu mâinile goale. Totuşi, ele nu aveau tomakane, aşa că lupii încercară să profite din plin de acest punct slab al încercuirii şi, cumulându-şi eforturile, se îndreptară în goană tocmai către acel loc. Atunci Chenzhen fu cuprins de îngrijorare, gândindu-se că soarta întregii bătălii va fi pecetluită de acest asalt şi, de teamă, bătăile inimii parcă încetară.

Dar bătrânul Bilge se ridică în şa, duse mâna deasupra capului, apoi o lăsă rapid în jos şi strigă tare:

— Daţi drumul câinilor!

Pe toată linia de încercuire se auziră comenzile vânătorilor: „Şo! Şo! Şo!”. Toţi cei care aveau câinii legaţi de sfoară îi eliberară, parcă în acelaşi moment. Mai mult de o sută de dulăi grozavi, spumegând de furie şi zvâcnind de energie, se repeziră la haita de lupi din trei părţi, din nord, vest şi sud, cu sforile şuierând în urma lor. Pale, Erlang şi alţi câţiva câini, care erau cei mai mari şi mai fioroşi, se duseră drept la căpetenia lupilor, care se afla în mijlocul haitei. Restul câinilor veneau aproape în urma lor, urlând şi repezindu-se ca scoşi din minţi, ca nişte viteji apăraţi din spate de agerimea stăpânilor, dornici să obţină merite cât mai mari, fiecare să fie primul.

Oamenii se regrupară din nou, aşa încât să echilibreze formaţia, agitând tomakanele, îmboldind câinii cu plesnetele bicelor. Sub copitele cailor, câmpul de zăpadă se amesteca cu bucăţile de pământ scurmate în învălmăşeală, bravii luptători călare ai poporului mongol începând să scoată nişte strigăte scurte, dar înfricoşătoare — hă! hă! hă! —, la auzul cărora întregul glob pământesc trebuie să fi fost scuturat de spaimă. Erau acompaniaţi de zgomotele precipitate ale copitelor cailor, ce răsunau precum tobele de război în năvala lor spre haita de lupi.

Haita fu surprinsă de această ofensivă neaşteptată. Căpetenia lupilor se opri brusc, apoi se întoarse şi, înaintea celorlalţi, o rupse la fugă spre trecătoare, să-şi caute scăpare şi să se întâlnească rapid cu lupii care se mai aflau prin acea parte. Voiau să se împartă în câteva grupe şi să se strecoare afară din încercuire, făcând tot posibilul să menţină controlul asupra locurilor înalte, pentru ca apoi să pună în practică abilitatea de a lua cu asalt vârful muntelui sau de a se prăvăli spre poale.

În cele din urmă, formaţia de vânători, grupată în formă de semilună, intră în linie dreaptă. Având o privire de ansamblu asupra întregului plan, directorul Uliji şi delegatul militar Bao Shungui se tot mişcau încoace şi-ncolo, pentru a vedea exact ce anume se întâmplă. Cuprins de emoţia momentului, Bao Shungui izbi o dată cu pumnul în şa şi zise:

— Cine zicea că Bilge ţine partea lupilor? Ia uite ce haită numeroasă a reuşit el să împresoare exact în locul stabilit de el şi exact când a vrut, de parcă totul a fost calculat cu cea mai mare precizie. E chiar grozav şi de când mă ştiu n-am văzut o haită atât de mare. Zău de n-ar trebui avansat; uite, parcă şi lupii ascultă de el!

Uliji stătu şi el pe gânduri, apoi spuse:

— Sunt pe puţin cincizeci, şaizeci de lupi mari prinşi în încercuire, iar pe vremuri ziceam că sunt destui şi dacă prindeam vreo douăzeci. Chiar îţi vine să zici că Bilge e căpetenia lupilor din stepa Elun. În fiecare an când se organizează încercuirea nu prea se lasă nimeni convins să vină dacă nu este el cel care conduce. Acum, că

lupii au decimat herghelia, moşneagul nostru s-a făcut foc.

Uliji se întoarse apoi către Batu şi spuse:

— Spune-le oamenilor să nu carecumva să tragă vreun foc, nici măcar în aer, că azi sunt foarte mulţi oameni pe-aici, şi, dacă rănesc cumva pe vreunul, din întâmplare, s-a terminat cu ei.

Dar Batu răspunse:

— Le-am spus de câteva ori.

Dincolo de povârniş, o mulţime de stăvari şi vânători erau în şa, grupaţi în ordine, aşteptând comanda. Stăvarii şi vânătorii din ceata aceasta erau aleşi pe sprânceană de pe tot cuprinsul păşunii, fiind cei mai pricepuţi la vânătoarea de lupi. Abilităţile lor de a mânui caii, bâtele şi tomakanele depăşeau cu mult îndemânarea vânătorilor obişnuiţi, fiecare dintre ei putându-se lăuda cu mari succese la prinderea şi uciderea lupilor. Acum erau călare pe caii de care nu se puteau despărţi niciodată, cei mai iuţi şi mai agili, care erau în stare să se ţină cu dinţii de vânatul prins cu laţul. În inimi li se adunase o ură fără margini din cauza cailor care fuseseră ucişi de lupi, aşa că în ziua aceasta se pregăteau bucuroşi să-şi verse tot amarul. Caii care-i purtau pe aceşti călăreţi auziseră lătrăturile în locul în care se desfăşura încercuirea, aşa că erau cuprinşi de încordarea ce plutea în atmosfera dinaintea atacului decisiv. Cu capetele plecate, smuceau din hăţuri şi scurmau pământul cu copitele, încordându-şi muşchii pieptului şi ai pulpelor. Picioarele dinapoi păreau prinse în capcane, însă de îndată ce stăpânul le-ar fi dat frâu liber ar fi ţâşnit ca din puşcă. Dulăii pe care vânătorii îi ţineau de sfoară fuseseră la rândul lor aleşi dintre cei mai buni câini de vânătoare ai fiecărei iurte, fiind cei mai feroce, mai vigilenţi, dar şi mai bine antrenaţi dintre toţi. Nu scoteau niciun sunet, deşi auziseră strigătele de moarte de pe câmpul de încercuire, ci strângeau puternic din dinţi, privindu-şi atent stăpânii, pentru că aveau cu toţii experienţa şi calmul căpătat în bătăliile din trecut.

Uliji şi Batu se îndreptară încet din şale, pregătindu-se să dea comanda. Grosul haitei de lupi se concentra acum să spargă încercuirea prin zona înaltă dinspre nord-vest. Cu tot cu caii şi câinii lor, în stepă, oamenii nu se puteau întrece cu lupii în ceea ce priveşte cucerirea înălţimilor. Lupii de stepă aveau o putere, o răbdare şi o capacitate pulmonară extraordinare, iar faptul că puteau urca rapid până în vârful muntelui îi ajuta să scape de orice urmăritori. Câinii sau caii de vânătoare care uneori, la şes, puteau alerga mai repede decât ei, pierdeau orice avantaj când întrecerea se desfăşura pe pante abrupte. Cum reuşeau să ajungă în vârf, lupii îşi mai trăgeau puţin suflarea şi, profitând de faptul că urmăritorii i-au scăpat din vedere pentru un răstimp, alegeau cele mai abrupte şi mai colţuroase crăpături, prin care se strecurau cu iuţeală. De multe ori se întâmpla ca

atunci când terminau de urcat povârnişul, oamenii să le piardă complet urma. Şi chiar de-ar fi regăsit-o, lupii nu se mai aflau în bătaia puştii.

Haita urca spre vârful muntelui, fără a obosi sau a încetini câtuşi de puţin, în vreme ce haita de câini şi grupul de cai rămâneau tot mai mult în urmă. Avangarda haitei era formată din câţiva lupi foarte iuţi, dar o căpetenie şi câţiva lupi uriaşi rămăseseră totuşi ceva mai în urmă. Uliji arătă către un lup mare, pe grumazul şi pieptul căruia crescuse o blană alb-cenuşie, şi-i spuse lui Batu:

— Uite, aceea e căpetenia! El este cel care s-a aflat în fruntea haitei atunci când au mâncat herghelia, aşa că ăsta e al tău. Dă-i drumul!

Haita ajunsese la nici două sute de metri distanţă. Batu se dădu înapoi câţiva paşi şi, sprijinindu-se în prăjină, încălecă pe cal. Uliji se sui şi el în şa şi strigă cu putere:

— La atac!

Atunci ridică tomakanul sus, ca pe un steag înalt folosit pentru a transmite semnale. Toţi stăvarii începură să şuiere, moment în care zeci de câini şi cai iuţi se năpustiră pe povârniş, asemenea unei torpile submarine bine puse la punct, care se îndrepta vertiginos către ţintă. Două treimi dintre stăvari se repeziră ca la curse ca să ocupe cele mai favorabile poziţii de pe coamă, să formeze un semicerc pentru încercuire, şi astfel să se unească cu grupul comandat de Bilge. O treime se avântară drept către haita de lupi.

Iniţial, fuseseră foarte atenţi acolo, în spatele povârnişului, de teamă că lupii vor înţelege ambuscada ce li se pregăteşte şi atunci planul ar fi putut eşua. În cele din urmă, lupii căzură exact în capcana pe care ei înşişi obişnuiau să o întindă şi la care se pricepeau atât de bine. De data aceasta însă erau mult mai îngroziţi şi mai scoşi din minţi decât gazelele pe care altă dată le încercuiseră. Umilinţa pe care o îndurau îi făcea să fiarbă de mânie şi iarăşi se întoarseră, iar se repeziră, profitând de poziţia înaltă pe care o aveau pe munte, angajându-se într-un război decisiv cu grupul de oameni şi câini de mai jos. Lupii erau cu toţii hotărâţi, aşa că se aruncară cu toate puterile în bătălia cu câinii, intrând în ei să-i dărâme. Pe suprafaţa zăpezii se porni o bătălie cruntă şi haotică: colţii lupilor se încrucişau cu ai câinilor, zburau bucăţi de zăpadă, cu smocuri de blană cu tot, se auzeau scheunături de câine şi urlete de lup, sângele ţâşnea din beregatele de câine, dar şi din cele de lup. Studenţii nu mai văzuseră niciodată o luptă atât de sângeroasă şi de înfiorătoare între câini şi lupi. De uimire, nu scoteau niciun sunet. Încă de când urcase povârnişul, Batu fusese cu ochii pe lupul cel alb, căpetenia, iar când veni vremea să se năpustească în jos, chiar spre acesta îşi agită tomakanul. Dar lupul cel alb nu coborî în aceeaşi direcţie cu haita, ci, fără nicio ezitare, tăie panta spre vest. Atunci, vreo patru sau cinci lupi

imenşi porniră înaintea şi în urma lui, ca o escortă. Batu luă pe dată cu el trei oameni şi vreo patru sau cinci dulăi şi porni în urmărirea grupului căpeteniei. Dar acel rege-lup, care ştia foarte bine terenul şi care de mult dispunea de un al doilea plan de spargere a încercuirii, alese o rută extrem de accidentată. Sub stratul de zăpadă topită era numai pietriş alunecos, care se prăvălea zgomotos atunci când păşeau lupii, însă aceştia, cu labele lor late, puteau să treacă foarte repede peste pietrele ce se rostogoleau la vale fără să alunece odată cu ele. Grohotişul se prăvălea cu un răsunet îngrozitor. Labele câinilor erau mult mai subţiri decât ale lupilor, dar tot se puteau ţine după lupi, târâş-grăpiş, pe când caii, cu copitele lor alunecoase şi rigide, nu puteau cu niciun chip să se ţină drepţi pe acea porţiune. Cei trei călăreţi nici nu o apucară bine pe acest drum periculos, că unul dintre ei îndată alunecă într-o parte, iar în cădere tomakanul i se rupse în trei. Ceilalţi doi stăvari se speriară aşa de tare, că-şi struniră degrabă caii şi, descălecând, se repeziră să-l ajute pe cel căzut.

Batu, care ardea de dorinţa răzbunării, sări deîndată de pe cal, ridică repede tomakanul şi, sprijinindu-se în el ca într-un baston, îi înfipse coada ca pe un vârf de bambus printre pietre, pentru a-şi susţine greutatea corpului, apoi, ţinând calul de căpăstru, o luă repede pe urma lupilor, strigând cât putea de tare: „Ţineţi-vă după ei! Ţineţi-vă după ei!” După ce trecu muntele, Batu auzi schelălăiturile speriate ale câinilor, aşa că sări degrabă în şa şi se repezi într-acolo. După câteva clipe, descoperi un dulău mare, muşcat de lupi, care zăcea la pământ zbătându-se în agonia morţii. Un altul avea urechea ruptă şi capul plin de sânge, iar alţi trei erau atât de speriaţi, încât fugeau cu coama zbârlită. Cum văzură tomakanul, lupii o luară la fugă, dispărând în desişul dinspre apus, dar Batu mai luă cu el un om şi trei câini şi porni după ei.

Când îl văzu pe Batu pe coamă, Uliji îl luă repede pe Bao Shungui şi alergară către punctul cel mai bun al liniei de încercuire, astfel încât să poată cuprinde cu privirea întreaga scenă, apoi mai aranjă oamenii şi strânse rândurile, pentru a nu lăsa să scape niciun lup din haita prinsă în încercuire. Fiecare vânător mongol trecut prin experienţa nenumăratelor bătălii ştia din instinct cum stăteau lucrurile, cunoştea foarte bine ce avea de făcut şi, mai ales, faptul că nu se putea alege cu nimic dacă nu se străduia din răsputeri. Acei oameni care se aflau în cercul exterior de siguranţă al liniei de vânători vedeau foarte bine cum vânătorii din interior şi câinii acestora aveau să se bucure de cea mai mare izbândă şi laudă, dar nici nu le trecea prin minte să părăsească locul în care fuseseră rânduiţi să stea. Dacă un singur lup ar fi reuşit să se strecoare afară din cercul interior, acesta ar fi fost pe dată întâmpinat de unul sau doi dintre cei aflaţi în exterior şi ar fi fost prins ori ar fi fost gonit înapoi în cerc. Spaţiul rămas gol în

urma lor ar fi fost pe dată umplut de alţi vânători din partea aceea, asigurându-se astfel continuitatea întregului cerc, fără nicio întrerupere.

În mijlocul podişului erau oameni, cai, câini şi lupi care se agitau întruna. Doar câţiva câini şi lupi care zăceau la pământ se opriseră din zvârcolire, iar din rănile mortale încă ieşeau aburi şi miros de sânge. Patruzeci şi ceva de lupi erau înconjuraţi de vreo sută şaizeci de câini. Lupii stăteau strânşi unii într-alţii, umăr lângă umăr, spinare lângă spinare, coadă lângă coadă, cu colţii rânjiţi, inseparabil uniţi în bătălia finală, pe viaţă şi pe moarte. Mulţi lupi şi dulăi aveau pielea de pe piept şi umeri sfârtecată, cu răni adânci, înfiorătoare, din care sângele curgea şuvoaie. Lângă cercul câinilor erau câţiva oameni curajoşi şi cruzi, cu bice în mâini, care-i loveau năprasnic pe lupii din interiorul cercului. Lupii şi câinii se rostogoleau, luptându-se, sărind, sfârtecându-se, încât nu se mai distingea care era lup şi care era câine. Deşi vânătorii erau numeroşi, existau momente în care nu aveau cum să intervină cu tomakanele, pentru că nu puteau şti dacă-i ating pe lupi ori pe câini, şi n-aveau cum să-i prindă la grămadă. Cei aflaţi pe caii cei mari nu puteau nici ei să intre printre câini, pentru că s-ar fi trezit înconjuraţi de prea mulţi lupi deodată, şi atunci nici cu eforturi supraomeneşti nu i-ar fi rărit destul, ci, cel mult, ar fi creat debandadă, lupii s-ar fi putut năpusti din toate părţile, străpungând cercul în care se aflau oamenii şi câinii, iar cei aflaţi în cercul exterior, care oricum era ceva mai rărit, n-ar mai fi avut cum să se descurce cu atât de mulţi lupi deodată.

Câţiva oameni care aveau mai multă experienţă şi se pricepeau mai bine să mânuiască tomakanele coborâră laţurile deasupra locului unde erau lupii, pentru ca atunci când vreunul ar fi sărit să muşte să abată reteveiul către el, să-l prindă într-o clipă, indiferent dacă de cap, de trunchi sau de şale, şi repede să strângă laţul şi să-l tragă afară, iar câinii să se repeadă şi să-i frângă beregata.

Studenţii şi fetele fuseseră rânduiţi să stea în partea de sud a liniei exterioare. Chenzhen şi Yangke fuseseră trimişi de Bilge pe brâul muntelui dinspre sud-vest, unde era un loc mai înalt şi de unde puteau urmări cel mai bine încercuirea, însă cei doi erau mult mai înspăimântaţi decât spectatorii luptelor cu animale ale Romei antice. Ei erau nerăbdători să vadă vreun lup ieşind din încercuire, căci numai astfel s-ar fi putut căpătui şi ei cu şansa de a prinde vreunul. Cu toate acestea, se temeau, gândindu-se că nu se ştie dacă vor fi sau nu în stare să şi prindă lupul care s-ar fi repezit spre ei, deoarece viteza şi reacţiile lupului de stepă nu dădeau niciodată şansa unei a doua încercări. Din fericire, cele două rânduri de câini şi rândul de vânători obţinuseră superioritatea numerică, lupii neavând cum să spargă o încercuire atât de strânsă.

În cele din urmă, lupii începură să cadă prinşi, unul câte unul, în laţurile vânătorilor. Apoi erau traşi afară din rânduri, iar câinii le sfârtecau fără milă beregata. Lupii mârâiau înfiorător, ca apucaţi, apoi schimbară tactica de luptă, renunţând să mai sară să muşte. Culcându-se la pământ, îi muşcau pe câini de jos, aşa încât tomakanele nu mai erau de niciun folos.

Cu binoclul la ochi, Chenzhen observa foarte atent întreaga situaţie, şi îşi dădu seama că, deşi haita de lupi căzuse într-o capcană mortală, nu-şi pierduse totuşi raţiunea. Nu erau ca acei oameni neghiobi, cărora nici nu le pasă dacă prind doi iepuri sau unul, ci făceau tot posibilul să producă pierderi cât mai mari în vârful de atac al încercuirii, şi anume, în rândul câinilor. Lupii se grupară câte trei sau câte cinci, coordonându-şi mişcările şi muşcând, umplându-şi botul de sânge. Câţiva dintre ei, mai mari, puseră în aplicare cea mai crudă metodă de atac a lupilor de stepă: să producă o rană grea încasând o zgârietură, ori să dea o lovitură mortală încasând o rană mai gravă. Îşi expuneau muşcăturilor câinilor acele părţi ale trupului care nu erau vitale, pentru ca dintr-o astfel de poziţie să îi muşte la rândul lor pe câinii neatenţi, spintecându-le burta şi beregata. Lupii imenşi erau plini de sânge, din cap până în vârful labelor, însă puţini erau aceia care căzuseră la pământ. În schimb, câinii primeau muşcături fatale, unul după altul, părăsind astfel bătălia, cei răniţi scheunând jalnic şi afectând astfel moralul întregii oştiri. Vreo zece, douăzeci făcură calea-ntoarsă, astfel că lupii păreau să recapete, încet-încet, controlul, iar de îndată ce câinii ar fi început să ezite, lupii s-ar fi regrupat, şi-ar fi adunat forţele şi ar fi încercat o spargere a încercuirii prin toate părţile.

Atunci moş Bilge, care susţinea comanda din afara primului cerc, strigă din toate puterile:

— Pale! Pale! Sari! Sari! apoi făcu cu mâinile semnul retragerii.

Chenzhen şi Yangke înţeleseră imediat intenţia bătrânului, aşa că începură şi ei să strige:

— Erlang! Erlang! Sari! Sari! Sari!

Deşi ochii le ardeau de mânie, cei doi câini fioroşi înţeleseră comenzile şi gesturile stăpânilor, aşa că atât Pale, cât şi Erlang se traseră înapoi câteva zeci de paşi, schimbându-şi cu repeziciune tactica de luptă şi repezindu-se ca nebunii la lupul cel mai mare din mijlocul haitei. Erlang, care era mai iute, se ciocni primul de acesta, îmbrâncindu-l vreo trei, patru metri, dar fără a reuşi să-l răstoarne la pământ, ci doar să-l oprească locului. Atunci, Pale cel fioros şi mare ca un berbec de spart ziduri de cetate porni cu succes un atac. Lupul cel mare se rostogoli de două, trei ori, dar nici nu apucă să se ridice, că Erlang nu mai stătu să-i aştepte pe ceilalţi câini să vină să-l ajute şi se aruncă de unul singur în mijlocul haitei, muşcându-i beregata cu un clămpănit. Patru şuviţe de sânge de lup ţâşniră în aer şi pe zăpadă,

înroşindu-i şi lui capul şi lăsând întreaga haită de lupi ca prostită.

Lupul se zbătea în agonia morţii, zvârcolindu-se şi rânjindu-şi colţii, dând aiurea din labe cu ultimele puteri, zgâriindu-l pe Erlang în câteva puncte vitale şi tăindu-i câteva vinişoare. Însă natura sălbatică a lui Erlang îi dădea o putere deplină, aşa că nu se sperie de cele câteva răni, ci rămase acolo până când lupul îşi dădu ultima suflare. Haita de lupi părea că-l ştie prea bine pe dulăul uriaş şi feroce, căci avuseseră cu toţii de-a face cu acest câine sălbatic şi sângeros, aşa că începură să se tragă înapoi speriaţi, neîndrăznind să se apropie. Pale văzu vânatul pe care-l doborâse chiar el şi pe care Erlang îl prinsese cu atâta dibăcie şi curaj. Fierbea de furie, dar nu lăsa să se vadă asta; nu-i mai rămânea decât să se repeadă cu toată puterea într-un alt lup. Câinii începură să-şi vină în fire şi să-i urmeze exemplul, unul câte unul. Se aruncară fiecare în câte un lup, doborându-l la pământ. Erlang, Pale şi ceilalţi câini mai fioroşi dădură din acel moment semnalul pentru masacru. Lupii fură despărţiţi, iar vânătorii putură astfel să năvălească, profitând de ocazie, croindu-i amarnic pe lupi cu tomakanele, sfărâmând haita în bucăţele. Lupii ajungeau cu beregata, burta şi spinarea drept în bătaia colţilor câinilor şi a tomakanelor vânătorilor.

Se aflau într-o situaţie fără ieşire, făcând tot ce le stătea în putinţă, dar contând de acum fiecare pe el însuşi, încercând să spargă separat încercuirea. Într-o clipă, în centrul haitei se petrecu ceva şi toţi lupii dădură buzna înainte, căutând ca din dezordinea creată să-şi salveze viaţa. Dar în secunda următoare fiecare era flancat de câini şi prins definitiv în laţurile vânătorilor. Cei din exteriorul cercului, femei şi bărbaţi, se puseră cu toţii pe urlat, în timp ce vânătorii, agitându-şi fioros tomakanele, îi presau spre interior.

Văzând cum câţiva câini prinseseră un lup, Lamzab, care se afla pe linia din interior şi care mereu se comparase cu lupii, dădu buzna înainte, aplecându-se şi aruncând laţul plin de pământ, cu intenţia de a prinde gâtul scurt şi labele din faţă ale lupului, ori partea din faţă a trupului. Apoi ridică brusc băţul, scuturându-l şi răsucindu-l de parc-ar fi făcut minciunele împletite, reuşind astfel să-l prindă pe lup de şale. Nu mai aşteptă ca lupul să fie prins şi în alt laţ, ci smuci deîndată hăţurile calului şi, cu o întorsătură a mâinii, îl smulse pe lup de acolo şi o luă din loc. Îl târî o vreme pe pământ ca pe un sac greu, lupul neputând deloc să se ridice, însă râcâind disperat ţărâna peste care trecea, arând cu ghearele două brazde în zăpada îngheţată. Trăgând astfel lupul după el, Lamzab strigă spre câini.

Să prinzi lupi în stepă nu e treabă uşoară, iar să-i ucizi e chiar mai greu. Gâtul lupului de stepă e scurt şi gros, aşa că atunci când încerci să-l prinzi de gât el se poate trage şi poate scăpa. Chiar dacă nu-şi trage capul din laţ, e ceva de lucru să strângi laţul şi să-l

răsuceşti, căci dacă dai peste un lup cu gâtul foarte gros e ca şi cum ai vrea să prinzi cu sfoară un buştean rotund, iar acela nu trebuie decât să se tragă cu toată puterea, ca să alunece imediat. De aceea vânătorii cu experienţă preferă să-l prindă pe lup de şale, căci aceea este partea cea mai subţire a trupului şi, odată încolăcită sfoara în jurul brâului, lupul nu prea mai are cum să scape. Abia apoi vine partea cea mai grea, şi anume omorârea lupului. Dacă ar fi să-l prindă de gât l-ar strangula, dar de şale, oricum l-ar trage, lupul nu moare. Dacă este un om la un lup, merge foarte greu. Dacă omul descalecă, atunci animalul ar putea sări în picioare, s-ar zbate până ar rupe vârful tomakanului şi ar scăpa, ori chiar ar putea sări la om, rănindu-l şi apoi fugind. Numai un vânător foarte curajos şi priceput la mânuirea tomakanului este în stare ca, după ce a descălecat, să-l ţină mai departe pe lup în laţ şi, trăgându-l spre el, să-l pocnească cu bâta ori să-l taie cu cuţitul. Mulţi vânători nu îndrăznesc să ucidă lupul singuri; de multe ori sunt nevoiţi să sacrifice blana lupului şi să-l târască până acolo unde sunt alţi oameni sau între câinii ucigaşi care să-l ajute să-l omoare.

Lamzab îşi alese o bucată unde zăpada era mai groasă şi îl târî pe lup până acolo, căutând în acelaşi timp câinii. Câţiva dulăi înconjurară lupul lătrând şi muşcând la întâmplare, muşcând uşor şi apoi retrăgându-se, neîndrăznind totuşi să-şi înfigă colţii în punctele vitale. Deodată, Lamzab văzu că Erlang tocmai îi rupse beregata unui lup. Îl ştia pe dulăul ucigaş, aşa că se repezi la el strigând:

— Omoară-l! Omoară-l!

Auzind cum un om îi strigă să omoare lupul, Erlang îl lăsă deoparte pe lupul care încă răsufla şi se repezi spre cel prins în laţ, căci el se pricepea de minune să-şi înfigă colţii în astfel de situaţii. Îl ocoli pe lup şi îl luă din spate, prinzându-i capul şi pieptul cu labele din faţă şi muşcându-l cu putere, rupându-i carotida. Deşi lupul începu să dea disperat din labe, nu reuşi să-l atingă pe Erlang. Lamzab sări imediat jos de pe cal şi strigă în jur:

— Trageţi lupii încoace, dulăul ăsta e mai grozav ca un lup!

Nu departe în linia de bătaie era Pale, care tocmai jugula un alt lup prins în laţ. Atunci câţiva vânători traseră lupii prinşi în tomakane spre cei doi câini.

În învălmăşeala bătăliei, pe lângă cei doi dulăi măcelari, Erlang şi Pale, imposibil de controlat, mai era o ceată de câini flocoşi şi neînfricaţi ca cei ai eschimoşilor, care atrăgeau cel mai mult atenţia oamenilor. Aceasta era haita de câini ucigaşi de lupi ai casei lui Dorji, cărora li se dusese vestea că sunt fioroşi din cale afară. Lucrau cel mai bine în perechi, iar dacă se puneau laolaltă opt câini, fiecare ştia bine ce avea de făcut: cei iuţi treceau la atac, cei mai lenţi se ocupau de hărţuială, cei de haită ţintuiau prada, iar cei mai răi jugulau. Atunci când se războiau cu lupii, nu se despărţeau niciodată, ci îşi concentrau

forţele, distrugându-şi duşmanii, unul câte unul. Acum erau opt la unul; cum ucideau un lup, treceau la al doilea. Mergeau drept la ţintă, cu mare îndemânare, şi omorâseră trei lupi.

În mijlocul încercuirii, vânătorii erau organizaţi în grupuri de câte trei sau cinci. Cum prindea careva un lup, ceilalţi oameni săreau jos de pe cai şi, prinzându-l de coadă şi de picioare, îi zdrobeau căpăţâna cu bâta. În partea de nord-vest a încercuirii se auzeau strigăte cumplite, căci cinci sau şase vânători dădeau pinteni cailor, fugind nebuneşte după doi lupi mari. Un stăvar mai micuţ, călare pe murgul lui iute, ţipa ca din gură de şarpe şi, întinzându-se, dădea tare cu băţul de la laţ într-un lup, făcându-l să spumege. Când lupul o zbughi cu toată viteza şi-l lăsă mult în urmă, se găsi un cal foarte rapid care să alerge după el de nebun, ca la ştafetă, iar lupul nici nu apucase să ajungă bine la viteza maximă că apăru Şatsreng, care se aplecă şi-i prinse capul în laţ. Nu mai răsuci ştreangul, ci doar îl trase tare după el, apoi slăbi laţul repede de tot, făcându-l pe lup să se rostogolească în cascadă, de vreo şapte, opt ori. Apoi, când lupul se chinuia din greu să se întoarcă şi să se ridice de jos, câţiva stăvari îl şi prinseră în laţ, trăgându-l din nou de acolo, după care îi dădură drumul. Când un alt lup ajunse la viteza maximă, apăru un cal galopând dintr-o parte, lupul fu prins şi târât, apoi dat de-a berbeleacul de vreo cinci, şase ori, la fiecare rostogolire vânătorii strigând din toţi bojocii, vărsându-şi astfel amarul pentru batjocura îndurată din partea tuturor lupilor într-un an întreg.

Cei doi lupi prinşi de vânători erau dezorientaţi, nu mai ştiau nici măcar încotro s-o ia ca să scape. După ce fuseseră doborâţi de câte trei, patru ori, nici măcar nu se mai puteau ridica de jos ca s-o ia la fugă. Şatsreng aruncă tomakanul cât colo, îşi scoase iute picioarele din scări, le strânse sub el, se aplecă în şa, apoi se aruncă zvâcnind din spinarea calului, ca un leopard, cu capul înainte, căzând ca un trăsnet peste trupul lupului. Până să apuce fiara să se întoarcă, el se afla în spinarea ei, ţinându-l strâns de urechi şi trântindu-l tare cu căpăţâna de pământ, aşa de tare, că gura şi nasul lupului se umplură pe dată de sânge. Ceilalţi vânători săriră şi ei repede de pe cai şi se aruncară asupra lupilor, aşa încât aceştia nu mai puteau nici să sufle. Apoi Şatsreng scoase liniştit cuţitul şi-i ucise pe toţi. Un alt lup fu prins de trei stăvari mai tineri, care o vreme îl călăriră de parc-ar fi fost oaie, după care îi făcură şi lui felul.

Chenzhen, Yangke şi toţi ceilalţi studenţi lăsară jos tomakanele. Ei nu fuseseră decât martorii acestei bătălii cu lupii, care se dovedise o victorie cum nu se mai văzuse de mult. Cel mai mult regretau faptul că singurul stăvar dintre ei care fusese trimis în bătălie, Zhang Jiyuan, nu prinsese niciun lup. Lupul care venise dintr-o parte atunci când el tocmai lăsa laţul în jos să-l prindă se întorsese într-o clipă şi, trecând razant pe lângă el, ca o minge de crichet, atinsese piciorul calului şi

ieşise din raza lui de acţiune. Puţin lipsise să-i frângă tomakanul. Cât despre ceilalţi doi studenţi cu funcţii de stăvari, aceia fuseseră şi ei doar nişte simpli privitori din afara cercului de împresurare, iar un lup ţâşni printre ei şi scăpă din încercuire.

Bătrânul Bilge se uită să vadă ce s-a ales şi se duse lângă Chenzhen şi Yangke, zicând:

— Voi, cei zece, aţi făcut treabă bună, în felul vostru, şi v-aţi aşezat în mai multe locuri, altfel nu v-aş fi dat eu atâtea tomakane să prindeţi lupi.

Bătrânul văzu părerea de rău de pe feţele celor doi, aşa că le spuse râzând:

— Câinele vostru, cel mare şi rău, a obţinut o mare izbândă în bătălia de azi, pe care o consider a voastră: el singur a ucis vreo doi lupi, apoi i-a ajutat pe vânători, care au mai prins doi. Vouă vi se cuvin două piei de lup, căci, după legea vânătorii, pieile acelea două care rămân trebuie împărţite vânătorilor care i-au prins.

Spunând acestea, bătrânul îi luă şi-i duse la vale.

La vânătoarea aceasta, în afară de cei şase, şapte lupi mari care erau mai iuţi, mai pricepuţi şi mai norocoşi şi care, întorcându-se brusc şi trecând razant pe lângă oameni sau rupându-le tomakanele, au reuşit să scape din încercuire, toţi ceilalţi prinşi la mijloc au fost răpuşi.

Oamenii dispuşi pe cercul din exterior strigau cât îi ţinea gura, coborând povârnişul din trei părţi, ca să vadă cu ochii lor ce pradă se strânsese. Bilge chemase oamenii să tragă la un loc cei doi lupi care li se cuveneau lui Chenzhen şi Yangke. Suflecându-şi mânecile, începu împreună cu Chenzhen şi Yangke să-i jupoaie. Kasmai chemă şi ea câţiva oameni să tragă laolaltă lupii pe care-i uciseseră Pale şi câinii lui Sanjie, iar acesta cu Ganbu o ajutară să-i jupoaie.

Chenzhen învăţase mai demult de la bătrân cum se jupoaie lupii, aşa că acum începuse să-i arate şi lui Yangke. Mai întâi luară nişte cuţite mongole foarte ascuţite şi începură să taie de-a lungul botului lupului, apoi traseră cu toată puterea pielea de pe cap. Chenzhen îi spuse lui Yangke să bage o bucată de piele între dinţii lupului, iar el, apucând de pielea desprinsă, trase şi o întoarse către piept şi către spate, după care tăie iar cu cuţitul carnea care era lipită de piele şi trase ca şi cum ar fi dezbrăcat lupul de nişte haine strâmte, jupuindu-l de tot. La urmă tăie la picioare şi la coadă. Acum, că pielea era spre exterior iar blana spre interior, cei doi o întoarseră pe dos ca pe un maţ, obţinând la sfârşit o blană de lup jupuită aşa cum trebuie.

Bătrânul se uită puţin şi spuse:

— L-aţi jupuit bine, fără grăsime. După ce ajungeţi acasă, să luaţi nişte paie uscate şi să-l umpleţi, apoi să-l atârnaţi de o prăjină în faţa iurtei. Astfel, toată stepa Elunului o să ştie că sunteţi vânători adevăraţi.

În tot acest răstimp, Erlang şi Gălbenuş stătuseră lângă stăpânii lor, privindu-i atenţi. Erlang îşi lingea mereu, cu poftă parcă, sângele de lup şi pe cel propriu de pe labele din faţă şi de pe piept. Gălbenuş îl ajuta şi el, lingându-i sângele de pe cap. Pe trupul lui Gălbenuş nu era nici cea mai mică zgârietură, nici măcar vreun strop de sânge. Era curat din cap până-n picioare, de parc-ar fi fost vreun prinţişor al câinilor, care nu făcuse altceva decât să se plimbe încoace şi-ncolo. Erau însă câţiva vânători care-l tot lăudau de zor, zicând cum a întors el din drum vreo doi lupi şi cum i-a muşcat de picioarele dinapoi. Dacă n-ar fi fost Gălbenuş, Lamzab n-ar mai fi putut prinde nici măcar unul. Auzind acestea, Yangke nu-şi mai încăpu în piele de bucurie şi spuse cu năduf:

— Cum ar fi să încep şi eu acum să-l iau puţin peste picior pe viteazul de Lamzab? Uite că nici el nu-i mai breaz ca mine: omul merge la bătălie şi câinele se bate.

Chenzhen scoase atunci din sân câteva bomboane cu lapte şi le dădu ca premiu celor doi viteji: lui Erlang trei, iar lui Gălbenuş două. El presimţise de mult că la această vânătoare şi Erlang, şi Gălbenuş se vor comporta foarte bine. Cei doi câini puseră dulciurile pe jos şi începură să rupă hârtia cu dinţii, apoi le lipăiră cu limba şi, ridicându-şi capetele cu mândrie, le mestecară clămpănind şi făcându-i pe ceilalţi câini să saliveze privindu-i. La urmă linseră şi hârtia de pe jos.

De când au venit în stepă tinerii studenţi de la Pekin, câinii acelor locuri au aflat că pe lumea asta există multe delicatese. Şi era cea mai mare onoare pentru aceşti câini de stepă să poată mânca şi ei bomboane cu lapte, ca atâţia alţi câini de la Pekin.

Kasmai veni râzând şi-i spuse lui Chenzhen:

— Acum, că te-ai mutat în altă casă, ai uitat de câinele nostru?

Întinse mâna şi luă două bomboane pe care i le dădu lui Pale.

Chenzhen scoase repede toate bomboanele care-i rămăseseră şi i le dădu lui Kasmai. Ea începu atunci să râdă şi, desfăcând una, o băgă în gură.

Pe câmpul de vânătoare ieşeau aburi de pretutindeni: din hoituri de lupi, trupuri de cai, boturi de câine. De pe frunţile oamenilor se ridicau necontenit aburi albicioşi. Prada de război fu împărţită după regulile străvechi ale stepei, fără niciun fel de neînţelegere. Ţinerea de minte a păstorilor era fără cusur, ştiau cu exactitate ce lup a ucis fiecare câine, ce a prins fiecare vânător, nu avea cum să se strecoare vreo eroare. Un lup fusese totuşi prins de doi oameni împreună, aşa că trezi discuţii. Dar moş Bilge puse capăt neînţelegerilor cu un singur verdict: să se vândă pielea lupului, iar cu banii luaţi să se cumpere băutură, din care fiecare să bea jumătate. Vânătorii şi păstorii care nu primiseră nicio piele de lup priveau cu jind la cei care-i jupuiau şi căutau cusur pieilor şi câinilor fiecărei familii. Dacă aveau câini buni, şi

blana lupului era intactă, iar dacă erau mai proşti, atunci găseau în blana lupului o sumedenie de găurele. Însă cei mai mulţi dintre cei care se aleseseră cu piei îi invitau pe ceilalţi să vină pe la ei să bea un pahar. Căci aşa e în stepă: toată lumea are de câştigat dintr-o izbândă pe câmpul de luptă.

Încet-încet, forfota se stinse. Cel mai greu le era femeilor, căci ele trebuiau să-şi oblojească dulăii răniţi. Bărbaţii foloseau câinii numai pe timpul vânătorii, pe când femeile aveau nevoie de ei zi şi noapte. Tot ele erau cele care-i crescuseră de mici ca pe nişte copilaşi, iar când aceştia erau răniţi sau mureau, ele îi plângeau. Câţiva dintre câinii ucişi în bătălie mai zăceau încă acolo, pe pământul stepei, căci dacă un câine de vânătoare cădea răpus pe câmpul de bătaie, tot acela era locul din care sufletul lui pleca la Tengri, locul lui de înmormântare cerească, iar cei care săvârşeau slujba erau chiar duşmanii neîmpăcaţi ai câinilor: lupii de stepă. Moş Bilge spunea:

— Aşa este drept, câinii trebuie să le mulţumească lupilor, căci dacă n-ar fi lupii în stepă, oamenii n-ar avea de ce să ţină pe lângă case atâţia câini, care să mănânce carnea, ci, imediat ce s-ar naşte, ar fi trimişi lui Tengri aproape toţi.

Niciunui mongol nu i-ar fi trecut vreodată prin cap să valorifice blana atât de frumoasă şi deasă a câinilor ucişi în bătălie. În stepă, câinele este camaradul de război al omului, cel mai apropiat şi mai credincios prieten al lui. Viaţa omului din stepă nu depinde decât de două lucruri: de vânătoare şi de nomadism.

Câmpul de vânătoare se linişti, oamenii se aşezară să se odihnească.

Atunci când vânează, oamenii stepei se bazează pe câini. Când merg cu oile la păscut, tot de câini se ajută, ei fiind nişte mijloace de producţie mai folositoare decât boii cu care ară chinezii din câmpie şi cei mai buni paznici. Câinele se şi înţelege mai bine cu omul decât vitele, el este companionul de suflet al omului, indispensabil atunci când acesta merge cu oile pe pustiurile sălbatice şi monotone.

În stepa mongolă, unde sunt atât de puţini oameni, iar viaţa este atât de aspră, câinii au însărcinarea de a da alarma şi de a salva vieţi. Kasmai nu uita niciodată cât de mult a ajutat-o bunătatea salvatoare a lui Pale. Într-un an, pe la sfârşitul toamnei, ea scotea cenuşa din sobă, dar nu şi-a dat seama că în grămada de cenuşă mai era o bucată de balegă ce încă nu se stinsese de tot, iar în ziua aceea bătea un vânt puternic dinspre nord-vest, aşa că vântul a dus într-o clipă scânteia în iarbă, aprinzând porţiunea din faţa uşii. Nu se aflau acasă decât ea, bătrâna Eji şi copilul. Stătea în iurtă şi cosea ceva, neavând habar de ceea ce se întâmpla afară. Deodată, l-a auzit pe Pale lătrând furios şi zgâriind uşa. S-a dus repede să vadă ce se întâmplă, şi a văzut că focul se întinsese de la groapa de cenuşă cam două sute şi ceva de

paşi depărtare, pe o porţiune lată de câteva zeci de paşi. De acolo începeau câteva păşuni pentru toamnă şi iarnă pe care era iarbă înaltă, deasă şi grasă, pe care nimeni nu le-ar mai fi putut stinge dacă luau foc. În anul acela, dacă mai mult de jumătate dintre animale ar fi scăpat de foc, tot n-ar mai fi avut cu ce se hrăni peste iarnă dacă ardea păşunea, unde mai pui că pentru asta era pasibilă şi de închisoare. Pale a avertizat-o la timp, câştigând câteva minute extrem de preţioase. A luat pe dată o carpetă mare, a înmuiat-o în apă, s-a înfăşurat în ea, s-a dus în locul care ardea şi s-a rostogolit degrabă prin foc, acoperind pe rând locurile care ardeau. Până la urmă a reuşit să stingă focul, înainte ca acesta să ajungă la locul unde începea iarba înaltă. Kasmai zicea că, dacă n-ar fi fost Pale, s-ar fi terminat cu ea. Le mai povestise lui Chenzhen şi Yangke cum se întâmplase cu unii bărbaţii din stepă care aveau patima băuturii şi care călăriseră beţi, apoi căzuseră de pe cal şi muriseră îngheţaţi în zăpadă. Dacă printre aceştia mai erau şi unii care supravieţuiseră, asta se datora câinilor care fuseseră cu ei. Aceştia o luau la fugă înapoi spre casă şi le trăgeau pe stăpâne de poalele halatelor de piele, ducându-le să-i scoată din zăpada adâncă pe stăpânii lor. În stepa Elun, la fiecare iurtă erau câini salvatori, în fiecare iurtă erau bărbaţi sau femei cărora câinii le salvaseră cândva viaţa. De aceea, în stepă, să ucizi un câine, să mănânci carne de câine, să jupoi blana câinelui sau să dormi învelit în blană de câine însemna să fii cât se poate de nerecunoscător, şi oamenii stepei considerau acest lucru un păcat de neiertat. Acesta este şi unul dintre motivele pentru care păstorii din stepă au intrat în conflict cu mulţi ţărani, muncitori din alte locuri ori chinezi.

Moş Bilge spunea că, în vremurile de odinioară, cum intrau în stepă, soldaţii chinezi ucideau o mulţime de câini, ca să le mănânce carnea. Asta îi umplea de mânie pe ciobani, care au hotărât să se împotrivească.

Acum se întâmplă frecvent ca venetici din China să le fure păstorilor câinii şi să-i mănânce sau să facă trafic cu blană de câine în Manciuria şi în restul Chinei. Pielea câinilor din stepa mongolă este mare, iar blana este groasă şi deasă. Chinezilor din nord le place să-şi facă plăpumi şi căciuli din ea. Bătrânul spunea indignat că vor fi scriind chinezii cărţi, dar în ele n-au scris niciodată despre aceasta.

Cei din familia lui Bilge aveau obiceiul să-i pună o întrebare jenantă: cum se face că, deşi îi urăsc, îi suduie şi-i ucid pe câini, totuşi chinezii se pretează să-i mai şi mănânce? La aceasta Chenzhen se gândise vreme îndelungată, apoi venise la ei cu o explicaţie.

Într-o seară, Chenzhen le spuse celor adunaţi în jurul vetrei:

— Chinezii nu sunt nomazi şi printre ei nu sunt decât câţiva vânători; ei mănâncă tot ce se poate mânca şi nu ştiu la ce sunt buni câinii. Apoi chinezii sunt numeroşi şi China nu este un deşert, acolo n-

ai nevoie de câini să-ţi ţină companie, să nu te plictiseşti. Chinezii au câteva înjurături referitoare la câini: spun că eşti rău şi nerecunoscător ca un câine, că eşti mai rău decât porcii şi câinii, că eşti prost şi împuţit ca un câine, că eşti fiu de căţea, că faci pe grozavul ca un câine când are stăpânul lângă el, că te porţi ca un câine încolţit, că eşti snob ca un câine, că-ţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala ca un câine, că te repezi ca un câine la cei care sunt căzuţi la pământ, că unui câine care s-a plimbat cu lectica nimic n-o să-i mai placă, că din gura câinelui nu pot ieşi colţi de fildeş. Se mai spune: câinele moare de drum lung şi prostul de grija altuia, brânză bună-n burduf de câine, să dai mărgăritare câinilor ş.a.m.d., ba chiar şi vorbe care astăzi au ajuns să fie folosite chiar pe post de sloganuri politice, căci toată ţara ştie vorba aceea că „trebuie să zdrobim capul de câine al lui Liu Shaoqi", ori „jos cu Liu Shao Câine". Nici occidentalii nu pricep cum de chinezii folosesc mereu cuvântul „câine" pentru a spune tot felul de măscări.

De ce urăsc chinezii câinii? Mai ales pentru că aceştia nu se supun legilor chinezilor. Ştiţi că, demult, chinezii aveau un înţelept sfânt, care se numea Kongzi[29]? Până şi împăraţii dinastiilor chineze se prosternau înaintea statuii sale. El este cel care le-a dat chinezilor multe reguli de comportare, după care se conduc chiar şi la sute şi mii de ani după aceea. Ei bine, învăţăceii şi cărturarii aveau mereu la ei o cărticică cu aforismele lui Confucius, cum e acum cărticica roşie cu învăţăturile preşedintelui Mao, şi cine nu respecta regulile din acea cărticică era considerat un barbar. Ce-i mai grav e că se putea să li se taie capul pentru asta. Însă cel mai mare neajuns al câinelui tocmai acesta era: nu se conforma regulilor confucianiste, care cereau mereu oamenilor să fie politicoşi, ospitalieri şi respectuoşi. Pe când câinele, cum vede un străin, nu contează dacă-i sărac ori bogat, bătrân sau copil, rudă ori prieten, oaspete respectabil ce vine de departe, el se repede la el să-l latre şi să-l muşte, de capul lui, făcându-l pe bietul chinez care ţine la etichetă să pară lipsit de orice respect, să se facă de ruşine şi să se umple de furie. În al doilea rând, Confucius porunceşte ca femeile şi bărbaţii să nu umble aiurea, să nu facă ce nu trebuie, altfel trebuie să primească o pedeapsă exemplară. Când colo, câinele se împerechează cu cine găseşte, nu contează că e frate sau soră, mamă sau tată. Apoi, chinezilor le este teamă, grozav de teamă, ca nu cumva oamenii să se înveţe de la câini. În al treilea rând, Confucius îi învaţă pe oameni să fie curat îmbrăcaţi şi să mănânce curat. Câinii însă ajung să mănânce chiar şi excrementele oamenilor, lucru care-i umple pe aceştia de dezgust până peste poate. Îi urăsc şi din cauză că oamenii săraci n-au cu ce să mai crească şi câte un câine, când şi ei abia dacă au după ce bea apă, dar să mai facă rost de mâncare şi pentru câine. Bogaţii însă îşi mai iau câte un câine să le păzească ograda, ba chiar îi dau drumul să-i muşte pe cei sărmani. De

aceea, majoritatea celor sărmani urăsc câinii. Aşa că, nu-i de mirare de ce îi urăsc chinezii pe câini, îi înjură, îi ucid şi-i mănâncă. Iar oamenii care au mâncat vreodată carne de câine spun că aceasta este deosebit de bună. Chinezii spun că dacă poţi să omori şi să mănânci porci, vaci sau oi, de ce să nu poţi mânca şi câini? Că doar tot animal domestic este şi acela, nu? Dar atunci când vorbim de faptul că ei urăsc câinii, îi ucid şi-i mănâncă, trebuie să ne gândim mai degrabă la un alt lucru fundamental, şi anume acela că nu sunt nomazi; chinezii sunt sedentari şi mereu vor să impună regulile lor de viaţă tuturor celorlalţi.

După ce ascultară toate acestea, moş Bilge şi Batu rămaseră tăcuţi vreme îndelungată, dar nici nu reacţionară negativ la explicaţia lui Chenzhen. Bătrânul se mai gândi ce se mai gândi, apoi spuse:

— Copile, ce bine ar fi dacă între chinezi şi mongoli ar fi mulţi oameni care să priceapă lucrurile aşa ca tine.

Kasmai oftă şi ea şi spuse cu indignare:

— Mare păcat că au ajuns câinii până acolo unde trăiţi voi, chinezii, că nici n-au apucat să vă arate la ce sunt ei buni, dar defectele imediat le-aţi văzut. În locul lor, nu prea m-aş mai înghesui să mă duc acolo unde trăiesc chinezi. Mai bucuros aş fi să mă mănânce lupii şi aş rămâne aici în stepă.

Chenzhen grăi atunci din nou:

— Şi eu mi-am dat seama abia atunci când am ajuns în stepă că, dintre toate animalele, cel care se înţelege cel mai bine cu omul este câinele şi că, într-adevăr, este cel mai bun prieten al lui. Numai neamul sărac şi înapoiat care se ocupă cu agricultura este în stare să mănânce toate cele de nemâncat şi nici de la carnea de câine nu se dă înapoi. Dar, cine ştie, poate în viitor, când oamenii o vor duce mai bine, când vor avea destulă mâncare, poate atunci se vor împrieteni cu câinii, n-o să-i mai urască şi n-o să-i mai ucidă ca să-i mănânce. După ce am ajuns în stepă, am început să ţin foarte mult la câini şi, dacă trece vreo zi fără să-mi văd câinele, simt un mare gol în suflet. Acum, dacă i-ar trece cuiva prin minte să ne fure vreun câine de la iurtă, ar avea de-a face cu mine şi cu Yangke, l-am bate aşa de tare, că ar scuipa şi ce n-a mâncat...

Dar nici nu termină ce avea de spus, că se simţi puţin surprins. Era convins că un om superior nu ajunge la blesteme atunci când are ceva de discutat şi, când colo, iată că vorbise gura fără el şi spusese numai prostii.

Dar Kasmai urmă:

— Şi-atunci când o să te întorci la Pekin o să creşti şi tu un câine?

Chenzhen râse şi spuse:

— Cât voi trăi am să ţin la câini, la fel ca voi, mongolii. Şi, ca să

fiu sincer, din bomboanele acelea scumpe pe care le-au trimis ai mei de la Pekin şi din care au mai rămas câteva, eu nici măcar n-am gustat, şi nici măcar ţie sau lui Bayar nu v-am dat, ci le-am păstrat pe toate pentru câinele meu.

Auzind acestea, toţi ai casei râseră cu lacrimi, iar Batu îl bătu pe Chenzhen pe spate şi spuse:

— Păi tu eşti pe jumătate mongol!

De la discuţia aceea despre câini trecuse mai bine de o jumătate de an, însă Chenzhen nu avea să uite niciodată promisiunea pe care o făcuse.

Pe câmpul de vânătoare se lăsă liniştea, dulăii frânţi de oboseală sau chiar răniţi erau trişti, câţiva stăteau în jurul trupurilor camarazilor ucişi şi-i miroseau plini de nelinişte, învârtindu-se încoace şi-ncolo, ca într-o ceremonie de despărţire. Un copil se prosternă la pământ şi, ţinându-şi câinele mort în braţe, nu mai voia să plece. Cei mari se tot duceau şi se rugau de el, dar el izbucni în lacrimi şi atât. Lacrimile se prelingeau pe trupul ţeapăn al câinelui, căzând ca nişte mici proiectile, amestecându-se cu pământul. Plânsetul copilului se reverbera la nesfârşit în stepă, iar ochii lui Chenzhen se împăienjeniră şi ei.

Capitolul 13

Comandantul militar din Lulong, Liu Rengong, cunoştea prea bine prefăcătoria kitanilor, căci toamna el îşi alegea adesea câţiva comandanţi care pregăteau trupele şi făcea incursiuni în ţinuturile acelora, ajungând să atace până dincolo de munţii Zhaixing, într-un loc numit „al kitanilor". De fiecare dată când dădea bruma, Rengong trimitea oameni să dea foc fâneţelor şi astfel să înfometeze de moarte caii kitanilor.

Sima Guang, îndrumar folositor în guvernare

Legea nescrisă a mongolilor aşa statorniceşte: „Nelegiuit este acela care nu lasă iarba să crească şi scormoneşte pământul, ori care lasă fâneţele să ardă."

Peng Daya (Song), Scurtă istorie a tătarilor

DUPĂ CE BAO SHUNGUI ŞI ULIJI conduseră câteva cadre de la

Direcţia Păşunilor ca să inspecteze prada obţinută după încercuire, merseră la Bilge. Bao Shungui descălecă şi-i spuse entuziasmat bătrânului:

— Mare victorie mare! Şi dumneata ai avut cea mai mare contribuţie la această izbândă, în calitate de comandant. O să propun superiorilor să te noteze pentru merite deosebite.

Zicând acestea, întinse amândouă mâinile ca să le strângă pe ale bătrânului. Dar acesta desfăcu palmele pline de sânge de lup şi spuse:

— Lasă acum, sunt murdar.

Bao Shungui îl apucă totuşi de o mână şi spuse:

— Dacă mă înmoi şi eu un pic în sânge de lup, poate am şi eu parte de norocul şi de izbânda dumitale.

Faţa bătrânului se întunecă deodată:

— Cine are nevoie de recunoaştere? Cu cât sunt mai mari aceste succese, cu atât sunt mai grave şi păcatele mele. De acum nu mai putem să ucidem atâţia lupi, dacă o ţinem tot aşa, n-o să mai rămână niciunul, şi atunci toate gazelele, nevăstuicile, marmotele şi iepurii se vor înmulţi peste măsură, o să năvălească şi-o să dea gata toată iarba. Atunci Tengri o să se mânie şi-o să ne lovească pe toţi cu judecata lui, dimpreună: pe cai, pe oi, pe vite şi pe noi, oamenii.

Bătrânul desfăcu palmele pline de sânge şi privi în sus la Tengri, cutremurându-se.

Bao Shungui râse jenat, apoi se întoarse către Erlang, care avea capul plin de sânge, şi spuse plin de emoţie:

— Acesta este câinele cel mare şi sălbatic? Numai capul să i se vadă şi e în stare să bage pe toată lumea în sperieţi. Am văzut de pe deal cum ştie să-şi bage colţii, e ca un adevărat şi brav general, cum s-a vârât el în haita de lupi, aceia s-au speriat de s-au despărţit în trei cete. Câţi să fi ucis în total?

Chenzhen răspunse:

— Patru.

Bao Shungui spuse mai departe:

— E bine, e bine! Auzisem mai demult că v-aţi apucat să creşteţi un câine sălbatic care muşcă oile şi mi s-a raportat că nesocotiţi regulile stepei, de mă puseseră să-l execut. Dar acum zic să-l lase lumea în pace, puteţi să-l creşteţi mai departe liniştiţi. Să-l hrăniţi bine, să fie puternic. Şi dacă o să mai omoare vreo oaie nu se mai consideră că-i vinovat de moarte. Aveţi grijă să predaţi statului pielea oii, iar pentru carne să plătiţi.

Auzind acestea, Chenzhen şi Yangke nu mai puteau de bucurie, dând din cap întruna.

Chenzhen spuse:

— La vânătoarea asta niciun student n-a prins vreun lup, că doar

studenţii nu se compară cu câinii, şi cu atât mai puţin cu acest dulău voinic.

Uliji râse şi spuse:

— Vorba asta parcă n-a ieşit din gura unui chinez.

Bucuros, moş Bilge spuse şi el:

— Copilul acesta pune la inimă toate cele ale stepei, o să devină un bărbat adevărat.

Uliji spuse:

— Am auzit că voi doi aţi mai prins şi nişte pui de lup din vizuină, aşa e?

Yangke spuse sincer:

— Chiar ieri, şapte în total. Dacă n-ar fi fost moş Bilge să ne dea indicaţii, nu ne-am fi descurcat deloc.

Bao Shungui spuse:

— Şapte pui, până la toamnă se făceau ditamai haita, şi atunci s-ar fi complicat lucrurile. Să-mi aduceţi pieile peste câteva zile. Vă dau cel mai bun preţ pe ele. Şi vă mai dau şi nişte cartuşe.

Grăind astfel, ridică de jos cele două piei de lup.

— Dacă mă uit aşa, văd că sunt piei grozave, cu păr lung, poate reuşim să ne înţelegem, vă dau un preţ bun pe ele. Am eu un şef care, pe timpul războiului, cum a stat mai tot timpul în tranşeele îngheţate, s-a ales cu reumatism la picioare, şi a vrut să-şi facă nişte pantaloni din blană de lup, aşa că se cuvine să-i dăruiesc eu unii.

Dar Chenzhen spuse:

— Iar eu trebuie să-l atârn în faţa uşii câteva zile. Trebuie să-mi răsplătesc şi eu cumva câinele cel mare şi sălbatic, nu?

Bao Shungui râse îngăduitor şi spuse:

— Ei, atunci n-am să vin după ele decât peste cinci, şase zile.

Câmpul de vânătoare era presărat cu pete roşii de sânge şi cu trupurile albe ale lupilor jupuiţi. Numai pe labe mai păstrau o fâşie destul de lungă de blană. Bao Shungui îi strigă pe vânători, punându-i să adune laolaltă trupurile lupilor stivuindu-le două câte două, cruciş, rând peste rând. În scurt timp, din cele treizeci şi ceva de trupuri fu alcătuit un turn cam cât un stat de om. Bao Shungui scoase aparatul de fotografiat şi făcu vreo patru, cinci poze, din mai multe unghiuri, apoi îi instrui pe vânătorii care prinseseră lupi cum să prezinte pieile, adică să facă două rânduri de-o parte şi de alta a grămezii de hoituri. Cei treizeci şi ceva de vânători, aşezaţi în linie, ridicară pieile, dar şi aşa cozile ajungeau la pământ. În rândul din faţă stăteau câinii ucigaşi de lupi, plini de răni şi de sânge, ghemuiţi la pământ. Din gură le ieşeau aburi. Bao Shungui îl puse pe Chenzhen să fotografieze, iar el, ridicând cea mai mare şi mai lungă piele şi ţinând-o cel mai sus, se aşeză chiar în mijlocul detaşamentului. Moş Bilge însă ţinea blana cu stânga, având capul puţin plecat, având pe chip un zâmbet forţat şi

amărât.

Bao Shungui făcu câţiva paşi înainte, apoi se întoarse şi se adresă vânătorilor:

— În calitate de reprezentant al Comitetului Revoluţionar al judeţului şi de comandant al garnizoanei, vă mulţumesc tuturor. Cu toţii sunteţi nişte eroi în vânătoarea de lupi, peste câteva zile fotografiile vor fi publicate la ziar. Vreau să arăt întregii lumi cât de gravă era ameninţarea lupilor din stepa Elun şi cum au fost ucişi peste treizeci de lupi într-o singură acţiune, căci aceştia sunt, în majoritatea lor, din afara Mongoliei şi ei sunt cei vinovaţi de pierderea pricinuită în rândul cailor militari. Apoi aş mai vrea să spun tuturor că aceste cadre din stepa Elun, împreună cu păstorii şi chiar cu studenţii, nu şi-au plecat capetele în faţa urgiei lupilor, ci s-au organizat cu hotărâre şi cu iscusinţă, dându-le lupilor o lovitură fatală. Deşi această acţiune de stârpire a lupilor este abia la început, noi avem deplina convingere că vom scăpa stepa Elun de lupi definitiv şi în totalitate.

La sfârşit, rotindu-şi braţul deasupra capului, Bao Shungui strigă tare:

— Până nu vom stârpi toţi lupii şi vulpile, nu vom putea proclama victoria!

Cu excepţia familiei lui Dorji şi a câtorva studenţi, nimeni nu reacţionă. Bao Shungui dădu liber detaşamentului, apoi se aşeză să se odihnească, în aşteptarea lui Batu.

Stând jos, cu picioarele încrucişate, Bao Shungui îi spuse lui Uliji:

— Acum, că frontiera este atât de ameninţată, am primit ordin de sus să organizez cât mai repede nişte exerciţii cu miliţiile populare. Dar nu mă gândisem că, pe undeva, încercuirea aceasta poate fi socotită o adevărată luptă crâncenă la baionetă. Astfel, toate sunt în regulă.

Uliji spuse:

— Mongolii din stepă sunt soldaţi din naştere. Ştiu să se bată, ştiu să tragă cu puşca şi în toate izbândesc. Aşa e, azi ai prins doi iepuri dintr-o lovitură, ai prins şi lupi şi ai făcut şi exerciţiul. Vezi să scrii două rapoarte separate şi aşa să le trimiţi, iar superiorii nu vor avea de ce să fie nemulţumiţi.

Studenţii se adunară în jurul lui Chenzhen şi Yangke să se uite la blănurile de lup, atingându-le cu palma, cuprinşi de admiraţie. Wang Junli spuse:

— Dacă n-ar fi fost acest câine sălbatic de la iurta voastră, noi, studenţii, chiar că ne-am fi făcut de ruşine şi am fi fost socotiţi nişte pedestraşi în mijlocul cavaleriei mongole.

Chenzhen spuse:

— Din cele mai vechi timpuri, vitejia şi măiestria în arta militară de care dăm dovadă noi, chinezii, nici nu s-au putut compara cu ale nomazilor. Dar cel mai bine este că oamenii pot să înveţe unii de la

alţii şi anume, pedestraşii să înveţe pe viu de la păstori cum se poartă un război şi cum se merge la vânătoare. Cum altfel am mai fi putut avea parte de o asemenea ocazie?

Dar Wang Junli spuse cu un aer superior:

— Or fi reuşit neamurile nomade să pătrundă deseori în Câmpia Chineză şi or fi fost în stare să supună întreaga Chină de două ori, dar, până la urmă, nu au fost ei subjugaţi de cultura avansată a chinezilor? Deşi oamenii din stepă sunt cu toţii foarte mândri de Cerul lor, la urma urmelor ei numai asta ştiu: să încordeze arcurile şi să-şi slobozească şoimii. Aşadar, în afară de război, la altceva nu se prea pricep.

Dar Chenzhen îi replică:

— Nu e chiar aşa. Nu trebuie să desconsideri războiul în favoarea culturii, căci, dacă în toate dinastiile care s-au succedat nu ar fi existat şi succese militare, cum ar mai fi putut subzista cultura? Când lipsesc realizările militare, până şi din cea mai minunată cultură nu rămân decât ruine. Cultura unor dinastii precum Han sau Tang s-a întemeiat tocmai pe ştiinţa războiului. Cele mai mari civilizaţii antice din istoria omenirii nu au fost cucerite tocmai de acele neamuri înapoiate care s-au întărit cu puterea săbiei? Nici scrierea acestor popoare n-a mai rămas în urma lor. Tu zici că neamul înapoiat al nomazilor din stepă a fost învins de cultura chineză. Ei bine, nu e întru totul adevărat, căci neamul mongolilor şi-a păstrat multă vreme limba şi scrierea proprii, credinţa în totem şi obiceiurile populare, de care toată stepa a ţinut mereu cont, până în ziua de azi. Dacă mongolii ar fi ajuns să accepte cultura agricultorilor chinezi, atunci marea câmpie a nordului s-ar fi transformat într-un imens ogor şi marea cultură a Chinei ar fi fost înghiţită pe nemestecate de pământurile galbene. Ce s-a ales din faptul că Hruşciov s-a gândit să se folosească de cultura agricolă şi industrială a marii Rusii şi să subjuge cultura nomadă a Kazahstanului? Până la urmă s-a ajuns ca una dintre cele mai mari şi mai rare stepe de pe suprafaţa pământului să se prefacă în deşert subjugat.

Dându-şi seama că disputa dintre cei doi băieţi arţăgoşi era pe cale să se încingă, studenta Xun Wenjuan i-a întrerupt dintr-odată:

— Gata, ajunge! Ieşiţi cu animalele la zeci, poate chiar sute de kilometri distanţă unul de altul, şi, cum vă vedeţi, trebuie să vă luaţi la harţă. Voi, băieţii, cum aţi ajuns în stepă, v-aţi şi transformat în nişte lupi. Cum vă vedeţi, săriţi la bătaie. Mai terminaţi odată!

Văzând cum tot mai mulţi oameni vin să pună mâna pe vânatul lui, Erlang nu se nelinişti, aşa că se apropie încetişor de ei. Xun Wenjuan avea impresia că un câine al unei iurte de studenţi în veci nu va sări să muşte un alt student, aşa că scoase din sân vreo două bucăţi de brânză şi se duse să-l răsplătească, zicând:

— Erlang, Erlang, băiat bun...

Erlang însă nu scoase niciun sunet şi nu mişcă deloc din coadă, ci miji nişte ochi răi, repezindu-se la grupul studenţilor. Xun Wenjuan se sperie puţin şi chiar se trase înapoi câţiva paşi. Dar Chenzhen strigă tare:

— Înapoi!

Era însă prea târziu, căci imediat îl văzu pe Erlang cum se repede cu un mârâit la grupul de studenţi. De frică, Xun Wenjuan se aruncă la pământ.

Yangke se supără foc şi începu să înjure:

— Nenorocitule!

Şi, punând mâna pe ciomag, se duse să-l altoiască. Însă Erlang întinse gâtul, de parcă ar fi fost mai degrabă dispus să ia câteva pe spinare decât să fugă de acolo. Dar el era acel câine sălbatic care ucisese dintr-o suflare patru lupi, iar Yangke se temea să nu scoată la iveală lupul din el, aşa că nu prea îndrăzni să treacă la fapte şi fu nevoit să lase jos ciomagul.

Spumegând de furie, Wang Junli spuse:

— Cine o să mai aibă de acum curaj să mai treacă pe la iurta voastră? Dacă nu l-aş fi văzut cum a ucis lupii, ar fi meritat să-i jupoi blana, dacă nu să-l şi mănânc.

Dar Chenzhen se scuză repede:

— Asta este un câine ciudat, e, practic, un lup, nu prea se are bine cu oamenii. Dacă aţi veni mai des, poate s-ar familiariza şi v-ar recunoaşte.

Dar majoritatea studenţilor plecară de acolo. Chenzhen îl bătu uşor pe Erlang cu palma peste cap şi-i spuse:

— Vezi, colegii mei s-au supărat din cauza ta!

Yangke coborî puţin vocea şi spuse:

— Uite aşa se înstrăinează oamenii de cei care cresc astfel de câini răi. Dacă... dacă o să crească mare puiul de lup, cine o să mai aibă curajul să treacă pe la noi?

Chenzhen spuse:

— Treaba lor. De multe ori, un animal e mai interesant decât unii oameni. O să ne ţină companie câinii şi lupii.

Dar Zhang Jiyuan merse lângă Erlang şi începu să-l mângâie pe cap, zicându-i:

— Ba eu îl apreciez din ce în ce mai mult pe Erlang, şi bine ar fi ca oamenii să aibă şi ei ceva din caracterul lupilor. Căci faptul că n-am prins lupul acela nu e doar din cauză că nu mă pricep, ci şi din cauză că nu-s destul de curajos, că sunt cam molâu.

Erlang se duse lângă mormanul de cadavre de lupi, privind fix la trupurile albe ca zăpada. Ceilalţi câini, câteva zeci, rămaseră departe, înfricoşaţi şi cutremuraţi, dând din coadă. Numai Pale avu curajul să se avânte într-acolo, cu capul sus şi paşii mari, oprindu-se înaintea

mormanului. Erlang îl întâmpină atingându-i liniştit nasul. După ce primi încuviinţarea liderilor păşunii şi a păstorilor, Erlang fu acceptat în sfârşit printre câinii brigăzii a doua. Însă Chenzhen putu ghici înfrângerea din privirea lui şi îl strânse în braţe, neştiind cum ar putea să-l consoleze.

Moş Bilge fu invitat de Bao Shungui să vină unde se strânseseră cei mai mulţi vânători. În mijlocul lor, folosindu-se de lada în care erau balegi uscate şi sfărâmate de oi şi cai, le explică tuturor tacticile la care recursese pentru această încercuire. Flăcăii ascultau cu mare atenţie. Bao Shungui asculta, apoi punea întrebări, deseori chiar aplauda. Spuse:

— Bătălia asta merită să fie menţionată în manuale, căci e mai reuşită chiar decât împresurarea pe care au făcut-o lupii împotriva cailor militari, iar dumneata eşti un adevărat strateg! Dacă trimiteau un comandant militar, poate n-ar fi reuşit să biruiască.

Chenzhen se băgă şi el în vorbă şi spuse:

— Dacă ar fi trăit în timpurile lui Genghis-Han, taica Bilge ar fi putut ajunge un mare general. Ar fi putut să fie precum Muqali, Chepe şi Subotai[30].

Dar bătrânul spuse repede, fluturând din mână:

— Nu, nu mă compar eu cu ei, îl mâniem pe Tengri. Aceia sunt ca nişte sfinţi printre mongoli. Dacă se ridicau odată la luptă, puteau doborî câteva regate, zeci de cetăţi, sute de mii de oşti. Dacă n-ar fi fost ei, marea stepă de mult ar fi devenit ogor. Cum să mă compar eu, o biată slugă, cu dânşii?

Se apropiase amiaza, iar Batu tot nu se întorsese, în vreme ce întregul detaşament se pregătea să se întoarcă pe la iurte. Atunci un cal iute veni galopând ca vântul dinspre nord-vest. Când se apropie, stăvarul Buhe spuse gâfâind:

— M-a trimis Batu să vă spun să veniţi toţi acolo. Ce aţi prins voi mai devreme nu e decât jumătate din haita de lupi, cealaltă jumătate reuşise să se strecoare încă dinainte de revărsatul zorilor, pătrunzând în stufărişul de la poalele muntelui dinspre nord-vest.

Bilge făcu ochii mari şi spuse:

— Mai sunt şi alţii?

Buhe spuse:

— Eu şi Batu am intrat în stufărişul acela şi ne-am tot învârtit, şi am văzut pe zăpadă multe urme de lupi, peste tot, toate erau proaspete. Batu zice că sunt cel puţin douăzeci de capete şi se pare că printre ei este şi lupul cel alb, starostele celor care au ucis caii. Pe acela trebuie să-l prindă.

Dar Uliji îi spuse lui Bao Shungui:

— Oamenii şi caii sunt nemâncaţi de azi-noapte, mulţi câini sunt răniţi. Eu ştiu stufărişul acela. E prea întins, e vorba de câteva sute de hectare. Cum am putea să-i prindem acolo pe lupi? Eu zic s-o lăsăm baltă.

Bao Shungui îl privi pe Bilge cu suspiciune şi spuse:

— Familiile de venetici şi câţiva studenţi mi-au spus că dumneata le cam iei partea lupilor. Nu carecumva mi i-ai lăsat să scape de data asta? Cu câţi oameni şi câini ai venit, ai fi putut să-i prinzi şi pe ceilalţi douăzeci şi ceva de lupi, dar aşa cum i-ai prins în încercuire, tot aşa puteai să-i şi laşi să iasă.

Dar Uliji spuse repede:

— Ei, n-are rost să vorbeşti astfel. Lupii prinşi în încercuire azi-dimineaţă nu sunt nici foarte mulţi, dar nici puţini. Sunt exact câţi trebuie ca să te saturi. Cum se zice, cât să umpli un colţunaş mare. Dacă era să fi fost mai mulţi, poate că s-ar fi ales praful de operaţiunea noastră şi colţunaşul s-ar fi crăpat.

Dar Bao Shungui îi spuse lui Bilge:

— Totuşi am impresia că dumneata i-ai lăsat înadins să scape.

Bilge îl ţintui cu privirea şi spuse:

— Să prinzi lupi nu e la fel de uşor cum e să scoţi tăiţeii din oală. Pe aşa un întuneric, cu un spaţiu atât de mare de încercuit, nu-i normal să-ţi mai şi scape câţiva lupi? Dacă te puneau pe tine să conduci operaţiunea, pun pariu că nici măcar unul n-ai fi fost în stare să prinzi.

Bao Shungui făcu feţe-feţe, pentru ca, în cele din urmă, să se învineţească de mânie. Plesnindu-se cu biciuşca peste palmă, spuse:

— Înţeleg că detaşamentul nu era destul de mare, însă nici pe arme nu s-a prea pus mâna. Acum, orice-ar fi, nu pot lăsa să scape lupii adunaţi în stufăriş. E ca un caz de forţă majoră şi de data asta eu comand.

Călare, Bao Shungui merse pe un loc mai înalt şi spuse întregului detaşament:

— Tovarăşi, în stufărişul dinspre nord-vest au mai fost găsiţi nişte lupi. Din câte ştiu eu, sunt destui aceia care nu s-au ales cu nicio blană de lup. Şi mă refer mai ales la tinerii intelectuali. Nu vă plângeaţi voi că nu v-a pus comandantul în prima linie? De data asta eu vă las în linia întâi. Tovarăşi, trebuie să continuăm, neobosiţi, să ducem mai departe spiritul luptei, să facem totul pentru a elimina această haită de lupi.

În tot grupul acela se găsiră câţiva studenţi şi unii dintre vânători cărora le dădea inima ghes să încerce.

Bao Shungui spuse tare:

— Acum am să vă spun şi planul pe care-l am şi pentru care este nevoie de stăruinţă. Toată lumea înconjoară stufărişul, apoi punem foc să-i scoatem pe lupi de-acolo, iar atunci folosim puştile şi, aveţi grijă —

să nu vă zgârciţi la cartuşe!

Cum auziră de foc, păstorii se înfricoşară. Să dai foc ierbii în stepă este ceva de neconceput, e marele tabu al întregului popor. Atunci când vânează, vânătorii nu îndrăznesc să pună foc decât pe o suprafaţă foarte mică, şi asta doar pentru ca să afume, dar niciodată n-ar da foc vegetaţiei pe o întindere aşa de mare. Între oameni se iscară discuţii.

Moş Bilge spuse:

— Să dai foc ierbii înseamnă să încâlci poruncile Cerului şi să-i înnegreşti de fum faţa lui Tengri, care nu se va mai întkoarce către oameni. Dacă înnegreşti apa râului, spiritul râului crezi că va mai adăpa din apele sale oamenii şi vitele? Nici şamanii şi nici călugării lama nu dau voie ca pe întinsul stepei să se pună foc. În trecut, dacă făcea careva una ca asta, marele han îl trimitea la moarte, împreună cu toată familia. În momentul acesta, până şi politica naţională interzice aprinderea focului în stepă.

De mânie, Kasmai se înroşise la faţă:

— Focul, focul stepei, nenorocul. De obicei, dacă se joacă vreun ţânc cu focul, îl batem de-i înroşim fundul, iar acum cei mari vor să pună foc, şi încă ce foc. Dacă se va mai găsi vreun nepoţel să se joace cu focul şi să pârjolească stepa, o să se spună că aşa a învăţat de la delegatul Bao. Ce zici, e sau nu e răspunderea ta?

Lamzab se burzului şi strigă:

— În vechime numai soldaţii chinezi erau în stare să recurgă la un tertip atât de mârşav, să ardă stepa. Acum nici măcar chinezii nu mai îndrăznesc să facă asta. Cum e posibil să-şi pună aşa ceva în cap un mongol — să ardă stepa mongolă? Tovarăşe delegat Bao, dumneata până la urmă eşti mongol sau ce eşti?

Sangjie spuse:

— Acum încă e zăpadă pe jos, încă n-a venit vremea să ne temem de incendii. Însă dacă facem un obicei din arderea vegetaţiei, în viitor va fi mult mai greu să ne apărăm. Ca să nu mai spun că, dacă focul arde blana lupilor, pielea nu mai face nici doi bani.

Şatsreng zise şi el:

— Să pui foc ca să-i arzi pe lupi e cât se poate de periculos. Căci dacă ardem toţi lupii, cine se va mai ocupa de mulţimea de animale moarte în anii mai grei? Atunci mirosul de hoit al stepei va urca până la cer, lumea se va umple de boli şi nimeni nu va mai supravieţui. Dacă ar fi ucişi toţi lupii, atunci toate rozătoarele nu vor aduce oare la suprafaţă deşertul Gobi de dedesubtul stepei?

Zhang Jiyuan spuse:

— Noi, cei trei stăvari, am venit să prindem lupi, dar caii sunt pe munte de o noapte şi-o zi, mi-e să nu se întoarcă haita de lupi şi să atace, aşa că eu trebuie să mă întorc deîndată la herghelie. Altfel,

dacă se întâmplă ceva, eu răspund cu capul.

Atunci Bao Shungui strigă tare:

— Linişte! Linişte! Nimeni n-are voie să plece! Noi am venit aici să prindem lupii, pentru a elimina o ameninţare la adresa societăţii, pentru a proteja avuţiile patriei. Cea mai bună apărare e atacul, numai că lupii trebuie stârpiţi de tot pentru a ne asigura că nu mai contraatacă din spate. Lupii nu sunt vânaţi numai pentru a li se lua blana. Şi un lup pârjolit este pradă de război. Vreau să mai ridic încă un turn de cadavre de lupi, să mai fac câteva fotografii, să vadă şi superiorii noştri ce pradă imensă am avut... Cine nu se supune ordinelor, îl învăţ eu minte. Toată lumea la treabă!

Dar Lamzab holbă ochii, având o privire de lup şi parcă scoase un răget:

— Poţi să faci ce vrei! Eu nu merg! Eu trebuie să mă duc la herghelie !

Alţi câţiva stăvari traseră şi ei hăţurile, zicând:

— Să ne întoarcem! Să ne întoarcem!

Dar Bao Shungui pocni cu biciul în aer şi strigă:

— Cine îndrăzneşte să dezerteze este eliberat din funcţia de stăvar! Şi atunci acela va trece la munca de jos!

Moş Bilge se uită la Uliji, apoi dădu din mâini neputincios:

— Să nu mai ţipe nimeni, eu sunt comandantul operaţiunii de azi, şi eu zic aşa: să se întoarcă numai câte un singur stăvar pentru fiecare herghelie, iar cine rămâne merge cu tovarăşul delegat Bao! Aşa rămâne!

Atunci Lamzab îi spuse lui Zhang Jiyuan:

— Eu mă întorc la herghelie. Tu, după ce termini ce e de făcut, să-ţi iei două zile libere şi să mergi acasă.

Apoi mai luă câţiva stăvari din brigada lui şi porniră la galop.

Întreaga caravană, cu câini cu tot, se luă după Bao Shungui spre muntele la poalele căruia se întindea un loc vast, pe care crescuse stuf uscat. Stufărişul era înconjurat din toate părţile de zăpada albă, care nu se topise încă. Wang Junli mai aşteptă alţi câţiva studenţi care se adunară în jurul lui Bao Shungui, spunând cu toţii că acesta este un mediu ideal pentru aprinderea focului spre a vâna animale. Ba chiar Wang Junli se simţi înflăcărat de muza poeziei, aşa că începu să recite răspicat:

— Să pârjolim lupimea ne-am pornit, s-o ardem cu văpăi de neoprit, la îndemân-avem şi cremene şi vreasc, frate ni-i vântul dinspre asfinţit.

Deodată, Batu ţâşni dintre trestii şi veni călare înaintea lui Bao Shungui şi a lui Uliji, spunându-le:

— Am reuşit să trec fără să-i pun pe fugă, dar sunt destui lupi acolo, în stufăriş.

Bao Shungui arătă cu cravaşa spre stufăriş şi zise:

— Atenţie, toţi şefii de echipă, echipa întâi, la est, a doua, la vest, a treia, la nord. Înconjurăm stufărişul din trei părţi. Echipa a patra pune foc la sud. De fapt, mai întâi la sud-est, ca să le tăiem lupilor calea de întoarcere. După ce se pune foc, se trece la retragerea împotriva vântului, la distanţă. Cei din echipele întâi, a doua şi a treia, cum văd fumul dinspre sud, pun şi ei foc imediat, din trei părţi. Apoi, toată lumea, cu cai şi câini, stă lângă foc şi aşteaptă să o zbughească lupii dintre flăcări, moment în care se dă drumul la câini să-i urmărească şi se trece la focuri de armă. Executarea!

Studenţii din grupa a patra preluară conducerea şi se repeziră înainte, cu păstorii în urma lor. Celelalte grupe învăluiră zona indicată.

Chenzhen merse cu moş Bilge şi intră în stufăriş, privind atent peste tot. Aceasta era o bucată care scăpase nemistuită de flăcările din alţi ani. Cei doi oameni, mai înalţi decât stuful din lanul uscat, călcau pe un strat gros de trestii vechi, măcinate de timp, de cel puţin jumătate de metru. Dar şi trestiile vechi şi cele noi erau uscate ca iasca, n-aveau niciun strop de umezeală în ele, ci erau mai degrabă unsuroase.

Bătrânul spuse:

— Acum lupii stau cu urechile ciulite la mişcările oamenilor şi ale dulăilor din jur, dar nu le e teamă. Stufărişul e aşa de des, că dulăii nu pot prinde viteză, iar oamenii n-au cum să mânuiască tomakanele. Înăuntru e oricum întuneric, paşii cailor stârnesc trosnete puternice, aşa că lupii ştiu precis unde este fiecare om. Apoi, în stufăriş sunt nenumărate cărări ştiute numai de lupi. Dacă intră după ei om, cal sau câine, ei ştiu pe ce cărare s-o ia, aşa încât să ajungă degrabă în spatele tău. Iarna şi primăvara stufărişul este lumea lupilor, şi e tare greu să te duci după ei şi să-i prinzi. În stepa Elun, mulţi lupi au fost pârjoliţi, dar aceştia de unde să ştie că oamenii se pregătesc să dea foc stufărişului, că aşa ceva nu s-a petrecut niciodată. Asta e lucrul la care se gândesc cel mai mult veneticii, asta vine din inima lor hapsână. Şi astfel o să se termine cu lupii.

La un moment dat, se auzi un om strigând:

— Foc! Foc!

Atunci Chenzhen apucă degrabă calul moşului de dârlogi şi ieşi repede din stufăriş. Dinspre sud-est se vedeau ieşind fuioare groase de fum, şi într-o clipă se aprinseră zeci de focuri în est, vest şi nord. Bao Shungui le spuse oamenilor să facă nişte coroniţe de trestii şi să le arunce, aprinse, în bătaia vântului, pentru ca acesta să le ducă mai departe. Cum se întâlneau cu pălălaia şi cu vântul, trestiile unsuroase şi dense produceau o bufnitură ca o explozie într-o benzinărie, iar din flăcările de zece metri ieşeau fuioare de fum ce ajungeau până în înaltul cerului, întinzându-se frenetic în văzduh. Stufărişul de câteva

sute de hectare se transformă pe dată într-o mare de foc, deasupra căreia pluteau duse de vânt şi de vâlvătaie, ca într-un dans, frunze şi tulpini ca tăciunele, ca nişte lilieci ce întunecau pământul, repezindu-se spre sud-est. Bao Shungui striga la oameni de pe locul înalt pe care stătea, crezându-se vreun mare general din Dong Wu[31] care comanda o incendiere. În partea de vest a stufărişului, văzduhul era plin de funingine, iar moş Bilge se întoarse cu faţa către răsărit şi îngenunche înlăcrimat, aruncându-se cu faţa la pământ, şoptind necontenit ceva, poate rugăciuni. Chenzhen nu putea desluşi ce anume murmura el acolo, dar îşi dădea seama că spune ceva.

Deodată, vântul îşi schimbă direcţia şi curentul aduse un fum înecăcios şi o negreală cu care-i învălui bătrânului faţa. Atunci Chenzhen şi Yangke săriră degrabă să-l ajute să se ridice şi să-l scoată de acolo, alergând către locul cu zăpadă. Bătrânul avea faţa plină de funingine şi lacrimi negre îi picurau din ochi. Privindu-l, în inima lui Chenzhen răsună un ecou mut al suferinţei bătrânului, iar înaintea ochilor parcă îi răsări un înfricoşător, dar, în acelaşi timp, impozant totem al lupului, care parcă se ridica în văzduh în mijlocul flăcărilor şi al fumului, pe care zbura până în înălţimile lui Tengri, ducând cu el tenacitatea şi înflăcărarea sufletului de mongol. Generaţiile următoare de fraţi şi surori, copii, nepoţi şi strănepoţi ce vor avea norocul să rămână în viaţă vor continua să fie mândri şi demni în stepa mongolă, indiferent de ce se va abate asupra lor.

Vântul puternic ducea mai departe valurile de văpaie, arzând complet tulpinile de trestii şi trimiţând în văzduh perdeaua groasă de cenuşă, împrăştiind-o peste zăpada care mai acoperea părţile dinspre sud-est. Focul arse până spre seară, fără a mai lăsa în urmă vreo trestie nemistuită. Dar jarul se stinse în cele din urmă, iar cele câteva hectare de stufăriş, odinioară aurii, se transformară într-un teren răvăşit, înconjurat de mii de hectare acoperite de zăpadă neagră, ce fuseseră apărate de vânt.

Cu toate acestea, de jur-împrejur nu se auzea nici măcar un lătrat de câine ori un foc de armă.

Vântul împrăştie fumul, iar locul incendiului se linişti treptat. Bao Shungui dădu ordin ca toată adunarea, oameni, cai şi câini, să se rânduiască în linie şi să treacă peste câmp ca o perie deasă, căutând cadavrele de lupi, spre a face bilanţul luptei. Unii ziceau că ar fi fost mai bine de douăzeci de capete, după alţii, se depăşise numărul celor prinşi de dimineaţă. Dar Bao Shungui spuse:

— Indiferent câţi sunt, sunt bine prăjiţi, şi toţi, până la unul, trebuie găsiţi şi aduşi spre a fi număraţi, căci vreau să şi fotografiez. Altfel, despre o asemenea situaţie nu poţi să te apuci să spui poveşti. Vreau ca toată populaţia din toată comuna, din tot judeţul, să ştie că am ajuns la adevărata stârpire din rădăcină a răului, nu doar că am

ieşit la vânătoare să jupuim blănurile lupilor.

Lângă cai, Chenzhen se ţinea scai de bătrânul Bilge. Îl întrebă în şoaptă:

— Tăicuţă, cam câţi lupi zici că or fi ars?

Dar bătrânul răspunse:

— Voi, chinezii, atâta ştiţi: să daţi foc la verdeaţă. Pe când mongolii se tem de foc cel mai tare, aşa că n-am de unde să ştiu câţi lupi or fi ars printr-o asemenea metodă. Mă tem însă că lui Bao Shungui i-ar putea da prin cap ca acum, după ce a pârjolit stufărişul, să se apuce să-l cultive...

În ritmul impus de paşii cailor, adică nici prea repede, dar nici prea încet, oamenii începură să scormonească cu atenţie în stratul gros de cenuşă al suprafeţei răvăşite. Cum dădeau peste un loc în care stratul era mai grosvse repezeau câte doi odată să caute cu coada tomakanului, răvăşind şi împungând de câteva ori grămada de cenuşă. Şi cum niciodată nu găseau nimic, bătrânul răsufla uşurat.

Vântul se mai domolise, dar praful de cenuşă pe care-l ridicau caii cu copitele îi făcea şi pe oameni, şi pe cai să verse lacrimi, iar în grup deseori se auzeau oameni tuşind. Curând începură şi câinii să se înece. Unii dintre ei călcau pe locuri în care mai erau tăciuni aprinşi şi scheunau de durere. Întreaga echipă trecuse peste aproape jumătate din câmp fără să găsească ceva. Bao Shungui mai izbucnea din când în când, strigând:

— Mai încet, mai încet! Să nu vă scape vreo grămăjoară de cenuşă.

Expresia îngrijorată a lui Bilge se mai relaxă puţin. Chenzhen nu se putu abţine să întrebe:

— Să fi reuşit lupii să scape la timp? Altfel, cum de nu găsim nimic?

Cu speranţă în privire, bătrânul spuse:

— Poate că Tengri iarăşi le-a sărit lupilor în ajutor.

Dar de îndată se auzi din depărtare:

— Aici este un lup mort!

Faţa bătrânului se întunecă. Cei doi dădură pinteni cailor şi-o luară repede într-acolo. Toţi ceilalţi făcură la fel. Bao Shungui era acolo şi îl rugă entuziasmat pe Bilge să vină să vadă cum stau lucrurile.

În mijloc, într-o grămadă de cenuşă neagră, zăcea cadavrul ars al unui lup, cu tot trupul carbonizat, duhnind înţepător a fum şi a carne friptă. Oamenii începură să discute între ei, dar Wang Junli spuse înflăcărat:

— Incendierea a reuşit! Dacă am găsit unul, cu siguranţă putem găsi o grămadă.

Şatsreng spuse:

— Dar acesta nu prea pare a fi lup, căci e cam micuţ.

Bao Shungui zise:

— S-a strâns din cauza căldurii, e normal să se facă astfel.

Wang Junli dădu din cap şi spuse:

— Cu siguranţă e un lup.

Bilge se dădu jos de pe cal şi întoarse trupul ars cu coada tomakanului, dar şi cealaltă parte era aşa de arsă, că nu mai rămăsese niciun smoc de blană. Era clar, acest cadavru fusese surprins de flăcări chiar în locul acela, pe grămada de cenuşă de la trestiile vechi şi uscate. Bătrânul spuse:

— Nici vorbă să fie lup, nici măcar unul mai mic. E un amărât de câine.

Dar Bao Shungui îl privi pe bătrân cu suspiciune şi spuse:

— După ce îţi dai seama?

Bătrânul spuse:

— Aşa e, cum îţi spun, priveşte colţul acesta: colţii lupului sunt mai lungi decât ai câinelui şi mai ascuţiţi. Dacă nu mă crezi, n-ai decât să-ţi faci raportul, dar ai grijă să nu cumva să spună vreun superior care se pricepe că ai făcut un raport mincinos despre succesul campaniei şi că iei un câine mort drept lup.

Îngrijorat, Bao Shungui răspunse:

— Să facem un semn aici, dacă mai găsim ceva să ştim dacă e câine sau lup.

Privind la trupul ars al câinelui, bătrânul se întristă şi spuse:

— Câinele a ştiut că nu poate face faţă situaţiei, aşa că a venit aici şi şi-a făcut singur îngropăciunea. Aici era contra vântului, lupii erau mulţi. Sărmanul, cum de nu l-or fi văzut lupii?

Bao Shungui strigă tare:

— Toată lumea după mine.

Caii se aşezară din nou în formaţie şi continuară căutările. Oamenii scormoneau în fiecare grămăjoară, dar tot fără rezultat. Cei câţiva studenţi începură să creadă că ceva nu e în regulă, însă chiar şi celor încercaţi în zeci de bătălii, cum se spune, dar care în viaţa lor nu mai participaseră la o astfel de incendiere, li se părea ciudat. Batu spusese, de fapt, numai minciuni.

Cum oamenii din jurul lor începuseră să-i pună întrebări, iritaţi, el spuse de mai multe ori:

— Vă dau cuvântul meu în faţa preşedintelui Mao, jur în faţa lui Tengri! Şi eu, şi Buhe am văzut cu ochii noştri. Doar aţi văzut şi voi urmele labelor.

Bao Shungui spuse:

— Atunci, e foarte ciudat, că doar nu şi-or fi pus lupii aripi să zboare de-aici.

Moş Bilge spuse zâmbind:

— Dar ştiţi că lupii pot zbura. Doar sunt ca nişte spirite: deşi n-au aripi, pot zbura.

Bao Shungui se enervă şi zise:

— Dimineaţă cum am reuşit să prindem atâţia?

Bilge spuse:

— Cei pe care i-am prins erau suficienţi ca răsplată pentru caii ucişi, însă Tengri nu ne-a lăsat să prindem şi mai mulţi, căci Tengri este cel mai drept.

Bao Shungui îl întrerupse:

— Ce tot pomeneşti de Tengri? Tengri în sus, Tengri în jos. Asta e una dintre cele patru vechituri.

Şi strigă tare:

— Să căutaţi cu grijă şi pe ultima bucăţică de pământ care a mai rămas.

Deodată, doi stăvari care se aflau înaintea tuturor începură să strige:

— Vai! Au ars şi doi tauri!

Atunci toată lumea se repezi către locul în care erau cei doi, vânătorilor şi păstorilor citindu-li-se pe chip îngrijorarea.

În stepă, taurii sunt vitele cele mai libere, cele mai fericite şi mai respectate. Ciurdarii îi aleg cu grijă dintre viţei, apoi, când se fac mari, în afara sezonului de împerechere din vară, ei se pot duce la grajdul oricărei iurte, „socializând" cât poftesc. În restul timpului, pot părăsi turma de vite, hoinărind de capul lor, ca bizonii sălbatici, iar oamenii nu trebuie să se îngrijească să le dea de mâncare. Puternici cum sunt, cu pielea groasă, cu grumazul scurt şi gros, sunt plini de forţă şi neînduplecare. Au cârlionţi frumoşi, răsuciţi ca nişte melci şi o pereche de coarne groase, ascuţite şi drepte, care pot fi folosite în bătălie ca arme letale de luptă corp la corp, mai teribile decât săbiile scurte ale oştenilor din Roma antică. Lupilor, care altfel au stepa la cheremul lor, nici prin cap nu le-ar trece să încerce să ucidă un taur, oricât de înfometată ar fi haita, căci colţii lor nici n-ar putea străpunge armura groasă, impenetrabilă pe care o poartă aceste dobitoace, şi nici nu i-ar putea întrece în sălbăticie şi cruzime.

De aceea, taurii sunt animalele mari ale stepei, care nu au duşmani naturali. În general, fiecare grupă are câte doi tauri. Ziua îşi caută cele mai bune păşuni pe care să pască, iar seara, cei doi fraţi dorm unul lângă celălalt. Taurul este ca un sfânt printre vitele stepei: este simbolul puterii, al bărbăţiei, al fertilităţii, al curajului, al libertăţii şi al fericirii. Măsurarea forţei braţului — Skandenberg — se numeşte în stepă „Buhe", la fel ca taurii. Bărbaţii din stepă îi invidiază pe tauri, căci ei au o mulţime de neveste, sunt ca stăpânii unui harem care se spală pe mâini de orice responsabilitate faţă de familie şi au parte de fericirea burlacilor. După sezonul de împerechere, nevestele şi

odraslele lor intră în grija ciurdarilor. Aşa că multor bărbaţi din stepă le place să poarte numele „Buhe”. În stepă, taurii au fost mereu socotiţi fiinţe divine, sănătatea şi robusteţea lor arătând starea prosperă a întregii turme de vite şi oi. Dacă ei sunt bolnavi şi slăbănogi, înseamnă că va veni o mare nenorocire. Numărul taurilor este extrem de mic, unul la câteva turme de vite. De aceea, cum au auzit că sunt doi tauri arşi, ciurdarii s-au speriat foarte tare, ca şi cum ar fi auzit vestea unei mari nenorociri, aşa că s-au grăbit într-acolo.

Toţi păstorii descălecară şi se apropiară încet, stând în jurul celor două animale imense. Cu picioarele înţepenite, taurii zăceau pe pământul pârjolit. Blana lor deasă arsese, iar pielea groasă de un deget era plină de băşici şi crăpată în multe locuri, prin care se prelingea grăsimea alb-gălbuie. Ochii holbaţi păreau două becuri înnegrite, limba le atârna de un cot, iar din gură încă le curgea un lichid negru. Ciurdarii şi femeile recunoscură taurii după forma coarnelor, iar oamenii se umplură de mânie.

Kasmai spuse:

— Mare păcat am făcut! Aceştia erau cei mai buni tauri ai brigăzii noastre, jumătate din vitele pe care le avem sunt odraslele lor. Să pui foc în stepă! Mai devreme sau mai târziu, stepa o să piară de mâna ta, să ştii!

Moş Bilge spuse:

— Taurii ăştia doi erau din cea mai bună rasă din toată stepa: taurul roşu de stepă. Vacile cu care se împerecheau dau cel mai mult lapte, vitele, cea mai multă carne; carne de cea mai bună calitate. Va trebui să raportez asta la forurile superioare de la judeţ. Iar dacă vine o echipă de anchetă, va trebui să-i aduc aici să vadă. Căci paguba produsă de oameni e mai gravă decât cea produsă de lupi!

Uliji spuse:

— Acum câţiva ani, departamentul de zootehnie a vrut să ni-i ia, dar toată lumea s-a împotrivit, aşa că le-am dat doar doi viţei dintre odraslele acestora. Mare pagubă!

Şatsreng zise şi el:

— În stufăriş nu bate vântul, aşa că taurii stăteau numai bine acolo. Trebuia să punem foc... Taurii sunt înceţi, de-aceea n-au putut fugi să scape. De atâta fum, s-or fi înecat amândoi. Aşa ceva, ca oamenii să ardă tauri, nu s-a mai auzit nicicând în stepă. Dar şi cei care nu cred în Tengri vor fi aspru judecaţi.

Pielea înnegrită şi groasă a taurilor continua să crape, iar pârâiturile erau asemenea unor înfricoşătoare blesteme şoptite de duhurile judecăţii trimise de Cer. Femeile îşi acopereau faţa cu mânecile din piele de miel şi fugeau speriate. Oamenii se fereau din faţa lui Bao Shungui, de parcă ar fi fost aducător de lepră. Acesta rămase singur lângă trupurile fumegânde ale taurilor, negru la faţă.

Atunci strigă, scrâşnind din dinţi:

— Arderea acestor tauri trebuie trecută în contul lupilor! Indiferent de ce ziceţi voi, nu voi avea odihnă până când nu voi stârpi lupii din stepa Elun.

Începea să se întunece. Aerul rece al primăverii timpurii cobora ca un năvod, cuprinzând totul. Mulţimea de oameni şi animale, înfometată, obosită şi înfrigurată, începu să se retragă către tabăra de iurte, ca rămăşiţele unui batalion învins, cu feţele pline de noroi şi funingine. Nimeni nu ştia cum a fost cu putinţă ca haita condusă de lupul alb să scape din încercuirea vânătorilor şi din mijlocul mării de foc. Oamenii vorbeau vrute şi nevrute, înfricoşaţi şi cutremuraţi, zicând că negreşit şi-or fi luat zborul.

Uliji spuse:

— Încercuirea asta n-a avut decât un singur defect, şi anume faptul că larma celor din avangardă şi a câinilor a fost prea mare. Cu siguranţă, starostele alb şi-a luat fârtaţii şi a şters-o înainte ca focurile să fie aprinse.

Stăvarii se întoarseră degrabă la hergheliile lor. Chenzhen şi Yangke îşi amintiră de lupul cel mic de acasă, aşa că îi chemară pe Zhang Jiyuan şi pe Liang Jianzhong şi, separându-se de grup, o luară repede pe-o scurtătură, zorindu-şi caii spre iurte.

În goana calului, Yangke spuse încetişor:

— Înainte să plecăm, în puterea nopţii, nu i-am dat puiului decât vreo două bucăţi de carne de oaie fiartă, dar nici nu ştiu dacă poate să mănânce carne sau nu. Dorji zice că un pui de lup poate să nu mai sugă şi să treacă la carne abia la o lună, uneori chiar mai târziu.

Chenzhen îi zise:

— Nu-i nicio problemă. Cu o zi înainte a mâncat la lapte de era să-i crape burta, iar dacă nu poate să mănânce carne, tot nu moare de foame. Ce mă îngrijorează pe mine e faptul că am lipsit de acasă o zi întreagă, iar partea din spate nu e îngrădită, aşa că, dacă maică-sa o fi venit să-l ia din groapă, totul e pierdut.

Cu excepţia celui călărit de Zhang Jiyuan, caii nu mai puteau alerga prea tare, iar cei patru nu reuşiră să ajungă la iurte înainte de miezul nopţii. Îi găsiră pe Erlang şi pe Gălbenuş stând înaintea blidelor goale şi aşteptându-şi mâncarea. Chenzhen scoase şaua de pe cal şi imediat le aduse câinilor câteva oase cu carne pe ele. Zhang Jiyuan şi Liang Jianzhong intrară în iurtă să-şi spele feţele şi să încălzească ceai, pregătindu-se să se culce, după ce terminau de mâncat şi de băut. Chenzhen şi Yangke merseră repede la culcuşul puiului de lup. Cei doi dădură la o parte butucul de tăiat lemne şi, la lumina lanternelor, văzură puiul ghemuit într-un colţ pe blana de oaie, dormind dus. Căţeluşa scheuna însă înfometată şi încerca disperată să se caţere afară din culcuş ca să găsească mâncare, în timp ce Yile dădea

târcoale, îngrijorată, umblând încoace şi-ncolo. Chenzhen luă căţeluşa din culcuş şi i-o dădu mamei sale, care o apucă imediat de ceafă şi o duse în coteţ.

Chenzhen şi Yangke priviră cu atenţie până în fundul culcuşului, dar nu mai văzură cele două bucăţi de carne, în schimb, burtica puiului de lup se vedea umflată, iar botul îi era unsuros. Avea ochii închişi, gura puţin întredeschisă şi un aer mulţumit, părând că visează frumos.

Yangke era bucuros:

— Ticălosul acesta mic a pus gheara pe carne.

Chenzhen răsuflă uşurat şi spuse:

— Cred că lupoaica n-o să mai ajungă până aici.

Capitolul 14

Era un mongol, pe numele lui Munglig, care avea o turmă de oi. Într-o noapte, un lup a dat iama în turmă şi i-a ucis aproape jumătate dintre oi. A doua zi, omul s-a prezentat înaintea hanului, istorisindu-i păţania. Hanul Ogodai a întrebat cum a intrat lupul între oii. Chiar în acel moment, au venit câţiva musulmani care prinseseră un lup viu, aducându-l legat acolo. Hanul le dădu pe el o sută de arginţi şi-i spuse mongolului:

— Nu te-ar ajuta cu nimic dacă aş ucide acest animal.

Atunci dădu poruncă să i se dea omului o mie de oi, după care spuse:

— Voi slobozi acest lup, pentru ca el să istorisească fârtaţilor săi cele întâmplate şi să plece de-aici.

După ce a fost eliberat, a dat peste un dulău mare, care l-a sfâşiat în bucăţi. Când hanul auzi cum a fost răpus lupul de dulău, se umplu de mânie şi porunci ca dulăul să fie ucis imediat. Apoi intră în iurtă întristat şi gânditor şi-i spuse vizirului Guzhu, mai-marele spătar:

— Din nesăbuita mea slăbiciune am dat drumul acelui lup, gândind că-i voi cruţa viaţa, care curând avea să i se sfârşească, căci Cerul ne-a dat viaţă lungă să ne bucurăm de ea, aşa că se cuvenea ca şi eu să fiu mărinimos. Însă aşa cum lupul a trebuit să dea piept cu dulăul, nici eu nu voi putea scăpa de nenorocirea ce mă paşte.

Rashid al-Din, Cronici — Istoria hanului Ogodai — Cartea a treia,

traducere de Zhou Liangxiao

RAZELE ÎNDRĂZNEŢE ALE SOARELUI ISCODITOR pătrundeau în iurtă prin grilajul de lemn din acoperiş. Chenzhen deschise ochii şi privi cerul de un albastru rece al primăverii timpurii. Se rostogoli, ridicându-se din aşternuturi şi, punându-şi cojocul, ieşi din iurtă şi se duse direct la locul unde se afla puiul de lup. Dar, cum ieşi, ochii săi fură străpunşi de razele puternice ale soarelui de stepă.

Gambu dăduse drumul turmei de oi gestante din ocol, fără să fie nevoie ca vreun cioban să le mâne din urmă, căci ele o luau singure, agale, spre păşunea cea mare de pe panta din faţă. O altă turmă de oi, care deja fătaseră, păştea în apropiere, pe pajiştea dinspre apus. Oile care încă nu fătaseră erau puţine, iar turma lor umbla foarte încet. Chenzhen văzu că Yangke încă nu pornise, căci Gambu tocmai le arăta, lui şi lui Zhang Jiyuan, cum să trateze pieile de lup, care fuseseră întinse pe căruţă. Chenzhen merse şi el iute într-acolo. Gambu luă un braţ de fân uscat din căpiţă şi făcu din el un smoc, pe care-l vârî în blana lupului, umplând-o încet-încet şi refăcând cu grijă forma originară a animalului. Moşul spuse:

— Aşa împiedicăm pielea să se strângă şi să se lipească pe dinăuntru, căci s-ar strica. După ce ambele blănuri fură umplute cu paie uscate, moş Gambu străpunse nasul lupului, legând de el şuviţe subţiri de piele.

Gambu îl întrebă pe Zhang Jiyuan dacă nu cumva mai avea prăjini de mesteacăn din care se făceau tomakane, la care acesta răspunse afirmativ şi merse cu bătrânul la căruţă. Din cele câteva prăjini de mesteacăn de pe jos, bătrânul o alese pe cea mai lungă şi mai dreaptă, să tot fi avut şapte, opt metri. Legă de ea nojiţele din vârful nasului lupului şi săpă o groapă, cam la trei metri de intrarea în iurtă, unde înfipse prăjina ţinând-o drept şi umplând la loc groapa cu pământ, pe care apoi îl bătători cu picioarele. Cele două piei fură astfel atârnate în vârful băţului şi trimise sus, în văzduh, ca două steaguri care fluturau în vânt.

Gambu spuse:

— În felul ăsta, ele se usucă la vânt şi în acelaşi timp le arată oamenilor care vin şi trec prin stepa mongolă de ce isprăvi s-au făcut vrednici vânătorii acestei iurte. În trecut, dacă aveai asemenea blănuri de lup atârnate în faţa iurtei, până şi hoţii de cai sau alţi bandiţi ajungeau să te ocolească, nemaiavând curaj să treacă prin preajmă.

Lupii aceia atârnaţi în vârful prăjinii îi fascinau atât de tare pe Chenzhen, Yangke şi Zhang Jiyuan, că nu se mai dădeau duşi de acolo.

Cele două piei de lup, una în stânga şi alta în dreapta, fluturau şuierând în bătaia vântului năvalnic ce le ţinea orizontale în văzduh. Părul mare din blana lupilor se întări pe dată, lipindu-se de trup, astfel

încât păreau doi lupi plini de viaţă, care se repezeau să atace pe întinderea stepei.

Yangke exclamă plin de admiraţie:

— Lupii sunt morţi, însă imaginea şi spiritele lor nu-s moarte. Ei încă par că se avântă sălbatic la asalt, plini de toată vigoarea, încât mă cutremur de spaimă.

Chenzhen nu se putu stăpâni să le mărturisească lui Yangke şi lui Zhang Jiyuan gândurile lui:

— Privind aceste efigii, îmi vin în minte steagurile de luptă cu cap de lup, străvechi, tivite cu fir de argint, ale cavaleriei turceşti. Călăreţii stepei ce dădeau asaltul sub semnele acestea purtau cu siguranţă în vene sânge de lup năvalnic, având în ei curajul şi puterea, cruzimea şi iscusinţa de a izbândi în lupte, pe care le învăţaseră de la lupi. De-a lungul secolelor, călăreţii turci au fost mereu şi cruzi, şi plini de iscusinţă, iar după ce aceia din apus au cucerit o parte a teritoriului de sub domnia dinastiei Tang, curând au mai luat în stăpânire o parte, în care şi-au înfipt adânc rădăcinile. După câteva sute de ani, au pornit din nou, la fel de îndârjiţi, cucerind capitala Imperiului Roman de Răsărit, Constantinopolul, pe care nici măcar mongolii nu reuşiseră să-l pună de tot la pământ, împreună cu vechiul Egipt. Aşa au unit Asia Centrală cu cea de Vest şi au pus bazele Imperiului Otoman, care s-a întins peste Asia, Europa şi Africa. Au luat apoi în stăpânire noduri ale rutelor comerciale dintre Răsărit şi Apus, monopolizând astfel schimbul de mărfuri dintre cele două părţi ale lumii şi copleşind amarnic, cu puterea armelor, ţările Apusului, care preţ de sute de ani nu şi-au mai putut ridica nici privirile de jos. Cele mai avansate civilizaţii ale Apusului au apărut sub imperiul forţei, iar lupii pădurilor apusene au ajuns să fie subjugaţi de lupii de stepă, forţaţi mai întâi să stea ascunşi, pentru ca mai apoi să iasă pe mări şi astfel să devină lupi de mare, neînfricaţi. Ei au luat cârma vaselor apusene de comerţ, dar şi pe a celor de piraterie, şi astfel au găsit o nouă cale de a străpunge distanţele până în apele îndepărtate ale mărilor şi oceanelor din Orient, încât până la urmă norocul din nenoroc le-a răsărit. Au descoperit mai apoi noul continent al Americii, jefuind pământurile acelea mult mai bogate decât cele ale Europei de Apus şi munţii plini de aur ai indienilor. În numele dezvoltării capitalismului occidental, şi-au încărcat vasele cu averile oamenilor primitivi. În consecinţă, lupii de mare din Apus au crescut cât nişte uriaşi ai lumii întregi: lupi capitalişti, lupi industriali, lupi tehnico-ştiinţifici, lupi culturali, care s-au întors apoi cu oaste asupra Orientului, distrugând Imperiul Otoman şi supunând, în cele din urmă, bătrânii lupi ai stepei, ca să nu mai vorbesc de acele oi ale Orientului, cele care seamănă ogoarele...

Zhang Jiyuan spuse:

— Acum şi eu consider că şcoala lupilor este una de înalte studii,

care implică o sumedenie de probleme capitale, aşa că nu te pot judeca pentru fascinaţia ta faţă de lupi.

Yangke spuse:

— Bag seama că noi trei, fraţi studenţi, am mai intrat la o facultate, numai că aici cursurile sunt mult mai interesante.

Gambu stătea privind plin de evlavie lupii atârnaţi în vârful prăjinii, rămânând aşa vreme îndelungată. Apoi spuse:

— Vântul perie blana lupilor şi o curăţă de tot felul de gunoaie şi de praf, dar fără a o smulge. Dacă bate vântul aşa vreo câteva zile, blana li se aranjează numai bine, frumos, aşa încât se pot duce... vedeţi voi, cei doi lupi trăiesc, de fapt, şi se duc, se duc sus în cer la Tengri... merg până la capătul drumului.

Bătrânul îi mai privi o vreme respectuos, apoi merse la turmă. Chenzhen, Yangke şi Zhang Jiyuan îi mulţumiră de nenumărate ori.

Vântul turbat al primăverii din stepă îi vuia lui Chenzhen pe la urechi, aducând cu urletele jalnice ale haitelor de lupi din depărtări sau cu sunetele de doliu scoase de orga catedralei Xishiku din Pekin înainte de Revoluţia Culturală. Şi, cum sufla aşa, vântul i se strecura lui Chenzhen în adâncul inimii, umplând-o de melancolie. Bătute straşnic de vânt, cele două piei de lup se profilau orizontal pe cer, de parcă stăteau pe picioarele lor. Vântul pieptăna bine părul, punându-l în ordine, fir cu fir, făcând pieile să lucească frumos în bătaia razelor soarelui, dându-le un aer festiv şi elegant. Cei doi lupi parcă se hârjoneau cu Tengri cel albastru, luându-se voiniceşte la trântă, sătui de libertate şi plini de voioşie. Lui Chenzhen nu i se părea că lupii aceia ar fi fost plini de paie uscate pe dinăuntru, ci de o viaţă tumultoasă şi de o poftă nebună de a se război. Fumul alb care ieşea prin coşul din vârful iurtei se prelingea pe sub trupurile lupilor, aşa încât păreau că zboară prin văzduh, spintecând nori şi risipind ceţuri, înfruntând vânturi. Zburau către Tengri, zburau către „Steaua lupului ceresc”[32], zburau către templul libertăţii din cer, căruia toată viaţa i se închinaseră, ducând cu ei spiritele oamenilor din stepe.

Privind lupii din văzduh, Chenzhen nu mai vedea munţii din jur, iurta, carul sau stâna. În privirile lui nu mai încăpea decât prăjina aceea ascuţită la vârf ca turnurile catedralelor gotice şi lupii în zbor. Gândurile lui erau atrase de vârful prăjinii şi proiectate către înaltul cerului, despărţindu-se întru totul de pământurile joase ale stepei. Chenzhen se gândi atunci: oare de sute şi mii de ani, de când mongolii obişnuiau să atârne în văzduh pieile de lup, o făceau ca să le usuce, sau ca să se laude cu prada lor de război? Nu era oare o străveche practică şamanistă, menită să ajute spiritele lupilor să treacă dincolo? Nu era oare o slujbă solemnă, pe care mongolii o închinau celor ce întruchipau totemul neamului lor? Îşi dădu seama că până şi faptul că stă să privească trupurile tot un fel de slujbă este, că, fără să-şi dea

seama, se prosternase la picioarele totemului, cu admiraţie şi evlavie. În stepă eşti înconjurat de spirite şi de credinţă ca de aer, iar dacă sufletul ţi-e deschis şi însetat, le poţi simţi...

Yangke şi Zhang Jiyuan stătură şi ei mult timp locului, privind cu admiraţie, până când, în cele din urmă, începu să-i doară gâtul. Zhang Jiyuan spuse:

— Felul în care ne îmbrăcăm, modul nostru de viaţă sau uneltele pe care le folosim la lucru nu sunt foarte diferite de cele ale mongolilor. Până şi la faţă am început să aducem cu ei. Însă mi se pare că nu ne putem asemăna cu adevăraţii mongoli şi nici iurta noastră nu poartă mirosul adevărat al acelora. Acum, că am arborat cele două piei de lup, poate că cine priveşte de departe crede că aceasta este o iurtă de mongoli adevăraţi.

Chenzhen îşi suci gâtul, se frecă pe ceafa care-l durea şi spuse:

— Înainte de a pleca de la Pekin, şi eu credeam că stepa mongolă este „cer nesfârşit şi câmp pustiit, în care vântul bate, iarba creşte şi unde în jur sunt doar oi şi capre”, adică un loc paşnic, liniştit, unde nu se întâmplă niciodată nimic. Abia după aceea mi-am dat seama că acel cântec, Chilege[33], nu era decât un simplu cântec de leagăn al neamului sarbi, în vreme ce adevărata viaţă în stepă este plină de greutăţi şi întreaga ei spiritualitate se concentrează asupra lupului.

Yangke dădu din cap şi zise:

— Mi se pare foarte ciudat că un cântec atât de frumos al mongolilor nu s-a transmis mai departe, ci a rămas numai în amintirea chinezilor, care l-au copiat şi l-au păstrat până azi. I-am întrebat pe mulţi păstori, dar niciunul n-a auzit de el.

Zhang Jiyuan privea mai departe lupii şi, neavând niciun trofeu, spuse încurcat:

— Toată lumea ştie că aceşti lupi au fost ucişi de câini. Eu, ca stăvar din Elun, trebuie să fac ce-oi face, numai să pun şi eu mâna pe unul, altfel n-o să mă mai ia nimeni drept stăvar.

Erlang vedea cum lupul pe care-l ucisese continua să trăiască în văzduh, iar asta îl enerva foarte tare. Şi tot lătra, privind în sus şi stând pe labele dinapoi, însă lupilor nu le era deloc teamă de el, dansau mai departe în aer. Nu-i mai rămânea nimic de făcut decât să privească întruna la ei, să-i privească şi iar să-i privească, până când privirile i se mai îmbunară, dar parcă tot mai simţea oarece invidie pe uniformele acelea de război, mândre, ale lupilor.

Turma de oi care fătaseră ajunsese încetişor destul de departe. Având sacul în care punea mieii proaspăt fătaţi în spate, Yangke încălecă şi se duse către turma lui Gambu. Oile gestante se răspândiseră şi ele încetişor pe păşune, rămânând însă sub privirile atente ale oamenilor şi câinilor. Chenzhen îi spuse lui Zhang Jiyuan:

— Tot mă sâcâi tu că vrei să prinzi un lup, hai cu mine să ne uităm la puiul de lup.

Cei doi porniră spre sălaşul lupului, apoi Chenzhen dădu piatra şi butucul la o parte şi văzură cum căţeluşa încă dormea ghemuită pe blană, fără vreo intenţie de a se trezi ca să mănânce. În schimb, puiul de lup se trezise şi stătea în picioare pe fundul gropii, cu capul aţintit în sus, aşteptând cu nerăbdare să primească ceva de mâncare. Razele puternice ale soarelui pătrunseră în groapă, iar puiul de lup se şi ridică vioi în două lăbuţe, încercând, cu gheruţele lui mici şi delicate, să se agaţe de margini pentru a ieşi la suprafaţă. Dar nu ajunse să se suie prea sus că se şi rostogoli, ajungând înapoi pe fundul gropii. Se ridică atunci într-o clipă şi reluă încercarea, dornic să ajungă să sugă şi el lapte, agăţându-se disperat de marginile gropii, ca o şopârlă. Pământul însă se surpa şi el cădea iarăşi, ca un ghemotoc de blană, înfuriindu-se şi mârâind la umbra sa de pe fundul gropii, parcă reproşându-i că nu-l ajută să se ridice.

Şi pentru Zhang Jiyuan era prima dată când vedea un pui de lup viu, iar asta i se părea minunat. Vru să-l ajute să ajungă până sus, ca să-l vadă mai bine. Dar Chenzhen îl opri spunându-i:

— Stai liniştit, să vedem dacă este sau nu în stare să se caţere. Căci dacă poate să ajungă sus, atunci trebuie să sap groapa mai adânc.

Puiul se mai rostogoli de două ori, aşa că nu mai cuteză să se caţere tot pe acolo şi începu să se învârtă pe fundul gropii, întorcându-se şi mirosind, de parcă s-ar fi gândit la o metodă anume. Se suci astfel de câteva ori până când dădu peste căţeluşă şi se urcă în spinarea ei, apoi, călcând-o pe cap, începu să se caţere. Bucăţi din pământul de care se agăţa puiul de lup căzură pe căţeluşă, care, dându-şi seama de ce i se întâmplă, începu să scheaune. Se ridică şi se scuturâ de pământ, iar puiul de lup se rostogoli din nou. De data asta se înfurie aşa de tare, că începu să mârâie, încreţindu-şi nasul către căţeluşă.

Pe Zhang Jiyuan îl apucă râsul:

— Ticălosul ăsta mic are o vigoare în el... e nemaipomenit, deşi e o ţâră de jivină. Şi pare-se că-l duce şi capul.

Chenzhen observă că, în doar două zile de când îl avea, membrana de pe ochii puiului se subţiase foarte mult. Deşi erau foarte apoşi, ochii erau de un negru atât de adânc, încât păreau atinşi de vreo boală. Oricum ar fi fost, puiul dădea semne că distinge vag lucrurile dinaintea ochilor şi că are oarece reacţii faţă de gesturile pe care le făcea băiatul. Mişcă palma spre dreapta, iar căpşorul şi ochii puiului se îndreptară într-acolo. Când le mişcă spre stânga, atunci şi capul şi privirea puiului se mutară spre stânga. Iar pentru a-i stimula reflexele condiţionate, Chenzhen începu să-i strige sacadat:

— Lupu'... mic, lupu'... mic, hai... la masă, hai... la masă.

Lupul întoarse capul, ciuli urechile scurte ca de pisică şi se chinui să asculte, puţin speriat, dar şi curios.

Zhang Jiyuan zise:

— Hai să vedem dacă mai ştie cum era printre lupi.

Apoi, făcându-şi mâinile pâlnie, le duse la gură şi imită urletul lupilor: „hauuuu, hauuu". Puiul se scutură atunci neliniştit şi se urcă iarăşi, înnebunit, pe spinarea căţeluşei, ca să se caţere afară din groapă. Dar nu reuşi; căzu, apoi iar încercă, iar căzu, după care se târî spăşit într-un cotlon în care îşi căuta parcă mama, vrând să se ghemuiască lângă ea. Cei doi se simţiră de parcă făptuiseră o cruzime şi încetară să-i mai amintească puiului sunetele din lumea lupilor.

— Din câte văd eu, nu prea ştii să creşti puiul aşa cum se cuvine. Aici nu e grădina zoologică din Pekin, să crezi că dacă-l ţii izolat de lumea lupilor o să dispară încet-încet orice urmă de animal sălbatic din el. Aici este mediul originar al vieţii nomade, în care lupii urlă câte-o noapte întreagă. Crezi că poate să-şi schimbe firea? Atunci când s-o face mare va sări la oameni şi-o să-i rănească, ai mare grijă!

Chenzhen i-o-ntoarse:

— Dar nu mi-am pus niciodată-n cap să-l dezvăţ de-a mai fi lup adevărat, n-ar avea niciun rost să fac aşa ceva. Voiam doar să mă aflu în imediata apropiere a unui lup viu, să-l pot atinge, să-l pot lua în braţe, să-l văd de aproape în fiecare zi, să pătrund tainele firii lui de lup. Dacă n-aş fi intrat în vizuină, n-aş fi avut parte de el. Acum, că îl am, nu mă mai pot teme de muşcătura lui. Mă tem însă că păstorii nu mă vor lăsa să-l cresc.

Micuţul încercă din nou să se strecoare afară, cu toate puterile lui, şi atunci Chenzhen întinse mâna şi-l luă de ceafă, scoţându-l din groapă. Zhang Jiyuan îl luă cu amândouă mâinile şi-l studie cu atenţie, ridicându-l în dreptul ochilor. Apoi îl bătu uşor pe spate cu o mână. Perii aceia rari din blăniţa lui nu se aşezau deloc în ordine, oricât ar fi încercat, ci, după ce-i culca cu mâna, se zburleau înapoi.

Chenzhen zise:

— În istoria omenirii, orientalii care au reuşit să-i înfrunte pe europeni au fost cei dintre neamurile nomade; ei sunt cei care au zguduit cel mai puternic Vestul. Este vorba despre trei neamuri, toate închinându-se la totemul lupului: hunii, turcii şi mongolii. Vesticii care au venit cu război asupra orientalilor se numără şi ei printre urmaşii popoarelor migratoare. Vechea cetate a Romei a fost întemeiată de doi fraţi, copii de lup, căci au fost crescuţi de o lupoaică. Lupoaica şi copiii de lup. Iar imaginea lor, a băieţilor şi a lupoaicei, a fost dăltuită în zidul cetăţii şi poate fi văzută şi astăzi. Apoi teutonii, germanii şi anglo-saxonii au căpătat o forţă şi mai mare, căci în vinele lor curgea sânge şi vigoare de lup. În schimb, chinezii, având caracterul maleabil, ar

avea mare nevoie de ele, căci duc lipsă de curajul şi vigoarea lupilor. De n-ar fi fost lupii pe lume, întreaga istorie ar fi fost cu totul altfel. Dacă nu-i înţelegi pe lupi, nu-i poţi înţelege nici pe nomazi, cu firea şi spiritul lor. De aceea nici neamurile de păstori şi cele de agricultori chinezi nu se pot înţelege unul cu altul, văzând ce anume îi uneşte şi ce-i desparte.

Zhang Jiyuan spuse:

— Eu înţeleg perfect de ce vrei tu să creşti un pui de lup şi pentru asta am de gând să te ajut cu oile.

Chenzhen luă puiul în braţe şi se îndreptă către căţea. Dar Yile îşi dădu seama că cel ce se hrănea cu laptele ei era un pui de lup şi, profitând de neatenţia lui Chenzhen, se ridică în picioare şi începu să latre, vrând să muşte puiul. Acesta însă ţinea strâns cu dinţii mamela căţelei şi nu voia deloc să-i dea drumul, ca o lipitoare mare, atârnând de burta lui Yile asemenea unui biberon uriaş. Căţeaua se răsuci de câteva ori, dar puiul stătea agăţat în continuare, şi, oricât se chinui ea, tot nu reuşi să-l apuce cu colţii. Cei doi priveau amuzaţi toată scena. Chenzhen desfăcu repede fălcile încleştate ale puiului, desprinzându-l de burta căţelei. Zhang Jiyuan zise râzând:

— Ia uite, vampirul!

După ce o ţinu pe Yile ca să poată hrăni puiul de lup, Chenzhen se ridică şi spuse:

— Să-i punem pe lup şi pe căţeluşi să se joace împreună.

Cei doi luară vreo patru căţei rotofei şi-i puseră pe un loc în care era iarbă uscată. După aceea, Chenzhen puse puiul între căţeluşi, dar acesta, cum simţi pământul sub picioare, o luă la fugă cu cea mai mare viteză către locul în care nu erau nici oameni, nici câini. Cele patru lăbuţe ale puiului nici nu se îndreptaseră încă, picioruşele crăcănate de-abia puteau să-l ţină, iar în alergare îşi ţâra burtica de pământ. Dădea din lăbuţe de parcă înota, semănând mai degrabă cu o ţestoasă căreia îi crescuse păr. Unul dintre căţeluşi îl urmări şi alergă o vreme alături de el, dar lupul întoarse capul şi-şi rânji colţii către căţel, scoţând sunete ameninţătoare.

Surprins, Chenzhen spuse:

— Aşa, deci, cât i-a fost foame erau fraţi, dar odată ce s-a săturat au redevenit duşmani. Uite, deşi încă nu i s-au deschis ochii, poate să distingă foarte bine mirosurile; ştiu eu prea bine ce teribil e mirosul lupului.

Zhang Jiyuan zise:

— Din câte văd eu, puiul de lup şi-a dat seama că acesta nu este habitatul lui natural, că acea căţea nu e mămica lui şi că acei căţeluşi nu sunt surioarele şi frăţiorii lui.

— Da, şi adineauri, când l-am ridicat din groapă, iarăşi s-a prefăcut mort, zise Chenzhen.

Cei doi erau la câţiva paşi în urma puiului de lup, urmărindu-i în continuare toate mişcările. Puiul se ţâra mai repede pe locurile unde rămăsese zăpadă topită şi iarbă veştejită, dar după ce alergă o vreme se opri să amuşine lucrurile din jur, balega de cal sau de vacă, oasele de vite şi de oi sau cine ştie ce alte mirosuri care ajungeau până la el.

Poate că dăduse peste urmele lăsate de dulăi şi de aceea o luă iarăşi la fugă. După ce se ţinură după el preţ de vreo sută de metri, îşi dădură seama că nu fuge aiurea, fără ţintă, ci ţine o anumită direcţie. Direcţia lui era foarte clară, căci se îndrepta grăbit în direcţia opusă taberei de iurte, stânelor, mirosului de om, de câine, de animale şi de fum, fugind cât mai departe de toate acestea.

Chenzhen simţea că acest pui de lup, căruia încă nici nu i se deschiseseră ochii, avea nişte instincte bine conturate şi o fire mai înspăimântătoare, dar şi mai impunătoare decât a altor animale. Dintre toate jivinele, Chenzhen admira vrăbiile, deşi acestea sunt renumite pentru că nu-şi cresc puii. În copilărie prinsese multe vrăbii, câteva zeci. Însă acestea, cum cădeau prizoniere, închideau ochii şi nu primeau nimic de mâncare, nici de băut. Nu cedau cu niciun chip. Lipsite fiind de libertate, preferau moartea, până la ultima suflare. Chenzhen nu apuca niciodată să-şi vadă vreuna dintre vrăbii rămânând prea mult în viaţă. Iată că lupii nu erau astfel, ei preţuiau libertatea, dar ţineau şi la viaţa lor şi, odată prinşi, se hrăneau şi dormeau pe săturate. Nu numai că nu refuzau mâncarea, ci mâncau ca disperaţii, băgau în ei ca într-un sac fără fund şi, după ce se săturau de mâncare şi de somn, abia atunci pândeau o ocazie să fugă, să-şi câştige libertatea şi o viaţă nouă. Chenzhen parcă privea războinicii care sunt ţinuţi prizonieri în gropi de gunoi, dar aceştia sunt printre oameni la fel de rari precum aurul între grăunţele de nisip, pe când între lupi această fire este larg răspândită, înnăscută, transmisă din generaţie în generaţie, fără excepţie. Cât despre lupul care poseda acest caracter şi care reprezenta totemul, strămoşul, zeul şi înţeleptul în faţa căruia se prosterna tot poporul, puteai să-ţi dai seama câte influenţe imposibil de calculat şi de imaginat a avut asupra acestui neam. Este un model de vigoare inepuizabilă, dar forţa spirituală a totemului este mult mai mult decât un model: este pus pe acelaşi piedestal cu zeii.

Chenzhen se simţea îndatorat faţă de puiul de lup care, aşa fraged şi delicat cum era, îl ajuta să pătrundă tainele a mii de ani de istorie, ajungând până la miezul lucrurilor.

Gambu veni călare să-l cheme pe Chenzhen să-l ajute să ducă oile la miei. Majoritatea mieilor din turmă dormeau încă, iar oile erau risipite pe păşune. Chenzhen duse puiul înapoi în groapă, apoi încălecă şi o luă către turmă. Cei doi adunară turma de două mii de capete laolaltă, în vreme ce mieii şi mamele lor behăiau de mama

focului, zguduind cerurile şi pământul, de parcă dădeau lupii, nu alta. Oamenii ţineau oile să nu o ia razna cu ajutorul tomakanelor, ajutându-le pe fiecare să-şi găsească mielul, îndrumându-le şi lăsându-le să treacă una câte una. Cele care nu-şi găsiseră mielul erau împinse înapoi în turmă, să şi-l caute mai departe. Chenzhen căpătase priceperea de a recunoaşte cu precizie oile care nu-şi găseau mielul. Era de ajuns să behăie, nici nu avea nevoie să se uite ca să-şi dea seama că mielul de lângă oaie nu era al ei, aşa că îi gonea înapoi pe amândoi. Şirul nesfârşit de oi cu miel după ele trecea prin strunga strâmtă ca un lăcaş de baionetă, după care fiecare miel îngenunchea sub burta mamei, îndoindu-şi picioruşele din faţă şi ridicând căpşorul, apoi începea să sugă, iar oaia întorcea drăgăstoasă capul să-şi privească odorul. Cei doi avură nevoie de mai puţin de un ceas şi terminară toată treaba. Potrivitul mieilor se făcea pentru a-i hrăni, de două ori pe zi: o dată dimineaţa şi o dată seara. Dacă n-ar fi făcut astfel, iar mieii nu ar fi reuşit să-şi găsească mama, puteau ajunge să şi moară de foame. Cu ocazia aceasta se mai şi numărau mieii, ca să se ştie exact câţi sunt. Cum mieilor nu le plăcea să stea să se prăjească la soare, se vârau prin vizuinile marmotelor şi adormeau, iar dacă nu se făcea potrivirea, se puteau pierde. Odată, după ce a văzut că-i lipsesc câţiva miei, Chenzhen a căutat prin toate vizuinile de marmotă din jurul stânei şi a găsit trei miei dormind acolo.

Gambu era foarte mulţumit de turma aceea şi zicea:

— În Elun iarba şi apa sunt bune, de aceea şi laptele oilor e bun, iar ele îşi găsesc mieii foarte uşor, aşa că treaba cu potrivitul merge strună. Dacă păşunile s-ar strica, iar oile n-ar mai avea lapte şi nici nu şi-ar mai recunoaşte mieii, ar fi nevoie de toţi oamenii din stepă ca să facă treaba asta, să descânte laptele, şi n-ar ajunge să termine treaba nici într-o zi întreagă. Dacă mai dă şi câte-un viscol, mieii mor de foame şi de frig în doar câteva zile, şi astfel nici cea mai grozavă năvălire a lupilor nu ar fi atât de gravă ca stricăciunea făcută de oameni. Conducătorii cei vechi ai Elunului erau înţelepţi, ei înţelegeau cum stau lucrurile în stepă, cum e cu lupii, iar ceea ce făceau ei nu avea legătură doar cu câte o turmă de oi sau alta, ci cu păşunea, cu întreaga păşune. Şi, odată puse la cale treburile importante, potrivitul mieilor nu mai cerea prea multă osteneală. Astăzi, păstorii din stepă sunt foarte nepăsători, până şi eu ajung să potrivesc oile tot la câteva zile.

Chenzhen ascultă şi înţelese. Gambu, care altfel nu prea vorbea cu oamenii, când venea vorba de păşuni ştia tot ce era de ştiut.

Capitolul 15

Genghis-Han considera vânătoarea foarte importantă şi adesea spunea că aceasta cade în responsabilitatea ofiţerilor, pe când oştenii au datoria de a deprinde de acolo priceperea într-ale războiului, căci aşa învaţă cum să urmărească şi să dirijeze prada, cum să-şi dispună forţele, cum să evalueze numărul oamenilor pentru a putea face o încercuire şi aşa mai departe.

Iar lor, atunci când nu erau la bătălie, le plăcea tare mult să meargă la vânătoare şi-i chemau pe toţi oştenii să participe.

Şi asta nu doar pentru a prinde animale sălbatice, ci pentru a se obişnui cu manevrele de vânătoare, pentru a învăţa să ţină frâul şi arcul, pentru a se obişnui cu greul şi a se căli.

Juvayni, Istoria cuceririi lumii — vol. I

BOAREA CĂLDUŢĂ ŞI UMEDĂ A PRIMĂVERII bătea răscolind uşor iarba stepei Elun. Norii de un alb orbitor, mari cât nişte tipsii uriaşe, treceau aproape atingând întinderea câmpiei. Stepa monotonă prinse atunci a se mai înveseli, preschimbându-se rapid dintr-un tablou într-altul, când alb, când galben. Când norii cei mari şi albi se aşezau în calea razelor de soare, Zhang Jiyuan simţea cum vântul tăios îi străpunge cojocul, înfiorându-l. Apoi, când norii treceau mai departe, se simţea scăldat în razele soarelui fierbinte al începutului de primăvară, iar pe faţa şi mâinile bronzate îi apăreau broboane de sudoare, de până şi pielea cojocului părea că începe să se prăjească în soare. Şi chiar când se gândea să se descheie şi să se mai răcorească, un alt nor venea şi înnegura faţa soarelui, acoperind pământul cu umbra lui imensă, readucându-l în zodia primăverii mohorâte şi friguroase.

Gheaţa se înmuiase, zăpada se topise, iar marea întindere galbenă ieşise cu totul la lumină, căci mugurii ce se zămisliseră chiar înainte de-a veni ninsorile se îngălbeniseră sub pătura zăpezii şi doar în vârf mai păstrau poate o mică picătură verde. De altfel, văzduhul era plin de mirosul greu al ierbii ofilite sau putrede, prin fiecare crăpătură a pământului se scurgea apa de la zăpada topită, care venea din deal spre văile joase, băltind în câte un smârc sau iaz vremelnic şi oglindind norii cei mari şi albi din cer, aşa încât stepa Elun era toată un dans şi o plutire, şi sus, şi jos. Până şi lui Zhang Jiyuan îi părea nu că stă culcat pe pământul tern al stepei, ci pe unul dintre covoarele zburătoare din pâslă ale mongolilor, iar norii de sus din cer şi cei de jos, din ochiurile de apă, rămân greoi în urma sa.

Zhang Jiyuan şi Batu rămaseră ascunşi mai bine de o oră printre

smocurile acestea de iarbă înaltă de pe costişă, aşteptând să apară lupii. Necazul cu caii şi acum acesta cu „depoziţia falsă", în legătură cu incidentul, îl aduseseră pe Batu într-o asemenea stare, că nu prea îi mai venea să ridice capul de jos, aşa că tot veninul pe care-l strânsese în el l-ar fi vărsat bucuros pe lupi. Din cauză că irosiseră o bună ocazie de a prinde lupi în timpul încercuirii, Zhang Jiyuan ar fi vrut să poată şi el, măcar acum, să pună mâna pe câţiva, ca să-şi recâştige onoarea. După ce se odihniseră câteva zile, cei doi luaseră puştile în spinare şi se întorseseră pe povârnişul din apropierea lacului. Batu socotea că lupii se vor lipsi de caii morţi, rămaşi în mijlocul lacului, mai ales acum că zăpada se topea, iar apa creştea, dar că s-ar putea mulţumi şi cu cei rămaşi pe margini. Ar fi vrut să mai dea o lovitură, dar nu se mai putea.

Iazul, care scânteia pe povârnişul muntelui, continua să le înţepe şi să le înceţoşeze privirea celor doi, însă ei, ştergându-şi lacrimile, cercetau atent prin lentilele binoclului fiecare pată neagră, cenuşie sau galbenă de pe panta opusă. La un moment dat, lăsându-şi capul în jos, Batu şopti:

— Priveşte în stânga pantei.

Zhang Jiyuan mută uşor ocheanul, ţinându-şi respiraţia, dar fără să-şi poată controla bătăile nebuneşti ale inimii. Văzu doar cum din spatele dealului ieşeau încetişor doi lupi, scoţându-şi la iveală mai întâi capetele, apoi grumazul şi pieptul.

Cei doi bărbaţi îşi fixau vânatul. Lupii ieşiră pe jumătate din spatele dealului, dar se opriră, iscodind cu mare atenţie fiecare lucru ce putea da de bănuit. Nu mai făcură niciun pas înainte, ci se lăsară pe burtă, între cele câteva tufe de iarbă înaltă, dispărând cu desăvârşire din privirile celor doi, de parcă şi ei tot la pândă s-ar fi aflat. Astfel, cei doi bărbaţi şi cei doi lupi se ascundeau unii de alţii în tufele înalte, aşteptând momentul oportun. Zhang Jiyuan îşi dădu seama că vânătorii au învăţat de la lupi până şi locurile în care să se aşeze la pândă. La vederea oamenilor, lupii nu păreau câtuşi de puţin agitaţi, ci puţin intrigaţi, aşteptând răbdători până la lăsarea întunericului. Abia atunci aveau să treacă la acţiune.

„Tufe" era denumirea pe care le-o dăduseră tinerii intelectuali. De fapt, era vorba despre un fel de buruiană foarte des întâlnită în vegetaţia mongolă, extrem de înaltă şi de ciudată. Iarba care creştea pe păşunile acestea era, în general, destul de înaltă, dar era uniformă, creştea ordonat, egal, ca firele de orez sau, la o scară mai mare, ca trestiile uscate. Cum venea toamna, le creşteau în vârf nişte spice pufoase ca măciuliile de papură, care în lumină păreau nişte pene catifelate, albe, de lebădă, iar în razele apusului semănau cu nişte limbi de jar, ieşind în evidenţă pe pantele cu iarbă mai joasă, atrăgând privirile mai ceva decât florile sălbatice ale toamnei târzii, răspândite

pretutindeni. Iarna, frunzele şi măciuliile uscate ale tufelor erau zburătăcite de vânt, numai rădăcinile lor ferme nu se desprindeau de pământ, ci rămâneau bine înfipte, neclintite precum părul de lup din pensulă. Şi chiar dacă viscolul cel turbat le făcea să se plece la pământ, când se oprea ele se îndreptau la loc, cum fuseseră odinioară, arătând spre cer, rotunde precum coroanele regilor europeni. Târnurile şi periile, pe care orice familie de păstori din stepă le avea în casă, erau făcute din paiele acestor tufe, căci se aranjau foarte bine şi erau rezistente.

Tufele nu erau doar minunate, ci şi pline de mister, iar mistere de acest fel răsăreau, din loc în loc, pe tot cuprinsul stepei. Aici una, acolo alta şi dincolo, iarăşi una, foarte dese când te uitai din afară, dese ca stufărişurile. În mijlocul lor era însă foarte mult spaţiu gol, de parcă pământul de acolo ar fi fost sterp. Inelul tufei era perfect rotund, de parcă fusese desenată o linie cu compasul şi de-a lungul ei fuseseră plantate, cu mare atenţie, o mulţime de seminţe. Circumferinţa acestor tufe inelare nu era aceeaşi peste tot. Cele mai mari aveau cam un metru în diametru, iar cele mai mici abia dacă ajungeau să aibă vreo două lungimi de palmă. Când doreau să se odihnească, ciobanii şi păstorii ieşiţi cu animalele la păscut căutau o tufă din aceasta mai mică şi, îndoind o jumătate, se aşezau ca într-un fotoliu natural cu spătar şi mânere, partea îndoită fiind moale şi elastică. În stepa mongolă, oamenii nu aveau sofale prin iurte, dar, ieşind pe păşuni, se puteau oriunde aşeza pe sofale, şi încă pe unele dintre cele mai comode. Cel puţin, intelectualilor le plăcuseră aceste fotolii imediat ce ajunseseră în stepă, unii dintre ei numindu-le imediat „canapea de iarbă” sau „fotoliu de iarbă”. Pe întinderea plană a păşunii, tufele acestea atât de speciale ca formă şi structură constituiau deseori loc de pândă sau refugiu atât pentru lupi, cât şi pentru vânători. Marii viteji ai stepei au învăţat să se folosească de acestea, dar lupii, care au avut păşunile în stăpânire cu mult înaintea oamenilor, cu siguranţă că le-au descoperit şi le-au folosit cu mult înainte. Batu spunea că lupii se ascund adesea în mijlocul acestor tufe şi de acolo iau prin surprindere gazelele sau chiar turmele de oi ale oamenilor. Chiar şi Zhang Jiyuan a descoperit de multe ori urme de lup în astfel de locuri, dându-şi seama că acestora le plăcea foarte mult să stea pe-acolo, iar Bilge zicea că acestea sunt paravanele naturale pe care Tengri le dăruise lupilor de stepă.

În zilele noastre, şi oamenii, şi lupii au căpătat o pricepere extraordinară în a se ascunde, aşa încât lupii nu-i pot zări pe oameni, iar oamenii nu-i pot localiza pe lupi. Iată însă că acum oamenii fuseseră cei care-i descoperiseră primii pe lupi. Batu era încă nehotărât, iar Zhang Jiyuan era destul de îngrijorat, căci se întreba dacă nu cumva lupii, care era posibil să fi stat de mult ascunşi în tufele

de pe versantul din faţă, i-ar fi zărit încă dinainte să ajungă ei acolo. Cât despre confruntarea cu lupii în stepă, trebuia să se înţeleagă că „orice se poate întâmpla”. Aceasta era regula de bază pe care războinicii mongoli o învăţaseră de la lupii de stepă.

Batu rămase o vreme nemişcat, gândindu-se. Cercetând atent forma versantului din faţa lor, îi spuse lui Zhang Jiyuan să reţină particularităţile marginilor pantei, apoi se retraseră încetişor către caii rămaşi pe partea cealaltă a versantului, le desfăcură piedicile şi, luându-i de căpăstru, coborâră în vale, luând-o agale către sud-vest. Când ajunseră destul de departe de lupi, se urcară pe cai şi ocoliră dealul către ascunzişul lupilor, cu vântul împotrivă. Călcând pe pământul ud, caii nu scoteau niciun sunet, iar şuierul vântului acoperea orice mişcare făcută de oameni şi cai. Zhang Jiyuan se simţea ca un lup care urmează să sară la oi.

Batu se ghida atent după forma marginii pantelor, iar după vreo jumătate de ceas cei doi ajunseră foarte aproape de locul în care pândeau lupii. Batu mai verifică o dată, uitându-se la cele câteva pietre şi tufe din vârf, şi abia apoi descălecă şi urcă povârnişul, ţinând calul de dârlogi. Apropiindu-se repede, la un moment dat se opri, dar nu legă picioarele calului, ci doar luă frâul şi, prinzându-l de piciorul calului, făcu un nod slab. Zhang Jiyuan pricepu imediat şi făcu şi el un nod slab la piciorul calului.

Cei doi traseră piedicile puştilor, se lăsară în jos şi aşa se apropiară încet de coamă. Ajunşi acolo, începură să se târască pe brânci până unde îi puteau vedea pe lupi. Nu-i mai despărţeau decât vreo sută de metri şi puteau vedea clar cozile şi o parte a trupului lupilor, rămase în afara inelului tufei. Însă părţile vitale, capul, pieptul şi burta erau cu totul ascunse. Amândoi lupii erau ca nişte căţeluşi cuminţi ascunşi într-o mare colivie.

La prima vedere, cei doi lupi erau preocupaţi de locul în care se ascunseseră înainte Batu şi Zang Jiyuan şi, cu capul ridicat, priveau prin crăpăturile tufei, atenţi la mişcările din acea parte, cu urechile ciulite şi îndreptate într-acolo. În realitate însă, lupii nu erau mai puţin atenţi la zgomotele care veneau din alte părţi şi deseori îşi ridicau nasul, amuşinând văzduhul, încercând să presimtă pericolul care plutea în aer.

Batu îi spuse lui Zhang Jiyuan să tragă în cel din stânga, care era ceva mai aproape, în timp ce el urma să-l ochească pe celălalt. Vântul continua să bată şuierând, îndoind inelul de ierburi înalte, care erau însă prea rigide pentru a-i descoperi pe lupi. După ce închise un ochi, Zhang Jiyuan nici nu mai văzu lupul.

Cei doi aşteptară să se mai domolească vântul. Batu îi spuse de câteva ori lui Zhang să tragă imediat ce va auzi împuşcătura lui.

De data aceasta, Zhang Jiyuan nu era deloc nervos, căci, chiar

dacă avea să rateze ţinta, Batu putea să-l nimerească uşor şi pe celălalt. Batu era un trăgător vestit, cu greu şi-ar fi putut găsi scăparea vreo pradă aflată pe o rază de două sute de metri. După cum spuneau mulţi vânători, dacă vedeau un om cu puşcă, dar erau la patru, cinci sute de metri distanţă, lupii din stepa Elun nu fugeau; însă la trei sute de metri o luau la fugă sigur. Batu învăţase foarte bine acest obicei al lupilor. Acum erau la nici două sute de metri depărtare, aşa că Zhang Jiyuan ochea această ţintă nemişcată fără pic de emoţie. Dar tocmai pe când vântul începea să se mai potolească şi iarba să se îndrepte, astfel încât să se poată vedea mai bine lupii din tufiş, din mijlocul inelului ţâşni un lup subţirel, care o luă la goană la vale, înaintea celorlalţi doi. Aceştia săriră ca muşcaţi de şarpe şi se luară după el spre nord-vestul pantei. Cu siguranţă, acel lup era o santinelă, un paznic al celorlalţi doi, şi treaba lui era să fie atent la marginile costişei. Părea că i-ar fi văzut pe oameni încă de când aceştia se chinuiau să zărească lupii. Lupi ca aceştia, care să mai aibă şi gărzi pe lângă ei, n-aveau cum să fie fitecine. Unul dintre ei trebuie să fi fost vreo căpetenie. Cei trei lupi îşi aleseră o pârtie abruptă şi alunecoasă, coborând pe acolo.

Batu sări în picioare şi încălecă strigând. Cei doi se repeziră în josul pantei şi, stând în picioare în scări, se luară după lupi. Dar după ce trecură de culme, panta deveni atât de abruptă, încât Zhang Jiyuan trase instinctiv de hăţuri. Batu însă strigă:

— Ţine-te bine în şa şi dă-i drumul în jos!

Batu era îndrăzneţ, nu găseai în el nici urmă de laşitate. Era plin de curaj, care-l făcea să treacă prin apă şi prin foc, fiind în stare să se ia la trântă chiar şi cu moartea. Lovind calul, dădu năvală pe pantă în jos. Atunci îi veni în cap şi lui Zhang Jiyuan ideea că laşitatea ori curajul se dovedesc într-o singură acţiune, aşa că îşi luă inima în dinţii scrâşnind, lăsă frâul liber şi se năpusti şi el pe pantă. Dar să galopezi la vale pe o pantă abruptă este o mare greşeală, mai ales prin locurile sălbatice, căci nu se ştie unde poate să apară o vizuină de marmotă, de iepure sau de şobolan. Calul care calcă în ea ajunge să se rostogolească şi să-l răstoarne şi pe omul din spinare, şi dacă nu îşi pierd viaţa, tot se vatămă foarte grav. Studentul Zheng Lin, stăvar din brigada a treia, şi-a fracturat clavicula tocmai pentru că nu a ţinut bine calul în frâu: acesta şi-a pierdut echilibrul, l-a aruncat din şa şi s-a prăvălit la pământ. Calul s-a făcut praf, iar stăvarul se mai află şi azi la Pekin pentru tratament. Dacă s-ar fi lovit de pământ nu cu umărul, ci cu capul, atunci nu s-ar mai fi întors în veci la Pekin.

Zhang Jiyuan iubea mult meseria de stăvar şi considera că această ocupaţie era cea mai curajoasă şi mai palpitantă dintre toate meseriile, între nomazii mongoli stăvarul fiind războinicul pe timp de pace şi bravul oştean pe timp de război. Deşi curajul şi îndrăzneala

femeilor mongole le depăşeau pe cele ale bărbaţilor chinezi, în stepa Elun nu exista nicio femeie care să fie stăvar. Şi în toată viaţa de mii de ani a mongolilor din stepă, fiecare herghelie de cai nu avea decât doi stăvari; abia după ce veniseră studenţii acolo se mai înfiinţase şi un al treilea post, special pentru ei, ca experiment. Însă în doi ani şi ceva, din cei patru studenţi stăvari ai brigăzii a doua, unul a fost lăsat la vatră pentru că s-a răpit, altul n-a putut îndura condiţiile aspre şi al treilea nu şi-a putut face treaba până la capăt şi a renunţat de bunăvoie, aşa încât acum nu mai era decât un singur student care să se ocupe de cai, dar nu singur, ci alături de alţi doi stăvari mongoli. Cum niciun student chinez nu mai visa măcar să aibă singur în grijă o herghelie, nici Zhang Jiyuan nu avea asemenea speranţe. Tot ce-şi dorea el era să capete postul oficial de stăvar, pentru a putea ajunge cândva să stea la herghelie alături de Batu ori de Lamzab. În acest moment, el nu putea fi socotit decât un ucenic oarecare.

În doi ani şi mai bine de viscol şi furtună, de foame şi de frig, Zhang Jiyuan a înţeles că nu poate rezista până la capăt decât strângând din dinţi şi că numai astfel poate să deprindă meşteşugul atât de greu al îngrijirii cailor. Iar ceea ce-i lipsea cel mai mult era tocmai acel curaj nebun al mongolului care reuşeşte să domesticească un cal nărăvaş şi să prindă lupul sălbatic în laţul tomakanului. Ceea ce i-a lipsit atunci când nu s-a descurcat la încercuire n-a fost iscusinţa, ci curajul, îşi amintea cu precizie că, înainte de a agita tomakanul pentru a prinde lupul, l-a zguduit pe el ceva în interior.

Zhang Jiyuan risca! Îşi risca viaţa, şi asta din cauza dorinţei de a deveni stăvar adevărat. Acum era momentul să se pună pe sine la încercare, să vadă dacă poate reînvia în el însuşi vitejia chinezilor din dinastiile apuse, care îi puneau pe huni pe fugă sau îi alungau pe tujue dintre ei.

Caii cei iuţi se repezeau la vale atât de repede, ca şi cum s-ar fi prăvălit din vârf de stâncă, om şi cal, părând că sporesc viteza cu care orice corp cade în chip natural, iar trupul cailor era atât de înclinat, încât oamenii nici nu mai puteau să şadă în spinarea lor. Se ţineau cu o mână de partea din faţă a şeii, chinuindu-se să-şi încline corpul pentru a menţine echilibrul, ba chiar păreau să stea cu spatele lipit de crupa calului şi cu picioarele opintindu-se în scări, ajungând până în dreptul urechilor cailor, într-un cuvânt, ajungând să pară că stau lungiţi cu totul pe spinarea cailor. Se chinuiau să strângă cu ambele picioare şaua calului, aceasta fiind singura manevră de călărie care le-ar mai fi putut salva viaţa şi, dacă într-un astfel de moment ar fi avut cea mai mică ezitare, atunci sufletul li s-ar fi înălţat, împreună cu toate speranţele, până la Tengri. Câteva zile mai târziu, întorcându-se prin acele locuri, descoperiră nu mai puţin de şase sau chiar şapte găuri de marmote şi de şobolani, iar în acel moment îi trecură fiorii. Batu spuse

că lui Tengri îi plac oamenii curajoşi şi că atunci le-a dat la o parte din calea lor.

Zhang Jiyuan ajunse la poalele dealului cu puţin în urma lui Batu şi văzu că acesta avea în colţul gurii un început de zâmbet satisfăcut, care pentru Zhang Jiyuan era mai grozav decât o medalie de aur.

Caii de tracţiune din stepa Elun au particularitatea că în caz de victorie se reped înainte, însă se descurajează de tot atunci când văd că pierd bătălia. Văzând cum reuşiseră să ajungă până jos şi să reducă distanţa dintre ei şi lupi cu două treimi, cei doi cai începură să zburde precum gazelele. Cum lupii încă nu apucaseră să urce dealul, reuşiseră să-i ajungă şi mai mult din urmă. Batu se uită la lupi şi la forma terenului şi spuse:

— Lupii se vor despărţi îndată. Cel mai mic nu ne interesează, dar să ne ţinem după cei mari. Peste puţin timp, cum vezi că îl ochesc pe unul, tu să ocheşti piatra dinaintea lui, să-l luăm întâi pe cel din dreapta. Cei doi ridicară puştile şi se pregătiră. Deşi galopau foarte repede, trupurile cailor nu săltau, şi asta îi ajuta foarte mult la ochitul ţintelor. Cei trei lupi tocmai îşi dădură seama cât de aproape erau inamicii şi începură să alerge şi mai tare spre povârnişul dinainte. Dar viteza de sprint a lupilor şi a cailor nu putea dura foarte mult. Batu aştepta ca unul dintre lupi să se rupă de ceilalţi şi să o ia într-o parte, căci prada urmărită reprezenta o ţintă prea mică, numai atunci când acesta ar fi luat-o într-o parte, şi astfel şi-ar fi întors trupul de-a curmezişul, ar fi avut o bună ocazie să tragă.

Văzând că nu reuşesc să scape de urmăritori, cei trei lupi deveniră mai agitaţi. La un moment dat, dădură impresia că se pregătesc să se despartă, astfel măcar unul dintre ei putând fi sigur că va scăpa de urmăritori. După vreo trei sute de metri de urmărire, cei doi lupi care flancau căpetenia o luară unul în stânga şi celălalt în dreapta. Atunci Batu îl ochi pe cel din dreapta şi trase, dar nu nimeri. Zhang Jiyuan ochi şi el scurt către partea din faţă a lupului din dreapta şi trase două focuri, dintre care un glonţ nimeri în pământ, iar celălalt, într-o piatră din care ieşiră scântei, ţăndări şi fum de la praful de puşcă. Lupul se sperie aşa de tare, că începu să se împleticească. De-abia reuşi să-şi recapete echilibrul, că Batu trase din nou. Lupul se prăbuşi cu capul înainte, rănit într-o parte. Zhang Jiyuan strigă o dată tare de bucurie, dar Batu spuse cu o voce sumbră:

— S-a stricat, s-a stricat bunătate de blană, acum nu prea mai avem ce face cu ea.

Apoi, îndreptându-şi caii, cei doi se luară mai departe după căpetenia lupilor. Batu îi spuse:

— Să nu mai tragi, îl aranjez eu cumva.

Văzând că stăpânii lor au şi doborât un lup, cei doi cai nu mai puteau de bucurie şi o luară şi mai repede la galop în vale, dar după

câteva zeci de metri de-abia mai puteau respira şi o lăsară ceva mai moale. Lupul cel mare socotea însă că e cazul să-şi pună la treabă capacitatea de a fugi, aşa că mări pasul, fugind cu toată viteza, din ce în ce mai repede, regăsindu-şi treptat încrederea în sine. Batu şi Zhang Jiyuan băteau tare cu biciuşca peste coapsele cailor şi le dădeau pinteni zdraveni. Cum de obicei nu primeau asemenea bătăi, caii alergau de rupeau pământul, cu spume la gură şi convulsii. Lupul alerga tot mai tare şi tot mai netulburat. Zhang Jiyuan privi în jos să vadă urmele labelor şi descoperi că distanţa dintre labele din faţă şi cele dinapoi ale lupului era mai mare decât pasul calului. Lupul se apropia tot mai mult de linia orizontului de pe coama dealului şi era clar că odată ce va fi trecut această linie cei doi vânători n-ar mai fi avut cum să-l prindă.

Chiar atunci Batu strigă la cal pentru a-l opri. Apoi trase cu putere zăbala, căci caii din rasa aceasta aveau capacitatea unică de a se opri brusc din galopul cel mai rapid; aşa erau învăţaţi atunci când erau folosiţi pentru a urmări alţi cai, iar acum folosea foarte bine această capacitate a lor. Cei doi cai se opriră brusc, după doar câţiva paşi, altfel forţa atât de mare a inerţiei i-ar fi aruncat pe cei doi oameni din şa. Profitând de aceasta, Batu sări jos, puse rapid arma la umăr şi ochi spre coama dealului, ţinându-şi respiraţia. Zhang Jiyuan sări şi el, ridicând arma.

La un moment dat, lupul, care fugea mâncând pământul, nu mai auzi tropotul cailor în urma sa şi atunci se opri alarmat. Grumazul lupului de stepă este foarte scurt, aşa că pentru a se uita în urmă trebuie să se întoarcă cu totul, ba chiar lupii mari trebuie să ajungă sus dintr-o suflare şi abia acolo să se întoarcă şi să se uite cam pe unde sunt urmăritorii, ca să-şi dea seama ce au de făcut. În momentul acela, privind linia orizontului de pe coamă, descoperiră silueta clară a unui lup, doar că acesta era de trei ori mai mare decât cei pe urma cărora alergaseră, asemănându-se cu o ţintă de tragere în formă de lup de pe terenul de tir. De multe ori, aceasta este o ocazie unică pentru vânătorii care vor să împuşte lupi, dar în majoritatea cazurilor nu căpeteniile lupilor sunt cele care le oferă vânătorilor şansa respectivă. Folosindu-se de şiretlicul cu oprirea calului, Batu reuşise să sporească confuzia lupului, făcându-l să se oprească şi să se întoarcă pentru a cerceta ce şmecherie mai pun la cale vânătorii de pe urmele sale. De data aceasta chiar reuşiseră să-l păcălească. Batu trase un foc şi nu văzură decât cum lupul îşi îndoaie brusc picioarele dinainte, pierzându-se sub linia orizontului. Batu zise:

— Păcat, era prea departe, nu i-am putut atinge niciun organ vital, însă nici să alerge nu va mai fi în stare. Repede, după el!

Cei doi săriră degrabă în şa şi dintr-un salt ajunseră sus, dar nu găsiră decât o pată de sânge în iarba galbenă, presărată cu pietre. De

lup însă, nici urmă, şi nici privind prin binoclu în toate părţile nu văzură vreo mişcare, aşa că, în cele din urmă, cei doi se luară după urmele de sânge, mergând cu paşi mici. Oftând, Zhang Jiyuan zise:

— Ce bine ar fi fost dacă am fi avut şi câinii cu noi.

Dar cei doi plecaseră direct de la herghelie, iar câinii sunt mereu pe lângă iurte, nu merg cu stăvarii la herghelie, ci cel mult cu ciobanii şi cu ciurdarii. Poate doar să-i fi luat de la început cu ei...

Cei doi urmăreau atent din spinările cailor urmele de pe pământ, mergând foarte încet. După o bucată de drum, Batu zise:

— I-am rupt piciorul din faţă, pe jos nu sunt decât urme de trei labe, pe cea rănită nu o poate pune jos.

Zhang Jiyuan spuse:

— Acum chiar că nu mai poate fugi, căci cum ar putea un lup cu trei picioare să fugă de calul cu patru picioare?

Batu privi puţin, apoi îi spuse arătând:

— Mai ştii, ăsta nu e un lup oarecare, e o căpetenie. Dacă o fi găsit vreo vizuină adâncă în care să se bage, crezi că mai putem pune mâna pe el? De-asta trebuie să ne grăbim.

Urmele de sânge ba apăreau, ba dispăreau, iar cei doi se ţinură după ele preţ de un ceas şi mai bine şi, ajungând pe un şes, rămaseră încremeniţi: pe iarbă era o bucată din piciorul unui lup, iar osul alb i se vedea înfiorător. Pe os, pe blană şi pe tendon se vedeau clar urmele colţilor lupului. Batu spuse:

— Uite, ca să nu-l împiedice în fugă, să nu i se prindă în iarbă, şi-a tăiat singur piciorul rănit.

Zhang Jiyuan simţea cum i se strânge stomacul, de parcă ar fi fost prins în ghearele lupului. Zise:

— Toată lumea vorbeşte despre bravii războinici care îşi taie singuri braţele, sau despre cum oamenii cu inima tare îşi retează mâinile străpunse de săgeţi otrăvite, însă niciodată n-am văzut lucrul acesta cu ochii mei. Am mai văzut însă de vreo două ori lupi care să-şi roadă singuri labele rănite, deci asta ar fi a treia oară.

Batu zise:

— Om cu om nu se aseamănă, însă lupii fac toţi la fel.

Cei doi continuară să se ţină după urme. Cu timpul, descoperiră cum urmele de sânge de la piciorul retezat de colţii lupului se împuţinau, dar şi cum paşii deveneau din ce în ce mai mari. Cel mai tare îi îngrijora posibilitatea ca lupul să fi urmat vreo scurtătură către drumul de la graniţă, căci acolo, spre nord, începea zona militarizată şi nu mai puteau trece. Batu spuse:

— Lupul ăsta e ceva nemaivăzut. Iată cum noi, doi oameni, nu mai putem continua urmărirea.

Astfel, cei doi călăreţi cu caii lor iuţi rămaseră blocaţi dincolo de şoseaua de frontieră. Cu cât înaintau mai spre nord, cu atât vegetaţia

era mai înaltă, iar întinderea acoperită cu iarbă galben-cenuşie arăta ca o imensă blană de lup desfăcută. Atunci Zhang Jiyuan îşi dădu seama că să găseşti un lup cenuşiu pe blana aceasta galben-cenuşie este mai greu chiar decât să vezi un miel între oile îngrămădite. Omul nu se poate confunda cu cerul, dar lupul se poate pierde între ierburi, aşa cum apa nu se mai vede printre şuvoaiele de lapte. Era foarte posibil ca lupul cel şchiop să le fi trecut chiar pe sub nas, iar cei doi oameni în toată firea, călare pe caii lor mari, să nu fi văzut absolut nimic. Zhang Jiyuan mai avusese ocazia să vadă cum s-a creat legătura dintre lupi şi stepă, dintre lupi şi Tengri. Căci, de fiecare dată când se afla pe linia aceea subţire dintre viaţă şi moarte, lupul reuşea să scape tocmai cu ajutorul stepei. Şi ori de câte ori se confrunta cu un pericol grav, stepa era ca o cloşcă ce-şi întinde aripile şi-şi fereşte puişorii. Stepa nesfârşită a Mongoliei părea foarte protectoare şi grijulie cu lupii. Lupul şi stepa erau ca un cuplu, ca un soţ şi o soţie care-şi purtau de grijă unul altuia, cinstiţi şi iubitori unul faţă de celălalt, pururea nedespărţiţi. Şi, oricât ar fi încercat mongolii să fie mai credincioşi stepei decât lupul, tot nu reuşeau să-i ia locul. În sud, aproape de chinezi, unde pământul era arat şi semănat, mongolii care se făcuseră agricultori păreau să fie tot mai mulţi. Însă lui Zhang Jiyuan nu i-ar fi putut trece vreodată prin cap că un lup cu piciorul rupt poate să fugă o distanţă aşa de mare şi un timp atât de îndelungat, lăsându-i în urmă pe oamenii ce călăreau cei mai iuţi cai din toată herghelia. Zhang Jiyuan nu mai dorea să-i urmărească, voia s-o lase baltă, simţindu-l în preajma lui, pe lângă Batu, pe cel care se dovedise a fi maestrul maeştrilor.

Cei doi cai se mai opreau din când în când din căutare, astfel se mai întremară puţin şi-şi recăpătară viteza. Lanţul de munţi înalţi de la nord era din ce în ce mai aproape, iar hotarul stepei se ţinea după linia descrisă de poalele acestor munţi. Nomazii ziceau că prin părţile acelea munţii sunt foarte înalţi, iar văile, foarte adânci, că e frig şi pustiu, şi de aceea este ultimul bastion al lupilor, unde nu au niciun fel de inamic natural. Dar să zicem că lupul cel şchiop ar fi reuşit să ajungă până acolo. Cum şi-ar fi dus zilele mai departe? Îşi dădu atunci seama că el nu făcea altceva decât să judece lupul prin prisma lui, că, până la urmă, omul poate să extermine lupii, dar că niciun fel de putere nu are să şteargă de pe faţa pământului hotărârea statornică şi voinţa nestăvilită a lupului de stepă.

Cei doi cai păşiră, în sfârşit, pe şoseaua de frontieră. Aşa i se spunea, dar nu era decât o cărare inundată de nisipuri. Roţile jeepurilor militare şi ale camioanelor care transportau diverse mărfuri abia reuşeau să treacă printre gropile de aproape un metru adâncime, şi tot drumul, când mai lat, când mai îngust, nu era decât un zigzag continuu, ca un dragon galben, uriaş şi înspăimântător care se ondula

fără încetare, gata-gata să-şi ia zborul. Iarba istovită şi săracă a stepei era desfăcută în două de această cărare, dând la iveală adevărata şi deprimanta culoare a pielii de dedesubt. Pe sub iarbă pământul era puţin umed, pe când pe drum tot praful uscat de vânt era ridicat în trâmbe, iar odată ajunşi în mijlocul lui, oamenii şi caii parcă erau înghiţiţi de nisipurile deşertului Gobi.

Cei doi mânau caii la galop spre răsărit, de-a lungul drumului nisipos, pe care însă nu zăreau deloc urmele lupului. După ce trecură de un mic dâmb, văzură deodată un lup răsărindu-le în faţă la vreo treizeci de metri, chinuindu-se din răsputeri să urce parapetul abrupt din partea de nord a drumului. Dar unde în mod obişnuit un lup putea sări peste obstacolul acela dintr-un singur salt, acum părea că e bariera de netrecut de pe ultimul său drum. Lupul şchiop nu reuşea deloc să se caţere şi se rostogolea înapoi, iar şi iar, şi de câte ori ciotul rănit i se lovea de pământ se chircea de durere.

Batu descălecă. Sărind pe drum, vorbea continuu. Zhang Jiyuan descălecă şi el şi agăţă nervos măciuca grea de şaua calului, nedezlipindu-şi ochii de pe lup. Nici Batu nu se duse să ia măciuca, dar nici nu făcu vreun pas înainte, ci desfăcu frâul calului, lăsându-l să urce singur pe păşune ca să pască. Apoi se aşeză sus pe parapetul drumului, scoase o ţigară din buzunar, o aprinse şi începu să fumeze în tăcere. Prin perdeaua de fum, Zhang Jiyuan îi văzu ochii cuprinşi de o multitudine de sentimente. Dădu şi el drumul calului, apoi se aşeză lângă Batu, cerându-i o ţigară şi începând să fumeze în tăcere.

Lupul se chinui din răsputeri să urce din şanţul drumului, apoi se aşeză într-o parte, cu pieptul ud de sânge, stropind ţărâna de sub el. Ţinându-şi capul drept, neînfricat, se uita la urmăritorii lui. Lupul nu renunţă la prestigiul şi obiceiurile lui, ci se scutură cu putere de nisipul şi iarba de pe trup, foarte preocupat să-şi păstreze ţinuta de luptă curată şi demnă. Nu-şi putea controla însă laba amputată, din care se vedea osul dezgolit, tremurându-i necontenit. Privirea îi era în continuare îngrozitoare şi feroce, în vreme ce gâfâia din greu, adunându-şi ultimele puteri. Zhang Jiyuan simţea că nu poate privi lupul în ochi şi, stând pe această bucată străveche de păşune, pe acest podium al stepei, i se părea că lupului i-a fost refuzată orice urmă de dreptate...

Ţigara din mâna lui Batu se stinse, dar el privea în continuare la animalul adâncit în gânduri, dar mânat de dorinţe. În priviri îi apăruseră neliniştea şi vinovăţia pe care le-ar simţi un învăţăcel privindu-şi maestrul vătămat chiar de el însuşi. Văzând cum inamicii lui nu fac multă vreme nicio mişcare, lupul cel şchiop începu să sape cu laba din faţă în pământ, dând la o parte stratul cenuşiu-închis de ţărână al drumului, nu mai gros de treizeci de centimetri, sub care dădu de nisip galben şi pietriş. Săpând o bucată de pământ, malul se surpă puţin, iar

lupul se sui pe maldărul de pământ şi ajunse sus pe dig, apoi, ca un cangur, ţopăind în trei picioare, o luă la fugă spre linia de apărare împotriva incendiilor de la graniţă.

Aceasta era o zonă excavată, lată de vreo sută şi ceva de metri, paralelă cu linia de frontieră. Era împrospătată periodic şi de aceea devenise de mult stearpă: nu creştea niciun fel de vegetaţie pe ea, aşa că avea doar rolul de a opri eventualele incendii care s-ar fi putut extinde de dincolo de graniţă sau chiar pe cele mai mici din interior. Numai pe această fâşie făcută special împotriva incendiilor acceptaseră păstorii să se are, iar bătrânii spuneau că acesta e singurul avantaj al agriculturii.

Cu toate acestea, atunci când bate vântul dinspre vest, praful care se ridică de pe zona de apărare împotriva incendiilor este mult mai înfricoşător decât focul însuşi. Bine măcar că fâşia nu era foarte lată.

Lupul fugea înainte, dar se mai şi oprea din când în când, pierzându-se încet-încet printre ierburile înalte spre locurile în care nu-i mai stătea nimic în cale.

Batu stătu în picioare privind tăcut, apoi se aplecă şi ridică de jos chiştocul pe care-l aruncase Zhang Jiyuan pe drum. Scuipă şi făcu o mică gaură pe locul astfel umezit, apoi puse chiştoacele acolo, după care astupă la loc cu pământ, pe care îl călcă cu piciorul. Îi spuse apoi serios:

— Învaţă-te că în stepă nu-i voie să laşi la întâmplare nici cea mai mică scânteie.

Apoi se ridică şi zise:

— Hai să mergem, să ne întoarcem să căutăm lupul pe care l-am omorât.

Cei doi încălecară şi porniră degrabă către povârnişul cu tufe. Zăpada amuţea tropotul cailor, iar ei nu scoteau niciun cuvânt.

Capitolul 16

Lui Chengqian din Tang [prinţul succesor al împăratului Taizong — n.a] îi plăcea să se distreze cu muzică, femei şi vânătoare şi ajunsese să imite graiul şi portul celor de neam tujue. Avea lângă el, în stânga şi-n dreapta, câte un rând de cinci tujue; purta părul strâns în coadă, se îmbrăca în blănuri şi creştea oi; îşi făcuse cinci steaguri de luptă cu cap de lup, dar şi o iurtă în care să stea; se hrănea cu carne de oaie şi mânca cu ajutorul cuţitului. Odată îi veni să spună: „Hai să închipuim o

înmormântare de mare han, iar voi, supuşii mei, veţi face toate cele de îngropăciune... tt Aşa că se întinse pe jos, după care fu aşezat pe cal, iar oamenii dădură roată jelindu-l. Atunci prinţul spuse: „Va veni o zi când nenumăraţi oşteni şi călăreţi vor veni cu oaste să vâneze la apus de Cetatea de Aur şi atunci se va descoperi că sunt tujue...“

Sima Guang, îndrumar folositor în guvernare — capitolul 196

DUPĂ O PLOAIE DE PRIMĂVARĂ, pe păşunile din vecinătatea stânelor cu oi care fătaseră, mirosurile grele se ridicau în aer, sub razele călduţe ale soarelui. Animalele mai slabe care îngheţaseră în iarna nesfârşită sau care fuseseră ucise şi dezmembrate de lupi putrezeau, iar ceea ce se scurgea din ele intra în pământurile stepei. Iarba de astă-toamnă, veştejită şi culcată la pământ, putrezea şi ea, topindu-se în porii stepei galbene. Balega tuturor animalelor, risipită pretutindeni, pătrundea în pământ.

Dar Chenzhen nu era deloc afectat de mirosurile primăverii timpurii, căci stepa strămoşească avea nevoie de toată acea putreziciune. Excrementele de om şi animal strânse într-o iarnă întreagă, carnea putrezită rămasă din războiul necontenit dintre om şi lup, sângele şi oasele împuţite adăugau stepei încă un strat subţire, dar preţios de humus, de substanţe hrănitoare, de calciu şi fosfor. Uliji spuse:

— Şi cadrelor venite în inspecţie de la oraş, ba chiar şi poeţilor, tuturor, tare le mai place să tragă în piept miresmele florilor stepei primăvăratice. Dar mie-mi plac mai mult miasmele. Într-un an, o oaie se uşurează vreo şapte sute şi ceva de kilograme, care se împrăştie pe suprafaţa stepei şi astfel creşte multă iarbă. „Balega de vită e rece, balega de cal e caldă, balega de oaie poate fi cât munca pe doi ani.” Dacă se ţine sub control numărul animalelor, stepa n-are cum să se strice din cauza vitelor şi a oilor, din contră, poate să rodească. Cei mai buni şefi de trib, din cele mai vechi timpuri, au putut să facă din stepe nisipoase unele fertile.

Primăvara, stepa Elun avea îngrăşământ şi umezeală atât cât îi trebuia. Stepa udată cu sânge rodea iarbă din belşug. După aproape douăzeci de zile însorite şi călduroase, iarba verde, proaspăt încolţită, cotropise pajiştea veche, îngălbenită. Pajiştile şi văioagele se umplură de verdeaţă. Hrănite de bălegar, tulpinile ierburilor şi ale florilor se înălţau în valuri, ascunzând stratul subţire de pământ pentru a nu mai lăsa nisipul şi deşertul de sub ele să mai vadă lumina zilei. Călare pe calul mare şi galben al lui Bilge, Chenzhen mergea la trap uşor, admirând în trecere iarba verde şi nouă, simţindu-se pe pajiştea lungă

şi latã întocmai ca pe o arenã în care se duce necontenit lupta fãrã rãgaz dintre om şi lup, pentru ca, în cele din urmã, amândoi sã-i întoarcã dragostea şi dãruirea iubitei lor stepe.

Ugerele oilor erau atât de umflate, încât stãteau sã plesneascã, blãniţa mieilor se albea, viţeii prindeau glas, caii îşi despleteau coamele în vânt. Toate animalele parcã prinseserã putere şi curaj, pentru faptul cã iarba înverzise din nou. Stepa Elun începea un an bun şi îmbelşugat. Deşi crivãţul de la începutul primãverii ucisese câteva vite bune, rata natalitãţii pãrea cã se duce totuşi undeva la o sutã unu la sutã! Cãci mai nimeni nu se aştepta ca anul acesta sã fie foarte multe oi care sã nascã câte doi miei, fiecare turmã înmulţindu-se cu peste o mie de capete. Şi de unde înainte se gândeau cã este nutreţ din belşug, acum începeau sã se cam îngrijoreze. Cum mieii erau foarte mulţi, pãşunile Elunului, care erau iniţial repartizate astfel încât sã acopere tot anul, se pare cã aveau sã fie supraîncãrcate. Dacã pentru a menţine echilibrul între pãşuni şi animale vor fi nevoiţi sã predea sau sã vândã multe dintre ele, tot nu vor putea îndeplini planul fixat de autoritãţi în ceea ce priveşte mortalitatea cauzatã de inaniţie. Între oameni au început tot felul de discuţii. Uliji considera cã singura soluţie era deschiderea unor noi pajişti în interiorul zonei.

Chenzhen merse împreunã cu Uliji şi cu moş Bilge sã caute noi pãşuni. Moşul înadins îi dãduse pentru aceasta un cal foarte puternic şi foarte iute. Uliji ducea în spate puşca semiautomatã, moş Bilge venise cu Pale, iar Chenzhen, cu Erlang al lui, pe Gãlbenuş lãsându-l acasã, sã vadã de gospodãrie. De câte ori plecau la mare depãrtare, oamenii din neamul mongolilor nomazi nu uitau niciodatã sã ia cu ei armele şi câinii. Cei doi câini înverşunaţi şi cuprinşi de fiorul vânãtorii fuseserã atenţi tot drumul, mirosind şi cercetând în stânga şi-n dreapta, alergând dupã bunul plac, la fel de fericiţi precum Chenzhen. Bãtrânul spuse râzând:

— Ciobanul şi câinele lui au stat nedespãrţiţi de turmã mai mult de o lunã, pare-se cã au cam amorţit.

Chenzhen îi zise atunci:

— Mulţumesc, tãicuţã, cã m-ai luat cu dumneata, sã mã mai dezmorţesc şi eu puţin.

Bãtrânul îi rãspunse:

— Mi-era teamã cã ai sã-ţi strici ochii de la atâta citit.

În marginea nord-esticã a pãşunii era o pajişte sãlbaticã de vreo patruzeci de kilometri. După cum spusese Uliji, prin pãrţile acelea nu locuise nimeni niciodatã, acolo iarba era înaltã şi grasã, gãseai pârâiaşe şi iazuri, iar vegetaţia de munte ajungea şi la mai mult de un metru, în vreme ce aceea care se ofilise şi cãzuse de-a lungul anilor depãşea treizeci de centimetri în grosime. De la atâta apã şi iarbã erau însã şi îngrozitor de mulţi ţânţari, care vara şi toamna se înmulţeau aşa

de tare, că puteau să omoare vitele. Dacă o luai în sus pe munte, dintr-un singur pas puteai strivi mii şi milioane de ţânţari, de parcă ai fi călcat pe mine de teren. Partea aceea de munte era înspăimântătoare, atât pentru oameni, cât şi pentru animale, şi nimeni nu îndrăznea să mai treacă pe acolo. Stratul de iarbă veştejită era atât de gros, încât cea nouă, care încolţea an de an, trebuia să lupte aprig pentru a ajunge să vadă lumina soarelui, iar firele erau nespus de subţiri şi de lungi. De altfel, animalelor nici nu le prea plăcea la gust, iar dacă mâncau, nu se îngrăşau deloc.

Uliji, care fusese director de fermă, îşi dorise dintotdeauna să deschidă această nouă păşune şi atrăsese atenţia asupra faptului că, din cauza politicii de creştere cantitativă, şi nu calitativă, mai devreme sau mai târziu stepa Elun se va suprapopula. Ani la rând se tot gândise la păşunea aceea sălbatică şi chiar îşi dorea să vină un incendiu de toamnă, să ardă toată iarba stătută din părţile acelea, pentru ca în primăvara următoare să ducă acolo turme mari de animale care să calce cu nenumăratele lor copite pământul şi să-l înmoaie, să mănânce toată iarba cea nouă, pentru a regla creşterea vegetaţiei. În acest fel, solul ar fi prins vlagă, pământul s-ar fi îngrăşat, iarba ar fi fost ceva mai scundă şi s-ar mai fi împuţinat şi ţânţarii. Apoi, după câţiva ani, păşunea aeeea sălbatică s-ar fi transformat într-o păşune de vară de calitatea întâi, schimbând planurile pentru un întreg anotimp de păşunat, după care păşunea de vară s-ar fi transformat într-una de toamnă. Trăgând linie şi adunând, în acest fel animalele ar fi putut să-şi dubleze numărul, deoarece păşunea n-ar mai fi avut cum să se suprapopuleze.

Cu câţiva ani în urmă, incendiile din zonele nepopulate puseseră stăpânire pe Elun, însă niciun astfel de incendiu nu ajunsese, din păcate, până acolo. Până când, la sfârşitul toamnei anului trecut, se întâmplase să ardă şi vegetaţia din partea aceea, după care dăduse o ploaie şi locul se înnegrise de parcă fusese dat cu păcură. În sfârşit, Uliji se gândea că-şi va putea pune planul în aplicare, obţinând sprijinul lui Bao Shungui, dar se ciocnise de opoziţia multor oameni, căci toţi se temeau de ţânţarii de pe acolo. Atunci Uliji n-avusese încotro şi apelase la vechiul lui prieten, Bilge, rugându-l să meargă cu el să vadă ce şi cum, căci numai cu încuviinţarea lui Bilge puteau strămuta animalele grupei a doua până la păşunile noi.

Cei trei oameni trecuseră de păşunea de iarnă a brigăzii învecinate, când lui Chenzhen i se păru că murgul de sub el se cam leneveşte, aşa că privi în jos şi băgă de seamă că stratul de iarbă din toamnă rămăsese la fel de gros, de vreo patru degete. Chenzhen îl întrebă pe Uliji:

— Ziceaţi că n-o să ajungă iarba, dar priviţi, vitele şi caii au mâncat o iarnă întreagă şi iată, totuşi, cât de mult a mai rămas.

Uliji privi şi el în jos şi spuse:

— Asta nu e decât mirişte, care e foarte aspră. Vitele nici n-o pot rupe, iar pentru rumegat le-ar trebui multă putere, şi n-ar reuşi decât să o tragă afară cu rădăcină cu tot. Miriştea nu e deloc hrănitoare, animalele nu pun deloc grăsime pe ele mâncând aşa ceva şi, odată ce au mâncat asta, stepa ajunge să degenereze. În ţară, chinezii sunt prea mulţi, le lipseşte carnea, le lipseşte grăsimea şi toată ţara vrea carne tocmai din Mongolia Interioară. Dar pentru o tonă de carne se primesc în schimb optzeci de tone de nutreţ. Oamenii din ţară vor carne necontenit, dar asta e la fel cu a dori iarba din stepă. Mai mult, ei vor chiar să ia viaţa stepei. Cei de sus ne-au impus cote pe care trebuie să le atingem. Câteva judeţe din nord-est s-au şi deşertificat din pricina acestor presiuni.

Chenzhen spuse:

— Mi se parte mult mai greu să te ocupi cu păstoritul decât cu agricultura.

Dar Uliji zise:

— Eu mă tem cel mai tare că stepa se va transforma în deşert. Stepa e atât de subţire şi de pustie, sunt atâtea lucruri pentru care te temi: călcatul, păşunatul, seceta, caprele sălbatice, hergheliile, lăcustele, şoarecii, iepurii, marmotele, gazelele, agricultura, extinderea terenurilor agricole, înmulţirea oamenilor, lăcomia acestora, păşunatul excesiv, însă cel mai de temut sunt oamenii care habar n-au despre stepă, dar vin aici să se bage în treburile ei...

Bilge dădu din cap şi spuse:

— Stepa este una dintre fiinţele mari, însă viaţa ei e mai firavă decât pleoapele ochilor, care, odată rupte, duc la orbire. Furtunile de nisip sunt mult mai înfricoşătoare decât viscolul cu plete albe. Dacă se termină cu stepa, atunci viaţa fiinţelor mici, adică a vitelor, a oilor şi a cailor, a lupilor şi a oamenilor, se sfârşeşte şi ea. Nu mai poate fi ocrotită nici de Marele Zid, nici de zidurile Pekinului.

Atunci interveni şi Uliji, plin de amărăciune:

— O dată la câţiva ani mă duceam la Hohhot, la şedinţe. Acolo deşertificarea e mai avansată ca oriunde: în partea de vest este o porţiune de câţiva kilometri din Marele Zid care a fost îngropată sub nisip. Abia aşa au ajuns autorităţile să facă presiuni asupra responsabililor din est, care se confruntau cu grave ameninţări la adresa Marelui Zid. Din câte se auzea, guvernele din străinătate au nişte legi foarte stricte în privinţa stepei: pe o anumită păşune nu poate paşte decât o anumită specie de animale, s-a stabilit foarte precis până şi câte animale sunt admise pe un hectar de păşune, iar cine îndrăzneşte să încalce aceste legi e pedepsit aspru. Dar în acest fel nu se poate decât limita deteriorarea continuă a stepei, agravarea deşertificării, însă în niciun caz nu se mai poate aduce stepa la starea

iniţială. Abia când stepa se va transforma în deşert vor începe oamenii să o înţeleagă, dar atunci va fi prea târziu.

Bilge spuse:

— Oamenii sunt foarte lacomi, sunt prea mulţi nepricepuţi: poţi să le spui de o sută de ori, că netoţii nu pricep. Tengri însă ştie cum stau lucrurile: numai cu lupii poate să vină de hac lăcomiei din inimile oamenilor. Abia când lupii dau iama prin turme, furând animale, îi cuprinde îngrijorarea pentru stepă.

Uliji zise şi el, clătinând din cap:

— Acum vechea lege a lui Tengri e zadarnică, bombele atomice ale Chinei stau să explodeze, iar cei de sus nu vor decât să extermine lupii, pentru asta nu se dau înapoi de la nimic.

Inima lui Chenzhen părea că se scufundă sub nisipuri. Atunci spuse:

— Sunt câteva nopţi bune de când n-am mai auzit urlet de lup şi lătrat de câine. Tăicuţă, i-aţi speriat pe lupi, nu mai îndrăznesc să se apropie. Şi dacă în stepă nu mai sunt lupi, atunci nu e bine deloc.

Bătrânul zise:

— Am prins vreo treizeci şi ceva şi n-am stricat mai mult de patru, cinci vizuini. Mai sunt destui lupi în stepă. Nu se sperie ei aşa, cu una, cu două. Luna asta s-au dus să vadă de alte treburi...

Dar Chenzhen deveni imediat curios şi întrebă:

— Ce-or mai pune acum la cale?

Arătând către înălţimile unui munte îndepărtat, bătrânul spuse:

— Dacă vii cu mine acolo sus, o să vezi.

Apoi îi arse una cu cravaşa calului lui Chenzhen şi spuse:

— Hai, fugiţi, primăvara caii trebuie puşi să transpire mai mult, ca să năpârlească mai repede şi să se şi îngraşe mai curând.

Cei trei cai o luară la galop atât de iute, încât păreau cai de curse, în fugă, azvârleau în urma lor mii de bucăţele de pământ cu iarbă, sute şi mii de rădăcini de iarbă erau smulse, înverzindu-le copitele. Pe drumul acesta nu mai trebuiau lăsaţi să treacă alţi cai preţ de câteva luni de zile. Chenzhen rămase mai în urmă, începu să priceapă cum venea treaba cu „hergheliile care puneau păşunile în pericol” şi cum viaţa mongolilor se derula într-un vârtej al contradicţiilor.

Caii urcară panta până sus, auzind de peste tot şuierăturile şi gâlgâielile marmotelor. Marmotele sunt animalele care au fost văzute pe aceste meleaguri din cele mai vechi timpuri. Pe cea mai mare parte a versanţilor munţilor din această stepă, sunt vizuini de marmote cu pui. În fiecare toamnă, Chenzhen se duce să vadă marmotele pe care le prinde bătrânul şi mănâncă din carnea lor grasă şi gustoasă. Marmotele sunt animale care, asemenea urşilor din pădure, hibernează trăind numai din grăsimea pe care o acumulează înainte,

iar carnea lor este diferită de a tuturor celorlalte animale ale stepei, având un strat de slănină albă precum cea de porc, combinat cu fâşii de carne fragedă. Este o delicatesă renumită a stepei. Proaspătă, carnea nu are miros de vânat şi e mult mai bună decât cea de vită sau de oaie. O marmotă mare e cam cât un termos mare de apă, dar din ea se alege o cratiţă mare de carne, suficientă cât să mănânce şi să se satureze toţi membrii lamiliei.

Chenzhen se sperie de-a dreptul văzând atâtea marmote în jurul lui: pe zece, douăzeci de dâmburi şi pante puteai vedea cel puţin şaizeci, şaptezeci de marmote de diverse mărimi. De departe ai fi zis că sunt buşteni căzuţi la pământ într-o pădure. Acolo unde vizuinile de marmote erau şi mai numeroase, înaintea intrării era o porţiune cu nisip galben, neted, asemănătoare teraselor de pe pantele munţilor din China. De fapt, trei sferturi dintre aceste mici terase erau acoperite cu pietriş, ca acela care se împrăştie de la descărcat în faţa intrării în mine, acoperind o bună bucată din pajişte. Chenzhen le asemăna cu peşterile locuite din Shanbei, căci muntele zgâriat şi plin de o mie de răni trebuie că era gol pe dinăuntru. Fiecare terasă era cam cât o masă cu picioare scurte şi în fiecare se afla o marmotă, sau mai multe, stând drept sau culcate. De regulă, cam pe fiecare astfel de terasă din dreptul vizuinilor mai izolate se afla câte o marmotă cu blana maronie-închis, iar la cele grupate stăteau câteva femele a căror blană galben-cenuşie aducea puţin cu a lupilor. În jurul lor erau mai mulţi pui cam de mărimea unor iepuri, pe unele dintre terase nefiind decât şapte, opt pui mici. Însă niciuna dintre marmote nu se ostenea să se vâre în vizuină la vederea oamenilor. Marea majoritate se ridicau pe picioarele dinapoi, cu lăbuţele din faţă în dreptul pieptului, şuierând de-a valma, la fiecare şuier zburlindu-şi cozile, care aduceau cu nişte pământufuri de spălat biberoane, ca o demonstraţie de forţă, ca un protest şi ca o provocare la duel.

Cei doi câini văzură o marmotă mare aflată mai departe de vizuină şi se repeziră la ea. Aceasta o zbughi spre cea mai apropiată gaură, dar nu intră, ci se aşeză pe terasă, privind câinii cu nişte ochi mari, ca de iepure. Aşteptă până ce câinii ajunseră la numai cinci, şase metri de vizuină şi, fără să se sperie, se vârî iute cu capul înainte în vizuina adâncă. Abia după ce câinii se îndepărtară furioşi la câteva zeci de metri ieşi iar din vizuină şi începu să chiţăie obraznic la ei.

Moş Bilge spuse:

— Acesta e vestitul munte al marmotelor din stepa Elun, căci sunt atât de multe, încât nici nu le poţi număra. În partea de sud a şoselei de la frontiera de nord este un loc în care sunt chiar mai multe decât aici. Pe vremuri, aici era locul unde găseau ajutor săracii stepei. Toamna, când marmotele pun destulă grăsime pe ele, oamenii mai sărmani urcau până aici să le prindă şi se săturau cu carnea lor, apoi

vindeau pieile şi untura, pe care luau bani sau carne de oaie. Vouă, chinezilor, vă place mult să vă îmbrăcaţi cu blană de marmotă şi în fiecare an sunt negustori care vin în stepă să adune ciuperci şi să facă rost de piei de marmotă, care sunt de trei ori mai scumpe decât cele de miel. Ei, pe câţi săraci nu i-au salvat marmotele, până şi neamul lui Genghis-Han în vremurile de restrişte tot cu marmote a putut să-şi ducă zilele.

Uliji zise:

— Marmotele sunt gustoase tocmai datorită unturii. Şoarecii de câmp şi alte rozătoare care îşi sapă vizuini ca să poată hiberna îşi duc în căsuţă tot felul de provizii. Pe când marmotele nu fac astfel, ele trăiesc peste iarnă numai din grăsimea aceea.

Bătrânul mai spuse:

— Marmotele stau închise în vizuini o iarnă întreagă, după care nu prea mai au cine ştie ce grăsime, însă carnea lor este suficientă. Vezi că sunt destul de mari, iarba din primăvara aceasta e bună, dacă mănâncă din ea numai câteva zile, imediat încep să pună la loc grăsimea pe care au pierdut-o.

Chenzhen se lumină deodată şi zise:

— Acum pricep de ce ne-au lăsat în pace lupii în ultimul timp, mai vor şi ei să schimbe meniul. Dar vizuinile sunt atât de adânci, iar marmotele trăiesc acolo, înăuntru. Cum fac lupii de reuşesc să le prindă?

Bătrânul îi spuse râzând:

— Lupii sunt foarte pricepuţi la prins marmote. Ei sunt în stare să scormonească în vizuinile lor atât cât să poată intra să le înhaţe, ba chiar pun alţi lupi să păzească celelalte vizuini şi apoi se vâră după ele şi le mănâncă. Dacă nu, trimit nişte lupi mai mici care se bagă după ele, le scot de-acolo şi apoi le înghit. Până şi vulpea de deşert poate să se bage în vizuini. În fiecare an, când mă duc după marmote, mai prind şi vreo câteva vulpi. Ba chiar odată am prins şi un lup mic. Mongolii îşi pun copiii să se vâre în vizuinile lupilor să le fure puii, iar asta au învăţat-o de la lupi şi de la vulpi. Dacă vizuinile marmotelor ar fi scurte, iarna le-ar fi foarte frig. De aceea trebuie să cauţi foarte adânc, chiar şi la mai mult de zece metri, ca să le prinzi.

Deodată, bătrânul întrebă:

— Ia să vedem: lupii nu hibernează în vizuini, şi cu toate astea vizuinile lor sunt foarte adânci. Ştii de ce?

Chenzhen dădu din cap.

Bătrânul atunci îi spuse:

— Multe dintre vizuinile lupilor sunt transformate din cele ale marmotelor. Lupoaicele intră şi lărgesc găurile făcute de marmote şi uite aşa devin vizuinile unde îşi adăpostesc ele puii!

Chenzhen, foarte mirat, spuse:

— Ce grozavi mai sunt şi lupii. Nu ajunge că mănâncă marmotele, le mai confiscă şi domiciliul.

Uliji râdea din toată inima, cuprins parcă de o deplină admiraţie pentru grozăvia lupilor. Se întoarse într-o parte şi-i spuse lui Chenzhen:

— Dacă n-ar fi aşa de fioroşi, n-ar mai fi putut să ţină marmotele la respect. Faptul că lupul mănâncă marmote reprezintă un mare serviciu adus stepei. Marmotele sunt o mare năpastă, în fiecare an în câte o vizuină sunt şapte, opt animale, şi asta dacă e o vizuină mică. Hai să zicem că nu-i aşa mare nenorocire, dar vizuinile mari înseamnă şi săpături mai mari, ceea ce aduce mari stricăciuni păşunilor. Sunt patru tipuri de animale care pun stepa în pericol: şoarecii, iepurii, marmotele şi gazelele. Ca număr, marmotele vin pe locul al treilea. Bine, ele nici nu aleargă prea repede, oamenii le pot prinde foarte uşor, dar de ce mai trebuie să pună şi curse? Cum se apropie oamenii, marmotele se vâră în puzderia de vizuini, care mai sunt şi legate între ele. Ele mănâncă o groază de verdeaţă: până toamna, dau gata şi seminţele plantelor. Altfel cum ar mai pune pe ele atâta grăsime, dacă nu mâncând o grămadă de plante şi de seminţe? Deci cea mai mare nenorocire o reprezintă vizuinile, şi stăvarii se tem cel mai mult de acestea, pentru că din cauza lor sunt o mulţime de cai care-şi rup picioarele în fiecare an şi, în cădere, îi vatămă grav şi pe oameni.

Chenzhen spuse:

— Atunci lupii fac, într-adevăr, un mare bine stepei ucigându-le.

Uliji spuse mai departe:

— Vizuinile marmotelor sunt dăunătoare şi din alt motiv. În ele îşi fac sălaş peste iarnă şi roiurile de ţânţari. Ţânţarii de pe păşunile din estul Mongoliei sunt cunoscuţi în întreaga lume. Cei din pădurile din nord-est pot ajunge chiar să mănânce oameni. Nenorocirea albă şi nenorocirea neagră, adică iernile secetoase, fără zăpadă, nu ne lovesc chiar în fiecare an, însă de ţânţari avem parte mereu. Şi păstorilor, şi animalelor, deopotrivă, le e frică de ţânţari, mai ceva decât de lupi. Într-un an, ţânţarii pot să facă să dispară trei sau patru zecimi din grăsimea de pe animale. Dacă stai să te gândeşti, în iernile geroase, când temperatura scade până la minus treizeci, patruzeci de grade, până şi vitele mai firave pot muri îngheţate. Cum de nu mor totuşi ţânţarii? În iurte nu se pot ascunde, atunci unde ar mai putea să se adăpostească peste iarnă? Răspunsul este: în vizuina de marmotă. Când se face frig şi marmotele încep să intre în vizuini, se iau şi ţânţarii după ele. Vizuinile ajung şi la câteva zeci de metri adâncime, dar odată ce sunt închise poate să fie oricât de ger şi zăpada oricât de mare afară, că în vizuină e cald ca într-un cuibar. Marmotele se ascund acolo fără să mănânce sau să bea, pe când ţânţarii care le ciupesc au mâncare şi băutură din belşug, aşa că pot petrece iarna în

condiţii excelente. Apoi, în primăvara anului următor, când marmotele ies de prin vizuini, ţânţarii dau şi ei buzna afară, odată cu ele. Şi cum în stepă este apă, sunt iazuri destule, ţânţarii au unde să se înmulţească, generaţie după generaţie, până vara, când stepa devine lumea lor. Spune, nu sunt marmotele o mare nenorocire pentru păstoritul în stepă? Lupilor le place carnea de marmotă, ei sunt principalii lor inamici, şi este o vorbă din bătrâni care spune: „Când ies marmotele din vizuini, atunci se suie lupii-n munţi.” După ce apar marmotele, pot şi animalele să se mai liniştească o vreme.

Chenzhen suferise din cauza pişcăturilor de ţânţar preţ de două veri, şi acum numai când auzea de ei îl apucau dârdâielile, mâncărimea şi durerea, simţind că i se rupe carnea de pe el. Studenţilor, cel puţin, le era mai teamă de ţânţari decât de lupi. După o vreme, i-au rugat pe cei de-acasă să le trimită plase de ţânţari şi abia aşa au mai putut să doarmă noaptea. Mongolii, cum au văzut plasele, au devenit înnebuniţi după ele, iar în vara următoare plasele de ţânţari de la Pekin erau ceva obişnuit în fiecare iurtă. Mongolii au găsit chiar şi un nume pentru aceste plase: „yilagelei”, care s-ar traduce „casă de ţânţari”.

Nu i-ar fi trecut niciodată prin minte că ţânţarii din stepă, care îl îngrozeau atât de tare, ieşeau din vizuinile marmotelor, aşa că-i spuse lui Uliji:

— Domniile voastre sunteţi nişte specialişti într-ale stepei, ştiţi că invazia ţânţarilor are o aşa de mare legătură cu vizuinile marmotelor, care sunt ca nişte peşteri de tâlhari pentru aceştia, în timp ce lupii sunt marele blestem al marmotelor. Nici din cărţi nu puteam afla atâtea lucruri.

Uliji spuse:

— Stepa e foarte complicată. În ea, diversele fiinţe sunt dispuse pe un fel de inele concentrice. Lupii se află pe inelul cel mare, care cuprinde inelul pe care se află stepa. Dacă acest mare inel se rupe, păstoritul nu mai are cum să se desfăşoare, aşadar sunt nenumărate beneficiile pe care lupii le aduc stepei şi păşunatului.

Moş Bilge spuse şi el zâmbind:

— Totuşi, marmotele nu sunt ceva rău în totalitate, căci dau blană, carne şi untură, care sunt tare preţioase. Blănurile marmotelor aduc un venit suplimentar foarte important pentru păstori, iar ţara noastră ia pe ele de la străini maşini şi artilerie. Lupii sunt cei mai inteligenţi, că nu le ucid chiar pe toate, ci mai lasă şi pentru anul următor. Şi nici păstorii nu le omoară în totalitate, ci doar pe cele mari.

Cei trei cai înaintau grăbiţi pe munte, în timp ce marmotele, care nu aveau griji, ştiindu-se în siguranţă, şuierau în continuare a voie bună. Vulturii de stepă deseori veneau în picaj, dar apoi treceau mai departe fâlfâind din aripi. Cu cât înaintau mai spre nord-est, cu atât mai puţine erau urmele oamenilor. Nici măcar pe locul din jurul fântânilor nu mai vedeai semne ale prezenţei oamenilor, nici măcar balegi de cal nu mai zăreai.

Oamenii se căţărară până pe coamă şi în depărtare se iviră câţiva munţi de un verde atât de intens, încât părea artificial. Deşi muntele pe care-l treceau acum cei trei se înveşmântase în verdeaţa nouă a primăverii, priveliştea mai era presărată şi cu galben, căci iarba tânără era amestecată cu cea ofilită de astă-toamnă. Munţii verzi din depărtare erau însă de un verde mai deosebit, aducând mai degrabă cu un decor pictat al vreunei scene dramatice moderne sau ai fi zis că e un fragment dintr-un desen animat pentru copii.

Uliji ridică biciul şi, arătând în depărtare către munţii verzi, spuse:

— Toamna trecută, dacă veneai până aici să te uiţi într-acolo nu vedeai decât un munte negru. Acum tot negrul şi cenuşiul au dispărut şi nu mai e decât o singură culoare: cea a ierbii verzi. Nu ţi se pare că tot muntele e îmbrăcat într-o rochie de mătase verde?

Caii grăbiră pasul, atraşi de verdele intens din zare, apoi Uliji alese o pantă mai dulce, pe care porni în faţa celor doi.

Cei trei cai trecură două rânduri de dealuri, apoi intrară pe pajiştea verde. Păşunea înveşmântată toată în iarbă nouă părea un câmp plin de grâu încolţit: nu găseai nicăieri nici măcar un singur fir galben şi nu se simţea niciun miros mai aparte, ci doar mirosul de

verdeaţă, din ce în ce mai pronunţat. Tot mirosind, lui moş Bilge i se păru că nu e în regulă ceva, aşa că începu să se uite atent în jos, cercetând. Cei doi câini îşi luară şi ei mina de vânători şi amuşinau cu nasul în pământ, mergând repede cu paşi mici şi dând târcoale peste tot. Bătrânul se aplecă şi se uită în jos, cercetând iarba fragedă şi înaltă de doar cincisprezece, douăzeci de centimetri din jurul copitelor calului. Apoi, ridicându-se, spuse:

— Fiţi atenţi, iarba asta zici că a fost tăiată de cu toamnă cu maşina de tuns, parcă încă răzbate mirosul sucului de fân proaspăt tăiat.

Chenzhen spuse:

— Oare să fi venit oameni care să fi tuns iarba? Dar cine putea să vină până aici numai ca să tundă iarbă?

Bătrânul descălecă şi cu biciul culcă iarba într-o parte, privind cu atenţie. După o vreme, scoase dintre fire ceva galben-verzui, pe care îl învârti între degete. Îl duse la nas şi-l mirosi, apoi zise:

— Asta e balegă de gazelă. Primăvara e mai umed, nu se face bucăţele, ci e mai vârtoasă.

Cei doi erau la fel de miraţi. Mai făcură câţiva paşi şi li se deschise înainte o pajişte cu iarbă fragedă care ziceai că fusese secerată, puţin în dreapta, încă puţin în stânga, cu înălţimi inegale. Chenzhen spuse:

— De aceea n-am prea văzut noi primăvara asta gazele pe lângă stâne, ele veneau aici să mănânce iarbă proaspătă. Dar ştiu că s-au dezmăţat, nu glumă: au mâncat iarba de a ajuns mai rău decât dacă ar fi fost tăiată de secerătoare.

Uliji puse un cartuş în puşcă, trase piedica şi spuse încet:

— În fiecare primăvară, gazelele se ţin după turmele de oi cu miei şi le mănâncă iarbă. Anul ăsta n-au venit, carevasăzică această bucată de păşune trebuie să fie mult mai bună decât cea pe care ducem noi oile cu miei.

Moş Bilge râse, făcând ochii mici, apoi îi spuse lui Uliji:

— Gazelele ştiu cel mai bine să aleagă iarba şi e păcat să nu vină oamenii cu animalele pe păşunile care le sunt pe plac gazelelor. Uite că şi de data asta ai avut dreptate.

Uliji spuse:

— Nu fi aşa de sigur. Stai mai întâi să vedem cum e apa de-acolo şi abia apoi mai vorbim.

Îngrijorat, Chenzhen zise:

— Dar acum mieii sunt încă mici, nu sunt în stare să străbată o distanţă atât de mare. Mai trebuie să treacă cel puţin o lună ca să poată fi luaţi în călătorie... Până atunci gazelele vor paşte toată iarba de pe păşune.

Bătrânul îi spuse:

— Nu te nelinişti, lupii sunt mai isteţi ca oamenii. Cum, să fi apărut gazelele, iar lupii să se lase aşteptaţi? Şi apoi, mai sunt destule gazele care mai au de fătat pui, aşa că nu prea pot să o ia la picior, nu? Unele, din cauză că sunt gestante, altele, pentru că sunt cu puii după ele. Acum e cel mai bun prilej pentru lupi să pună gheara pe ele, iar în câteva zile lupii le vor pune pe fugă.

Uliji zise:

— De asta a fost rata de supravieţuire a mieilor mai mare decât în alţi ani, pentru că turmele de gazele şi haitele de lupi şi-au dat întâlnire pe pajiştile acestea cu iarbă proaspătă. Or, cum n-am avut parte nici de gazele care să ne mănânce iarba, dar nici de lupi care să ne fure mieii, fireşte că au rămas în viaţă mai mulţi miei.

Cum auzi că ar fi nişte lupi pe acolo, Chenzhen îi zori pe cei doi să încalece. Mai merseră ei ce mai merseră, când, la un moment dat, Uliji le atrase atenţia că pajiştea pe care urmau să pătrundă era tocmai cea pe care o căutau. Şi el credea că acolo ar trebui să dea peste gazele şi lupi.

Ajunseră degrabă pe culme şi descălecară, apoi luară caii de căpăstru şi câinii de ceafă şi aşa, pe ascuns, înaintară până ajunseră îndărătul unor stânci uriaşe. Cei doi câini înţeleseră că de acum se aflau la vânătoare, aşa că stăteau culcaţi la pământ, lipiţi de piciorul stăpânilor. În apropiere de stâncile mari, cei trei împiedicară caii, apoi se ascunseră îndoiţi de mijloc după pietre şi se lăsară pe burtă în iarbă, scrutând prin ocheane împrejurimile înţesate de iarbă nouă.

Chenzhen ajunsese să vadă această minunată păşune virgină, poate ultima păşune virgină a Chinei. Era atât de frumoasă, încât simţi cum i se taie respiraţia. Nu mai îndrăzni să facă un pas mai departe ca să nu strivească sub tălpi o asemenea feerie şi dădu cu totul uitării minunatele plaiuri ale cazacilor de pe Don. Stătu aşa vreme îndelungată, furat de priveliştea ce i se deschidea înainte, uitând cu desăvârşire de lupi.

Înaintea sa era o păşune de un verde închis, cu circumferinţa de câteva zeci de kilometri, pe care nu erau urme ale trecerii oamenilor, în partea dinspre răsărit se vedeau straturile succesive care înălţaseră muntele şi mergeau spre văile munţilor Hingan. Munţi verzi, precum jadul, munţi bruni, brun-roşiatici, munţi albaştri, albastru-violet, se pierdeau în depărtare cu irizările lor de poveste, învăluindu-se în hermina rozalie a norilor îngrămădiţi în turme la orizont. În nordul, vestul şi sudul platoului erau pante dulci, luminate blând, ce coborau în trei părţi dinspre creasta muntelui. Întreaga pajişte se asemăna unui covor impecabil, pe care Tengri însuşi îl migălise, ţesându-i un model minunat din flori de munte albastre, albe, galbene şi roz, pe care le presărase cu grijă în anumite locuri. Printre ele mai aşezase şi alte flori sălbatice de diferite culori, care făceau trecerea de la o nuanţă la alta,

într-un tablou splendid, cum numai în natură se poate vedea.

Un pârâiaş tipic de stepă mongolă curgea printr-o văioagă, venind dinspre sud-est. Ajungând pe locul drept de la poalele povârnişului, începea să se unduiască, fiecare cotitură şi întorsătură fiind ca o potcoavă de cal, una mai mică, alta mai mare, ca tot atâtea inele de argint rupte şi lărgite. Pârâiaşul acela cu sclipirile lui de argint ca ale unor tortiţe, brăţări sau coliere alcătuia parcă zestrea de nuntă a unei tinere fete. Când cădea pradă vrăjii peisajului acestuia minunat, codana care părea că se duce departe de casă, după alesul ei din pădurile îndepărtatelor stepe mongole, uita parcă de statutul ei de mireasă şi se preschimba la loc în fetiţa jucăuşă ce zburdă, abătându-se din drum pentru încă o floare şi încă una. Meandrele pârâiaşului se făceau tot mai largi şi mai rotunde, pentru ca, în cele din urmă, să se reverse în iazul azuriu din mijlocul podişului înverzit. Apa era limpede ca de izvor, iar pe undele ei se oglindeau norii pufoşi, printre petalele căzute în apă.

În centrul podişului era un lac cu lebede, frumos cum Chenzhen nici în vise nu mai văzuse. Privind prin binoclu, vedea cum pe oglinda nesfârşită a îndepărtatului lac răsăreau uluitoare lebede albe, lunecând graţioase pe undele din mijlocul covoarelor fermecate verzi, bucurându-se de liniştea şi pacea acestei împărăţii cereşti, nelumeşti. În jurul lor erau sute şi mii de gâşte, raţe sălbatice şi alte păsări de apă cărora nici nu le ştia numele. Cinci sau şase lebede îşi luară deodată zborul, trăgând după ele şi celelalte păsări, zburând rotund şi jos, ţipând pe limba lor, ca o mare orchestră omagială. Dar apa limpede rămânea liniştită, oglindind în cristalurile ei hora jucăuşă a norilor.

În partea de nord-vest a lacului lebedelor era o deschizătură naturală care lăsa apa abundentă a râului să treacă mai departe spre stufărişul întins şi des din depărtare.

Poate că acesta era ultimul lac cu lebede ce rămăsese străin de zarva oamenilor şi, păstrându-se aşa cum fusese la începuturi, ultima gură de rai de pe fâşia de stepă de la frontiera nordică a Chinei. Chenzhen privea fascinat, fără a-şi putea înăbuşi oftatul ce-i venea din inimă de câte ori era atins de aripa părerii de rău. Căci odată ce oamenii cu caii lor aveau să se aşeze prin aceste locuri, nevinovăţia şi minunăţia acestui peisaj aveau să se piardă, şi atunci nimeni nu va mai putea veni până aici să privească această imagine de început de lume. Atunci se gândi că ar fi mai bine ca linia de frontieră să treacă exact prin locul unde stătea el culcat la pământ, căci astfel ar fi fost interzis oricui să treacă mai departe.

Uliji şi Bilge iscodeau în continuare zona, fără să lase vreo secundă binoclul de la ochi. Cu vârful cravaşei, bătrânul îl bătu uşor pe Chenzhen pe picior, îndemnându-l să privească în partea dreaptă a celei de-a treia meandre a pârâului. Nedezmeticit bine după ce

rătăcise în lumea viselor, băiatul mai întrebă o dată unde să privească, după care îndreptă luneta spre locul indicat. Lângă unul dintre malurile unui meandru mare erau două gazele căzute în apă, care se străduiau să iasă, deşi jumătatea dinapoi a trupului le era cufundată în apă, iar partea din faţă era lipită de pământul malului. Le lipsea însă puterea necesară pentru a se sălta. Pe bucata de pajişte din dreptul acestui meandru, zăceau câteva gazele cu burta despicată... Chenzhen privi cu atenţie în zona respectivă şi deodată inima începu să-i bată cu putere: câţiva lupi mari cum nu văzuse de prea multe ori moţăiau nu departe de cadavrele gazelelor acelora. Iarba dintre meandre era destul de înaltă, aşa încât Chenzhen nu putea spune cu precizie câţi lupi se aflau acolo.

Uliji şi Bilge continuară să cerceteze fiecare colţişor al poienii, apoi, îndreptându-şi lunetele către panta de la sud-est, văzură că gazelele de acolo o luaseră la picior în grupuri de câte două sau trei, cu iarba între buze, majoritatea având şi pui pe lângă ele. Chenzhen văzu cum una dintre gazele, plecându-şi capul, îşi lingea puiul care de-abia se născuse. Din când în când, mai ridica însă privirile, uitându-se în jur şi întorcându-se îngrijorată. Puiul se chinuia să se ridice în picioare. Abia după ce reuşea să stea drept puteau să o ia la fugă, aşa de repede, încât nici câinii nu se puteau ţine după ei. În aceste câteva minute de care avea nevoie ca să se ridice, puiul se afla pe linia dintre viaţă şi moarte. Multă vreme Chenzhen rămase nemişcat, neştiind ce ar trebui să facă. La o distanţă atât de mare, pe o întindere aşa de largă, ce ar fi putut face? Ce să prindă mai întâi? Lupul sau gazela?

Bătrânul îi spuse:

— Dacă te uiţi la lupi ce liniştiţi sunt îţi dai seama că ei ştiu prea bine că oamenii n-au cum să-i deranjeze. N-ai ce să le faci de la o distanţă aşa de mare. Dacă ieşim din ascunzătoare, o vor lua cu toţii la fugă, şi lupii, şi gazelele.

Dar Uliji zise:

— Totuşi, acelea care au pui ne-ar reveni nouă, şi ce cină bună ar mai ieşi!

Cei trei o luară degrabă către pârâiaş. Dar nici nu ieşiră bine din ascunziş, că lupii şi ţâşniră ca nişte săgeţi cenuşii slobozite cu şuier din arcuri, împrăştiindu-se în mai multe grupuri şi luând-o în direcţii diferite, într-o dezordine organizată. Îşi căutau scăparea spre partea de răsărit a muntelui, pentru ca, în câteva clipe, să-şi piardă urma îndărătul stufărişului. Într-o clipă, gazelele o luară şi ele la fugă spre munte, în urma lor rămânând numai cele împotmolite în noroi şi mamele care-şi lingeau de zor puii.

Apropiindu-se de unul dintre coturile pârâului, cei trei intrară printr-o deschidere de doar cinci, şase metri. Limba aceea de pământ avea mai puţin de un hectar, era înconjurată de apă din trei părţi, iar

râul avea vreo patru, cinci metri lăţime şi cam un metru adâncime, dar era atât de limpede, încât se vedea albia. În unele porţiuni fundul era nisipos, într-altele era noroios, iar malurile erau înalte de un metru şi ceva şi foarte abrupte. Pe porţiunile nisipoase şi malul era mai lin. Pe o pajişte înverzită de pe malul apei zăceau câteva gazele mai mari şi mai mici, cu intestinele scoase şi muşcate de pulpe. O altă gazelă, prinsă în noroi, nu se mai putea mişca deloc. Unele mai dădeau încet din picioare, în vreme ce din rănile de pe grumaz le curgea sânge.

Moş Bilge spuse:

— Gazelele au venit de dimineaţă până aici să se adape. Atunci lupii le-au înconjurat şi le-au prins.

Chenzhen văzuse de multe ori tehnica de încercuire a lupilor, dar pentru prima dată această strategie era aplicată într-un loc în care râul cotea, bucata aceea de pământ fiind înconjurată de apă din trei părţi. Încălecă şi începu să mediteze la tehnica de luptă a lupilor.

Uliji spuse:

— Iată cât de isteţi pot fi lupii. Cu siguranţă că s-au ascuns pe-aici încă de cu seară, aşteptând momentul în care gazelele vin să se adape, apoi dintr-un singur asalt au închis ieşirea din poieniţă, blocându-le în acest loc. Simplu! Un cot al râului e ca un sac pe care lupii l-au strâns la gură dintr-o mişcare, făcând astfel rost de carne.

Moş Bilge râse şi spuse:

— Să fi căutat şi n-ai fi aflat un loc mai bun pentru o încercuire. Nici prin cap nu ţi-ar fi trecut că poţi găsi atâtea pe-aici. Pare-se că Tengri a fost foarte atent cu lupii. Dar şi lupii sunt foarte inteligenţi. Tengri le-a dăruit aceste coturi de râu, iar ei imediat au profitat de ele. Şi ce bine le-au folosit.

Uliji spuse:

— Lupii se pricep mult mai bine decât oamenii să se folosească de condiţiile terenului sau de vreme atunci când sunt la război. Ei au un instinct pentru asta.

Cei doi câini nu se arătară dornici să se înfrupte din carnea de animal sălbatic de pe malul râului. Erau prea mândri ca să termine ei firimiturile rămase de la festinul lupilor. Pale se repezi însă la una dintre gazelele întregi, care încă sufla, şi, prinzând-o de beregată, privi la Bilge, care dădu din cap şi-i spuse:

— Mănâncă, mănâncă!

Pale o ucise dintr-o mişcare, apoi sfâşie cu cruzime o bucată de carne din coapsă şi începu să o mestece preocupat. Văzând urmările măcelului, lui Erlang i se zburli toată blana de pe el, de ziceai că e un lup înfoiat. Îl cuprinse pofta de-a ucide şi atunci se repezi către cele două gazele împotmolite în noroi. Bilge şi Chenzhen strigară la el în acelaşi timp, încercând să-l oprească. Erlang însă nu se lăsă convins şi îşi puse labele din faţă pe trupul unei gazele moarte, înălţându-se şi

privind de jur-împrejur. Apoi, văzând că nu departe era o gazelă care încă trăia, se aruncă în apă şi se duse înot până acolo. Moş Bilge nu-l puse pe Chenzhen să-l oprească, ci îi spuse:

— Câinele ăsta este foarte sălbatic. Lasă-l, e mai bine să ucidă animale sălbatice, măcar aşa nu le va mai muşca pe cele domestice.

Cei trei porniră către marginea apei. Moş Bilge scoase o curea de piele de la şa şi făcu din ea un laţ. Chenzhen îşi scoase cizmele şi-şi suflecă pantalonii, apoi intră în apă şi trecu laţul în jurul gâtului gazelei, pentru ca Bilge şi Uliji să o tragă afară, pe mal. După aceea îi legară picioarele. Cei trei mai scoaseră încă o gazelă, dintr-un loc răvăşit şi mânjit de sânge, după care aleseră o porţiune curată pe care să mănânce. Bătrânul spuse:

— Mâncăm una, dar pe cealaltă o ducem acasă.

Uliji înjunghie animalul, în vreme ce bătrânul privea în toate direcţiile, apoi îl luă pe Chenzhen şi merseră pe munte să caute lemne de foc.

Călărind, cei doi ajunseră la o văioagă din partea de nord-vest pe panta căreia crescuseră caişi sălbatici. Majoritatea pomilor erau încă în viaţă, dar cei care nu erau mai înalţi de un metru aveau destule crengi uscate. Florile de cais se veştejiseră şi zburătăceau care-ncotro, iar văioaga era plină de aroma lor. Pe pământ era un strat gros de sâmburi adunaţi de-a lungul timpului. Cei doi strânseră două braţe mari de vreascuri uscate şi le legară cu nojiţe, apoi încălecară şi o luară agale către poiană. Uliji terminase de tranşat carnea şi culegea de pe malul râului câteva fire de praz şi usturoi sălbatic. Acum văzu Chenzhen că firele acestea de plante sălbatice erau groase cât nişte beţişoare de mâncat.

Deshămară caii şi îi deşeuară. Cailor le tremură carnea pe ei de nerăbdare până găsiră un loc unde malul nu era prea abrupt şi băură apă după pofta inimii. Bilge era bucuros şi le tot spunea:

— Bună apă, bună apă! Vara, când cauţi loc de păşunat, trebuie să găseşti mai întâi apa.

Caii băură până-şi umflară burta şi abia apoi se ridicară de acolo şi merseră pe pajişte, unde începură să mănânce iarbă, fornăind.

Rugul de lemne fu aprins şi în aerul curat de lângă lacul lebedelor se răspândi pentru prima oară mirosul cărnii de gazelă friptă şi împănată cu prazul, usturoiul, sarea şi boiaua chinezeşti. La o distanţă destul de mare de lac, se mai vedeau trestiile vechi pe care incendiile nu le mistuiseră şi cele noi, mai mari de un stat de om, care formau parcă un zid ce împrejmuia lacul, aşa că Chenzhen putea să admire în voie, în timp ce mânca şi bea rachiu, lacul şi lebedele sale. El învârtea necontenit frigăruia pe care înfipsese bucăţile de carne atât de proaspete şi de fragede, încât păreau că mişcă. Cei trei porniseră la drum când încă nici nu se luminase de ziuă, iar stomacul le chiorăia

nevoie mare. Chenzhen mâncă frigare după frigare cu carne fragedă, iute şi aromată cu ierburi sălbatice, apoi bău din bărdaca turtită a moşului, plină cu rachiu, îmbătat de mirosurile şi minunăţiile locului de festin al lupilor. Apoi zise:

— E a doua oară când mănânc bucate de la masa lupilor. Hrana lupilor este cea mai bună delicatesă de pe lumea asta, iar dacă o mănânci chiar în locul în care au vânat lupii, cu atât mai bună. Nu e de mirare ca atâtor împăraţi le plăcea pe vremuri să vină la vânătoare în stepă.

Moş Bilge şi Uliji puseră o pulpă de gazelă direct pe foc, apoi, pe măsură ce se frigea, tăiau cu cuţitul o felie şi-o mâncau. Bătrânului îi venise pofta de mâncare: mânca felie după felie, dând apoi rachiu pe gât. Zise:

— Sunt liniştit ştiind că lupii veghează la păşunile acestea în locul nostru. Peste vreo trei săptămâni, când mieii vor putea pleca la drum lung, ne mutăm cu toată brigada. Aşa rămâne stabilit.

Uliji înveli praz şi usturoi sălbatic în câteva felii de carne şi muşcă, spunând:

— O să vrea să vină toată brigada cu tine?

Bătrânul spuse:

— Au venit gazelele şi lupii, oamenii de ce să nu vrea să vină? Dacă iarba n-ar fi bună, ar mai veni gazelele? Dacă n-ar fi gazele multe, s-ar mai osteni lupii până aici? Eu am să duc gazela aceea acasă, iar mâine o să ţinem o şedinţă cu toate cadrele brigăzii şi o să îi invităm pe toţi să mănânce colţunaşi cu carne de gazelă. Dacă ar şti lumea că aici e o apă aşa de bună, şi încă apă curgătoare, ar da năvală încoace. Vara nu e suficient să găseşti păşuni cu iarbă grasă, îţi mai trebuie şi apă bună. Iazurile cu apă stătută, care este puţină şi murdară, sunt cel mai de temut vara. Animalele o beau şi se îmbolnăvesc, tocmai vara, când trebuie să pună grăsime pe ele. Dacă apa nu e bună, s-a dus şi grăsimea.

Uliji spuse:

— Dacă există păreri opuse mai venim odată, îi aducem pe toţi până aici să vadă.

Bătrânul hohoti şi spuse:

— Nu-i nevoie! Eu sunt căpetenia lupilor, dacă vin eu, trebuie să vină după mine toţi ceilalţi lupi, mari şi mici. Dacă mergi după căpetenia lupilor, nu ţi se poate întâmpla nimic.

Bătrânul privi apoi la Chenzhen şi-l întrebă:

— Tu de câte ori te-ai dus după moşul tău ai păţit ceva?

Chenzhen râse şi spuse:

— Dacă te ţii după taica, împăratul lupilor, n-ai parte decât de bunătăţi. Ce n-ar da şi Yangke şi ceilalţi să vină cu dumneata.

Uliji spuse:

— Atunci aşa rămâne. Mă întorc la Direcţia Păşunilor şi convoc o şedinţă, să ne pregătim de mutare. Toate ordinele pe care le-au dat cei de sus în ultimii ani m-au ţinut acolo sufocat. Dacă ne mutăm încoace o să putem cel puţin să respirăm, măcar vreo patru, cinci ani.

Chenzhen întrebă:

— Dar, după cinci ani, n-o să mai putem deschide alte păşuni?

— Nu, zise Uliji întunecându-se la faţă. În nord este zonă de frontieră. În vest şi în sud sunt alte comune. Înspre nord-est munţii sunt prea abrupţi şi e mai mult stâncă. Eu am fost deja de două ori. Nu mai sunt păşuni pe care să le putem folosi.

Atunci Chenzhen întrebă din nou:

— Şi după aceea ce-o să facem?

Uliji răspunse:

— Numai dacă se ţine sub control numărul animalelor şi dacă se îmbunătăţeşte calitatea animalelor se mai poate face ceva. Bunăoară, să trecem la dezvoltarea rasei îmbunătăţite de Xinjiang. Acestea dau de două ori mai multă lână decât oile din rasa locală, lână de o calitate mult mai bună, cu un preţ de patru ori mai mare. Pe o jumătate de kilogram de lână de la oile noastre dacă iei un yuan, pe când pentru aceeaşi cantitate de lână de la oile de Xinjiang iei patru yuani şi ceva. Socoteşte şi o să vezi ce diferenţă mare este. Iar lâna de oaie este principala noastră sursă de venit.

Chenzhen încuviinţă şi spuse că este o soluţie foarte bună.

Însă Uliji oftă şi spuse:

— Populaţia Chinei este foarte numeroasă. După mintea mea, peste vreo câţiva ani n-o să ne mai ajungă păşunile. Apoi, când noi nu vom mai fi, voi, tinerii, ce-o să faceţi?

Moş Bilge spuse privind fix:

— Tu trebuie să încerci să-i convingi pe şefi să nu ne mai omoare atât cu cantitatea, că nu se mai poate. Trebuie să o luăm de la început.

Uliji clătină din cap şi spuse:

— Cine stă să te asculte? Cei aflaţi acum în funcţii de conducere sunt agricultori. Au un nivel de cultură mai ridicat decât al păstorilor şi vorbesc chineza mai fluent. Unde mai pui că mongolii sunt preocupaţi acum să se întreacă la omorât lupi, la înmulţit animale, în timp ce oameni care nu ştiu nimic despre problemele stepei sunt promovaţi peste noapte.

Cei trei cai mâncaseră iarbă până se umflaseră, iar acum moţăiau cu capul puţin plecat şi cu ochii închişi. Se întorsese şi Erlang, ud leoarcă din cap până-n picioare, cu căpăţâna plină de sânge şi cu burta rotundă ca o găleată pentru lapte de la câtă carne mâncase. Stătea în picioare, nemişcat, la câţiva paşi depărtare de oameni. Pale parcă ştia unde fusese şi, cu privirile pline de invidie şi bănuială, se repezi deodată la el. Se încăierară şi atunci Chenzhen şi bătrânul dădură fuga să-i despartă.

Uliji îi luă pe cei doi să inspecteze puţin poiana, consultându-se cu Bilge unde să amplaseze taberele celor patru brigăzi. În vremea aceasta, Chenzhen privea cu nesaţ imaginile feerice, întrebându-se dacă nu cumva nimerise în grădina Edenului din mijlocul stepei, ori în stepa din mijlocul grădinii Edenului. Îşi dorea din toată inima să rămână acolo pentru totdeauna.

După ce se întoarseră din inspecţie, cei trei începură să jupoaie gazela şi să o tranşeze. Privind la trupul transformat în bucăţi însângerate, Chenzhen se simţi pustiit şi i se păru că aerul idilic, romantic al acelui colţ de rai fu pe dată cuprins de mirosul de sânge şi de groază. Cugetă o vreme, apoi nu se putu abţine şi îl întrebă pe bătrân:

— Iarna, lupii ucid gazele multe, ca să aibă până la primăvară. Dar vara de ce ucid atâtea? Pe limbile acestea de pământ au rămas atâtea gazele moarte, care în câteva zile vor putrezi şi nu vor mai fi bune de mâncat. Adevărul e că lupilor le place să ucidă.

Dar bătrânul îi spuse:

— Nu pentru a se distra au ucis lupii atât de multe gazele şi nici pentru a se grozăvi, ci pentru a le lăsa ceva şi celor mai slabi sau mai bolnavi dintre ei. De ce nu pun piciorul în stepă nici tigrul, nici leopardul? Cum de domnesc pe aceste meleaguri tocmai lupii? Pentru că lupii sunt mai uniţi decât tigrii şi leoparzii. Tigrul când ucide un animal nu se gândeşte decât la sine, nu-l interesează ce vor mânca perechea şi puii lui. Ei, lupul nu e aşa. El se gândeşte la el, dar şi la lupii mai bătrâni, la cei şchiopi, la cei orbi, slabi şi bolnavi, sau la lupoaicele care alăptează puii şi nu pot merge la vânătoare. Nu te gândi doar la priveliştea atâtor gazele ucise. În noaptea aceasta, când lupul cel mare va da semnalul printr-un urlet, jumătate dintre lupii stepei Elun şi cei înrudiţi cu aceştia vor veni cu toţii până aici şi vor da gata toată carnea gazelelor. Lupii se gândesc unii la alţii, aşa se

realizează unitatea. Şi doar astfel, uniţi fiind, ei pot să răzbească în bătălii. Uneori, când împăratul lupilor urlă, se adună cu sutele şi se duc la război. Bătrânii spuneau că pe vremuri în stepă domneau tigrii, dar aceştia au fost izgoniţi de haitele de lupi. Lupii sunt mai grijulii decât oamenii cu semenii lor şi sunt mai uniţi.

Bătrânul oftă şi adăugă:

— Mongolii au ajuns la mari realizări numai în vremea lui Genghis-Han, când învăţau de la lupi. Asta pentru că pe atunci oamenii erau uniţi şi, cu toate că erau puţini la număr, erau toţi pentru unul. Fiecare şi-ar fi dat viaţa bucuros pentru maica noastră, stepa, cum altfel ar fi putut să răstoarne jumătate din lume? Dar mongolii din cauza aceasta au pierdut, pentru că s-au dezbinat, s-au ucis între ei, frate cu frate, rude de sânge, pentru aur. Triburile s-au împrăştiat precum săgeţile slobozite din arcuri, pentru ca apoi să fie frânte, unul câte unul. Oamenii nu stau laolaltă precum lupii. Mai uşor învăţăm de la lupi tehnicile de război decât unitatea lor. Dar, deşi mongolii au învăţat de la ei de sute de ani, tot nu au devenit imbatabili. Nu mai zic nimic, că mă doare sufletul...

Privind pajiştea atât de frumoasă, încât simţea cum îi tresaltă inima în piept, Chenzhen se adânci în gânduri.

Bătrânul luă carnea rămasă, o împachetă în pielea animalului şi o îndesă în doi saci. Chenzhen puse şaua pe cal, apoi Bilge şi Uliji încărcară câte un sac dinapoia şeii, legându-i cu nojiţe.

Apoi cei trei cai porniră în galop către tabără.

Capitolul 17

Ei semănau cu lupul animalul-strămoş al hunilor.

[...]

Noi ştim de la turci că strămoşul neamului mongol era lupul. După cronicile din Istoria secretă a mongolilor, strămoşul neamului mongol este un lup vânăt. Din Legenda lui Oghuz-Han iarăşi aflăm că zeul protector al neamului tujue era un lup cenuşiu: „Un lup cenuşiu imens veni pe o rază de lumină."

René Grousset, Imperiul stepelor

DECIZIA AUTORITĂŢILOR ÎN PRIVINŢA INCIDENTULUI legat de caii militari a fost transmisă mai jos, la nivelul păşunii Bulag. Uliji, care era responsabil cu producţia întregii păşuni, a fost înregistrat cu o abatere administrativă şi a fost revocat din funcţia de membru al

conducerii trilaterale a păşunii, fiind retrogradat la munca de jos, pentru reeducare. Batu, Şatsreng şi ceilalţi stăvari au fost şi ei înregistraţi cu o abatere gravă, iar Batu a fost revocat din funcţia de comandant al companiei de miliţie populară. La păşune mai sosi un ordin. În el se spunea că Bao Shungui, care încheiase formalităţile de transfer, a fost numit comandant general al colectivului de conducere a păşunilor, fiind responsabil cu toate activităţile, la nivelul întregii păşuni, de la cele legate de revoluţia culturală până la cele de producţie.

Uliji plecă de la Direcţia Păşunilor, iar Bao Shungui şi Zhang Jiyuan îl însoţiră până la brigada zootehnică. Bagajul lui Uliji era un singur sac de umăr, mai mic chiar decât traista pe care şi-o iau vânătorii când pleacă la vânătoare. Înainte de revoluţia culturală, lui Uliji îi plăcea să pună biroul de director de fermă la brigada sau la grupul zootehnic. Acolo îşi ţinea cojoacele pentru tot anul şi cizmele pe care i le îngrijeau nişte femei de la câteva iurte. De mulţi ani, fie că era transferat sau nu, el tot la un nivel mai jos stătea şi-şi îndeplinea obligaţiile fie că avea, fie că nu avea funcţii. Prestigiul şi influenţa lui Uliji rămâneau neatinse. De data asta pleca mai încetişor la drum. Calul pe care îl călărea Uliji era unul alb şi bătrân. Deşi venise la sfârşitul primăverii, era foarte înspăimântat de frig, căci încă nu năpârlise şi arăta ca un bătrân care stă cu şuba pe el până la începutul verii, să se încălzească.

Zhang Jiyuan se gândi să-i dea lui Uliji calul său, care era mai rapid, însă Uliji nu fu de acord. Îl tot îndemna pe Zhang să meargă mai repede, să nu-şi piardă timpul aşteptându-l pe el. Zhang Jiyuan venise la Direcţia Păşunilor să ia baterii pentru stăvarii brigăzii, iar când intrase întâlnise doi şefi, unul mai vechi şi unul mai nou. Apoi mersese cu Uliji, însoţindu-l. Ştia însă că Uliji va dori să stea acasă la Bilge şi atunci se mai liniştise.

Calul pe care-l călărea Bao Shungui fusese ales de Uliji iniţial: un cal înalt, puternic, galben cu pete albe. Rândul subţire de păr nou era galben şi lucios ca satinul, iar Bao Shungui trebuia să-l tragă tot timpul de hăţuri ca să poată merge şi Uliji pe lângă ei. Dar calul cel bălţat smucea mereu de căpăstru şi nu se obişnuia deloc cu felul în care îl tot ţinea din fugă stăpânul acesta nou. Uneori însă încetinea singur şi se freca uşor de genunchiul fostului stăpân, nechezând încetişor a supărare.

Bao Shungui zise:

— Uliji, zău, am făcut tot ce mi-a stat în puteri, căci aş fi vrut să rămâi în conducere. Eu nu mă pricep deloc la zootehnie, sunt crescut de mic pe câmp, între lanuri. Cei de sus mi-au dat această mare responsabilitate, să mă ocup de toată păşunea, dar zău dacă nu am o strângere de inimă.

Uliji tot bătea cu călcâiele în coastele calului ca să-l mâne mai repede, în vreme ce pe frunte îi apărură broboane de sudoare. Omul călare pe calul bătrân ostenise, calul aşijderea, dar Zhang Jiyuan îl tot ajuta, mânându-i şi el calul cu biciuşca. Uliji întinse mâna şi-l bătu uşurel peste cap ca să-l mai liniştească, apoi îi spuse lui Bao Shungui:

— Modul acesta de reacţie nu mă are în vedere decât pe mine. Iau în considerare numai pagubele materiale, dar n-au luat în calcul problema politică. Un astfel de incident e mult prea grav ca să nu se lase cu consecinţe; dacă nu m-ar fi îndepărtat pe mine, n-ar mai fi avut cum să se justifice la fiecare nivel.

Cu o mină sinceră, Bao Shungui spuse:

— Uliji, în curând se va împlini un an de când am venit, ferma zootehnică este mult mai greu de orânduit decât cea agricolă, dacă se mai întâmplă două, trei incidente ca acesta, eu nu mai am cum să fac faţă responsabilităţilor... sunt unii care voiau neapărat să te trimită în construcţii, dar eu am insistat să te duci la brigada a doua. Îmi dau seama că te pricepi la animale, şi ştiind că te duci să stai la Bilge sunt pe deplin liniştit, că, măcar dacă se întâmplă ceva, pot să vin repede la tine să-ţi cer sfatul.

Uliji se mai lumină la faţă şi zise:

— Dar dacă brigada a doua deschide o nouă păşune, se mai înfiinţează comitet revoluţionar sau nu?

— Sigur că da, spuse Bao Shungui. Cei de la Direcţia Păşunilor au hotărât ca eu să mă ocup de problema aceasta în general, dar cel care stabileşte când pornim, cum amplasăm tabăra şi cum se distribuie păşunile este Bilge. Trebuie să-ţi spun că au fost destui care s-au opus, că ar fi prea departe, că sunt prea mulţi lupi în munţi, mulţi ţânţari, că n-ai niciun fel de facilităţi, că, dacă e să se întâmple ceva, eu am să port toată răspunderea. De aceea am hotărât să vin cu voi, şi îi mai iau şi pe cei de la construcţii, să facă depozitele pentru lână, sediul provizoriu al oficiului şi al dispensarului veterinar, şi să refacă şi câteva porţiuni de drum.

Uliji scoase un oftat adânc şi căzu pe gânduri.

Bao Shungui spuse:

— Aceasta tot ţie ţi se datorează, căci tu ai viziune. Întreaga ţară duce lipsă de carne de vită şi de oaie, în schimb, conducătorii ne-au mărit normele. Dacă nu găseam păşuni noi, n-aveam cum să ducem planurile la îndeplinire.

Uliji spuse:

— Acum mieii sunt încă prea mici, trebuie să mai aşteptăm o vreme până să reuşim să deschidem o nouă păşune. Ce te-ai gândit să facem în acest răstimp?

Bao Shungui spuse răspicat:

— Îi repartizăm pe vânătorii de elită, organizăm grupurile pentru

vânătoarea de lupi, facem exerciţii de tragere. Deja am cerut autorităţilor să ne trimită mai multe cartuşe, altfel nu putem eradica pericolul lupilor din stepa Elun. Recent am văzut statisticile privind pagubele produse de lupi în ultimii zece ani. Ei bine, cea mai mare parte din pierderile suferite în fiecare an au fost cauzate de lupi. Mai mult decât de viscole, de secetă sau de boli. Dacă vrem să mărim numărul de animale din turmele păşunii, trebuie să rezolvăm două lucruri. Primul, să stârpim lupii, şi al doilea, să deschidem noi păşuni. Pe păşunile noi sunt mulţi lupi; dacă nu-i învingem, nu ne putem descurca cu păşunea.

Uliji îl întrerupse:

— N-o să meargă. Lupii produc pagube, dar stârpirea lor va aduce nu numai pagube, ci un adevărat dezastru pentru stepă. Şi atunci nu se va mai putea face nimic.

Ridicându-şi capul, Bao Shungui privi spre cer şi spuse:

— Am auzit de mult că şi tu eşti ca Bilge, şi mai sunt câţiva păstori bătrâni care iau partea lupilor. Astăzi poţi vorbi deschis, nu ai de ce să-ţi faci griji...

Uliji îşi drese glasul şi apoi spuse:

— Dacă e să-mi fac griji, mi le fac pentru stepă, căci nu vreau ca locul acesta minunat, pe care l-au lăsat strămoşii, să piară de mâna mea. Despre treaba cu lupii vorbesc de peste zece ani şi o să mai vorbesc ... În cei peste zece ani cât a fost păşunea în responsabilitatea mea, numărul animalelor s-a dublat, însă numărul celor pe care a trebuit să le predăm autorităţilor a fost mereu mai mare: de trei ori decât cel cerut de la alte păşuni. Cea mai importantă misiune este aceea de a proteja viaţa stepei, aceasta este baza creşterii animalelor. E greu să protejezi păşunea, dar cel mai important este să controlezi cu stricteţe numărul animalelor de pe păşune, mai ales numărul hergheliilor. Vitele şi oile pasc ziua întreagă, iar seara se opresc. Caii însă sunt nesătui, ei consumă cel mai mult. Caii, dacă nu mănâncă şi noaptea, nu se îngraşă, aşa că pasc necontenit, pe lumină, pe întuneric: mănâncă şi se uşurează. Într-un an, o oaie are nevoie de douăzeci de mu[34] de păşune, în vreme ce unui cal îi trebuie două sute şi ceva de mu. Caii mai şi distrug păşunea cu copitele lor. Dacă o herghelie stă pe o păşune zece zile sau două săptămâni, acel loc devine arid, ca o bucată de deşert. Şi încă vara, când plouă mai mult, iarba creşte repede, dar în celelalte anotimpuri fiecare stână trebuie strămutată, cu mare osteneală, la fiecare lună, fiind interzis să stai într-un loc până se termină toată verdeaţa. Şi vitele strică păşunea cu copitele, deoarece au un mare defect: în fiecare zi, când se întorc de la păscut nu se împrăştie, ci le place să stea laolaltă. Vitele din aceeaşi cireadă se aliniază şi aşa se întorc acasă. Şi cum sunt foarte grele, iar copitele lor, foarte dure, în nici câteva zile au şi distrus o fâşie

de verdeaţă, transformând-o într-o cărare bătătorită, stearpă. Dacă nu s-ar muta din timp în timp, la un kilometru de partea respectivă de stepă, s-ar face numai cărărui şi şanţuri de nisip. La asta se mai adaugă şi oile care calcă iarba zi de zi. În nici două luni, pe o rază de un kilometru în jurul taberei de iurte nu mai creşte nici fir de iarbă. De aceea se tot mută păstorii din loc în loc, ca să mai lase stepa să respire puţin. Cea mai mare primejdie pentru stepă este călcatul pe ea, şi aici mă refer la suprapopulare, care înseamnă păscut şi călcat fără opreliţte.

Uliji văzu că Bao Shungui ascultă cu mare atenţie, aşa că spuse mai departe:

— Apoi, mai este un lucru foarte important atunci când ne gândim la protecţia stepei: să nu ucidem prea mulţi lupi. Cel mai tare se strică păşunile atunci când se înmulţesc animalele sălbatice, şi cele mai dăunătoare sunt şoarecii, iepurii, marmotele şi gazelele. Dacă n-ar fi lupi, numai şoarecii şi marmotele ar reuşi să dea peste cap stepa în doar câţiva ani. Pe când lupii sunt duşmanii lor, care îi asupresc şi pe care nu-i pot învinge. Pe lângă protecţia stepei, trebuie să facem faţă şi calamităţilor naturale. Bunăoară, când dă viscolul, lucru cu care stepa noastră are de-a face destul de des. Când păşunile din celelalte comune se confruntă cu un viscol mai puternic, ei rămân fără jumătate din animale, pe când noi nu avem pierderi prea mari. De ce? Pentru că stepa noastră e foarte roditoare şi în fiecare toamnă cosim suficient fân, iar anul acesta chiar au folosit şi animalele pentru recoltarea fânului, aşa încât în mai puţin de o lună putem strânge fânul necesar tuturor vitelor în caz de calamitate. Apoi verdeaţa aceasta e abundentă şi foarte înaltă, iar dacă vine zăpadă mare nu o acoperă. Dacă verdeaţa e bună şi terenul este stabil, nu se erodează, iar izvoarele şi pâraiele nu seacă, aşa că atunci când dă seceta oamenii şi animalele au apă de băut. Dacă iarba e bună, oile şi vacile sunt puternice, aşa se face că în ultimii ani animalele nu s-au mai îmbolnăvit. A crescut şi producţia, iar acum avem posibilitatea de a aduce şi diverse instalaţii mecanice, să săpăm puţuri şi să construim ocoluri ca să putem face faţă mai bine oricăror neajunsuri.

Bao Shungui dădu din cap şi spuse:

— Aşa e, aşa e! Protejarea stepei este o problemă de bază în păstorit, am reţinut acest lucru. De câte ori vin cadrele la brigadă şi îi obligă pe oameni să se mute, să lase stăvarii să mai stea douăzeci şi patru de ore în munte cu caii şi s-o ia pe-acolo, ca să nu treacă peste păşuni şi să le strice cu păscutul şi cu călcatul. Apoi, de câte ori fac inspecţia lunară a fiecărei brigăzi şi a fiecărui grup de producţie, pot dispune reţinerea din salariu pentru orice păşune uzată în exces, în schimb, pentru acele păşuni bine întreţinute voi acorda recompense şi voi face propuneri pentru promovare. Altfel, dacă nu voi administra

brigada cu o mână de fier, nu voi avea cum să mă descurc cu stepa Elun. Cât despre haitele de lupi care ar contribui la protejarea stepei, pe asta nu prea pot s-o pricep.

— Cel mai repede se înmulţesc marmotele: îşi fac câte patru, cinci vizuini pe an, în fiecare vizuină găsindu-se zece, douăzeci de animale, şi într-un an dintr-o vizuină se fac zece. Ia socoteşte, cam cât din nutreţul vitelor mănâncă aceste animale ca să se facă mari? Cu iepurii e la fel, iar într-un an îşi fac câteva vizuini şi în fiecare vizuină sunt o grămadă de iepuri. Apoi, vizuini de marmotă ai văzut, sunt în stare să găurească un munte întreg. Am făcut o socoteală estimativă şi mi-a ieşit că iarba pe care o mănâncă animalele sălbatice într-un singur an e de câteva ori mai multă decât cea de care au nevoie o sută de mii de animale din întreaga stepă. Păşunea noastră este atât de mare — ca întindere, e cât un judeţ din ţară, însă oameni nu sunt mai mulţi de o mie. Dacă n-ar fi venit şi studenţii, n-ar fi fost nici o mie. Cu aşa de puţini oameni crezi că te poţi descurca să extermini milioane de şoareci, iepuri, marmote sau gazele?

Apoi Bao Shungui zise:

— Dar eu n-am mai văzut iepuri de mai bine de un an. În afară de şoarecii din apropierea Direcţiei Păşunilor, care erau cam mulţi, ce-i drept, prin alte părţi nici n-am prea văzut nevăstuici, în schimb, vizuini de marmote am văzut cu duiumul. Gazelele sunt într-adevăr foarte multe: o turmă poate să depăşească şi zece mii de capete de animale mari, am văzut de nu ştiu câte ori, ba chiar am împuşcat vreo trei, patru. Gazelele sunt o mare nenorocire pentru păşuni, iar cu păscutul lor pun bieţii oameni pe jar.

Uliji spuse:

— Păşunile din Elun sunt bune, iarba e înaltă şi deasă, acoperă şi iepurii, şi nevăstuicile. Dacă nu te uiţi cu atenţie, nici nu le poţi vedea. Numai când vine toamna le poţi zări, căci atunci peste tot sunt moviliţele galbene de fân pus la uscat; îl duc în vizuini numai după ce s-a uscat bine la soare. Gazelele nu sunt considerate cele mai dăunătoare, ele doar mănâncă iarba, nu-şi mai fac şi vizuini în pământ. În schimb, nevăstuicile, marmotele şi şoarecii mănâncă iarba, îşi fac cotloane pe sub pământ şi se mai înmulţesc excesiv, iar dacă n-ar fi lupii, toate aceste animale sălbatice ar ajunge în câţiva ani să termine toată iarba şi să sape toată stepa, transformând-o într-un adevărat deşert. Dacă tu crezi că trebuie să stârpim lupii fără milă, peste câţiva ani n-o să mai ai peste ce să fii responsabil.

Bao Shungui trase un hohot de râs şi zise:

— Eu nu ştiu decât atât: că pisica prinde şoareci, uliul prinde şoareci şi şarpele mănâncă şoareci, dar n-am auzit în viaţa mea pe cineva spunând despre lupi că ar prinde şoareci. Nici chiar câinii nu prind şoareci decât ca să-şi omoare timpul. Crezi tu că s-ar coborî lupii

la o treabă aşa de măruntă? Lupul mănâncă oi şi cai, şoarecii nu i-ar ajunge nici pe-o măsea, cum aş putea să cred aşa ceva?

Uliji oftă:

— Voi, cei care veniţi de la câmpie, nu pricepeţi astfel de lucruri şi faceţi o mare greşeală, din cauză că nu cercetaţi cu de-amănuntul cum stau lucrurile. Eu sunt crescut în stepă, cunosc lupul. Lui îi plac animalele mari cum ar fi oile, vitele, caii, gazelele, dar acestea toate sunt păzite de oameni şi, când nu reuşesc să le înfulece, n-au încotro şi se întorc la animalele mici. Gazelele aleargă prea repede, nu le pot prinde cu una, cu două, aşa că ies mai câştigaţi cu şoarecii şi marmotele. Oamenii din stepă de pe vremuri tot cu şoareci se hrăneau atunci când era foamete. Şi eu, când eram mic şi eram înfometat, când nu mă săturam, mai prindeam şoareci şi-i mâncam. Apoi, carnea de veveriţă de pământ este foarte grasă, când sunt mici sunt doar de un deget, dar mai târziu se fac de două sute de grame, iar când ajung nu mai mari de treizeci de centimetri pot să aibă şi ceva mai mult de jumătate de kilogram. Dacă mănânci trei, patru, te saturi! Dacă prinzi multe şi nu le mănânci pe toate, poţi să le jupoi blana, să le pui carnea la uscat şi o poţi mânca aşa sau o poţi pune la păstrare. Dacă nu mă crezi, când voi avea eu timp îţi prind câteva bucăţi, apoi îţi fac o friptură, să vezi ce carne fragedă şi fină au. Şi soldaţii sovietici au mâncat cândva carne de şoarece în stepă, ba chiar şi Genghis-Han.

Pe faţa lui Bao Shungui apăru o expresie jenată. Dar Uliji nu îl privi, ci spuse mai departe:

— Într-un an a venit un şef în inspecţie la garnizoana de frontieră. Era de loc din Canton. Tocmai vorbeam despre comasarea trupelor de grăniceri, când el m-a întrebat dacă şobolanii din stepă sunt gustoşi sau nu, la care i-am răspuns că sunt foarte gustoşi. Auzind una ca asta, a spus să nu se mai pregătească prânzul în ziua aceea, ci să prindem şobolani şi să-i facem o mâncare. Am luat atunci cu mine un păstor care era în trupele de miliţie şi am ieşit în câmp să căutăm vizuini de şobolani, în care am turnat apă cu găleţile, aşa că în nici o oră ne-am întors cu câţiva şobolani pe care i-am jupuit, scoţând la iveală un strat de grăsime albă. Cum i-a văzut, şeful a fost tare mulţumit, iar în ziua aceea noi trei ne-am delectat cu o friptură delicioasă, lăsându-i cu ochii-n soare pe toţi ofiţerii garnizoanei, care simţeau mirosul îmbietor al cărnii, dar nu îndrăzneau să guste. Atunci acel şef a zis că în stepă e curat, că iarba e foarte bună, ca atare şobolanii care se hrăneau cu iarba şi seminţele stepei nu puteau fi decât curaţi, şi a mai spus că a mâncat cea mai aromată, mai gustoasă, mai fragedă carne de şobolan, mult mai bună decât carnea de şobolan din Canton. Dacă ar lua să vândă şi acolo, ar vinde cu nemiluita, dar păcat că e prea departe, iar în tren nu ai voie cu şobolani vii. Altfel ar fi trimis în fiecare an o sumedenie de şobolani în

Canton şi în felul acesta ar fi ajutat şi la exterminarea lor din stepă. Ar fi câştigat un ban bun şi ar fi crescut şi calitatea mâncării din Canton...

Bao Shungui începu să râdă:

— Interesant, dacă am vinde şobolanii din stepă în Canton, te pomeneşti că am scoate mai mulţi bani decât cu carnea şi lâna de oaie. Dar cu marmotele cum e, se prind uşor?

— Da. Merge să le inunzi vizuinile sau să le prinzi în laţ ori să sapi după ele cu lopata, dar cea mai bună metodă este să antrenezi nişte câini să intre după ele prin vizuini. Câinilor din stepă le place foarte mult să se distreze prinzând şoareci, iar când îşi învaţă puii să prindă animale sălbatice, căţelele de vânătoare pe şoareci exersează. Dar de mâncat, nu mănâncă decât carne de oaie şi de vită, nu se ating de cea de şoarece. Lupii însă nu sunt aşa de precauţi cu mâncarea cum sunt câinii, marmotele de stepă sunt pline de grăsime şi destul de mari şi uşor de prins, aşa că primăvara, vara şi toamna asta e principala lor hrană. Cum simţul responsabilităţii păstorilor e foarte mare, într-un an, când ne-am ocupat noi de producţie, lupii n-au putut găsi nicio portiţă prin care să se strecoare şi să dea iama în oi sau cai. După aceea, eu şi alţi câţiva ciobani am prins nişte lupi şi am văzut că sunt încă destul de puternici, dar un lucru care m-a uimit a fost că, atunci când i-am spintecat, în burtă mai aveau încă şobolani, a căror carne se mistuise, dar rămăseseră capetele şi cozile. Am numărat şobolanii din burta unui lup: peste douăzeci de capete şi de cozi. Unde mai pui că pe lângă aceştia mai erau bucăţi din capul unei marmote! Câţi şoareci crezi că mănâncă un lup într-un an? De câte ori vine vreun director de pe la comună sau judeţ, mereu trebuie să-i explic acest lucru şi să-i spun că lupul este un erou al deratizării în stepă. Ei însă nu prea mă cred. E cam greu să schimbi gândirea unui om de la câmpie în ceea ce-i priveşte pe lupi.

Zhang Jiyuan asculta şi se aprindea tot mai tare, până când nu mai suportă şi intră şi el în discuţie:

— Eu am fost stăvar preţ de doi ani şi am văzut zi de zi lupi prinzând şoareci şi ridicând praful pe când alergau după ei. Lupii sunt mult mai pricepuţi la prins marmote decât câinii. Ei scormonesc pământul, se duc acolo unde sunt cele mai multe şi scormonesc la întâmplare. Cum dau de o veveriţă care o ia la fugă, îi trag o labă de nu mai ştie care-i stânga şi care-i dreapta, după care o înghit dintr-o îmbucătură. Dar după câteva astfel de reprize, lupii nu se vor sătura decât pe jumătate, aşa că vor trece la săparea de găuri, căci se ştie că lupii se pricep de minune la treaba asta. Şi dacă se adună câţiva care să lucreze laolaltă, pot scoate la iveală o vizuină întreagă de marmote pe care să le mănânce.

Uliji spuse:

— Lupoaicei şi puilor le place foarte mult să prindă marmote şi să

le mănânce. Înainte de a înţărca puii, lupoaica trebuie să-i înveţe cum să prindă animale şi încep chiar cu marmotele. Căci atunci când are pui, lupoaica nu se poate duce cu haita la prădat departe de casă. Dar când puii se fac de două, trei palme şi de-abia au învăţat şi ei să se mişte încoace şi-ncolo, cel mai tare le e frică de om, căci, dacă vânătorii prind o lupoaică aflată cu puii la vânătoare prin sălbăticie, pe mamă o împuşcă dintr-un foc, iar puii, fiind aşa de mici, nu o pot lua la fugă, şi oamenii îi pot prinde la fel de uşor ca pe miei. De aceea, cât sunt încă mici, lupoaica trebuie să-şi ducă puii cât mai departe de locurile prin care trec oamenii şi animalele lor. Acolo lupii se află în siguranţă şi, totuşi, nu pot mânca deloc carne de vită sau de oaie. Atunci, din ce să trăiască? În afară de carnea şi oasele de vânat mare pe care le mai aduc din când în când, lupul şi căpetenia haitei, lupoaica şi puii nu se pot baza decât pe carnea de veveriţă şi pe cea de marmotă.

Uliji înclină capul, privindu-l pe Bao Shungui. Văzând că nu dă semne de nerăbdare, spuse:

— Cât puii se află în siguranţă în locuri prin care nu trec oameni şi nu mănâncă decât marmote, lupoaica îi învaţă mai întâi pe micuţi cum să prindă jivine vii. Abia după aceea se îngrijeşte de stomacul lor. Apoi, când se fac de jumătate de metru, încă nu sunt în stare să meargă după haită şi se învârt în cerc câteva zeci de paşi. De acum ei trebuie să-şi prindă singuri marmotele şi să se sature. Am văzut cum o ceată de lupi mici fugeau după marmote. De fapt, ei le urmăreau în joacă, dar fugeau de ziceai că s-a pornit furtuna de nisip. Era mai interesant de urmărit decât pisicile care fugăresc şoareci, şi peste tot erau multe veveriţe care chiţăiau după pofta inimii. Vara, iepuraşii doar ce au învăţat să alerge, dar nu pot fugi mai tare decât puii de lup. Aşa că aceştia pot şi mai bine să deprindă măiestria de a prinde iepuri şi de a-i înfuleca. Într-o vizuină sunt şapte, opt, zece pui de lup. De câte veveriţe şi iepuri sălbatici au ei nevoie ca să se facă mari?

Apoi Uliji mai adăugă pe un ton apăsat:

— Dacă n-ar fi lupii, oamenii şi animalele din stepă ar avea şi mai multă bătaie de cap de câte ori s-ar petrece vreun dezastru. De câte ori se abate câte un viscol cum numai o dată la o sută de ani se întâmplă, mor o sumedenie de animale, iar după ce zăpada se topeşte peste tot, e plin de cadavre de animale, ca să nu mai spun de mirosul care te doboară. Dacă nu sunt îngropate la timp, oricând pot izbucni epidemiile. O mare parte dintre oamenii şi animalele stepei ar fi în pericol să-şi piardă viaţa. Cu toate acestea, dacă sunt mulţi lupi, ei vin degrabă şi fac curăţenie, iar în acele locuri în care sunt lupi mulţi nu pot izbucni mari epidemii. Este tocmai cazul stepei Elun. Pe timpuri, adeseori se dădeau lupte în stepă, iar când se abătea un război mare, cădeau pe câmpurile de luptă mii şi zeci de mii de oşteni cu caii lor.

Cine să se ocupe de atâtea cadavre? Cine altcineva decât haitele de lupi? Bătrânii zic că dacă n-ar fi fost să fie lupi în stepă, mongolii ar fi pierit de mult de ciumă. Pe când în stepa Elun apa a fost mereu limpede şi iarba grasă, mulţumită haitelor de lupi. Cum ar mai fi avut Elunul asemenea prosperitate în păşunat dacă n-ar fi fost lupii? În comunele din sud în care lupii au fost stârpiţi, păşunile s-au stricat, iar de creşterea animalelor nu se mai alege nimic...

Bao Shungui nu scotea un cuvânt. Cei trei cai urcară un deal, iar pe partea cealaltă dădură de o poiană cu iarbă proaspătă şi înmiresmată, cu flori parfumate. Se simţea şi mirosul ierbii vechi. Ciocârlia care se înălţa în văzduh cântând se repezea în jos afundându-se în iarba deasă, de unde răsăreau alte şi alte ciocârlii care se avântau spre înălţimi, pierzându-se în albastrul cerului, bătând iute din aripi şi răspunzându-şi în triluri.

Uliji trase aer în piept şi spuse:

— Priviţi cât de minunată este această păşune, neschimbată, aceeaşi de sute şi mii de ani. Aceasta trebuie să fie cea mai minunată pajişte naturală din China. De dragul ei, oameni şi lupi au fost într-un război fără odihnă, numai astfel reuşind să o păstreze intactă până azi, şi atunci nu avem voie să o lăsăm să moară tocmai acum.

Zhang Jiyuan spuse:

— Trebuie să organizezi cursuri cu studenţii din fiecare brigadă, în care să înveţe tot ce se poate învăţa despre stepă şi despre lupi.

Uliji se schimbă la faţă şi spuse:

— Eu am fost demis din colectivul de cadre, aşa că nu sunt îndrituit să organizez cursuri. Învăţaţi, deci, de la păstorii bătrâni, ei oricum ştiu mult mai multe decât mine.

Mai trecură o vale şi abia atunci deschise şi Bao Shungui gura:

— Uliji, nu poate nimeni să contrazică sentimentele tale faţă de stepă şi nici rezultatele pe care le obţii de mai bine de zece ani. Cu toate acestea, mentalitatea ta este depăşită. Ceea ce spui tu era valabil pe timpuri. Acum lucrurile nu mai stau astfel. Până la era bombei nucleare din China, oamenii gândeau ca în vremurile vechi, acum însă apar probleme mai mari. Când am venit în stepă, m-am gândit foarte mult timp că păşunea noastră este mai mare decât un judeţ din ţară, dar nu trăiesc pe ea decât vreo mie de oameni, adică nici cât într-un sat oarecare din ţară. Asta înseamnă o mare risipă. Trebuie să ne gândim cum să facem ca să dăm partidului şi ţării mai multă bogăţie, iar pentru asta trebuie să terminăm cu nomadismul înapoiat şi primitiv. Zilele trecute am făcut şi eu câteva cercetări: în partea de sud a judeţului nostru sunt câteva pustietăţi arse, sunt câteva bucăţi bune de pământ, suprafeţe mari de zeci de hectare, şi mai e una de câteva sute. Am săpat cu lopata şi am observat că în partea aceea solul bun este foarte gros, de peste jumătate de metru.

Ar fi păcat să folosim un astfel de sol pentru a creşte oi. Când am fost la şedinţa de la judeţ, am cerut părerea unui specialist în agricultură de la o regiune autonomă, care a spus că un astfel de sol se poate însămânţa cu grâu. Nu e vorba decât de o bucată mică de pământ, nu se strică păşunea de la atâta lucru.

Văzând că Uliji nu scoate nicio vorbă, Bao Shungui zise mai departe:

— Am verificat şi apa: este şi ea bună; se pot săpa câteva şanţuri şi astfel se aduce apa de la râu pentru irigaţii. Aici pe păşune avem îngrăşământ din belşug, de cea mai bună calitate. Îndrăznesc să spun că, dacă vom însămânţa grâu, în primul an vom putea obţine o producţie mai mare decât cea din valea Fluviului Galben, iar în câţiva ani cifra de producţie a brigăzii agricole va creşte şi, cine ştie, poate va ajunge chiar să o depăşească pe cea din zootehnie. Atunci ceea ce vom produce nu va ajunge doar pentru întreţinerea fiecărei familii din zonă, ci va contribui la bunăstarea întregii ţări. În prezent, în ţară, e mare lipsă de cereale: acolo de unde sunt eu, fiecare casă duce lipsă, fiecare familie are cereale cât să ajungă doar pentru trei sferturi din an. Ajungând în stepă, am observat cu strângere de inimă cum atâta amar de sol fertil este lăsat de izbelişte, cum vitele şi oile pasc pe aceste locuri iarba cât pentru o singură lună. M-am gândit atunci să însămânţăm o mică parte, ca experiment, iar dacă reuşim ceva, să ne apucăm de treabă. Am auzit că acele câteva păşuni din comunele din sud nu sunt suficiente, iar cirezile nu mai pot fi întreţinute, aşa că au hotărât să delimiteze câteva ogoare pe care să însămânţeze cereale. Eu cred că asta este soluţia pentru Mongolia Interioară.

Uliji se schimbă brusc la faţă, oftă adânc şi spuse:

— De mult am ştiut că va veni şi o asemenea zi. Voi nici nu luaţi seama la faptul că stepa se suprapopulează, dar faceţi tot ce vă stă în putinţă să măriţi numărul animalelor, să stârpiţi lupii, apoi aşteptaţi până când animalele mănâncă toată iarba de pe păşuni şi vă apucaţi de culturi agricole. Ştiu că voi, deşi toţi aţi fost păstori acum câteva zeci de ani, v-aţi transformat de vreo zece ani în agricultori, şi, cu toate acestea, în nicio casă nu sunt suficiente cereale. Aici este zonă de frontieră; oare cât o să mai treacă până o să luaţi şi bucata aceasta bună de păşune să o faceţi precum ogoarele voastre de acasă? Şi deşertul din Xinjiang este mai întins decât oricare dintre judeţele voastre. Nici pe Gobi nu mai vezi urmă de om. Asta nu este o risipă?

Bao Shungui spuse:

— Dinspre partea asta poţi să fii liniştit, dacă e să aduc aici învăţăturile de pe la noi, tot se face clar diferenţa dintre pajişti şi ogoare. Nu merge nici cu păşune peste tot, dar nici numai cu ogor. Cel mai bine e să fie jumătate păşune şi jumătate ogor. Pot să fac tot ce-mi stă în puteri să păstrez păşunea şi să mă descurc bine cu creşterea

animalelor. Dacă nu există păstorit, nu există îngrăşământ pentru agricultură. Rodul ogorului stă în balega vitelor. Dacă aceasta nu este, de unde să-şi tragă spicele seva?

Uliji se enervă şi spuse:

— Când vor veni agricultorii şi vor vedea ce pământ este, le va fi greu. Şi să spunem că tu şi cei din generaţia ta veţi putea ţine lucrurile sub control. Dar următoarea generaţie crezi că o să se descurce?

Bao Shungui îi răspunse:

— Fiecare generaţie îşi vede de ale sale. Ce va fi în viitor e treaba generaţiei viitoare.

Uliji îi zise:

— Şi atunci tu te pregăteşti să stârpeşti lupii.

Bao Shungui spuse:

— Faci o mare greşeală că nu eşti şi tu hotărât să omori lupii, dar eu nu vreau să merg pe urmele tale. Dacă mai vine o haită să nimicească vreo herghelie o să fiu şi eu suspendat, exact ca tine.

În depărtare începeau să se vadă fuioarele de fum ieşind din iurte. Bao Shungui zise:

— Isteţii de la Direcţia Păşunilor ţi-au dat un cal foarte bătrân, care te face să rămâi în urmă.

Întoarse apoi capul către Zhang Jiyuan şi zise:

— Hei, Zhang, când te vei duce înapoi la herghelie, negreşit să-i aduci lui Uliji un cal ca lumea, să-i spui lui Batu că aşa am zis eu.

Zhang Jiyuan răspunse:

— Când va ajunge la brigadă, nimeni n-o să-l lase pe directorul Uliji să călărească aşa o mârţoagă.

Bao Shungui spuse:

— Eu am prea multe de făcut, mă duc înainte. Te aştept la iurta lui Bilge. Mergi sănătos.

Dădu frâu liber calului şi o luă la galop.

Zhang Jiyuan trase de căpăstru, rămânând lângă mârţoaga lui Uliji, căruia-i spuse:

— Bao a spus adevărul. Am auzit oamenii de la păşune zicând că a dat câteva telefoane la superiori cărora le-a cerut să vă lase în colectivul de conducere. Însă cum dumneavoastră aveţi educaţie militară, aveţi obiceiurile proprii, numai că nu vă enervaţi.

Uliji spuse:

— Bao e tare agresiv când face o treabă. E iute, se bagă mereu în faţă. Dacă ar fi activat în agricultură, ar fi făcut treabă tare bună. În zootehnie însă, entuziasmul lui este exagerat, iar stepa este în mare primejdie.

Zhang Jiyuan spuse:

— Dacă aş fi fost şi eu proaspăt venit în stepă, probabil că aş fi fost de acord cu Bao. În China mulţi oameni au murit de foame, pe când în stepă e atâta pământ nefolosit. Şi dintre studenţi sunt mulţi care îi iau partea. Acum însă eu nu mai văd lucrurile astfel. Îmi dau seama că prin ceea ce aţi spus aveţi în vedere o perspectivă mai largă. Plugarii nu înţeleg cum e cu suprapopularea, deopotrivă cu oameni şi animale; nu văd legătura dintre fiinţele mari şi cele mici. Cum spunea şi Chenzhen, de sute şi mii de ani logica stepei a fost cât se poate de simplă, în acord cu o regulă de dezvoltare obiectivă. El zice că la începutul şi la mijlocul domniei dinastici manciuriene Qing s-a dus o politică foarte înţeleaptă în ceea ce priveşte stepa, nepermiţându-se agriculturii să pătrundă prea adânc în ea. Acum însă

pentru aceasta se plăteşte amarnic.

Uliji deveni foarte interesant de expresia „logica stepei” şi o reţinu. Apoi continuă:

— La sfârşitul dinastiei Qing, politica stepei n-a mai putut face faţă presiunii populaţiei din ţară şi nu a mai putut continua. Astfel, stepa s-a tot subţiat către nord şi către nord-vest şi curând se va întâlni cu deşertul Gobi. Dacă toată zona din nordul Marelui Zid se va transforma într-un imens deşert, ce-o să se facă Pekinul? Până şi mongolii îşi fac griji din pricina asta, pentru că a existat o perioadă în care Pekinul era capitala mongolilor şi, la vremea aceea, capitala întregii lumi.

Zhang Jiyuan văzu nu departe caii din herghelie adăpându-se, aşa că porni val-vârtej într-acolo. Dorea să-i aducă directorului Uliji un cal bun.

Capitolul 18

Visul de veacuri al dinastiilor Han sau Tang fu îndeplinit de Kubilai-Han şi de Timurlenk în secolele al treisprezecelea şi al paisprezecelea, pe vremea domniei dinastiei Yuan mongole, astfel că Pekinul deveni capitala statului căruia îi erau supuse Rusia, Turkestanul, Persia, Asia Mică, Coreea, Tibetul şi Indochina. ..

[...]

Naţionalitatea conducătoare, cei care constituiau populaţia căreia îi aparţinea domnia, nu erau numeroşi. Dar neamul acesta de tujue — mongolii — se puteau foarte bine măsura cu romanii.

René Grousset, Imperiul stepelor

CHENZHEN MESTECA FĂRĂ ÎNCETARE terciul gros de lapte cu carne, din oală ieşind mirosul pregnant al laptelui, al cărnii şi al meiului. Toţi câinii se adunaseră pofticioşi la intrarea în iurtă, mârâind nerăbdători. Dar Chenzhen făcea terciul acesta special pentru puiul de lup. De la Kasmai învăţase cum să hrănească puii de câine. În stepă, căţeii trebuie să se obişnuiască cu terciul de lapte cu carne, cu puţin înainte de a fi înţărcaţi. Kasmai zicea că ăsta e cel mai important lucru pentru un câine pe care vrei să-l creşti. Mărimea şi puterea câinelui matur depind în primul rând de hrana pe care a primit-o în primele trei, patru luni de la înţărcare. Căci în această perioadă îi cresc oasele, iar dacă faci greşeli, nu mai creşte după aceea, oricât de bine l-ai hrăni.

Câinii hrăniţi foarte bine sunt cu un cap mai mari decât cei hrăniţi la întâmplare. Iar cei care nu primesc hrană bună, mai apoi nu pot prinde lupi.

Odată, când brigada tocmai construia un ocol din piatră, Kasmai i-a arătat un câine al unei alte familii, slab şi mic, cu părul dezordonat şi năpârlit, zicându-i:

— Acel câine e frate bun cu Pale, născuţi din aceeaşi mamă, dar vezi ce diferenţă e între ei.

Lui Chenzhen nu-i venea să creadă cum cei doi fraţi erau diferiţi precum Wu Song şi Wu Dalang. În stepa pe care se adunau haitele de lupi nu era de ajuns ca un câine să fie dintr-o rasă bună, ci mai trebuia hrănit cu mare atenţie. De aceea, nu putea fi neglijent cu hrana puiului de lup; se folosea de toată experienţa pe care o acumulase Kasmai în creşterea puilor de câine, adaptând-o pentru nevoile unui pui de lup.

Kasmai îi spusese că, în perioada de după înţărcarea căţeilor, femeile din stepă se iau la întrecere cu lupoaicele-mame. Acestea din urmă se chinuiesc să prindă nevăstuici, marmote şi miei cu care să-şi hrănească puii şi încearcă neîncetat să-i înveţe pe pui cum să prindă şobolanii. Mamele de lup sunt mame bune, ele nu au vatră, nu au foc, nu au ceaun şi nu pot să le fiarbă micuţilor terci de carne, însă gurile lupoaicelor sunt mai bune decât ceaunul de fier al femeilor. Acestea îşi folosesc propriii colţi, stomacul şi saliva pentru a prepara din carnea nevăstuicilor şi a marmotelor o hrană bună şi caldă, cu care să-i hrănească pe pui, iar lor le place foarte mult şi, mâncând-o, cresc repede ca iarba înaltă primăvara.

Dar femeile din stepă se bazează pe câini atunci când fac de pază noaptea, aşa că ele trebuie să fie şi mai atente, şi mai conştiincioase decât lupoaicele. Cele care sunt leneşe cresc câini slăbănogi, pe când cele vrednice au câini mari şi puternici. Când ajungi în stepă, e suficient doar să te uiţi la câinii unei familii şi îţi poţi da seama dacă femeile acelea sunt vrednice sau leneşe. Chenzhen începuse să-l laude pe Pale atât de tare, încât Kasmai se îndoia de râs. El mereu şi-a dorit să ajungă să crească un câine la fel de mare ca Pale, de data asta însă dorea să crească un pui de lup mai mare şi mai puternic decât dacă l-ar fi crescut propria mamă.

De când a luat puiul de lup ca să-l crească, Chenzhen şi-a schimbat foarte multe obiceiuri. Zhang Jiyuan îl lua mereu peste picior, întrebându-l cum de s-a făcut el aşa de conştiincios dintr-odată şi mămos şi mai sensibil ca o fată mare. Chenzhen însuşi credea că s-a făcut mai grijuliu decât o lupoaică demnă de admiraţie şi decât Kasmai, pe care o respecta profund. După ce că avea o sumedenie de treburi casnice în fiecare zi, l-a rugat pe Liang Jianzhong să-l lase pe el să mulgă vaca. Apoi trebuia să-i taie puiului carne în fiecare zi, căci laptele nu era de ajuns, acum când i se dezvoltau oasele; mai avea

nevoie şi de calciu. În copilărie, mama îi dăduse şi lui, ani la rând, pastile cu calciu, aşa că, ştiind acest lucru, adăuga la porţia zilnică de carne şi zgârciuri de vită şi oaie tocate. Odată a reuşit să facă rost de o jumătate de flacon cu pastile de calciu de la dispensarul păşunii, aşa că le-a zdrobit cu făcăleţul şi le-a amestecat cu carnea. Iată un lucru la care lupoaica sau Kasmai nu s-au gândit. Se gândea că doar acest amestec nu este de ajuns, aşa că a mai adăugat puţin unt şi un praf de sare. Astfel, terciul mirosea atât de bine, că până şi el şi-ar fi dorit să-şi umple un castron şi să mănânce. Dar mai erau şi cei trei câini, aşa că se mulţumea să înghită în sec.

Constituţia puiului de lup era din ce în ce mai robustă, căci el mânca atât de mult, încât i se rotunjise burta şi se făcuse precum un mic Buda vesel, mai rotunjor decât ciupercile de Zhangjiakou toamna. Crescuse cu o jumătate de nas mai mare decât puii de câine.

Prima dată când îi dăduse terci cu carne şi lapte, îşi făcuse griji că un animal de pradă care se hrăneşte numai cu carne proaspătă nu va înghiţi fiertura de cereale. Carnea mai mergea, dar esenţial era meiul. Fu însă surprins să vadă că, atunci când îi puse înainte castronul cu hrană caldă, lupul se repezi de-a dreptul şi începu să mănânce de ziceai că se bat turcii la gura lui, repede, clefăind şi mormăind; numai după ce dădu gata un castron plin, lingându-l bine, îşi scoase capul din strachină. Lui Chenzhen nici prin cap nu i-ar fi trecut că un lup ar putea mânca cereale, însă descoperise curând că nu mânca mei decât dacă era amestecat şi cu carne şi lapte.

Terciul care-i plăcea aşa de mult lupului se mai răcise. Chenzhen îl puse în castronul de lângă uşă, înăuntru, apoi crăpă puţin uşa şi se strecură binişor afară, după care o închise repede. În afară de Erlang, toţi ceilalţi câini şi puiul de lup începură să sară la el. Gălbenuş şi Yile îşi puseră labele din faţă pe pieptul lui, iar cel dintâi începu să-l lingă pe falcă, manifestându-şi afecţiunea căscând o gură mare. Cei trei căţeluşi rotofei se postară cu lăbuţele din faţă pe picioarele lui Chenzhen, trăgându-l întruna de pantaloni. Lupul însă alergă până la crăpătura uşii, întinzându-şi nasul de-a lungul ei, şi, trăgând pe nări nerăbdător şi lacom mirosul terciului din iurtă, încercă să deschidă cu gheruţele uşa şi să se strecoare înăuntru.

Având în faţa lui o grămadă de pui pe care-i iubea şi care scânceau după mâncare, Chenzhen se simţea ca un tată cu mulţi copii şi nu ştia ce să mai facă, căci nu se îndura să-i lase baltă pentru altcineva. Cel mai tare-l iubea pe puiul de lup, însă îi părea rău că unii dintre drăgălaşii căţeluşi, pe care el însuşi se hotărâse să-i crească, vor fi nedreptăţiţi. Nu putea să-i dea imediat mâncarea lupului, mai întâi trebuia să liniştească puii de câine.

Chenzhen îi luă pe rând în braţe pe Gălbenuş şi pe Yile, învârtindu-se de câteva ori, acesta fiind felul în care îi răsplătea cu

afecţiune, iar câinii drept răspuns îi lingeau falca, umplându-l de bale. Îi lua apoi la rând şi pe pui, ţinându-i cu mâinile de subsuori şi ridicându-i sus de tot. Îi punea înapoi pe pământ, mângâindu-i şi bătându-i uşor de câteva ori pe cap şi pe spinare, unul câte unul; nu putea să uite de careva, că era jale. Modul acesta de a-i trata pe căţei fusese instaurat după venirea puiului de lup. Înainte nici vorbă nu era de aşa ceva, numai când avea Chenzhen chef se ducea la căţei şi îi mai mângâia puţin. Însă, de când a venit puiul de lup, trebuia să meargă la căţei să le arate afecţiune, şi încă de două ori mai mare ca înainte. Altfel, dacă ar fi descoperit că toată dragostea stăpânului nu se concentrează decât asupra puiului de lup, ar fi putut să-l omoare pe acesta din gelozie. Chenzhen îşi dădea uimit seama că a creşte un pui de lup neastâmpărat este ca şi cum ai păzi un butoi cu pulbere, petrecându-ţi fiecare zi cu frică şi griji pentru ceea ce s-ar putea întâmpla. Şi încă acum toată lumea era ocupată cu mieii abia fătaţi şi cu paza lor, iar păstorii rareori mai mergeau în vizită, aşa că mulţi dintre ei nici nu ştiau că luase un pui de lup să-l crească. De vreme ce nu apărea nimeni să-l vadă, era semn că nici nu se dusese vestea. Dar mai încolo ce-o să se facă? Foarte greu avea să-i mai fie.

Se făcea din zi în zi mai cald, carnea pentru iarnă fusese tăiată în fâşii şi pusă la vânt să se usuce, iar oasele care nu fuseseră mâncate ajunseseră şi ele la uscat, lângă carne. Oasele cu carne începuseră să se usuce la suprafaţă, chiar dacă încă aveau un iz ciudat de alune mucegăite. Oricum, era hrana de care se mai puteau bucura câinii acum, la sfârşitul primăverii. Chenzhen merse până la căruciorul unde era carnea, urmat îndeaproape de toată liota de câini. În fruntea lor era de data aceasta Erlang, iar Chenzhen îi strângea acestuia capul, lipindu-şi-l de şold. Erlang înţelegea şi el cât de cât limbajul oamenilor, bunăoară ştia că urmează să primească de mâncare şi începuse să-şi frece capul de şoldul lui Chenzhen, arătându-şi recunoştinţa. Chenzhen luă din căruţ un coş mare, plin de oase cu carne şi le împărţi fiecărui câine, după cât ştia că poate înfuleca, apoi se întoarse grăbit la iurtă.

Lupul era în continuare la uşă, zgâriind şi încercând să o muşte. Puiul de lup pe care-l avea de o lună se făcuse ceva mai mare de un cot, i se îndreptaseră şi picioruşele şi începuse să semene mai mult cu un lup adevărat. Cel mai bine se vedea cum i se retrăsese membrana aceea albăstruie, dând la iveală ochii de un galben cenuşiu şi pupila cât o gămălie de ac. I se lungise puţin şi botul, iar urechile nu-i mai erau ca de pisică, ci începuseră să i se mai alungească, semănând cu două lopăţele triunghiulare care-i răsăriseră în creştetul capului. Fruntea o avea rotundă ca o jumătate de minge. Puiul de lup stătea de vreo două săptămâni printre căţei, jucându-se şi alergând împreună cu ei. Dar când n-avea cine să-l supravegheze şi seara, Chenzhen

trebuia să-l închidă în vizuina lui, ca nu cumva să fugă. Gălbenuş şi Yile acceptaseră cu greu fiara sălbatică, dar o evitau şi stăteau departe. Când dădea să se apropie de ţâţa lui Yile, aceasta îl împingea imediat cu botul într-o parte, dându-l de-a rostogolul de câteva ori. Numai Erlang era ceva mai prietenos cu el şi nu-l deranja deloc că se urca pe el, îl călca pe cap, îl trăgea de urechi şi-l muşca de blană sau chiar se scăpa pe el. Erlang îl lingea deseori, îl trăgea cu botul către el şi-i lingea capul şi burta, ca un tătic de câine şi de lup, în vreme ce micuţul se simţea ca la el acasă. Căţeluşii veseli nu făceau nicio diferenţă. Chenzhen descoperi însă că puiul de lup, încă dinainte de a deschide ochii, mirosise bine că nu aici este adevărata lui casă, căci simţul mirosului se trezea în lup mai devreme decât cel al văzului.

Chenzhen îl lua în braţe şi pe puiul lup, dar îndată ce acesta se pregătea să mănânce nu se mai punea problema să se mai apropie cumva de el. Deschise uşa, intră în iurtă şi puse puiul pe jos, în faţa sobei. Lupul se obişnui repede cu lumina ce venea prin gaura din tavan şi îşi fixă privirea asupra străchinii de aluminiu de pe suport. Chenzhen verifică cu degetul temperatura terciului, care era mai scăzută decât temperatura corpului său, exact aşa cum trebuia ca să i-o poată da puiului. Lupii sunt animale cărora le este foarte teamă de tot ce e fierbinte. Odată, puiul de lup s-a ars puţin cu terciul prea cald şi s-a speriat atât de tare, încât şi-a vârât coada între picioare, tremurând tot, a fugit şi, căscând gura, a început să lingă zăpada. Apoi zile întregi s-a temut de strachina aceea, până la urmă Chenzhen fiind nevoit să-i aducă una nouă, abia aşa s-a îndurat să mănânce.

Ca să-i accentueze lupului reflexele condiţionate, Chenzhen îi striga sacadat:

— Lupu' mic, lupu' mic, hai... la... masă.

Nici nu se stingea ecoul sunetului şi puiul imediat începea să ţopăie, răspunzând la „hai la masă" mai repede chiar decât câinii de vânătoare la comenzile stăpânilor. Atunci Chenzhen punea repede strachina pe jos, lăsându-se pe vine cam la doi paşi distanţă, după care întindea mâna şi lua vătraiul, cu care apăsă pe marginea străchinii ca să n-o răstoarne puiul. Acesta însă îşi vâra tot căpşorul înăuntru, hăpăind dumicat după dumicat.

În toată lumea, adevăratul zeu tutelar al lupului este hrana. Să spui că şi în cazul omului este la fel este cam exagerat. Omul este vorace precum lupii numai atunci când e foamete mare. Deşi avea mâncarea asigurată şi pe săturate în fiecare zi, lupul acesta durduliu mânca precum un animal înfometat, de parcă altfel ar fi murit ori ar fi venit sfârşitul lumii. Când venea vorba de mâncare, lupul nu mai cunoştea pe nimeni, şi nici măcar faţă de Chenzhen, care-l hrănea zi de zi cu o răbdare de fier, nu arăta vreun sentiment special, ba mai degrabă îl trata ca pe unul care voia să-i fure mâncarea, ca pe un

inamic care îi dorea moartea.

Însă de la un timp Chenzhen reuşise să se împrietenească tot mai mult cu puiul de lup. Acum putea să-l mângâie, să-l ia în braţe şi să-l pupe, să-l ridice de ceafă, să-l scarmene, ba chiar putea să şi-l pună pe cap ori pe umăr, să-şi atingă nasul de al lui ori să-şi vâre degetele între colţii lui. Atunci când mânca însă, Chenzhen nu se putea deloc apropia de el, ci doar să stea pe vine undeva mai departe, fără să facă vreo mişcare. La cea mai mică mişcare, lupul devenea fioros, îşi zburlea părul şi începea să mârâie la el ameninţător, ba chiar să se lase pe picioruşele din spate, ca şi cum s-ar pregăti să atace, să se ia la trântă cu omul. Ca să poată să-i schimbe încet-încet acest obicei, Chenzhen luase o măturică de paie, ca aceea chinezească de sorg, şi se gândise să-l mângâie puţin cu ea. Însă cum întindea mătura spre el, lupul se şi repezea şi, apucând-o cu dinţii, începea s-o tragă cu putere. Pur şi simplu i-o smulgea din mână, iar Chenzhen se speria şi nu mai făcea niciun pas. Lupul apuca mătura ca pe un miel şi, scuturându-şi capul, trăgea de ea, rupând-o. Chenzhen nu se lăsase şi mai încercase de câteva ori, însă de fiecare dată se petrecea aceeaşi scenă, lupul luând mătura drept duşmanul său cel mai grozav şi rupând-o. Liang Jianzhong tocmai ce o cumpărase, dar din ea nu mai rămăsese decât băţul, ceea ce-l enervase aşa de tare, că-l altoise zdravăn pe pui de câteva ori. De atunci, Chenzhen n-a mai avut încotro şi a trebuit să-şi ţină în frâu dorinţa de a mângâia puiul pe cap când acesta mânca.

Acum făcuse ceva mai mult terci, sperând că nu-l va mânca chiar pe tot şi că va mai lăsa puţin ca să mai amestece cu lapte şi bucăţele mici de carne şi să le dea şi puilor de câine. Văzând însă viteza cu care înfulecă, îşi dădu seama că mare lucru n-o să mai rămână. Din felul în care mânca, Chenzhen văzu cum puiul de lup moştenise pe deplin obiceiul de veacuri al lupilor de stepă. Lupii se purtau mereu ca oştenii la război, iar când mâncau parcă se luptau. Sau poate că războinicii se purtau ca lupii, căci ştiau că, dacă nu hăpăie mâncarea, poate vor mai apuca să înghită ceva în viaţa aceasta, sau în cealaltă. Chenzhen continuă să privească până când fu cuprins de tristeţe — parcă ar fi avut în faţa ochilor un vagabond ciufulit şi murdar, care prin felul de a mânca îţi vorbea despre viaţa lui dinainte, mizerabilă şi plină de necazuri. Cum altfel ar fi putut rămâne în viaţă în această stepă mongolă, în care se duce o acerbă luptă pentru supravieţuire, în care nici tigrii sau urşii nu rezistaseră, dacă nu punea mâncarea mai presus de orice?

De aici Chenzhen ajunse la un alt aspect al dificultăţii supravieţuirii lupilor în stepă. Lupul de stepă, care are o mare putere de înmulţire, a reuşit într-adevăr să supravieţuiască, dar numai unul din zece are zile. Moş Bilge zicea că uneori Tengri îi pedepseşte pe

lupi, şi anume pe aceia care nu-şi mai cunosc familia, şi dă o zăpadă mare până peste genunchi, aşa încât mare parte dintre ei ajung să moară îngheţaţi sau de foame. De asemenea, aţâţate de vântul nebun, incendiile care pârjolesc toată stepa pot să mistuie sau să sufoce foarte mulţi lupi. Totodată, lupii care vin din zonele calamitate morţi de foame pot, la rândul lor, să ucidă fără milă haite întregi de lupi din aceste locuri. Ca să nu mai punem la socoteală prinderea puilor în vizuini primăvara devreme, capcanele puse toamna, încercuirea de la începutul iernii, vânătoarea cu puşca în miez de iarnă, astfel încât puţini sunt cei care mai au norocul să supravieţuiască. Bătrânii spun că lupii din stepă sunt urmaşii celor morţi de foame, căci acei lupi dintru începuturi, care trăiau în cele mai bune condiţii, au fost nimiciţi de cei care au venit peste ei, mânaţi de foamete. Stepa mongolă a fost dintotdeauna câmp de bătălie, şi numai cei mai puternici, mai inteligenţi, mai capabili să mănânce şi să ucidă, să-şi aducă aminte atunci când se satură de gustul foamei, cei mai tenace dintre lupi, doar aceia au putut supravieţui.

Văzând cum puiul de lup ia cu asalt strachina cu mâncare, Chenzhen îşi dădu seama ce însemnătate are hrana pentru acesta. În crâncena luptă pentru supravieţuire nu contează dacă animalul este dintr-o rasă superioară sau nu. Dacă nu umblă cu dârzenie după hrană, dacă nu are conştiinţa foamei adânc înrădăcinată în fiecare oscior şi muşchi, ajunge un Wu Dalang al lumii lupilor, urmând să fie eliminat într-un mod lipsit de orice scrupul.

Încet-încet, Chenzhen îşi dădea seama că lupul de stepă are câteva reguli sfinte privind supravieţuirea, printre care şi aceea că viaţa se bazează pe hrană sau că libertatea este bunul cel mai de preţ. Hrănind micuţul pui de lup, Chenzhen nu avea deloc sentimentul acela superior al ajutorului dat celui mai slab, pe care-l simţea atunci când le dădea să mănânce căţeilor. Lupul nu-i era deloc recunoscător, nu avea deloc conştiinţa faptului că, până la urmă, era hrănit de un om. El nu putea să se comporte precum câinii, care, cum îşi vedeau stăpânul venind cu strachina de mâncare, începeau să se gudure şi să dea din coadă, vărsând lacrimi de recunoştinţă. Lupul nu avea pic de recunoştinţă faţă de grija şi afecţiunea pe care i le purta Chenzhen şi nu se gândea deloc la faptul că acea strachină de mâncare îi fusese dăruită de un om, considerând că şi-o câştigase singur, prin propria străduinţă. Era în stare să se arunce cu furie în luptă pentru a-şi apăra mâncarea cu greu câştigată, fiind gata să verse şi sânge pentru asta. În relaţia dintre Chenzhen şi puiul de lup nu era vorba de „adopţie”. Lupul era captiv pentru o vreme, nicidecum luat în grijă. Considerând instinctiv că hrana este sursa vieţii, lupul părea că se bazează pe extraordinarul lui spirit independent şi imposibil de domesticit. Gândindu-se la aceasta, Chenzhen simţea fiori pe şira spinării, căci nu

ştia dacă va putea creşte acest animal până la capăt.

Renunţă complet la dorinţa de a mai mângâia lupul în timp ce mânca şi alese să respecte acest preţios instinct al animalului. De câte ori îl hrănea se aşeza pe vine, nemişcat, la trei paşi distanţă de lup, lăsându-l să înghită netulburat. Stând deoparte în linişte şi privind animalul cum mănâncă, învăţa el însuşi ceva despre caracterul lupului.

În câteva clipe, burta lupului se umflă mai să crape, căci înfuleca în mare grabă. Cu toate acestea stătea cu capul îngropat în strachină, mâncând mai departe. Chenzhen observă că după ce se ghiftuia bine începea să aleagă de prin terciul din strachină mai întâi bucăţile mai mari de carne, apoi pe cele micuţe, tocate, folosindu-şi limba ascuţită cu mare abilitate şi precizie, culegând până şi cele mai mici fărâme, în scurt timp, terciul dres cu toate ingredientele necesare deveni o budincă alb-gălbuie. Chenzhen făcu ochii mari şi văzu că lupul culegea încă ceva de prin castron. Privind cu atenţie, observă cu mirare că lupul găsea încă bucăţi de grăsime şi cartilagii. Căutând cu botul prin mâncare, lupul încerca să găsească bucăţi mai măricele sau mai mici de carne, grăsime sau zgârciuri, pe care le lua în gură clămpănind. Nu se lăsă păgubaş şi continuă să scormonească prin terci până ce nu mai găsi nici cea mai mică gămălie de carne, şi abia atunci îşi scoase capul din strachină. Chenzhen privi cu atenţie să vadă ce urmează să facă şi îi veni să strige de bucurie văzând cum lupul începe să înfulece, lipăind toată fiertura aceea cu lapte, laptele fiind unul dintre felurile favorite ale lupilor. Când puiul de lup termină, în sfârşit, tot, în strachină nu mai rămaseră nici măcar câteva pete de grăsime, nici măcar urmă sau miros. Chenzhen începu să râdă exaltat, căci nu s-ar fi gândit că puiul acesta de lup poate fi atât de lacom şi de perseverent.

Cum nu mai avea ce să facă, aruncă în strachină o mână de carne tocată, laptele care mai rămăsese şi puţină apă călduţă, încercând astfel să încropească un fel de terci, care, oricât şi-ar fi dat silinţa, nu se omogeniza, lăsând bucăţelele de carne să plutească la suprafaţă. Chenzhen luă strachina şi ieşi din iurtă, vărsând hrana inconsistentă în farfuriile câinilor. Aceştia se repeziră îndată, dar imediat începură să mormăie nemulţumiţi. Chenzhen se gândi atunci că, printre toate greutăţile pe care le întâmpinau păstorii, hrănirea câinilor era o treabă destul de dificilă, dar să mai creşti şi un pui de lup. Atunci lucrurile deveneau şi mai dificile. Dificultatea aceasta era însă una pe care singur şi-o asumase bucuros.

Puiul se îndopase de nu se mai putea mişca, iar acum stătea tolănit, privind în depărtare căţeii care mâncau zeama care mai rămăsese. Că se săturase e puţin spus. Chenzhen se apropie de el şi începu să-l strige drăgăstos: „Lupu' mic, lupu' mic." Lupul odată se întoarse cu burta în sus şi cu capul lipit de pământ şi începu să dea din

lăbuţe, uitându-se şmechereşte la Chenzhen. Acesta veni către el şi îl ridică sus de tot de câteva ori, ţinându-l cu amândouă mâinile de subsuori, în vreme ce lupul dădea semne ba de frică, ba de plăcere, arătându-şi colţii bucuros, dar în acelaşi timp ţinându-şi strâns între picioare coada care-i tremura uşor. Cu toate acestea, lupul se obişnuise cu gesturile lui Chenzhen şi părea că ştie că e un mod de manifestare a simpatiei. Chenzhen şi-l puse pe creştet, apoi pe umăr, dar cu mare grijă, pentru că lupul se ţinea cu ghearele de gulerul său.

După ce-l puse jos, Chenzhen se aşează turceşte şi-şi puse puiul în poală cu burta în sus, ca să-i facă obişnuitul masaj. Aşa îşi ajută căţelele şi lupoaicele puii să digere mai uşor, iar acum era rândul lui să facă asta. Lui Chenzhen i se părea foarte distractiv, căci în vreme ce freca burtica puiului de lup cu podul palmei asculta cum mârâie de plăcere, dar şi cum slobozea râgâieli şi vânturi. Lupuşorul, care odinioară mânca precum sălbaticii, se prefăcuse într-un căţeluş cuminte şi cu lăbuţele din faţă ţinea un deget de la mâna lui Chenzhen, lingându-l întruna şi muşcându-l cu colţişorii lui ascuţiţi. Până şi privirea i se făcuse mai caldă, mai prietenoasă, iar când masajul îl făcea să se simtă cel mai bine, încântarea i se putea ghici în privirea limpede, părând că este foarte mulţumit de calităţile acestei mame vitrege care era Chenzhen.

Iată cum, după multe greutăţi, lupul îi dăruia lui Chenzhen şi mai multe momente de bucurie. Atunci gândurile îi zburau la trecutul îndepărtat sau la prezentul cine ştie căror locuri îndepărtate, la lupoaica ce-i lingea cu delicateţe burtica după ce „copilaşul” ei termina de mâncat laptele, imediat ce el începea să-şi ronţăie fericit picioruşul, gângurind. La felul în care o haită întreagă de lupi, mari şi mici, poate sta în pace şi armonie în jurul acestui boţ grăsuţ, aducându-i câte ceva, din când în când. Din vechime şi până azi, lupoaicele au crescut mulţi pui de lup, dar şi pui de om. Poveştile fantastice despre lupi, vechi de secole, deveneau acum realitate pentru Chenzhen, căci el putea să simtă în mod direct partea delicată şi bună a naturii lupului. Simţi impulsul năvalnic de a face în aşa fel încât să exprime recunoştinţa şi respectul din partea tuturor puilor de om crescuţi de lupi, din toate timpurile şi locurile, de la neamurile hunilor, mongolilor şi turcilor, până la cele ale romanilor, indienilor sau ruşilor. Plecându-şi capul, îşi lipi nasul de cel al puiului de lup, iar acesta începu să-i lingă bărbia întocmai ca puii de câine, emoţionându-l şi făcându-l să se înfioare profund. Era prima oară când puiul de lup îşi arăta în acest fel încrederea, iar sentimentele unuia faţă de celălalt făcură un pas înainte. Savura gustul acestei prietenii pure încet, cu atenţie, simţind cum propria viaţă venea de departe, din cele mai vechi timpuri. Se simţea dintr-odată bătrân, dar în acelaşi timp cu suflet de copil lipsit de griji şi de orice răutate.

Singurul lucru care-i dădea încă de gândit era că puiul acesta de lup nu era crescut în sălbăticie şi nici nu rămăsese singur pe lume, părăsit de mama sa, care murise de boală ori fusese răpusă. Faptul că fusese luat pentru a fi crescut, că fusese adoptat, îndeplinea toate cerinţele naturale ale afecţiunii, însă faptul că fusese furat ţinea de latura negativă a omului. A acţionat împotriva regulilor bunului-simţ şi a contrazis minunata poveste, valabilă în toate timpurile şi pe toate meleagurile, a relaţiei dintre oameni şi lupi numai pentru a-şi satisface curiozitatea. Nu trecea clipă fără să fie cuprins de teama că lupoaica aceea căreia i se furase puiul va veni să se răzbune. Să fie din cauza insensibilităţii şi a lipsei de alternativă pe care o presupunea evoluţia ştiinţei şi civilizaţiei? Şi-ar fi dorit foarte mult ca măcar Tengri să înţeleagă cum se cuvine acest act de aparentă insensibilitate şi cruzime: faptul că prin aceasta el nu voise decât să pătrundă spiritul originar al totemului-lup la care se închinau neamurile din stepă.

Erlang îşi termină porţia de mâncare şi se îndreptă încet către Chenzhen. De câte ori vedea cum Chenzhen îl ia în braţe pe puiul de lup şi-i scarpină burtica uşurel, Erlang se apropia încetişor să privească mai bine, ba chiar se întâmpla să se ducă şi el lângă pui şi să-i lingă burta. Chenzhen întinse mâna şi-l mângâie pe Erlang pe creştet, iar acesta avea o expresie fericită. De când luase Chenzhen puiul de lup să-l crească, distanţa dintre el şi Erlang parcă se mai micşorase. Oare din cauza naturii sălbatice, de lup, din acel dulău? Sau să-şi fi dat seama după miros despre ce e vorba? Dacă era aşa, atunci era foarte interesant, deoarece ajungeau să trăiască laolaltă în stepa îmbibată de spiritul sălbatic al lupului un om cu un caracter sălbatic, de lup, un câine cu aceeaşi natură şi un pui mic de lup, nedezvoltat încă. Simţind astfel, devenea matur. Primea darul perceperii realităţii, dezvoltat în secole de-a rândul, şi cu cât sentimentul acesta al antichităţii era mai real, cu atât el se simţea mai străvechi. Nu cumva faptul că oamenii zilelor noastre se grăbesc să cerceteze era primitivă vine tocmai din senzaţia aceasta din subconştient că viaţa lor se prelungeşte în trecut, spre origini? Deodată i se păru că viaţa sa devenea mai fantastică decât poveştile cu copiii de lup.

Lui Chenzhen i se părea că, de când îl cuprinsese obsesia pentru lupi, tot ceea ce era delăsare, tristeţe şi plictiseală se estompase încet-încet, iar acum prin vene sângele îi curgea mai năvalnic, făcându-l să se simtă animat, în mod straniu, de un spirit de lup. Viaţa căpătă vigoare, zilele lui palide şi fără gust din trecut deveniră pline de emoţie şi de vervă. I se părea că se trezeşte la o nouă viaţă, că începe să iubească viaţa, înţelesese treptat ce legătură exista între „dragostea de viaţă” şi un lup muribund şi cum se făcea că, pe patul de moarte, Lenin a rugat-o pe soţia lui să-i citească din nou

romanul „Dragoste de viaţă” al lui Jack London. Ascultând povestea luptei de o viaţă dintre om şi lup şi-a dat duhul împăcat, şi poate că sufletul lui a fost dus de un alt totem-lup al altui neam către împărăţia lui Marx. Până şi oamenii cu cel mai dârz caracter din întreaga lume au simţit nevoia să caute energia vitală pe tărâmurile sălbatice ale lupilor, iar el, un om oarecare... de ce n-ar fi simţit la fel?

Gândurile lui Chenzhen mergeau din ce în ce mai departe. Simţea dintr-odată că adevărata esenţă a vieţii nu stă în acţiune, ci în luptă. La originea vieţii mamiferelor, milioane de spermatozoizi au pornit o luptă crâncenă în jurul unui ou şi au pierit în valuri. Doar cei care s-au mişcat, dar nu s-au luptat, care au înotat, dar n-au atacat, au fost grabnic eliminaţi din competiţie şi apoi din trup. Şi spermatozoidul cel mai tenace şi mai neînfricat care a călcat pe cadavrele fraţilor săi, care a luptat cel mai aprig şi s-a dovedit cel mai nemilos, a reuşit să pătrundă în ou, pentru ca din această unire să răsară embrionul unui om: o nouă viaţă. La rândul lui, oul secretă otrăvuri tocmai pentru a-i elimina pe cei mai slabi şi mai lipsiţi de puterea de a lupta. Viaţa apare din luptă, lupta este esenţa vieţii. Multe din marile civilizaţii agrare ale trecutului au pierit pentru că agricultorii sunt nişte oameni cu îndeletniciri paşnice. Însă nomazii vânători, navigatorii şi negustorii s-au aflat necontenit într-o cruntă competiţie, în războaie, în concurenţa pe mare sau într-ale comerţului. Iată că, în zilele noastre, cele mai avansate civilizaţii sunt urmaşe ale nomazilor, ale navigatorilor ori ale negustorilor. Nici măcar mongolii, prinşi între două ţări puternice, trăind pe înălţimi vitrege şi sărace, nu au fost nimiciţi încă şi este evident că, faţă de popoarele de agricultori ale Egiptului antic, ale Babilonului sau ale Indiei, au dat dovadă de mai multă tenacitate în luptă, de mai multă forţă vitală.

Lupul începu să se zvârcolească în poala lui Chenzhen, iar el îşi dădu seama că trebuia să se uşureze. Văzându-l apoi pe Erlang, îi veni chef să se joace puţin cu el. Cum îi dădu drumul, lupul sări jos, făcu o băltoacă de urină şi se repezi la Erlang, care se aplecă vesel, transformându-se într-un „munte artificial” pe care se caţără puii. Lupul se urcă în spinarea câinelui plin de voie bună. Şi ceilalţi pui tot asta doriră să facă, dar lupul îi împinse pe toţi înapoi mârâind şi arătându-şi colţii ameninţător, părând un despot poruncitor. Doi căţeluşi lansară atunci un atac, apucând lupul de coadă şi de urechi, rostogolindu-se cu toţii, îl puseră jos pe puiul de lup, ciupindu-l şi muşcându-l la întâmplare, iar acesta gâfâia de mânie şi dădea din picioruşe, încercând din răsputeri să le reziste cumva, luptându-se nevoie mare, de se ridica praful de pe jos. Nu trecu mult însă şi Chenzhen auzi un căţeluş schelălăind şi văzu cum dintr-o lăbuţă îi curge sânge. Se pare că, pornind de la joacă, lupul începuse să ia lucrurile în serios.

Chenzhen se gândi să facă dreptate, aşa că îl apucă pe lup de

ceafă şi îl trase afară de acolo, ridicându-l în aer, apoi merse în faţa căţeluşului şi-i puse capul în faţa lăbuţei sângerânde, dându-l cu nasul de ea. Lupul însă nu se simţea deloc vinovat şi continua să mârâie, rânjindu-şi colţii şi speriindu-i pe ceilalţi pui aşa de tare, că se ascunseră în spatele Yilei. Aceasta însă era în culmea furiei. Mai întâi linse lăbuţa rănită a puiului, apoi se repezi la puiul de lup lătrându-l fioros de vreo două ori şi căscând gura să-l muşte. Atunci Chenzhen luă repede puiul şi-l lipi de trup. Era atât de speriat, că-i bătea inima să plesnească. Se gândi că poate, într-o zi, cei doi câini mari îl vor ucide. Cum nu avea nici cuşcă, nici vreo îngrăditură, creşterea acestui prinţişor răsfăţat îi dădea numai bătăi de cap. Îi trecu degrabă prin minte să o liniştească pe Yile bătând-o uşor pe spate, ca să-i treacă furia. Când Chenzhen puse apoi puiul pe jos, Yile nu-l mai băgă în seamă, ci îşi luă puii şi se trase într-o parte să se joace cu ei. Puiul de lup se întoarse să se caţere din nou în spinarea lui Erlang şi, ceea ce era ciudat, Erlang, care de obicei era atât de rău, acum stătea foarte blând şi îngăduitor.

După ce termină toată tevatura cu hrănitul, Chenzhen începu să facă ordine în car, să se pregătească pentru mutare. Deodată îl zări pe moş Bilge venind degrabă cu căruţa către iurta lui, trăgând după sine nişte lemne. Chenzhen sări iute din car, luă puiul de lup şi-l băgă în coteţul lui, acoperindu-l cu placa de lemn şi aşezând deasupra un bolovan. Inima-i bătea aşa de tare, că şi-ar fi dorit să o poată ţintui locului şi pe aceasta cu un bolovan.

Gălbenuş şi Yile veniră într-un suflet să-l întâmpine pe bătrân, cu căţeluşii după ei, dând veseli din coadă. Chenzhen se repezi să-l ajute pe bătrân să descarce şi să lege boii, apoi îi luă sacul greu cu unelte de tâmplărie. De fiecare dată înainte să plece în locuri îndepărtate, moşul venea să dreagă carele de la iurtele studenţilor. Cu inima strânsă, Chenzhen îi zise:

— Tă... tăicuţă, lasă că puteam şi eu să dreg carul, de acum nu te mai osteni dumneata pentru asta, că mă descurc eu.

Dar bătrânul îi răspunse:

— Nu merge doar aşa, să-l dregi. Acum, cu mutarea asta, avem de mers drum lung, nebătătorit. O să tot mergem, cale de vreo două, trei zile. Dacă se strică vreun car în timpul călătoriei, le întârzie pe toate celelalte.

Chenzhen îi spuse:

— Tăicuţă, mergi dumneata mai întâi înăuntru să iei o gură de ceai. Între timp, eu descarc căruţa care trebuie reparată.

Dar bătrânul îi zise:

— Ceaiul acela pe care-l faceţi voi e negru ca noaptea, nu-mi place.

Grăind astfel, se îndreptă deodată către placa de lemn pe care

era bolovanul şi spuse liniştit:

— Hai, mai întâi arată-mi puiul de lup pe care l-ai luat.

Chenzhen rămase prostit, apoi repede se puse în calea bătrânului:

— Lasă, acum bea nişte ceai, nu te uita.

Moşul holbă nişte ochi cât piersica şi strigă:

— Îl ai de mai mult de o lună, şi nici acum nu vrei să mi-l arăţi!

Chenzhen încercă să-l ia direct şi-i zise:

— Tăicuţă, uite, m-am gândit să iau un lup să-l cresc, să cresc nişte câini-lupi...

Privirea bătrânului se umpluse de furie şi tună către el:

— Prostii! Numai prostii!! S-or fi împerechind lupii din alte părţi cu câini, dar lupii mongoli nu fac aşa ceva. Ei nici să vadă un câine nu suportă, dar să se mai şi împerecheze. Aiureli! Stai să vezi când ţi-o mânca lupul toţi câinii!

Bătrânul devenea tot mai mânios, iar bărbuţa ca de ţap îi tremura la fiecare cuvânt:

— Sunteţi din ce în ce mai trăsniţi. Am trăit în stepă şaizeci de ani, dar în viaţa mea n-am auzit să fi îndrăznit vreun om să ia un pui de lup să-l crească. Cum poate lupul să fie crescut de om? Să trăiască alături de câini? Ce e câinele în comparaţie cu lupul? Câinele mănâncă murdăria omului, pe când lupul mănâncă hoitul omului. Câinele care mănâncă mizeria de om este sclavul acestuia; lupul care îi mistuie cadavrul este un zeu care-i duce spiritul în cer, la Tengri. Lupul şi câinele trăiesc sub acelaşi cer, pe acelaşi pământ, dar crezi că-i poţi ţine laolaltă? Şi tu mai vrei să-i şi împerechezi... Păi ce-aţi fi făcut voi, chinezii, dacă v-am fi adus o scroafă să se împerecheze cu Dragonul vostru? Ai batjocorit zeii! Ai batjocorit pe zeul strămoş al mongolilor! L-ai batjocorit pe Tengri! O să ai parte de o pedeapsă aspră, chiar şi eu va trebui să plătesc amarnic...

Chenzhen nu-l văzuse niciodată pe bătrân atât de furios. Iată că butoiul cu pulbere care era acel mic pui de lup explodase până la urmă, rupându-i lui Chenzhen inima în bucăţele. Acum bătrânul chiar că se asemăna unui lup prin felul în care reacţiona. Părea că are colţi de oţel ca ai lupului, era tot mai furios, nu dădea niciun semn că ar urma să se mai domolească:

— De la început, de când am auzit că v-aţi luat un lup să-l creşteţi, m-am gândit că voi, chinezii, chiar nu pricepeţi legile stepei şi nu ştiţi care sunt lucrurile interzise, dar am crezut că nu e decât un plan şi că după ce-o să vă jucaţi câteva zile o să vă veniţi în simţiri. Apoi am auzit că şi Dorji şi-a luat unul, tot aşa, cu gând să-l împerecheze cu câinele, sperând să aibă şi pui. Dar aşa ceva e imposibil! Uite, azi, aici, trebuie să-mi juri că o să scapi de el...

Chenzhen îşi dădea seama că se află la mare ananghie. Să iei

un lup să-l crească, aşa ceva nu se mai văzuse în stepă de mii de ani. Oştenii pot fi ucişi, dar nu umiliţi. Lupii pot fi ucişi, pot fi adoraţi, dar nu pot fi adoptaţi. Să vină un tânăr chinez să pătrundă adânc în inima stepei, pe tărâmurile strămoşeşti ale mongolilor, pe stepa în care mongolii i se închină lui Tengri, unde venerează animalul strămoş, învăţătorul, zeul războiului şi apărătorul stepei, totemul-lup, şi să ia pur şi simplu un lup să-l crească pe lângă casă ca pe un câine, aşa ceva este o blasfemie de neînchipuit. Dacă acest lucru s-ar fi întâmplat în stepa de acum sute şi mii de ani, Chenzhen ar fi fost privit ca un păgân şi n-ar fi scăpat fără să fie legat de cinci cai care să-i rupă trupul în bucăţi, dându-l apoi ca mâncare câinilor. Dar chiar şi acum aşa ceva reprezintă o încălcare a politicii naţionale privind minorităţile, o faptă care lezează sentimentele minorităţii mongole din stepă. Cel mai tare îl cuprindea însă teama când se gândea că l-a supărat şi l-a jignit rău de tot pe Bilge, un bătrân care l-a condus către misterul totemului lupului din stepa mongolă, dar care l-a şi învăţat cum să facă să prindă puiul acela de lup, căci sub îndrumările exacte ale bătrânului a ajuns să pună mâna pe el. Nu mai avea nicio apărare, n-avea cum să-l contrazică în vreun fel. Tremurând şi bâlbâindu-se, strigă:

— Tăicuţă!

Dar bătrânul îşi scutură mâna şi zise:

— Să nu-mi zici mie „tăicuţă”!

Dar Chenzhen implora amarnic:

— Tăicuţă, tăicuţă, eu am greşit, eu n-am înţeles legile stepei şi te-am jignit pe dumneata... Tăicuţă, acum zi-mi, zi-mi dumneata cum să fac eu să scap de sărmanul acesta de pui.

Lacrimile ţâşniră deodată din ochii lui Chenzhen şi nu le putea opri. Stropea pământul pe care mai adineauri se simţise atât de bine, fusese atât de fericit cu puiul de lup.

Bătrânul rămase locului, privindu-l nemişcat pe Chenzhen. Era limpede că în momentul acela nici el nu ştia în ce fel să scape de pui. Bătrânul ştia că Chenzhen nu pentru a-l împerechea cu un câine îl luase, ci din pricina fascinaţiei pe care i-o produsese lupul din stepă. Doar Chenzhen era fiul lui, pe jumătate chinez, pe care el însuşi îl crescuse. Fascinaţia lui pentru lupul de stepă o întrecuse pe cea a celorlalţi tineri de vârsta lui, însă acum făptuise o fărădelege pe care bătrânul nu o putea trece cu vederea. Aceasta era o situaţie cu care el însuşi nu se întâlnise niciodată şi nu se ocupase niciodată de aşa ceva.

Privind în sus la Tengri, moşul scoase un oftat prelung, apoi spuse:

— Ştiu că voi, studenţii chinezi, nu sunteţi credincioşi şi nu vă interesează ce se alege de sufletele voastre. Însă în aceşti doi ani şi mai bine, ţi-au devenit tot mai dragi şi stepa, şi lupii, sufletul tăicuţului tău nu l-ai înţeles însă! Taica e bătrân, din an în an îi scârţâie tot mai tare şalele. În stepă e greu, e frig, mongolii sunt precum barbarii: de când se nasc şi până mor, o duc tot într-o bătălie, fiecare bătrân de pe-aici are şi o boală, nu trăieşte până la adânci bătrâneţi, şi taica o mai duce câţiva ani, apoi pleacă sus la Tengri. Şi tu vrei să creşti într-un coteţ lupul care-i duce sufletul la Tengri, ca pe un câine? Orice-ai face, tot taica e vinovat, şi poate atunci nici Tengri n-are să mai primească sufletul lui, ci va voi să i-l arunce în iadul întunecos şi înecăcios de sub Gobi. Dacă în stepă ar fi fost mai mulţi ca tine, care să ţină lupii ca pe nişte sclavi, sufletele mongolilor ar fi fost toate neodihnite, rămânând de izbelişte...

Cu voce pierită, Chenzhen încercă totuşi să explice:

— Tăicuţă, dar eu nici pe departe n-am avut de gând să cresc lupul ca pe un sclav, ba dimpotrivă, eu am ajuns ca un sclav al micuţului. În fiecare zi îl slujesc ca un servitor pe un împărat sau prinţ al mongolilor, mulg lapte şi-i dau să mănânce, îi fierb terci şi-i dau, îi gătesc carne şi îl hrănesc. Am grijă să nu-i fie frig, să nu se îmbolnăvească, să nu-l muşte câinii, să nu-l ucidă oamenii, să nu-l prindă uliul sau să nu-l ia înapoi mama lui. Nici somnul nu-mi mai e somn. Până şi Liang Jianzhong zice că am ajuns sclavul lupului. Dumneata ştii, dintre chinezi eu respect cel mai mult lupii, iar Tengri

poate să vadă toate aceste lucruri. Tengri e cel mai drept, nu se poate să te pedepsească tocmai pe dumneata!

Moşul se mai domoli puţin, avea încredere că tot ceea ce spunea Chenzhen era adevărat. Dacă el făcea astfel de sacrificii, dacă-l slujea pe micul pui de lup ca pe un rege, atunci acesta nu mai era un caz de jignire a zeilor, ci de respect faţă de ei. Bătrânului îi era greu acum să judece. Căci, cel puţin la suprafaţă, Chenzhen nu respectase tradiţiile şi legile stepei mongole, dar inima lui era sinceră. Iar mongolii în inimile oamenilor îşi pun toată încrederea. Privirea aprigă a bătrânului, ca a unui lup, se domoli treptat. Chenzhen spera că gândirea înţeleaptă a bătrânului va învinge şi că va face o excepţie de la toate acele reguli pentru el, un chinez care avea un respect atât de profund pentru totemul lupului, cruţând viaţa neînsemnată a puiului, care se născuse de nici două luni.

Chenzhen prinse o rază subţire de speranţă, îşi şterse lacrimile, trase aer în piept şi, luându-şi inima în dinţi, spuse plin de emoţie:

— Tăicuţă, eu am luat lupul să-l cresc pentru a putea să văd cu ochii mei comportamentul şi caracterul lupului de stepă, să ştiu şi eu cum se face că lupul este atât de grozav, atât de inteligent, de ce i se închină atât de adânc neamurile stepei. Dumneata poate nu ştii, dar noi, chinezii, uram lupii foarte tare, spuneam despre cei mai răi şi mai otrăviţi dintre oameni că sunt nişte lupi, că au inimă de lup şi maţe de câine, iar pe cei care necinsteau femeile îi numeam lupi desfrânaţi şi celor mai lacomi le ziceam că sunt fii de lupi cu inimi de sălbatici. Şi imperialiştii americani erau porecliţi de noi lupi cu inimi de sălbatici. Iar când vor să sperie copiii, oamenii mari le spun că vine lupul...

Chenzhen privi faţa bătrânului şi văzu că nu mai e aşa de înfiorătoare ca adineauri, aşa că prinse mai mult curaj şi spuse:

— În ochii chinezilor, lupul este cea mai rea şi cea mai crudă fiinţă de pe lume, pe când mongolii i se închină ca unui zeu. Cât trăiesc învaţă necontenit de la lup, iar când mor îi devin hrană. La început nu am înţeles, dar după doi ani de vieţuit în stepă, dacă n-ai fi fost dumneata să mă luminezi zi de zi, să-mi spui poveşti cu lupi şi să-mi explici legea stepei, să mă duci atât de des să văd lupii sau să văd vânătoarea de lupi, n-aş fi putut căpăta această fascinaţie şi nici n-aş fi avut cum pricepe atâtea lucruri. Mi-am dat seama însă că nu pot să mă mulţumesc doar cu a privi, studiind lupul din depărtare, căci astfel nu vezi şi nu înţelegi nimic. Cea mai bună soluţie tocmai aceasta trebuie să fie, să iei un lup să-l creşti de mic, să-l priveşti de aproape, să îl atingi în fiecare zi. Crescând un lup de mai bine de o lună, am ajuns în sfârşit să văd lucruri pe care înainte nu le văzusem, şi sunt din ce în ce mai convins că lupul este o fiinţă extraordinară şi merită cu adevărat respectul oamenilor. Până acum majoritatea studenţilor au ajuns aici la noi pe păşune, dar aceştia nu şi-au schimbat deloc

părerile despre lupi. Dacă ei, care deşi au ajuns până în stepă, tot nu înţeleg lupul, cum să le mai ceri sutelor de milioane de chinezi care n-au trecut prin stepă în viaţa lor să înţeleagă lupii? Chinezii care vor ajunge pe aceste meleaguri poate vor fi din ce în ce mai mulţi. Dacă aceştia chiar vor pune în faptă gândul lor de a extermina lupii, atunci ce se va alege de stepă? Mongolii se vor confrunta cu un adevărat dezastru, dar ceea ce-i va pocni pe chinezi va fi şi mai grav... Acum sunt foarte neliniştit, căci nu pot privi impasibil cum această minunată stepă este nimicită sub ochii mei.

Bătrânul îşi scoase pipa, apoi se aşeză lângă bolovan cu picioarele încrucişate. Chenzhen aduse degrabă chibriturile şi-i aprinse moşului luleaua. Bătrânul pufăi de câteva ori, apoi zise:

— Pe tine taica te-a învăţat prost... Ce-o să ne facem acum? Măi, copile, dacă nu te gândeşti la taica, gândeşte-te măcar la Uliji şi la toată brigada. Directorul Uliji a fost deja demis, cei patru stăvari au dosar pentru abateri grave. De ce toate astea? Pentru că superiorii au zis că Uliji face tot ce poate să-i apere pe lupi, că niciodată nu a organizat vânători de lupi, aşa cum ar fi trebuit. Şi mai spun că taica al tău ar fi un lup bătrân, şeful de haită pentru toată brigada, că noi, brigada a doua, am fi un cuib de lupi. Cum de nu se întâmplă ca studenţi din celelalte trei brigăzi să se apuce de crescut lupi? Nu arată asta clar faptul că pe tine te-au influenţat oamenii cei răi de la brigada a doua? Nu le pui astfel oamenilor condamnarea în buzunar?

Privirea melancolică a bătrânului trecea din vreme în vreme prin perdeaua groasă a fumului de pipă, în vreme ce glasul îi era tot mai mohorât:

— Dacă tu o să creşti un pui de lup, negreşit o vei aduce aici şi pe mama lui, care va veni cu o haită întreagă după ea. Lupoaicele din Elun sunt foarte grijulii cu puii lor; va găsi tabăra aceasta şi va veni să se răzbune. Dar lupii din stepă pot să facă tot felul de năzdrăvănii. Or, asta ne lipseşte nouă? Necazurile cu lupii? Dacă se mai întâmplă vreo nenorocire, Uliji şi toate cadrele brigăzii n-o să mai aibă pe unde scoate cămaşa. Dacă pun lupii ochii pe oile tale, prind un prilej bun şi-ţi distrug mai mult de jumătate din turmă, aşa că puiul tău are să-i atragă pe alţii, care vor veni să distrugă toată producţia, şi atunci tu vei purta toată vina şi n-o să scapi fără o condamnare la închisoare...

Inima lui Chenzhen se mai încălzise puţin, dar îngheţă la loc. Creşterea lupilor pe teritoriile locuite de minorităţile naţionale reprezintă o încălcare a politicii privind minorităţile, dar dacă lupul respectiv mai este crescut şi lângă o turmă de oi, nu cumva se interpretează ca o atragere premediată a haitelor de lupi, făcând astfel o distrugere intenţionată a producţiei? Dacă la asta se mai adaugă şi povestea cu tatăl său care „a luat drumul capitalismului”, întreaga tărăşenie ajunge până la cele mai înalte foruri ale partidului, implicând

foarte mulţi oameni. Mâinile începură să-i tremure slab, căci din câte vedea, azi trebuia să-l trimită pe puiul de lup la Tengri, cu mâinile lui.

Tonul bătrânului se mai îndulci puţin şi zise:

— Bao Shungui a fost avansat. El e mongol, dar a uitat de mult totul despre strămoşii săi. El urăşte lupii mai ceva decât chinezii, căci dacă nu-i ucide nu-şi mai poate menţine funcţia. Ia gândeşte-te, te-ar lăsa el să creşti lupi?

Chenzhen mai făcu un ultim efort căutând o rază de speranţă şi spuse:

— Dar dumneata i-ai putea spune lui Bao Shungui că, dacă vom creşte un pui de lup, în felul acesta le putem veni mult mai uşor de hac lupilor, şi că acesta este un experiment ştiinţific.

Dar moşul îi răspunse:

— Aşa ceva să te duci tu însuţi să-i spui. Astăzi chiar a venit să locuiască la mine în iurtă, mâine să te duci să-l cauţi.

Bătrânul se ridică, apoi întoarse capul şi, privind către bolovanul cel mare, spuse:

— Dacă tu creşti un lup, nu te temi că, odată ce se va face mare, îţi va mânca oile? Că o să te muşte pe tine şi pe alţi oameni? Colţii lupilor sunt năprasnici, dacă muşcă pe cineva nu se ştie dacă acela va mai avea zile. Astăzi n-o să mă mai uit la el, căci văzându-l mă voi întrista. Haide, să mergem să reparăm carul.

Câtă vreme repară carul, bătrânul nu scoase o vorbă. Chenzhen nu era pregătit psihic pentru uciderea puiului de lup, însă nici nu putea să le aducă mai multe necazuri lui Uliji şi lui Bilge, care şi aşa aveau destule pe cap.

Bătrânul şi Chenzhen terminaseră de reparat două care şi tocmai se pregăteau să-l dreagă şi pe-al treilea, când cei trei câini mari se puseră pe lătrat. Bao Shungui şi Uliji veneau degrabă călare către ei, unul în spatele celuilalt, şi atunci Chenzhen potoli repede câinii. Cum descălecă, Bao Shungui îi spuse lui Bilge:

— Nevasta ta a zis că vii încoace, şi atunci m-am gândit să vin şi eu să văd puiul de lup pe care-l creşte Chenzhen. Comitetul revoluţionar a hotărât să-i permită lui Uliji să locuiască la dumneata. Uite cum ajută Direcţia Păşunilor oamenii: mai avea puţin şi-l trimitea la brigada de construcţii la munca de jos.

De teamă, lui Chenzhen i se zbătea inima necontenit. Veştile circulă în stepă mai repede decât potcoavele cailor.

Bătrânul i-o întoarse:

— Hm, bine ai mai făcut-o şi pe asta!

Bao Shungui zise:

— Mutarea pe o nouă păşune i-a cam alarmat pe şefii de la judeţ, căci ei acordă o mare importanţă acestui lucru, şi ne-au indicat faptul că trebuie să facem tot ce se poate pentru a ne asigura de

succesul operaţiunii. Dacă putem lărgi o astfel de păşune nouă şi putem creşte şi numărul de animale, abia atunci înseamnă că am făcut o treabă bună. Voi doi sunteţi responsabili pentru această treabă, de aceea l-am şi lăsat pe Uliji să locuiască la tine, ca să vă puteţi face cercetările mai uşor.

Dar bătrânul spuse:

— Uliji se ocupă singur de treaba asta. El a fost cu ideea, el are mereu grija stepei.

Bao Shungui zise:

— Bineînţeles, eu am trimis raportul la conducere şi sunt de acord ca tovarăşul Uliji să încerce să-şi repare astfel greşelile.

Uliji schiţă un zâmbet şi spuse:

— Să nu vorbim acum despre succese. Mai bine să discutăm câteva probleme concrete. Drumul pe care-l avem de străbătut este foarte lung, sunt multe probleme care apar în legătură cu strămutarea. Maşinile direcţiei şi cele două tractoare care au roţi cu cauciucuri trebuie trimise la brigada a doua ca să ajute la mutare, apoi mai trebuie transferată forţă de muncă pentru construirea drumurilor.

Bao Shungui spuse:

— Am şi trimis pe cineva să dea de veste că avem şedinţă cu cadrele brigăzii în seara aceasta. Atunci vom mai discuta.

Apoi Bao Shungui întoarse capul şi-i spuse lui Chenzhen:

— Cele două piei de lup pe care mi le-ai predat le-am dat la tăbăcar. Când i-am spus de unde le am a fost foarte fericit, a zis că nu s-ar fi gândit că studenţii de la Pekin pot prinde lupi, că e foarte bine, chiar m-a rugat să-ţi transmit mulţumiri.

Dar Chenzhen îi spuse:

— Dar cum de i-aţi spus că eu i-am prins, când ştiţi bine că sunt prinşi de câinele meu. Nu vreau să-mi asum eu meritele sale.

Dar Bao Shungui îl bătu pe umăr şi spuse:

— Ce a prins câinele este ceea ce ai prins tu însuţi, căci meritele subalternilor sunt întotdeauna trecute în catastiful meritelor superiorilor; aceasta este tradiţia glorioasă a armatelor noastre. Bine, arată-mi puiul pe care l-ai luat să-l creşti, să-l văd şi eu.

Chenzhen se uită la moş Bilge, dar acesta continua să rămână tăcut. Atunci Chenzhen spuse repede:

— Nu mi-am propus să-l cresc, căci aceasta ar încălca obiceiurile şi tradiţiile păstorilor, şi e şi foarte periculos, căci, dacă adună toată haita aici, eu nu sunt în stare să port răspunderea.

În vreme ce vorbea, dădu la o parte bolovanul şi butucul de lemn.

În groapa lui, puiul de lup începuse să se caţere în sus, dar cum văzu umbrele mari ale oamenilor de la suprafaţă se ghemui într-un colţişor şi, încreţindu-şi botul, îşi arăta colţii, iar părul i se zburlea tremurând.

Ochii lui Bao Shungui scânteiară şi strigă:

— Ha! Un pui aşa de mare, păi trebuie că-l ai de mai bine de o lună, e de două ori mai mare decât cei ale căror blănuri mi le-ai predat. Păi dacă ştiam, te lăsam să-i mai creşti şi pe ceilalţi, să le fi luat zilele când erau şi ei mai mari şi din zece, cincisprezece ieşea un cojoc pe cinste. Uită-te şi tu ce bine arată blana acestuia, cu cât e mai deasă decât a celor care încă nici nu fuseseră înţărcaţi.

Pierdut, Chenzhen spuse:

— Dar nu m-aş fi putut descurca, căci puii de lupi trebuie să fie bine hrăniţi, cu o oală mare de terci cu carne în fiecare zi, la care se mai adaugă şi un castron de lapte.

Bao Shungui însă spuse:

— Nu faci bine socoteala — pentru piei de lup poţi să iei o grămadă de mei. La anul, fiecare brigadă care va prinde puii de lup din vizuină nu-i va mai ucide imediat, ci-i va lua să-i crească până se fac de două, trei ori mai mari. Abia apoi îi va ucide.

Bătrânul spuse însă cu un zâmbet îngheţat:

— Măcar de-ar fi aşa de simplu. Înainte să-l înţarce, l-a pus să sugă lapte de la căţea. Or, de unde să găsească atâtea căţele pentru mai mulţi pui?

Bao Shungui cugetă o vreme şi apoi spuse.

— Da, asta cam aşa e.

Chenzhen întinse mâna şi-l luă pe lup de ceafă, scoţându-l din groapă. Puiul se zbătea din răsputeri şi, cum stătea aşa atârnat, dădea din picioare şi încerca să zgârie cu ghearele, tremurând necontenit din tot trupuşorul. De fapt, lupul e un animal căruia în mod natural îi este frică de oameni şi care atacă numai când este încolţit.

Îl puse pe jos. Bao Shungui întinse palma lui cea mare şi-l mângâie de câteva ori, apoi spuse râzând:

— E prima dată când pun mâna pe un lup viu. Dar ştii că-i destul de dolofan? Interesant, foarte interesant.

Uliji spuse:

— Chenzhen, din câte văd eu, te-ai îngrijit bine de el în săptămânile astea care au trecut, căci lupii care trăiesc în sălbăticie nu cresc atât de repede ca acesta. Văd că te pricepi să-l creşti chiar mai bine decât lupoaica. Auzisem eu că ai fost vrăjit de lupi, că de câte ori te întâlneşti cu cineva îl pui să-ţi spună poveşti despre lupi, dar nu m-aş fi gândit că vei lua unul să-l creşti. Nu cumva ai ajuns un obsedat?

Moş Bilge luă şi el puiul în mână să-l cerceteze, îşi stinse pipa şi risipi fumul din jurul culcuşului, apoi spuse:

— Sunt om bătrân, dar de când mă ştiu n-am mai văzut pe cineva să crească un pui de lup, şi uite că arată bine. Copilul ăsta, Chenzhen, chiar e foarte grijuliu şi m-a rugat cu cerul şi pământul să-l învăţ despre lupi. Dar să creşti un lup chiar lângă turmele de oi nu dă

totul peste cap? Dacă i-ai întreba pe păstorii din toată brigada, nu s-ar găsi nici măcar unul care să vrea să crească lupi. Uite că acum sunteţi amândoi aici şi mă gândeam: copilul este foarte încântat, vrea să facă un experiment ştiinţific. Ce ziceţi, cum să facem?

Bao Shungui păru dintr-odată foarte interesat de ideea creşterii unui lup. Se gândi o vreme, apoi spuse:

— Acum ar fi păcat să omorâm puiul, pentru că din blana lui nici nu prea poţi face mare lucru. Apoi, să iei un lup care nici măcar n-a fost înţărcat şi să-l creşti atât de mare nu e lucru uşor. Eu zic aşa: dacă tot l-a luat, să încerce să-l crească. Dacă spui că iei lupul să-l creşti pentru experimente ştiinţifice, merge, se va aproba. N-a zis preşedintele Mao că studierea duşmanului se face cu scopul de a-l putea elimina mai uşor? Iar eu mă gândesc că pentru a studia mai atent lupul putem veni din când în când aici să ne uităm la el. Şi ce-am auzit, că vrei să-l faci mare şi apoi să-l împerechezi cu o căţea?

Chenzhen dădu din cap şi spuse:

— Aşa mă gândeam, dar, cum a spus şi tăicuţa, aşa ceva nu se poate.

Bao Shungui îl întrebă pe Uliji:

— A mai fost vreodată cineva care să facă aşa ceva în stepă?

Dar Uliji îi spuse:

— Neamurile stepei respectă lupul şi i se închină, cum să-l împerecheze cu câinii?

Bao Shungui zise:

— Ei, dar acum putem încerca, nu? Doar e un experiment ştiinţific. Dacă se poate obţine o rasă încrucişată de câine-lup mongol, poate că o să fie chiar mai grozav decât câinele-lup sovietic. Lupul mongol este cel mai mare şi mai tare din toată lumea asta, o rasă încrucişată cu acest animal n-are cum să iasă rău. Cred că armata ar fi foarte interesată de aşa ceva. Dacă ne iese, atunci ţara noastră nu va mai fi nevoită să cumpere din străinătate. Dacă păstorii au asemenea câini-lupi care să păzească oile, atunci poate că lupii nu vor mai îndrăzni să se apropie. Eu zic aşa: dacă o să se împotrivească păstorii, le spuneţi că e vorba despre un experiment ştiinţific. Dar orice-ar fi, Chenzhen, tu să ţii minte un lucru: trebuie să fii cu ochii în patru!

Uliji spuse şi el:

— Dacă Bao Shungui a spus că poţi să-l păstrezi, atunci ţine-l mai departe. Însă eu vreau să-ţi spun de pe acum un lucru: dacă e să se întâmple ceva, tu eşti răspunzător. Bao Shungui nu mai are nevoie de alte necazuri. După părerea mea, e foarte periculos ceea ce vrei tu să faci şi trebuie neapărat să-i pui lanţ, ca nu cumva să sară la oameni sau la oi să muşte.

Bao Shungui adăugă şi el:

— Da, aşa e, nu cumva să muşte pe cineva. Dacă se întâmplă aşa ceva, eu îl omor pe loc.

De emoţionat ce era, lui Chenzhen îi bătea inima mai-mai să-i spargă pieptul, repetând întruna:

— Sigur! Sigur! Totuşi, aş vrea să vă mai rog ceva. Eu ştiu că toţi păstorii se împotrivesc creşterii lupilor. Nu m-aţi putea ajuta cumva?

Uliji zise:

— Taica al tău tot zice că tu eşti mai descurcăreţ ca mine, că o vorbă spusă de tine e mai înţeleaptă ca o sută de vorbe de-ale mele.

Dar bătrânul scutură din cap şi spuse:

— Ei, eu l-am învăţat aşa pe copilul ăsta, e vina mea — eu l-am lăsat.

Moşul îşi lăsă tolba cu sculele de tâmplărie la Chenzhen, apoi înhămă caii la căruţă şi plecă, iar Bao Shungui şi Uliji încălecară şi merseră în urma lui.

Chenzhen se simţea ca la începutul unei boli. Era atât de emoţionat, încât nu avea pic de vlagă. Se lăsă în jos, slăbit, lângă groapa lupului. Strânse puiul tare la piept, atât de tare, că lupul începu să mârâie, arătându-şi colţii. Atunci începu să-i scarpine urechile, iar lupul se mai relaxă, închise un ochi, deschise puţin gura şi începu să-şi mişte capul şi urechile odată cu mişcările mâinii lui Chenzhen, simţindu-se atât de bine, încât se linişti complet, de parcă tocmai îl lovise blegeala, lăsându-se cu totul în voia băiatului.

Capitolul 19

Se spune că împăratul Han Wudi a zis odată: „Hunii aveau o vorbă despre chinezi, că sunt câtă frunză şi iarbă, dar nu prea rezistă la foame şi sete, că dintre lupi abia de piere unul, dar oile mor cu mia." Aceasta aminteşte de înfrângerea de la Ershi, când oştenii au fost ucişi, armata fiind decimată şi risipită. Această întâmplare mereu îmi va umple inima de tristeţe.

Sima Guang, îndrumar folositor în guvernare

ÎN FRUNTEA LUI Batu, Şatsreng şi a altor trei stăvari, împreună cu Yangke şi vreo şapte, opt câini de vânătoare, Bao Shungui pătrunse în noua păşune. Două care uşoare cu roţi de fier, trase de cai, încărcate cu corturi, muniţie şi veselă, veneau încet în urma lor.

Urcară pe vârful muntelui din partea de apus a păşunii şi Bao Shungui privi alături de vânători prin lunetă, cercetând cu mare atenţie fiecare râpă şi fiecare crăpătură a muntelui, fiecare meandru şi fiecare braţ al râului, pantele şi poienile. Nu găsiră nici urmă de lup ori de gazelă. Numai pe lacul din mijloc erau cârduri de raţe, gâşte sălbatice şi câteva lebede.

Niciunul dintre oameni nu se simţea însufleţit, ca la orice vânătoare de la începutul verii, însă nu-şi mai puteau lua ochii de la podişul acela plin de ochiuri de apă şi îmbălsămat cu mirosul ierbii de un verde închis. Lui Yangke i se părea că şi ochii lui se înverzesc, aşa că se uită la ceilalţi oameni şi parcă găsi şi în ochii lor străluciri verzui, precum scânteierile ochilor de lup în nopţile de iarnă, deopotrivă fascinante şi înfricoşătoare. Cât coborâră muntele, totul în jur era de un verde strălucitor, mirosul ierbii proaspete năvălea în nări, iar aerul era atât de curat, încât mai greu era să găseşti în el firicele de praf decât în nisip pudră de aur. Seva concentrată a ierbii vopsise copitele cailor şi roţile carelor, ba chiar şi vârfurile tomakanelor târâte pe pământ. Caii smuceau de căpăstru, vrând să-şi plece capetele şi să mănânce iarba proaspătă. Singurul lucru pentru care-i părea rău lui Yangke era că toate acele flori minunate despre care-i povestise Chenzhen se ofiliseră acum, verdele năpădind fiecare centimetru.

Bao Shungui parcă dăduse de aur, atât de bucuros strigă:

— Iată un peisaj minunat, un loc perfect, cum numai în tratatele de geomanţie mai poţi găsi, un tărâm al nesfârşitei abundenţe de culoarea jadului. Mai întâi se cuvine să-i invităm pe şefii de la regiunea militarizată să vină aici cu automobilele, să vâneze nişte raţe sălbatice şi lebede, să facă un grătar şi să mănânce.

Lui Yangke aceste vorbe îi sfredeliră urechile. Prin faţa ochilor

trecură scene din „Lacul lebedelor”, mai ales cele în care îşi face apariţia lebăda neagră.

Caravana cobora pe vale. După ce trecură de o pantă mai lină, Bao Shungui strigă pe o voce mai gravă:

— Uitaţi-vă repede spre stânga, la râpa aceea unde s-au oprit nişte lebede şi mănâncă iarbă. Hai să mergem repede să prindem una.

Luă cu el doi vânători şi năvăli într-acolo. Yangke nu stătu pe gânduri şi o luă şi el la galop în aceeaşi direcţie.

Frecându-se la ochi, privi în depărtare şi într-adevăr văzu cum în partea din stânga, înaintea lor, se afla un loc ca o pată albă, ca o mică turmă de miei în vară, albi ca neaua, de o frumuseţe neasemuită, albul acela imaculat, strălucitor al lebedelor pe care tocmai ce le prinsese vizorul binoclului. Yangke nici nu mai respira. Nu avea puşcă la el, altfel ar fi vrut şi el să „o descarce intenţionat”, ca să sperie lebedele acelea şi să le pună pe fugă. După ce galopă un timp, observă că pata albă rămânea nemişcată, iar lui Yangke îi veni odată să strige. Dar chiar atunci cei câţiva vânători îşi struniră brusc caii, lăsând ţevile puştilor în jos. Apropiindu-se încet, îşi scoaseră binoclurile şi priviră cu atenţie. Yangke îşi scoase şi el repede binoclul şi, când putu să vadă clar scena ce i se concentra în lentilă, rămase ca prostit. Parcă nu-i venea să creadă că e adevărat: acea pată de un alb strălucitor şi delicat, asemenea unei turme de miei, era, de fapt, o mare întindere pe care erau presăraţi bujori sălbatici, albi ca laptele. Cu un an în urmă, la începutul primăverii, Yangke mai văzuse bujori sălbatici pe pantele munţilor din jurul vechii păşuni, risipiţi în preajma câtorva copaci, dar nu văzuse niciodată o suprafaţă atât de mare pe care să fie presărate aceste flori şi-i trecu deodată prin minte că aceşti bujori s-au format într-o clipă, din trupurile lebedelor.

Lui Bao Shungui nu-i păru rău, ci dimpotrivă, începu să strige vesel:

— Măi să fie, n-am mai văzut niciodată nişte bujori atât de frumoşi, mai frumoşi chiar decât cei sădiţi de mâna omului la grădina botanică din oraş. Să mergem să ne uităm mai de-aproape.

Cei câţiva cai o luară iute la galop.

Ajungând înaintea florilor, Yangke fu atât de uimit, de parcă ar fi fost Qiu Weng când s-a întâlnit cu zâna florilor, şi de uimire fu cât pe-aci să leşine. Pe pământul fertil de pe fundul unei văi erau câteva zeci de astfel de pete albe de bujori de câmp înfloriţi, fiecare tufă fiind cam de un metru înălţime şi groasă cam de un braţ. Câteva zeci de tulpini groase cât degetul mic răsăreau din pământ în tufe dese, cu frunze mai lungi de un cot, deasupra cărora se deschidea câte o floare mare şi albă, acoperind frunzele cu umbrela lor imensă. Tot acel buchet de flori părea un aranjament alcătuit cu migală de mâna unei zâne. Nu se

zăreau decât corolele înflorite, privirea neputând străbate până la frunze. Tocmai de aceea, privite din depărtare, păreau un minunat cârd de lebede. Yangke veni să se uite mai de aproape şi văzu măciuliile din centrul fiecărei flori, petalele pufoase, suculente, absolut minunate, mult mai dezinvolte şi mai vii decât cele ale bujorilor ce cresc în tufe, mai impunătoare şi mai preţioase chiar decât trandafirii chinezeşti. Nicicând până atunci nu mai văzuse un asemenea peisaj minunat, o poiană cu flori atât de perfecte, de delicate, mult mai frumoase decât cele plantate de oameni, pe un tărâm de vis precum acela al fecioarelor nemuritoare.

Şi Bao Shungui era încremenit de uimire. Strigă cutremurat:

— Ce rare minunăţii, dacă le-am duce la oraş am lua o grămadă de bani pe ele. Trebuie să dăruiesc câteva şi şefilor garnizoanei, să se bucure şi ei. Activiştilor mai în vârstă nu le plac numai banii, ci şi florile renumite. Dacă le-aş dărui aşa ceva ar primi din toată inima. Yangke, nu-i aşa că asemenea minunăţii de flori nu se găsesc nici chiar la casele de oaspeţi de la voi, de la Pekin?

Dar Yangke îi zise:

— Lăsaţi casele de oaspeţi, nici în grădinile regilor din străinătate nu găseşti aşa ceva.

Bao Shungui era foarte bucuros, aşa că, întorcându-se, le spuse vânătorilor:

— Fiţi foarte atenţi, de acum aceasta este comoara noastră, să aveţi mare grijă de aceste flori, iar când o fi să plecăm o să tăiem câţiva caişi sălbatici să le facem îngrăditură.

Dar Yangke zise:

— Şi după aceea, când o să ne mutăm, ce-o să facem? Dacă vine cineva şi le fură?

Bao Shungui cugetă o vreme şi apoi spuse:

— Rezolv eu cumva, n-ai grijă.

Yangke se întunecă la faţă şi spuse:

— Să nu cumva să strămutaţi florile acestea, că o să moară de îndată.

Caravana şi caii veniră lângă râu, la un cot al acestuia, iar vânătorii găsiră imediat urmele lupilor care puseseră la cale atacul din ajun. Însă cadavrele gazelelor fuseseră devorate în întregime, nemairămânând decât nişte coarne, copite şi bucăţi răvăşite de blană; nici măcar craniile nu se mai zăreau. Batu spuse:

— Mai multe haite au dat pe-aici, au fost mulţi lupi. Uitaţi-vă la aceste urme, cred că până şi cei bătrâni şi şchiopi au venit încoace.

Bao Shungui întrebă:

— Şi acum unde s-au dus toate acele haite?

Batu răspunse:

— Trebuie să se fi dus cu turmele de gazele în munţi sau după

marmote, dacă nu se vor întoarce în zona de frontieră odată cu gazelele. Gazelele mici aleargă de acum la fel de repede ca şi cele mari, iar lupilor nu le este deloc uşor să le prindă, altfel nu ar fi mâncat chiar tot ce se putea, ca acum.

Bao Shungui zise:

— Uliji şi Bilge au văzut clar câteva sute de gazele şi câteva zeci de lupi acum nici douăzeci de zile. Cum de acum nu mai e nici urmă?

Batu îi spuse:

— Dacă au venit atâţia lupi, mai puteau gazelele să stea pe loc?

Şatsreng spuse râzând:

— Lupii s-au speriat de tine: cum ai venit tu, cum şi-au şi luat tălpăşiţa. Şi acum omul care-i urăşte cel mai tare nu mai are ce să prindă. Tu zici că Bilge a făcut ce-a făcut ca să-i scape pe lupi, dar şi când a fost să-i prindă, a prins o grămadă.

Batu îi zise lui Bao Shungui:

— Vedeţi care sunt beneficiile pe care le aduc lupii? Dacă n-ar fi haita de lupi, o păşune atât de bună ca aceasta ar fi fost de mult păscută şi digerată de gazele. Iar când ar fi fost să vină turmele noastre de oi, simţind mirosul balegilor de gazelă, nici nu s-ar mai fi atins de iarbă. Păşunea asta este foarte bună, caii nu se mai îndură să plece de-aici. Acum să căutăm un loc unde să ne punem cortul, ca să se mai odihnească puţin şi caii, şi câinii. Mâine vom merge în munte să cercetăm.

Nu fu nevoie decât ca Bao Shungui să dea ordin să se treacă râul, că Batu şi găsi un loc unde apa era mai puţin adâncă, iar malul era accesibil, apoi el şi ceilalţi vânători începură să sape în mal cu lopeţile. Batu încălecă şi, trăgând de oiştea carului, trecu râul. Apoi, cei câţiva oameni ridicară cortul din pânză albă pe o bucată de pământ mai plană de pe partea de răsărit a muntelui. Batu însărcină doi oameni să pună ceaunul în afara cortului şi să facă ceai, apoi îi spuse lui Bao Shungui:

— Mă duc în valea dinspre miazăzi să mă uit, poate găsesc nişte gazele rănite. Au venit până aici atâţia vânători ca să mănânce carnea uscată adusă de acasă?

Bucuros, Bao Shungui tot dădea din cap, aprobându-l. Batu luă cu el alţi doi oameni şi câinii şi porni grăbit către miazăzi. Pale şi Erlang ştiau aceste locuri prin care vânaseră gazele şi, cuprinşi de frenezia vânătorii, dădură buzna înainte.

Pe Yangke cel mai mult îl preocupau lebedele de pe iazul din mijloc, şi trebui să renunţe la ocazia de a merge la vânătoare alături de Batu, rămânând pe locul înalt unde-şi puseseră cortul şi de unde putea privi nestingherit lacul cu lebede. Pentru a le vedea, îi sâcâise două zile la rând pe Bao Shungui şi pe Bilge, vrând cu orice preţ să ajungă acolo înaintea caravanei celei mari, cu oameni şi animale, având astfel

prilejul de a admira pe deplin peisajul acesta minunat, al păşunii virgine de la frontieră. Acum i se părea că lacul era mult mai frumos decât îşi imaginase atunci când i-l descrisese Chenzhen, căci acesta nu trecuse pe malul răsăritean al râului, unde relieful era mai înalt şi se vedea până dincolo de stufărişul verde. Te puteai bucura de o perspectivă mult mai largă asupra lacului. Se aşeză pe panta înverzită şi-şi scoase binoclul, dar ceea ce vedea nu se putea exprima în cuvinte. Şi, cum era el adâncit în cele mai minunate visări, auzi deodată tropot de cal venind din spatele lui.

Bao Shungui îi strigă repede:

— Hei, şi tu ai căzut pe gânduri din cauza lebedelor? Hai cu mine la iaz să prindem câteva să ne potolim foamea. Păstorii de-aici nu prea mănâncă pasăre, nici măcar pui. Eu i-am chemat, dar nu vrea niciunul să vină. Ei nu mănâncă, dar noi mâncăm.

Când întoarse capul, Yangke văzu cum Bao Shungui agita puşca semiautomată din mână.

Fu cât pe ce să încremenească de frică, gesticulând şi bâlbâindu-se:

— Dar lebedele... lebedele sunt nişte animale preţioase şi rare, nu... nu cumva să le ucideţi! Vă rog eu mult. De când eram mic îmi plăcea să mă uit la Lacul lebedelor şi, în timpul celor „Trei ani de greutăţi”[35], ca să pot merge să văd baletul interpretat de doi artişti emeriţi, unul din Uniunea Sovietică şi celălalt din China, am pierdut o zi întreagă. Am avut ambiţia să stau o noapte întreagă la coadă în iarna aceea geroasă, când eram aşa de flămând, că-mi chiorăiau maţele, numai ca să pot cumpăra bilete. Lacul lebedelor e nemaipomenit. Cei mai renumiţi oameni de cultură din lume, fie că ţin sau nu la lebede, ar vrea să aibă privilegiul de a se afla prin preajma unui adevărat lac al lebedelor. Iar noi să le ucidem pentru a le mânca? Mai bine mă ucizi pe mine mai întâi decât pe ele.

Pe Bao Shungui îl luă prin surprindere o asemenea atitudine nerecunoscătoare şi, cum era în toiul exuberanţei, parcă primi un duş rece. Făcu ochii mari şi începu să-l dăscălească:

— Ce tot îndrugi acolo despre lacul lebedelor? Ai capul plin numai de idei burghezo-moşiereşti! Oi fi tu mare student, dar nu-s mai prost ca tine. Dacă n-ar fi fost dat jos de pe afiş Lacul lebedelor, ar mai fi putut intra în scenă „Armata Roşie a femeilor”? Şatsreng îl văzu pe Bao Shungui luându-şi puşca şi îndreptându-se spre iaz. Atunci se repezi să-i taie calea şi-i spuse:

— Lebăda este pasărea sfântă pe care ne-au lăsat-o în grijă şamanii noştri. Nu se poate să le ucizi, nu se poate şi gata! Chiar aşa, şefule Bao, nu voiaţi să împuşcaţi lupi? Dacă trageţi un foc de armă, toţi lupii din munte o vor rupe la fugă, şi atunci nu se cheamă că am venit de pomană până aici?

Bao Shungui rămase o vreme fără replică, apoi struni calul, se apropie de Şatsreng şi spuse:

— Noroc că mi-ai atras atenţia, altfel mare greşeală aş fi făcut.

Bao Shungui îi dădu puşca lui Şatsreng, după care îi spuse lui Yangke:

— Ei, atunci hai cu mine să inspectăm malul râului.

Yangke puse din nou şaua pe cal, cu lehamite, apoi încălecă şi merse alături de Bao Shungui către malul râului. Pe când se apropiau de râu, un cârd imens de raţe, gâşte sălbatice şi alte păsări de apă îşi luă zborul, fluturându-şi aripile peste capetele celor doi şi stropindu-i. Ţinându-se de partea din faţă a şeii, Bao Shungui se ridică în scări ca să poată vedea până dincolo de trestii. Chiar atunci văzu două lebede plutind peste vârfurile trestiilor, întinzându-şi gâtul, deschizându-şi larg aripile şi zburând razant, la mai puţin de trei metri de creştetul lui Bao Shungui. Acesta, speriat, se trânti cu fundul de şaua calului, care se sperie la rându-i şi o luă la fugă, mai-mai să-l arunce pe Bao Shungui la pământ. Lebedelor parcă nici nu le păsa de oameni, aşa că zburară liniştite pe deasupra poienii, apoi dădură uşor roată în jurul iazului şi dispărură îndărătul stufărişului des.

Bao Shungui trase hăţurile, întoarse brusc calul şi se îndreptă în şa. Apoi spuse râzând:

— Aici e prea uşor să prinzi lebede, te descurci şi cu praştia. În împărăţia zburătoarelor lebedele sunt împărătese, iar a gusta puţină carne de lebădă e un privilegiu care te face să crezi că n-ai trăit degeaba. Dar va trebui să aştept până îi dăm gata pe lupi şi abia apoi mă voi întoarce aici să pun lucrurile în ordine.

Yangke spuse îngrijorat:

— Adineauri aţi văzut bujorii şi ziceaţi că sunt o comoară ce trebuie păzită permanent. Însă lebedele acestea reprezintă o avuţie naţională, chiar a întregii lumi, pe aceasta de ce nu vreţi să o protejaţi?

Bao Shungui spuse:

— Eu sunt fiu de ţăran, sunt un om practic. Omul numeşte comoară numai ceea ce poate obţine, cea la care nu poate ajunge nu e comoară. Bujorii nu au picioare, n-au încotro să fugă. Lebedele însă au aripi, şi când or veni oamenii cu turmele, lebedele vor întinde aripile şi vor zbura către nord, unde vor deveni comorile din ceaunele sovieticilor şi ale mongolilor...

Yangke spuse:

— Oamenii consideră lebedele nişte odoare nepreţuite, nu se poate să le împuşti ca să le mănânci.

Puţin iritat, Bao Shungui îi replică:

— Dacă ştiam mai din vreme că eşti aşa de încuiat, nu te mai luam cu mine! Eh, vezi tu, eu vreau să preschimb lacul ăsta al lebedelor într-o apă din care să se adape caii, din care să se adape şi

vitele...

Yangke nu avu încotro şi trebui să-şi înghită vorba, dar şi-ar fi dorit să smulgă o puşcă şi să tragă un foc la întâmplare spre lacul lebedelor, ca să le sperie şi să plece de acolo, să fugă din ţinutul acela, de pe păşunea aceea, până într-o ţară în care se punea în scenă „Lacul lebedelor". Acolo ar putea să găsească oameni care să le iubească şi să le preţuiască. Pe tărâmul acesta pe care până şi vrăbiile fuseseră toate mâncate, în care nu mai rămăseseră decât broaştele râioase, unde să-şi mai găsească locul nişte lebede?

Şatsreng făcu un cerc mare cu mâna şi-i strigă pe amândoi să se întoarcă. Atunci cei doi o luară repede la galop spre tabără. Sangjie venise şi el dinspre muntele de la sud-est şi pregătea carul. Le spuse:

— Batu şi ceilalţi au prins nişte mistreţi în valea dinspre sud-est, aşa că mă duc să-i ajut să-i aducă încoace. A mai zis să-i spun şi şefului Bao să vină să vadă.

Bao Shungui nu-şi mai încăpea în piele de bucurie. Se plesni peste şold şi zise:

— În stepă se mănâncă şi mistreţi? Nu mi-ar fi dat prin cap. Poate că sunt chiar mai buni decât porcii domestici. Ei, Yangke, hai să mergem.

Yangke mai auzise vânători care ziceau că au prins mistreţi, dar de când venise în stepă nu văzuse niciodată, aşa că se duse val-vârtej împreună cu Bao Shungui către locul spre care arătase Sangjie.

Dar nici nu ajunse bine unde era Batu, că şi văzu locul pe care-l râmaseră porcii mistreţi. Pe malul unui pârâiaş, la poalele povârnişului, în vale, era o bucată de mai mult de jumătate de hectar de pământ negru, gras şi bogat, care parcă fusese arat de bivoli ce o luaseră razna cu plugul. O bucată în stânga, una în dreapta, una mai lungă, alta mai scurtă, unele se transformaseră în adevărate şanţuri, altele semănau cu nişte ogoare. Unde mai înainte crescuseră firele groase de iarbă grasă, nu mai rămăseseră decât rădăcinile jumulite şi uscate. Unele fuseseră chiar îngropate în pământ, iar bucata aceea de păşune de cea mai bună calitate ajunsese precum grădina de cartofi devastată de râturile porcilor domestici. Văzând asta, Bao Shungui trase o înjurătură:

— Ce nenorociţi! Dacă o să însămânţăm vreodată cereale pe-aici, nu mai putem lăsa porcii mistreţi să le distrugă.

Caii celor doi nu mai aveau curaj să înainteze repede şi se apropiară de Batu încetişor. Acesta stătea la poalele povârnişului şi fuma, iar câinii stăteau tolăniţi pe lângă cadavrele porcilor şi ronţăiau ceva. Cei doi descălecară şi abia atunci văzură că pe jos, lângă Batu, erau doi mistreţi mari, întregi, şi câteva hălci sfâşiate de câini, din care aceştia mâncau cu mare poftă, Erlang şi Pale mestecând câte-o pulpă mare. Cei doi mistreţi întregi erau mult mai mici decât porcii crescuţi

pentru carne, nu erau mai lungi de un metru, pe trupul lor era un rând subţire de păr rar, galben-cenuşiu, însă râturile lor erau de două ori mai mari decât ale porcilor domestici, iar muşchii erau foarte bine dezvoltaţi, din afară nevăzându-se conturate oasele. Colţii care ieşeau din rât nu erau nici aceia foarte lungi. Oricum, nu erau chiar aşa de înfricoşători cum îşi imaginează oamenii. Beregatele mistreţilor erau însemnate cu urmele sângerii lăsate de colţii câinilor.

Arătând către lunca din depărtare, Batu spuse:

— Câinii au simţit primii mirosul de mistreţ şi au pornit în urmărire, apoi am mers şi noi spre lunca aceea şi am văzut o bucată de drum mai bolovănoasă, după care am zărit şi câteva oase de la vreo trei sau patru porci care fuseseră mâncaţi de lupi. Cei doi dulăi nu se luaseră după lupi, ci, urmând mirosul porcilor, au ajuns până aici, unde s-au repezit într-o mică turmă de mistreţi. Cei mai mari dintre ei aveau colţi ascuţiţi şi fugeau foarte repede, aşa încât dulăii nu i-au putut ajunge. Nici eu n-am vrut să trag cu puşca, căci mă temeam că voi speria lupii. La urmă, câinii au reuşit să-i ucidă pe porcii aceştia mijlocii, iar eu le-am dat voie să-i mănânce pe cei hărtăniţi, iar pe aceştia doi i-am târât până aici.

Bao Shungui apăsă cu piciorul carnea porcilor doborâţi, apoi spuse râzând:

— Aţi făcut treabă bună. Carnea celor mai mici e mai fragedă, mai bună de mâncat. În seara aceasta sunteţi invitaţi la un pahar. Pare-se că sunt şi destui lupi pe-aici. Dacă mâine o să fiţi în stare să prindeţi şi câţiva lupi, cu atât mai bine!

Batu spuse:

— Mistreţii au venit din pădurice, de la câteva sute de metri distanţă. Acolo sunt mai mulţi, au venit pe cursul râului. Dacă n-ar fi fost lupi în Elun, toată această păşune ar fi fost de mult distrusă de porci.

Bao Shungui îi zise:

— Carnea de mistreţ e foarte bună. Când o să fim mai mulţi o să prindem şi mai mulţi mistreţi, aşa o să cruţăm din vite şi din oi. Nouă, celor care venim de la câmp, ne place carnea de porc, cea de vită şi de oaie ne place mai puţin.

Din urmă ajunse şi carul lui Sangjie, iar oamenii încărcară de îndată vânatul. Batu le făcu semn câinilor să rămână acolo să mănânce, iar oamenii şi carele se întoarseră. La tabără fusese pregătită grămada de lemne de foc. Cum ajunse şi carul, oamenii luară cel mai mare mistreţ, îl curăţară de intestine şi îl tranşară. Păstorii din stepă obişnuiesc ca mai întâi să jupoaie animalul de piele, ca pe oaie, căci nu mănâncă şorici de porc. După un timp, în aerul de deasupra focului se răspândea mirosul cărnii fripte. Porcul mistreţ nu are un strat gros de slănină ca cel domestic. El are însă grăsime pe interior, iar

Yangke învăţă de la Bao Shungui să înveleasc muşchiul în această grăsime şi astfel să frigă carnea, care prindea o mireasmă aparte, mult mai apetisantă decât cea a porcului domestic. Înainte ca vânătorii să descarce porcii mistreţi, Yangke adunase nişte ceapă şi usturoi sălbatic. Acum era prima dată când avea ocazia să guste din carnea picantă, pregătită cu aceste ingrediente speciale, lucru care-l făcea să se simtă foarte mândru de el. Mai văzuse bujorii şi lebedele pe care Chenzhen nu apucase să le vadă şi se delectase cu această delicatesă a stepei: carnea de mistreţ friptă. De aceea, când se va întoarce la iurtă va putea să se laude cu minunăţiile pe care le văzuse şi le gustase pe aici. Lângă foc, Bao Shungui tot îmbia oamenii să bea, povestindu-le despre gustul minunat al cărnii de lebădă, la care numai împăraţii aveau privilegiul să se dedulcească. Auzindu-l, vânătorii dădură din cap dezaprobator, făcându-l să se simtă cam prost.

Mongolii din stepă nu vânează decât animale care merg pe pământ, nu şi zburătoare, căci ei au un respect deosebit faţă de fiinţele care pot zbura până la Tengri.

Câinii se întoarseră în tabără şi se aşezară vigilenţi de pază. După ce se săturară de mâncare şi băutură, oamenii se ridicară, strânseră carnea care mai rămăsese şi o puseră într-un lighean mare. Aruncară capetele şi toate intestinele pe păşune, în afară de inimă şi de ficat, ca să aibă câinii ce să mănânce mai târziu.

Odată cu lăsarea serii, Yangke părăsi grupul pe furiş şi se duse să se aşeze într-un loc de unde putea privi întreaga panoramă a lacului lebedelor. Cu coatele sprijinite pe genunchi, ţinea binoclul la ochi, admirând în tăcere lacul lebedelor, care în curând puteau să dispară de acolo.

Apa lacului se mişca lin, în undele sale dinspre apus reflectându-se albastrul-întunecat al cerului de la răsărit, iar în apele de est scânteind tonurile calde ale ultimelor raze ale apusului. Valurile subţiratice se risipeau încetişor, alunecând lin cu strălucir roşietice ca agata, verzui ca smaraldul, galbene ca jadul. Irizările calde şi reci de violet cristalin, albastru opalin şi alb perlat se îmbinau alcătuind bijuterii de o valoare inestimabilă. Înaintea ochilor lui Yangke se desfăşura parcă scena de un calm îngheţat a morţii lebedei şi Tengri însuşi părea să fi aruncat asupra ei un văl cu scânteieri de nestemate, tocmai pentru a-şi lua rămas-bun de la lebedele pe care le iubea atât şi de la lacul lor cuprins de răcoarea nopţii moarte.

Valurile se urmau lent unul pe celălalt, ca o uvertură prelungită la nesfârşit, făcând de nesuportat urmarea tragică ce avea să se petreacă. Yangke şi-ar fi dorit din toată inima ca acest spectacol să se curme odată cu cortina de întuneric coborâtă ocrotitor din cer, iar personajele principale să nu îşi mai facă niciodată apariţia. Cu toate acestea, din umbra deasă a stufărişului verde-întunecat, lebedele

treceau lin spre cotul râului, mai întâi una, apoi două, trei până la douăsprezece, undele concentrice ale lacului şi bolta cerească alcătuindu-le un decor maiestuos. Lebedele îmbrăcaseră costumele albăstrii ale nopţii, iar galbenul capetelor lor se preschimbă într-un violet rece. Gâturile lor arcuite arătau ca nişte semne de întrebare strălucitoare, întrebând cerul, pământul, apa, oamenii şi lumea întreagă. Semnele de întrebare se mişcau uşor pe oglinda apei, aşteptând tăcute răspunsul. Universul rămânea însă mut, numai imaginile lor răsturnate tremurau în oglindă ca nişte semne de întrebare întoarse, care în curând aveau să se destrame, pierind în strălucirile apelor...

Yangke îşi aminti de lupi, şi atunci în mintea lui fiecare lup fioros de stepă deveni dintr-odată impozant şi îndrăgit, căci ei, numai cu armele lor dintru început, cu colţii, au rămas în picioare, ajungând să înfrunte până şi era atomică, şi astfel a putut şi el să se numere printre cei din urmă oameni care să-şi sature privirile cu acest lac imaculat al lebedelor. El şi Chenzhen erau cei mai privilegiaţi dintre chinezii zilelor acestora. Dacă haita lupilor ar fi fost mai aprigă, mai înfricoşătoare şi mai înţeleaptă, ar mai fi putut amâna puţin pătrunderea oamenilor cu turmele lor pe păşunile tot mai lărgite şi mai secătuite, în schimb, i-ar fi forţat să-şi caute de lucru pe ogoarele Chinei, pe care populaţia a crescut fără măsură. Inima lui Chenzhen era plină de emoţie, dar şi de tristeţe şi de sentimentul recunoştinţei faţă de lupi. Înfrângerea haitelor va prevesti distrugerea iminentă a stepei, ca şi zdrobirea omenirii, de la un capăt la celălalt al pământului. Lacrimile îi înceţoşară vederea, aburind şi lentilele binoclului. Lacul imaculat al lebedelor se îndepărta încet-încet...

A doua zi, vânătorii cercetară răspândiţi fiecare vale şi văioagă din partea de răsărit a muntelui, dar nu prinseră nimic o zi întreagă. În cea de-a treia zi, vânătorii intrară în adâncul muntelui, iar mai spre seară, când toţi erau osteniţi, Bao Shungui, Batu şi Yangke auziră o împuşcătură în depărtare. Cei trei priviră spre locul din care se auzise şi văzură doi lupi apărând pe coama muntelui la răsărit. Cei doi lupi fugeau împleticindu-se spre culme, dar şi aici dădură de oameni, cai şi câini, drept care o luară către o creastă stâncoasă. Privind prin binoclu, Batu spuse:

— Haita mare de lupi tocmai a fugit, aceştia sunt doar doi lupi bătrâni care nu au putut ţine pasul cu ceilalţi şi au rămas mai în urmă.

Încântat, Bao Shungui spuse:

— Nu contează că-s bătrâni, sunt buni şi aşa. Dacă reuşim să luăm pieile acestor doi lupi, aşa bătrâni cum sunt, tot se numeşte că am ieşit în câştig.

Urmărind ceea ce se petrecea, Batu şopti:

— Nu-mi dau seama prea bine, uită-te tu; parcă în partea din

spate a corpului se vede că nici nu au năpârlit cum trebuie, săracii de ei.

Vânătorii şi câinii lor de pe fiecare parte a coamei muntelui se îndreptau spre creastă. Dintre cei doi lupi, unul era mai mare, celălalt mai micuţ. Cel mare avea ceva la laba stângă, că nu şi-o putea întinde, pare-se că fusese muşcat de tendon în vreo bătălie cu câinii de vânătoare. Celălalt, mai mic, părea să fie o lupoaică, căci avea un trup mai firav, iar părul care încă nu-i năpârlise era alb-gălbui. Pale, Erlang şi ceilalţi câini văzură că cei doi lupi sunt bătrâni şi şchiopi şi nu numai că nu grăbiră pasul, dar chiar ezitau. Numai un căţelandru mai necopt se gândi să iasă el în evidenţă şi se repezi necugetat după ei.

Cei doi lupi fugiră printre stânci, unde terenul era mai complicat şi din loc în loc răsăreau bolovani mari, dar şi grămezi de pietriş alunecos. Cu fiecare pas pe care-l făceau lupii, se auzeau pietrele căzând la vale cu zgomot. Caii mergeau cu dificultate, iar vânătorii descălecară unul după altul, cu puştile aţintite, încercând să-i înconjoare din trei părţi. Pale şi Erlang, care erau experimentaţi în bătălii, înaintau cu paşi mici, dar lătrând cu putere. Numai nătângul acela neînvăţat se repezise înainte cu toată forţa şi nu mai venea înapoi, oricât s-ar fi strigat la el. La un moment dat, lupul bătrân sări pe o piatră şi, sprijinindu-se pe picioarele din spate, se răsuci la o sută optzeci de grade şi trecu razant pe lângă câinele care tocmai se năpustise spre el şi avea să aterizeze într-o clipă pe aceeaşi piatră. Atunci nu se mai auzi decât un scheunat şi câinele se prăbuşi sub stâncă, rămânând prins cu burta în sus, între două margini tăioase. Deşi nu era rănit grav, oamenilor le era foarte greu să-l scoată de acolo, oricât de tare ar fi scheunat el. Ceilalţi câini aveau blana zburlită de frică, moment în care lupoaica profită de ocazie şi se strecură cu un vâjâit într-o mică peşteră. Lupul se repezi atunci pe o stâncă ce nu era mai mare decât două mese puse cap la cap, dar care era înconjurată din trei părţi de bolovani colţuroşi, fiind legată doar într-o singură parte de panta muntelui. În ochii turbaţi şi bătrâni ai lupului se iviră scânteieri ascuţite, ce se înfigeau în inimile oamenilor, în vreme ce, gâfâind, se pregătea să se arunce într-o luptă pe viaţă şi pe moarte. Câinii se rânduiră în semicerc lătrând înfiorător, dar niciunul nu îndrăznea să urce până sus la lup, de teamă că va aluneca. Oamenii veniră şi ei să-l înconjoare, iar Bao Shungui, văzând această formaţie, strigă bucuros:

— Nu mişcă nimeni, fiţi atenţi la mine!

Scoase baioneta, băgă cartuşele şi se pregăti să tragă.

Dar numai ce ajunse în spatele cetei de câini şi văzu lupul sărind într-o parte şi avântându-se către partea ce făcea legătura cu panta muntelui. Lupul bătrân se avântă cu capul înainte pe coasta pietroasă, înfigându-şi fiecare labă în pietrişul pantei abrupte de care stătea aproape lipit cu capul, pieptul şi burta. Pe când bolovanii se

rostogoleau la vale cu răsunet, lupul stătea ca pe o sanie în vârful pârtiei, ducându-se la vale cu tot bolovănişul acela care se rostogolea. Între nenumăratele pietre erau unele mai mari, altele mai mici, care se loveau pe rând de trupul lupului, grohotişul cenuşiu acoperindu-l şi îngropându-l de tot.

Oamenii se apropiară imediat de marginea stâncii, cu mare grijă, şi îşi întinseră gâturile, privind în jos până ce praful stârnit de pietre se risipi, dar nu văzură nicăieri silueta lupului. Bao Shungui întrebă:

— Ce-a fost asta? Lupul s-a sinucis sau a fugit?

Batu spuse cu tristeţe:

— Nici nu mai contează daca e viu sau mort, ci că nu mai poţi pune mâna pe blana lui.

Bao Shungui privi vreme îndelungată în partea aceea ca prostit, fără să scoată un cuvânt.

Yangke stătea tăcut, cu capul plecat, amintindu-şi de filmul pe care-l văzuse în liceu: *Cei cinci eroi din Langyashan*[36].

Cei doi dulăi care păzeau intrarea în peşteră începură să latre. Bao Shungui se trezi deodată şi spuse:

— Mai e unul. Repede! Orice-ar fi, azi trebuie să prindem un lup.

Şatsreng şi Sangjie merseră mai întâi la câinele care căzuse prins între stânci şi-l apucară amândoi de labele din faţă, trăgându-l afară.

Câinelui i se sfârtecase blana în dreptul coastelor, lăsând să i se vadă pielea şi sângele care curgea, până ce alţi doi câini ai aceleiaşi familii veniră să-l ajute să-şi lingă rănile.

Ceata de vânători merse până în dreptul peşterii care părea a se fi format după prăbuşirea pietrelor cauzată de uscarea jnepenilor, servind drept ascunzătoare pentru animale. În vârf erau adunate excremente de uliu, care puteau fi uşor confundate cu o grămăjoară de pietre de râu. Bao Shungui privi cu atenţie spre vârful stâncii, apoi începu să se scarpine în creştet:

— Pe naiba, cum o dai tot nu o poţi trage afară, că dărâmi toate pietrele; şi nici să o afumi nu merge, că tot fumul s-ar duce în afară. Tu ce zici, Batu?

Batu împunse de câteva ori cu coada tomakanului şi imediat auzi zgomot de pietre sparte rostogolindu-se. Apoi spuse clătinând din cap:

— N-are rost să ne ostenim, nu merită să riscăm să se rănească şi oameni, şi câini.

Dar Bao Shungui întrebă:

— E adâncă sau nu peştera asta?

Batu îi răspunse:

— Nu e chiar aşa de adâncă.

Atunci Bao Shungui zise:

— Eu zic totuşi să afumăm. Voi mergeţi să adunaţi ceva pământ

cu iarbă, pentru ca, după ce punem foc, să astupăm găurile pe unde iese fum. Am adus ardei iute, nu cred că nu se teme lupul de usturimea fumului. Hai, repede, toată lumea la treabă. Rămân eu cu Yangke să păzim ieşirea. Bine că v-am luat pe voi, mari viteji la prins lupi, că nici după trei zile n-aţi fost în stare să prindeţi vreunul, să râdă toată lumea de noi că ne întoarcem cu mâna goală...

Vânătorii se împrăştiară în căutarea vreascurilor şi a bucăţilor de pământ cu iarbă uscată, în vreme ce Bao Shungui şi Yangke se postară la gura peşterii.

Yangke zise:

— Lupoaica asta e bătrână şi bolnavă, slabă ca o scândură, nu cred s-o mai ducă mult, ca să nu mai zic că vara, când lupii încă nu şi-au schimbat blana, cei de la centrul de achiziţii nici nu primesc blana de lup, aşa că mai bine am avea milă de ea.

Bao Shungui păli, apoi suflă tare fumul şi zise:

— Ca să ţi-o spun pe-a dreaptă, omul nu-i ca lupul. Am avut soldaţi în subordine, am mers la război, dar n-aveam de unde să ştiu dacă nu cumva o să se găsească vreunul care să dezerteze sau să trădeze. Ei, uite că lupul ăsta preferă să moară decât să se predea. Îţi spun foarte sincer, toţi lupii din Elun sunt nişte oşteni straşnici. Până şi cei betegi şi bătrâni, până şi femelele bagă spaima în oameni... Tu însă zici că n-ai ce face cu blana de vară a lupului. Păi înseamnă că nu pricepi; la mine acasă nici nu îndrăzneşte careva să-şi facă nădragi din blană prea groasă, că te încingi în somn aşa de tare, de-ţi dă sângele pe nas, pe când blana mai subţirică e o nebunie. Nu te înmuia acuma, căci la război aşa trebuie să fie, pe viaţă şi pe moarte: mori tu ca să trăiesc eu. Până şi cei mai slabi dintre duşmani trebuie anihilaţi.

Batu şi ceilalţi aduseră o legătură mare de crengi, prinzându-le cu sfoară şi târându-le. Şatsreng şi ai lui aduseră în poala cojocului câteva bucăţi de pământ cu iarbă. Bao Shungui făcu o grămadă din lemnele uscate şi umede şi le puse la gura peşterii, apoi aprinse focul şi făcu fum. Câţiva vânători rămaseră pe vine lângă focul de la intrarea în peşteră, aţâţându-l cu poalele cojoacelor. Fumul se strecura înăuntru, iar după puţin timp începu să iasă de prin crăpăturile pietrelor, pe toate părţile. Atunci toţi se repeziră să le astupe cu bucăţile de pământ, zorindu-se şi tuşind, aşa că locurile din care mai ieşea fum rămâneau din ce în ce mai puţine.

Bao Shungui luă un braţ de ardei pe jumătate uscaţi şi-i puse în grămada de la gura peşterii, suflând fumul gros şi înecăcios spre interior. Oamenii şi câinii stăteau cu spatele spre vânt, iar peştera care se deschidea la baza grămezii mari de pietre aducea cu gura unui cuptor. Trâmbele de fum iute năvăleau prin gura căscată a peşterii, care în curând se umplu, iar câteva firicele începură să iasă prin cele două sau trei crăpături lăsate înadins neastupate. Deodată, din

peşteră începură să se audă horcăielile lupoaicei, moment în care toţi oamenii puseră mâna pe bâte, ţinându-le strâns, iar dulăii se încovoiară ca nişte arcuri, gata să sară la atac. Horcăielile se auzeau tot mai tare, de parcă era acolo un om care de mulţi ani suferea de bronşită şi în curând avea să-şi scuipe plămânii afară. Cu toate acestea, lupoaica nu se ivi. De usturime, din ochii lui Yangke începură să curgă lacrimi. Pur şi simplu nu-i venea să creadă că lupul avea o asemenea putere de a rezista. Dacă în locul ei ar fi fost un om, nici nu s-ar mai fi gândit că poate muri, ci ar fi dat buzna direct afară.

Deodată se auzi un zgomot scurt, grămada de pietre se prăbuşi, scurtându-se cu o jumătate de metru, iar prin câteva crăpături începu să se prelingă afară fumul gros. În scurt timp, fură destupate şi toate celelalte crăpături. Câteva bucăţi mari de stâncă o luară la vale cu zgomot ca de tobă, fiind gata-gata să-i zdrobească pe vânători. De sperietură, oamenilor le trecură fiori reci pe spinare. Atunci Bao Shungui strigă:

— Se surpă peştera, feriţi-vă!

Horcăielile dinăuntru încetară brusc, apoi nu se mai auzi nimic. Fumul iute se înălţă către cer, nemaiputând să se strecoare în peşteră. Batu îi spuse lui Bao Shungui:

— N-ai noroc şi pace. Să dai tocmai peste lupi care să fie în stare să se sinucidă. Lupoaica a săpat în stâncă şi a surpat peştera, îngropându-se acolo de vie, de nici măcar pielea nu mai ai cum să i-o iei.

Bao Shungui însă striga ca scos din minţi:

— Daţi pietrele la o parte, nu mă las până nu-l dezgrop de-acolo!

Vânătorii erau însă obosiţi după atâtea zile de neodihnă, aşa că stăteau pe pietre nemişcaţi. Batu scoase o mână de ţigări şi le împărţi oamenilor. Îi oferi una şi lui Bao Shungui, zicându-i:

— Toată lumea ştie că nu pentru piele te zbaţi tu, ci pentru a stârpi lupii. Asta de acum e mort, tot nu eşti mulţumit? Mi-e teamă că nici până mâine nu vom putea da la o parte atâta amar de pietre. Noi toţi putem depune mărturie că ai izbândit în bătălia cu lupii, că pe mulţi i-ai alungat şi că pe doi dintre ei i-ai ucis: unul s-a aruncat în hău de pe stânci, iar pe altul l-ai prins şi l-ai afumat în peşteră. Unde mai pui că nu iei nicio leţcaie pentru blana de vară...

Apoi întoarse capul şi-i întrebă pe oameni:

— Ei, ce ziceţi, depuneţi mărturie?

— Aşa facem! spuseră oamenii într-un glas.

Bao Shungui era şi el tare ostenit. Trase o gură de aer şi spuse:

— Bine, odihniţi-vă puţin, apoi ne întoarcem.

Yangke rămase cu gura căscată în faţa grămezii de pietre. Îşi simţea sufletul zguduit până în temelii de surparea pietrelor acelora, iar în vene simţea sângele gonindu-i năvalnic. Aproape că îi venea să

îngenuncheze cu evlavie în faţa acelui tumul de piatră închinat războinicului mongol. Rămase însă locului, drept şi nemişcat. Se duse la Batu şi-i ceru o ţigară. Trase câteva fumuri, apoi ridică ţigara în dreptul frunţii şi se aplecă spre tumul de trei ori. La urmă înfipse pios ţigara într-o crăpătură. Grămada de pietre se asemăna unui imens mausoleu, fumul ţigării înălţându-se şerpuit spre vârf şi ducând cu el spiritul neînfrânt al lupoaicei bătrâne până sus, la Tengri.

Vânătorii se ridicară toţi în picioare, dar nu-şi înfipseră ţigările acolo, ca Yangke. Fumul de ţigară era considerat spurcat de către păstorii mongoli, nu se putea aduce ca ofrandă. Cu toate acestea, nu-l opriră pe Yangke din micul lui ritual. După ce stinseră ţigările, stătură drepţi ca nişte stâlpi, îşi ridicară privirile către Tengri fără să scoată un sunet, iar privirile lor limpezi şi pure prinseră a se ridica la cer mai iute decât fumul de ţigară, însoţind spiritul lupoaicei în călătoria ei spre împărăţia cerului. Nici Bao Shungui nu mai trase din ţigară, ci o lăsă să ardă între degete.

Batu îi spuse lui Bao Shungui:

— Cum ai văzut şi tu azi, aşa erau ostaşii din trecut ai lui Genghis-Han, întocmai ca aceşti doi lupi. Până şi prin moartea lor băgau spaima în vrăjmaşi. Şi tu eşti nepot de mongol, rădăcinile tale tot în stepă sunt şi trebuie să porţi respect acestor zei...

Yangke oftă din suflet şi spuse:

— Chiar şi în moarte lupul dispune de o mare putere de luptă, căci totemul lupului naşte vigoarea războinicului ce merge să-şi privească moartea în faţă. Din cele mai îndepărtate vremuri, oştenii chinezi au fost de sute de ori mai numeroşi decât cei mongoli, şi cu toate acestea şi cei nobili, şi cei din popor au avut mereu credinţa că nici cea mai demnă moarte nu este de preferat unei vieţi oricât de mizerabile. Acesta este modul de gândire pe care neamul de agricultori al Chinei l-a transmis din generaţie în generaţie, până în zilele noastre. Concepţia aceasta ticăloasă că nici cea mai măreaţă moarte nu este de preferat unei existenţe mizerabile s-a propagat, aşa încât a dat naştere tuturor trădătorilor şi soldaţilor de hârtie, făcându-i pe oştenii nomazilor cu atât mai dispreţuitori şi mai de temut. După dinastia Tang, chinezii s-au prăbuşit, fiind apoi adeseori subjugaţi de alţii. Cum de s-a dus măreţia din vremea împăraţilor Qing, Han şi Tang? Nu e cumva din cauză că, în vremea dinastiei Tang de mijloc şi târzie, marile haite de lupi din câmpiile Chinei au fost exterminate? Nu cumva dispariţia maestrului aceluia aprig şi înfricoşător care este lupul a făcut ca şi spiritul poporului chinez să se moleşească?

Yangke avea acum un nou subiect în legătură cu care putea discuta cu Chenzhen o noapte întreagă.

Vânătorii mai aveau puţin până să ajungă la tabără. Atunci Bao Shungui îi spuse lui Batu:

— Luaţi-o voi înainte şi puneţi o oală cu apă la fiert pentru ceai, eu mă duc să prind nişte lebede, ca să invit toată lumea la cină.

Dar Yangke îi spuse agitat:

— Şefule Bao, vă implor, nu ucideţi lebedele!

Dar Bao îi răspunse fără ca măcar să se întoarcă spre el:

— Trebuie neapărat să prind nişte lebede, să sparg ghinionul acestor zile.

Yangke se luă după el, gândindu-se cum să-l împiedice să facă acest sacrilegiu. Calul lui Bao Shungui însă era mai iute, mai avea puţin şi ajungea la iaz. Păsările de pe lac, gâştele şi raţele sălbatice zburau agale la joasă înălţime, fără a se sinchisi măcar de omul călare cu puşca în mână. Dintre trestii îşi luară zborul şapte sau opt lebede, ca umbrele unor planoare mari care tocmai decolau de pe pistele unui aeroport, străpungând văzduhul spre înălţimi, bătând aerul cu aripile lor uriaşe şi avântându-se înainte, plutind aproape de creştetul lui Bao Shungui. Acesta nu mai aşteptă ca Yangke să-l ajungă din urmă, ci scoase puşca şi trase trei focuri unul după altul: poc! poc! poc! O uriaşă pasăre albă se prăvăli înaintea calului lui Yangke. Speriat, calul se smuci cu putere, aruncându-l pe Yangke pe malul umed al lacului.

Lebăda se zvârcolea pe pământ împroşcând sânge. Yangke văzuse de atâtea ori scena dezolantă a morţii lebedei, însă aceasta dinaintea ochilor lui nu avea graţia calmă a celei de la teatru, ci arăta ca o gâscă oarecare din ogradă căreia tocmai i se luase gâtul, dând disperată din picioare şi bătând din aripi. Din pieptul alb ca zăpada, sângele ţâşnea violent prin gaura făcută de glonţ şi, oricât încercă Yangke să o potolească, tot nu reuşi, aşa că rămase privind cu ochii holbaţi firicelul de sânge care se scurgea în pământ, până la ultimele picături.

Yangke reuşi până la urmă să prindă pasărea mare şi albă. Pieptul ei moale încă era cald, însă superbul ei gât, alb şi prelung, se îndoi ca un semn de întrebare lipsit de orice urmă de vlagă, ca un şarpe alb, descolăcit, atârnând moale peste braţul lui Yangke, în vreme ce penele albe, însângerate, pluteau pe lacul lângă care omul abia sosise. Yangke luă cu grijă capul lebedei. În discul de un negru albăstrui al pupilei mărite se reflecta o bucată de cer, ca şi cum ar fi rămas cu privirea aţintită la Tengri. Ochii i se umplură pe dată de lacrimi. Fiinţa aceea nobilă, nepreţuită, de o frumuseţe rară, lebăda aceea imensă care plutise în infinitatea cerului şi era întruparea celor mai frumoase visuri ale omenirii, ajunsese să fie ucisă de om ca o găină din bătătură.

Lui Yangke îi venea greu să-şi potolească durerea din suflet, simţea imboldul de a alerga la lac, de a înota până la stufăriş şi de a le pune pe fugă pe celelalte lebede.

În lumina ultimelor raze ale soarelui, Bao Shungui nu mai avea

alături decât ceaunul cu carne de lebădă, căci nimeni nu mai dorea să-i vorbească. Vânătorii îmbucară ce mai rămăsese din mistreţul fript, iar lui Yangke încă îi tremura mâna cu care tăia carnea de pe os.

În văzduhul de deasupra lacului lebedelor ţipetele lor triste nu mai conteneau.

Yangke nu putu închide un ochi toată noaptea din pricina urletelor ca de lup ale câinilor de pe lângă cort, iar când aceştia conteneau, auzea neclar din depărtări, din adâncul muntelui dinspre răsărit, urletele deprimante ale lupilor, însoţite parcă de suspine. Inima tristă a lui Yangke era străpunsă de vaietele lupilor, căci poate lupul care sărise de pe stânci nu murise, ci se ţâra acum plin de răni grele. Acum trebuie să fi ajuns înaintea mormântului tovarăşei lui de viaţă, jelind-o cu durere şi chemându-şi moartea în ajutor pentru a-i curma chinul sufletului şi al trupului, căci nu mai avea vlagă în el nici cât să străpungă zidul pietrelor spre a mai privi o dată trupul mort al jumătăţii sale. Ţipetele lebedei şi urletele lupului care-şi pierduseră tovarăşele de viaţă se împleteau într-o „Patetică a stepei", mult mai jalnică şi mai vie decât Patetica lui Ceaikovski.

Yangke plânse amar până ce se lumină de ziuă.

După câteva zile, Şatsreng veni de la Direcţia Păşunilor şi spuse că Bao Shungui se dusese la oraş cu un camion plin de răsaduri de bujor sălbatic.

Capitolul 20

Războinicii călare ai strămoşilor noştri hani erau curajoşi ca lupii, pe când vrăjmaşii lor erau ca oile de laşi.

Citat din „Inscripţiile de la Kül Tegin (Queteqin)", original în limba franceză în Imperiul stepelor de René Grousset

RAZELE SOARELUI DE STEPĂ ÎN VARA timpurie făceau ca norii ce pluteau pe cer să pară nişte insule albe ce străluceau orbitor, de nici nu te puteai uita la ei. Vegetaţia sălbatică şi înmiresmată cu care se delectau turmele de mioare şi de miei umplea văzduhul cu arome puternice, de-a dreptul ameţitoare. Din cauza luminii puternice, simţeai nevoia să clipeşti des, spre a-ţi umezi ochii. Chenzhen însă scruta cu ochii larg deschişi noua păşune şi platoul pe care fusese aşezată tabăra, căci era terifiat de gândul că lupoaica ar putea veni să-şi ia înapoi puiul şi, aducând după ea toată haita, să se răzbune pe oi.

Cele peste treizeci de iurte ale brigăzii a doua fuseseră

repartizate în partea de nord-vest, aproape de poalele muntelui, pe o pantă lină. Două iurte formau un „hot”, între două „hot”-uri distanţa fiind mai mică de cinci sute de metri. Grupurile de producţie se aflau şi ele destul de aproape unul de celălalt. O astfel de repartizare a taberei, în care distanţa dintre iurte era mai mică decât înainte, când ajungea şi la câţiva kilometri, făcea ca suprafaţa ocupată să fie şi ea de câteva zeci de ori mai mică. Faptul că Bilge şi Uliji ordonaseră să se amplaseze iurtele mai aproape una de cealaltă era justificat în mod evident de apărarea în faţa lupilor, veniţi de pe vechea păşune sau de pe cea nouă, care puteau ataca separat sau în grup. Chenzhen avea impresia că, orice-ar fi făcut, haitele de lupi din Elun nu ar fi putut străpunge linia de apărare constituită din haitele de câini şi grupurile de oameni postaţi atât de aproape unii de ceilalţi. Dacă una dintre iurte s-ar fi confruntat cu un atac din partea lupilor, aceştia ar fi avut pe dată parte de încercuirea fatală a dulăilor ucigaşi. Aşa că, treptat, lui Chenzhen îi mai veni inima la loc şi începu să privească noua păşune cu ochii mijiţi.

Turmele de vite, oi şi cai ale întregii tabere intraseră în noua păşune, care din virgină se transformă după o singură zi într-o mare pajişte naturală. Din toate părţile se puteau auzi cântecele oamenilor, nechezatul cailor, behăitul oilor şi mugetele vitelor, generosul podiş umplându-se de energia tuturor vieţuitoarelor proaspăt sosite.

După atâta amar de drum, turma lui Chenzhen şi a lui Yangke era foarte ostenită, aşa că se răspândi înapoia iurtei, pe panta din apropiere, păscând iarbă. Emoţionat, Chenzhen îi spuse oftând lui Yangke:

— Între păşunea aceasta de vară şi aceea de anul trecut este o diferenţă ca de la cer la pământ, aici mă simt de parcă aş explora teritorii necunoscute de dincolo de ultimele frontiere, astfel încât mă încearcă un amestec de fericire şi regret. Uneori mi se pare că umblu ca prin vis, ca şi cum aş fi ajuns cu turmele în grădina Edenului.

Yangke spuse şi el:

— Şi eu am aceleaşi senzaţii, păşunea asta parcă e din altă lume, e păşunea lebedelor. Dacă n-ar fi Bao Shungui, studenţii sau veneticii ar fi mult mai bine, cu siguranţă că păstorii stepei ar fi trăit în pace cu lebedele acelea albe. Ei s-ar fi îngrijit de oile lor sub cerul albastru pe care ar fi plutit lebedele cu aripile desfăcute. Ce imagine romantică! Poate că în grădina Edenului nici nu erau lebede. Apoi, după câţiva ani, aş fi luat de nevastă o mongolă vitează care nu se teme să apuce lupul viu de coadă, am fi avut câţiva copii năzdrăvani, cu sânge amestecat de chinez şi de mongol, care ar fi avut curajul să se vâre şi-n vizuina lupului. Într-un cuvânt, aş fi avut parte de un trai tihnit.

Yangke trase adânc în piept aerul înmiresmat al păşunii şi spuse:

— Până şi prinţul din Tang se purta ca turcii din stepe, ce să mai vorbesc de mine. Stepa este un loc în care câinii sunt iubiţi şi aici chiar este nevoie de ei, nu ca la Pekin, unde peste tot li „se zdrobesc ţestele”. Uite că eu, un „pui de câine” al „reacţionarilor faţă de autorităţile academice”, am putut ajunge să prind rădăcini în stepă, să mă aşez aici şi să numesc acest loc casa mea.

În replică, Chenzhen spuse:

— Înţeleg, dar tu zici că era mai bine să nu fi venit aici studenţii. Tu nu eşti unul dintre ei?

Yangke îi răspunse:

— De când am început să venerez totemul lupului, în adâncul sufletului meu şi sincer, cred că am devenit un mongol adevărat. Păstorii consideră viaţa stepei mai importantă decât propria viaţă, şi de când am ajuns pe păşuni am început să-i consider pe agricultori nişte oameni răi. Acum nu mi se mai pare ciudat că între păstorii stepei şi agricultorii ogoarelor au putut avea loc războaie de-a lungul a mii de ani. Dacă aş fi trăit în Antichitate, m-aş fi oferit şi eu să fiu trimis dincolo de frontiere, ca Wang Zhaojun[37] odinioară, fără să mă tem că gărzile m-ar putea urmări. Iar dacă ar fi izbucnit vreun război, aş fi făcut tot posibilul ca, rămânând de partea stepelor, să îndrept lucrurile după legea cerului, după legea lui Tengri, după legea stepei.

Chenzhen spuse râzând:

— Ei, lasă! De-a lungul istoriei, neamul agricultorilor s-a ciocnit în fel şi chip cu cel al păstorilor, dar au încheiat şi căsătorii pentru a se alia, aşa că, până la urmă, noi putem spune că suntem urmaşii unui neam jumătate din câmpie, jumătate din stepă. Uliji a spus că această nouă păşune i-ar putea ajuta pe oameni să trăiască mai liniştiţi vreo patru, cinci ani. Dacă a obţinut o asemenea realizare, poate că îşi va relua funcţia, căci grija mea cea mare este dacă Uliji şi Bilge, cu forţa lor de oameni ai stepei, pot rezista în faţa acelora care vor cu orice preţ să distrugă stepa.

Dar Yangke îi spuse:

— Tu eşti prea vizionar! Odată l-am auzit pe tata zicând că viitorul Chinei depinde de scăderea populaţiei sub cinci sute de milioane. Dar cine ar putea pune stavilă dorinţei blestemate de extindere a acestor agricultori? Nici Tengri al mongolilor şi nici chiar Părintele ceresc al chinezilor nu pot găsi vreo cale de salvare. Nu e vorba numai că în aceşti douăzeci de ani toţi agricultorii s-au transformat treptat în muncitori, orăşeni sau intelectuali de la oraş, ci că intelectualii au fost trimişi pe câmp, să devină agricultori de mâna a doua. Uite, noi, cei câteva milioane de intelectuali tineri, n-am fost noi repede goniţi din oraş cu mătura? Cât despre forţa lui Uliji şi a lui Bilge acestea sunt încă grozave, nu ca ale celor care doar se cred grozavi.

Chenzhen se miră şi spuse:

— Din câte văd eu, totemul lupului n-a reuşit încă să ţi se înstăpânească în suflet. Ce înseamnă totemul lupului? Înseamnă că din unul se fac zece, o sută, o mie, zece mii, o forţă de nestăvilit. Totemul lupului este tocmai acel totem care păzeşte marea viaţă a stepei, căci dintotdeauna pe această lume cei mai mari îngrijesc de cei mai mici, cele mai mari îngrijesc de cele ale oamenilor. Omul nu poate trăi dacă universul întreg e lipsit de viaţă. Ca să respecţi cu adevărat totemul lupului trebuie să rămâi de partea universului, a naturii, a vieţii celei mari a stepei, astfel că şi lupii trebuie să lupte până la unul.

Trebuie să crezi în puterea naturii de a răsturna roata istoriei, de a se regenera prin succesiunea contrariilor. Trebuie să crezi că Tengri va răzbuna stepa. Dacă rămâi de partea fiinţei celei mari, cel mai bun lucru care ţi se poate întâmpla este să mori în încleştare cu cei care şi-au pus în gând să o distrugă, pentru ca în final sufletul să se înalţe la Tengri. Cel care distruge marea fiinţă va cădea el însuşi răpus de propria nelegiuire. Dacă viaţa omului se poate încheia în acest mod, atunci se cheamă că moartea este una onorabilă. Lupii înşişi mor, majoritatea în războaie.

Yangke rămase tăcut o vreme.

Puiul de lup era foarte curios şi exuberant în faţa noii păşuni care îi oferea o perspectivă mult mai largă. Uneori rămânea pierdut, privind vitele care se rânduiau pentru a se adăpa din râu, alteori privirea îi rămânea concentrată asupra turmei de oi de un alb orbitor, la care se uita cu capul înclinat într-o parte. După o vreme, îşi mută privirile mai departe, la cârdurile de păsări care zburau în rotocoale deasupra iazului. Puiul de lup era ameţit, niciodată nu mai văzuse atâtea lucruri laolaltă. Pe păşunea dinainte distanţa dintre grupul de iurte în care stătea cu Chenzhen şi cele mai apropiate iurte, în care se afla Bilge, era de vreo doi kilometri. Pe atunci, puiului de lup nu i se întâmpla să vadă decât câte o cireadă de vite, o turmă de oi, un ocol de piatră, două iurte şi câteva care. Pe drum fusese închis în lada pentru balegă preţ de două zile şi o noapte, aşa că nu putuse să vadă nimic. Când ajunse să privească din nou lumina zilei, ceea ce era în jur se schimbase cu totul, de aceea era cât se poate de fericit, ţopăia şi sărea încoace şi-ncolo. Dacă n-ar fi fost lanţul acela de fier cu care era legat, cu siguranţă s-ar fi dus cu ceilalţi câini să se joace pe pajişte, să se hârjonească sau să se bată de-a dreptul cu câinii care ar mai fi trecut întâmplător pe acolo.

Chenzhen n-avu încotro şi ascultă sfatul lui Uliji, legând puiul de lup cu lanţ de fier. De gâtul lui era petrecută o curea din piele de vită cu un inel de care era prins capătul lanţului, celălalt capăt fiind legat de un par din lemn de ulm, adus din munte, gros cât un braţ de om şi înfipt în pământ mai bine de o jumătate de metru, deasupra pământului având cam un metru. Parul era încins cu cercuri de fier care nu lăsau lanţul să se desprindă. Tot acest angrenaj era suficient de rezistent cât să ţii legat un bou şi era de aşa natură, că nu lăsa nici lupul să se învârtă în jurul parului, aşa încât să facă lanţul tot mai scurt şi astfel să-şi pună capăt zilelor.

În săptămâna dinaintea mutării, când puiul de lup şi-a pierdut libertatea, a fost legat cu un lanţ de un metru şi jumătate, ca un mic condamnat. Chenzhen îşi simţea inima îndurerată privind cum lupul cel mic s-a tot luptat furios, o săptămână întreagă, cu lanţul acela care în mare parte era umed din cauza muşcăturilor. Puiul însă nu reuşise să

rupă lanţul, nici să scoată parul din pământ, aşa că fusese nevoit să-şi ducă zilele pe suprafaţa unui cerc cu diametrul de trei metri, devenit închisoarea lui de sub cerul liber. Chenzhen prelungea cât putea de mult plimbarea din fiecare zi, pentru ca în felul acesta să compenseze cruzimea de a-l ţine legat. Lupul părea cel mai fericit atunci când se mai nimerea câte un căţeluş prin raza închisorii lui, căci acela îi ţinea de urât şi se puteau juca o vreme împreună. Dar de fiecare dată se lăsa cu muşcături, cu scheunat, cu smiorcăit şi cu vătămări, aşa că în cele din urmă rămăsese singur-singurel. Numai Erlang se mai apropia din când în când de el, ba chiar uneori se ducea înadins lângă el să se odihnească, lăsându-l pe micuţ să-l călărească în voie, să i se suie şi în cap, să-l muşte de urechi, de labe sau chiar de coadă.

Cea mai importantă treabă de peste zi a puiului de lup era să stea cu ochii aţintiţi asupra blidului cu mâncare de lângă intrarea în iurtă şi să aştepte încordat să-i fie umplut şi pus înainte. Chenzhen nu ştia dacă micul lup îşi dăduse ori nu seama de adevăratul motiv pentru care fusese încarcerat; altfel, privirea lui era mereu extrem de mânioasă: de ce căţeii puteau să se plimbe în libertate şi el nu? Asta îl făcea să se repeadă mereu la căţei, până ce odată l-a muşcat pe unul de i-a dat sângele. În condiţiile primitive ale vieţii nomade, pentru a creşte un lup în apropierea grupului de oameni, a haitelor de câini şi a turmelor de oi, nu poţi să nu recurgi la măsuri „inumane”. Altfel, cea mai mică neatenţie se poate solda cu rănirea oilor şi a oamenilor, ceea ce, în final, ar duce tot la pedeapsa capitală. Chenzhen îi şoptise acest lucru lupului de câteva ori, dar aceasta nu schimbase cu nimic atitudinea puiului. Chenzhen şi Yangke se temeau totuşi că acest tratament inechitabil ar putea afecta grav psihicul lupului aflat în plină dezvoltare. A-l creşte legat în lanţ însemna că, în cele din urmă, lupul va fi privat de mediul de dezvoltare liberă. Şi atunci, date fiind condiţiile, se mai putea considera acest lup unul adevărat, odată ajuns la maturitate? Între lupul de stepă, sălbatic, pe care Chenzhen şi Yangke încercau să-l înţeleagă, şi lupul acesta captiv erau diferenţe majore. Cercetarea ştiinţifică a celor doi se lovise astfel de la bun început de problema capitală a condiţiilor complet neştiinţifice. Dacă ar fi putut să-l ţină într-o cuşcă de fier sau măcar într-un ţarc de piatră, lupul poate s-ar fi simţit cât de cât mai liber şi astfel s-ar fi putut evita şi punerea în pericol a oamenilor sau a animalelor. Cumva, celor doi li se părea că au ajuns într-o situaţie dificilă, ca în vorba aceea că „odată ce-ai încălecat pe lup, cu greu mai poţi descăleca”. Poate că acest experiment ştiinţific ascundea în el dintru început un defect ce se putea dovedi fatal. Yangke se gândise odată să încerce totuşi să scape de lup, dar Chenzhen refuzase categoric. Nici lui Yangke nu-i venea uşor să se despartă, căci şi el începuse să-l aibă la inimă.

Apoi, în stepă veni şi vremea înmulţirii libere a vitelor. Tocmai în

noaptea aceea, eroii libertăţii din stepă, câţiva tauri vânjoşi şi arătoşi, se luaseră după mirosul vacilor şi năvăliseră cu muget pe păşunea cea nouă, spre a-şi căuta soaţele şi concubinele. Văzând atât de aproape de el un taur mare cât un munte, puiul de lup se sperie atât de rău, încât se făcu mic de tot şi se ghemui în iarbă. Când taurul năvăli către una dintre vaci, lupul sări speriat înapoi, împiedicându-se şi încurcându-se în lanţ de-i ieşi limba de un cot şi dădu ochii peste cap. Adeseori, lupul uita că e legat de gât cu lanţul, aşa că abia când taurul se îndreptă spre o altă vacă se mai linişti şi el puţin.

Părea totuşi ceva mai obişnuit cu această nouă închisoare, ba chiar începuse să se mai şi joace tăvălindu-se, din când în când, în perimetrul acoperit de lungimea lanţului. Pe acolo crescuseră fire de iarbă înalte de aproape jumătate de metru, făcându-i şederea mai confortabilă decât pe pământul uscat de dinainte. Puiul de lup stătea cu burta în sus în iarbă, în vreme ce, cu capul întors, mai smulgea câte un fir pe care-l ronţăia. Astfel, putea să se distreze ceasuri întregi numai cu iarba aceea. Lupul cel plin de poftă de viaţă îşi găsise până şi în acest sălaş un mod de a-şi consuma energia, alergând cât putea el de repede în jurul parului, de nenumărate ori, fără a obosi câtuşi de puţin.

După ce alerga o vreme, puiul se oprea brusc şi, întorcându-se, începea din nou să alerge, de data aceasta în sens invers, iar când obosea se tolănea pe iarbă, cu gura căscată precum câinii, gâfâind cu limba scoasă şi balele curgându-i. Chenzhen observă odată că timpul de alergat şi numărul de cercuri erau mai mari decât de obicei, şi atunci pricepu că lupul făcea mai multă mişcare tocmai pentru a năpârli. Bilge îi spusese că, prima dată când îşi schimbă părul, puiul pierde mai multă blană decât lupii cei mari.

Iarba, pe care altfel ţi-era şi milă să calci, începuse să se usuce acolo unde îşi făcea exerciţiile.

Deodată, dinspre răsărit se auzi un tropot de cal venind în mare grabă. Era Zhang Jiyuan, care avea fruntea acoperită de bandaje albe care îţi săreau în ochi. Cei doi se duseră speriaţi să-l ajute, dar Zhang Jiyuan le strigă tare:

— Nu, nu, nu veniţi încoace.

Căluţul lui se speria din te miri ce şi nu suporta să se apropie cineva de el. Cei doi abia atunci îşi dădură seama că acel cal tocmai fusese prins şi învăţat cu frâul, aşa că se feriră degrabă, ca să-l lase să găsească momentul potrivit pentru a putea descăleca.

Caii mongoli sunt mai temperamentali, iar cei de Wuzhumuqin sunt şi mai violenţi. Ca să poţi domestici un astfel de cal trebuie să aibă maximum trei ani, ba chiar e bine să fie luaţi în primăvara dinainte de a împlini trei ani, numai aşa sunt şanse de reuşită. Primăvara, caii sunt ceva mai slăbiţi, iar cei de aproape trei ani de abia pot duce în

spate un om. Dacă pierzi această ocazie şi ajunge să împlinească patru ani, atunci nici nu mai ai cum să pui pe el şaua şi căpăstrul, nu mai poţi să-l domesticeşti. Şi dacă, să zicem, te ajută alţi oameni şi reuşeşti să-i pleci capul şi îţi dai silinţa să-i pui şaua şi căpăstrul, tot n-ai cum să-l faci să te asculte şi să te lase să-l încaleci, nu se lasă până nu te loveşte cu copitele. Poţi să fii şi ca Wu Zetian[38] de crud, tot degeaba. Un astfel de cal devine un cal sălbatic care nu va fi încălecat de oameni niciodată.

În fiecare primăvară, stăvarii împart căluţii cei mai puternici şi mai mici de trei ani tuturor ciobanilor şi ciurdarilor, ca să-i domesticească. Cine reuşeşte, se poate folosi de ei gratis timp de un an întreg. După un an, dacă i se pare cuiva că respectivul cal nu e la fel de bun ca ceilalţi pe care-i are, poate să-l dea înapoi. Desigur, calul primeşte un nume din momentul în care e luat pentru a fi dresat. În stepa Elun, felul în care sunt numiţi caii ţine de o metodă tradiţională: ei primesc numele stăpânului, la care se adaugă culoarea. Spre exemplu: Bilge roib, Batu alb, Lamzab negru, Şatsreng sur, Sangjie verzui, Dorji galben, Zhang Jiyuan castaniu, Yangke galben-deschis, Chenzhen pag şi aşa mai departe. Odată ce e stabilit numele calului, acesta îl va purta toată viaţa. În Elun se întâmpla foarte rar să se schimbe numele unui cal. Obiceiul acesta de a da calului numele celui care l-a îmblânzit este ca un fel de răsplată pentru oamenii cei mai de ispravă. Călăreţul cu mai mulţi cai ce-i poartă numele se bucură de respectul tuturor. Dacă cel care îmblânzeşte calul găseşte că acesta este bun, poate cere să-l păstreze, dar pentru aceasta trebuia să dea la schimb unul dintre ceilalţi cai ai săi. De obicei ciurdarii şi ciobanii dădeau la schimb câte un cal mai bătrân sau mai leneş dintre cei câţiva pe care-i aveau, luând în schimb unul mai tânăr şi mai promiţător.

În stepă, calul e un element vital pentru oameni. Fără un cal bun, fără cai suficienţi sau puternici, n-ai cum să reziştî în zăpada mare, în incendii sau în caz de atac al vrăjmaşilor. Nu poţi aduce la timp medicul sau leacurile în ajutorul cuiva, n-ai cum să dai de veste la timp în caz de năvălire a oştilor duşmane sau de izbucnire a vreunui incendiu, nu poţi prinde lupi, nu poţi ajunge din urmă turmele de animale gonite de viscol şi aşa mai departe. Moş Bilge zicea că, în stepă, cine n-are cal e ca un lup cu picioarele rupte.

Dacă ciurdarii şi stăvarii îşi doresc câte un cal mai bun, trebuie să se bazeze pe felul în care îl vor îmblânzi. Oamenilor din stepă le e ruşine să călărească un cal îmblânzit de altcineva. În Elun, oricare cioban sau ciurdar avea cai îmblânziţi de el însuşi şi asta îi făcea să se îngălbenească de ciudă pe stăvarii cei tineri, care abia învaţă meserie.

Cei mai puternici cai din herghelie, care mai rămân sălbatici până la trei ani, sunt îmblânziţi de obicei chiar de stăvari. Stăvarii se pricep doar cel mai bine la asta, aşa că ei au cei mai mulţi cai îmblânziţi şi în

acelaşi timp pe cel mai greu de îmblânzit dintre cai. Atunci când au însă de-a face cu cai dintre cei extrem de sălbatici, adesea se întâmplă să se aleagă cu lovituri şi cu răni grele, cu vânătăi şi oase rupte. În stepa Elun, cu cât caii sunt mai sălbatici la început, cu atât ajung nişte cai de cea mai bună calitate, puternici şi rapizi, devenind cei mai potriviţi tovarăşi ai stăvarilor. Aici un stăvar ajunge să deţină o poziţie cu atât mai importantă cu cât are mai mulţi cai de bună calitate, cu atât mai numeroşi sunt cei care-l stimează sau mai multe fetele care-l îndrăgesc. În stepa mongolă, băieţii sunt încurajaţi de mici să intre în vizuinile lupilor, să-i îmblânzească pe cei mai nărăvaşi dintre cai, să se lupte cu lupii cei mai fioroşi, să se lupte cu cei mai puternici oameni, să meargă la război, să ajungă eroi. Stepa mongolă este câmp de luptă, este lumea vitejilor. Marii hani erau aleşi dintre cei mai bravi oameni ai unei alianţe de triburi, nu moşteneau pur şi simplu domnia. Niciodată în istoria lor mongolii nu i-au lăsat să se urce pe tron pe acei prinţişori care nu erau buni de nimic. În schimb, chiar pe vremea dinastiei Yuan mongole, dacă se întâmpla ca vreun conducător să fie incompetent şi mediocru, era curând înlocuit de vreunul dintre fraţii lui, care era mai puternic şi mai temerar, ori chiar de câte un general viteaz sau un ministru mai curajos.

Zhang Jiyuan ţinu capul calului în timp ce îşi scoase uşurel piciorul dintr-o scară, apoi, profitând de neatenţia calului, se ridică brusc din şa şi descălecă, dând dovadă de o mare iscusinţă. Calul sări cât colo şi dădu de câteva ori din copite, cât pe ce să arunce şaua din spinare. Dar Zhang Jiyuan strânse repede hăţurile, trăgând capul calului într-o parte pentru a se feri de loviturile de copite, apoi, chinuindu-se din răsputeri, abia reuşi să îl aducă lângă roata carului, unde îl legă bine. Calul cel tânăr se zbătu nebuneşte, de părea că o să dezmembreze carul.

La urmă, Chenzhen şi Yangke răsuflară uşuraţi. Yangke zise:

— Măi, copile, ţie chiar ţi s-a urât cu viaţa? Păi aşa un cal nărăvaş ţi-ai pus în cap să îmblânzeşti?

Dar Zhang Jiyuan se scărpină pe frunte şi spuse:

— De dimineaţă m-a trântit de câteva ori, ba chiar mi-a tras şi o copită în cap, drept în frunte, de m-a lăsat lat. Noroc că era Batu lângă mine. De două ori am încercat să pun şaua pe el, pe când încă iarba nici nu crescuse, şi n-am putut. Am mai încercat de două ori şi mi s-a părut ceva mai cumsecade. Când colo, după ce a mâncat zdravăn din iarba cea nouă şi a pus pe el un strat de grăsime, iarăşi s-a nărăvit. Noroc că e încă tânăr şi copitele nu i s-au făcut prea tari, aşa că n-a reuşit să-mi spargă nasul. Dacă era să o păţesc de la un cal bătrân până acum eram dus. Ăsta însă e un cal bun, deşi încă neînvăţat. În doi, trei ani cu siguranţă o să i se ducă vestea. Aici, în stepă, toată lumea vrea să aibă cai buni şi, dacă nu-ţi pui viaţa în pericol, nici n-ai

cum să-i ai.

Chenzhen spuse:

— Măi, flăcăi, voi parcă tot mai tare vreţi să ţineţi oamenii cu sufletul la gură. Tu o să ajungi mare îmblânzitor de cai când n-o să mai ai capul bandajat.

Zhang Jiyuan zise:

— Eu zic că o să fie bine peste doi ani. În primăvara asta am strunit vreo şase cai sălbatici, toţi sunt cai foarte buni. De acum, când o să mai plecaţi la vânătoare sau la drum lung şi n-o să vă ajungă caii, să treceţi pe la mine. Şi chiar voiam să vă schimb caii cu unii mai buni.

Yangke spuse râzând:

— Băiete, dar ştiu că eşti curajos, însă şi foarte bun de gură. Eu cred că bucatele mestecate de altul nu mai au niciun gust, aşa că, dacă vreau un cal bun, o să am grijă să mi-l învăţ singur. Anul ăsta n-am avut timp pentru cai, căci m-am ocupat de puiul de lup; o las pe anul viitor.

Chenzhen spuse şi el râzând:

— Văd că aţi ajuns şi voi curajoşi ca lupii. Cine se adună se aseamănă, văd: cine stă pe lângă lupi mare viteaz devine.

După ce se adăpară, caii o luară agale către pajiştea aflată chiar în faţa iurtei lui Chenzhen. Zhang Jiyuan zise:

— Locul acesta este perfect ca să priveşti împrejur: e mai înalt şi foarte cuprinzător. E mai bine să vedeţi o dată cu ochii voştri decât să vi se spună de zece ori. Înainte nu era voie să se apropie prea mult hergheliile de tabăra de iurte, aşa că voi doi n-aţi prea avut ocazia să vedeţi ce înseamnă adevăratul cal mongol. Uitaţi-vă bine acum!

Păşunea nouă era foarte largă, iarba era destulă şi apa din belşug, iar animalele care păşteau pe ea erau ale unei singure brigăzi, aşa că lăsaseră caii în mod excepţional să bea apă după bunul plac, după care să adaste o vreme pe păşunea vitelor. Cum nu-i gonise nimeni mai departe, caii se opriseră şi păşteau cu capetele plecate.

Deodată, înaintea lui Chenzhen şi Yangke apărură nişte armăsari mari, puternici şi impunători. Aceştia îşi schimbaseră părul, care strălucea de-ţi lua ochii, mai tare decât satinul halatelor mongole. Când se mişcau, pe sub pielea lucioasă ca mătasea se vedeau toţi muşchii, ca nişte peşti ce înotau. Armăsarii aceştia nu erau precum caii de rând, ci aveau câte o coamă ca de leu care le cădea peste ochi şi le acoperea grumazul şi pieptul până unde începeau picioarele. Cel mai lung păr era în zona umerilor, acesta le ajungea până mai jos de genunchi, până spre pământ. Când păşteau plecându-şi capetele, coama li se revărsa în aşa fel încât le acoperea capetele, făcându-i să arate mai degrabă ca nişte fiinţe cu părul în dezordine sau ca nişte monştri fără cap. Însă când îşi înălţau capetele pentru a o lua la goană, tot părul de pe grumaz începea să fluture în vânt, ca steagurile

de luptă ale unei cavalerii temute din stepă, având puterea de a intimida duşmanul care le-ar fi privit. Cu forţa şi năvălnicia lor, aceşti armăsari erau singurii cai din stepă pe care nu îndrăznea nimeni să-i prindă, să-i îmblânzească sau să-i călărească. Erau foarte buni pentru două lucruri: erau foarte prolifici şi erau în stare să apere herghelia. Aveau un simţ al responsabilităţii ieşit din comun faţă de familia lor: dacă îndrăznea cineva să-i ameninţe, deveneau de-a dreptul feroce, terifianţi. Dacă despre tauri se putea spune că sunt nişte crai ai stepei, armăsarii erau mai degrabă nişte macho.

Nu după mult timp însă, începu bătălia cruntă, obişnuită între armăsari. Fiecare armăsar din herghelie se angaja într-o luptă crâncenă cu adversarii săi. O dată pe an trebuia să îşi gonească fiicele din herghelie şi acest lucru se întâmpla chiar pe păşunea dinaintea iurtei.

Cei trei oameni se aşezară lângă cercul lupului să privească. Puiul se tolăni şi el acolo şi începu să se uite. Privind nemişcat la marea bătălie a cailor, tot părul de pe trup i se zbârli, tremurând ca un lup înfometat pe întinderea înzăpezită. În mod instinctiv, lupul se temea de armăsarii mari şi violenţi; însă de data asta privea absorbit cu totul de ceea ce vedea.

Într-o herghelie de cinci sute de cai erau peste zece familii, fiecare fiind condusă de câte un armăsar. Cea mai numeroasă familie ajungea la şaptezeci, optzeci de cai, în altele putând fi doar zece. O familie era în general compusă din soţiile, fiicele şi fiii acelui armăsar. În herghelia mongolă străveche, caii erau mult mai civilizaţi în ceea ce privea reproducerea decât mulţi dintre oameni. Pentru a reuşi să supravieţuiască şi să reziste condiţiilor aspre ale stepei şi atacurilor neîncetate ale lupilor, trebuia făcută o selecţie riguroasă a partenerelor cu care se împerecheau: să nu fie din acelaşi neam, pentru a îmbunătăţi puterea şi calitatea speciei.

În fiecare vară, când iepele de trei ani ajung la maturitate sexuală, armăsarii se preschimbă în nişte taţi grijulii, aşa că îşi gonesc fiicele din turmă fără pic de milă şi nu le mai lasă pe lângă mamele lor, ci le gonesc nebuneşte, cu coamele în vânt, şi chiar le muşcă, de parcă s-ar lupta cu lupii. Acestea nechează de durere din cauza muşcăturilor şi toată herghelia devine un adevărat haos. Dacă prind cumva un moment în care să se poată apropia din nou de mamele lor, nici nu apucă să răsufle prea bine, că armăsarii încep să le gonească, fugind după ele ca scoşi din minţi, muşcându-le, lovindu-le, bătându-le până când acestea nu mai opun nici cea mai mică rezistenţă. Gonite cu lovituri de copită, iepele tinere ajung să se împleticească, aşa că se retrag în afara hergheliei, mulţumindu-se să necheze jalnic, îndurerate, implorând mila tatălui. Armăsarii însă le aruncă priviri mânioase, îşi flutură nările fioroşi, dau din copite încercând să le intimideze, fără

milă, nemailăsându-le să se apropie de herghelie. Dacă mamelor le vine cumva ideea să încerce să le ia apărarea, imediat se lovesc de fornăielile şi loviturile taţilor, aşa că până la urmă îşi dau seama că cel mai bine e să rămână la locul lor, parcă înţelegând scopul urmărit de armăsari.

Când toată vânzoleala cu gonitul iepelor tinere încetează, încep lupte şi mai crâncene pentru dobândirea unei noi perechi, ceea ce face ca întreaga stepă să se transforme într-un vulcan din care erup sălbăticia şi năvălnicia cailor. Căci acele iepe tinere care au fost gonite din clan şi care nu mai au unde să se ducă devin obiectivul pentru care se luptă acum alţi armăsari. Toţi se ridică pe picioarele dinapoi, luptându-se unul cu celălalt, aşa că herghelia pare că îşi dublează înălţimea. Arme le sunt copitele grele şi mari, care se văd înălţându-se peste tot în aer, ca nişte ciocane, ca nişte pumni de fier, ca nişte topoare. Copitele se ciocnesc, colţii se încleştează, caii cei mai slabi sunt puşi pe fugă, în timp ce caii mai puternici rămân încleştaţi în luptă. Când copitele se dovedesc neputincioase, se folosesc dinţii. Dacă nici cu dinţii nu se descurcă, se întorc şi izbesc cu copitele din spate, acele arme inexpugnabile care pot crăpa ţestele lupilor.

Unii cai se aleg cu capetele sparte, cu coastele umflate şi cu picioarele rupte, dar asta nu-i opreşte pe armăsari.

Profitând de îngrămădeală, iepele tinere încearcă din nou să se întoarcă la familiile lor. Însă de data asta, pe lângă furia tatălui mai au parte şi de muşcăturile masculilor care le doresc de soţii. Apoi armăsarii devin dintr-odată camarazi şi, împreună, le duc pe iepe acolo unde doresc ei.

O iapă tânără, plesnind de sănătate, albă, cea mai frumoasă dintre toate, deveni perechea dorită de doi armăsari nervoşi şi puternici. Părul alb de pe trupul iepei, proaspăt crescut, avea luciri blânde, iar ochi ei erau minunaţi şi impresionanţi, ca cei de căprioară. Era înaltă şi zveltă, iar când alerga o făcea iute şi cu graţie, ca o ciută albă. Yangke o tot lăuda:

— Ce frumoasă e! Dacă eram armăsar, mi-aş fi pus viaţa în pericol pentru a o avea. Dar să o iei pe ea de nevastă este mai anevoie decât să ceri mâna unei femei. Fir-ar să fie, în stepă până şi sistemul de împerechere a cailor este influenţat de lupi, care sunt cei mai mari duşmani, cei mai imbatabili rivali ai cailor. Dacă n-ar fi existat lupii, armăsarii n-ar fi fost aşa de crunţi, iar iepele tinere n-ar fi avut altceva de făcut decât să accepte împerecherea cu oricine.

Cei doi armăsari musteau de furie şi de cruzime, luptându-se ca leii în arenele romane odinioară: fără milă, pe viaţă şi pe moarte. Zhang Jiyuan, care dădea din picioare fără să-şi dea seama, spuse frecându-şi mâinile:

— Cei doi armăsari se tot luptă de câteva zile pentru iapa asta

albă. Ea le este dragă tuturor. Eu îi zic „Albă-ca-Zăpada”. Dar sărmana prinţesă, mai are de stat o singură zi în acest loc cu herghelia; mâine o va lua unul dintre armăsari şi o va duce cu el, apoi iarăşi se vor mai lupta şi, cine ştie, poate celălalt armăsar o va aduce înapoi. Iar când cei doi vor obosi, poate o să apară un al treilea armăsar, mai viclean şi mai grozav decât aceştia, iar micuţa iapă îşi va schimba din nou sălaşul. Ce prinţesă mai este aceasta? Mai degrabă va deveni sclavă oricărui armăsar care va veni să o ia, fugind toată ziua încoace şi încolo, fără să poată măcar să se sature şi ea din iarba minunată a păşunii, iar până la urmă se va usca de foame. Câte zile o să mai fie atât de frumoasă? Dacă se tot vânzolesc aşa în fiecare primăvară, multe iepe mici ajung să se înveţe. Cum acasă la ai lor nu se mai pot întoarce sub nicio formă, caută singure acele herghelii cu cei mai grozavi armăsari, la care fug să-şi găsească adăpost, altfel riscă să fie luate de alţii, trezindu-se în mare suferinţă. Iepele acestea mici sunt foarte isteţe. Au văzut de atâtea ori scenele sângeroase în care lupii au mâncat caii şi mânjii, aşa că au înţeles că, fără familie şi un tată ori un soţ puternic care să le apere, s-ar putea să sfârşească de colţii lupilor. Într-un cuvânt, toată această vitejie a cailor mongoli, sălbăticia armăsarilor şi spiritul lor războinic au apărut şi există tocmai din cauza lupilor.

Zhang Jiyuan zise mai departe:

— Armăsarii sunt despoţii stepei, căci în afară de grija că lupii ar putea veni să le atace femeile de nimic altceva nu se mai tem pe lumea asta, şi dacă de lup nu se tem, cum să le fie frică de oameni? Înainte aveam vorba asta, „am muncit ca un cal”, dar adevărul e că lucrul acesta nu e valabil şi pentru armăsari. Herghelиile de cai mongoli seamănă bine cu ale cailor sălbatici, căci, în afară de câţiva castraţi din turmă, ceilalţi nu sunt cu mult diferiţi. Eu mi-am petrecut ceva zilişoare între caii ăştia, însă tot nu mă pot dumeri: cum au putut oamenii primitivi să domesticească prima dată caii sălbatici? Cum de s-au gândit ei că numai dacă-l castrează pot să-l încalece? Şi cu castratul ăsta e o tehnică pe care trebuie să o stăpâneşti foarte bine, căci numai pe la doi ani poate fi castrat un cal; dacă-l castrezi prea devreme, nu rezistă, iar când e mai mare, nu-l mai prinzi. Apoi, să castrezi calul nu-i treabă aşa uşoară, pentru că după ce deschizi scrotul şi-i scoţi testiculele, alea sunt legate cu multe vinişoare. Ei bine, vinişoarele alea nu le poţi tăia pur şi simplu cu cuţitul, căci se pot infecta; nici să le smulgi nu merge, că-i mai poţi smulge şi alte organe din burtă. Metoda de lucru a stăvarilor era la început să răsucească vinişoarele şi abia apoi să le taie, iar unde le tăiau făceau nişte noduri, aşa nici nu se infecta locul. Un cal tânăr poate fi ucis de cea mai mică infecţie. Caii trebuie castraţi neapărat când au doi ani, abia aşa poţi să-i îmblânzeşti când fac trei ani. Altfel, dacă încerci să-i castrezi şi să-

i îmblânzeşti în acelaşi timp, caii mici pot să moară. E treabă foarte grea, de-aia mă tot întreb: cum de au reuşit oamenii din vechime să găsească tehnica şi să ajungă să se priceapă aşa de bine la ea?

Chenzhen şi Yangke se priviră unul pe celălalt şi dădură uşurel din cap. Dar Zhang Jiyuan reluă plin de el:

— Eu m-am gândit multă vreme şi mi-a trecut prin cap că s-ar putea ca oamenii primitivi din stepă să fi prins mânjii sălbatici răniţi de lupi, cărora să le îngrijească rănile şi să-i ţină. Când au crescut, au văzut că nu-i mai pot încăleca, deci s-au gândit să-i facă de mici să poată fi încălecaţi. Dar şi aceştia, odată crescuţi ditamai armăsarii, cine ar mai fi avut curajul să-i încalece? De aceea s-au gândit să prindă un mânz rănit de lupi şi să mai încerce o dată. După nu ştiu cât timp, poate că din întâmplare oamenii au dat peste vreun cal tânăr, de numai doi ani, care tocmai fusese jugănit de lupi, însă avusese norocul să nu moară, şi au văzut că atunci când s-a făcut mare a putut fi îmblânzit şi încălecat... şi abia aşa s-au luminat. Oricum ar fi, procesul ăsta de îmblânzire a calului sălbatic de către primitivii din stepă a fost cu siguranţă unul complex şi îndelungat. Cine ştie câţi oameni au fost răniţi sau chiar ucişi înainte de a reuşi să pună şaua pe ei. Acesta a fost un mare pas înainte în dezvoltarea omenirii, care s-a petrecut mult mai devreme decât cele patru descoperiri ale chinezilor şi a fost mult mai important. Fără cai nu se poate imagina existenţa oamenilor din Antichitate, căci pentru ei trebuie să fi fost chiar mai greu decât pentru cei din ziua de azi, care nu au maşini, trenuri sau tancuri. Aşadar, contribuţia popoarelor nomade la propăşirea omenirii este inestimabilă.

Chenzhen îl întrerupse entuziasmat:

— Sunt de acord cu punctul tău de vedere, îmblânzirea cailor de către nomazii din stepă a fost mult mai dificilă decât cultivarea plantelor sălbatice de către agricultori. Măcar acele plante n-o luau la fugă, nu loveau cu copitele din spate, nu-i puteau zdrobi omului ţeasta, nu-l puteau ucide. Cultivarea plantelor sălbatice e o muncă paşnică, pe când îmblânzirea cailor şi a taurilor sălbatici este o luptă, sângeroasă şi plină de osteneli. Şi iată că până la urmă neamul agricultorilor a ajuns să se bucure până în ziua de azi de această izbândă a nomazilor.

Yangke spuse:

— Nomazii sunt extraordinari: ei pot la fel de bine să meargă la bătălie, dar şi să muncească ori să înveţe. Deşi nivelul de dezvoltare culturală a nomazilor nu e la fel de înalt ca cel al agricultorilor, aceştia, cum găsesc condiţii propice de dezvoltare, îi depăşesc în scurt timp pe agricultori, exact precum caii în fugă. Kubilai, Kangxi, Qianlong şi alţi împăraţi au preluat o serie de elemente din civilizaţia chineză, dar i-au depăşit cu mult pe împăraţii chinezi, iar meritele şi realizările lor au fost extrem de importante. Păcat însă că ceea ce au preluat ei a trebuit să

fie tocmai gândirea străveche a Chinei, căci ar fi fost mult mai bine să deprindă gândirea Greciei sau a Romei antice, ori măcar pe cea a occidentalilor din zilele noastre.

Chenzhen oftă şi spuse:

— De fapt, cele mai înaintate civilizaţii ale lumii actuale la origine tot popoare migratoare au fost. Acestea au păstrat până azi obiceiul neamurilor nomade de a bea lapte, de a mânca brânză şi carne de vită, de a tricota, de a semăna iarbă, de a creşte câini, de a se lupta cu taurii, de a se întrece cu caii sau la atletism, de a iubi libertatea şi a asculta opţiunile poporului, de a respecta femeile şi aşa mai departe. Iubirea de război, vitejia, caracterul întreprinzător al popoarelor nomade nu doar că s-au transmis mai departe, ci au ajuns să ofere un avantaj faţă de celelalte popoare. Despre oameni se spune că la trei ani sunt mari, iar la şapte ani sunt deja vârstnici. Aşa e şi cu neamurile. Popoarele nomade reprezintă vârsta copilăriei popoarelor occidentale. Când vorbim astăzi de nomazii primitivi şi despre popoarele occidentale e ca şi cum am vorbi despre copilul de trei ani sau despre cel de şapte ani. Abia după ce a fost învăţată lecţia aceasta se poate înţelege mai bine de ce au ajuns occidentalii în fruntea tuturor celorlalţi. Nu tehnica occidentalilor este cel mai greu de asumat, doar şi China a lansat sateliţi! Cel mai greu de deprins este curajul în război, curajul şi spiritul de aventură care curg încă prin venele occidentalilor. Lu Xun[39]

a descoperit de mult că în structura şi natura chinezilor există probleme grave...

Dar Zhang Jiyuan spuse:

— După ce m-au făcut stăvar, cel mai mult m-a preocupat diferenţa dintre firea chinezilor şi cea a mongolilor. Când eram în şcoală, credeam despre mine că sunt cel mai bun în toate, însă cum am ajuns în stepă mi-am dat seama că sunt slab ca o pisică şi atunci m-am străduit din răsputeri să fac cumva să devin mai puternic. Mai apoi mi-am descoperit însă o slăbiciune pe care o am în mine, din naştere...

Chenzhen spuse oftând:

— Chiar e un neajuns din naştere! Micii agricultori ai Chinei sunt nişte lucrători paşnici care se tem de competiţie; principiile confucianiste stabilesc că monarhul trebuie să guverneze, ministrul să se supună acestuia, părintele să-şi facă datoria de părinte, iar fiul, pe cea de fiu, punându-se accentul pe respectul faţă de cele înalte şi dispreţul faţă de cele josnice, pe meritocraţie, pe supunerea necondiţionată, pe desfiinţarea competiţiei prin forţa autocraţiei, toate acestea pentru a păstra autoritatea imperială şi truda paşnică a agriculturii. Micii agricultori ai Chinei, împreună cu principiile confucianiste, din perspectivă ontologică şi morală, au slăbit caracterul

chinezilor. Deşi chinezii au izvodit splendori ale culturii antice, aceasta s-a făcut cu preţul sacrificării caracterului poporului, ceea ce înseamnă că, de fapt, s-a sacrificat capacitatea de progres a acestei naţii. În vreme ce lumea a trecut de stadiul rudimentar al civilizaţiei agrare, China a fost blestemată să fie strivită de această rămânere în urmă. Cu toate acestea, noi încă ne putem considera norocoşi, căci, întâlnind această ultimă fosilă vie a neamului nomad şi primitiv al mongolilor, de unde nu ştim că n-am putea afla dintr-odată secretul care i-a făcut pe occidentali să ajungă atât de departe?

Pe păşunea înverzită bătălia cailor nu mai contenea. Tot zbătându-se încoace şi-ncolo, Albă-ca-Zăpada fu nevoită, până la urmă, să intre în herghelia învingătorului. Cel învins nu se resemnă însă, ci veni în goană şi-i repezi câteva copite tinerei iepe, trântind-o la pământ de nici nu mai ştia cui să ceară ajutorul. Aşa că zăcea acolo jos, în iarbă, nechezând jalnic, prelung. Mama micuţei prinţese vru să vină degrabă să o ajute, dar tatăl o goni înapoi în turmă cu câteva lovituri de copită.

Yangke nu mai putu suporta această privelişte şi începu să-l îmbrâncească pe Zhang Jiyuan:

— Dar voi, stăvarii, chiar nu puteţi face nimic?

Zhang Jiyuan însă îi zise:

— Ce să facem? Dacă ne ducem, se opresc, iar după ce plecăm o iau iarăşi de la capăt. Stăvarilor mongoli nici că le pasă; ei zic că asta face parte din lupta pentru supravieţuire a cailor, care de mii şi mii de ani e astfel. Până nu-şi izgonesc armăsarii toate fiicele din familie şi până nu se isprăveşte treaba cu împărţirea iepelor lupta nu conteneşte. Şi abia la sfârşitul verii sau la începutul toamnei se pune capăt războiului, când cei mai puternici dintre armăsari îşi vor fi luat cele mai multe iepe, în vreme ce aceia mai slabi şi mai laşi se vor fi ales cu iepele cele mai netrebnice de pe la iurtele oamenilor. Cei mai amărâţi dintre armăsari nici măcar o concubină nu reuşesc să-şi găsească. În aceste lupte nemiloase date peste vară între cai, se alege cel mai neînfricat dintre armăsari, iar urmaşii acestuia sunt negreşit cei mai grozavi, mai iuţi şi mai ageri la minte, având cel mai puternic caracter. Caii cei buni se formează în lupte şi în întreceri: priceperea şi agerimea lor în bătălie sporeşte, pe măsură ce şi neamul lor se înmulţeşte. Asta vine şi din exerciţiul luptei cu lupii, a uciderii lupilor, în timpul cât îşi păzeşte familia. Fără acest exerciţiu al luptelor anuale, caii din herghelile mongole n-ar fi avut cum să supravieţuiască.

Chenzhen spuse:

— E clar că aceşti cai mongoli, care sunt nişte luptători destoinici şi au umplut lumea de uimire şi cutremurare, tot din lupta cu lupii au putut să-şi capete iscusinţa.

Zhang Jiyuan spuse:

— Bineînţeles. Lupii din stepă s-au dovedit a fi maeştri în arta războiului, nu doar pentru oşteni, ci şi pentru caii de luptă. Dinastiile conducătoare ale Chinei antice aveau cavalerii impresionante ca mărime, însă caii chinezilor erau crescuţi şi hrăniţi în grajduri. Doar noi am trecut cândva şi pe la ţară, n-am văzut noi cum sunt crescuţi caii acolo? Aceştia sunt ţinuţi tot timpul în grajd; acolo mănâncă, acolo se adapă, oamenii le dau tot ce au nevoie, iar seara le mai pun nişte fân să aibă peste noapte. Caii din China n-au văzut în viaţa lor lupi şi nici nu s-au luptat vreodată între ei. Ca să se împerecheze nu e nevoie să se bată pe viaţă şi pe moarte. Pentru aceasta există oameni care au grijă de tot, adică iau iepele şi le leagă de câte un par, apoi aduc de căpăstru un armăsar cu care să se împerecheze, de la sfârşit nici nu ştiu cum arată. De unde să aibă forţă de luptă şi tărie de caracter urmaşii unora ca aceştia?

Zhang Jiyuan zise:

— Ce iese din astfel de căsătorii aranjate nu are nicio valoare! Noroc că noi, cei trei fârtaţi, nu suntem fii ai unor oameni care au trecut prin căsătorii aranjate, ca atare mai avem speranţe! La ţară treaba asta încă se menţine, însă oamenilor le e ceva mai bine decât cailor din grajd, căci micuţa noră măcar ajunge să-şi vadă sortitul la faţă.

Chenzhen spuse:

— Şi încă în China acest lucru e socotit ca un mare semn de civilizaţie !

Zhang Jiyuan spuse iarăşi:

— Caii chinezilor de la câmpie nu sunt puşi decât la munci. Ei trudesc toată ziulica, iar noaptea se culcă; nu-i nicio diferenţă faţă de felul în care muncesc şi se odihnesc ţăranii înşişi. Aşa că, din acest punct de vedere, chinezii sunt lucrători ai pământului care au cai buni la câmp, în vreme ce mongolii sunt luptători care au cai care luptă în război.

Yangke exclamă:

— Or, un cal prost, odată dus la război, nu e clar că va mânca bătaie? Prostia calului vine însă din prostia omului. Oşteanul prost călare pe un cal prost nu poate decât să dea în gropi, fireşte.

Cei trei râseră cu amar.

Zhang Jiyuan spuse mai departe:

— E mai important caracterul războinicului decât cel al truditorului paşnic. Construcţia care a necesitat cea mai multă trudă din toată lumea, Marele Zid, tot n-a putut respinge călăreţii celei mai puţin numeroase populaţii. Cine sunt cei care nu sunt în stare decât să trudească, nu şi să se lupte? Păi tocmai caii castraţi, care îndură greutăţi, suferă critici şi îi ţin în spinare pe oameni, dar cum dau nas în nas cu lupii se întorc şi dau bir cu fugiţii, nici pomeneală să se ia la

trântă cu ei, precum armăsarii aceia. Dacă zăboveşti mai mult în herghelie, poţi observa că sunt destui cai castraţi mari, care nu se deosebesc prea mult la statură, greutate, dinţi sau copite de armăsari, iar dacă s-ar lua la trântă cu lupii, cu siguranţă că nu ar fi înfrânţi. Cum se întâmplă însă că, atunci când văd lupul, majoritatea cailor castraţi o iau la fugă? Aceasta este tocmai din cauză că le-a fost îndepărtat curajul sălbatic, bărbăţia.

Yangke aprobă:

— Da, dar Marele Zid s-a făcut cu o trudă epuizantă, pe toată întinderea sa nemăsurată, pe când lupta mongolilor a fost pentru viaţă şi s-a întins pe o distanţă mult mai mare. Odată, când s-au bătut călăreţii mongoli cu trupele dinastiei Jin, văzând că nu pot nimici apărarea de la poarta Ju Yuan Guan, s-au dus mai la sud, pe la poarta Zi Jing Guan, care nici măcar nu era apărată. Pătrunzând pe-acolo, au luat cu asalt Pekinul şi au izbândit.

Chenzhen spuse:

— Eu cred că lecţiile pe care le-am învăţat în trecut îi glorifică prea mult pe agricultori. Munca l-a creat pe om, munca a creat totul. Bieţilor chinezi, care au muncit mereu până s-au prăpădit, le place foarte mult să audă acest lucru. În realitate, nu doar munca l-a creat pe om. Uită-te la maimuţe: dacă nu ar fi ştiut decât să trudească, nu să se mai şi lupte, de mult ar fi fost nimicite de celelalte animale. Şi atunci, cum s-ar mai fi ajuns la toate cele pe care „munca le-a creat”? Toporul pe care l-a născocit omul primitiv ce pare a fi? E un instrument de muncă sau de luptă? Sau o fi pentru amândouă?

Yangke spuse:

— Bineînţeles că mai întâi a fost folosit ca armă, dar şi ca să spargă cu el nuci şi să mănânce.

Chenzhen spuse râzând:

— Munca e plină de onoruri, munca e sacră. Truda neîncetată este principalul atu al poporului chinez, este principalul capital pentru viitoarea reînviere naţională. Dar nici munca nu este o îndeletnicire cu totul paşnică, lipsită de luptă. Căci şi sclavii au trudit, s-a trudit până şi pentru transformarea oamenilor în sclavi; au existat munca forţată, munca de reeducare, munca istovitoare ca cea a cailor. Este munca de acest fel plină de onoruri? Este sfântă? Poate fi lăudată? Stăpânii de sclavi, stăpânii de feude au lăudat într-adevăr acest fel de muncă. Cei care nu muncesc, dedicându-se exploatării omului de către om, pot la fel de bine să cânte tare imnuri de laudă dedicate muncii.

Indignat, Yangke spuse:

— Uite, pe ăştia îi urăsc eu cel mai tare. Mai bine iei toporul şi te apuci să cureţi pădurea de asemenea uscături.

Chenzhen spuse gânditor:

— Mai există şi muncă făcută degeaba, fără niciun folos: munca distructivă şi de devastare. Cu mai mult de două mii de ani în urmă, când s-a construit palatul Afanggong, au fost distruse toate pădurile din Sichuan. „Din pleşuvul munte Shushang a ieşit palatul Afanggong", aşa se spunea, şi cât de nefastă a fost toată această trudă. Truda depusă de toţi agricultorii lumii pentru extinderea ogoarelor a dus la transformarea în deşert a unor suprafeţe imense, care în cele din urmă au acoperit propria naţie şi civilizaţie. Cele mai importante lucruri de pe acest pământ nu au apărut numai ca rezultat al muncii. Bunăoară, pacea, securitatea, consolidarea apărării ţării. Munca nu poate asigura un regim liber, democrat, egalitar. Munca nu a putut aduce oamenilor îndeplinirea dezideratului de libertate, egalitate şi democraţie. Truditorii care nu ştiu să se lupte nu sunt altceva decât nişte braţe de muncă, nişte supuşi, animale domestice, vite de povară. „Libertate, egalitate, democraţie" nu poate să devină sloganul lor de luptă. Poporul chinez, care e cel mai numeros din lume, cel mai muncitor, cu cea mai veche istorie a muncii, care niciodată nu şi-a întrerupt truda, nu a ajuns la un nivel atât de înalt de civilizaţie precum cel atins de popoarele occidentale care nu au muncit neîntrerupt şi care au o istorie mult mai scurtă...

Armăsarii s-au oprit pentru o vreme din bătălia lor, să-şi mai tragă sufletul, şi s-au dus să mai pască puţin. Iepele tinere profitară atunci de ocazie şi se duseră înapoi la mamele lor, care cu buzele lor groase începură să le aranjeze coama şi să le lingă rănile. Când însă îşi vedeau taţii holbându-şi ochii, fornăind din nări şi nechezând la ele, imediat se smereau şi îşi luau tălpăşiţa, îngrozite, către noile lor familii, privindu-şi mamele din depărtare cu căutături jalnice.

Yangke spuse din străfundul sufletului:

— De acum înainte am să stau mai mult pe lângă cai, să învăţ cât mai mult. Căci acei călăreţi care au îngrozit şi au zguduit lumea sunt ca nişte absolvenţi ai acestei grandioase academii care este herghelia.

Gao Jianzhong venea ca vântul cu căruţa lui trasă de boi, strigând din toţi bojocii:

— Victorie, am reuşit să fur aproape o jumătate de găleată de ouă din acelea lunguieţe de raţă sălbatică.

Cei trei o luară la fugă într-acolo, apoi, când dădură jos din căruţă ciubărul acela greu, văzură că înăuntru erau şaptezeci, optzeci de ouă lunguieţe de raţă sălbatică, dintre care unele erau crăpate, altele sparte, din ele scurgându-se lichidul auriu.

Yangke spuse:

— Şi uite cum, în câteva clipe, ai distrus un întreg cârd de raţe sălbatice.

Dar Gao Jianzhong zise:

— Wang Junli şi ceilalţi tocmai asta fac acum, acolo. Pe malul dinspre sud-vest al iazului, prin gropile din iarbă şi nisip aflate la nici zece, cincisprezece paşi una de cealaltă, lângă pârâiaş, găseşti din loc în loc câte un cuibar de raţe plin de ouă, peste zece la fiecare. Cei care s-au dus primii s-au ales cu câteva găleţi. Cum de le-am găsit? Păi ne-am luat după cai, care, când s-au dus să se adape, călcau la fiecare pas pe câte un cuibar. Peste tot, pe malul iazului şi al râului, e plin de gălbenuş şi de coji de ou. Te doare sufletul numai privind.

Chenzhen întrebă:

— Şi mai sunt sau nu?

Gao Jianzhong răspunse:

— Prin partea asta nu mai sunt, ce era să mai rămână după ce au trecut patru herghelii? Dar în partea de răsărit s-ar putea să mai fie.

Yangke se răsti la Zhang Jiyuan:

— Înţeleg, caii sunt nepricepuţi, se împotmolesc pe te miri unde, dar voi, stăvarii, ce-aţi păzit?

Dar Zhang Jiyuan îi zise:

— De unde să-mi treacă mie prin cap că pe malul râului sunt gropi cu ouă de raţă în ele?

Gao Jianzhong privi herghelia care era undeva, nu departe de intrarea în iurtă, şi îi spuse lui Zhang Jiyuan:

— Ce faci, laşi caii să pască în faţa iurtei? Au mâncat toată iarba. Acum vitele ce-o să mai pască? Du-te repede şi mână-i de-acolo, dup-aia să vii să mănânci şi tu nişte jumări.

Chenzhen spuse:

— El are un cal tânăr, încă neînvăţat; nu-i floare la ureche să încalece şi să descalece. Mai bine îi dai să mănânce mai întâi şi abia după aceea se duce. Tocmai ne-a învăţat o lecţie, aşa că trebuie răsplătit cumva.

Apoi îi spuse lui Zhang Jiyuan:

— Stai aşa, nu te duce acum, nu putem mânca atâtea ouă numai noi trei.

Gao Jianzhong le spuse apoi sfătos:

— Ia veniţi încoace, să separăm ouăle sparte de cele întregi. De doi ani n-am mai mâncat ouă jumări, acum avem pe săturate. Numai bine că am în sac şi câteva cepe sălbatice, care se potrivesc de minune cu ouăle de raţă sălbatică. Să vezi ce gust bun şi proaspăt o să aibă. Yangke, du-te şi curăţă cepele astea. Chenzhen, bate ouăle. Jiyuan, du-te şi adu un făraş de balegă, să mă apuc de treabă.

În urma selecţiei reieşi că jumătate dintre ouă erau sparte şi jumătate erau bune. Fiecăruia îi reveneau cam opt, nouă ouă, aşa că

se bucurau de parcă era sărbătoare. După puţin timp, cu untură de oaie, ceapă sălbatică şi ouă de raţă, la care mai adăugară şi nişte turte, ieşi o bunătate de mâncare, a cărei mireasmă se răspândea până dincolo de iurtă, plutind în bătaia vântului. Cu balele curgându-le şi dând din coadă, toţi câinii se adunară ciopor în faţa iurtei. Puiul de lup încerca din răsputeri, scheunând, să se smulgă din prinsoarea lanţului şi sărea în sus, doborât de poftă, dezlănţuindu-se în toată sălbăticia lui. Chenzhen îi puse şi lui deoparte o porţie, vrând să vadă dacă o să mănânce sau nu jumări de ouă cu untură de oaie.

Cei patru oameni din iurtă mâncau ca nişte lupi, cu înghiţituri mari, şi cum erau în culmea fericirii, deodată o auziră pe Kasmai strigând de afară:

— Frumos vă şade, mâncaţi ceva aşa de bun şi pe mine nu mă chemaţi!

Cu Kasmai mai era şi Bayar, care crăpă uşa şi se strecură înăuntru. Chenzhen şi Yangke îi poftiră imediat să şadă pe covor, în partea de nord, acolo unde este locul de onoare. Apoi Chenzhen le puse şi lor să mănânce, zicând:

— Eu credeam că păstorii nu mănâncă aşa ceva. Haideţi, gustaţi!

Kasmai spuse:

— Am simţit mirosul de la mine. Foarte îmbietor, şi ce puternic este, dacă a ajuns până la câteva sute de metri, aşa că mi s-a făcut o poftă de-mi ploua în gură. Până şi dulăii de la iurta noastră s-au luat după mine şi au venit încoace. Cum, să nu mănânc eu? Mănânc, mănânc!

Luă beţişoarele şi prinse o bucată mare, pe care o băgă în gură şi o mestecă de câteva ori tot repetând: „Ce bună e, ce bună e!” Bayar mânca cu o poftă de ziceai că-i un pui de lup, nu alta. Mâncând, era cu un ochi la strachina lui, dar cu celălalt la cratiţă, de teamă că are să se termine. Mongolii mănâncă dimineaţa lapte, carne şi ceai, apoi mai mănâncă abia seara, masa principală; ei nu iau prânzul. În răstimpul acesta însă, şi mamei, şi fiului li se făcuse tare foame.

Kasmai spuse:

— Foarte bună e mâncarea asta. Uite că am mâncat şi „chinezească”! Nici nu mai trebuie să mă duc la oraş, azi mă ghiftuiesc bine.

Mongolii din Elun numesc mâncarea chinezilor „chinezească”, şi tuturor le place să mănânce „chinezească”. În ultimii ani, între felurile de mâncare ale mongolilor apăruseră şi cele cu ingrediente chinezeşti. Cel mai mult le plăceau huajiao, sosul de soia şi prazul. Unora le plăcea şi ardeiul iute, niciunuia nu-i erau însă pe plac oţetul, usturoiul, ghimbirul şi anasonul, căci erau prea „împuţite”.

Chenzhen spuse grăbit:

— Data viitoare când mai facem o chinezească, neapărat vă invităm şi pe voi.

Gao Jianzhong mânca de obicei din untul, brânza şi smântână pe care i le trimitea Kasmai sau chiar se ducea de multe ori la ei acasă să bea ceai cu lapte sau să mănânce frigărui. Cel mai mult îi plăcea cum făcea Kasmai preparatele din carne şi lapte. Iată că avea acum ocazia să se revanşeze. Spuse râzând:

— Am aici o găleată întreagă, dacă nu-s destule cele sparte, ia din cele întregi, ia câte pofteşti.

Atunci puse imediat deoparte ouăle sparte şi mai sparse cinci, şase, făcând special pentru Kasmai şi fiul ei o altă porţie de jumări.

Kasmai însă spuse:

— Bătrânul nu mănâncă aşa ceva, căci zice că acestea sunt lucruri ale lui Tengri şi nu te poţi atinge de ele, aşa că numai aici pot să mănânc.

Chenzhen zise:

— Dar anul trecut ştiu că taica le-a cerut câteva ouă celor din familiile cadrelor de la Direcţie. De ce?

Kasmai îi răspunse:

— I-au trebuit pentru cal, care avea febră. Îl lua de nas, îi ridica în sus capul şi-i punea două chestii dintr-astea între dinţi şi le spărgea, iar calul le înghiţea. După ce a făcut astfel de câteva ori, calul s-a şi însănătoşit.

Yangke îi şopti încet lui Zhang Jiyuan:

— Asta nu-i bine. De când am venit noi aici, păstorii au început să mănânce mâncăruri de-ale noastre, pe care înainte nu le mâncau. Ce-o să mai zicem peste câţiva ani de lebede, dacă nici măcar raţe sălbatice n-o să mai prea vedem?

Pe măsură ce mânca, Bayar era din ce în ce mai fericit, aşa că-i spuse lui Gao Jianzhong cu gura plină şi cu grăsimea prelingându-i-se pe bărbie:

— Ştiu eu unde mai sunt ceva ouă, ca să ne mai faci. Te duc eu mâine să mai luăm. Sus în deal, pe la vizuinile părăsite de marmote, sigur trebuie să fie, dimineaţă când am fost să caut mieii, am văzut lângă pârâiaş.

Bucuros, Gao Jianzhong spuse:

— A, ce bine. Pe malul râului, undeva, mai sunt o râpă şi multe alte gropiţe în nisip. Negreşit că şi acolo trebuie să fie, nu cred că au fost călcate de cai.

Amestecând ouăle, îl puse pe Chenzhen să mai spargă câteva. Astfel mai ieşi o porţie bună de omletă fragedă şi plină de grăsime. De data aceasta o tăie în două cu lingura şi umplu castronul lui Kasmai şi al fiului ei, care mâncau cu o asemenea poftă, încât năduşiseră. Când din tigaie începea să iasă fum, turnau zeama galben-lucioasă a ouălor,

care începea să sfârâie.

După ce se amestecară ouăle, Chenzhen luă lingura şi zise:

— Am să vă fac acum un nou fel de mâncare.

Apoi mai puse nişte untură în tigaie, sparse câteva ouă acolo, dar fără să le amestece, şi începu să facă ouă ochiuri. În câteva clipe, în tigaie se făcură nişte ochiuri rumenite pe margini, cu albuşul fraged şi delicat, ca la carte. Kasmai şi fiul ei se ridicară în genunchi să vadă ce e acolo, apoi se priviră în ochi. Chenzhen îi puse fiecăruia câte unul, după care le stropi şi cu puţin sos de soia mai diluat.

Kasmai spuse în timp ce mânca:

— Treaba asta nouă e şi mai bună. Mai fă-ne două.

Yangke râse în hohote şi spuse:

— Dacă mai stai puţin, îţi fac ouă de raţă prăjite cu ceapă şi, după ce vă săturaţi, vă face Zhang Jiyuan nişte supă de ouă cu ceapă tocată, între noi patru vezi bine că niciunul nu e mai prejos.

Iurta era plină de fum şi de miros. Cei şase mâncară până le veni rău, abia atunci lăsară beţişoarele din mână. Cu festinul cu ouă de raţă sălbatică terminară aproape toate ouăle din găleată.

Kasmai spuse că trebuie să plece, pentru că are multă treabă, şi în iurtă, şi afară. Apoi râgâi şi râse, întorcând capul:

— Voi să nu-i spuneţi nimic lui tăicuţa. Să veniţi zilele astea pe la mine să vă fac un terci cu smântână.

Gao Jianzhong îi spuse lui Bayar:

— Mâine să mergem să căutăm ouă de raţă!

Chenzhen îl prinse pe Pale şi-i strecură pe nevăzute în gură o bucată de jumări, dar acesta o scuipă pe dată să vadă ce e, apoi o mirosi, o linse de câteva ori şi abia când se convinse că este ceea ce mâncaseră stăpânii adineauri o hăpăi fericit, fără a uita să-i mulţumească lui Chenzhen, dând din coadă.

Când fiecare se duse la ale sale, Chenzhen îşi aminti de puiul de lup, aşa că se duse repede să-l vadă.

Privind în fugă, Chenzhen nu-l mai văzu, şi simţi cum îl trece un fior. Se duse în mare grabă până acolo şi văzu puiul lipit de pământ, ascuns între ierburile înalte. Se pare că cei doi oameni pe care nu-i cunoştea şi cei doi câini străini îl speriaseră. Se vede treaba că lupul se ascundea din instinct, aşa că Chenzhen răsuflă uşurat. Lupul îşi ridicase capul şi numai când văzu că oamenii şi câinii aceia necunoscuţi nu mai erau pe acolo se ridică de-a binelea şi începu să-l miroasă prin toate părţile pe Chenzhen, care era îmbibat de mirosul puternic de jumări. Apoi începu să-i lingă mâinile unsuroase.

Chenzhen se întoarse în iurtă, îi ceru lui Gao Jianzhong vreo şase, şapte ouă sparte, apoi, cu şi mai multă untură de oaie, făcu cea din urmă porţie de jumări, pentru puiul de lup, dar şi pentru căţei. Deşi ei nu se puteau sătura dintr-atât, se gândi totuşi să le dea şi lor, să

guste măcar. Câinilor de stepă le plăceau uneori mai mult gustările dintre mese decât mesele principale, iar pentru oameni era cea mai bună metodă de a se apropia de ei, dându-le ceva de mâncare. După ce pregăti jumările, Chenzhen le împărţi în patru porţii mai mari şi trei mai mici, cele mari pentru cei trei câini şi pentru puiul de lup, iar cele mici pentru căţeluşi. Toţi câinii erau adunaţi în faţa intrării în iurtă şi nu se mai dădeau duşi. Chenzhen ascunse bucata pentru lup, apoi cu făraşul de la vatră bătu uşurel capul fiecărui câine în parte, precum toba de rugăciune, ca să nu se îngrămădească, ci să se alinieze în ordine. Luă bucata cea mai mare şi i-o oferi lui Erlang, care pe dată o apucă în dinţi şi parcă dădu şi din coadă, foarte uşor.

Chenzhen aşteptă apoi până ce câinii începură să se hârjonească satisfăcuţi pe iarbă, şi abia când jumările se răciră de tot îi duse porţia şi puiului de lup. Yangke, Zhang Jiyuan şi Gao Jianzhong veniră şi ei unul după altul, vrând să vadă dacă puiul de lup mănâncă sau nu jumări, căci acesta era un lucru pe care lupii de stepă nu-l văzuseră şi nu-l mâncaseră nicicând. Chenzhen strigă tare:

— Lupu' mic, lupu' mic... masa-i gata.

Apoi, cum puse strachina în cercul lupului, acesta se repezi, ca un lup flămând asupra unui miel, şi înfulecă omleta mustind de grăsime de oaie, dând-o pe gât într-o secundă.

Cei patru oameni rămaseră tare dezamăgiţi. Zhang Jiyuan spuse:

— Vai de el, cum înghite mâncarea aşa pe nerăsuflate, fericit că-şi poate umfla stomacul. Bag seamă că în dicţionarul lupilor nu prea există cuvântul „gust".

Gao Jianzhong spuse abătut:

— Am stricat degeaba bunătate de ouă pe el.

Dar Chenzhen se simţi dator să dea un răspuns, aşa că spuse:

— Poate papilele gustative ale lupului se află în stomac.

Cei trei râseră.

Chenzhen rămase la iurtă să pună în ordine lucrurile răvăşite după mutare. Ceilalţi trei se pregătiră să meargă la herghelille, cirezile şi turmele lor.

Chenzhen îi spuse lui Zhang Jiyuan:

— Hei, nu vrei să ţin eu calul de urechi ca să-l poţi încăleca?

Dar Zhang Jiyuan îi spuse:

— Nu e nevoie, căci e foarte isteţ şi, cum o să-şi dea seama că ne întoarcem la herghelie, n-o să-mi mai facă necazuri.

Dar Chenzhen îl întrebă din nou:

— Dacă ai acum mânzul acesta, cum o să mai schimbi calul? Este în stare să se ţină după un cal bătrân?

Zhang Jiyuan spuse:

— Toţi stăvarii au câţiva cai cuminţi, care, dacă-i strigi sau îi

atingi cu tomakanul peste coapse, imediat se opresc, nu trebuie să alergi după ei, nici să-i prinzi. Dacă nu au asemenea cai, stăvarii care se întâmplă să fie aruncaţi din spinare de caii mai nărăvaşi în vreme ce toată herghelia o ia la fugă păţesc o mare nenorocire, neavând alt cal pe care să încalece. Dacă mai e şi iarnă, se poate să moară îngheţaţi prin creierii munţilor.

Zhang Jiyuan îşi luă câteva haine de schimb, apoi împrumută de la Chenzhen Lupul de mare de Jack London şi ieşi.

Într-adevăr, Zhang Jiyuan încălecă foarte uşor şi, ajuns la herghelie, schimbă calul foarte repede, apoi îi mână pe toţi către sud-vest.

Notes

[←1]

Tomakan — „reteveiul de prins cai“, un instrument complex alcătuit dintr-un băţ lung de până la doi metri, strâns în inele de fier, la capătul căruia este ataşat un laţ şi cu care, prin răsucire, sunt prinşi caii sălbatici sau cei răzleţiţi.

[←2]

Stratagemă care presupunea inducerea în eroare a inamicului prin deschiderea porţilor cetăţii slab apărate, aparent, şi atragerea acestuia într-o ambuscadă.

[←3]

Pat din cărămizi sub care există o sursă de căldură — vatră.

[←4]

Tengri este zeul suprem al mongolilor, Cerul.

[←5]

Idei vechi, cultură veche, obiceiuri vechi şi datini învechite.

[←6]

Expresii care ţin de perioada campaniilor punitive ale Revoluţiei Culturale.

[←7]

O formă tradiţională de divertisment, în care povestitul şi cântatul se îmbină, deseori având accente umoristice.

[←8]

„Nüzhen“, în original — viitori fondatori ai dinastiei Jin (1115-1234).

[←9]

Diviziune administrativă a Mongoliei Interioare.

[←10]

În folclorul chinezesc, cărturarul naiv şi bun la suflet care mai avea puţin şi era să fie mâncat de un lup pe care îl ajutase să scape de ameninţarea unui vânător.

[←11]

Muncitor din Asia angajat pe domenii din străinătate, la începutul secolului XX, în condiţii apropiate de cele ale sclavilor.

[←12]

Dinastia mongolă Qing (1644-1912).

[←13]

Frunze de ceai uscate şi presate într-un bloc de dimensiunile unei cărămizi mai mici.

Secolele al XII-lea şi al XIII-lea d.Hr.

[←15]

Instrument cu coarde sculptat în forma unui cap de cal, specific zonei.

[←16]

Corpuri de armată conduse de Partidul Comunist Chinez în timpul Războiului de Rezistenţă împotriva Japoniei.

[←17]

În limba chineză, wushidao — înseamnă literalmente „calea (doctrina) războinicilor".

[←18]

Dong Cunrui (1929-1948) — membru al Partidului Comunist, declarat Erou al Armatei de Eliberare a Poporului în 1963. Într-una dintre campaniile din timpul războiului dintre comunişti şi naţionalişti (1946-1949), înaintarea Armatei de Eliberare a fost blocată de o fortăreaţă a inamicului, construită pe un pod, asemănătoare unei cazemate. Dong a ţinut cu mâna lipit de acest pod un pachet de exploziv şi a distrus cazemata, pierind în explozie.

[←19]

Huang Jiguang (1930-1952) — erou al voluntarilor chinezi care au luptat în războiul din Coreea. A fost grav rănit în campania de la Sangkumryung din octombrie 1952. După ce a aruncat ultima grenadă, s-a aruncat asupra unei mitraliere ieşite dintr-o cazemată construită de americani.

[←20]

Yang Gensi (1922-1950) — erou al voluntarilor chinezi care au luptat în Coreea. A fost ucis pe 29 noiembrie 1950. Înaintarea diviziei sale a fost oprită de acţiunea unui cuib de mitralieră. Luând la el mai multe încărcături de exploziv, s-a aruncat în cuib, ucigând patruzeci de inamici.

[←21]

Erlang Shen, sau Yang Jian — zeu chinez cu un al treilea ochi în frunte, cu care vede adevărul, al doilea fiu al lui Vaishravana, nepotul Împăratului de Jad.

[←22]

În limba chineză, lang înseamnă „lup", iar er, „doi".

[←23]

„Zeu" (în chineză).

[←24]

Veche denumire a cailor neamului tujue.

[←25]

Emisar al împăratului dinastiei Han (secolul I î.Hr.) în teritoriul hunilor, care a avut parte de un îndelungat exil, în timpul căruia s-a confruntat cu situaţii-limită, dar mai ales cu vicisitudinile pustei în care era obligat să-şi ducă oile la păscut.

[←26]

Joc de cuvinte pe bază de omofonie: „bomba atomică" este traducerea sintagmei yuanzi dan, dar yuan înseamnă şi „rotund".

[←27] În chineză, mianpian (pr. „mienpien"), „tăiţei plaţi" — preparat specific mongol, care seamănă cu pastele lasagna.

[←28] În chineză, jiucaihua (pr. „ţiuţaihua") — sos de usturoi, preparat specific mongol.

[←29]

Numele original, nelatinizat al lui Confucius. Se pronunţă „k'ung ţî".

[←30]

Trei dintre cei mai bravi generali ai lui Genghis-Han, care s-au evidenţiat într-unul dintre cele mai agresive raiduri din Câmpia Chineză, cel din 1211.

[←31]

Stat din perioada Regatelor Combatante (475-221 î.Hr.).

[←32]

Sirius, în limba chineză *tian lang xing.*

[←33]

Cântecul Chilege a fost compus de triburile nomade în urmă cu aproape o mie cinci sute de ani şi descrie în imagini vii păşunile nesfârşite şi viaţa liberă a păstorilor, care asemănau cerul unei case imense, dar şi spiritualitatea lor cuprinzătoare, sentimentele lor simple şi spiritul eroic, demn de nişte fii ai naturii.

[←34]

Unitate de măsură pentru suprafeţe, echivalentă cu 0,0667 ha.

[←35]

1959-1961 — perioadă în care dezastrele naturale, combinate cu alte condiţii, care ţineau de planificările şi priorităţile economice din timpul „Marelui salt înainte", au condus la o foamete fără precedent.

[←36]

„Muntele colţului de lup" în traducere.

[←37]

Personaj istoric (a doua jumătate a secolului I î.Hr.), faimos pentru alegerea de a părăsi haremul de la palatul în care, deşi foarte frumoasă, era trecută cu vederea, pentru a deveni soţia hanului Huhanxie al hunilor şi a se dedica păstrării unei relaţii paşnice între popoarele aflate la sud şi la nord de Marele Zid.

[←38]

Wu Zetian (624-705) — singura împărătească din istoria Chinei, controversată pentru a fi guvernat autocratic într-o perioadă a puternicelor distincţii de gen.

[←39]

Lu Xun (1881-1936) — unul dintre scriitorii marcanţi ai literaturii chineze moderne, promotor al reformei scrierii.